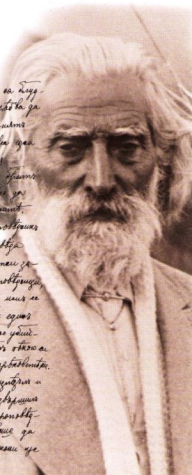

Учителя Петър Дънов

СИЛА И ЖИВОТ

том 1

по-дълбока смисленост. Възпитаването на Българ-
ския народ с едно съзнание. Това трябва да
закаже пръвостепенно, защото по-младите
наши ученици трябва да. Ще ги каже една
отлична мисъл, която трябва да бъде
всички казват, че по-младите трябва
да бъдат. Това е обща мисъл за
отказа, тъй ще да заведе пръвостепенно.
От друга страна, единият пръвостепенно
е единият, който трябва да се изплати
Лично всички казват, че мисълта трябва да
каже, която трябва да бъде изплатена,
да се изплати мисълта, която мисъл се
изплатява. Това казват единият един
пръвостепенно, който трябва да бъде
единият, който се изплатява, се изплатява
и се изплатява, как да пръвостепенно.
(...)/ Това мисъл пръвостепенно казват
казват на едно отрязване, който с пръвостепенно
това пръвостепенно. Това мисъл пръвостепенно
каже. ... Това мисъл пръвостепенно да
каже мисъл, който казват мисъл каже

**УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ
БЕИНСА ДУНО**

СИЛА И ЖИВОТ

Том I

**УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ
БЕИНСА ДУНО**

СИЛА И ЖИВОТ

**НАЧАЛА НА НОВОТО УЧЕНИЕ
НА ВСЕМИРНОТО БЯЛО БРАТСТВО**

Том I

**Издателство •ЗАХАРИЙ СТОЯНОВ•
Издателство •БЯЛО БРАТСТВО•**

София, 2006

Седемтомната поредица „Сила и Живот“ е съвместна публикация на издателствата „Захарий Стоянов“ и „Бяло Братство“. В нея за първи път е представена пълна хронология на неделните проповеди на Учителя Петър Дънов (Беинса Дуно) през периода 1914-1924 г. В тях по собствените му думи са изложени всички основни принципи на неговото учение, което той нарича Новото учение на Всемирното Бяло Братство.

От езикова гледна точка неделните проповеди, наричани беседи, са стенографирано говорно слово. Стенограмите на беседите са дешифрирани, редактирани и публикувани от различни последователи на Учителя П. Дънов, през различни периоди от време, на което се дължат някои езикови и стилови разлики. По-голямата част от съдържанието на настоящата поредица са първите шест сборника с беседи, които започват да се публикуват от 1915 г. със заглавие „Сила и Живот“.

**ИЗДАНИЕТО Е ОДОБРЕНО
И ПРЕПОРЪЧАНО ОТ МОН**

Съдържание

Ето човека.....	7
Житното зърно	21
Четири основни елемента	37
Истината ще ви направи свободни	41
Явлението на духа	45
Талантите	62
Любовта	75
Сънищата на Йосифа.....	94
Законът на служенето.....	109
Важността на малките неща	124
Мир вам	133
Необходимостта да познаваме Бога.....	143
Колко по-горе стои човек от овца.....	161
Фарисей и митар	176
Условията на вечния живот.....	198
Страхът.....	220
В начало бе.....	236
Духът и плътта. Приливи и отливи в живота	257
Словесното мляко.....	278
Учителите	289
Ако ме любите.....	313
Осем хиляди години	318
Великден	320
Многоценният бисер.....	336
Новото основание	356
Божественият промисъл	379
Изкушението	388
Блудният син	397
Молитва	410
Добрият самарянин	422
Стари и нови мехове	432
Свобода на духа	444
Рождението	460
Истината	472
Милосърдието	482
Ти знаеш	495
Поради радостта	504

Приложения

Обяснителни бележки.....	514
Речник на остарели и чужди думи.....	516
Азбучен показател	521

© Петър Дънов (Беинса Дуно), автор
© Димитър Калев, съставител и редактор
© Ирена Шунина, Филип Филипов, азбучен показател, 2006
© Петър Добрев, библиотечно оформление, 2006
© Издателство „Захарий Стоянов“, 2006
© Издателство „Бяло Братство“, 2006

ISBN 954-739-734-6 (т. 1)

ЕТО ЧОВЕКА

*„Товага излезе Исус във и носеше
трънения венец и багрена дреха.
И казва им Пилат: „Ето човека!“*

От Йоанна 19: 5¹

Под думата *човек* или *человѣкъ*² на български се разбира същество, което живее цял век. Обаче в първообразния език, в езика, на който е написана тази фраза, *човек* има друго значение – значи Исус, Човекът, който иде на Земята, брат на страдащите. Какво трябва да разбираме под тези думи? Могат ли, когато излезем ние пред света, да кажат хората за нас: „Ето човека“? За да се удостои човек с това име, трябва да съдържа в себе си четири неща: да е богат, да е силен, да има знания, да има добродетели. Ама ще кажете: „Какво дири тук богатството?“ – Богатството е почвата, условията, при които може да се развива човек; то е почвата, в която се развива Силата. Последната пък внася Топлина и Светлина, които въздействат на растенето, на развитието. Като дойдем до Знанието, то е методът, чрез който трябва да се разбира и регулира нашият живот. Добродетелта пък е целта, към която трябва да се стремим.

И често хората задават въпроса: „Какво трябва да правим?“ – Посейте едно житно зърно и то ще ви покаже какво трябва да правите. Ще кажете: „Как?“ Турете влага и слънчевите лъчи ще покажат накъде се стреми житното зърно – към една посока: към Слънцето – извора на Живота. И ние като житното зърно трябва да растем – да се стремим към Бога. Но може да попита някой: „Когато зърното израсте, стига ли до Слънцето? А аз искам да намеря Бога.“ Теб не ти е необходимо да знаеш къде е Бог, а само трябва да се стремиш към Него. Зърното е разбрало какво нещо

е Слънцето и е приело това, което желае. Същият закон важи и за нас – и ние трябва да произведем същия резултат. Ние трябва да бъдем посетени, животът ни непременно ще има мъчнотии, които съставят тия малки, но необходими спънки, както е с житното зърно – известно налягане е потребно. И след това ще дойде процесът на растенето – Знанието; а когато завържем плод, това вече е Добродетелта. Следователно трябва да бъдем посетени, трябва да ни се тури малко пръст, да има малко налягане; след туй трябва да растем нагоре и да придобием знания, а това знание, след като израсте до известна степен, трябва веднага да се превърне в житно зърно. И след туй Господарят ще прати да ожънат житото и Той ще отдели потребното от непотребното – житото от къклицата. Ние се раждаме – това значи изникваме; растем, развиваме се, умираме и ни заравят в гроба – това е тъпкане, вършеене. И от гумното Господ ще прибере онова, което му трябва. Туй съответства на плевнята и житницата: плевната турят в плевнята, а зърната – в житницата.

Прочетох ви 19-а глава от Евангелието от Йоана, за да видите четирите неща, които Христос носеше на кръста – четири неща, които и ние трябва да научим: като турим Добродетелта на главата, която не беше прикована, от лява страна – Знанието, от дясна – Силата, а отдолу при краката – богатството, и ние ще имаме тогава разпнатия човек. Тоест, като приковем богатството, Силата и Знанието, техните сокове ще възлязат към главата – към Добродетелта. Когато Господ иска да направи човека добър, приковава го на кръста – заковава неговите богатства, сила, знания. А що значи заковаване? – Турят го в касата, да го не вземе някой, да не разполага никой с него, защото Господ ще разполага. Той казва: „Когато Аз работя, ти ще бъдеш спокоен“; и понеже човек не иска да стои спокоен, Господ казва: „Заковете го, за да

бъда спокоен, Аз да работя.“ А когато ни приковат на този кръст, не бива да плачем, защото Господ работи тогава за нас. Нещастен е онзи, който не е прикован на кръста. Който иска да се занимава с него Господ, трябва да мине през този процес на развитие. Говоря ви алегорично.

Преди тоя процес на развитие непременно трябва да има вяра, вяра непоколебима в общия Божествен план, който има пред очи всички твари, които Бог е създал. Не трябва да се съмняваме в Бога, понеже Той е свършен, всесилен. Нали и Исус на едно място казва: „Невъзможното за човека за Бога е възможно.“ Божествените пътища са неизповедими, не бива да се допуска мисълта, че тия пътища може да бъдат изопачени и възпрени – то е невъзможно. А когато сме приканени и сме тръгнали в Божествения път, трябва да имаме оная проста вяра, която имат децата. И да избягваме недостатъци като посочените в следния разказ: в Англия един велик художник искал да изрисува картина, в която да изобрази крайната беднотия, с дни и месеци обикалял той Лондон, за да намери субект, който да подхожда на идеята. Намира най-последно окъсано дете, което му прилегнало на сърцето, и си казва: „Ето лицето, което ще послужи за създаване на картината!“ Приближава се до него, дава му своята картичка с адреса и му казва: „Елате след четири дена, има да Ви говоря нещо.“ Това дете, като вижда човека тъй облечен, дума си: „Как ще отида при него така, почти изпокъсано!“ И отива при познати да се пооблече и да се представи, както се представят на царете – намира дрехи, облича се и отива у живописеца.

– Кой сте Вие? – попитал го художникът.

– Аз съм еди-кой си.

– Я си вървете! Ако исках такива, облечени, има ги с хиляди. Вие ми трябвахте тъй, както Ви видях тогава.

И ние, когато Небето ни покани на работа, искаме да се облечем. Обаче силата не е в нашите дрехи, шапки, ръкавици и чепичета, нито в яките, вратовръзките и часовниците – те не съставят нищо важно. Силата е в нашия ум, в нашето сърце, в благородните пориви и стремежи да правим добро. Когато имаме тия неща, другите сами по себе си, на своето време ще дойдат. Нима, когато отидем на Небето, трябва да си вземем дрехите оттук? Господ, когато ни вика на Небето, съблича ни тук, Той не иска нашите дрипи, а казва: „Донесете го, както си е.“ Когато някой умре, всеки от нас се отвърща от него; дори и ония, които са го обичали, казват: „Махнете го по-скоро!“ Къде е тогава тяхната любов? Но Господ не се отвърща и казва: „Донесете го, Мен ми трябва такъв, какъвто си е.“ И когато ни турят в гроба и ни оставят, какво прави Господ? Той почва да говори с нас, а не, както някои мислят, че умрелите се освобождават. Пита ни: „Е, разбра ли Живота, разбра ли какъв е смисълът на Живота, който Аз ти пратих?“ В този именно разговор Господ рисува Своята велика картина, тогава се заражда онзи процес: людете, след като изпратят човека, почват да плачат и да изреждат всичките негови добри качества – виждат Божествената картина, която е изобразена в тия качества.

Ние трябва да претърпим страданията, които ни идват, и да извлечем поука от тях. Исус със Своите земни страдания искаше да ни даде пример, че трябва да се подчиняваме на този Божествен процес. На едно място казва: „Нима Аз нямам власт да поискам Отец Мой да изпрати хиляди Ангели да ме избавят? Но ако не изпълня това, за което съм дошъл, как ще се повдигнат човеците?“ Па и сам Той искаше да се издигне. Вие сте на Земята, един ден и за вас ще дойдат бури, мъчнотии и може би същата участ, но когато дойде този час, ни най-малко не трябва да го считате нещастие, защото там, където няма страдание, няма и забогатяване. Там, дето има скърби, има и радости;

дето има смърт, има и възкресение. И онзи, който не иска да участва в страданията на човечеството, не ще спечели нищо. Па и що са страданията? Следствия от грешки, причинени някога по наше неумение. Тия именно грешки се изправят чрез процеса на страданието. Този процес е метод да се приспособим и достигнем до ония висши, възходящи трептения, които ни очакват на Небето. Трябва да се пренесат сто скърби, за да се понесе една Божествена радост. Тогаз именно ще оценим както трябва онази радост и ще я задържим. И затуй Господ започва със страданията, за да ни кали (както железарят калява желязото, за да го направи годно за работа) да издържим радостта, която ще дойде отпосле.

Всеки от нас е нужен, много нужен на Господа. Може за света вие да не представлявате нищо, да сте една нула, обаче за Бога сте важна единица. Само Господ, който ви е пратил на Земята, оценява вашите страдания и следователно не трябва да се безпокоите какво светът мисли за вас; Онзи, който ви е пратил, Той мисли за вас и ви оценява. За вас е важно да имате одобрението на Бога. Ако Господ е с вас, вие ще бъдете красиви, а светът обича красивото; ако Той е с вас, вие ще бъдете богати, силни, добри, а доброто всякога се почита.

Сега ще ви говоря за Бога, не като за същество, както казват философите, отвлечено, разпръснато из пространството, което не знаете къде е, а за онзи Господ, за Когото проповядвам, Който мисли за нас, Който наблюдава постъпките ни, изправя, поправя, наказва, облича, съблича – кара да се раждаме и умираме. Що е умирање? Господ прави операция, вижда, че вие ще изгубите много, съкратява процеса на вашия живот: „За да не направи повече дългове, вземете му капитала, който Съм му дал, времената не са сега благоприятни, оставете го за друго време, доведете го при Мен.“ И в този процес ние мислим,

че светът ни е забравил. Но ако светът ни е забравил, Господ мисли за нас. А светът трябва непременно да ни забрави. Една мома никога не може да се омъжи, ако люби всички момци; трябва да избере едного и да каже: „Това е моят свят.“ Та и в живота този факт е също тъй верен – вие трябва да имате само един Господ. Има много богове в света, които ще искат да ви приберат; но вие трябва да намерите вашия Бог, с когото можете да живеете, да се развивате, богатеете.

Писанието казва: „Бог не е само на Небето, Той живее в сърцата на смирените.“ Следователно първото качество, което трябва да придобиете, за да може Той да заживее във вас, е смирението. Но това смирение не е като смирението на една овца – като ви набият или ви счупят краката, да кажете: „Няма какво да се прави.“ Не е смирение, когато ви вземат всичкото богатство, да кажете: „Ние се смирихме.“ Смирение е, когато имате всички богатства, сила, знания, добро, да съзнаете и кажете: „Господи, Ти разполагаш с всичко, каквото имам!“ А сега всеки един прави следното: всички проповядват Евангелието и все света оправят; но щом опре Господ до техните препънени кесии, извикват: „А, там не може! Половината, виж, можем да дадем, но всичкото – не.“ Като дойде до силата, казват: „Ти не можеш да разполагаш с всичката ми сила.“ Ала когато се намираме в нужда, искаме и Го молим да ни ръководи и помогне. Този начин на човешко разбиране на живота преобладава във всички философии от хиляди години насам. И нашите нещастия идват тъкмо от това. А Исус със Своя живот иска да ни покаже Пътя.

Мнозина християни разбират, че като станат християни, трябва да напуснат света. Вие можете да се откажете от вашите къщи, богатства, жени, деца и при все това пак да мислите за тях. Можете да отидете в някой уединен манастир и пак да мислите: „Какво ли стана с жена ми, децата ми, къщата ми?“

А това значи, че вие не сте се отказали от тях, че не сте свободни. Да се откажем от нещата не значи да ги забравим, а да оставим хората свободни – да оставим жената да постъпва както тя знае, да оставим сина да постъпва както той знае. Да се откажем от света, значи да го напуснем, да не му пречим – нека си върви по своя път. Можем ли да спрем течението на реката? – Трябва да я оставим да върви по своя път; можем да направим само едно – да я използваме. Тъй също не можем да спрем и Живота, а трябва само да използваме нещата. И Исус ясно и положително ни казва: „Ако Ме обичате“ – а трябва да Го обичаме; никак не казва: „Горко вам, ако не Ме обичате!“ Не, Господ никога не иска насила жертви от нас.

Хората казват: „Защо Господ, като е всемогъщ, не оправи света?“ Как да го оправи? – „Онзи, който лъже, да му изсъхне езикът; онзи, който краде, да му изсъхне ръката.“ Ами тогава ние щяхме да имаме един свят само от неми и сакати. Как мислите, щеше ли да ни бъде приятен такъв един свят само от недъгави хора? Господ обаче дава диаметрално противоположно управление, върви по обратния на този процес и казва, че който иска да бъде господар, трябва да бъде слуга. Тоя процес се състои в следното: силните хора искат обикновено всички реки да се вливат в тяхната река; в Доброто обаче процесът е тъкмо обратен – Господ се разлива в малки рекички и наместо Той да ги управлява, оставя те сами да се управляват. Може да направите един малък опит във вашия дом: да излезе от вас мисълта вие да управлявате; турете си на ума да станете слуга – да станете слуга заради Господа и тогава ще слезете на мястото на Господа. Търсите Господа на Небето, но Той не е там; когато вие пъшкате и страдате, Той е във вас. И туй, което хората наричат растене, напредване, то е, че в този процес работи Господ. Той е най-добрият работник. Някои се оплакват: „Защо Бог не вижда нашите

страдания?“ Но Той казва: „Нямам време, Аз съм толкова зает с вашите работи, зает съм с много по-важни ваши работи; когато остане време, ще се занимавам с вашите външни дребни недоразумения.“ Туй не е алегория, а действителност. Има един стих в Свещеното Писание, в който Господ казва: „Аз бях на Израиля като натоварена каруца, в която хората постоянно турят всичко.“ Страданията обаче, които тук изпитваме, са страдания на Господа – Той страда и плаче във вас. Казваме: „Аз плача, скръбна ми е душата“; но когато кажем: „Господи, прости, аз Ти причиних толкова страдания с нечисти мисли и действия“, тогава ще дойдем на онзи истински път, който ще ни избави от съвременното зло. И най-сетне трябва да оставим нашия Господ да закрепне в нас. Ние сме Го свързали с въжета и сме Го приковали. Трябва да Го положим и оставим спокоен в гроба и Той тогава ще възкръсне и ще ни освободи. И бъдете уверени в едно нещо: ония, които спъват пътя Му, това сме ние, хората; дяволите не спъват пътя Господен. Понеже Той е положил закона на Свободата, Той не може, не иска да измени този закон; и докато не дойдем до това съзнание – доброволно да се подчиним, Той няма да ни избави. Трябва да проникне дълбоко в нас съзнанието ни да бъдем подобни на Него. Тогаз нашите богатства, сила, добродетели ще употребим за въздигане. На кого? – На нашите братя, на нашите близки. Всеки от вас трябва да търси и цени душите на своите братя, а не да обича техните тела.

И мога да ви кажа, че Исус, като е дошъл тук, и сега не е напуснал Земята; Той живее между човеците, работи между тях и трябва вече да възкръсне в нас. Да имаме вяра, но не оная вяра и онзи страх, които имаха евреите: „Ние нямаме друг цар, освен кесаря“; та когато този кесар след няколко години разруши Йерусалим и събори храма им, те се отказаха от него.

И сега може да каже човек: „Кесарят е моят цар“, но последствията ще бъдат същите.

Нека се върна: изпърво трябва да живеем в този свят, да се подготвим; не можем да живеем на Небето, защото там Топлината и Светлината са много ярки. Както градинарят, когато пресажда борове, снети от високо място, прави разни присадки, додето ги аклиматизира, тъй и Небесният Отец не може да ни вземе оттук и направо да ни посади в Райската градина. Дори и нашата училищна система е тъй наредена: най-напред трябва да минем първо отделение, че после – второ, по-нататък – класовете, университета и най-после да влезем в света. Това са все методи на културата, към които трябва да се приспособи онзи, който иска да напредне. Един християнин, по моето схващане, не трябва да бъде глупав човек и да казва: „Както даде Господ.“ Когато сте изорали нивата си, вие посявате жито, защото ако не посеее жито, какво ще даде Господ? – Бурени и тръне. Обработете лозето, посадете го и то ще ви даде плод. И каквато лоза посадите, такъв плод ще даде – ако посадите долнокачествени пръчки, ще ви даде киселица. Господ даде на вашето дете добър ум, но вие какво посадихте в неговия ум – дали ония зародиши, които ще дадат добър плод?

Ние искаме да бъдем добродетелни, силни, богати; можем да имаме и Добродетел, и Сила, и богатство, и е потребно да ги имаме. Условията, при които те виреят и може да се развиват, са: Божественият зародиш, Божественият закон и Божественото равновесие. Равновесието – това е Добродетелта, законът – това е Знанието, условията – това е Силата, зародишът – това е богатството. Но ще ме попитате: „Как ще намерим Господа?“ Много лесно нещо. Един искал да направи смешка и да дразни едного, който му рекъл: „Ние сме в градина, в

която има много хубави ябълки.“ – „Но аз не виждам нищо“ – отговорил му другият, като си затворил очите; приятелят му зашил една плесница и онзи прогледнал и видял. Тъй и Господ понякога ни зашие плесница и ние видим. Онези от вас, на които са затворени очите, трябва да искат да им се отворят. Съвременният свят аргументира и казва: „Къде е Господ? – Той е и в дърветата, и в камъните, и в земята“; обаче когато дойде нещастieto, всеки се обръща нагоре и вижда, че Той е там, и извиква: „Господи!“ Ето затуй са нещастията – те са плесницата, която ни зашива Господ, като ни казва: „Аз ви създадох да гледате, а не да стоите със затворени очи.“ Та ние, за да се издигнем, трябва да добием състоянието на децата – да търсим и да бъдем възприемчиви.

Сега ще ви кажа друго нещо. Какъв е нашият метод, по който трябва да работим? Отсега нататък трябва всякога да сме свързани умствено и сърдечно с всички хора по Земята, защото спасението е в нашите общи молитви – „съединението прави силата“. А когато умовете и сърцата на хората се съединят, тогава ще настъпи Царството Божие на Земята. У приятел, когото действително обичаме, не бива да търсим недостатъците му – и той като нас може да ги има; недостатъците са външната дреха, с която е облечен човек. Но човешката душа е чиста, тя не може да се развали, не може да се разруши. Вашата Божествена душа никой не е в състояние да поквари; може да се нацапа отвън, но вътрешно не може, понеже Бог обитава в нея. А немислимо е да се разруши нещо, което Бог пази. Ние можем да се подчиняваме на света, както е казал Исус на Пилат, който му рекъл „Аз имам власт да те разпна“: „Подчинявам се на онзи, който ти е дал тази власт, но Моята душа е свободна.“ Трябва да се подчиним на временните страдания; ние не можем да ги разберем, но когато умрем и възкръснем, ще разберем защо са били те.

Всички досега са се терзаели от трепети и страхове в живота, а това не е Живот. Живот е, когато човек е изпълнен с благородни чувства. Щастлив е онзи, който се радва, че е могъл да направи добро безкористно. Някой ви е докачил – не му снемате шапка, не се ръкувате; може и да се ръкувате, без това да е ръкуване; може да му снемете шапка, без това да е зачитане. И обикновено снемаме шапка на по-голям, но с това някак му казваме: „Можеш ли ме повиши?“ Има една дяволска риба в морето, която, каквото срещне по пътя, все го поздравява. И човек хваща някого за ръка; защо? – Тия дяволски пръсти на човешката ръка много говорят; например най-малкият казва: „Пари можеш ли ми дадеш, трябва търговия да почна, загуби имам от нея, ограбен съм, можеш ли ми помогна?“; безименният: „Аз желая художнишка слава и знания!“; средният: „Аз искам права и привилегии!“; показалецът: „Мен ми трябва почит и уважение!“; палецът: „Аз искам сила и умение!“ Поздравеният, ако може и желае, ще му даде. И тръгнат двама, че после – трима в обществото и образуват котерия, ала не намират онова, което търсят...

И най-после дойде Исус и каза: „Това, което вие търсите – богатство, Сила, Знания, Доброта, Аз мога да ви го дам. Няма никой от вас, който е оставил баща си и майка си за Мен, и да не е приел стократно бъдещия живот.“ Ето Човека, който може да се ръкува с нас, който може да ни даде и богатство, и Сила, и Знания, и Доброта. Но хората казаха: „Махнете, разпнете Го“, на което Пилат им забележи: „Вие Го изгубвате.“ Исус и днес седи пред вас и аз ви казвам: „Ето Човека, когото вие търсите, Човека, който единствен може да внесе спокойствие във вашите сърца, да ви даде ум, да ви даде здраве, обществено положение, да ви повдигне, да ви покаже пътя, за да се проясни вашият ум.“ Но вие във вашето съмнение казвате: „Покажете ни Го да Го видим!“

Аз ще ви приведа едно сравнение: задава се вечер отдалеч човек с малка свещ и аз ви казвам: „Ето човека, който ви носи светлина.“ Вие обаче виждате свещта, не виждате човека. Него кога ще видите? – Когато изгрее Слънцето. Търсете сами тая Светлина, която носи Човекът – тя ще ви помогне да намерите Пътя, по който трябва да вървите. Така трябва да схващате въпроса. Да ви дам едно друго, по-ясно сравнение: допуснете, че ви въвеждам в една богата, но тъмна приемна и ви казвам: „Това е една стая с чудни украшения, с грамадни богатства, там, в онзи ъгъл, има това, в другия – туй и туй.“ – „Може, ама кой знае, не виждам нищо“ – възразявате. Внеса ли малка свещ, тогаз близките предмети почват да се очертават; внесе ли още една, предметите по-ясно се очертават; като се увеличат свещите, стаята постепенно все повече и повече се осветява; като светне електрическата лампа, предметите стават ясни, а като дойде дневната светлина, всичко се вижда. Светът е като тая стая и всеки от нас трябва да бъде светоносец – да носи по една свещ. И като влезем всички със своите свещи и ги турим една до друга и така увеличим светлината, ще видим много. Вашите мозъци – това са свещи. Аз не обичам хора, които носят угасени свещи, а само такива, които носят запалени свещи, като на Разпети петък. Всеки от нас сам трябва да бъде запалена свещ. Предан, любящ, добър човек е запалена свещ. И грешка голяма е да бъде човек изгасена свещ.

Питате: „Какво да правим?“ Трябва да се молите един за други, да пращате добри мисли на своите приятели, да се молите за тях, да искате да бъдат благословени и Господ, като благослови тях, ще благослови и вас. А защо да се молим? – През летния сезон на 1899 г. в Новопазарско стана голяма суша. Околните турци от тридесет и девет села се събират

и се молят за дъжд – и завалява дъжд. Българите си казват: „Бог, като праща на тях дъжд, ще прати и нам“, обаче не падна над техните села и говедата им измършавяха от глад. Когато хората се молят, моли се и ти – и ти трябва да си подадеш прощението; Господ няма да държи особена графа за тебе, ако не се молиш. Молитвата има велика сила и съвременните хора трябва да бъдат хора на молитвата – с молитвата ще подготвим своя ум и своето сърце. И не за себе си да се молим, то е егоизъм.

Не искам да се занимавам с умовете на хората, моето желание е да се занимавам с техните сърца, защото всичкото зло се таи в сърцата. Па и сам Господ казва: „Сине мой, дай си сърцето.“ Трябва да започнем сега едно пречистване, като за Великден – да отворим прозорците и да измием пода. Всички пъшкаме под едно бreme, навсякъде има обща дисхармония: мъж и жена не могат да се споразумеят – къща делят, пари делят, жената не е доволна, че мъжът държал парите. Дали мъжът или жената ги държат, това е безразлично – спогодете се кой да бъде касиерът. Спорят кой да държи първо място вкъщи – дали кокошка или петел да пее. Що за кокошки и петли? Това не съставлява никаква важност в Живота; казах, друго е важно.

Исус е дошъл и работи. И когато Светлината идва, тя идва постепенно, тихо, без шум. Той няма да дойде като гръмотевица, както някои Го очакват. И това може да стане, но там не е Исус. Когато пророк Илия отишъл в пустинята и се предал на пост и молитва, и когато дошла буря и огън, а Илия закрил очите си, Бог не е бил в бурята и огъня, а в тихия глас, който говорел. Господ не е във вашите страдания, във вашата сила, във вашите знания. Къде е? – В Любовта. Ако любите, Той е във вас; не любите ли, няма Го. И вие трябва да любите – туй е Законът. Ние не любим,

а чакаме хората да ни любят. То значи да седим пред печка и да чакаме да ни донесе друг дърва да се стоплим. Ние, ние сами трябва да имаме туй гориво, което да използват и други.

Ние, които следваме Христос, който ни е дал достатъчно сили, трябва най-сетне да Го пуснем да влезе в нас. Сега аз ви оставям този Човек. Ще Го приемете ли, или разпнете; ще Го пуснете ли, или ще кажете „Не Го искаме“ – този е въпросът, който трябва да решите. Ако кажете: „Пуснете Го, той е наш Господ“, вие сте разрешили въпроса и ще дойде благословението. И тогаз ще се изпълнят думите на Писанието: „Аз и Отец Мой ще дойдем и ще направим жилище във вас.“ Тогаз Светлината ще бъде в нас и ние всички ще се примирим.

29 март 1914 г., София³

ЖИТНОТО ЗЪРНО

„Ако житното зърно не падне в земята и не умре, то остава само; ако ли умре, много плод приноси.“

От Йоанна 12: 24

Житното зърно е емблемата на човешката душа. То представлява велика история в развитието на Природата. Ако вие можете да разгърнете листата на житното зърно, да проследите неговата история, щяхте да разберете напълно историята на човешката душа. Както житното зърно пада в земята и умира, както то пониква, израства и дава семе, същото става и с човешката душа. Може би пред вас житното зърно да представлява нещо много скромно, нещо, което няма никаква цена – една шестнадесетхилядна част от килограма; на колко бихте спаднали неговата цена, когато един килограм струва един грош? Обаче в житното зърно има сила, възможност, дух на самоотричане, с която сила то храни себе си и другите. И когато вие седнете на трапезата, не мислите никак за житното зърно, не знаете каква радост то внася във вас, какви мисли то носи. Вие не знаете неговия произход. Хората не го оценяват, кокошките – също, никой не го оценява. Но то е една велика загадка в света.

Сега, какво се крие в това житно зърно? То е емблема на Живота. И ако вземем българската буква *ж*, с която начева думата, тя напълно съответства на житното зърно: долу – две крачета, корени; горе – две клончета. Когато го посеем, то ни показва накъде трябва да се стремим. Житното зърно ни казва, че трябва да се стремим към Оногози, от Когото сме излезли – към Бога; че за да се стремим към Бога, трябва да се разклоним, да пуснем клончета, да зацъфтим, да вържем храна за света, т.е. „да помагате

и да се жертват за своите ближни, както аз правя.“ И затуй казва Христос на друго място: „Аз съм жив хляб, който съм слязъл от Небето.“ И хлябът от какво става? – От житното зърно.

Съвременните хора казват, че техният живот е нещастен, всички са недоволни – и царе, и князе; като започнете от най-високия до най-долния, все искат нещо и като им се даде, пак са недоволни и пак искат. А попитайте ги защо са недоволни – търсят нещо повече.

Но нека се обърнем към историята на житното зърно. Когато го посеят в земята, какво бихте казали, ако бихте били на негово място? Ще кажете: „Свърши се с нас, изчезна нашият живот, изгни!“ Но в житното зърно има повече вяра, отколкото у нас. Когато е погребано в почвата, то гние и се сплува, но веднага разбира езика на Слънцето и щом първите негови лъчи се появят, казва си: „Аз няма да умра, аз ще възкръсна и ще принеса плод за други.“ И в него се заражда енергия, и то почва да се стреми към Слънцето, завързва, узрява. Но хората не го оставят – вземат сърп и го изрязват.

Неговите страдания не се свършват тук – след като го ожънат, стягат го в снопи, после го бодват с вили и го мятат в колата, занасят го на гумното и го слагат едно връз друго на големи като планини купи; след това прекарват над него коне и дикани. Какво бихте помислили вие, ако бяхте на негово място? През този процес минава и човешкият живот. Ще попитате защо трябва да минем през всичкия този процес. – Човек трябва от този пример с житното зърно да извлече поука: минат диканята и копитата на коня над житното зърно, извадят го и го слагат в хамбара. Но мъките му и тук не се свършват – пресяват го, лошите зърна падат отдолу, хубавите остават горе, тургат го в чували и хайде на воденицата под ония два тежки камъка – да го търкат и смажат съвсем.

Ако бяхте на мястото на житното зърно, какво бихте казали? – „И това било живот и свят, който Господ създал!“ Но житното зърно има велико търпение, то казва: „Вие ще видите каква е още моята история.“ Изваждат го от воденицата на брашно, донасят го вкъщи, но пак не го оставят на мира – запретне се пък сега жената със своето сито, пресява го, едно хвърля, друго изсипва в нощвите, туря му квас и замеся хляб. Вие да сте на мястото на житното зърно, ще кажете: „Нашите страдания се свършиха вече.“ Не, като втаса, хайде в пещта вътре и като го извадят оттам, виждаме ония хубави самуни. Ако сте на мястото на житното зърно, ще кажете: „Най-сетне нашите страдания се свършиха!“ Но като мине малко, почват да чупят тия хубави самуни и да ядат. Житното зърно по такъв начин влиза в стомаха, образуват се сокове, които влизат в нашия ум. И какво става? – В нашия мозък се образуват велики мисли, в нашето сърце – нови желания. Житното зърно носи дрехата, която облича нашите чувства – то се излива в перото на писатели и поети, излива се в лъка на цигуларя.

Ето това дава житното зърно. И ако това зърно не беше прекарало процеса на туй развитие, никога не бихме видели тия хубави неща в Природата. Защо? Защото житното зърно ни дава сила да гледаме и виждаме. Затуй казва Христос: „Аз Съм жив хляб.“ А за да бъде човек жив, трябва да бъде в общение със своята среда, да се впусне в нея, да помага и да му помагат. Както житното зърно е минало през този процес, и ние трябва да се жертваме по същия начин. И жертвоприношението не е толкова тежко.

Сега нека се обърнем към историята на Христовия живот, към историята на еврейския народ. Как ще си обясните това противоречие: един народ чака с хиляди години своя Избавител, своя Цар да дойде и му даде свобода, а в това време, когато Той се явява, именно еврейските първосвещеници и князе

се оплакват против Него? Вие бихте казали, че ако Христос би дошъл в наше време, щяхте да постъпите по-добре. Съмнявам се. И ще ви приведа един факт: вижте как постъпва мъжът с жена си и обратното, и ще знаете как щяхте да постъпите с Христа. Когато Истината се яви в света, тя няма да се облече в празнична премяна, а в най-скромна дреха; и затова и Христос се яви между еврейския народ в тази проста форма. Тази е причината, дето хората не могат да проумеят Истината. Такива са законите на този свят.

Но има и друг закон в света, който се проявява в слънчевата светлина. Когато Слънцето почне да свети върху всички зародиши и същества на Земята, тази светлина, която у човека произвежда радост и веселие, у други произвежда омраза и злоба; светлината, която у едни докарва разположение, прави други свирепи. Светлината и топлината върху един вълк го карат да мисли къде може да намери овце да ги изяде; като паднат същите върху един крадец, той ще почне да мисли как да ви открадне пари; паднат ли върху човека, който се стреми да прави добро, той ще помисли да намери някой беден човек да му помогне. Дайте едно житно зърно на кокошката, тя ще образува хубави пера; дайте го на свиня, тя ще образува хубава четина; дайте го на вълка, той ще образува хубави зъби и нокти; дайте го на рибата, тя ще образува хубави люспи. Физиолозите не могат да обяснят този процес. Всяко същество приспособява храната, топлината и светлината съобразно своето развитие и понятие. Тоя закон може да разберете, като опитате тия два противоположни свята. Не може да ви се обясни защо у хората съществува злото, защо те предпочитат омразата пред любовта, лъжата пред истината. Това не можем да обясним; много въпроси „защо“ ще останат необяснени. Българската дума *защо* е една въпросителна, която подразбира *аз искам*.

Защо трябва да искаме? Има един закон, който казва, че трябва да се стремим към напредък.

Христос казва, че ако житното зърно, паднало на земята, не умре, остава само на този свят. Какво нещо е самотията в живота? Самотията е най-тежкото страдание, което може да изпита човек. Да се размножаваш – това е смисълът на Живота. Всички страдания в света произлизат от това, че хората искат да живеят сами за себе си. Всякога злото се ражда от това желание да бъдем сами и да станем център на света, а в Божествените закони това нещо е немислимо. Нашите мисли и желания претърпяват крахове, защото ние ги градим на пясък. В света можем да бъдем щастливи, тъкмо когато живеем за Господа; и трябва да живеем за Него. Обяснението на това нещо намираме и в самата Природа: когато Слънцето изгрива сутрин, то изгрива за всички, защото то всички обича; то е внимателно към всички същества – от най-низшите до най-висшите – и затова всички отправят очи към него. Оттам иде тази енергия, която ви възкресява и въздига. Но казва ли ни Слънцето, че трябва да влезем в него? То ни казва да се възползваме само от благата, които ни дава, и както то озарява света, така и ние трябва да пръскаме Светлина, просвещение на окръжаващите нас.

В нашия ум има някои превратни понятия, които произлизат от нашия индивидуален живот. Например, ако влезете в една къща, в която има само един прозорец, а има двадесет-тридесет души посетители, вие ще им кажете: „Вие нямате право, аз само искам да гледам“; и когато вие гледате Слънцето, всички други ще бъдат лишени от неговата светлина. А вие трябва да позовете и тях да го видят, да им покажете пътя да излязат из тази къща и да видят светлината. Затова не е хубаво човек да държи много хора при себе си, защото никога не могат всички

изведнъж да се ползват от слънчевата светлина и топлина – трябва да им кажем да излязат вън. Затуй казва Исус: „Който люби себе си, трябва да излезе вън“; и на друго място: „Който люби баща си и майка си повече от Мен, не е достоен за Мен.“ Та ако едно същество се приближи много до прозореца, то ще затули целия хоризонт за другите; дръжте се двадесет-тридесет крачки по-далеко. То е физическата обстановка. С това Исус иска да каже, че животът не се съдържа в материалните блага; те са само едно просто помагало, тъй както учебниците, плочите, писалките представляват помагала за учениците. Да не мислите, че Господ е приготвил за вас само тия дребни неща; Той ви е приготвил по-велики неща. Попитайте една жаба какви са нейните схващания за Живота; тя ще каже: „Над блатото, в което аз живея, искам повечко мухички да хвърчат и да са по-близо, за да ги хващам.“ И когато някога я видите, като че философски гледа и мълчи, тя наблюдава мухите – като дойдат по-близо до нея, да може да ги улови; такова е нейното схващане на Живота.

Като вървим по тази стълба нагоре, да не мислим, че сме вече на върха на своето развитие. В тази стълба на развитие между нас и Пътя, към който се стремим, има още много път да се извърви. Разстоянието между човеците и Ангелите е толкова голямо – има почти такова отношение, каквото има между един главоч, от който се е образувала жабата, и човека. От гледището на Ангелите ние сме още жабички. Казват някои: „Нали хората са направени по образ и подобие Божие?“ Но те още не са добили такъв образ и подобие. Вие виждате какво вършим. За да кажем: „Ние сме направени по образ и подобие Божие“, трябва да имаме чергите на Бога. А какви са Неговите черти? Те са Добродетел, Любов, Мъдрост и Истина. Добродетелта изключва злото, Любовта – омразата, Мъдростта – безумието, Истината – лъжата.

Изключени ли са тия неща у нас, ние имаме подобие Божие; не са ли изключени, ние сме още жабички. Нямам нищо против тази жаба; тя трябва да яде мухи. И защо тя яде мухи? Ще ви кажа: понеже мухата, като хвърката, живее в едно по-високо положение, то жабата, като има и тя стремеж да хвърчи из въздуха, иска да възприеме вибрациите на мухата, да ги развие и да хвърчи. Защо вълкът яде овце? Той трябва да яде овце, за да стане кротък. Защото като ядем добри работи, ставаме добри. Артисти са правили опит, когато са искали да играят роля на идеална любов, да се хранят дълго време с овче месо, защото това месо предразполага към такива чувства. Следователно вълкът има право да яде овце, ако иска да стане кротък; и непременно ще стане такъв, защото сега вълкът е много по-кротък, отколкото е бил някога. И дето хората ядат овце и кокошки, ще ви кажа, че те ядат овце, защото искат да станат хубави, ядат и кокошки, защото искат да станат и крилати като Ангелите. И имате право да се храните с тях. Злото не е в яденето. Когато забраняват да се яде известна храна, то става от съображението да се не причинява страдание на съществото, което се употребява за тази храна. Казвам, че можете да ядете: ще отидете в курника и като хванете кокошката, ако не крякне, можете да я заколите и изядете; щом изкряка, оставете я. Също и овцата: щом заблее, оставете я – тя иска да живее. Следователно вие трябва да ги питате – питайте коя овца и кокошка искат да живеят във вас.

Христос казва: „Аз съм жив хляб и който Ме яде, ще има живот вечен.“ За да можем да разберем думите Христови, трябва да се очистим – да очистим зрението, да очистим и ума си. Нашият ум е едно прекрасно оръдие, когато знаем как да го употребяваме; но той е и много опасно оръжие, когато не умеем да си служим с него. Когато орете с рало една непосята нива, за да я засеете, това е ваше право – вие

вървите по естествен закон; но когато разоравате една вече засята нива, вършите глупост. Някои хора казват: „Ние трябва да мислим и да критикуваме“, защото науката без критика не могла. Да критикувате, но как? Критика като хирургията – да изрязвате болно място от човешкото тяло – разбирам, тя е полезна, но да изрязвате здраво място не разбирам. Да бъде човек такъв хирург не е мъчна работа – всеки може, като вземе трион, да претрие крака на някого, всеки от вас има тая способност; но малцина са ония, които знаят да вършат правилно своята хирургическа операция. За да се научим, непременно трябва да се обсебим от закона на Добродетелта и на Любовта.

Когато ви говоря за Любовта, не разбирайте, че аз проповядвам едно учение на мир и спокойствие; човек, който иска да люби, трябва да опита най-големи страдания в света; който не е страдал, той не може да изпита този Божествен принцип на Любовта. За да обичаме Бога, трябва да сме готови да се жертваме, както Бог се жертва за нас. За да Го познаете, вие казвате: „Господи, дай това, което ни трябва!“ – „Дай, дай, дай!“ – ето какъв зов се носи от единия до другия край на света. И никога парите не са били тъй евтини, както днес; всеки от нас днес взема може би три-четири пъти по-голяма заплата, отколкото едно време са вземали хората, и пак нямаме достатъчно. Парите са обезценени, защото няма какво да съответства на тях; а то трябваше да искаме жито, царевица, круши, ябълки. Вие казвате: „Господи, искам да бъда красив, искам да бъда богат.“ Вие искате да обсебите много неща, а знаете ли, че то е нещастие за вас, защото, щом станете богати, всеки ще мисли да ви направи зло. И за да се опазите, ще ви са потребни хора, както богатите американци вземат по трима-четирима гавази да ги пазят, защото на всяка крачка искат да ги изнудват. А нам трябва да не богатства, а ония основни неща, които правят Живота добър.

Ние сме изоставили развитието на своето сърце и следователно трябва да се върнем към този основен принцип – да развием и облагородим сърцето си. Злото не се гнезди в ума, а в сърцето. Всеки от нас трябва да попита своето сърце какво то желае. Нашето сърце се е покварило по наша вина; ние сме го накарвали много пъти като слугините да лъже, да мисли зло и т.н. Господ казва в Писанието: „Сине мой, дай си сърцето“; Той познава и вижда грешките на хората и иска от нас не друго, а да му отворим сърцето си, за да влезе Той в него. Ще кажете: „Как?“ – По същия начин, както отваряме прозореца да влезе светлина в нашата стая. Казано е: „Стая, където влиза светлина, лекар не влиза, болест не царува“, или: „Където светлина не влиза, оттам лекар не излиза.“ Също тъй в онова човешко сърце, в което е влязъл Господ, дявол не влиза – Господ е именно лекар в този смисъл. Лекарят, като дойде, каже: „Ти трябва да ядеш повече, трябва да пиеш повече, трябва да направиш еди-какво и еди-какво“; и ние търпим, търпим, докато най-последен гръбнакът ни се пречупи.

Ние често мязаме на онзи камилар, който пътувал през пустинята и чиято камила едва носела товара; като намерил на пътя една лисича кожа, метнал я отгоре на камилата, но от това гръбнакът на камилата се пречупил и товарът останал тогава в пустинята. Гърбът на камилата може да носи само известно количество тежина. Камилата – това сме ние: ние сме, които пътуваме, и ако турим на гърба си повече товар, отколкото можем да носим, един ден ще спънем своето развитие. Аз с това не ви препоръчвам сиромашия; аз ви препоръчвам богатства в трояко направление – не само физическо, не само умствено, но и духовно. Небето иска такива богати хора, защото те могат да бъдат щедри. И когато Христос казва: „Събирайте съкровища“, Той разбира такива съкровища. Влагайте тоя ваш капитал в Небето, за да

може Бог от лихвите да храни бедните хора на Земята. Не са Ангелите, които изработват нашето спасение – ние сами трябва да извършим това; и имаме всичките условия да го извършим. Законът не е да бъдем всички еднакво учени; всеки трябва да знае толкова, колкото му е потребно. Някой казва: „Мозъкът ми е малък“; аз му отговарям: ако не можеш да гледаш малък кон, как ще можеш да гледаш по-голям; ако имаш малко сърце и не можеш да го управляваш, как ще управляваш друго, по-голямо сърце, което има по-големи желания?

Какво трябва да правим? Не трябва да мислим за бъдещето, а да използваме всички блага, които ни дава днешният ден, за добро; той ни носи всички бъдещи блага. Законът е такъв, че Бог, който е дал условия за този ден, ще ги даде и за другите; няма защо да мислим какво ще стане с нас в бъдеще, а трябва да бъдем спокойни – има известни закони, които регулират отношенията на хората. Че може някой да направи пакост, това не е никак произволно; то ще стане по самия закон. Всяко нещастие обаче ще ви донесе благословение; всяка мъчнотия ще разкрие за вас нов хоризонт. Туй можете да проверите всякога и затова не трябва да се безпокоите за нещастията, които може да ви се случат.

Някои ме питат по политическия живот на България: „Какво ще стане с нея?“ Чудна работа, че какво е станало сега? На България ѝ правят малко разтривка – туй е всичко. Снели са ѝ малко от товара, дали са ѝ нова опитност и задача за разрешение. Ние не седнем да мислим разумно върху законите, които регулират Живота, а търсим виновните. Кой е виновен, кажете? Виновните сега няма да ги намерите. Виновен е индивидуалният живот на човека. Когато човек иска да стане цар на хората, той е виновен; и она, който иска да свали един цар, и той е виновен.

Безразлично е за нас кой е цар – един или друг, трети или четвърти – всички вървят по един и същи път. Не казвам, че човек не трябва да желае да стане цар или царица, но кому? На себе си – на своя ум, на своето сърце, на своята воля. Как са вашите поданици – вашите мисли, чувства и желания, подчинили ли сте ги, турили ли сте ред и порядък в себе си? Вие първи дайте образец на света. Какъв проповедник ще бъда аз, когато се обръщам към хората и казвам: „Бъдете щедри“, а сам съм скъперник; казвам: „Не крадете“, а сам крада; казвам: „Не лъжете“, а сам лъжа? Учител, който учи хората, трябва да бъде модел – сам да дава пример. И Исус, когато слезна да учи хората, пръв им даде модела и ако ние усвоим Неговото учение, светът веднага ще се измени.

В нас е скрита една динамична сила, която не умеем да използваме, защото не знаем как да работим. Един трън се изпречил веднъж на едно шосе и заприщил пътя на хората; минавали пътници, удряли го с криваци, но колкото го удряли, толкова повече той расъл, докато почнали да се прекатурват колите. Намерили се всички в чудо. Но дошъл един с трънокоп и казал: „И аз да покажа своето изкуство“ – и започнал отдалеч-отдалеч да подкопава корените. Трънът отначало почнал да се смее и да си думаш: „Толкова хора нищо не можах да ми направят, та ти ли ще ме уплашиш!“ Но трънокопът копал по-издълбоко и трънът по едно време рекъл: „Този син майчин ми намери слабото място.“ Докато и вие не турите трънокоп да работи във вас, всякога трънът ще ви се смее и ще казва: „Аз ще израсна повече.“ Това е една алегория, която трябва да схванете. Кой е този трънокоп? Мислете и намерете. Ние трябва да бъдем винаги на мястото на съдия. Например в Американската гражданска война довели двама престъпници – единият бил спял, а другият – без

крака. Престъплението им се състояло в следното: ходили да крадат ябълки, градинарят ги хванал и ги докарал пред съдията. Но слепият взел да казва:

– Аз съм сляп, аз не крадох ябълки, но си прострях ръцете и взех някои от земята.

А онзи, без крака, взел да вика:

– Аз нямам крака и не мога да ходя да крада.

Съдията, след като размислил, рекъл:

– Турете куция върху гърба на слепия!

И добавил:

– Този, който има очи, е намерил ябълката, а онзи, който няма крака, а има ръце, е брал ябълките.

И действително, така са ги хванали.

Такъв е и човекът – всеки отделно се състои от две същества: едното – сляпо, другото – без крака. Когато Господ ги хване на местопрестъплението, всяко от тях вземе да казва: „Не съм брал, не съм пипал, не съм стъпил с крак“; но Господ казва: „Турете единия върху другия“ и така ги съди. Кой е този, без очите? – Човешкият инстинкт. Оня, без краката? – Човешкият ум. И двамата кажат: „Хайде да пооткраднем“, качат се и тръгнат да крадат ябълки. И като ги хванат, единият казва „Защо ме биете?“ и другият казва „Защо ме биете?“, но и двамата са виновни.

Еволюция е потребна за нас. Нас ни очакват по-големи блага, но трябва да станем доста умни, доста добри, да възмъжеем, за да ни се повери това наследство. Тия три неща, които изброих – Добродетел, Правда, Мъдрост, са велики богатства и когато вие ги притежавате, ще бъдете здрави и щастливи.

Но ще кажете: „Как можем да приложим това учение в света?“ Не се изисква от нас ние да оправим света – светът е оправен. В света няма аномалности, всичко върви по определен ред – събитията, естествени или политически, знаем защо идват, няма защо да обръщаме туй течение. Но едно е необходимо –

индивидуалното изправление на личността в света, била тя мъж или жена. Когато се изправи личността, ще се изправят нейните деца – синове и дъщери, а когато се изправят те, ще се изправят и техните близни и целият свят сам по себе си. Какъвто е квасът, такова ще бъде и заквасеното – този е принципът, който е положил Христос. И Христос действа, за да се осъществи той. И както една какавида се подема и се образува по-нататък, така и светът ще се подеме и ще се измени към по-добре. В този свят има голямо безпокойствие, защото всички ония, които не могат да завият пашкул, се опасяват как ще прекарат зимата, която наближава. Преобразуването следователно трябва да стане в нашия ум, в нашето сърце, в нашата воля и когато стане това преобразуване, ще почувстваме, че у нас има известна вътрешна сила. Ние тогава ще дойдем в съприкосновение с ония по-висши същества, които са напреднали и които наричаме светии. Като влезем в свързка с тях, нашият ум ще се просвети, както учениците се просветяват между своите учители. Светиите са учители на човечеството и ние всички трябва да се ръководим от тях – те учат света как трябва да живее. Но ще кажете вие: „Къде са тия учители, на кое място са – ние им виждаме образите в черква.“ Всяко нещо си има сянката и по нея ние можем да намерим предмета. Вашите желания в света са една сянка, вашите стремежи – също.

Вие искате да разберете същността; трябва да вървите по закона: от сърцето – нагоре, към вашия ум, да мислите за Бога. Как да си представим Бога? Ние можем да си Го представим като най-добър, съвършен Човек, в Когото няма никаква злоба, никаква омраза, Който обича хората, както истински баща обича децата си – такова е отношението на Бога спрямо нас. Как мислите вие, Той слуша ли ни сега, или не? – Той слуша и работи в нашите улове.

Разположението, което имаме всеки ден, се дължи Нему. Както Слънцето ни разполага добре всеки ден, когато изгрее, така и щастливите минути в живота се дължат на това вътрешно Слънце, което ни е огряло. И в духовния живот има изгряване и залязване. На зряла възраст Слънцето възхожда – вие сте на пладне; в старост вие залязвате, за да изгреете пак. Господ ще изгрее в сърцата и умовете на мнозина, но и за мнозина пък няма да изгрее. Ония, в които Господ изгрее, ще почувстват Радост и Веселие, а ония, за които няма да изгрее, ще кажат: „За нас животът е нещастие, скръб, страдание.“ Те трябва да почакаат; защо? Защото няма у тях условия да изгрее; защото ако изгрее преждевременно, ще бъде нещастие за тях – по-добре е сега да си починат. Не казвам, че ще умрат – ни най-малко; аз ви цитирам един закон.

Когато се говори за залязване, всеки мисли за умиране. Какво нещо е умиране? Това е предположение. Всеки от вас трябва да е умирал, за да може да разправи какво нещо е смърт; а сега само си въобразява. В един свой разказ Толстой ето какво говори: среща един руски монах на 85-годишна възраст, с бяла брада и го запитва: „Какви бяха причините, които те заставиха да станеш монах?“ И монахът разправил вкратце своята история така: „Аз съм от княжеска фамилия; когато бях между 21-25 години, баща ми и майка ми искаха да ме оженят за една княгиня; в това време паднах в летаргичен сън, дойдоха лекари, пипаха ми пулса.

– Сърцето е спряло, той е умрял – забележиха те и рекоха да ме погребат.

Казах в себе си: „Нима това е смъртта?“, не можех да дам знак, че съм жив. Идват годеницата и баща ѝ и слушам, той я кани да поплаче:

– Да кажат хората, че си го обичала.

– Никога не съм го обичала, а обичам богатствата му – отговори тя.

А аз си рекох: „Ако Господ ме повърне в света, аз ще захвана друг живот.“

Колко е тежко да си жив и да не можеш да кажеш, че си жив; да виждаш, че плачат всички, и да не можеш да кажеш, че си жив! И колко души са заровени тъй. Няма нищо по-тежко от това да те заровят жив. Най-голямо нещастие е да останеш с дни и месеци в земята и да не можеш да се освободиш от тялото; то е най-тежкият затвор – ад! Ако бяхме чисти, щяхме да знаем кога душата е излязла из тялото и никога нямаше да имаме такива страдания. След като каже лекарят, че болникът не е жив, отведнъж хората рекат: „Вдигайте го!“ Ще му направят красив ковчег и с песни и музика ще го отнесат. Де остава тяхната любов? – Това е любовта на ближните и на обществото. Някой казва: „Аз ви обичам.“ Как, както котката обича мишката или както вълкът овцата? И то е любов, но то е любов такава, от която светът страда. Любовта, която е потребна на света, е да обичаме другите и да им помагаме да бъдат щастливи, както ние сме щастливи. И затуй Исус е казал: „Онзи, който вярва в Мен, ще прави това, което Аз правя, и който Мен люби, ще го възлюби и Отец Мой и ще дойде и направи жилище в него.“

Вие казвате: „Какво ще стане с България?“ Аз ви питам какво ще стане с вас. Не знаете, че дяволът е взел всичката ви собственост, продал ви е дори кожата, а питате какво ще стане с България. България – това сте вие. Трябва да се молите да ви помогне Господ да изпъдите този неканен гост из вас, да запазите своята собственост, своя ум и своето сърце. Дяволът е виновник за тия страдания. Не трябва да му се сърдите. Аз го похвалявам само в едно нещо – че е много работлив, не се обезсърчава: ако го изпъдите из една врата, влиза през друга; ако не сполучи по един начин, търси друг, трети, четвърти. Ето една отлична и насърчителна негова

черта. И Господ казва: „Вземете пример от него.“ Той е учител на хората, учи ги и ще научи всинца – като ви лъже, лъже, най-сетне вие ще кажете: „Научихме твоите лъжи и не можеш вече ни излъга.“

Един рекъл на един свой приятел: „Моята маймуна не можеш я излъга“; отива приятелят му при маймуната, почва да се преструва, че спи, зажумява и маймуната, а той задига парите. Връща се господарят ѝ и я набива хубаво; втори път маймуната си отваря хубаво очите, не замижава, защото знае, че има дърво. С опитността, която имаме в света след страдания, когато дяволът дойде, ще му кажем: „Моите очи са отворени.“

Когато почнете да страдате, казвайте: „Още не съм минал целия процес на житното зърно.“ И когато вашите мисли и вашето сърце се преобразят и станат прекрасни, тогава ще добиете образа и подобие Божие, тогава Бог ще ви възкреси, тъй както Слънцето съживява посятото житно зърно.

5 април 1914 г., София

ЧЕТИРИТЕ ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТА

*„Който яде плътта ми и пие
кръвта ми, има живот вечен и аз
ще го възкреса в последния ден.“*

От Йоанна 6: 54

Има четири елемента за съграждане на духовния живот: Божествената Любов, Божествения живот, Божествената мисъл и Божествената воля.

Когато децата изучават аритметиката, те имат четири основни действия. Когато един химик изучава химията, също ще срещне четири елемента. Когато Божествената Любов се ограничава в себе си, тя проявява Божествения живот, от Божествения живот се ражда Божествената мисъл, от Божествената мисъл се ражда Божествената воля, а от Божествената воля – нашият живот.

Ако Божественият живот не се произвежда в нас, ние не можем да мислим. Когато искаме Господ да заживее в нас, трябва да създадем Неговата Любов – трябва да Го обичаме, защото иначе няма да живее в нас. За да създадем тия четири, необходими са още шест неща, които трябва да знаем.

Има три неща, които лъжат: първо, вкусът – той иска да изпитахме стомаха от какво се нуждае; може известна храна да е сготвена от лошо месо, но да е подправена с миризми и да излъгва вкуса, но когато отиде в стомаха, последният я отхвърля. Второ, сърцето ни; то ни лъже, затова трябва да слушаме душата си – тя не ни лъже; защото сърцето приема ласки, а душата ги отхвърля. Трето, интелектът; каквото е отношението между сърцето и душата, такова е отношението и между интелекта и ума – те се контролират от Духа. За да превъзпитахме вкуса,

сърцето и интелекта, трябва да слушаме съветите на стомаха, душата и Духа, а за това трябва да знаем как да храним своите стомах, душа и ум. Знаем ли това, ще бъдем здрави. Къде е тая необходима храна? Белите ни дробове не търсят въздуха – отворим ли устата, той прониква в тях. За умствената храна има около нас хиляди предмети, от които я възприемаме чрез очите и ушите.

Как да приложим тия четири основни елемента? – Посредством Любовта. Хората са нещастни, защото търсят Любовта. А какво е Любовта? То е да си готов за саможертване. Ние обичаме някого много, защото ни дава. Ние обичаме Христа, защото ни храни, защото се самопожертва за нас чрез житното зърно, което ядем. Затова е казано: „Да ядете плътта Ми и да пиете кръвта Ми.“ Искате ли да ви обичат, трябва да сте готови да се самопожертвате; да любим, значи да се жертваме, т.е. да сеем – трябва да посеем Любов, за да пожънем Любов. Животът ни има цена само дотолкова, доколкото е полезен за нашите ближни. Животът е една сила, която Бог ни е дал; тя може да се вземе, както ни е дадена.

Ние сега нямаме Живот – пъшкаме, лягаме, въртим се на леглото и прочее. Човек трябва да има три неща, които се изискват за Живота: здрав и дълбок Мир и самопожертване за Господа. Христос ни е показал пътя на Живота. Първото е самопожертването, а то значи да жертваме ума, сърцето и имота за ближните си. Христос е вложил Живота Си там, дето може да израсне. Първото условие за нашия живот е да се откажем от многото наши желания и нечистотии. Реката се влива чиста в морето, но когато се връща, тя си носи и нечистотиите. Не трябва да се връщаме с нечистите, лошите желания.

За да се приближим към Господа, трябва да вложим Божествените Любов, живот, мисъл и воля.

Щом ги вложим в нас, ще ги имаме в нашия живот и Господ ще изпрати Своя Дух и ще сме здрави и умни.

Да оставим греховете си и да не повтаряме постоянно: „Бог ще ги използва за нова почва, за да сее пшеница.“ Слънцето всеки ден грее, Господ е всеки ден пред нас. Бог живее над нас както Слънцето над Земята – то ни праща нужната топлина и светлина, за да растем, като премахва студа, който владее във Вселената и спира всеки напредък. Така и Бог чрез духовете Си ни осветлява, стопля и възраства. Щом сме здрави, умни и бодри, Духът е с нас и Господ е с нас. За този живот и свят не се изисква особена програма, достатъчна е за изпълнение даденото ни от първоначалния Божествен план и ще бъдем богати. Ние страдаме, защото изменяме Божия план. Трябва да се освободим от всички лъжливи понятия и външни влияния и да се съветваме с Бога, който е в нас. Нека слушаме вътрешния си глас – да се съветваме с Бога, който е в нас; нека слушаме вътрешния си глас – душата си.

Бог е в душата – *мога*; и дяволът е в душата – *не мога*; т.е. на всяко дело Божие трябва да казваме „мога“, а на всяко не Божие дело има смисъл да казваме „не мога“. Щом речем „мога“, Бог ще дойде и ще ни помага и за най-мъчните неща – като кажем „мога“, непременно ще го изпълним. Дяволът е силен, защото му казваме „мога“, когато той ни кара да лъжем и други подобни. Жената прави погрешка, когато каже: „Не мога да угодя на мъжа си“, и майката, когато каже: „Не мога да възпитавам децата си.“ Христос иска да употребяваме две думи: *мога* и *не мога*. – Мога да любя, не мога да мразя; мога да казвам истина, не мога да лъжа и т.н. По този начин двата духа се явяват, всеки ден са при нас – добрият ни казва нещо, ние го отхвърляме, но не сме свободни, защото духът на злото ни чака. Христос иде

да ни научи, когато дойде Доброто, да казваме „мога“, и когато дойде злото, да казваме „не мога“. Една нива не може да бъде притежание на двама господари – трябва да бъде или на Доброто, или на злото. Такъв е и човекът. Господ ни учи на всичко, което е Добро. Бъдете верни на Бога, който живее във вас.

Трябва да имаме четирите основни елемента – Божествената Любов, Божествения живот, Божествената мисъл и Божествената воля, за да насадим в нас вкус, сърце, ум и интелект и да развием нашите сърце, душа и Дух. Да не казваме „не разбрах“, а само „разбрах“. Тогава Господ ще ни даде да разбираме всичко практически.

Да бъдем верни на Господа, на Христа. Христос, това е Животът, Любовта – живите мисли, които учат народите да се любят. Той е колективност на Възвишените духове, които учат народите как да живеят, дават им законите и ги управляват. Христос е, който ни избавя от ония вериги, в които се вплитаме доброволно. Ако сега не Го виждаме, Той ще се яви един ден и ще поиска десетъка. Той е нашият най-стар брат. Близо е денят на Неговото явяване. Късно е вече за този, който не Го е потърсил. Има вече Виделина навсякъде, изменя се начинът на живота.

Да бъдем верни на нашия Господ, на нашия Христос, който вече сме познали. Той ни е дал Живот и здраве, и всякога Той ще бъде с нас и в нас.

19 април 1914 г., Бургас

ИСТИНАТА ЩЕ ВИ НАПРАВИ СВОБОДНИ

„И ще познаете истината, и истината ще ви направи свободни.“

От Йоанна 8: 32

Стремлението на всеки един човек е Свободата в света. Под думата *свобода* трябва да разбираме широчина на действията, мислите, желанията, които са скрити в нас, и премахване на всички стесняващи ги условия. Свободата е едно качество на Духа. Да лишим някого от Свобода, това е падане. При изгубване условията за развиване Свободата се ограничава. Например изгубването на една част от тялото – ръка, крак, това е намаляване на Свободата; изгубването на ума, мисълта, зрението, слуха и изобщо на всички чувства е пълно ограничение на Свободата.

Истината е условие да се възвърне Свободата на Духа. Свободата подразбира три условия: първо, свобода на тялото; второ, свобода на волята и трето, свобода на сърцето за проява на чувствата и мисълта. Христос казва: „Истината ще ви направи свободни.“ Истината ще ни покаже пътя към Свободата. Не всяка мисъл, желание или воля ни носят Свобода. Всяка дума е хвърлена граната, а всяка дума е съчетание от мисли. Една лоша дума или мисъл може да ни лиши от Свободата. Казаната обидна дума произвежда своя ефект. Всякога трябва да имаме мярка, за да пробваме, да мерим своите мисли и желания. Тая мярка, той пробен камък е Христос. Той винаги трябва да бъде пред нас и в ума ни. Когато сме винаги с Христа, у нас се пораядат изобилно мисли, желания и стремеж за работа, а това е добър признак. Само че не всички са от едно и също качество и трябва да знаем кои от

ИСТИНАТА ЩЕ ВИ НАПРАВИ СВОБОДНИ

тях да избираме. Мислите и желанията са камъни от една кариера, от които се гради бъдещото човешко тяло, а то е Духовното. Тия мисли и желания идват от разни направления – трябва да умеем да избираме необходимите камъни за градивото. За градивото на къщата ни необходими са освен камъни, още и желяза, дървета и други материали. Има духове, които ни продават от всички материали скъпо или евтино; когато ни ги продадат по-скъпо, излъгали са ни колко струват.

Христос иска да ни направи свободни. Ние сме обвързани с хиляди задължения – първите от тях са към родителите, сетне към братята и сестрите, по-подир, когато встъпим в брак, към жената и децата, а най-подир – към обществото и прочее. Изкуството е да знаем как да постъпваме към всеки един от тях. Свободата има права и задължения. Обществото само с права или само със задължения не може да вирее, а са необходими двата процеса, които трябва да вървят заедно. Правата се ограничават според изискванията на нашите нужди. Искаме ли повече, ще се появи обратна реакция. Гдето има повече мед, ще се съберат и повече пчели, за да го ядат. Дето има повече богатство, около нас ще дойдат всички лоши духове. Богатството е необходимо за свободата, но то, като дава блага, дава и злини – човек може да стане мързелив, горделив и прочее.

В Христовото учение стойността на човешката душа зависи от вътрешните качества – да бъдем свързани с Господа, т.е. да бъдем облечени в Истината, а то е да бъдем облечени в Любовта. Слънцето познаваме по неговата светлина и топлина; Бога познаваме по Истината и Любовта. Когато Истината влезе в нашия ум, ние мислим, а когато Любовта влезе в нас, ние действаме. Истината е вътрешният зародиш на душата. Ако я имаме, ще усещаме

винаги едно засилване – няма да има старост, а все младост, ще се чувстваме всякога бодри. Мъчнотиите са едно благословение – те са едно условие, за да се повдигнем, защото ще се трудим да ги отстраним, та да добием благата.

Всички наши органи и части от тялото, като ни помагат, те ни и ограничават. Трябва да знаем техните функции, за да работят те правилно. Сега създаването на Духовното тяло ще бъде нам подчинено. То ни напуска и ние се разделяме с него. Трябва да се сродим с всички Духове, които съставят и живеят в нашето тяло и ни помагат. Това означава, казва Христос, че трябва да се сродим с Небето, а сродяването е задължение. Христос се сроди с всички Духове. Той се самопожертва не само на кръста – съществуването на всичко, върху което сега живеем, е от Христос, затова ние Го и обичаме. Той ни е оставил богатство, за да се ползваме, а не да го обичаме; Той ни го е оставил, за да се ползваме, а не да го вземаме и да го делим. То е богатство, за което Христос се е самопожертвал – ако не го ползваме, Той ще ни го вземе. Той ни го е дал, за да се развиваме духовно и да ни приготви за Ангелски живот, т.е. след тоя свят ще трябва да преминем в друг, в света на Ангелите.

Христос иска да ползваме пробния камък, а това е нашата Божествена душа. И когато я намерим, ще бъдем свободни. Христос в света е учил хората как да намерят своята заровена душа – скритото богатство. Много от нашите души са заложени и трябва да ги намерим. Когато човек е слязъл от Небето към Земята, той е заложил своята душа, затова трябва да я откупим. Всички хора, живели преди нас, са обработвали Земята, натрупали са пръст; и ние трябва да работим с душата си върху същата почва. Затова се иска да имаме условията за мярката, т.е. пробния камък – обръщане, покаяние и прочее. И тук става

ИСТИНАТА ЩЕ ВИ НАПРАВИ СВОБОДНИ

процесът на новораждане. За да се сдобием с пробния камък, трябва да бъдем свободни; а за да бъдем свободни, трябва да благодарим за всичко, което ни се случва – добро и лошо. И това е Христос да живее в нас. Тогава за нас всички длъжности са еднакво важни. Не ще ни се отдаде по-голяма длъжност, ако не сме изпълнявали по-малката добре. Бог изпраща и Ангелите да слутуват на някоя грешна душа за изправлението ѝ. Всякога трябва да започваме от по-малките работи и да отиваме към по-големите, а не да казваме, че като сме свободни, не сме длъжни да извършваме някоя работа. Господ е създал Земята и когато тя изпълни своите мисии, нейните частици ще се разширят и ще се свърши с нея.

Всеки наш акт в света е колективен, защото сме свързани с много духове. Всяка наша мисъл е едно задължение, една полица, и Духът, който я има, той ни ръководи и сме в неговите ръце. Затова не бива да желаем големи работи, защото искайки ги, ще ни се дадат по право, но по-подир Духът ще каже: „Сега плати!“ А като нямаме да платим задължението си, идват нашите страдания, лишения, болести и прочее...

Всеки гневен човек е ограбен, защото е излязъл извън тялото си и духовете го обират. Затова всеки трябва да стои в своята „къща“, т.е. в тялото си – това е Свобода. Ако сме в чужди къщи, не сме свободни, защото всякога ще могат да ни изпъдят.

Първото важно нещо сега е да различаваме нашите желания и мисли: тези от тях, които са за наша полза, те да искаме да се изпълнят. И тогава се казва, че Господ ги е предназначил за нас.

26 април 1914 г., Бургас

ЯВЛЕНИЕТО НА ДУХА

„А всекиму се дава явението на
Духа за полза.“

Първо Коринтияном 12: 7

Има много въпроси, които занимават човешкия ум, много, с които човечеството се е занимавало и в миналото; такива въпроси ще има и в бъдеще. Ще ви дам едно кратко определение на понятието *Дух*. Много умове имат смътно понятие за Духа; даже и в ума на хора, които притежават обширни знания, това понятие е смътно. Ще попитате как е възможно човек да бъде учен, а неговите понятия за Духа да бъдат смътни. аз отговарям: много естествено – ако бяхте лишени от зрение и имаше пред вас една картина, вие щяхте да имате за нея твърде смътно понятие. Следователно и на учения човек понятието за Духа може да бъде смътно. Когато разглеждаме този въпрос, трябва да имаме предвид дали притежаваме съответните чувства и способности да дойдем в съприкосновение със самата действителност на нещата. Защото може да имаме понятие за света и неговите наредби пряко или косвено, но тия наши понятия ще се различават в единия и в другия случай.

Ще ви дам един кратък превод на думата *Духъ*. На български тази дума има четири букви. Ако вземем буквата *Д*, тя образува три ъгъла и отдолу – буквата *п*; трите ъгъла показват триединството на Бога, трите сили, които се проявяват. Буквата *у* – двата пръста, показалецът и средният, турени нагоре; показват, че човешката ръка нещо работи. Буквата *х*, кръстът – това е проявлението на онази сила, която действа в четири направления – едната линия, която отива нагоре, и другата, която я пресича, показват човешкото проявление, т.е. двете сили, които не са съгласни,

които се кръстосват. Като посочим един пръст нагоре, това показва, че посочваме към Бога; а когато човек дойде в разрез, това е другата линия на кръста – значи Духът слиза и определя туй противоречие между Бога и Неговите деца. Буквата *ъ* означава равновесието на човешкия ум, който иска да даде на хората да разбират основните закони. Това тълкувание аз вадя от самите букви на думата.

Сега, другото тълкувание на Духа е *проявлението на неговата същина*. Вземете например Светлината, която слиза отгоре – това е Духът. Слънцето не знаем какво е. Учените казват, че то се намирало на деветдесет и два милиона километра далеч от Земята; може да е толкова – не знаем; па може да има в това изчисление няколко милиона километра разлика. Ако речем да проверим, въпрос е дали ще го намерим на тази точка, която ни определят учените. А какво е вътрешното състояние на Слънцето – дълбока философия. Едни казват, че било жидко, други – твърдо. Може да е вярно и едното, и другото. Но за Светлината, която слиза, ние вече имаме реално понятие, понеже виждаме туй, което слиза от Слънцето и разкрива пред нашите очи цялата Земя с всички предмети на нея. Светлината е Дух, който слиза от Слънцето и има пряко съприкосновение с нашия живот. На това Слънце можем да уподобим и Духа. Той няма да слезе иначе, защото ако слезе, ще разтопи, подобно на Слънцето, всичко това, което виждаме около нас; то ще стане на прах и пепел или пък ще се обърне в газообразно състояние. Затова Бог казва: „Аз няма да сляза, а ще проводя през пространството Своя Дух, да принесе на хората Моето благословение.“ Ето защо Бог не иска да слезе при нас, а изпраща Духа си – Светлината. Този Дух, тази творческа способност е именно, която гради в нас – всичко, каквото притежаваме, Нему се дължи. Тази

разумна Сила, която се проявява от Бога, учените хора я определят във вид на закони, на сила, на сродства между елементите и т.н., дават ѝ разни имена. Но то е една разумна същност, която работи – то е Дух, който създава закони.

Духът има пряко общение с нашата душа. Именно чрез промените, които стават в нашия душевен мир, ние добиваме понятие за Неговия произход. Без душата не щяхме да имаме никакво схващане за Духа. Душата със своя начин на мислене представя в нас Божествения свят. И ако има у нас нещо Божествено, то е светлата душа, която мисли. Ето защо, когато говорим за човека, трябва да разбираме нея. Отделете от човека разумната душа, той остава формено животно с четири крака, по нищо повече не се различава – яде, спи, има всички нужди и слабости на животното. Духът се проявява в човешката душа. Поради това човек в различие от другите същества ходи прав. Защо другите животни не ходят изправени? Защото са в разрез с Господа. Дето те ходят на четири крака, то показва, че тяхната воля е в контраст с проявлението на Бога. Ще минат може би хиляди години и те ще достигнат онзи етап на човека – да се издигнат и се изправят. Ние сме се издигнали сравнително и се стремим да се издигнем повече, защото искаме да се приближим до Бога и да бъдем в съгласие с Него – има желание у нас да вървим из Божествения път. И ако правим грешки, правим ги не по зла воля, а по други причини, които лежат в нашето минало.

Сега, казва се, че този Дух се дава всекому за полза; в какво именно състои тази полза? Самата дума *полза* има известно съдържание, защото всички работят за полза. Работникът копае лозе, но чака да му платят надница два-три лева; жената работи нещо за мъжа, но и тя очаква от него нещо за Великден, за

Рождество Христово, за големите празници, за летния сезон – всеки все за полза работи. Някои мислят, че животът е много идеален; но какво те смятат идеален живот? Аз разбирам идеалния живот така: да има хармония, съгласие във всички наши отношения. Някои искат да живеят на Небето; но къде е Небето? Под думата *Небе* разбирам едно състояние, дето съществува пълен порядък, дето хората спазват своите права и задължения един към друг. Иска един човек да напредне, но ти му пречиш, ти го задържаш в напредъка, като му налагаш свои права, когато трябва да съзнаеш, че имаш към него задължения.

Прочетената от мен глава из Евангелието показва какви трябва да бъдат нашите отношения. – „Но има известни безсмислени неща там“ – ще кажете. Една руска поговорка казва: „И в беспорядке есть порядок.“⁴ И в безобразието има благообразие, ще кажа. Ще приведа една аналогия, за да разберете отде произтичат кривите понятия за нещата: например давам на едного орех и му казвам да прави изследване върху него. Един ще направи изследване върху вкуса му – ще опита неговата външна зелена обвивка, ще го захапне и ще го хвърли. Давам ореха на друго лице; то вече доста благоразумно сменя горната, зелената му обвивка, обаче като опитва втората, изпотрошава си зъбите и го захвърля и той. Давам ореха на трето лице; то обаче още по-благоразумно махва най-горната обвивка, счупва с камък костеливата черупка, изважда ядката и я изяжда. Ако съберем тия трима и ги попитаме какво нещо е орех, единият ще каже, че орехът е плод стипчив, лют, отровен; вторият – че е плод корав, който чупи зъбите на хората, третият – че е нещо вкусно и приятно. Тази аналогия може да се приспособи и към нашите погрешки – всички неща в света са облечени с обвивки и ако нямаме достатъчно знания, ние няма да намерим същността.

Храната е потребна за тялото, но потребна е храна и за ума и душата; ще рече, трябва двояко да се храним. И когато говорим, че не е хубаво човек да преяде, разбираме, че еднакво трябва да се нахранят тялото, умът и душата. То е цял трояк кръг, който образува човека. Ето защо и тримата ония, които се произнесоха за ореха, не са достатъчно умни. Онзи, който изяде ореха, мисли, че е най-умният. Не, давам ореха на четвърти – той взема, но вместо да го изяде, го посажда и след десет или петнадесет години единият този орех дава хиляди ореха. Тъй че имаме четири категории хора в света, които мъдруват – едни казват: „Светът е калпав, развратен, не заслужава да се живее“; други казват: „В него царува егоизъм, по-лош не може да бъде“; трети: „Светът е хубав, приятен“ – те са по-близо до истината. А четвъртите кои са? Ония, които са влезли в Божественото училище и са почнали да се учат, т.е. да насаждат хубавите неща. Най-отличното понятие за човека е да знае, че Земята е Божествено училище, в което е поставен да се учи – да се научи да сменя горната и долната обвивка на ореха, черупките, и да не изяде ореха, а да го насажда. И когато научи свойствата на всички неща, ще разбере същинския смисъл на земния живот.

И както един господар праща слугите си на лозето да работят и им дава хляб и инструменти, необходими за работа, тъй и Бог е дал на човека мозък като инструмент за работа. За какво го е дал, камъни ли да чупи, или да изпитва горчивата черупка на ореха? Не, но да се научи да насажда ореха. – „Нима ще ми стане по-добре, ако насаждам само орехи – ще каже някой, – няма да ми стане по-добре.“ Под думата орех трябва да разбираме добрите мисли, желания и действия, които можем да посадим у другите. Тази работа ще ви донесе благоденствие. Когато в постигане на едно ваше желание срещнете

известна съпротива, недейте се отчайва и недейте го захвърля. Бог е облякъл една мисъл в три-четири дрехи – може едната да не е благоприятна, но другата ще бъде благоприятна. Ако снемете лошата дреха, ако посадите вашите мисли в добра почва, те бездруго ще дадат добър плод – аз тъй гледам на света. Злото е привидно – то са външните обвивки на нещата. И хората са привидно лоши; не че не са лоши, лоши са, но по същина пак не са лоши, защото от Бога зло не може да излезе. Лошото произлиза от известни наши отношения, които имаме в света.

Две фамилии живеят в една къща, дето има четири стаи; едната фамилия има повечко деца, другата по-малко. Почнат да спорят, първо, за стаите – кой колко стаи да вземе, и виж – изведнъж се скарали. Питам защо е това скарване за стаи? То е съвсем нищожна причина. И почне едната фамилия да говори по адрес на другата фамилия: „Те са хора неразбрани“, а и втората по адрес на другата – същото. А в действителност и едната, и другата са неразбрани, защото разбран човек никога не се кара. Тази дума *кара* произхожда от санскритски корен – да се караш, значи да бъдеш в тъмнота. Хора, които са във Виделина, не се карат; известно проявление в нашия мозък помрачава нашите мисли и тогава последват лоши желания. Когато имаме светли мисли, ние сме готови да живеем в мир и съгласие; щом обаче дойде малко помрачение, готови сме да изменим нашите отношения. Та злото произлиза от помрачаването на човешкия ум.

Сега, понеже Господ знае, че на Земята съществува известен мрак, който причинява вреда (мракът винаги причинява вреда; ако бихме живели постоянно в мрак, той щеше да атрофира всички наши чувства, очи, уши и прочее, както има известни риби, които са живели с години в подводните пещери и са

изгубили способността да виждат), Той е изпратил именно този Дух да реагира върху нас, върху нашите мисли и чувства, върху тялото, за да мислим правилно за нещата и да си съставим вярно понятие за тях. На първо място трябва да си съставим правилно понятие за себе си, сиреч какво трябва да бъде нашето отношение към Бога. Според моето схващане Земята е едно Училище само за индивидуалната човешка душа. Ако има нещо реално в света, то е човешката душа. Някои се питат: „Какво съм аз?“ Аз съм това, което мисли, това, което чувства и желае. А всяка мисъл, всяко чувство и желание има и своята форма. Когато вие искате да направите едно оръдие, с което да убивате хората, как го приспособявате? Вземате известни практически съображения, какво то трябва да бъде – да бъде остро, да може да разрушава. Правите топка за играене на децата; правите ли я остра? Не, правите я валчеста, гладка, за да не причини вреда на детето, защото всички неща, които са остри, са вредни. Казват за някого, че имал изтънчен ум; да, ако е необходимо да воюва, трябва да има много тънък ум и взривни сили – където ударят, да съкрушат. Но когато човек живее в мирно общество, каква нужда и каква полза има от такъв тънък и остър ум? Па и ако турите във военно време начело човек с тъп ум, той също не е на мястото си. Ние сме изменили хода на нещата – турили сме тъпите неща при острите или пък обратното. Аз не казвам, че не трябва да се воюва на Земята. Воюването в Природата има два принципа: един, който разрушава, и друг, който гради. Но в единия и в другия има постоянно изтощение. Ние не само когато любим, ами и когато мразим, се изтощаваме, защото онзи, който мрази, чупи камъни, а като изтощаваме живота в чупене на хиляди тона камъни, какъв смисъл ще има за нас животът? Когато постоянно мислим зло, постоянно

трошим камъни. На Господа впрочем и този материал е потребен – Той ще използва нашия труд да направи гладки пътища и хората косвено ще ни благодарят, че сме натрошили потребните за техния път камъни. Каквото и да вършим в света, нашият труд ще бъде полезен – ако не за нас, то за други. В единия случай, ако любим, вършим работа съзнателна, в другия случай – несъзнателна, и следователно наградата не може да бъде една и съща.

Прочее, ако искате да се прояви Божествената Любов, трябва Духът да бъде във вас, да Му дадете място да се прояви. Но Духът е много деликатно същество; да не мислите, че ще дойде да чука силно на вашата врата. Не, Той ще потропа тихичко на вратата на вашето сърце и ако му отворите, веднага ще измени издъно вашия живот, ще ви покаже как да живеете; ако похлопа на вратата на вашата воля, ще ви каже какво трябва да вършите и да го вършите съзнателно. А ако не му отворите, вие ще разберете скоро какво нещо сте изгубили. Когато срещнете един идиот, да знаете, че в миналото, когато Духът е потропал на неговата врата, той не Му е отворил. Казвате за някого, че е глупав; защо? Защото, когато Духът е потропал някога на вратата на неговия ум, той Го е отхвърлил. Който е жесток, да знаете, че когато Духът е потропал на неговото сърце, той също не Го е приел. Жестокостта е като кристал, който няма мекота. Ала не трябва да мислите, че между жестоките хора няма понякога добри; но изобщо те не са за едно организирано човешко общество. И тъй, трябва да сме винаги готови да дадем място на Духа да проникне и да се прояви във всекиго от нас.

Някои казват: „Искаме да видим Духа.“ Ами че единственото нещо, което виждате, то е Духът. Той говори, но понеже вашите уши са тъпи, не чувате, както когато говорите на глухи хора, не чуват. Искате

да чуете; е, добре, нагласете ухото си да схваща това, което Духът му говори. – „Аз искам да видя Духа.“ Хубаво, ами ако вашето око е премрежено, как ще Го видите? Единственото нещо, което ние виждаме в света, повтарям, то е Духът. Ето това цвете, което държа – то е Дух и ако бихте могли да видите, ще съзрете цялата човешка фигура в него. Сега защо не виждате? Понеже вашето зрение е ограничено, вие виждате само състените части, а несъстените не виждате. Например някои неща ви се показват валчести – орехът; но ако го посадите, валчесто ли стъбло ще изникне? Веднага ще прояви своята същност. За да познаете нещата, трябва да ги посадите в тяхната почва. И ако можете да посадите това цвете по този начин, веднага ще видите, че и то е разумно същество. А какво ви говори това цвете, тази краска защо е турена? Тя е турена, за да покаже, че Животът без Любов няма смисъл. И с хиляди години то говори на хората какво трябва да правят – че трябва да любят, че умът не трябва да бъде нито много остър, нито много тъп. В някои случаи трябва да бъде остър, но когато се намирате между умни хора, не е необходимо остроумие. Когато се намирате между неприятели, сърцето трябва да бъде кораво, а между приятели – меко. Трябва да знаете как да обичате. Когато вземете една роза и я помиришете, две неща се проявяват: едното – нежно благоухание, другото – бодили. Всеки човек има своите бодили, но те, разбира се, не са човекът. Бодилите са за ония условия на живота, когато човек трябва да воюва, да се брани, когато не трябва да бъде много мек. С дяволите не бива да си давате randevu; срещу тях трябва да имате шипове. Но между приятели вашият барут трябва да бъде влажен. Има времена, кога трябва да бъде сух и кога – влажен. Какво ще направи мъжът, когато барутът му е сух и когато жена му всеки ден го задява? Когато се оженят,

трябва и двамата да овлажнят барута. Пред света барутът ви трябва да бъде сух, за всяка нужда... Това е една алегория, която аз привеждам, за да научите всички тия отношения, които съществуват в света.

Вие имате приятели и казвате, че ги познавате; но докато не научите едновременно и тъмната, и светлата страна на вашите приятели, не ги познавате добре. Искате да бъдете всякога добър; трябва да бъдете добър при известни условия, а лош при други. Когато разгневите приятеля си, трябва вече да се защитавате, а за да се защитавате, трябва да знаете да воювате. Ако се борите с някой неприятел, вие си вършите длъжността; ако воювате с мирни или безоръжни хора, вършите глупост. Казват: „Животът е борба.“ И мъжът, като се ожени, казва: „Животът е борба.“ А с кого воюва? С жена си и жената – с мъжа си. Народят им се деца; и те четат девиза „Животът е борба“, и си казват: „Е, ами ние с кого ще се борим? – Братчетата със сестричетата.“ И започват борба, хванат се за косите и като се разплачат, хайде при мама и при тате. Хората имат девиз! Като нямат истински противник, те си го създават – мъж с жена, брат със сестра, свещеник със своите пасоми, учител с учениците си. Ето хора, които не разбират Живота. Борба трябва да съществува, обаче с онази природа, която трябва да се подчини. Когато предстои да разрушим известна скала в планината, да пробием тунел, разбирам да действаме така, но да употребим тия средства в организирано общество, не разбирам. Туй показва, че хората не разбират отношението, което съществува между тях и техния Дух – задачите, които им налага последният.

Апостол Павел описва в прочетената глава какво трябва да бъде това отношение. Може да ми зададете въпроса: „Нали съществуват в света хиляди отношения?“ Но ние трябва да изберем само ония, които са благоприятни за нас. Трябва да знаем

например отношенията на водата към нас – ако я турим в стомаха, ще има благоприятни последици; ако обаче я турим в белите дробове, ще произведе съвсем други последици. Ако внесем въздух в белите дробове, ще бъде благоприятно за нас, но турим ли го в стомаха, ще произведе точно обратен резултат и т.н. Нещата имат отношения към известни удове – трябва да знаем къде е мястото на водата, на въздуха, на светлината, на звука, на мириса. Вие ще кажете: „Ами че тия неща ние ги знаем – че светлината е потребна за очите, а звукът – за ухото.“ Така, но вие разбирате ли вътрешния смисъл на тази светлина? Сутрин, когато изгрее Слънцето, какво си казвате? – „Ха, Слънцето изгря.“ Но когато някой каже: „Учителят иде“, какво подразбират учениците? Всички се размърдват, вземат книжките си и насядат по чиновете. Щом изгрее Слънцето, всеки от нас трябва да вземе своята книжка и да каже: „Учителят-Дух иде“, и да седне на чина и да се попита какво трябва да върши той ден. Слънцето казва: „Ще ви прислушам, ще ми отговорите, ще ви предам и вие ще ми предадете.“ Туй разбира изгряването на Слънцето. Ако всеки ден можем да проучим програмата, която нарежда нашият Дух, животът би текъл много благоприятно. – „Но – ще кажете – днешното Слънце мяза на вчерашното – еднакво изгрява.“ Не, аз не съм видял в живота си два дена, подобни един на друг, и Слънцето да изгрява еднакво; всеки ден се различава от други и всеки има своята програма. И светлината, която идва, не е една и съща – различава се от оная, която е дошла преди няколко дена. В туй именно седи величието на Божествения Дух, който носи неизброими богатства, невидими светове и разкрива какъв е Бог в Себе Си. Той е нещо велико.

Срещате един приятел и казвате: „Ивана как го оценявате?“ – „Той е висок 1,5 м или 165 см, има гъсти вежди, въздебелички бърни, обича да

похапнува и да попийнува.“ Но това не е важно, дойде ден, вие го обиквате и за вас вече изчезват неговите дебели бърни, неговите външни, видими недостатъци – почвата да виждате в него нещо друго. Значи снемате първата обвивка на ореха – виждате неговия ум. Ако го посадите, половината от орехите, които ще роди, ще бъдат за вас, другата половина – за него. Ако го изядете, какво ще се ползвате? Няма да се ползвате нито вие, нито Иван. Тъй щото Духът, когато дойде, казва, че всеки ден трябва да посявате по-добри мисли, по-добри желания. Срещате един ваш приятел и някой път казвате: „Не знаая какво да говоря.“ Виждате, че хората бърбят много, а вие не знаете какво да кажете или говорите много работи, но не онова, което ви трябва. Най-първо трябва да посадите ореха и след като го посадите, тогава може да разговаряте колкото искате – преди да посадите ореха, недейте говори. Онзи, който е работил, върне се вкъщи и приказва: „Работих, уморен съм, гладен съм.“ Говоренето показва известни отношения, които съществуват между нас и нашите действия.

Първото нещо, което трябва да правите всеки ден, то е да си зададете въпроса: „Какъв плод трябва днес да посадя?“ Ако посадите един орех, той след време ще принесе своите богатства в изобилие. Тази притча бихте разбрали само когато се върнете (както ще се върнете) на онзи свят, откъдето сте дошли; тогава ще забележите каква полза са принесли ония добри желания и мисли, които сте посели, добрините, които сте направили на вашите ближни, приятели, жена, деца. Сега тия неща още ви са тъмни. Друг пример – казвате си: „Този син сега аз го храня, ама кой знае дали ще ме гледа някога. Сега го уча, та когато остарея, да ме гледа.“ Не очаквайте да ви гледа, когато остареете; па може и да не остареете, може да заминете по-рано от него, без да стане нужда той да

ви гледа. Казва майката: „Ех, да имам дъщеря – на стари години да ме гледа.“ То е много криво схващане на живота. Дайте възпитание на децата си и не очаквайте за вас нищо. Ако в тях сте посадили добър орех, не само ще ви гледат, но и ще ви обичат. Когато една майка не е обичана от своите деца, това показва, че не е могла да ги възпита. Та първото нещо, за да ви обичат децата, е: ръководими от този Дух, да научите децата да ви обичат.

Ще заключа своята беседа с едно сравнение: има три отношения, които трябва да пазим – в света съществува Бог, съществуваме ние, съществува известно общество. Някои турят на първо място себе си, като казват: „Аз, после – обществото, а накрая – Господ.“ То е съвсем криво разрешение на въпроса. Други казват: „Първо, обществото – аз живея за народа, за обществото; после идвам аз, че най-после – Господ“; и то е лошо разрешение. Трети казват: „Първо, Бог, Господ, Духът ми, тогава – аз, разумната душа, която трябва да служи Нему, че после – на обществото, и най-после – на себе си.“ Ето правилното разрешение. Всяко друго разрешение няма да бъде правилно разрешение. Всички грешки произхождат от следното: искаме да знаем обществото ли е главата, или ние. Ако на едно тяло турим три глави, то няма нищо да свърши – вечно няма да има съгласие в кой път да тръгне. Някой път се борите какво да решите – това показва, че имате три глави; отсечете двете, турете Господа да бъде глава. Всяко нещо трябва да бъде на мястото си.

Сега, запитайте се кой е ваша глава. Ако кажете, че е Господ, бих се радвал. Турете Господа начело. А знаете ли какво ще бъде тогава вашето състояние? Няма да има във вас двоумение, страх, трепети – ще имате воля, ще бъдете смели, решителни, умни, добри хора. Ще бъдете богати във всяко отношение – каквото

хванете с ръка, злато ще става. Някои ги е страх от парите; само глупавите ги е страх. Защо? Защото духом са слаби. Знаете какво казва преданието за праведния Йов – че имал червеи и като ги подарявал на някой просяк, червеите се превръщали в жълтици. Ако бъдете и вие като Йова, червеят, който дадете, ще се превърне в злато. Вие често онеправдавате червеите, но и те извършват отлична работа в света, съвременният свят дължи много на тях. Като ги хване Господ с ръка и ви ги даде, те се превръщат в златни монети. А какво е това злато, тази монета, която ви дава Господ? Придобивате знания и опитност. Една умна жена, която вземе серява, мръсна вълна, какво прави с нея? Изпира я, извлича я, изприда я и изтъкава плат; глупавата, напротив, като я види така мръсна, ще я хвърли навън. Колко пъти и Господ ви е дал Дух и вие сте Го отхвърляли!

Правилото какво изисква? Като се върнете вечерно време от работа, да снемете раницата от гърба си и да я оставите в антрето; всички вземания-давания, които имате, и тях да оставите в антрето; да влезете в стаята си свободни, като че в света няма никакви вземания-давания за вас, и да кажете: „Благодаря на Господа за това, което ми е дал.“ Наяжте се хубаво, поблагодарете Му пак. И сутринта като станете, вземете изново раницата или тефтерите и тръгнете на работа. Ние какво правим? Дойдем вечер и си легнем с пълна раница на гърба и цяла нощ се мятаме в леглото. Духът казва: „Снемете раницата си, не ѝ е мястото тук.“ Сядаме да ядем – тежко ни е, защото имаме раница на гърба си. Трябва да я снемем и се нахраним – това е то посланието на Духа. Някои хора били грешили; оставете този въпрос вън, в антрето; нима Господ не знае, че хората грешат, ние ли ще оправим света? Има кой да го оправя. Вечер, като се върнем, трябва да поблагодарим на Бога, че ни

е пратил между тия грешни хора, за да ни дадат добри уроци. Като срещнем такъв, трябва да му кажем: „Много добре си носиш раницата.“ Той е грешник и в туй състояние той е човек с раница. Един ден тя ще му слезе от гърба. Някой е груб, кисел; защо? Защото не е снел раницата от сърцето си. Друг не може да мисли; защо? Нека снемем раницата от ума си и тогава ще мисли добре.

Сега, ще приведа още един пример и ще заключа. Има две крайности, две противоположности в действителния живот, които трябва всякога да имаме предвид: това са доброто и злото – два полюса, крайните допирни точки на земния човешки живот. В старо време някой си цар имал две дъщери; голямата била много красива и стройна, но имала много лош език; малката била много добра по душа, но много грозна по лице. По причина на тия им външни и вътрешни недостатъци никой от околните княжески синове не искал да им предложи ръка. Бащата, загрижен за бъдещето на своите дъщери, понеже оставал без наследници, решил да свика съвет от най-мъдрите хора на своето царство, да му посочат път от това безизходно положение. Между многото добри съвети, които предлагали всички, най-старият измежду тях и впрочем най-мъдрият дал следния съвет: „Ти – казал той на царя – ще направиш една странноприемница в полза на всички и първите двама млади мъже, които дойдат в нея, те ще бъдат твоите двама зетъве, които съдбата ти отрежда.“ Добрият баща помислил, че може би съдбата ще се усмихне на побелелите му коси и ще му изпрати знатни лица от някои царски домове. Когато странноприемницата била свършена и отворена, първите посетители били действително двама млади момци. Обаче за голямо учудване на бащата единият от тях бил сляп, а другият – глух. Изненадан от това, царят извиква

стария мъдрец и му казва: „Каква е тая работа, единият е сляп, а другият – глух? Как ще я уредим, не виждам.“ – „Ще Ви кажа – отговорил мъдрецът, – глухия ще ожените за красивата Ви дъщеря, а слепия – за грозната.“ Така и сторил царят. И наистина двата брака излезли щастливи, дъщерите му добре прекарвали. По едно време зетьовете почнали да се стесняват вътрешно от своите недъзи. Тоя, който бил глух, когато неговата жена викала и сипела отгоре му всички проклетия, повдигал рамене и си думал: „Така е то, когато е лишен човек от едно чувство. Вярвам, тя говори Божествени работи, но нали не мога да ги разбера, това е моето нещастие. Бих дал всичко в този свят, само да мога да чуя поне една от сладките ѝ думици.“ Слепият, от своя страна, като слушал умния и сладък говор на своята жена, излиянието на нейната душа, думал си: „Колко прекрасно същество е тя, колко хубава трябва да е! Но нали съм сляп – това е голямото мое нещастие в тоя живот. Бих дал всичко да можех поне за един миг да видя външния образ на това Божествено съкровище.“ Достига това до ушите на царя и той повиква стария мъдрец и го помолва да му каже не може ли някак да се измени съдбата на двамата му зетьове, да се избавят от своите недъзи. „Може – казал маститият старец, – но ще се развали тяхното щастие и блаженство на Земята.“

Ако Бог те е свързал с красивата царска дъщеря и те е лишил от слух, да не ти е жалко, че не чуваш гласа ѝ. Наслаждавай се от вида ѝ и благовари; не искай да чуваш думите ѝ, да не би да се огорчиш и дойдеш в противоречие със себе си – две добрини на Земята не може да се съберат на едно място. Ако Господ те е свързал с грозната царска дъщеря и те е лишил от зрение, от временните илюзии на земния живот, пак благовари – наслаждавай се на добрия ѝ говор, на сладкия ѝ език; не искай да видиш нейния

външен вид и образ, защото ще изгубиш и това, което имаш. Доброто не всякога е облечено в царска мантия. Доброта и Красота само на Небето живеят заедно. Тук, на тоя свят, тъй е – Добро и зло се редуват в човешкия живот. Ако в един живот Бог те свързва със злото, благодари Му, не се утеснявай – не знаеш дълбоките причини защо това е сторено. Знай, че целта е за Добро – с време ще разбереш великата Любов на Небето. Ако в друг живот те свърже с Доброто, благодари Му и не желай да облечеш царска мантия и да се любиш на своя изглед. Не търси да примириш Доброто и злото в себе си, то е невъзможно. Това ти се дава, за да се учиш да познаваш дълбоките работи на живота на Духа. Твоите недъзи ще се махнат, когато сърцето ти се отвори, Духът дойде и душата ти се съедини с Него.

3 май 1914 г., София

ТАЛАНТИТЕ

*„И едному даде пет таланта,
другому два, а другому един – все-
кому според силата му.“*

От Матей 25: 15

Ще ви говоря върху 15-и стих от 25-а глава на Евангелието от Матей. Няма съмнение, много пъти сте чели тази глава, спирали сте се върху талантите да размишлявате; може би сте правили и известни заключения, някои от които са били по-близо до истината, други – по-далеч. Ще взема този стих в неговия обикновен смисъл.

Когато Исус е изказвал едно изречение или притча, имал е предвид основната Божествена мисъл, Божествения закон, т.е. Той не е говорил само за да намери повод да говори, но е изказвал известни истини. Сега може да си зададем въпроса защо на едного е дал пет таланта, на другото – два, а на последния – един. Това случайно ли е, или е обмислено? В Природата всички неща, които Бог е създал, не са случайни – нищо няма случайно. Ние казваме за много неща, че са станали „случайно“, когато не можем да си ги обясним. Срещаме един човек и си казваме, че случайно го срещаме; един от законите на Живота казва, че нашата среща се обуславя от известни предшестващи причини, които са ни докарвали да се срещнем; като не знаем закона, казваме, че се срещаме случайно, без никаква причина, но това не е така. Какво трябва да разбираме под думите *пет таланта, два таланта, един талант*? Има три вида хора: едни, които отговарят на петте, други – на двата, а трети – на един талант. Сега, кои са тия на един талант? Те са ония, които живеят само за себе си. – „Да ядем по три пъти на ден,

да пийнем, да си полегнем, за да ни стане тялото по-гойно, и да се обличаме хубаво – ето затова – казват те – сме дошли на тоя свят.“ Те са хора егоисти, безплодни, безсеменни – хора с един талант. А кои са с два? Човек, който се е оженил, той е единият талант, а жена му – другият; събират се двама и спечелват още два таланта; раждат им се деца, стават четирима и казват: „Господи, ние използвахме двата таланта – отгледахме деца и спечелихме още два.“ То е в първия смисъл; във втория смисъл те са хора, които живеят за своя дом, за обществото, за народа. Ония, с пет таланта, притежават вече нещо повече – петте таланта съответстват на нашите пет чувства; значи хора, на които всички чувства – зрението, слухът, обонянието, вкусът и осезанието – са на мястото. Те са хора с прави съждения и заключения за всичко, що Бог е създал – разбират Природата, разбират нещата, разбират причините и следствията; те са учители на света, те живеят за цялото човечество.

Сега да направим едно малко пресмятане на дадените таланти: имаме $1+2+5=8$ таланта. Числото 8 произволно ли е? Не, то е число на труда. Писанието казва, че Господ направи света в шест дни, на седмия ден си почина. След всяка почивка идва нов работен ден. Ние сме в осмия ден. И Господ е казал на хората: „Ето Аз направих света, сега започва вашият ден, работете и Аз един ден ще дойда да ревизирам вашата работа.“ Ние живеем в осмия ден и понеже не знаем как да работим, правим грешки, но Господ казва: „Работете, вървете напред, грешки, разбира се, ще правите.“ Кой учител не очаква учениците му да късат книги и да нашошяват училището; коя жена, която шета, не нашошявя; кой бояджия няма да се нацапа, като боядисва; кой човек, който работи, няма да се окирливи и окъса дрехите си? В пътя на нашето развитие не бива да искаме невъзможното,

трябва постоянно да очакваме промяна и изхабяване. Плашите се от смъртта, но що е смърт? Смъртта е овехтяване, скъсване на нашата дреха. Такъв е законът – тялото постепенно се изменя. Писанието казва: „Господ направи човека по свой образ и подобие.“ Да, Божественият план е такъв, но понеже той е оставил на нас да работим, да си създадем мозък и сърце, характер, да се възпитаем, то при изпълнение на този Божествен план това, че ще ошющавим, ще пооцапаме наоколо, нищо не значи. Когато се гради къща, върху мястото има разхвърляни камъни, тухли, пясък – много работи, но след като се изгради къщата, всичко това се очиства и тогава хората влизат да живеят в нея. Следователно ние сега сме в периода на осмия ден и градим. И в туй градене три категории хора работят: едни, които имат по един талант, други – по два, трети – по пет.

Сега нека дойдем да съберем тия таланти: на онзи, който е спечелил от петте още пет – стават десет; от двата – още два – четири, стават всичко четиринадесет и с един заровен в земята – петнадесет. Добре, от това число като извадим дадените осем, колко са спечелените? Седем. Какво означава числото 7? Казахме – почивка. Сега имаме закона, мисълта, която Христос е скрил вътре, която мисъл схваща само онзи, който знае Писанието – именно, че онзи, който иска да почива, трябва да е работил и че който не е работил, не бива да почива. Защото Господ, като е работил шест дена, на седмия е почивал. Ние често казваме: „Кога ще си почина!“ Още не си почнал да работиш, каква почивка търсиш – едва си дигнал мотиката на рамо и искаш почивка; след като прекопаеш цялото лозе, тогаз трябва да искаш и ще дойде почивката. Трябва да разберем основния Божествен закон, че почивката е резултат на работата. Само ония ще бъдат радостни, весели, които са

работили; па и Христос го казва: „Онези, които са работили, ще влязат в радостта Господня; всички блага, които Аз имам, ще имат и те.“ А какво е казал на онзи, който не е работил, а скрил таланта в земята? – „Вземете му единия талант и го дайте на онзи, който има пет, а него изхвърлете вън, в тъмнината, да се научи там да работи.“ Коя е тази външна тъмнота? Червеите, които работят долу в земята. Ако не се научите да работите, Господ ще ви направи червеи и ще ви тури в земята да работите в тъмнота, додето се научите да работите. Всички ония, които искат да философстват върху Божествения закон, ще опитат дали тия думи са прави, или не. Аз ви говоря тази сутрин върху този основен закон: трябва да работим. И само когато работим за Бога, то е работа; когато работим за себе си, то е труд.

Работата подразбира Знание. Онзи, който е взел пет таланта, има пет чувства – нему Господ е дал всички способности и необходими знания; и онзи, който има два таланта, и той притежава способности, съобразно със своите знания. Ще направя още едно сравнение: с единия талант – това е човек, който мяза на един минерал, който не може да се размножи, той винаги остава един. В него слънчевата светлина може да се пречупва много добре, но той не може да бъде разумно същество. Когато вашето сърце се втвърди като минерал, вие сте човек, който имате само един талант. И там се крие опасността, защото Писанието казва: „И ще ви отнема каменното сърце.“ А този един талант трябва да се преобърне и да почне да ражда и се развива. Другите таланти се подразбират – житното зърно, растителният живот, който стои малко по-високо от минералите и който се размножава и припечелва. Красивите минерали какво могат да ни доставят в Живота; бихме измрели всички, ако останеше от тях да живеем. Благодарение на

житното зърно, което носи два таланта, благодарение на трудолюбието и благодарение още на ония пет таланта (способности, които притежава нашият ум за по-висш духовен живот, който показва как трябва да разработваме богатата, които Бог ни дава) можем да се избавим от много беди в този свят.

Ние трябва да си задаваме въпроса какво значи това „всекиму по силата“; то значи, че всеки от нас трябва да знае своята сила. Често хората казват: „Аз искам да имам по-големи дарби, по-големи способности.“ Хубаво, ако ти ония дарби, които имаш, не си използвал, не знаеш как да ги разработваш, кой ще ти даде повече? Всеки от нас има толкова дарби, че ако бихме ги разработили, те са достатъчни да създадат основа за пет таланта. А пет таланта малцина имат. Аз вярвам, че повечето от вас, които ме слушате тук, имате по два таланта; дори положително мога да кажа, че всинца имате по два таланта. Но ако превърнете тия два таланта в четири, ще бъде друго. А какво означава числото 4? Че трябва да намерите процеса на пречистването на вашия живот. Имате нужда от вода, но тя е мътна; нали трябва да намерите средство да я прецедите – ако я пиете с калта, ще ви повреди. Значи числото 4 е Божественият процес, чрез който нашите желания и мисли в този свят се прецеждат. Онзи, който има два таланта, трябва да работи дотогава, докогато направи една цедилка. А знаете ли колко тя струва? Попитайте един млекар, идете в една мандра и попитайте онези, които правят сирене, какво остава в цедилката. През нея може да излезе само суроватката. Вашата цедилка е вашият критически ум, който трябва да имате за нещата на Живота. Когато казвате за някого, че е критик, трябва да подразбирате, че той има цедилка, в която, като тури да прецежда нещо, ценното остава, а непотребното пада долу. Зависи какво прецеждате – ако прецеждате

сирене, то остава в цедилката, но ако прецеждате вода, чистата, бистрата вода ще излезе от филтъра, а мътният ще остане в него. Цедилката ви трябва да има две съществени качества, значи два таланта: когато употребите единия талант, ценното трябва да остане в цедилката; когато употребите втория талант, ценното трябва да излезе извън нея. Ще направя друго сравнение: цедилката със сиренето – това е вашият житен хамбар; водата извън цедилката – това е вашето жито, посято вън, на нивата – в Живота. Първият талант трябва да се ползва от плода, който ви е дал Бог, а втория талант трябва да посееете – да работите с него. В света имате разни предназначения: някой път вие в своите предприятия сполучвате, друг път – не; това ни най-малко не трябва да ви обезсърчава, защото който има малко таланти и иска да придобие повече, трябва повече да работи – такъв е законът. Опасно е за онзи, който има един талант и никак не е работил с него. Първото нещо, което се изисква от нас, е да знаем как да работим.

Аз ви казах, че вие имате два таланта; ще попитате кои са те. Вашият ум и вашето сърце – това са два таланта. Но ще кажете: „В какво мога да употребя моя ум?“ – На някой човек там, на пътя, му се счупва колата; минавате оттам, имате знания, поправете му колата; той ще ви бъде признателен, а някога, на реда си, той ще ви помогне – в случая и вие печелите. Вторият талант – то е вашето сърце. Някой човек е болен; вашето сърце трябва да ви накара да го споходите и да му прислужите. Двата таланта – това са корените на нашия Живот. Под *сърце* трябва да разбираме корените на нашия Живот, а под *ум* – клонищата и листата отвън. Вие знаете, че в Природата съществува едно съотношение между корените и клончетата – на всяко клонче съответстват малки коренчета долу в земята и когато

долу изсъхне някой корен, изсъхва горе и съответният клон. Законът, който трябва да спазвате, е този: да знаете, че ако у вас изсъхне едно желание, ще изсъхне непременно и една мисъл; ако изсъхнат две ваши желания, ще изсъхнат две мисли; ако изсъхнат три желания, ще изсъхнат три мисли, и един ден, когато вашите чувства се атрофират съвършено, ще изсъхнат всички клончета и вие ще се превърнете в човеци, които имат само един талант.

Да вземем човек, който има пет чувства – зрение, слух, обоняние, вкус и осезание; каква роля играят тия чувства в нашия живот? Те са петте врати, през които човек влиза в тоя свят, чрез които ние изпитваме Природата – пет области, от които можем да черпим богатства. Човек, лишен в пълния смисъл на думата от слух, е глупав човек; да си лишен психически от зрение, значи да си лишен от възможност да видиш истината; да си лишен от обоняние в психическо отношение, значи да си лишен от своя интелект; да си лишен от вкус, значи да си лишен от любов, и т.н., такива неща можем изброим доста. Всяко наше сетиво съответства на една велика Божествена добродетел и всеки от нас трябва да наблюдава дали чувствата му са в хармония с неговото сърце, дали са във връзка с Истината. Ако погледнем на този свят, той е облекло на Истината; видимият свят е израз на Истината; във всеки лист, камъче, извор, скала има велики уроци, вътре са скрити велики знания. О, какви истини може Природата да ни разкрие! Вземаме едно камъче, потъркаляме го и го захвърляме, казваме, че то нищо не струва – не сме разбрали смисъла на това камъче. Или вземаме едно цвете, поокъсаме листата му и го захвърляме – нищо не струва; не сме разбрали смисъла на това цвете. Да дойдем сега на нашия слух: чуем думата *любов* – тя е едно цвете; разбрали ли сме смисъла на тази дума – какво тя значи? Не. „Що е,

питаме се, – нищо“ – и захвърляме. Но чуем думата *истина* и казваме: „То е празна дума.“ Кое е тогава най-важно за нас? – „Човек да си похапне и след като си похапне, да си пийне една чашка винце“ – казват някои. Що се отнася до задоволяване на вкуса, то е вярно, но всичко не се заключава в яденето. Наистина човек трябва да се храни, но по този закон за петте таланта трябва да се храни с пет вида храна – всяко чувство трябва да се храни със своята съответна храна; не го ли храним така, то се атрофира.

Виждате, че християнството е една наука, то не е за забавление. И знаете ли каква наука е християнството? То е една велика Школа със своите отделения, класове, университети, академии и всеки, който идва да слуша в нея, трябва да разбира това, което слуша. Аз не искам хора с един талант, които са го заровили; в училището, в което преподавам, искам хора с два таланта. Защо? Защото не искам да си губя времето в безплодна работа. Бихте ли обичали да развъждате въшки или бълхи? Това са съществата с един талант. Всички паразити са хора с един талант – тунейдци, ленивци, които живеят само на гърба на другите, които ги очаква голямо наказание. Изпитвайте духовете – когато дойде един дух, първо вземете и го изучете: ако е с два таланта, приемоте го и го нагостете; ако е с един заровен талант, недейте го приема, с един талант ли е – вън, той е въшка, бълха, той е един вълк, който не можете да облагородите. Ама някои казват: „Този човек може да се облагороди“; аз казвам, че той може само въшки да развъжда. Как е постъпил господарят с оня, който е имал един талант? Взел и го изпъдил вън, за да го научи да работи. Не бива никога да насърчаваме човека с един заровен талант; трябва да му кажем: „Теб, приятелю, те очаква най-голяма опасност в живота“ – не бива да го лъжем, а трябва да му кажем истината. Често казваме: „Няма

нищо.“ Имаш дете; видиш ли, че има един талант, изпъди го вън – нека отиде да се лута из света. Ще кажете: „Не е ли това жестоко?“ Вземете му таланта, защото не е знаел как да го оползотвори. Имате син с един талант, пращате го в странство да следва по философия или медицина, или по някое изкуство; той ви пише: „Татко, прати ми четири-пет хиляди лева, защото ми трябва за това и онова“, а всъщност взема парите и гуляе по шантаните. Минават две-три-седем-десет години, синът не свършва; бащата си казва: „А, то е много дълбока наука“, похарчва по него двадесет-тридесет хиляди лева и очаква от него много нещо. След седем или десет години синът се връща, но освен дето не припечелил знания, освен дето похарчил толкова средства, той се връща с десет градуса по-долу, съвсем разкапан, развратен в мислите и желанията си и тогава бащата казва: „Защо, Господи, ми го даде?“ Дали Господ ти го е дал, или ти сам го взема? Когато един крадец открадне петачета, които не вървят, дали онзи, който ги е имал, е виновен? Не, сам крадецът, който ги е откраднал. Често когато някой краде от Господа, задига онова, което не струва.

Разбира се, със своята беседа аз не искам да ви плаша, защото моята цел не е такава. Когато един ученик е в училище, когато той се въвежда в лаборатория за експериментални опити, учителят трябва да му обясни свойствата на разните неща и да му каже, че ако не внимава, един опит може да му коства много скъпо. Защото мнозина от невнимание са изгубвали своето зрение и други сетива.

Нека приложим Христовото правило в обществения живот. Често ме питат защо България страда. Ами че вие поставяте начело на управлението за министър-председател човек с един талант и искате той да оправи България; че как ще я оправи? Този човек, както казва Христос, трябва да се смъкне и изхвърли

вън. За поста министър-председател се изисква човек с пет таланта, не даже с два – хора с два таланта би трябвало да бъдат жандарми, войници. Офицерите трябва да имат по четири таланта, генералите и министрите – по пет, а за царете, които заемат най-високите места в държавата, трябва десет таланта. България страда, защото начело на управлението ѝ не се поставят хора с пет таланта – често са поставяни с един и след това ги викат и ги съдят; както виждате и сега ги съдят. Тия, които са крали, са глупави, но пък и ония, които са ги турили на власт, са още по-глупави. Един човек уславя негоден слуга и очаква от него добра работа, а после се чуди как не се е свършила работата. Трябва да се чудим по-скоро на господаря. И сега в България ние се нуждаем от хора с два, четири, пет, десет таланта. Имаме ли ги, ще бъдем пръв народ в света, не ще има мъчнотии и спънки за нас – дори всички държави да се опълчат против българския народ, няма да успеят. Тогава, аз ви уверявам, никакво нещастие не би ни сполетяло. Затуй молете се да се създадат такива хора. Те ще дойдат. Да турим тия таланти – два, четири, пет и десет – в работа.

И най-сетне питам защо ни е този ум, който ни е дал Господ? Най-първо той е една цедилка. Прецедихте ли с нея млякото, знаете ли как да го подквасите и подсирвате? Да приложим в Живота тоя закон за прецеждане. Често се оплакват: „Нямам приятели в света.“ Защо нямате приятели? Когато ми кажете: „Нямам нито един приятел“, аз вече мога да се усъмня и да кажа, че вие сте човек с един талант. Ако кажете: „Мен никой не ме обича“, аз ще си направя заключение, че сте човек с един талант, който сте заровили всичко Божествено в земята; човек егоист, който живее за себе си, заслужава да бъде без приятели, да бъде вън, в тъмнота. Това е, което казва Христос с тия таланти.

Ще попитате: „Хубаво, каква е тази подкваса, с която трябва да работим?“ Вие я имате, но трябва да знаете как да подквасвате, да подсирвате млякото. Ако млякото е много студено, може ли да се подкваси? Не може. Ако е много горещо, може ли? Пак не може. Трябва да спазвате един основен закон при подквасването: трябва да имате добри чувства, добри желания – да подквасвате човека с добра мая, да го подквасвате така, че да не се вкисне, да го заквасвате с Истината. И ако го заквасите с нея, вие сте хора с два таланта – тогава ще имате четири. А като имате четири таланта, вие сте вече хора спасени, значи сте минали през закона на Исуса, през процеса на самоусъвършенстването, очистването от лоши желания. Това са двата таланта, които трябва да приложите в живота си.

Може да сте слушали и други проповеди върху талантите. Те означават пари, способности, сила; те са нещо обективно, не субективно. Талантът е всякога сила, внесена извън, която може да ни се даде и пак да ни се вземе. Талантите не може да бъдат никога притежание на човека, те са принадлежали и принадлежат само на Бога и Той ги дава и взема, според както ние постъпваме. Раждате се на Земята – дава ви два таланта и ви казва: „Работи! Ако спечелиш още два, ще ги умножа, ще ти дам пет, ще влезеш в Моята радост.“ Па дори когато ви е дал само един талант, и за него има място в света: ако такъв човек каже, че иска да спечели още един талант, ще се избави. И когато виждаме, че такъв човек прави усилия и страда, това показва, че иска да спечели още един талант; защото, когато човек страда, в него страда онова първоначално грешно същество, което има само един талант. Такъв човек трябва да мине от единицата, от своето аз, от своя егоизъм към Божествената Любов и самопожертването – човек, който има само един

талант, трябва да се самопожертва, за да спечели два. Да обработите сърцето и ума си, това значи да имате два таланта, а пет – да развиете всички ваши чувства в съвършенство. Развитието на всички тия чувства знаете ли какво нещо е? Мнозина гледат, но не виждат; слушат, но не чуват; вкусват, но не разбират благото. Например, когато човек вкуси хляб, казва ли някога: „Господи, благодаря Ти за хляба, който Си ми дал, благодаря Ти за Живота, който внасяш чрез него в мен!“ Ако не благодарите, това показва, че не само не сте разбрали какво нещо е вкус, но не сте разбрали и защо е направена тази уста. Тя е потребна, за да влезе в нея първо животът на Любовта, който е основа на всичко.

Задръжте тия мисли в себе си: ако Господ ви е дал един талант, молете Му се да бъде с вас и да ви даде два – там е спасението. Христос дойде да спаси света, да спаси повече ония, които имат един талант. Но знаете ли колко скърби Му костваха тия мързеливци? Много скъпо. Ако човек има един талант, оставете го на Господа; аз ви казвам: изпъдете го. Защо? Защото само Господ е в състояние да го излекува, да го спаси, вие не сте в положение да направите това. Като ви казвам: „Изпъдете го навън“, искам да му направите с това добро, за да намери Господа. Защото като се държи за вас, той никога няма да работи; като се намери изоставен, той ще се обърне към Господа и ще бъде спасен. Не му давайте да яде, нека гладува два-три-пет дена, нека се помъчи малко, какво има! Как тъй? Детето по колко пъти плаче през деня? Ако не плаче, майка му няма да го нахрани. Хора с един талант – в тях няма Живот; колкото мъртвото тяло може да работи, толкова и човек с един талант; колкото може един скъперник да пожертва, толкова може да помогне човек с един талант. Казвам на всички ви, които сте тук, които имате по два таланта:

ако замязате на такъв човек и се превърнете в един талант, ще направите велико престъпление. Вие сте хора, които можете да имате по четири. И когато ви намери Господ, че работите, и вие му кажете: „С двата таланта, които ми даде, Господи, припечелих още два“, Той ще каже: „Добри рабе, влез в Моята радост!“

10 май 1914 г., София

ЛЮБОВТА

„Ако говоря с човечески и ангелски езици, а любов нямам, ще съм мед, що звънти, или кимвал, що дрънка.“

Първо Коринтияном 13: 1

Думата *любов* е станала много прозаична в устата на хората, дотолкоз прозаична, че няма вече никакъв смисъл. Когато някоя дума изгуби своя смисъл, обезсолява, а всичко онова, което обезсолява, няма в себе си сила и вследствие на това в него настъпва упадък. В органическия свят, когато известна храна влезе в стомаха и не може да реагира правилно върху него, образува се едно състояние, което лекарите наричат *мъчно храносмилане* и което, от своя страна, произвежда известна неприятност на самото тяло. Този закон е верен не само по отношение на физическия свят, но и по отношение на умствения живот: когато ни се представи една мисъл, която не може да реагира върху нашия мозък и умът ни не може да я възприеме, образува се и у нас същото състояние. Тъй става и с човешкото сърце: когато едно желание влезе в сърцето на човека и не може да реагира върху него, а сърцето вследствие на това не може да го възприеме, образува се пак едно подобно състояние.

Човешкото естество има трояко разбиране върху нещата. Вземете един плод – ябълка червена, пъстра, красива; най-първо нейната форма мами вашите очи – ще вземете, ще я обърнете откъм едната, после откъм другата ѝ страна и ще си съставите чрез очите, според нейната външна форма и цвят, известно понятие за нея. След като вашите очи свършат този процес, ще приближите ябълката до носа си, да видите дали издава някакъв мирис и

ЛЮБОВТА

вашето обоняние ще определи качеството на тоя мирис. Когато вашето обоняние свърши своята работа, ще поискат вашият език и вашите зъби да опитат ябълката и те ще направят последната операция върху горката ябълка – ще развалят нейната красива дреха и от тази пъстра премяна няма да остане нищо; езикът ще каже: „Тази ябълка е вкусна.“ Тъй и Любовта има в живота трояко проявление по отношение на хората и поради неразбиране на нейните съотношения се ражда онова криво схващане за нея, което съществува у хората. Едни казват, че тя е чувство, други – сила, трети – илюзия, и т.н. Какъвто е умът на човека, такъв му е и халът, дето се казва; следователно според него ще бъде и схващането му за Любовта. За да познаете съждението на един човек върху известен въпрос, вижте какво той говори и пише; за да познаете една жена, посетете я, вижте дома ѝ какъв е; за да познаете една готвачка, влезте в кухнята ѝ и вижте какво и как готви; за да познаете един войник, пуснете го в бойното поле; за да познаете един учител, трябва да го видите в училището; един свещеник – в църквата, и т.н. Всяко нещо трябва да бъде изпитано на неговото място.

Следователно, когато дойдем да говорим за значението на Любовта в обширен смисъл, разбира се, не всички ще сте готови да разберете това, което мога да ви кажа, и за да мога да предам тази мисъл, да ви бъде понятна, трябва да я облека в проста форма. Мога да говоря на език, непонятен вам, не защото имам желание да бъда неразбран, но защото има причини, поради които езикът ми може да бъде неразбираем. Когато се роди едно малко дете, майката първо му дава мляко, после, като поотрасте то, приготвя му жидка храна, сетне му сдъвква и то, от своя страна, първо смуче и гълта млякото и

много му е приятно; за да му даде майката обаче по-твърда храна, трябва да му изникнат зъби, инак ще се развали стомахът му. Но преди растенето на зъбите става известен процес – детето боледува и тогава майката си казва: „Детето има огнища, дали няма да умре, щевикам лекар.“ Обаче когато зъбите израстат, това състояние минава. И в човешкия живот се явява също такава състояние: когато му дадат твърда храна – Любовта, той преминава през процеса на страданията. Следователно, когато казваме „страданията са необходими“, подразбираме, че е необходимо да ги минем, да израснат нашите зъби, за да можем да се нахраним с тази твърда храна. Какви са тия зъби – после мога да ви ги изтъквам; но сега ви казвам, че щом почнат вашите страдания в света, то е признак, че са почнали да ви никнат зъби. Когато минете през този процес, вие сте вече сформирани, имате тридесет и два зъба, вие сте във възрастта на Христа – 32 години.

Сега да направя един малък разбор – как апостол Павел е схващал Любовта. За да разберем Любовта, трябва да сравним това понятие с противоположните нему понятия. Когато човек иска да опише някой предмет, трябва да намери отличителните му белези; описва например един кон, една крава, овца, вълк и т.н. – трябва да намери бележите, които отличават едно от друго всяко от тия животни. В описанието правим разбор обикновено на външната страна, но можем да направим разбор и на вътрешните особености, като изтъкнем разликите, които съществуват между тях. В съвременния свят всички хора искат да са красноречиви оратори, понеже всеки знае, че един оратор със силата на словото може да влияе на тълпата. Но апостол Павел казва: „Ако имам всички красноречия, които човешкият език може да добие, нещо повече – дори ако имам красноречието

на Ангелите, а не разбирам Любовта, нищо няма да ме ползва“; отношението ще бъде също такава, както когато гледаме една ябълка само отвън.

Сега всеки у нас се запитва каква ще бъде неговата съдба и оная на България. Ако можехте да пророкувате, всички ще се стекат да ви питат и вие ще бъдете на почит, ако вашето пророчество се сбъдне. Но апостол Павел казва: „И ако имам пророчество и зная всичките тайни и всяко знание, и ако имам всичката вяра, щото и планини да премествам, а Любов нямам, нищо не съм.“ Тия неща, които стават днес, не съставят Живота. Можете да местите планини и градове, можете да разпределяте цели царства, но всичко това е само външната страна на Живота. И по-долу апостол Павел още казва: „И ако раздам всичкия си имот за прехраната на сиромасите, и ако предам тялото си на изгаряне, а Любов нямам, нищо не се ползвам.“ Значи, дори да имаме всички дарби, които апостол Павел оповестява, а сме лишени от Любов, ние сме лишени от най-важното. Не че тия неща не струват, но са само външната страна на човека, не засягат човешката душа.

И той започва по-нататък да описва положителните качества на Любовта. Първото нейно качество е дълготърпението. А знаете ли смисъла на търпението? То е основният стълб на Живота. Имате ли търпение, можете да постигнете всичко; нямате ли го, нищо няма да постигнете в Живота. Човек с търпение е като кораб с котва; човек без търпение е като кораб без кормило. Именно това е отличителното свойство на Любовта. Затова е казано: „Бог е Любов“, понеже Той е дълготърпелив. Дълготърпението е признак на Великата Любов, която Бог храни към нас. Ако Той нямаше тази Любов, не би ни изтърпял досега – не би изтърпял нашето невежество и нашите низости и отдавна би очистил света от нас. Та с каквата работа

и да се заемем, каквито блага и да искаме да добием в Живота, за нас търпението е безусловно необходимо. Мнозина казват: „Търпението – това е волщина.“ Не, търпението е велико качество и в човешкия характер няма по-благородна черта от него. Търпението не се ражда с човека, трябва да се добие; Любовта може да ни дойде даром, но търпението трябва да го придобием. А страданието е един процес, чрез който може да се придобие търпението – този е методът за придобиване на търпение.

За да търпим, трябва да сме заквасени с три основни качества: Мъдрост, Истина и Добродетел. Защо майката претърпява известни грешки на своето дете, а гледа да го възпита? Тя предвижда, че то, макар и да има своите слабости, ще стане в бъдеще велик човек – човек, полезен на своя дом и на своята родина. Именно като предвижда това, майката си казва: „Аз за това дете ще се изложам на всички неслоди и ще претърпя всички негови слабости“; и тя умно постъпва. Търпеливият човек е умен и предвижда бъдещето. Вземете една мома; когато не е още омъжена, тя държи ръцете си много чисти, не иска да ги накваси дори с вода, маже ги с парфюми; но когато се омъжи, не се стеснява да ги намаца вече с парфюма на детенцето и дори това ѝ е приятно. Какво намира тя в това дете, какво я привързва към него; да го претеглиш – ще излезе само няколко килограма! В него има една Божествена душа, която привлича любовта на майката дотолкоз, щото тя със своето дълготърпение е готова във всичко да му угоди, грижи се по всякакъв начин за него. Ако останеше да го отгледа мъжът, той би го захвърлил, би казал: „Тази работа не е за мен.“ Следователно всяка работа в този свят, за да можем да я свършим, непременно трябва да имаме Любов – тя е велик фактор в сърцата на ония, които я имат.

Говоря ви върху Любовта в нейния широк смисъл; не ви говоря за същността ѝ. Някои хора считат Любовта за едно усещане, за едно приятно разположение на сърцето. Това не е Любов. Защото човек може да пийне половин кило винце, пак ще му стане приятно на сърцето; за известни болки правите известни разтривки и от тях също усещате известна приятност, но това не е оная приятност, която дава Любовта. Когато човек ви люби, може някой път да ви причини и болка – Любовта едновременно причинява и страдание, и радост – то е нейно свойство. Тя е сила с две острила – тя милва всички, но и наказва всички. И как ви наказва? Като се отдели от вас, ставате тъжен и казвате: „Нещастен съм.“ Защо сте нещастен? От отсъствието на Любовта. – „Аз съм щастлив“ – Защо? – „Защото Любовта присъства в мен.“ Но Любовта казва и друго. Търпението е пътят, по който тя може да дойде в човешкото сърце – дълготърпението създава условия да се прояви Любовта. Без търпение Любовта не може да дойде у нас, то е първото основно качество – авангард на нейното идване. Когато усвоите туй търпение в неговото широко разбиране, вие ще видите, че то е голяма сила в ръцете на смелия, на решителния човек – такъв човек има велико бъдеще пред себе си.

Сега, ще оставя думата *благосклонност* – тя е положителната, активната страна на Любовта, когато дълготърпението е пасивната, съхранителната страна, при която имате да издържите известен товар. Благосклонността е Любов, готова да гради, да направи услуга някому, комуто и да е. Срещнете един просяк, иска да му направите известна услуга – направете я. Един ваш приятел има благородни черти, иска да му направите известна услуга – направете му я, макар той и да не е от вашето убеждение и вяра. Искаме хората да ни обичат и да бъдат учтиви, а често

ние нарушаваме това правило и освен че нямаме търпение, но често не показваме поне дължимата към хората обикновена благосклонност. Някои казват, че обичат някого, а говорят на други лошо за него; ехото на това говорене един ден ще се чуе, защото каквото човек посее, това и ще пожъне – ако посее ябълка, ябълки ще събере; ако посее тръни, тръни ще пожъне. Не говоря какви трябва да бъдат моите отношения към вас, всякога гледам какви трябва да бъдат отношенията ми към Бога, към Любовта, сиреч към онова, каквото се изисква да сторя спрямо своите братя. Как ще разбере моите постъпки – то е второстепенен въпрос; важно е за мен дали съм приготвен, дали мога да изпълня онзи основен закон, който Любовта ми налага – мога ли да бъда търпелив, както тя иска, мога ли да бъда благосклонен, както тя желае. Това е нужно за всекиго едного, за целия свят, за онези, които действително имат сърце. Онези, които не разбират това, тях ще оставя.

Някои питат какво ще стане с лошите, грешните хора. – Това, каквото ще стане с камъните, с мравките, с малките буболечки. Па нима мислите, че положението на мравките е по-лошо от вашето? Те са хиляди пъти по-щастливи от вас – те не усещат тия страдания, които вие усещате. Трябва да съжаляваме само ония хора, в които се е пробудило Божественото съзнание, които разбират Любовта, доброто и злото, които страдат и се терзаят. Някои хора казват: „Мен не ми върви в света – аз съм нещастен човек.“ Отговарям: защото Любовта не те е посетила, затова си нещастен. – „А защо не дохожда?“ – Защото си нетърпелив. – „Ама мъча се да бъда търпелив.“ – Хубаво, почнал си. – „Пак не ми върви.“ – Защото не си благосклонен.

Ще кажете: „Тия неща са много хубави и лесни да ги направи човек – ще ги направим“; но

не ги правите. Аз ви казвам като лекар: всинца сте болни, защото не съм срещал човек – здрав в пълния смисъл на думата; напълно здрави са само светиите и Ангелите, които живеят на Небето; хората са болни – разбира се, не в еднаква степен. Един лекар, като влезе в къщата ви, ще ви каже: „Вашата къща не е хигиенична, защото е на север; ще излезете от тая стая, ще се преместите в южна; трябва да държите прозорците доста отворени, за да влиза чист въздух и светлина; ще промените постелката; ще обърнете внимание на храната“ и т.н. И Любовта казва същото: „Вашата стая е на север – нехигиенична, трябва да влезете да живеете в южна стая, дето Слънцето може да ви огрее.“ Сиреч тя иска да каже: „Трябва да бъдете търпеливи и благосклонни.“ Тя казва: „Това са моите две ръце, с които постоянно работя – те са ръцете на Любовта.“ И знаете ли колко струват тия две ръце? Неоценими богатства. Когато имате тия ръце, вие сте в състояние всичко да работите.

Повтарям: за да израстат вашите духовни ръце, трябва непременно да имате търпение и благосклонност. Щом се откажете от тия две качества, и външните ваши органи не могат да реагират, па и вътрешните не могат да се развиват, за да се проявят добродетели. А защо трябва да бъдете добродетелни? Защото добродетелите ще ви донесат всички необходими материали за съграждане на вашата къща, ще ви донесат всички ония сокове, които са потребни за вашето израстване. Добродетелта не е нещо отвлячено, а е нещо реално, което винаги е в състояние да гради.

Та затуй онези от вас, които могат да разбират, трябва да схванат в какво се състои търпението в пълния смисъл на думата. Не онова търпение да понасяш обиди – то още не е търпение. Тайната на търпението е, когато човек ви обиди, да намерите в

обидата добрата страна и да я използвате. Обидата – това е един много корав орех, който ви е дал някой; вие трябва да го счупите, да извадите ядката отвътре и да я изядете. И ако можете така да се храните, вие ще станете напълно здрав. Хората, когато говорят лошо за вас, когато ви охуват, те ви дават храна и ако умеете да използвате тая храна, ще бъдете предоволни. Хората ви хвърлят твърди камъни – вие трябва да ги разчупите, защото вътре в тия камъни има съкровища, които можете да използвате и с това да се обогатите.

Като отидете у вас, почнете да размишлявате и да се молите на Господа да разберете търпението. Досега много хора се занимават с глупави работи, много християни искат да бъдат велики, знаменити, да имат много знания. Хубаво, знанията сами по себе си ще дойдат, стига да бъдете човеци, да умеете да ги възприемете и използвате. Те може да бъдат и като сила, която може да облагодетелства вас и вашите близки, стига да умеете да ги използвате както трябва; но може да бъдат и като раница на гърба на човека.

„Любовта не завижда.“ Значи, за да видите дали ви е посетила истинската Любов, трябва да се поизпитате дали не завиждате. Завиждате ли, нямате Любов. Любовта трябва да съществува вечно в нашите дела; тя е потребна и в този наш живот, и в следващия, и в по-друг живот – и колкото по-нагоре отиваме, толкова по-дълбок смисъл ще намерим в нея. Трябва отсега да хванем този път, друг път за Небето няма. Ще кажете: „Този път е труден, не може ли без него?“ Не може, без него всякъде другаде можем да влезем, но не и в Царството Божие.

Любовта не завижда, на неправдата не отговаря с неправда, на злото не отвръща със зло, всичко претърпява. Разбира се, не казвам, че завистта, че

гордостта няма да посетят никога нашето сърце. По някой път ще дойдат като гости, но и затуй няма да ни съдят; работата е да не правим приятелство с тях. По някой път се хванем ръка за ръка със завистта и казваме за хората: „Той е лош, трябва да се пазите от него“ – и правим живота на човека нещастен. Завистта не е нещо отвлечено; както виждате, това са съществата, които са добили отрицателни качества; дори има на Земята хора, които са олицетворение на завистта.

Само след като научим тия две качества – търпението и благосклонността, ние ще научим историята на нашия Живот, ще научим защо сме слезли на Земята. Пак ще ви наведе примера с житното зърно, че в света няма от всички сегашни плодове по-примерно от житното зърно. Ако искате да изучите процеса на търпението, вижте търпението на житното зърно. Без търпение ще имате разочарование. Много хора няма да ви повярват – ще кажете: „Мен не ме следват хората.“ Защо ще ви следват, хората не са родени вас да следват – ще слушат вашето учение, но да ви следват – никога. Питате често: „На кого сте последовател?“ На хората наистина може да бъдете последователи, но понякога може да бъдете излъгани; когато, ако бъдете последователи само на Бога, няма да бъдете никога излъгани. Един е пътят и Исус Христос го казва: „Аз съм Пътят.“ Ако не те следват хората, ще рече, ти не си в Пътя. Може да каже някой: „Аз не вярвам“ и да тръгне по друг път; но един ден бездруго ще се убеди, че този е Пътят – животът ще му го каже, защото той е един велик изпит. Ама ще кажете: „Убеди ме, че тогава.“ Не искам да те убеждавам, аз ти казвам, че този хляб, който ти давам, той ще те нахрани. – „Ама кажи ми от какви елементи е съставен, с каква вода е замесен.“ – Нямам време, ще вземеш ли хляба да ядеш? – „Не искам.“ Турям го в торбата и заминавам. Ще запитате също какво е

Любов, от какви елементи е тя съставена. Ако много запитваш, ще я туря в торбата, ще я метна на гърба си и ще тръгна на път по-нататък; ще ти кажа: „Нямам време да разправам сега тия въпроси.“ Животът е нещо положително – опитайте, вземете, наяжте се от този хляб и ще видите.

Любовта е храна на Живота – без нея не може да се живее и да се постигне нещо в света. Някои хора имат твърде смътно понятие за Любовта – било по отношение на търговия, било в учение, било във война. Всякъде трябва да имаме Любов – тя е велика сила. И тази сила, с която аз повдигам туй стъкло, също е Любов. Същата тази сила може да се тури и в един топ – да хвърли граната и да убие сума хора; може да се прояви в земетресение, може да разруши дори и цялата Земя, може да създаде и един свят. То е отношение в нейното употребление – как се употребява известна сила. Любовта е една сила, която чрез известно регулиране може да се използва. Хората са себелюбиви – като дойде Любовта, искат да я затворят в себе си. Но ако тя беше затворена в нас, ще разруши нашите стени и ще излезе навън. В такова жилище, в каквото искаме да я затворим, не може да стои и се ражда смърт. Смъртта е процес на разрушение на всякаква егоистична мисъл и желание – с нея Бог разрушава всички огради, в които лошите духове са се вградили. Нашето сърце и нашият ум трябва да имат всички условия, за да я възприемат. Тя е тиха, спокойна, но същевременно със своите действия тя е сила ужасна. Когато сме в хармония с нея, светът е блаженство; не сме ли в хармония, няма по-опасна сила в Природата от Любовта. И затова хората от практика казват: „Който много обича, много и мрази“ – колкото тя е силна в положителната страна, толкова е силна в отрицателната. Затова трябва да бъдем

с нея много внимателни: когато я имаме, да не действаме отрицателно, защото тя тогава действа разрушително – явяват се болести, страдания, разрушение на цялото общество.

Мнозина казват, че Господ е Любов и като Любов не трябва да наказва. Господ, като е толкова благ, е в същото време и възискателен. Като ни види недоволни, казва:

– Турете му един килограм на гърба.

Ние питаме:

– Защо ми турят тази тежест?

Но Той, без да отговори, казва:

– Турете му още един килограм.

– Ама не мога да нося.

– Турете му още един килограм.

И като ни притисне така, не можем да мърдаме; тогава почваме да казваме:

– Господи, прости ми!

– Снемете му един килограм – отговаря Господ.

Повтаряме молбата.

– Снемете му още един килограм.

Колкото повече се молим, толкова повече килограма ни се снемат от гърба. И като снемем всичката тежест, Господ ни попитва:

– Е, научи ли урока?

– Научих го хубаво.

– Ако искаш да не те товаря вече, трябва да бъдеш благосклонен и търпелив спрямо околния свят, към всички, които са около теб, както и те към теб трябва да бъдат благосклонни и търпеливи; тия малки твои братя може да грешат, но ти трябва да имаш търпение, както Аз търпя; в деня, в който престъпиш закона, ще почна пак да те товаря.

– Не мога да нося.

– Ще носиш.

Аз ви казах как можем да се освободим от нашия товар – всеки от сърце трябва да каже на Господа: „Аз

съм благодарен от душа и сърце за всичко, което Си ми дал.“ Защото Бог е дал на всеки човек хиляди блага, но той не знае как да използва тия блага – „Вода гази, жаден ходи.“

Много търговци са недоволни; защо? Защото имали десет хиляди лева и не им стигали. Като им дадеш двадесет хиляди, пак не им стигат; дадеш им петдесет хиляди, сто хиляди, пак са недоволни. Знаете ли съвременното човечество на какво мяза? Сигурно сте чели за онзи рибарин, който намерил едно красиво око; попитали го:

– Колко искаш за това око?

– Колкото то тежи.

– Претеглете го.

Турили десет грама – окото недоволно, турили двадесет грама – пак недоволно, турили сто грама – недоволно, турили един килограм, сто килограма, хиляда килограма, десет хиляди килограма, всичкото злато – окото останало пак недоволно.

– Какво ще правим, не може да се изплати! – взели да се питат.

Най-после повикали един стар мъдрец и го попитали:

– Какво да правим.

– То е много лесна работа – отговорил мъдрецът, – вземете малко пръст и посипете окото.

Направили това и къпоните с окото се вдигнали нагоре. И Господ един ден, като ни види недоволни, ще каже: „Турете пръст на очите му“, и ние вече ставаме доволни. Както ние често обичаме да подсоляваме и подпиперяваме нашето ястие, така и Господ, като не сме доволни, ще ни тури малко сол или пипер, за да ни направи доволни. Защото Животът не седи в многото, което имаме, а в онова, което можем да използваме в даден момент, и в това – да бъдем благодарни от туй, което Бог ни е дал. Тогава Бог ще ни даде още по-големи блага.

Та тази глава от апостола трябва да я приложим в практическия живот – да почнем да работим и да бъдем полезни на своите братя, които са около нас. Ние сме като в училище – учим нещата, не сме като в разсадник. Църквата е голям разсадник – там може всичко да посееш; училището обаче е градина, в която трябва да се посеят само неща, които ще принесат полза. В училищата трябва да се научим как да обработваме и насаждаме хубавите и полезните неща. И по отношение на училището има една връзка между сърцето и ума – ние трябва не само да разсъждаваме, но и да култивираме и покажем ония основни закони, по които трябва да се развива Животът.

Казвате: „Защо Бог не ми е дал по-големи способности, по-голяма сила, повече пари?“ Аз виждам много причини за това: защото колкото пъти ви е прещал на нивата – вас, вашите деди и прадеди – да работите, вместо да се заемете да обработвате умовете и сърцата си, вие сте се занимавали с вкуса на запретеното дърво – да правите все нови и нови опити, които са коствали всичкия ваш капитал. Колкото пъти сте идвали целокупно на тая нива, вместо да работите, вие сте бягали и сте се връщали при Него, и сте се молили пак да ви даде нещо наготово. Вие сте като ученици, които бащата и майката искат да направят учени, а те не се учат, бягат от училището; мнозина от вас са бягали от това Божествено училище. Казвате: „Туй нещо не може да се изкара на глава, ами хайде да го ударим през просото.“ Много пъти сте говорили това, па и сега може да го кажете; но то не е умно нещо. Онзи, който иска да научи Божествения закон, да приеме една по-висока степен, да се издигне в областта на светиите, отгдето да гледа ясно на Живота и Господ да гледа благосклонно на него, непременно трябва да свърши Божественото училище на Земята със зрелостен изпит. В това свършване седи благо

на всекиго. Неподготвени, в тоя свят ще карате коне, ще орете, ще трошите камъни, ще правите пътища, докато научите онова, което конете, ралото, камъните и пътищата ви учат – да се подготвите за Царството Христово. Непослушните деца Господ ги туря камъни да трошат, а на послушните дава благородни занятия. Ще кажете: „Тежко е това учение!“ Да, вярно, за мързеливите, съгласен съм, че е тежко, но за прилежните, за трудолюбивите и смирените то крие богатства.

Знаете ли защо червеят е в земята, жабата – във водата, птицата – във въздуха, и човекът – посред тях? Това са четири велики положения на Живота. Но ще ми кажете: „Това са неща отвлечени.“ Не са отвлечени – това са четири велики истини, които ви показват тесния път – пътя на Божията мисъл. Той е тесен, вярно, но за това нещо има дълбоки причини, които сега не мога да обяснявам. Те лежат извън границите на тоя свят.

Но да се върна на думата *любов*, която хората са обезсолили, извратили, потъпкали са нейната доброта, нейната красота и са развалили нейната звучна хармония дотолкоз, че сега са останали само нейните дрезгави звуци, които дращят ухото ни. И ние си казваме: „Любов – това са илюзии на живота, празни мечти на младите и зелени моми и момци, които гонят неуловимата сянка на живота.“ Да, сянка, но зад тая сянка има Реалност, от която произтича сокът на Живота, от който душата постоянно утолява своята жажда, както отруденият пътник при студения и бистър планински извор. Какво неоценимо богатство, какви знания са скрити в тая едничка дума! И ако хората знаеха как да я произнасят правилно, тъй както тя е произнесена първоначално от Божествената уста, всичко наоколо им щеше да се усмивва и с умиление да слуша тоя небесен зов. Те щяха да имат

магическия жезъл на древните мъдреци, пред силата на който всичко се е прекланяло за добро. Мнозина ще кажат: „Какво щастие е човек да притежава тоя жезъл!“ Вярно – най-голямото щастие, което човек може да добие на Земята. И може да го добие, стига да иска да се стреми непреодолимо към това благо.

Сега само това ще ви кажа: ако вземете първо да изучите търпението в Живота – всякога и всичко да претърпявате със смирение и радост, ще намерите Истината. С вашето нетърпение и лоши мисли създавате една тежка атмосфера във вашата къща. Жената – недоволна, защото мъжът вземал сто и петдесет лева; това иска, онова иска – желаня, желаня, желаня. А кой ще работи заради вас, кой друг ще ви ги достави, а не вие сами? Например, ако всички поискат да имат пълни хамбари, без да работят, откъде ще ги вземат? Благата се добиват мъчно – с труд. Затуй трябва да бъдем доволни от онова, което Бог в Своята велика Мъдрост е благоволил да ни даде.

Не ви съветвам никога да слушате хорски съвети. Може да извлечете известна поука от тях, но всеки трябва да слуша онзи съвет, който Бог е вложил в неговата съвест. Вижте какво казват хората и ако то е в съгласие с онова, което Господ ви казва вътрешно във вашата съвест, послушайте ги; ако не, не следвайте чужди съвети никога. Ако искате да бъдете свободни от грешки, непременно трябва да слушате Господа; всеки един, който не слуша Господа, не е умен човек, а е роб на своите външни влечения, на хората, на всички.

Вие търсите Господа – къде? Той е у вас – във вашия ум, във вашето сърце, Той се проявява в тия две дарби. Слушайте добре ума си и сърцето си – чрез тях Господ ви говори. Ама някои ще ви проповядват, че умът и сърцето са развалени. Не е прав – ако

нашият ум и нашето сърце бяха развалени, с какво ще познаем Господа? Има неща у нас развалени, но не всичко е развалено. И аз ви питам: ако не вярвате на своя ум и на своето сърце, на кого ще вярвате? Ако вашият ум и вашето сърце са развалени като моето, защо ще вярвам във вас? В кого трябва да вярваме? – В Господа, който живее в нас. И когато вярваме на себе си, ще вярваме и на своя брат. Който не вярва в Господа, който живее в него, не може да вярва на другите хора; и онзи, който не е благосклонен към ближните си, не е угоден Богу. Затуй Господ казва да обичаме ближните си, а вашият ближен е наранен, разпнат, прикован на кръста. Не е вашият Господ на Небето – вие сте Го приковали. Че туй е истина, четете Евангелието. Вашето спасение ще стане не иначе, а чрез това приковаване – търпение и благосклонност. Тогава ще дойде вашето освобождение. Ще кажете: „Това е мъчна работа.“ Не е мъчна, не се бойте – да те приковат на кръста е приятна работа, Господ хиляди години търпи приковаването. – „Да не пострадаме?“ Няма да пострада. Хората, които ги е страх от страдания, ние не ги искаме в Училището ни. Вие трябва да благодарите на Бога за тия страдания – те са пратени от Него. И тия страдания, които сега ви се дават, вие ги заслужавате, вие сте достойни за тях. Ако Христос не бе носил този трънен венец, ако не бе прикован на кръста, как щеше да прояви тази Любов? Бихте ли Го обичали днес, ако искаше и би живял като цар? Вие Го обичате, защото бе прикован на кръста за нашето спасение. Затуй отсега нататък бъдете герои, не се страхувайте от страдания, а казвайте на света, че сте мъже и че не един кръст, а десет сте готови да носите.

Един се оплакал, че кръстът, който носел, бил много тежък. Господ рекъл:

– Вземете му го.

И го въвел в една голяма зала и му рекъл:

– В тази зала има големи и малки, златни и сребърни, железни и каменни кръстове, избири си един.

Човекът като ходил, ходил, намерил един малък кръст и рекъл:

– Туй кръстче искам.

– Ами че това е кръстът, който ти носеше досега, този кръст бях ти дал – рекъл Господ...

Та често ние преувеличаваме нашите страдания. А те са пътят на нашето възлизане към Бога. И затуй, когато някой страда, да си казваме: „Той е грешник, който се спасява.“ Аз го облажавам и му казвам: „Братко, ти си по-близо до Небето, бих желал да бъда на твоеото място.“ Когато някой каже: „Аз не съм виждал страдания“, аз му казвам: „Ти си още зелен.“ Зеленото е приятно, но когато почне да зрее, дохождат страданията.

Сега вземете тази мисъл в себе си, давам ви я за размишление от страна на Господа – когато ви дойде страдание, да се радвате и да благодарите на Господа, че ви обича, та ви го праща. Страданията са признак на Любовта Божия и нека всинца да носим този кръст. Затуй и на целокупния български народ, като душа, Господ му даде тия страдания, да усвои тия две велики качества – дълготърпението и благосклонността. – „Ама, казвате, гърците и сърбите са такива, онакива.“ Нищо, не обръщайте внимание, вие си научете урока за вашето спасение, а какви са те оставете – те нищо не са спечелили. И те ще дойде време да учат този урок, който вам е даден по-рано, за което трябва именно да благодарите, а не да роптаете. – „Нас ни разпнаха.“ – „Няма нищо, вие сте по-близо до Мен – отговаря Господ, – другите не са; те са сега далеч, но и те ще дойдат на това място.“ Когато ви разпнат, тогава ще влезете в Царството Божие. Затуй нека се радваме, че имаме нещо повече на тоя свят.

Нека всинца бъдем последователи Христови и достойно да носим това име на Земята – християни. Какво ще кажат други, да оставим настрана. Нека бъдем дълготърпеливи и благосклонни и да изпълняваме дълга си към Бога тъй, както го разбираме в нашите чисти мисли и желания. И в тоя велик път никога да не се спъваме, а да воюваме смело, решително и да насърчаваме всекиго, който воюва заедно с нас. Това е силата, с която ще надделеem сегашните мъчнотии.

19 юли 1914 г., София

ЛЮБОВТА

СЪНИЩАТА НА ЙОСИФА

„А Йосиф видя сън и приказа го на братята си: и възненавидяха го още повече...“

Битие 37: 5-11, 39: 1-23

Често в живота си задаваме въпроса защо по някой път ни се случват нещастия. Изобщо се смята, че хората страдат и изплащат някои прегрешения от настоящето или от миналото и търсят причината на това. Виждаме, че животът се е изразил тъй върху Йосифа поради два съня, които той разправил на братята си. Разбира се, те изтълкували сънищата, че той бил с тайни замисли и задни цели. И за да не им стане глава, заражда се в тях мисълта да го премахнат. И както виждате, това не са чужди хора, а собствени братя. Така те при първия удобен случай го хващат и продават на измаилияни, които пък го препродават на един египтянин и тогава захващат изпитните за Йосифа – Бог изпитва неговия характер.

Животът на човека не е нищо друго, освен изпитни – те са пробният камък, с който се изпитва характерът на човека. Най-ценното нещо в душата на човека е неговият характер, който трябва да мине през огъня – изпитните. И само когато мине през тоя огън и устои на всички изпитни, само тогава може да се каже, че човек има характер ценен, устойчив, вечен – има вечен дом, в който може да живее. Характерът – това е човешкият дом.

Ние виждаме, че върху Йосифа идват напасти една след друга; подир тия напасти от двата съня идват и други, за които говори глава 39-а, а именно: понеже той бил красив момък, жената на господаря му се влюбва в него; тя иска да се удоволства, но той ѝ казва: „Не, господарят ми е дал всичко в моите ръце,

освен теб, ти си негова собственост, негово право и аз не мога да сторя тоя грях пред Бога.“ Ние виждаме, че в душата на тоя млад човек царува Господ – всяко нещо, което иска да извърши, той по-рано претегля с тази мярка – дали е право, дали е угодно на Господа, или не. Той знаеше неприятностите, които можеше да произтекат от неговия отказ да изпълни волята на една такава жена, но пак предпочете да страда, отколкото да съгреша. Подир тази изпитния наистина той намери затвора. Но Господ и тук му помага – ако прегледате цялата повест в тази глава, ще видите, че Бог не го оставя, а го извежда от затвора чрез тълкуване на други два съня на египетския цар.

Когато минаваме през изпитни, ние не знаем прицелната точка, към която Бог се стреми. Вие искате да отидете на Небето, но ако някой ви запита какво разбирате под думите *Небе* или *Рай*, не знаете да му отговорите точно. Вие имате за Небето известна идея, но тя е за вас толкова неопределена, както са били неопределени и ония два съня в ума на Йосифа. И наистина какво отношение са могли да имат снопите, Слънцето, Луната по отношение на него? Но те показваха стечението на известни бъдещи събития – продаването му, изкушението му от жената, затварянето му в тъмница, избавянето му и въздигането му.

Сега, кое е това царство и тази жена? Египет е царството, в което ние живеем, а жената на царедвореца, която ни изкушава, е светът. Вие сте слуги, които сте продадени, като сте изпъдени от вашите братя, намирате се в Египет и жената на този царедворец ви предлага да се удоволствате с нея – светът ви предлага известни блага и ви изкушава. Не е зле човек да се удоволства, но има неща забранени. Когато Адам беше в Рая, Господ му каза да яде всичко, само един плод му забрани и за непослушанието му дойдоха всички страдания. И в този свят има неща

забранени и ако вие се опитате да ядете от забранения плод, непременно ще дойде страданието. Колцина хора обичат да пипнат парите на други – потребни им са за къщи, за удоволствия, за разходки в странство. Йосиф обаче не е гледал така на въпроса; той можеше да има благоволенieto на жената на царедвореца, но си помисли: „Аз предпочитам да имам благоволенieto на Бога, отколкото благоволенieto на една чужда жена.“ Светът е жена, която не принадлежи нам – утре, като си направи удоволствието, тя може да ви захвърли. Вашата външна красота е, от която тя се привлича към вас. Съвременното заблуждение лежи в следното нещо: когато хората ни почитат повидимому, ние се заблуждаваме, като мислим, че това е за нашите достойнства. Имаме един певец знаменит, прославен, но всички почитат само неговия певчески талант, неговото гърло; развалили се неговият ларинкс, изхвърлят го като дрипа – всичкото почитание се отдава на една малка ципица на гърлото му. Също имаме един велик цигулар: всички го уважават, докато той може да движи лъка; парализира ли се неговата ръка, никой не иска да чуе за него. Може да сте красив проповедник, но всички ще ви слушат, докато говорите сладкодумно; когато вашият глас стане дрезгав и прегракне, ще ви кажат: „Не искаме проповедник без глас.“ Жената, докато е красива, всички я обикалят; изчезне ли ѝ красотата, кажат: „Нека друга дойде на нейно място.“ Йосиф знаеше тази самоизмама от нещата и той реализираше само неща вътрешни, неща устойчиви, вечни, които всякога може да дадат мир на човека и той да има по този начин благоволенieto на Бога.

Ние трябва да бъдем внимателни към малките причини, които именно докарват нещастията. Ако Йосиф не бе казал съня си на братята си, това нещастие не би го сполетяло. Задава се въпрос: не би

ли дошло то при други случаи? Има изпитни, които не може да се избегнат. Няма да ви разправам за тия вътрешни закони, а ще кажа, че има неща абсолютно определени от Бога – ако речем да избегнем от малките, ще дойдат големите. За да можем да неутрализираме страданията, трябва да вземем урок от поведението на Йосифа. Ни най-малко не бива да се самозаблуждаваме, че ако днес сме добре, утрешният ден няма да измени нашия живот и да ни донесе нещастия, които никак не сме очаквали. Съдбата или Провидението е определило през какви изпитни да мине човешкият живот; и тия изпитни са необходими. Защо са необходими? Ще ви дам само едно сравнение: за да минете една дълбока река, вам е необходима лодка; за да прехвърлите океана, вам е необходим параход; тъй и за да се преведете от един свят в други, ви е необходим този параход, който се нарича Вярa. И тия изпитни и нещастия са също необходими – те са горивото, това е вашият пътен билет. Всеки, който иска да измени пътя на необходимия закон, е глупав човек. Всеки, който казва: „Защо Господ ми даде тия страдания?“, който роптае, е глупав човек в пълния смисъл на думата. Всеки обаче, който каже: „Искам да науча техния смисъл“ и е благодарен на тях, той е умен човек.

Забележете: когато сполетяха Йосифа нещастията, той не възропта, а ги посрещна с радост в душата си и благодари Богу, че като се издигна в двора на господаря си до положение да има всичко, не се възгордя. Като му даде господарят много големи блага, той не се съблазни от ония, които му предлагаше жената, понеже той си каза: „Аз имам да изпълня един закон – не трябва да греша.“ Значи удоволствието в този смисъл е грях.

В що се състои грехът? Всяко нещо, което не ражда, няма плод или зародиш в себе си, е

грях. Една жена, която сводничи, блудства, без да ражда, прави грях. Зачатието изкупва греха. Всяко действие, което не носи Живот в себе си, е престъпно прахосване на Божествената енергия. Когато някой ви кара да направите грях, той иска да прахосате своята Божествена енергия. Пиете чаша вино – на следния ден ви боли глава; какво сте придобили, по-благороден да сте станали – не е. Защо да желаем и вършим неща, които не придават нищо на нашия характер? Всинца трябва да се ограничим само в рамките на ония удоволствия, които са позволени, законни, естествени. Например вземете едно момче и момиче, които играят на кончета и на кукли – тия неща им принасят известни удоволствия, а от друга страна са и възпитателни – приготвят ги за други служби. Тъй и за по-възрастните има в живота известни удоволствия, които също могат да ги ползват; обаче има и удоволствия, които всякога носят със себе си разрушение на човешките чувства, на човешките сили, на човешкото спасение. Неестественият живот, т.нар. скрита, незаконна любов, която упражняват някои мъже и жени, действа разрушително и върху сърцето, и върху ума им. Вие обичате някого; запитайте се угодно ли е това Богу, принася ли полза на този, когото обичате, дали не развращавате неговата душа, неговия ум. Йосиф беше млад, неопетнен; една развратена жена поискала да го оскверни, но той не се поддаде на нейното изкушение, за да опетни името си, от което, ако бе се поддад, ни помен нямаше да остане. Забележете, първо жената, Ева, бе турена на изпитание и не устоя, а след туй – и нейният мъж; сега се туря мъжът на изпитание. Тази същата змия бе, която изкуси Ева в градината: „Виж, ако вкусиш от това дърво, какви знания, каква сила ще имаш – ще станеш като Бога!“ Ева се поддаде и каза: „За слава аз съм готова, мога да го сторя“ –

защото то беше формено изневеряване. Тази същата змия се представи и на Йосифа във формата на жена и му каза: „Ела с мен“, но той ѝ каза: „Не!“ След това дойдоха страданията, но дойде и издигането.

Мъжът и жената представят два принципа, две велики сили разумни, които действат: едната сила наричаме активна, другата – пасивна; едната – действаща, другата – възприемчива; два процеса в Природата, които се сменят. Бог не всякога дава, понякога взема – Той в едно отношение дава, в друго взема. От една страна, океанът изпраща влага на сушата, от друга – чрез реките тази влага пак се връща в океана. В този смисъл мъжът и жената са два принципа, които работят: единият принцип – творчески, наричан мъж, Бог; вторият – пасивен, наричан жена или Господ – то е все едно. Следователно трябва да бъдем и в двата момента на Живота верни на тия принципи. Ако светът изисква да добием блага, ще ги добием само когато устоим на този възвишен Божествен принцип. Ако сте верни Нему, всички мечти и желания на вашия ум и на вашето сърце може да се постигнат. Ще ги постигнете само по един начин – чрез Бога, само Той може да задоволи вашите мисли и желания. Майката отхранва детето, учителят възпитава ученика; както детето не може без майката да се отгледа и израсне, така и ученикът не може да се научи без своя учител. Йосиф слушаше гласа на своя Учител, който бе в него – на Бога, който го учеше да спазва великия закон на движението и раздвижването на Живота.

Всичкият наш стремеж в Живота трябва да бъде насочен към това – да развием нашия характер. Как? Характерът е сглобен от мисли и чувства, от положителни сили. Живота не трябва да разбираме тъй, както го схващат някои сега – в тия ограничени рамки, както го схваща един учен, един доктор, един

философ. Не, ние трябва да разберем Живота тъй, както Бог го е ограничил. Всички хора виждат нещата отчасти: съвременната наука показва само едната част на нещата, геният на един талантлив музикант обхваща само една малка част пространство, умът на един философ – също, силата на един здрав човек е ограничена само в неговите мускули. Но казват някои: „Силен по ум.“ Силен по ум може да бъде човек само тогава, когато неговата сила е в свързка с всичките Божествени закони и когато той е в хармония с всички същества, които го заобикалят – от най-низшите до най-висшите. Тогава неговият силен, мощен характер може да направи всичко, понеже всички същества му съдействат. Когато сме в разрез с тия Божествени закони, явява се туй противоречие в нашия ум и всички несполуки, които срещаме в Живота.

Защо някога не сполучваме? Ние се двоумим, искаме да направим добро, без да преценяваме, че това, което вършим, не е добро. Ние мислим, че това, което тъкмим, е умно и че то ще се реализира – въртим го насам, въртим го нататък, напред-назад, а то не става. Някога се чудим защо не напредваме и защо нашата памет отслабва, защо е тъпа. Ние сами постоянно разбъркваме издъно нашия живот. Бива да размътиш водата, когато ловиш риба, но да я размътваш постоянно – и когато си изловил всичката риба, не бива. Често жената се разгневява на мъжа и му мъти водата.

– Какво искаш?

– Рокля?

– Хайде н▯ ти рокля – каже мъжът.

Обистри се езерото. Утре жената пак иска да хване риба, пак размътва водата – сега вече иска копринена рокля, часовник, да отиде на разходка.

– Хайде н▯ – ѝ отговаря мъжът.

Но този мъж един ден пропада, няма пари и какво прави? – Взема, че избягва. Значи езерото

пресъхва и изгубва рибата си и дори водата си. Какво тогава жената ще мъти? Да мътим постоянно Живота, да смущаваме себе си, това не значи да разбираме Живота. Ще мътим, ще мътим, най-после ще умрем.

Дали сте помислили какво нещо е смъртта? Нарисувана е в картините – човек, състоящ от кости и с коса в ръка. Проверили ли сте, дали е така? – „Не, майка ми и баба ми са ми разказвали, че е така.“ Може би туй да е вярно, но разбрали ли сте смисъла на тия кости, защо смъртта е представена като човек без мускули? Трябва да бъдете чисти като костите, които са бели – значи трябва да бъдете добродетелни. Всяко нещо, което не е чисто, ще бъде изхвърлено; само Добродетелта няма да бъде закачана. Имате следователно една емблема, за да не бъдете засягани; престъпите ли Божия закон, всякога ще бъдете закачани. Страх от наказание човек трябва да има преди, а не след съгрешаването, плачът не спасява човека. Спасението седи в организирането на нашия ум, на нашето сърце и на нашето тяло – това е нашата задача на Земята.

И за това нещо ние имаме един отличен пример в Стария завет – най-великия характер в лицето на Йосифа. И когато четем тези глави от Битието, трябва да изучим добре характера на Йосифа. Да не мислим, че той е бил глупав; той е бил много умен и затова, както виждате, баща му го е обичал – обичта всякога се дължи на мъдростта. Но Йосиф е имал същевременно и благородно сърце. Баща му е съзнавал това, но братята му са мислили, че баща му го обича заради някои външни качества, и са го продали. Но при каквито условия и да го туреха, характерът му щеше пак да го издигне, както и го издигна. Поради неговите ценни качества господарят му го поставя на високо място. Друга една изпития го туря в затвора, но и там се издига. И най-после Господ го изважда от затвора, дето той прекарва (чели ли

сте колко?) две години – определеното за изпитание време. А кой е вашият затвор? Вашето сегашно тяло. Трябва един ден да излезете из този затвор, мръсен, нехигиеничен. Досега вие сте се причестявали, но не знаете каква емблема представя от себе си виното: хлебарят трябваше да бъде посечен, а виночерпецът – възстановен на своята служба. Единият принцип в Живота – активният – всякога трябва да се жертва, а виното трябва да влезе да разхлади Живота. То има голяма сила, но понеже съвременните хора не са приготвени предварително, се възбуждат от него – те нямат такъв организъм, за да го използват. Когато виното влезе в шишето и почне да ферментира, шишето се пуква.

Но да се върнем към характера на Йосифа. Виждаме, че в него е имало трезвен, разсъдлив ум, който схванал какви са основните закони на Живота. Той е имал благородно сърце и не е искал по никой начин да изневери на обещанието, което е дал на Бога. – „Аз съм дал честна дума на господаря си, а тъй също и на Господа да Му служа вярно и не мога да Му изневеря.“ Следователно той не е бил такъв момък, който да върви по течението на лошите наклонности и желаня; във всички случаи той се е водил от благородни пориви и е имал сърце и ум уравновесени. За да може Господ да живее в нас, трябва нашият ум и нашето сърце да се намират в съгласие, да са уравновесени. Породи ли се между тях разногласие, Господ не живее в нас. Има места, които прекарват в анархия, както сега е в Сърбия и в целия свят, понеже умът и сърцето на хората не са в съгласие, защото искат да вземат повече, а никой не дава. Всеки има за цел да ограби ближния си и поради това винаги има сблъсквания между тях – то е общ закон както между малките, тъй и между големите същества.

Мнозина искат да живеят: някои са още при бащите си и разправят какви сънища са видели; други

са във втората категория – продадени от братята си в Египет, в двора на този висок царедворец, дето са изложени на изкушенията на неговата жена; трети са в затвора. Най-доброто положение е да излезете пред Фараона. Но за да излезете пред Фараона, трябва да минете през три етапа – то са три училища, три курса: първият – при бащата, вторият – при тази жена, която го изпитва доколко е целомъдрен. И Йосиф даде много добър изпит – остави дрехата си и избяга чист. Какво значи да оставиш дрехата си? То значи да оставиш наметалото на душата си – плътта. Светът ти казва като онази жена: „Ела с мен, аз съм много хубава, иначе ще влезеш в затвора“ – изпитва те дали ще се изкусиш, или ще следваш Божия закон. А трябва да се лишиш от всички блага, които те съблазняват, да победиш изкушенията и да следваш Божия закон. Вярвайте в Бога, имайте вяра в Него и вас непременно ви очаква велико бъдеще като Йосифа. Върху това не може да има две мнения.

Аз ви показвам тук как един младеж, който върви по пътя, който му посочва Бог, се издига от положението на един обикновен овчар до най-високото положение в Египет – не с кражби, лъжи и убийства, а със самоотречение пред страданията и с пазене Божия закон. Следователно Мъдростта и Знанието, които можете да имате във вашия ум, Добротата, която можете да имате във вашето сърце – само те могат да ви помогнат. Никога не се лъжете от външни неща, които може да примамят вашите очи, каквито и да бъдат те – черни или руси. За да бъдат вашите ръце или вашето лице такива или други, това зависи от вашето сърце – каквито ви са умът и сърцето, такава къща ще си създадете, такива прозорци ще имате на нея. Всякога може човек чрез своя ум и своето сърце да измени външното свое обществено положение – от сиромас да стане богат, но ще го измени само когато спазва Божествените закони.

Ако пристъпим да разгледаме втората част от характера на Йосифа – когато братята се явили при него, ще видим, че той не си е отмъстил, а плакал заедно с тях и изливал всичката своя любов към тях. Следователно, ако в нашия живот някой ни е направил пакост, не бива да му отмерваме със същата мяра. Да мислиш зло, да си отмъщаваш, да одумваш – това не е характер. Характер е да прощаваш – само така може да се издигнеш до степен на благородство. И този пример ние виждаме в Христа: когато беше на кръста и Го подиграваха, Той рече: „Прости им, Господи!“ Ще дойде време и ще ви попитат: „Простили ли сте на онези, които ви оскърбиха, които ви продадоха?“

Един баща казва на своя син: „Ти няма да станеш човек.“ Синът отива в странство да се учи, връща се, издига се в обществото, става управител и първата му работа била тая – праща няколко души стражари, задигат баща му, докарват го при него и синът го запитва: „Е, какво мислиш, няма ли да стана човек?“ Баща му тогава казал: „Това, което направи, умно ли беше, така ли трябваше да ме докараш тука – да ме плашиш? Ти си неразумен човек, който не знае какво прави. Ти трябваше да ми пратиш каляска да ме доведе.“ Този е начинът, който употребяваме и ние – искаме да плашим хората: „Да ми даде Господ сила, аз зная как да управлявам – ще беся.“ Хиляди години хората все тая метода държат – всички се бият и всяка къща плаче. А колко се е подобрил светът? Ни най-малко. Само Любовта е, която може да внесе благородни елементи в човешката душа. И наказанието ползва дотолкова, доколкото е наложено от Любов – да се изкоренят лошите неща. Но онзи, който чрез своята операция реже здраво месо, не е умен хирург, а глупав. Следователно, когато дойдете в Живота, ето какво трябва да правите: да съблюдавате основния Закон – между вашия ум и вашето сърце да има равновесие.

Мнозина се съмняват дали има Бог. Някои от вас ще кажат: „Вярваме, че има.“ Но ако ви поставеха на мястото на Йосифа, щяхте да кажете: „Ако имаше Бог, нямаше да ме тури в затвора. Да ме вземе от баща ми, от майка ми, братята да ме продадат – туй Бог ли е, не вярвам!“ Трябва да приемате всички страдания от Божията ръка и когато дойдат, трябва да се радвате – страданията са ония камъни, с които ще издигнете стъпалата на вашата къща, те ще образуват вашия характер. Те са съединителната нишка между човека и Бога – само чрез тях може да се мине от един свят в други, по-добър. И по-добро нещо от страданията за вашето издигане няма в този свят. Действително вам са противни страданията, но всъщност те са най-големите благословения. Когато една душа е страдала дълго време, страданията ще дадат своя плод и тя ще почне да се радва. Ако корените на дърветата не изсмукваха соковете, щяхме ли да се ползваме от сладки плодове; ако майката не страдаше, ако не носеше в утробата си, би ли имала детенце да му се радва; ако бащата не направи самоотречение на своя индивидуален живот, би ли се радвал; учител, който не полага усилия, може ли да има ученици да го уважават? Кой, като е лежал на гърба си, е бил занесен на Небето и поставен там на високо положение? От единия до другия край на света Животът е сглобен само от страдания – те са като дяланията на скулптора, който създава чрез тях една статуя. Когато научим дълбокия смисъл на страданията, ще разберем, че това е процес, който изработва нашия характер. И когато ударим с чука последните удари за доизработване на нашия характер, тогава ще престанат мъченията и ще излезе великата статуя на нашия Живот. Ние се готвим да отидем на Небето. Какво ще занесем там? – Своя характер – той е нашето богатство.

Вие обичате да сте мъж или жена – красиви, стройни, с благородни обноски, но като влезете в

света, какво ще кажат хората, ако не сте благородни по характер? Ще кажат ли, че във вашето лице виждат човек с добродетели? Когато човек няма красива външност, а има здрав ум и добро сърце, хората викат: „Ето човек с характер.“ И това е най-добрата похвала, която може да ни отдаде светът. Ако имаме такъв ум и такова сърце, светът ще се нуждае от нас. В Египет през времето на Фараона имаше много знатни египтяни; защо Фараонът не тури тях на първо място, а тури един чужденец, за неговите хубави черти ли? Не, за неговия ум и за неговата доброта. Ако сме като него, светът ще ни отреди същото място; ако сме глупави, и светът ще ни изхвърли. Сегашните хора се осланят тъкмо на противното – казват: „Човек не трябва да бъде добродетелен, защото добродетелта била глупост.“ Не разбират какво казват. Външните, чуждите неща и на Великден се вземат; характерът обаче вечно ще остане у нас – той е именно ценното.

Днес вие се намирате в същите изпитни: вие сте разтревожени, както египтяните през времето, когато Йосиф е живял – не знаете какво може да се случи в утрешния ден, съдбата, бъдещето не е във вашите ръце, какъв обрат ще вземат събитията не можете да предвидите. Но съдбата би била във ваши ръце, ако имате вяра и упование на Бога така, както Йосиф ги е имал. Тогава вие непременно ще измените вашата съдба, дето и да сте, в каквото положение и да ви поставят – като маслото вие ще излезете над водата. Първото нещо за това е да не се боите и безпокоите. Трябва да имате смелост и решителност, да не сте страхливи – страхът трябва да отстъпи място на благоразумието. Трябва да се колебаете само когато не сте решили известен въпрос дали е прав, или не; но когато сте го решили и смятате, че е прав, непременно трябва да го обявите и да го отстоявате. Йосиф тури въпроса пред жената ребром: „С теб това не мога да

направя.“ Лошите последици наистина дойдоха – хванаха го и го туриха в затвора, но Бог беше с него.

При съграждане на характера е необходимо търпение – то е основата на нещата. И ние виждаме в характера на Йосифа именно голямо търпение – той никак не се е тревожил в затвора, работил, учил, готов да претърпи всичко. Търпението е една черта в характера, с която човек не се ражда, но която се придобива с усилия. Всички страдания в света имат за цел само да сформират у нас търпението – да се научим да търпим, да бъдем хладнокръвни, да гледаме с вяра на бъдещето и каквито несподобности и разочарования да имаме, никога да не се обезсърчаваме. Момата може да каже: „Моите мечти са да се омъжа според моя идеал“, а като се омъжи, казва: „Моят живот спира.“ Не, тя е в началото на Живота. Някои казват: „Изгубих си парите“; що от това, ти си в началото на своя Живот – нищо не си изгубил. – „Изгубих си здравето“ – ти си в началото на своя Живот, друго здраве ще добиеш. В каквото положение и да бъдем поставени, ние трябва да търпим и да се уповаваме на Бога до последната минута. Тази Вяра трябва да бъде дълбока във всичките ни работи.

Някои искат да имат добро общество, да са заобиколени с добри хора. Йосиф, като чужденец, живееше между чужди хора, но той съумя със своето сърце и със своя ум да направи от тия хора добри приятели. – „Ама, казват някои, хората са грешни.“ От тия грешници именно си създайте приятели – в тях има благородни души. Съвременният християнин казва: „Той не е верующ, той е още зелен.“ Ами че докато не бъде зелен, може ли да узрее? Нещата, които изникват из земята, първо са зелени, не узряват веднага; зеленината е процес, чрез който се изсмукват соковете и когато се наберат, почва зреенето. – „Ама обижда ме, че съм бил зелен.“ Много добре, че си

зелен; той не те обижда – ако си благороден човек, с труд един ден ще узрееш. Който не е зелен, не може да узрее; ако не е зелен, ще бъде сух, а в сухото няма процес на развитие. Ако сте зелени, аз ви се радвам – то е благородна черта да бъдете зелени; когато узреете, ще станете жълти като злато. Всички обичат парите – узряването. Има някои хора, които не са узрели. Парите знаете ли какво са? – Да сте узрели.

Животът се състои в постепенно развитие на зеленината до узряването – този постепенен процес се нарича в науката еволюция, развитие. Той е необходим, докато всички хора завършат процеса на развитието и придобият всички Знания и всичката Доброта на своето сърце. Когато придобият всички тия сокове, Господ ще изпрати Своята Благодат и плодовете у вас ще узреят. Тогава ще се яви Господ. Когато сте още зелени, Той отдалеч гледа на вас; когато узреете, непременно ще дойде и ще откъсне вашите зрели плодове, защото те са потребни Нему.

Когато почнете да разбирате, да отделяте съществените работи от несъществените, преходните – от трайните, когато вашият характер се изработи и заякне, когато тия плодове по дърветата на вашата градина почнат да узряват, тогава вие ще бъдете извадени из затвора и представени пред Господаря на тоя свят да си кажете тълкуванието за двата съня на Живота. И ще изнесете Истината не като затворници, а като свободни. Тогава Истината ще ви бъде венец на главата, а сноповете на нивата ще ви се поклонят и Слънцето, и Луната, и единадесетте звезди на Небето ще ви поздравят. И ще разберете тогава дълбокия смисъл на земния живот. Тогава Господ ще се яви и ще се въдвори Царството Божие на Земята.

2 август 1914 г., София

ЗАКОНЪТ НА СЛУЖЕНЕТО

„Ако слугува някой на мене, мене да последва; и дето съм аз, там ще бъде и слугата ми; и който слугува на мене, него ще почете Отец ми.“

От Йоанна 12: 26

Навярно мнозина ще си зададат въпроса какъв смисъл може да се крие в думите: „А който служи на Мен, него ще почете Моят Отец.“ Светът има разни стремежи: съвременните хора се стремят да добият знания, богатства, земи, къщи, слава, величие, сила – имат стремеж към много работи. Исус настоява само върху едно нещо: върху служенето – човек да знае как да слугува. Слуга – ето една прозаична дума, която ни изобразява най-ниското обществено положение. Но има различни слуги – в някоя бирария, в някоя кръчма, в някоя кухня, в театъра, в университета, в министерствата и т.н. В известен смисъл всички хора са слуги, само че не всички признават това. И тъй, в света има два вида служители: едни, които разбират своите длъжности и знаят как да ги изпълняват, а други, които не знаят как да слугуват. Последните наричаме обикновено управляващи хора, господари, които седят и чакат други да им слугуват, учат другите как да работят и слугуват. Всеки иска да бъде в първата категория – господар. Християнското учение обаче поставя диаметрално противоположното на тоя принцип – то поставя именно принципа, че който иска да бъде господар, трябва да бъде слуга; то казва, че Син Божи не дойде да Му послужат, а да послужи. Ние сме заставени по закона на необходимостта да бъдем слуги. Някой казва: „Аз съм господар“; не, той се лъже, ако мисли, че е свободен, че на никого не слугува. Той служи най-малко на стомаха си, който го заставя да

върши работа, която не му е винаги приятна – да му сготви хубаво, да яде и да съдъвква храната много добре; защото ако не му слугува така, стомахът ще повърне назад храната и ще го накаже – ще му каже: „Ти трябва да ми служиш добре, инак ще те уволня.“ Някои мислят, че само господарят уволнява слугите си, но и стомахът уволнява господаря си. Я попитайте лекаря какво прави стомахът, когато не му слугуват добре, да видите как той уволнява господаря си.

Служенето е едно качество. Колко нещастия произтичат в света от това, че не знаем как да служим! Когато майката се научи да отглежда своите деца, когато учителят се научи да преподава на своите ученици, когато властта се научи как да слугува на населението – да удовлетвори неговите нужди, да създаде закони, необходими за неговото развитие, светът ще има по-друга физиономия, отколкото сега. Съвременната цивилизация е поставена днес на голямо изпитание: милиони хора се викат да слугуват в армиите – някои носят четки, други турят барут в топовете, огнестрелни гранати, други държат малки нишки и като ги опнат, създава се гръм, други са служители на коне – всичко това е пак служене. Тия слуги каква участ ги очаква? Всички тия глави, крака, мишци ще бъдат раздробени, разбъркани, ще станат на каша. Това хората наричат цивилизация, култура; с него съвременните народи ни казват: „Нам не ни трябва Господ – науката ще ни издигне.“ Обаче ето на какво ни научи тя – да бъдем корави, да правим пушки и гранати. Да, науката ни докара до този изпит – да направим една опасна проба. И сега Небето ни изпитва със служенето, което ни се налага – светът изисква свои слуги да му слугуват. И Господ изисква също своето – Христос казва: „Който служи на Мен, него ще почете Моят Отец.“

Ние все уреждаме работите си, а те все неуредени остават – заболяваме, викаме лекари да ни лекуват,

но, при все това, смъртта ни задига; съграждаме къща, туряме стражари, за да не ни заграбят богатствата, но най-сетне ни ги заграбват. Христос казва: „Толкова хиляди години сте служили на този ваш принцип и виждате последствията му; ако обаче служите на Мен, ще видите смисъла на вашия живот.“ Ние трябва да служим тъй, както Христос не дойде да Му послужат, а Той да послужи. Трябва хората да станат служители на по-слабите, на по-немоощните; не трябва да туряме лоши хора да слугуват на света. Знаете ли защо съвременното общество е развалено? Майките, които трябва да възпитават сами децата си, остават възпитанието им на развалени и невежи слугини, а самите те отиват по театри, балове, бирарии и други удоволствия. Развратните и невежи слугини на какво ще научат децата? На това, което те знаят. Слугините възпитават съвременните деца не само в България, но и във Франция, Германия, Америка – навсякъде. Не казвам, че всички слугини са развратни, но по-голямата част от тях са такива по причина на своите господари. Ако майките биха били слугини (в пълния смисъл на думата) на своите деца в пътя на отглеждането и възпитанието им, светът би имал друга физиономия; също и ако бащата би бил възпитател на своите синове. Щом бащата и майката напускат своите длъжности и оставят на невежи слугини, които не разбират в какво се състои Животът, да възпитават децата им, а те отиват да се наслаждават в света, резултатите ще бъдат лоши. Слугинята не може да възпита детето още и защото не го е родила и няма любов към него; тя си казва: „Ако господарката се разполага в бирарията, защо аз да ѝ гледам децата?“

Ще ви обясня в какво се състои слугуването, какви качества трябва да има един слуга: той трябва преди всичко да има благородно сърце, да бъде чувствителен, отзивчив, да бъде смирен, да бъде човек пластичен – да

може към всички условия да се приспособява; при това трябва да бъде работлив, а не мързелив. Животът е възискателен и ние трябва да му служуваме както трябва. Когато съвременният шивач съберка някоя дреха и не може да я ушие както трябва, връщат му я и той плаща и плата, и всички загуби. Същото е и с Природата – тя ни дава един плат (Животът, който имаме, е един вид плат) и ни казва: „Скройте и съшийте тая дреха“; и ако не можем да я съшием добре, тя ни глобява. Ако искаме да се научим как да служуваме, трябва да се обърнем към Христа, Той да ни научи. Слугата трябва да бъде много умен, глупав човек не може да служи както трябва. Учителите, свещениците – и те са слуги. Ако учителят разбира своето призвание, най-напред трябва да разбира детската душа, за да знае как да упъти детето към наука. Свещеникът трябва да разбира душата на своите пасоми, за да може да им даде съответната храна за тяхното сърце. Трябва да притежаваме и друга една черта – да имаме голямо търпение. Мнозина наричат търпеливите хора *волове*: „Той е, казват, вол.“ Да бъдеш търпелив не значи да бъдеш вол; търпението е разумен акт – за да можем да претърпим външните несгоди на живота, трябва да имаме вътрешно равновесие на душата, сърцето и ума.

Ще ви кажа един пример за един математик от миналите векове. Той работил двадесет години върху известни изчисления, по тях имал вътре в стаята си разхвърляни разни книжчета и винаги заключвал стаята си. Един ден забравил да я заключи; слугинята влиза да разтреби стаята, вижда много книжки, разхвърляни по пода, взема всички листчета, хвърля ги в печката и ги изгаря – пречиства хубаво стаята. По едно време се връща математикът и попитва:

- Къде са разхвърляните листчета?
- Турих ги в печката, вижте как сега е хубаво наредено.

– Такова нещо друг път да не правиш – това било отговорът на математика.

Ние слугуваме като тая слугиня: събираме листчетата – това не струва, онова не струва, хайде в печката. Този учен човек, чийто двадесетгодишен философски труд пропаднал, не е постъпил както бихме постъпили ние, а е показал едно търпение за пример – не направил друго, а й рекъл само: „Друг път да не го правиш.“

Сега вие се намирате в такъв период – вашата къща е отворена, слугинята събира всички листчета, ще ги видите един ден изгорели в печката. И когато намерите къщата очистена по правилата на вашата слугиня, какво ще ѝ кажете? Аз зная, че ще има плач: „Господи, аз ли съм най-грешният, тази съдба само на мене ли даде?“ И ние смятаме, че сме хора, които разбираме Божествения закон! Ние трябва да кажем като този философ: „Моля, друг път да не правиш туй.“ А, от своя страна, да си вземем за задача да държим нещата си в порядък – да не оставяме стаята отворена и на произвола на слугите.

Сега, Христос казва: „Който служи на Мен, него ще почете Моят Отец.“ Всинца вие мислите все за тоя свят, за тия преходни работи, мислите да уредите тукашните, семейните си работи, а много важни въпроси оставате неуредени – отношенията ви към вашия Господар, който един ден ще ви повика да дадете отчет. И денят иде. Знаете ли след няколко години къде ще бъдете, знаете ли в това време какво ще се разрази в Европа, какво ще бъде положението? Не знаете. Съвременният свят ще бъде много пречистен, ще му бъде турена хубава инжекция за повдигане на нов живот. Хората, които идват на помощ на цивилизацията, трябва да приложат Христовите принципи, да се научат как да слугуват. И ония, които не знаят да слугуват тъй, както иска

Христос, нямат шанс за развитие. Дарвиновата теория казва, че преживяват само способните, здравите хора. Действително ще преживеят само ония, които са духовно и морално здрави; ще преживеят и телесно здравите, ако имат тази вътрешна морална сила. Не се самозаблуждавайте да мислите, че здравето седи в известно затлъстяване на лицето и изобщо на тялото – човек да има по-голяма гуша, по-голям корем, да бъде по-шишкав, да яде повече. Ако целият живот се прекара само в ядене и пиене, не е ли то едно болезнено състояние? На един човек от сто килограма колко килограма храна му трябва?

Зная за една англичанка, която изяждала по девет килограма хляб; друга, която изяждала хляба и кафето, приготвени за седемдесет и две деца – туй е болезнено състояние. Не съм против яденето, но съвременните хора мислят, че всичко се заключава в яденето. И наистина, то отнема една трета от живота ни, защото от сутрин до вечер само за ядене слутуваме: сутрин мислим какво да прием, дали чай или мляко, дали млякото да бъде приготвено с какао по немски, или с кафе по турски, с каймак ли да бъде или без каймак; едва сме закусили, почваме да мислим за обяд какво да ядем, ще има ли пиле или говеждо, с какво ще бъде стотвено, с домати ли, или с тиквички, месото накълцано ли да бъде, дали ще има това, или онова; свършим обяда, почнем да мислим какво ще има за вечеря. Някой път сме задоволени, други път – не; постоянно правим изменение на храната. И наистина, храненето е станало цяла готварска наука, по която хората отиват да се специализират. То е хубаво, но то не е крайната цел на Живота. Силата на една храна, която може да използва нашият стомах, не зависи от това, как тя е стотвена. Да не мислим, че като турим повече солчица, пипер и масло, храната ще бъде по-здрава – всичко това е за нашия вкус, за

устата. За да изпитаме една храна дали е добра, трябва да видим като постои половин час в стомаха, какво е разположението на тоя последния – щом има малка тежест на стомаха, малко неразположение, стомахът казва: „Тази храна не съответства на вашето здраве, не мога да ви дам потребните сокове.“ Утре пък казваме: „Я да му туря повечко, за да усиля работата му“, докато лекарите констатираят разширение на стомаха. Съвременните хора живеят само за стомаха си и затова чрезмерната им работа е погълната само от чувства и мисли за него. Учителят преподава в училището и мисли колко пари ще вземе – триста ли лева или четиристотин, и колко ще употреби за храна и за туй и онуй. Всичкият въпрос е сложен само за яденето и след туй се чудим защо не можем да се издигнем като учители и свещеници. Всички гледаме как да поставим тялото в по-здравословно състояние – каква храна да му дадем, какво жилище да му направим. Всички работим за външната обстановка на нещата, но никой не се спира да помисли за вътрешната страна на човешкия живот. Както нашето жилище трябва да е наредено хубаво, така трябва да бъде в ред и нашият ум; ако е потребна хигиенична къща за нашето тяло, също така трябва да бъде хигиенично обставено и нашето сърце. Не считам умен човек оня, който има хигиенична къща, а няма хигиенично обставено сърце. Та когато осъждаме крайностите, ние обръщаме голямо внимание на слугуването само на известни външни неща, когато би трябвало на първо място да обръщаме внимание на своя ум и на своето сърце, па тогава вече на своето тяло. Само ако така съграждаме живота си, ще имаме Божието благословение.

Христос казва: „Ако някой слугува на Мен, да си предложи сърцето“ – Той е дошъл на Земята именно да обработи човешкото сърце. Туй обработване в какво се състои? Всички ония бурени, недъзи на нашия живот

да бъдат отстранени. Вие от дълго време сте християни, всички Христа следвате, но ако Той ви повика на изпит сега, колцина от вас бихте издържали изпит върху търпението и смирението, ако ви даде да разрешите задачата не само теоретично, но и практично или пък върху другите човешки добродетели – Правдата, Любовта, Истината, Мъдростта? Мислите ли, че не бихте пропаднали на изпита? Дали ви обичат хората, вие го разбирате, но дали вие обичате другите, не сте го разбрали. Щом Господ изисква да обичаме другите хора, в тази обич трябва да отидем до самоотречение. Казваме често: „Изядоха ме тия хора, ограбиха ме!“ Ами ние не ограбихме ли Господа – всички тия богатства, които намираме тук, на Земята? Господ е сега слязъл на Земята и казва на всички свои слуги, които са крали и лъгали: „Доста тия кражби и лъжи, елате, дайте сметка!“ Това е днешната Европейска война – Господ казва: „Дайте отчет за онова, което Съм ви дал, как сте го използвали.“ Мнозина ще кажат, че икономически условия са наложили тази война – Германия малко земя имала и затуй се била. Ако Германия има малко земя, Русия и Англия малко ли имат? Значи не е въпросът за земя – има нещо друго, което липсва на хората. Всеки иска да стане господар, всяка раса, която се издига, иска да господарува, всеки народ иска да бъде господар над всички други народи и затова всички дохождат до сблъсквания. Ако всички хора имаха за ръководител Христовия принцип – да слуват на човечеството, ако всеки имаше своя сфера на работа и би принесъл своята лепта на човечеството, не щеше да има никакви спорове.

Сега всички се въоръжават, за да имат господство. Ние казваме: „Колко са глупави тия, които воюват!“, но това, което става сега, то става всеки ден с нас. Влезте в една къща и ще видите какво става – вземат се двама млади, оженят се, всички

хора се радват: „Ето една двойка, която ще заживее в мир и съгласие.“ Виждаш след два-три месеца жената разчорлавена, мъжът – също, бият се вкъщи; жената иска да заповядва, а мъжът казва: „Аз съм господар на къщата.“ Обаче и двамата се заблуждават – нито единият е господар, нито другият е такъв, а и двамата са слуги. – „Ама казано е: мъжът е глава.“ Да бъдеш глава не значи да бъдеш господар; да бъдеш глава значи да бъдеш умен слуга и, като по-стар от жена си, да я научиш как да слугува; и да кажете и двамата: „Ние сме слуги на нашия Господар, ние двама може да бъдем наказани, но аз ще ти кажа как трябва да се върши тази работа.“ Това е в алегоричен смисъл, но то става ежедневно в света.

Да оставим мъжа и жената. Някой път сме недоволни, роптаем против себе си; защо? Казваме: „Нямам воля, не мога да направя това и онова.“ Защо нямаш воля, нали си господар на себе си, каква е причината? – „Нямам ум.“ Как да нямаш ум, коя е причината да нямаш ум, трябва да има някаква дълбока причина, на какво се дължи туй вътрешно раздвояване на човека? Дължи се на това, че ние сме дошли в противоречие с Господа, с Великия закон. И когато човек всякога идва в противоречие с Божествения закон, повдигат се тия вътрешни мъки, туй раздвояване – умът му се смущава, не знае що да прави, обхващат го лоши мисли и желания, които не съставляват истинската Божия сила, и животът взема друга окраска. Лошите желания и мисли са като змия, която постоянно обвива и изсмуква човека, докато всички сокове, които могат да хранят ума и сърцето, престанат да ги хранят и вече се почувства парализиране.

Знаете ли какво правят мечкарите, които разиграват мечки? Дават на мечката съвсем малко брашънце и ѝ турят на бърната голяма брънка, та като я подръпнат, да се подчинява и да не бъде опасна.

Трябва и на тази наша мечка да турим халка и синджир на долната бърна и да ѝ даваме малко брашънце, за да не се развият у нея ония инстинкти, които са опасни. Вземете колко хора са полудели от искането да станат богати: спечелят хиляда, десет хиляди, петдесет хиляди, сто хиляди, един милион, десет милиона – не се насищат. Трупат, трупат богатства – защо им са, това няма никакъв вътрешен смисъл. За да се обогатят, хората почнаха сега да учат и нови начини – чрез магнетизъм и внушение да влияят на хората, да въздействат на техните мисли и действия. Едно време ходеха разбойниците из горите с пушка, сега те са всред градовете и носят със себе си други средства, за да ограбват ближните си. Казват, че в Ню Йорк трима американски хипнотизатори заставили мислено един банкер да подпише чек от петнадесет хиляди долара и той даде парите. Начините на кражбите се измениха, всички искат да имат тази дарба, тази власт в света, но знаете ли какво нещастие тя докарва?

Привеждал съм този пример и друг път: в една стара басня се говори, че един човек искал да има такава сила в своите ръце, че каквото пипне, злато да стане; казвал си: „Ако я придобия, за целия свят ще бъде добре.“ Един Ангел му казал:

– Ако бъде послушана твоята молба, ще бъдеш ли всякога доволен?

– То ще бъде най-голямото щастие за мен.

– Да бъде според желанието ти!

И когато този човек влиза вкъщи, масите, книгите, чашите – всичко станало на злато. Излязъл на двора – камъните, дърветата, всичко се превърнало в злато. Рекъл си: „Няма да бъда вече слуга, господар ще бъда.“

– Жено, ние сме хора щастливи!

Слага жената трапезата, слага супа, хляб, сядат те и децата им да ядат, мъжът хваща лъжицата – тя

става злато, бръква в супата – и тя става злато, хваща хляба – и той става злато, побутва масата – и тя става злато, побутва жената – и тя става злато. По едно време хванал се за главата и почнал да моли Господа да го избави от това голямо нещастие. Ето докъде могат да доведат лакомството и безумието. Ние може да имаме тази сила, но тя ще ни погуби живота.

Богатството е вътре в нас, а не вън от нас; то не седи в нашата физическа сила. Силата на човека не седи в неговите мускули, а в онова деликатно и нежно чувство, което може да развие всички други сили. И Бог е така направил света, че Природата се подчинява на една най-слаба наглед сила – Любовта. Тя е толкова нежна и деликатна, а всъщност всичко управлява. Когато Любовта влезе в човека, тя го разглобява и преобразява. Вземете един мъж, който е бил много слуги и слугини; по едно време той омеква и всичко жертва, за да прави добро. Каква е тази сила, която завладява човека? – Онзи принцип, за който казва Христос: „Който служи на Любовта, той слугува Мен“; това подразбира Христос: „Този слуга ще има всичко, което Аз имам.“ Хората търсят Истината и Христос турва тази Истина в Живота, в онова синапово зърно. Ако турим тази малка подкваса – Любовта – в сърцата си и в сърцата на ближните, на деятелите, на управляващите, тя ще преобрази целия свят. Незачитането на Христовото учение създаде в света сегашния катаклизъм. В туй сблъскване и биене Господ е турил млякото в мътилката и хората се блъскаат ту нагоре, ту надолу, докато излезе маслото на повърхността; маслото ще бъде употребено за ядене, а другото ще остане мътеница – едни ще станат масло, други мътеница. И маслото, и мътеницата Господ ще употреби за своите добри цели. Сега, зависи кой от нас къде ще попадне, обаче съдбата на всинца ни е решена – или в маслото, или в мътеницата.

Христос се обръща към юдеите и ги пита кои искат да бъдат Негови ученици. Някои от нас казват: „Аз съм веруещ, вярвам в Христа.“ Ония, които само вярват в Христа, те са слушатели; Неговият въпрос обаче се отнася към онези, които искат да приложат Неговия закон. Ако можете да се спрете и да размислите върху думите „служувам на Христа“, ако бихте се опитали цяла година да научите да слувате на Христа, бихте научили великата тайна на тия думи, която не може да се каже тук. Тя е много проста, но трябва да имате Светлина. Христос да ви даде тази Светлина – условията, при които може да се развива тя; само Той може да ви я даде. Аз мога да ви дам семенца, но условията, за да израстат те, може да даде само Христос. Туй чувство на Любов не зависи от нашите сили и желания, то зависи от този контакт, който бихме имали с Христа. Някои питат къде е Христос и Го очакват от Небето. Христос е вече в света и последният Го чува. Той идва по два начина, Той има две лица: едното е благо – „Мир вам“, а другото – навъсено, с огън, пушки и топове. Сега Той вика: „Докарайте онези, които не послушаха Моето учение, да изпитат горчивините на непослушанието – не искат на Мен да слуват, нека изпитат всички горчивини на своите дела, всеки да пожъне това, което е посял.“ – Както не можем да простим един престъпник, който е избил сума невинни деца, а го наказваме.

Христос се обръща и казва: „Ако някой служи на Мен, Мен да последва.“ И вие казвате: „Лесно е да се последва.“ Можем да Го последваме и да Му кажем „Учителю“, но Той може да ви отговори: „Не защото искате учението Ми, казвате това, а защото се нахранихте от хляба и рибата.“ Ще ви попита: „На някой болен помогнахте ли, излекувахте ли го?“ За да служи човек на Господа, не трябва Него да търси

и Нему да слугува, а на Неговите по-малки братя. Хората искат от Бога да направи техните жена и деца да са здрави, да им даде пари, да имат положение – две хиляди години ей туй е слугуването на Господа. И сега Той пита Европа върху туй: „Вие толкова години какво направихте за Мен?“ И ако се яви Христос, вие какво ще Му кажете? Мислете какво ще Му кажете върху това – какво сте направили за Него.

Ние можем да бъдем спокойни при тези събития, които застрашават целия свят. За нас е важно да знаем в коя категория ще попаднем. Мнозина сте искали да видите Христа; наближава денят, когато ще Го видите – някои отблизо, други отдалеч, някои – само горе на облаците. И затуй казвам: моментите, които преживявате, са най-трудни за вас. Ако отсега нататък имате илюзията да постигнете туй или онуй, много се лъжете. Аз ви давам съвет: малкото време, което остава, да се научите да слугувате на Господа, за да не ви завари непригответени. Да не мислите, че има още време – няма никакво време, за цялото туй поколение няма време. И деца, и възрастни, и свещеници, и управляващи, и царе – всички трябва да се научат да слугуват на Господа; ако не – мътеница ще станат, млякото е вече издоено от кравата. Какво разбирате, че искам да ви кажа? – Че млякото е излязло из плътта и че Господ вече ще извади маслото из него. Тази крава виждаме всинца, издоената крава – това сме ние. Ако Бог толкова хиляди години ни кани, как трябва да ни намери на Земята, като се върне? Бащата, когато се върне и намери децата вкъщи, че са се хванали за косите и се бият, какво ще помисли? – Че майката не ги е възпитала добре. Всеки има против някого по нещо, хората все се съдят – обикновени, граждани, учители, свещеници, либерали, консерватори, тесни и широки социалисти, между религия и учители и наука – всякъде има разделение на възгледите. Но

ние трябва да дойдем до убеждението да отхвърлим всичко онова, което трови нашия живот и в този поне момент да се примирим, да станем тихи и спокойни, да очакваме със смирение великото събитие, което настъпва. Досега хората питаха има ли друг свят или няма; настава един момент, когато Небето ще каже има ли духове, или няма, има ли Ангели, или няма. До някоя година ще видите има ли Господ, или няма, ще видите може ли Господ да оправи света, или не може. Ако някой не вярва, нека почака и ще провери. С аргументи няма да ви говоря сега – умните ще разумеят това, което казвам. Който не ще, ще остане в бъдеще пак да се учи наново.

Сега, въпросът за вас: Христос иска всинца вие да Му слугувате. Онези, които искат да Му бъдат ученици, да Му слугуват в широк смисъл – да слугуват на страждущите, на хора, които са смутени, натъжени, да повдигнат техния дух. Има хора отчаяни и се питат: „Какво ще стане с нас?“ – да им покажете истинския път.

Ще ви приведа един пример и с него ще заключа: спира се един пътник в един от големите хотели на града Ню Йорк, влиза в една стая, в която имало и друг един пасажер; той имал навика да спи много дълбоко. През нощта хотелът се запалва; става единият пасажер и отива при сънливия и му вика:

– Ставай, че хотелът гори!

Той му отговаря:

– Махай се, остави ме да спя спокойно.

– Ставай ти казвам, че хотелът гори – настоявал първият.

Другият става, взема, че го изтласква навън, затваря вратата и пак ляга да спи. Огънят обхваща хотела, най-после виждат го на покрива, че вика за помощ, но няма кой да му помогне.

И вам ви казвам: този хотел, в който живеете временно, гори. И ви съветвам: спасявайте се, защото

после ще се качите на покрива и ще викате за помощ, но не ще има кой да ви помогне. Когато ви казват, че хотелът гори, облечете се и излезте вън.

Всичко това, което гори, ще се срути, всички тия неща, които са спъвали човешкия прогрес, ще бъдат съборени и тогава върху развалините Господ ще съгради нещо добро. Да не мислите, че Животът ще се свърши. Идва епоха по-величава, отколкото е имало досега и ние можем с радост да очакваме това светло бъдеще. От тия бури, които идват да дезинфекцират, да пречистят света, не трябва да се боим ни най-малко – трябва да благодарим на Бога, че те идват. И няма защо да се стараем да ги предотвратим, па и никак не можем ги предотврати – те ще минат и ще принесат своето добро. Само трябва да бъдем готови, когато дойде Христос (за някои е дошъл, за някои ще дойде тепърва) да ни каже думите: „Който слугува на Мен, Мен да последва“, да Го последваме. Ще Го последвате или не? В това последване ще намерите идеала на индивида, на дома, на обществото, на народа и на цялото човечество – то е смисълът на човешкия живот тук на Земята.

9 август 1914 г., София

ВАЖНОСТТА НА МАЛКИТЕ НЕЩА

„Гледайте да не презрете едно-го от тези малките, защото ви казвам, че ангелите им на небеса винаги гледат лицето на Отца моего, който е на небеса.“

От Матей 18: 10

Изобщо хората от двата пола имат стремеж към велики неща, към големи работи. Всеки по една вътрешна слабост презира малките работи. Дават ви едно петаче, казвате: „Не струва нищо; да са хиляда, десет, сто хиляди лева, разбирам, но петаче – аз не съм просяк!“ Дават ви един орех: „Ти ме обиждаш – да ми дадеш пет-десет килограма, разбирам, но с един орех ти, господине, подиграваш ли се с мен?“ Като се стремим към големи работи, ние гледаме да се запознаем и с високостоящи хора – с царе, министри-председатели, началници, учени, философи; за понискостоящите социално хора казваме: „Той е невежа, простак!“ От единия до другия край на нашия живот виждаме презрение към малките работи и търсене само на големи неща.

Но Христос се обръща към Своите ученици и ги предупреждава да не презират малките. Защо? – „Не ги презирайте, защото вие обиждате техните Ангели, които им служат на Небесата – ако презирате тия, малките, вие презирате Ангелите, на които малките са деца.“ Когато искаме да разцепим едно дърво, най-първо издялваме малки остри клинове и те, като влязат, отварят място за големите. Ако клиновете бъдат големи и тъпи, как ще се забият? Тъй че малките неща отварят път на големите. И в света целият процес на развитието върви отначало с тия дребни неща, които вие презирате – на тях се дължи всичкият

прогрес на Вселената. Ние казваме, че ралото цял свят храни, че като изоре орачът добре нивата и я посее, тя дава голямо плодородие. Това е тъй, но не бива да забравяме и ролята, която играят ония милиарди червейчета, които също преорават нивата. Понеже сме възпитани тъй, че да презираме слабите, ние, и като влезем в християнството, носим под овчата кожа инстинктите на вълка и виж, че по едно време под тая невинна премяна си покажем своите нокти – не забравяме своите стари навици. Щом някой ни вземе един грош – скоро прошение в съда; открадне ли пет-десет хиляди лева, „А, bravo!“, му речем. Обаче онзи, който краде много, не е придобил този навик изведнъж; най-напред той е взел от баща си едно петаче, после – един гологан, после – грош, пет гроша, десет гроша и т.н. Във всяко отношение този закон е верен. Когато презираме малките причини, ние пропускаме големите последствия в работата. Мога да кажа, че всички сегашни наши нещастия, общи и частни, се дължат на това презрение на малките неща в миналото. И затуй Христос се обръща към Своите ученици и им казва да не презират тия малките.

Сега, кои са *тия малките*? Може някой да каже: „Това са нашите деца.“ Вярно е, че са нашите деца, но като дойдем да приложим напълно Христовия закон, ще видим, че има и много други работи, които не бива да се презират. „Не презирайте тия малките!“; ще ви обясня смисъла, който е скрит в тия думи. Един индус дава на сина си един орех и го накарва да направи изследване върху него; синът счузва ореха и го изяжда.

– Какво съдържа орехът? – попитал след това бащата.

– Нищо особено – малко ядки, приятни на вкус. Индусът пита пак сина си:

– Не намери ли в този орех нещо друго?

– Нищо.

– Синко, в този орех се крие велика сила и ако не бе го изял, а бе го посадил в земята, би израсло от него голямо дърво и ти би видял величието на туй малко нещо, което е зародиш на голямо нещо.

Господ ви праща една малка мисъл, една ябълкова семка; вие речете: „Тя е нищо“ и я захвърлите. Но Господ казва: „Опитайте каква сила съдържа тя – посадете я и вие ще видите какво дърво ще израсте от нея.“ Именно поради туй постоянно презиране на малките мисли сме дошли до това положение и казваме, че светът е лош – ние сме най-умните!

Христос казва: „Не презирайте тези малки неща, не се стремете към големите, научете се да разпознавате каква сила се крие в малките неща и ги използвайте – те ще ви помогнат да добиете големите.“ Нали и вашата къща е съградена все от малки, микроскопични, сгъстени зрънца. Върху тия малки неща като житното зърно, плодовете и други дреболии, почива нашият ежедневен живот. Това е по отношение на тялото. Но и по отношение на ума именно малките мисли и желания причиняват радост и веселие в Живота. Някой път се смеем на децата, че ги занимавали дребни мисли; не мислите, а зрънцата, които спомагат за развитието на големите неща, са дребни.

А защо не трябва да презираме малките, защо не бива да престъпим втората Божествена заповед: „Да любим ближните си“? Всяко живо същество, което има отношение към някого, което принася полза, не трябва да го презираме. Може това същество да е гълѣб, кокошка, овца, вол, кон, магаре – за всяко от тях има книга, в която се пише: „Днес сте натоварили магарето с толкова, утре – с толкова“; там се пише и като му пресметне Господ по пет лева на ден, след сто години (ако речем, че ви е служило през цял живот)

какъв капитал ще имате да му плащате? Един ден ще се озовете като оня длъжник, че му дължите десет хиляди таланта. Ще кажете: „Аз не помня“, но Господ е записал на книгата, че дължите толкова. Тъй че всинца ние дължим на тия малките. Сегашното наше развитие, сегашните наши мисли, сегашните наши желания ние дължим на тия малките, за които говори Христос. И следователно, като им дължим, трябва да имаме Любов към тях, да знаем, че са работили за нас и че ние трябва да работим сега за тях.

И пътем ще кажа нещо за една загадка: често са ме запитвали защо Ангелите се интересуват за хората, какво общо имат с тях. Едно време, когато Ангелите са били в нашето положение – като хора на Земята, ние сме били в положението на животни и сме им служили – те ни дължат много и сега Господ ги кара да ни се отплащат. Също и великите Ангели не презират по-малките свои събратя, защото последните са работили за тях. Вие може да имате слуга невежа, но не знаете отношенията на този слуга към вас – защо Господ го е докарал във вашия дом. Връзката ви с него не е отсега – този слуга много пъти е бивал във вашия дом, вие не знаете, но Господ знае; той може би много пъти е избавял живота ви от погибел. Следователно трябва да имате всичката любов и снизхождение към него. И тогава си обясняваме този велик Божествен закон – да имаме Любов към по-малките. Любовта не е за великите хора, за Ангелите, за светиите – тя е за малките, дребните, бедните, пропадналите братя. Ето защо у майката се развива такава силна любов към детето – тя го обича по силата на този Божествен закон, че трябва да го обича. Обича го ей тъй, по един вътрешен огън, защото Господ инкогнито е влязъл в него. Вие искате да видите Господа, а когато Той дойде в това дете, вие казвате: „Защо, Господи, ми даде това дете?“ – всеки ден викате Господа и всеки

ден Го пъдите, и минавате за умни хора. Такова поведение държите не само вие, но и цял свят. Господ всеки ден ви опитва ума, да види колко Го обичате и колко говорите Истината.

Едно време, когато светът се развалил, разнесло се, че Господ тръгнал по Земята да види как живеят хората и последните рекли: „На Небето сега няма Господ, няма кой да ни контролира, ще живеем по-свободно.“ Господ вижда на едно място, че един продава сляп кон и че казва на купувача:

– Вярвай Богу, не е сляп.

– Като се вериш в Бога, ще повярвам – и купува коня.

Господ минава край една къща и вижда, че един мъж налага жена си.

– Заради Господа прости!

Той ѝ прощава. Тия двамата се явяват после на Небето и казват:

– Ние, Господи, на Земята проповядвахме Твоето име.

Та и съвременните хора викат Господа, когато искат да продадат някой сляп кон и когато искат дабият жена си. Свещениците викат: „Вярвайте в Господа“, но Господ какво ще им каже? – „Не ви познавам, защото вие употребихте Моего име не за Моята слава, а за да лъжете хората – да вършат известни престъпления и да ги покриват.“ Именно тия малки работи създават нещастията. Вие имате сляп кон, искате да го продадете в името на Бога, но гледайте и дръжте сметка за онова, което вършите. Знаете ли кой е този сляп кон? Той е вашето тяло. И все против него говорят хората, и все него наказват – всички казват, че то е криво. Не е тялото виновно. Един се напил в кръчмата и казал: „Не давайте на коня да яде“; той греша, а наказва коня. Не презирайте тялото и не смесвайте плътта с вашите желания, с вашите похоти.

От тях трябва да се отречете, а не от плътта, защото то значи да се отречете от всички мисли и дела, които стават чрез нея. И не бива да измъчвате вашето тяло – този храм, който Господ е създал. Следователно към вашето тяло трябва да бъдете много снисходителни, защото докато то е здраво, можете да работите.

Сега, Христос, като казва *техните ангели*, подразбира ония умни Същества, които държат сметка за нашите постъпки. Това, което наричаме *съвест*, то са тия Ангели, които живеят в нас и които отбелязват всяка наша постъпка, добра или лоша, и които казват: „Ти направи добре“ или „Ти направи зле“. Обидиш някого; Ангелът му ти казва: „Твоята постъпка не е права.“ Ти почнеш да се извиняваш: „Ама, извини, малко бях нервен, неразположен, такива са условията.“ Че си в такова състояние, това няма нищо общо с правилото, че не бива да презираш тези малките, върху които почиват Божествените закони. Тия малки работи по някой път причиняват и големи ползи, и големи вреди.

Един вълк разправял, че бил юнак и че между животните той бил цар. Лисицата му рекла:

– Не се хвали толкова, защото ако комар влезе в твоя нос, ще те ужили и нищо не можеш му направи.

– Като духна с носа, ще изхвъркне – отговорил вълкът.

Един ден влязъл комар в носа му, ужил го, внесъл зараза и вълкът умрял.

И в нашия живот често малките причини в едно или друго отношение може да съдействат на нашето развитие, но може и да ни спънат. Причините, които ни правят добри и лоши, не са сами по себе си лоши – лошо е тяхното употребление. Вземете за пример въздуха: ако го поставите в дробовете, ще пречисти кръвта и ще му бъде човеку приятно от това пречистване, но ако го поставите в стомаха, ще

образува коремоболие. Едно и също нещо в двата случая произвежда две тъкмо противни действия. Ако вземете да внесете в стомаха въглен в разтворено състояние, ще причини приятност, но ако го поставите в дробовете, той ще ви отрови.

Следователно под тия малки неща, за които говори Христос, че не бива да ги презираме, Той разбира целокупния човешки Живот, с който ние сме тясно свързани. Например ако бих ви попитал можете ли да кажете как са се сформирали вашето тяло, вашето сърце, вашият ум, можете ли да кажете как са станали тия неща? Първоначално човек, когато се е появил на Земята, не е бил грамаден, а микроскопичен, но при известни условия се е развил и е станал човек, който е сега милион пъти по-грандиозен, отколкото е бил. Неговата сила първоначално е била скрита в зародиш. Така и в съвременния наш живот мисълта съдържа велика Божествена основа и ако тя падне на добра почва, може да възроди нашия живот. Туй, което ние наричаме *възраждане*, съществува като закон на Духа. Той е онзи вътрешен Божествен процес, който въздига и обновява човешкото сърце, човешкия ум, човешката душа, човешкия Дух. Това е процес на възлизане от долу на горе и в този Божествен стремеж се изработва нашето повдигане, избавление и спасение. Ето защо всички същества – от най-големите до най-малките – се стремят да се обновят, да се повдигнат. И в младостта се крие процъфтяването на човешката душа.

Когато говорим, че трябва да бъдем снизходителни към малките, то произхожда от принципа да не огорчаваме Господа. Защото, когато огорчаваме един човек, не огорчаваме собствено него, а Господа, който е в него. Па и когато правим добро, ние помагаме на Господа. Когато помогнем някому, и неговият Ангел, който е на Небето, ще бъде в наша услуга.

Следователно, ако искаме да имаме приятели на Небето, трябва да слугуваме на малките. И техните бащи, Ангелите на Небето, ще ни приемат в своя дом и ще ни нагостят, ще бъдем като у дома си – услуга за услуга, любов за любов – така е светът.

Сега, знаете ли защо Христос се е обърнал с тази мисъл към Своите ученици? Презирането – туй състояние трябва да изпъдите из своята душа. Например срещате един човек, когото не познавате – във вас се заражда презрение, че той може би стои по-долу от вас; ако само констатираме невежество и му помогнете, то е друго, но ако го презрете, внасяте отрова. От презрението се е родил съвременният аристократизъм, кастите – едни благородни, други неблагородни, едни богати, други сиромаси. Ако разбираме отношенията на нещата, ще видим, че не трябва да ни е срам от беднотията, защото тя е служба, дадена нам да я носим. Трябва да бъдем малки, трябва да бъдем бедни, за да станем богати – то са два противоположни полюса, между които именно лежи развитието. И всякога движението е от по-големите към по-малките, сиреч Господ всякога се стреми към дребните, Той не се занимава с велики работи. Той е направил света, но управлението на целия свят не Му прави толкова удоволствие, колкото когато се занимава с децата. Неговата работа е, когато види хората, че грешат, да ги учи. И с това Той дава и нам пример да не презираме малките, а да ги търпим и да ги поучаваме – това е нашата почивка. Когато учителят се занимава със своите ученици, това му прави удоволствие и той похвалява учениците, когато се учат. Светиите, свещениците се занимават с грешниците, за да ги обърнат към Господа. И задачата на всинца ни е да обръщаме поглед към слабите хора и към дребните неща. Когато някой каже: „Не мога да си почина“, аз разбирам, че той се занимава с големи

работи, с големи мисли. Как ще си почине, ако си тури на гърба тежка за силите му раница от десет, двадесет, петдесет килограма злато? Като остави в раницата само един наполеон, ще види как ще си почине.

И сега Господ идва да каже: „Долу раниците!“ – да освободи света от тях; „Долу оръжията, които разрушават умовете ви и сърцата ви! Всички трябва да станете като деца – да не презирате малките работи, които Аз съм създал.“ Господ иска да повърне хората към онова чисто, първоначално състояние, което хората наричат подивяване, но което всъщност не е подивяване. Аз желая хората така да подивяват. *Див* на санскритски значи *чист*. Нека станем чисти и се приближим към Бога, вместо да огрубяваме и да ставаме зли. Бих желал целият свят ден по-скоро да подивее, да стане чист, благороден, да не презира малките неща, които Бог обича. И да тури Любовта, Правдата, Мъдростта, Истината и Силата на онова високо място, на което те трябва да стоят – там е спасението.

16 август 1914 г., София

МИР ВАМ

„А вечерта на този ден, първия на седмицата, когато бяха и вратата заключени, дето учениците бяха събрани, поради страха от цудите, дойде Исус и застана наред, и казва им: „Мир вам.“

От Йоанна 20: 19

Безсмъртие – това е стремеж на човешката душа, идеал, към който тя се стреми и желае всякога да го осъществи. Човешката душа живее на Земята, за да намери пътя на безсмъртието. Безсмъртието се урегулира от един велик Божествен закон – закон, който човек трябва да проучи и приложи във всички области на своя живот. И в този смисъл ние трябва да се учим постоянно, да намерим ония условия, при които безсмъртието може да съществува. Човек може да бъде безсмъртен и да изгуби своето безсмъртие, може да бъде смъртен и да придобие безсмъртие. Смърт и безсмъртие – това са две положения. На научен език безсмъртието е равновесие на нещата, на силите, които действат в Природата; смъртта е изгубване на това равновесие. Безсмъртието заключава в себе си съединение, хармония; смъртта – разединение, несъгласие, дисхармония.

Когато хората желаят безсмъртие, трябва да знаят какво именно то съдържа в себе си. Когато влезете в една съвременна концертна зала, за да послушате един симфоничен оркестър, ако имате тази способност да наблюдавате, вие ще видите, че най-първо, когато дойдат свирачите със своите инструменти, които са повече струнни, те ги изваждат из кутиите, след това почват да нагласяват цигулките, да определят тоновете на жиците, които са опнати – някои повече, други по-

малко; в това нагласяване има известно съотношение. И след като нагласят инструментите по известни тонове, тогава вземат лъка и започват да свирят. Знаете ли колко време трябва на един цигулар, за да може да влезе в един симфоничен оркестър, за да може да владее своя инструмент, своя лък? Най-малко трябва да посвети дванадесет години на специално обучение. У нас обикновено казват, че онзи, който свири на цигулка, е циганин – такова е прозвището на цигуларите. Но в този инструмент има известна емблема. Можем да кажем, че цигулката е най-съвършеният инструмент, който от триста години, откак великият майстор Страдивариус⁵ го е направил, не е претърпял изменения, защото почти е достигнал своето съвършенство. Цигулката мога да уподобя на човешката душа – в нея има четири струни и един лък. Цигулката – това е човешката душа; струните – това са четирите човешки темперамента; човешката воля можем да сметнем за лък. Един цигулар, когато отиде да си купи струни, ще каже: „Дайте ми еди-коя си струна – *ми, ла, ре* или *сол*. И когато се завърне вкъщи, той знае къде да тури всяка отделна струна.

В човешкото естество има, казахме, четири темперамента – холеричен, флегматичен, сангвиничен и нервен. Това са четири състояния у човека, те съответстват на човешката душа, ум, сърце и живот. Това са четири главни струни, които трябва да знаем как да навиваме и отпусваме. И когато нагласяваме своя ум и своето сърце, трябва да знаем да ги нагласяваме на един и същ тон. В цигулката четирите жици са нагласени на четири различни тона, като между всяка жица има също четири различни тона, сиреч всяка последующа жица е с четири тона по-високо стегната от предишната. Като нагласите цялата цигулка, имате четири по четири равно на шестнадесет тона – стъпала, по които струните са

нагласени. Когато цигуларят нагласи своята цигулка, взема лъка и започва да свири. И цигулката е именно единственият инструмент, на който се свири на кръст – инструмент, който образува най-приятната музика, който с тоновете си най-много се приближава до човешкия глас. Следователно, когато нагласите вашата цигулка и вземете лъка, вие образувате онзи кръст, от който сега все плачете и казвате: „Защо, Господи, ни даде този тежък кръст!“ Аз ви казвам, че Господ ви е дал един прекрасен инструмент, но не знаете как да го нагласявате и поради това го носите на гърба си като тежък товар. Снемете го и почнете да го нагласявате да свири. И когато апостол Павел казва: „Аз ще се похваля с кръста“, какво вие подразбирате? Аз виждам навсякъде хора, които носят тия кръстове, виждам ги по черквите и навсякъде, но не съм видял човек да свири на кръста си. Влезете в концертната стая и виждате, че на свиренето на кръст хората ръкопляскаат, без да мислят, че и те имат кръстове – страданията, че и те свирят.

Но най-важното в това свирене на кръст е пазенето на такт. Като вдигне капелмайсторът своята пръчица и замаха с нея, всички трябва да внимават и да се ръководят от него. И движението на лъковете ни причинява известна приятност, защото лъковете вървят по известно правило. Та когато дойдем до дълбокия вътрешен смисъл на Живота, когато нагласим неговите струни – ума, сърцето, душата, Живота – и като впрегнем в работа лъка – човешката воля, чрез Духа на Капелмайстора, който ще вдигне Своята пръчка, ние ще създадем най-приятната музика в живота си. Забележете, че кръстът е велико благословение, с което Господ ни посещава на Земята – от него излиза най-великата симфония, музика, пеене, което се нарича Спасение. В такова пеене е спасението. Когато Христос страдеше на

кръста, Ангелите горе, на Небето, не плачеха, а пееха; всички затворници в ада се радваха, че иде техният Спасител. Също и когато Той се роди на Земята, Ангелите дойдоха да известят идването Му пак с пеене. Значи, когато се създаваше този инструмент, тези струни, този лък на нашата вяра, Ангелите пееха горе на Небесата. Съвременният християнин казва: „Горко ни, Земята е плачевен дол, животът е бreme, няма смисъл.“ За глупавите хора, които не знаят и не желаят да свирят, които не знаят да стягат своите струни, които не слушат Капелмайстора, за тях наистина животът е без смисъл; но за онези, които могат да нагласят своята цигулка и да свирят, за тях Животът има голям смисъл. И цигуларите, които свирят тъй приятно, получават много голяма плата – по четиристотин, петстотин, шестстотин, седемстотин, хиляда лева на месец, само като движат своя лък.

Христос често дохожда при вас и пита знаете ли да свирите. Когато аз питам човека: „Знаеш ли да страдаш?“, подразбирам: „Знаеш ли да свириш?“ Не искаш да страдаш, значи ти не искаш да свириш. Онези, които не знаят да свирят, са мрачни, в тях нямам надежда. Казват: „Човек, който пее, свири, зло не мисли.“ Човек, който страда, значи той пее и свири в Живота и се спасява. Цигулар, който свири, гладен остава ли? Който не знае, ще проси; който знае и седне някъде да свири, той получава заплата от хората. Който знае да страда, той гладен никога няма да остане. И забележете, хората всякога се притичват да помогнат на оногова, който страда, тъй както дават на цигуларя. Когато аз остана да послушам как някой свири, а другите гледат само лъка как се движи, аз чувам и гласа на цигуларя, и виждам дали той се е научил да свири, или сега се учи. Ако се учи, той е новак – сега му преподават уроци, но след дванадесет

години той ще бъде в симфоничния оркестър и тогава вие ще плащате скъпо за един билет да го слушате...

Сега, когато ние научим този велик закон да пеем и да свирим, казано на модерен език, или да страдаме, в християнски смисъл казано (тия думи за мен имат едно и също значение), чрез страданието ние ще се доберем до онзи велик закон – безсмъртието. В него е всичката хармония, в него няма дисхармония. Христос, който иде на Земята, иде да научи хората как да пеят и свирят. Той ще ви научи как да стягате струните на вашата душа. Струната на душата е *ми* – най-горната струна, на ума – *ла*, на сърцето – *ре*, на Живота – *сол*. Ето първия урок, който ще ви даде Христос. Много пъти се питат хората: „Защо Господ ми е дал това калпаво сърце?“ Дали сърцето е калпаво, или ти си калпав! Казват: „Защо Господ ми е дал този глупав ум?“ Умът ли е глупав, или ти си глупав! – „Защо е дал Господ този безсмислен живот?“ Дали животът е безсмислен, или ти не знаеш защо е. Страданията – това са законите, чрез които Господ действа за нашето развитие. Ние трябва да пеем и свирим – да чувстваме и мислим. Да мислиш, значи да свириш, да чувстваш, значи да пееш.

Сега, ако двама съседни нагласят цигулките си и почнат да свирят, ще бъде много приятно. Аз преди година посетих една фамилия – бащата, майката, синът, дъщерята – всички свиреха: бащата – взел цигулката, синът – баса, и т.н., всички имат с какво да се занимават. Повечето съвременни хора – мъжът, жената, децата не знаят да свирят; и като не вършат друго, почват да се бият – за тях, разбира се, животът е безсмислен. Христос казва: „Нагласете вашите цигулки, теглете вашите лъкове, научете се да свирите.“ Като се съберете вечерно време, вземете да свирите или пеете под такт една песен, че после – друга, трета, четвърта; нахранете се,

почнете пак; легнете да спите, на другия ден – хайде пак на работа в Живота.

Сега, ще кажете: „Каква връзка има това с Христовото възкресение?“ Съвременният християнин разисква въпроса за възкресението и казва: „Когато отида на Небето, тогава ще се науча на всичко.“ Това е за онзи свят, ами за този свят какво трябва да правим? Там е нелогичността в разсъжденията на хората. За този свят сме много умни, но за онзи – не. Когато един момък иска да учи в един университет, може ли да хвъркне и да влезе направо от вкъщи в него? Трябва първо да премине през забавачницата, после – през отделенията, класовете на гимназията, да се подготви да разбира висша наука, че тогава да влезе в университета. Сега, защо ни е пратил Господ на Земята и какво е тя? Това е забавачница, отделения на едно училище, които трябва да преминем. Ако не ги свършим, как ще влезем в класовете? Като отидем на онзи свят, мислите ли, че ще ни приемат в класовете? Не, по никой начин. Думата *възкресение* заключава една велика идея в себе си, тя съдържа Божествени тайни. Да възкръснеш – това значи да бъдеш господар на всички елементи, на всички сили, на всички мисли, на всички желания, на всички свои действия. И как човек може да възкръсне, когато не е господар на всички тия неща? Когато вас една жаба, едно змийче може да уплаши, как вие се готвите за възкресение? Когато вие на Земята не можете да понесете най-малката мъка и да послужите на Господа, как можете да възкръснете? Ако един цигулар трябва да изживи дванадесет години постоянен един до десетчасов труд на ден, за да се научи да свири, ние, християните, колко трябва да свирим, за да се научим на Христовото възкресение? Една от слабостите на съвременната църква е, дето мисли, че всичко с дар може да се получи. Господ може да ни даде цигулка,

струни, лък даром, и учител може да ни хване и за него да плати, но ние ще трябва да изживяваме на ден десет часа, да се научим да свирим – упражнението трябва да бъде от нас. И онзи, който не може да се упражнява така, той е човек ленив, неспособен, той не е достоен за Царството Христово.

Когато Христос казва на своите ученици: „Мир вам“, ако бих ви изтълкувал тази фраза в нейния широк смисъл, то значи същото, както когато капелмайсторът вземе някоя симфоническа ария, махне с пръчката и всички изведнъж слушат и започнат да свирят. Когато Христос казва: „Мир вам“, всеки трябва да се приготви със своята цигулка, със своя лък и да слуша този Божествен такт, който от единия край на света до другия постоянно се движи. Всички хора пеят и свирят пред Господа, Той ги инспектира. Онзи, който не се е научил да пее, криви си устата. Плаченето – това е криво пеене. В смеха устата се издигат малко нагоре, а при плача се накривяват надолу. Онзи, който плаче, е млад, още не се е научил да пее. И тъй, плачът е криво пеене, което впрочем е подготовка за добро пеене. Не е лошо да плачеш, защото след време този плач ще се превърне в много хубаво пеене. – „Ама горко е на човека.“ Ще бъдем снизходителни, той ще се научи да пее.

С тази нова енергия, която Христос внесе в света със Своето възкресение, показва пътя на туй Божествено изкуство – Спасението. И затова именно трябва да изучавате Евангелието усърдно. Вие казвате: „Това не разбирам, онова не разбирам, туй е потребно, онуй не е потребно, това е право, онова не е право.“ Питам кое е право. Някои хора не искат да страдат, не искат да пеят, други не искат да работят. Какво искат тогава? Плачът е едно упражнение – той е преминаване към пеене. Мотиката – и тя също има своя тон; да работиш с мотика, да я вдигаш и слагаш – това значи да биеш

тъпан; а трябва да се бие тъпанът. Вдигаш брадва и я слагаш – това са звънците в една музика. И когато вдигаш мотиката и копаеш, и тогава трябва да мислиш, трябва да си казваш: „Господарят ме гледа – трябва да зная ритмически да слагам тази мотика.“ Сечи дърва, но ги сечи по всички правила на изкуството. Ние казваме: „Това е безсмислено, онова е безсмислено.“ Че тогава кое има смисъл в живота? Най-малките наглед работи, на които отдаваме най-малко значение, имат най-голямо съдържание в себе си.

Възкресението е един процес, който Духът Божи извършва в нашия Живот, един велик процес, чрез който Бог възстановява тази първоначална хармония. Един ден, когато вашите уши се отворят и почнете да слушате малко повече и по-отдалеч, отколкото сега слушате (сега те са много дебели, нямате даже музикална способност, схващате само най-грубите тонове), вие ще забележите, че в цялата вселена се движат известни тонове, които предметите – изворите, дърветата, листата – издават, и ще чуете велика музика, която се разнася от единия край на света до другия, и тогава ще разберете вътрешния смисъл на Живота. И Христос чрез Своето възкресение иска да ви въведе в тая концертна зала. Той ще плати за вас, ще ви даде по един билет, но ще имате ли ухо да разберете тази Божествена музика, когато влезете в онази зала и видите онзи концерт, онова свирене? Това е вътрешният дълбок смисъл на Христовото възкресение. Това е Животът, който се развива между Ангелите – от най-нисшите до най-висшите. Навсякъде в света има туй Божествено проявление и понеже не можем да намерим тази вътрешна връзка, ние считаме, че между всички явления няма връзка.

И когато чуete думите: „Мир вам“, трябва да сте готови какво ще ви заповяда Капелмайсторът да свирите – да пеете ли, или да плачете. Когато Господ вдигне Своята пръчка и каже: „Мир вам“,

мъжът, който не знае да пее, почва да вика и неговото пеене вече се нарича биене. И той бие тъпана, но го бие накриво. Жената и тя по някой път бие накриво тъпана. Господ казва:

– Ти не си научил да биеш тъпана, еди-кой си тон не вземаш вярно, не си оправил гласа си; нагласи, постегни малко струните на своя Живот, на своята душа.

Пак каже:

– Мир вам – и започвате да свирите. – Чакай, пръстите не слагаш правилно на цигулката – пак ще те спре.

Ще кажеш:

– Омръзна ми вече!

Но трябва да разбереш, че изкуство се придобива с голямо търпение и трудолюбие и че за мързеливите няма Небе. Затуй Господ казва: „Ако не станете възприемчиви като децата, няма да влезете в Царството Небесно.“ Защото децата имат желание да изучат нещата, а възрастните казват: „Нам това не ни трябва, онова не ни трябва“; и най-после се прегърбят надолу, станат като въпросителна, Земята ги привлича и ги заравят в нея. Господ казва: „Понеже тази цигулка не е хубаво направена, турете я долу, пак наново да се направи“ – ще я сглобят пак и ще излезе наново в света, за да започне пак да се учи. Господ е решил всеки от вас да се научи да пее и свири, Той не иска на Небето деца, които не искат да се научат да пеят и свирят. И апостол Павел казва, че се пренесъл на Третото небе и чул нещо, което не може да се изкаже с човешки език – той е чул пеене и свирене. Йоан също е казал, че е чул пеене и свирене.

Тази е мисълта, която искам да ви оставя. Знаете ли кой е основният тон на вашата душа, знаете ли да нагласявате вашата цигулка? Научете се да я нагласявате. Всяка сутрин, като станете, нагласете вашата нервна система. Малко сте разсър-

дени, тревожни – това показва, че цигулката ви не е нагласена; спрете се, нагласете я и така, като я нагласявате, постепенно вашите тревоги ще изчезнат. Как ще нагласите вашата нервна система? Ще отидете да се помолите – молитвата, това е нагласяване. Някои питат: „Защо трябва да се молим?“ – Да нагласите цигулката си. Щом така нагласите цигулката си, ще кажете на Бога: „Моята цигулка е нагласена.“ И Господ ще ви каже: „Започнете работата на деня“, и Мирът ще влезе посред вас, и работата ви ще спори. И жената някой ден не нагласява хубаво цигулката и почне да бие ту това, ту онова дете; разбира се, тоя ден музиката не върви добре, казва: „Защо ми даде Господ тия деца, колко са опачни!“ Дали децата са опачни, или майката, то е въпрос. Друг ден, когато е нагласена цигулката, всичко върви добре, а децата са същите. Та има нещо разгласено, затуй първото нещо, което трябва да правим сутрин, е да се молим – да нагласим своя ум, своето сърце, своята душа, своя Живот и така да се явим пред Бога на работа. Да бъдем благодарни и да кажем: „Ние днес научихме хубаво урока си по пеене и свирене и нашият Татко, като се върне, ще бъде благодарен от нас.“

Христос е дошъл да види как пеем и свирим на Земята. Той е прикован на кръста и петстотин милиона хора днес пеят и свирят на този кръст, който, откак е дошъл, е дал свършената цивилизация. И тъй, християнството е Божествена музика, Божествено пеене – научете се да пеете и свирите на него. Добре нагласете цигулките си, правилно движете лъка си и слушайте заповедите на Капелмайстора. Всичкият свят ще върви по този Божествен закон и вие ще се приготвите за другия свят, за другия Живот, който иде.

27 септември 1914 г., София

НЕОБХОДИМОСТТА ДА ПОЗНАВАМЕ БОГА

„А това е живот вечни, дето да познаят тебе, единаго истиннаго Бога, и Исуса Христа, когото си проводил.“

От Йоанна 17: 3

Животът е най-естественият и най-силен стремеж на човешката душа, той е богатството, което тя желае да припечели. Този стремеж съществува не отсега, а от хиляди и милиони години. И то не само в човека, но и в другите млекопитаещи, в птиците, в рибите и дори в растенията – различие има само в методите за добиване на Живота у тия разни същества.

Да дойдем до човешкия стремеж към Живот – той засяга нас, важен е за нашето развитие. Вие влизате например в едно музикално училище не само да слушате, но и да се учите – дават ви цигулка, дават ви лък, поставят ви струни на цигулката, научават ви как да я нагласявате, дават ви учител да ви учи на основните правила на музиката и почват да упражняват вашия ум, вашите ръце, вашите пръсти. И по тоя начин с течение на времето вие усвоявате изкуството на един отличен виолонист. По същия закон Господ иска да ни научи да усвоим метода, начина да придобием Живота. Човек е притежавал някога Вечен живот, но го е изгубил. Изгубил го е по една проста причина и сега се стреми да изправи своята грешка. Тази негова грешка е причинила смъртта и само когато човек е почнал да изпитва постоянното разрушение на своята душа, на своя ум, на своето сърце, на своя организъм, на всичко онова, което гради, само тогава той е разбрал какво нещо е изгубил.

НЕОБХОДИМОСТТА ДА ПОЗНАВАМЕ БОГА

В първата глава на „Битие“ се казва, че Бог поставил човека в Рая и му казал да обработва и да използва всичко в него, но му запретил да се докосва само до едно дърво – Дървото за познаване доброто и злото. Обаче човекът поискал да направи един малък опит на непокорство и с този опит започнала по-напред жената. Казва се в тази глава, че змията се увила около Дървото на познанието и почнала разговор с Ева, като ѝ задава въпроса:

– Как така вие, като сте господари на Рая и се ползвате от всички райски дървета, да не се ползвате и от Дървото, което крие в себе си велика тайна?

Жената запитала от своя страна:

– Каква тайна?

– Ако ядете от това дърво, ще имате познанието на Бога, ще знаете защо живеете, ще познавате доброто и злото, ще бъдете много силни на Земята, тъй както Бог е силен.

И в жената се заражда тогава тщеславие и тя си казва: „Да стана като Бога – това е моето горещо желание“; и откъсва от запретения плод, вкусва от него и сетне отива и убеждава мъжа си, та и той вкусва. И вследствие на това, Писанието казва, двамата оголели – видели се голи. Кога хората оголяват? Някой богат баща умира и оставя на сина си пари, чифлици и гори; синът се запознава с другари, тръгва по разходки и веселби, изхарчва всичко и оголява – оголява не току-тъй, а от ядене, пиене и леност. Това ни навежда на мисълта, че Адам и Ева са яли дълго време от това Дърво и почват да залагат Рая и тогава Господ им казва: „Какво залагате, ваш имот ли е това, скоро въвн! Отсега нататък с труд и пот на челото ще изкарвате прехраната си, за да се научите на този велик закон – да оценявате Живота, който ви давам.“ Човек лесно може да обеднее. Един американски милионер, бащата на когото оставил двайсетина милиона долара

наследство, имал слабост към цветята и започва да събира разни цветя из всичките краища на земята; пращал дори специална експедиция за някои особено редки цветя. След няколко десетки години изхарчил всичко, каквото имал, и когато умрял, трябвало да го погребат на общински разноси.

Но вие ще питате как човек може да изгуби своя Живот. Ще ви кажа как: имате син здрав и читав, свършил в странство, но се заражда в неговия ум да стане велик, славен, да има Светигеоргиевски кръст; той казва: „Аз ще отида да се бия за слава“ и отива – един куршум го ударва, приема славата, но изгубва живота си. Адам и Ева са пожелали такъв един кръст и Господ ги пратил на бойното поле – излизат от Рая, отиват да завладеят света, но изгубват Вечния си живот.

Сега да се върнем към Христовата мисъл. Да харчим пари, да изгубим живота си – знаем, но да спечелим Живота – не знаем. Христос е дошъл тъкмо да ни научи как да спечелим изгубения Живот. Ще развия именно тази мисъл пред вас. Христос казва: „Аз съм Животът.“ По какво се отличава Животът от другите сили? Той е една сила, която строи, въздига, съединява, обединява, дава Радост и Веселие на човешката душа. В последния стих от главата, която ви прочетох, са важни три думи: *живот, познание и Бог*. Животът е целта, към която се стремим, познанието е методът за постигането на тая цел, а Бог е средата или условията, от които можем да черпим тоя Живот. Този въпрос има двояк смисъл: аз мога да развия пред вас неговата чисто философска страна, мога да ви обясня неговия биологичен произход, неговата физиологическа или психическа проява и т.н., но това няма да ви ползва, тъй както ако на един гладен човек не му дам хляб да яде, а почна да му разправям как е приготвен хлябът, от какво брашно е направен, коя жена го е замесила, как го пекла, какви

елементи той има, как са ги намерили химиците в лабораторията и т.н., човек казва: „Аз съм гладен, дай ми да ям; че жена го е месила, не ми трябва да знам, че има такива или онакива елементи, също не искам да зная; единственото нещо, което ме интересува сега, е да се нахраня, че след това ще мога да те слушам да ми приказваш за тия работи.“ Та и ние ще кажем сега на философа: „Не искаме да знаем от какви елементи е съставен животът, как и от какво е той замесен, как е произлязъл – искаме да се нахраним, да ядем от Вечния живот, че после можем да разискваме с вас колкото време щете върху тия неща; сега искаме да се избавим от тази смърт.“ И мисля, че това е правилното разрешение на въпроса.

Как можете да придобиете Вечния живот? Вие не сте още живели. Вие мислите, че живеете и казвате: „Аз живея“; вие наистина имате Живот, но той не е ваш, той е живот заложен. Утре ще се яви онзи, на когото дължите, ще представи полицата за дълга ви, ще ви тури в затвора и ще вземе живота ви, ще ви сложат на носилка и попът просто ще дойде да потвърди присъдата, като ви прочете една зауспокойна молитва да ви помене Господ в Своето Царство, сиреч да бъде милостив към вас; след това певците ще изпеят установената песен и ще ви заровят. Какво е това да заровят човека? То значи да го затворят долу в тъмницата, за да изплати своя дълг. Всеки, който вместо да отиде да изплати дълговете си, отива да търси Георгиевски кръст, бива заравян в земята да изплати първом своя дълг, да се научи да придобива своя Живот. Всички хора плачат, когато умре някой техен близък, но плач не спасява. Онзи, който има да взема от нас, колкото и да плачем, няма да се смили, а ще каже: „Плати си дълга.“ И смъртта, когато дойде, казва: „Аз не искам вашите сълзи, а искам да си платите дълга – вие ми дължите.“

Сега, необходимо е да знаем основния закон на Живота, за да се освободим от смъртта. Ще ви приведа един пример за изяснение на това: във времето на българското робство, в епохата на еничарите, някой си турчин даалия, пехливанин, завладял цяла една местност и турил цялото население в страх и трепет. Кого де хване – бие, трепе, наранява и убива; с това той навсякъде се хвали, че гяурите плаши. Никой от местното население не смеел глас да издигне, всички все на Бога се молили от това зло да ги избави. Всички мъже носели белезите на турския даалия, но никой не смеел глава да повдигне, всеки от страх своя ярем носел. Един ден минава през това място млад български овчар, спретнат и обут, с кривак в ръце. Влиза в една гора, съглежда го отдалеч турският даалия и му извиква:

– Ей, гяур, стой, кой ти позволи тук да минаваш?

– Аз съм чобанин, стадо си прекарвам.

– Я хвърляй тая тояга.

– Но аз ти я нося подарък, тя е пълна със злато.

Моята баба ми каза, че дядо ми от Рая я донесъл. Тя никога не ме е лъгала и пътя ми е оправяла.

– Гледай тоя серсем гяурин какви глупости говори! Ще ти кажа аз тебе от кой рай е излязла – от вашия или от нашия! На нея твоята глава аз ще набуча.

Обаче смелият овчар с първия още замах сабята на пехливан даалия на две строшава, от втория замах дясната му ръка съвсем увисва, третият замах левия крак на две пречупва и пехливанинът даалия на земята се срутва.

– Нали ти аз казах, че моята тояга всякога право казва, че от Рая е излязла. Засега ти стигат тия три думи, които от нея научи. Бог добре плаща. Втори път като мина, моята тояга ми пак казва – още три думи ще ти кажа и главата ти ще смажа.

– Вярвам – отговорил пехливанинът даалия – в твоята тояга. Нейните думи в живота си ще прилагам. Мога ли вече аз да се противя на такава тояга, която от Рая излязва и всякога право казва? Нека отсега нататък раята да бъде свободна, такава е волята на Аллаха.

Привождам този поетически разказ да обясня една истина в народна форма. Този турчин – това е смъртта, раята – това сме ние, човеците. Има ли място в света, където този пехливанин да не е влизал, има ли дом, от него непосетен? Какво говорят кръстовете по гробовете? Всички в тоя свят за пехливанина даалия приказват, за неговите подвизи майки и бащи говорят, има цели томове, писани за неговата история, за неговата сила, всички една песен пеят: „Непобедим е в тоя свят нашият пехливанин даалия.“ И ако някой се опита да каже, че е възможно да се освободим от него, веднага чуваме думите: „Ти луд ли си, с всичкия ум ли си, това е невъзможно, ние не вярваме, това са празни думи, глупави фрази, младежки илюзии.“ Но достатъчен е този български млад овчар със своята тояга, излязла от Рая, която лъжа не казва, с три удара – срещу ножа, в дясната ръка и в левия крак на даалията – да опровергае лъжливата теория, че пехливанинът даалия е непобедим. Обаче трябва мъжество, трябва воля за такава гигантска борба.

Но ще възрази някой и ще каже: „Аз не виждам какъв дълбок смисъл може да има в тоя обикновен пример.“ Да, вие сте прав от ваше гледище, понеже не си задавате труд да приведете нещата в ред. Но ако в тая формула се крие следната истина, тогава какво бихте казали? Ако именно този млад овчар представлява разумният непоковарен човек; ако неговата баба представлява Божествената Любов, която постоянно говори в нашата душа, че Свободата е човешко право; и ако дядото представлява Божествената Мъдрост,

която изнася тоягата, сиреч Божествените закони, и я поверява в ръцете на това разумно същество да брани своята душа от заробване; и ако ножът представлява Природните сили в разрез на човешкия прогрес; и ако ръката показва покварената човешка воля, а левият крак – поквареното човешко сърце. Ние мислим, че като се реагира върху тия сили в дадена посока, можем да отстраним разрушителните действия.

В този именно смисъл трябва да се разбират думите: „Който победи докрай, той спасен ще бъде.“ Победата е условие за придобиване на Живота. И думите Христови: „По-силният, като влезе в дома на силния и го върже, само тогава може да разграби неговия дом“, подразбират същата идея. Затова е необходимо онова Знание, което може да ни запознае със законите на тоя процес за придобиване на Живота. Жена, която иска да изтъче плат, преди всичко трябва да знае да опере и изпреде вълната; да приготви своя стан, своите нищелки, бърдо, ватали и след това да наснове основата и да я навие на кросното, да я опне и да почне тъкането според определените правила на това изкуство. Совалката постоянно трябва да се хвърля ту от лявата, ту от дясната страна, да носи жичките на вътъка, които, като се преплетат с основата, образуват желания плат.

Художник, който иска да нарисува някоя ценна картина, трябва да разбира законите на това изкуство, да разбира съчетанието на боите и да владее своята четка; скулптор, който иска да извае някоя велика статуя, трябва да владее своя чук; който гради къща, трябва да знае как да я съгради, издигне и нареди; лекар, който иска да стане знатен и полезен, трябва да познава отблизо елементите, които лекуват болните; учител, който учи и възпитава, трябва основно да познава човешката душа, човешкия ум и да постъпва съобразно с тях. Сега и човекът християнин, който

иска да придобие Вечния живот, трябва да познава основата на тоя Живот и да прилага законите, по които той се добива. Животът може да се уподоби на плат, който трябва първом да изтъчем и след туй да облечем. Той е първата дреха, с която трябва да се обвие човешкият Дух. Когато изхабим тоя плат, ние оголяваме отвън; това оголяване го наричат морално падане.

Христос ясно казва: „Вечен живот е да познавате Бога.“ Да Го познавате – ето тайната на придобиването на Вечния живот. Но ще ме попитате: „Нима ние не познаваме Бога?“ Ако бихте Го познавали в Христовия смисъл, не бихте умирали. Но ще ми възразите: „Кой не умира?“ Ами че това е то, което опровергава хорското твърдение, че познават Бога. Но ще ми кажете, че и Христос умря. Не, Той не умря, а възкръсна и се показва на Своите любими. Когато вие умрете, ще възкръснете ли да се явите на своите? Ето важният въпрос за вас.

Вие може да имате понятие за Бога на някой философ, на някой пантеист, на някой материалист, на някой църковник, но то няма да внесе във вас Вечния живот – онова вечно начало, онова вечно благо, към което се стремим, което съставлява нашата цел. Вън от това вие ще бъдете в положението на болник, който нощно време се припича на Луната и очаква тя да го стопли, или на гладен, който отдалеч наблюдава хубавите самуни, или на жаден, който отдалеч си въобразява, че пие бистра вода и си казва: „Аз я познавам.“ Казвам ви: това не е познание, това е понятие за външната сянка на нещата. Когато придобиете истинското познание за Бога, Вечният живот ще бъде осъществен във вашата душа. Тогава ще посрещате смъртта като тоя млад овчар и над вашия гроб няма да стои надписът: „Тук е заровен млад и зелен, когото смъртта покоси.“

Но да се върна пак на предмета и да поясня въпроса с една малка аналогия. Всяко живо същество иска среда и условия, при които да може да живее: за растенията е необходима почва, влага, светлина; за рибите е потребна водата, извън която те не могат да живеят; за птиците, млекопитаещите, човека средата за техния живот е въздухът. Тази аналогия е вярна и по отношение на човешките външни чувства: средата за човешкото око е светлината, за ухото – звукът, за носа – мирисът, цветята, които постоянно изпускат ония етерни трептения, които съставят храната на това чувство; средата за вкуса е храната, всички онези органически вещества, сокове, които постоянно се вливат и дават живот. Ако сега се качим още по-високо по тая лествица, ще забележим как действа този велик закон. Средата, в която може да живее нашето сърце, това са желанията; средата, в която човешкият ум може да живее и се развива, това са мислите. Без мисли човешкият ум се атрофира, без желания човешкото сърце – също. Среда за човешката воля е силата, дейтелността и енергията за работа – без работа волята се атрофира. По същия закон на сравнението среда за човешката душа е Бог. Затова и Писанието казва: „В Него живеем, движим се и съществуваме“, чрез Него душата може да добие своя първоначален Живот – да се облече в безсмъртието. Следователно Бог е една вътрешна среда, едно вътрешно условие, една вътрешна сила, от която постоянно трябва да черпим. Например както нашите очи са свързани със светлината, нашите бели дробове – с въздуха, както нашият стомах е свързан с устата, за да се храни, така и нашето сърце и нашият ум са две средства, чрез които душата може да приема Живота. Това са подготвителни среди за Божествената среда – всемирното Божествено съзнание, в което е потопена нашата душа. Вярно е, че всякога когато

едно същество губи връзката със своята среда, то се излага на смърт, все едно дали то е растение, риба, птица, млекопитаещо или човек – законът еднакво действа. Христос, който дълбоко е разбирал този закон, настоява, че е необходимо да познаваме Бога или, казано на научен език, че е необходимо да имаме връзка със своята среда.

Но ще кажете вие: „Ние ще Го познаем, когато отидем на онзи свят.“ Онзи свят – това е Бог. Хора, които мислят, че като умрат, ще отидат на онзи свят, приличат на онзи син престъпник, който като го затварят, си казва: „Отивам да видя баща си.“ В затвора ли ще видите вашия баща? Вие ще идете в мястото на изправлението, в оня свят няма да отидете при Небесния ваш Отец. За да отидете там, трябва да победите смъртта, да излезете из затвора, да сте свободни. Затуй Христос казва в прочетената глава от Евангелието: „Аз съм вратата“; и на друго място: „Онзи, който през Мен влезе и излезе, и паша ще намери.“ Я ми кажете вие влязвали ли сте през тази врата и излизали ли сте навън през нея и как сте направили това? Ако ви попитам за къщата на някой ваш приятел, вие ще кажете: „Външната порта на неговата къща се намира на запад, а вътрешната – към север или юг“; ще опишете и колко е голяма, каква боя има и как се затваря. Всички църковници казват: „Христос е врата.“ Щом Христос е врата, я ни осветлете от какво е тя направена – от дърво ли, или от желязо, от злато или от сребро, от скъпоценни ли камъни, или от нещо друго, с какви брънки е закачена и на какви основи почива? – „Ама, ще кажете, то е в преносен смисъл.“ Хубаво, направете превод на тази врата – какво е Христос, в какъв смисъл Той е врата? Ще кажете: „Христос ни спаси.“ Как ни спаси? – „Той умря за нас.“ Умрял може ли да спасява? – „Ама възкръсна.“ Как е възкръснал? Чрез Божествения живот.

Значи Христос е бил съединен с Бога, познавал е Бога и чрез това познаване на Бога Той победи смъртта, възкръсна и дойде при нашите души – сега Той е при нас. По-напред тридесет и три години Той беше затворен заедно с нас и Той ни научи как да излезем от този затвор, как да победим смъртта и злото. Христос сега е отвън – в оня свят при Отца на Светлината. Той иде да посети нашите умове, нашите сърца и светът ще Го види с ония три удара: срещу ножа, в ръката и в крака. Той ще срути всички лъжливи учения. Кои са тия лъжливи учения? Те са ония елементи, мисли, желання, действия, които разрушават човешкото щастие, човешкия ум, човешкото сърце, човешката душа, човешкия Дух, които всяват смърт, анархия и робство навсякъде и сковават нашия живот. А кое е учението на Живота? То са всички ония елементи, които дават щастие, благо, доброта, просвещение, които въздигат човешкия Дух, човешкото сърце и внасят в него Обич и Любов към всичко – това е живият Христос. И затуй Той казва: „За да имате тия основни елементи, които да внесат във вас Живот вечен, непременно трябва да познавате Бога.“

В света трябва да се воюва, но с кого? Със смъртта. Обаче трябва да се разбира правилно това изкуство, другояче постоянно ще ни следват грешките. Ще ви кажа как: една майка, българка, праща сина си, мисля, в Германия да се учи. Била жена доста заможна, всеки месец пращала на сина си по триста-четиристотин-петстотин лева, но това било малко, парите не му стигали. Един ден той пише на майка си да му изпрати хиляда лева, тя обаче му пише: „Нямам пари, ще гледаш да намериш някоя малка работа.“ Но синът ѝ заявява: „Ако не ми пратиш пари, ще се самоубия“; тогава тя, възмутена, му пише тъй: „Самоубий се, аз ще плюя на твоя гроб – не искам син, който е страхливец, който не иска да работи, който се

бои от работа в борбата с живота и иска да живее като баба.“ Думите не са точни, но са в този смисъл. Синът се опомва и тази телеграма е поставена днес в рамка; и на въпроси той отговаря: „Тя ме спаси.“

Значи в света трябва да воювате с елементите на смъртта. А как ще победите? Само по един начин: като познаете Бога – началото на Живота. Но вие ще ме попитате пак как можем да се домогнем до това Начало. То е най-лесното нещо. Да кажем, задушавате се; какво правите? Отворите уста и дишате – трябва чрез носа да поемете въздух. Тъй, за да имаме Живот, трябва да имаме познание, а за да имаме познание, трябва да имаме свеж ум, който да възприема, да се движи. И когато постоянно възприемате с ума си ония добри, възвишени мисли, както постоянно поемате чрез носа въздух, вие сте на път към този Вечен живот, който търсите. Ако направите един малък опит всеки ден да калите вашата воля – като дойдат лоши мисли и желания, да ги отпъждате и да възприемате само добрите мисли и желания, в една година отгоре вие можете да извършите над себе си чудеса. Не ще има спънка, която да не се подчини на туй усилие на вашата воля.

Сега, разбира се, който иска да придобие безсмъртието, трябва да има силна воля в истинския смисъл на думата. Ама казвате: „Не мога.“ Който не може, ще отиде там, в затвора – тъй е писано в Божествената книга. Като кажеш: „Не мога“, Бог казва: „Затворете го, Аз ще го науча да може.“ Няма друг изходен път, това е нашата съдба – ако искаме да се съединим с Бога, да живеем с Него, да придобием Вечен живот, непременно трябва да слугуваме Нему. Другояче пак ще се слугува, но на кого? На дяволите, на князете на този свят, които ще ни впрягат по три пъти на ден. Ще вземе дяволът камшик и ще каже: „Дий!“ Не искаш да работиш за Господа – „Пляс!“

Най-сетне кажеш: „Няма какво да се прави – ще се работи.“ Разбира се, защото има тояга, бой; спреш ли се, хайде пак заплющи камшик. Това са двата пътя. – „Аз не искам да слугувам на Господа“ – щом не искаш да слугуваш на Господа, ще имаш друг господ. – „Искам да бъда свободен“ – лъжете се, няма свобода на този свят. Свобода има само онзи, който е съединен с Бога; който има съзнателен живот, той е свободен. Някой път казвате: „Аз се разгневих, наговорих му туй и туй“ – мислите, че сте постъпили много умно, наддумали сте. Кой е наддумал, кого ще наддумах? – „Набих го.“ Какво ти платиха за това? Нищо, утре пък теб ще набият. Каква е тази свобода: днес ти биеш – утре теб бият, днес ти удушваш – утре теб удушват? Това не е Свобода.

Христос казва: „Трябва да се запознаете с основния принцип на познанието.“ Аз искам да приложите това, което ще ви кажа. Вие идете в черква, изправите се, скръстите ръце, затворите очи, пренесете се и се молите Богу; излезете вън от черква – всичко това вие забравите. Хората отвън казват: „Този човек ходи в черква, той е набожен“; излезе вън – животът му друг. Значи не сте намерили правия, истинския път на Спасението. Ама казват: „Христос дойде и ни спаси.“ Христос спасява умните и добрите, никога Той не спасява лошите и глупавите хора. Спасява умните и добрите, които послушат и изпълнят Неговото учение. На първо място Христос ни учи как трябва да работим за себе си. Той казва: „Аз съм пътят, истината и животът.“ Пътят – това е методът; Истината – това е вашият ум, чрез който вие трябва да се запознаете с нещата – кои са добри и кои лоши; Животът – това е изкуство, с което вече знаете как да направите плата, да се облечете с него.

Направете с вас един малък опит: болен сте, нервен сте, неразположен сте, децата ви не са добри;

оставете децата на мира, не се безпокойте за тях, помислете малко за себе си защо сте нервен, защо сте неразположен – за това има дълбоки причини. Ако ми кажете: „Жаден съм“, ще ви река:

– Напийте се.

– Гладен съм.

– Нахранете се.

– Ама как ще пия, няма чаша.

– Коленичи при този планински извор, ето елемента, който може да уталожии твоята жажда.

– Не искам да коленича.

– Ще коленичиш, инак ще стоиш жаден.

– Ама моите панталони, които сега съм купил, ще се окалят.

– Ако искаш да опазии твоите нови панталони, ще останеш жаден. По-хубаво е да коленичиш, да се окаляш, за да усетиш благата на водата.

– Гладен съм.

– Ела с мен – завеждам го в една стая. – Ето ти хлебец, ще седнеш на земята и ще се нахраниш.

– Ама не съм научен по този начин да се храня, мен ми трябват вилушка, нож, паница.

– Остаии ти вилушката, ножа, паницата, ей нѐ, този хляб ще вземеш, ще го разчупиш с ръце и ще се нахраниш.

– Ама ще ме видят хората, срамота е.

– Щом те е срам, ще останеш гладен; ако те е срам да ходиш на училище с буквар, невеж ще останеш.

Та когато един човек е повикан да следва Христа, не трябва да казва „какво ще рекат хората“, а трябва да се приближи до Христа, да приложи Неговото учение и ще стане силен. Дяволът ни се заканва, защото сме слаби. Аз не искам да сте слаби, а да се нахраните. Как? Да нахраните вашия ум, вашето сърце. Да придобиете Живот вечен – това значи да знаете да нахраните

не само своето тяло, но и своето сърце, своя ум, своята душа, своя Дух. То е метод на хранене според дълбокото Христово учение. И тази сутрин аз бих турил туй заглавие на моята беседа: „Как да се научим да се храним?“ Вие сте се научили само да дъвчете и много хубаво владееете това изкуство. Сега започнете оттам нататък – турете блюдото и нахранете вашето сърце, нахранете вашия ум, нахранете и вашия Дух. И като се нахраните така, ще ви кажа, че сте много умни, че сте усвоили Христовото учение и че ще придобиете Вечен живот, понеже знаете как да се съедините с Бога.

Аз поставям този въпрос на опитна почва, говоря ви за неща, които разбирам, за неща, които сам съм опитал. Единственото нещо, което ви спъва, то е, че се колебаете, философствате как стои тази работа. Когато става дума за практическия живот, философия няма. Повикали сте една жена да ви научи да предете и тъчете. – „Ама не мога.“ Ще можеш; най-напред няма да стане туй както трябва, но постепенно, от ден на ден, след седмица, след месец вашата прежда ще стане по-тънка, след туй ще се научите как да насновавате, подир това ще дойде и самото тъкане. Не мислете, че всичко изведнъж ще тръгне по мед и масло – ще имате спънки, но ако постоянствате, ще се научите. Първият ваш опит нека бъде следното: постарайте се за една-две минути да държите вашия ум свободен, да не мислите за обикновените изтъркани неща на ежедневиия живот. Вие казвате: „Аз спрях да мисля, не мисля за нищо“, ама през ума ви минават баба ви, децата ви, кокошки, волове, дърва, камъни и вие мислите, че сте свободни. Във вашия ум съществува цял хаос – там са баба ви, майка ви, децата ви – всички. Кажете най-сетне: „Аз искам да бъда свободен, днес ще мисля за Господа – Великата Любов на Живота; всички – въвн на двора, вие тук ще играете и ще ме оставите свободен, понеже

имам много важна работа.“ Опитайте се първия път само две минути. – „Ама децата ще дойдат, ще се бият, ще плачат.“ Нека се бият, нека плачат – две минути забравете ги и посветете туй малко време да мислите само за Господа на Любовта. Ето изкуството – най-малкото. – „Ама, ще кажете, това е много лесна работа.“ Не е май лесна. След туй опитайте се пет минути, десет минути...

Та най-напред Христос иска да изпъдите из сърцето си воловете, кокошките, конете, вълците, лисиците, които са оцапали вашето светилище. Знаете ли кои са тия вълци и лисици? У вас има лисици и вълци, аз ги виждам – хем с дълги опашки, с червена козина, с големи зъби и нокти. Вашата омраза – това е вълк, вашето лицемерие – това е лисица. Защо ви е тази лисица, каква полза ще ви принесе тя? Никаква. Изпъдете всичко навън и турете в себе си ред и порядък. Тогава ще повикате вашия свещеник: „Ела, служителю на Бога живаго, облечи се с твоята одежда, вземи кадилницата си, с която възнасяш своя тамян към Бога.“ Ще повикаш и владиката на твоя Живот; а кой е този владика? Твоят Дух. Ще повикаш и певците; кои са те? Твоите добри чувства и желания; ще кажеш: „Елате да запеем, да служим на Господа в този издигнат храм.“ И тогава ще дойде Христос и като намери това събрание свободно от онези, които продаваха в него гълъби и тем подобни, изпъдени навън от него, Той ще каже: „Мир вам, дойде денят на вашето възкресение, днес ще бъдете с Мен в Рая.“ Вие знаете ли дълбокия смисъл на думите на онзи разбойник, разпънат от дясната страна на Исуса: „Господи, помени ме в Царството Твое!“ Той беше човек, който бе изпъдил със своя камшик навън всички гадове, и затова Исус му рече: „Ти си човек, който ще бъде с Мен днес в Рая.“ Изпъдете из себе си всички гадове – свини, лисици, вълци. А другият от

разбойниците, разпънат от лявата страна на Христа, какво каза? – „Ако наистина си Син Божи, слез и ни освободи.“ Как ще го освободи, когато той не е изпъдил из себе си всичките гадове, когато той е роб на своя егоизъм?

Мисля, че ме разбирате – говоря ви много ясно. Искам да ви говоря тъй, както може би никога не са ви говорили. Първото нещо е да се научите да обичате Господа и тази Обич ще ви свърже с Него. Имате хиляди случаи да се съедините с Него и да направите живота си щастлив. И когато се съедините с Него и влезете във Вечния живот, във вас всичко ще се преобрази и всичко ще дойде на своето място. И тъй, турете си за задача първо за две минути, после за пет минути да изпъдите чуждите мисли из себе си. И след като останете сам, почнете в туй дълбоко съзерцание да размишлявате върху този велик проблем защо сте на Земята, защо сте неразположени, защо нямате благородни мисли и сърце, защо нямате воля да разрешите известен въпрос. И Христос ще ви отговори. Той ще отговори в тази форма: „Аз съм пътят, истината и животът. Значи, когато изпъдите всичко навън и приемете в себе си Мен, когато познаете за Бог Моя Отец, който живее в Мен, който е дал Живот вечен на Мен, ще даде такъв и вам.“

Трябва да приемем Христа в себе си, за да се свържем с Бога. И християнството само тогава има смисъл, когато се научим да побеждаваме този живот, за да придобием оня, който е именно ценен за нас. Защото донася Знание, Сила, благородство в нашите чувства, щастие, дава сила на Духа да побеждаваме всичко. Да престане страхът в света от беднотията – то е Христовото учение. Страхувате се от смъртта; посрещнете я, като кажете: „Ще се борим с нея!“ Може да поискат да ви турят в затвора; кажете в себе си: „Ще се борим против оня, който носи смъртта,

чрез силата на Онзи, който живее вътре в нас – чрез Единаго Истиннаго Бога.“ Може да се опълчи против вас целият свят, може да ви плашат – не се плашете. Човек, който се плаши, не може да стане гражданин на Царството Божие. Вие сега воювате в света и когато отидете на Небето, ще ви дадат по един Георгиевски кръст, който ще бъде кръст жив. Вие ще се върнете и тогава Христос ще ви каже: „Ела, ти, добри рабе, който си воювал на бойното поле.“

Човек страда с хиляди години, но той не е страдал за човечеството, за Правдата – досега е страдал все за себе си, за волове, коне и прочее. Най-после трябва да страда за Христа – в това страдание вие ще намерите истинския Живот. И затова апостол Павел казва: „Ако се уподобим в страданието с Него, ще се уподобим и във възкресението.“ Понеже Бог по същия начин, както възкреси Христос, ще възкреси и нас, като живеем за Него. Да оставим да се всели Духът Христов в нас, да познаем Истиннаго Бога и да придобием Вечен живот. Тогава ще излезем да работим за нашите по-малки братя и сестри – и те да се научат на изкуството да придобият богатството на тоя Божествен живот.

4 октомври 1914 г., София

КОЛКО ПО-ГОРЕ СТОИ ЧОВЕК ОТ ОВЦА

„А колко е по-добър човек от овца! За то е позволено да прави някой добро съботен ден.“

От Матей 12: 12

Трябва да благодарим на еврейските фарисеи, че са предизвикали Христа да каже такава велика истина, другояче Той не би я казал. Хора, крайни формалисти, които комара прецеждат, а камилата поглъщат, хора специалисти, виртуози да откриват и изтъкват чуждите грешки, фарисеите не могли да си обяснят как тъй да може да се нарушава съботата. Според тяхното схващане, според закона Мойсеев съботата трябваше да се прекарва в почивка и бездействие. Евреите разбираха почивката своеобразно, както именно и българите разбират неделата. Българинът ще вкара воловете си в хлева, ще остави ралото под хамбара, ще се облече добре, ще си тури калпака и ще отиде в кръчмата, дето още с влизането си ще извика: „Дай насам половин кило винце, днес е неделя – шест дни трябва да работим, а седмия ден ще пием, ще се веселим.“ Подобни схващания имаха и евреите за съботата. И Христос ги избличава, като прави едно сравнение: „Ако вашата овца, казва им Той, падне съботен ден в някоя яма, нали ще я извадите; и не, разбира се, от обич към овцата, а за да не пострада вашият интерес. Но щом трябва да направите добро на човек, който се нуждае от помощ, повдигате голям въпрос, че в събота не трябвало да се възстанови неговата ръка.“ Христос прибавя и нещо повече: „А колко е по-добър човек от овца“, сиреч колко по-високо стои разумното същество от неразумното.

КОЛКО ПО-ГОРЕ СТОИ ЧОВЕК ОТ ОВЦА

Ако вие за вашия стомах готвите четири-пет часа на ден, за да го нагостите, понеже постоянно блее, и казвате: „Да не го измъчвам, да го понахраня“, защо когато се касае до разумното същество, до човека – да се повдигне именно неговата мисъл, неговото сърце, казвате: „В събота това не става, има за него време, нека чака“? Христос туря две условия, като казва: „Както вие се грижите за вашата овца, по същия закон трябва и Аз да се грижа за разумното; както вие изваждате вашата овца из ямата, така и Аз съм дошъл на Земята да освободя тия разумни същества – да ги изведе от ямата.“

На онзи човек ръката била схваната. Знаете ли що значи да е схваната ръката? Неговата воля е била парализирана и Христос казва: „Искам да възстановя неговата воля, да може той да действа свободно, да прилага своята мисъл, своето чувство, защото на Земята той е пратен да работи. Дали това ще бъде в понеделник, вторник, сряда или събота, когато и да е, Аз ще изпълня Своята мисия.“ А такава работа, която не нарушава Божествения закон, може да извърши всеки, защото почивката е предназначена само за тялото, а не и за Духа. На Земята почиват само мързеливите и те почиват всеки ден, а трудолюбивите казват: „Когато се върне Христос при нас, тогава ние ще си починем.“ Тъй трябва да схваща работата истинският християнин.

Има един основен принцип, който ние трябва да имаме предвид, има известни закони, които трябва да разбираме; и не само да ги разбираме, но и да ги прилагаме в живота си. Без това приложение всяко учение, всяка религия, каквато и да бъде, е безплодна. Едно растение не е достатъчно само да изникне, да израсте, да се развие, да цъфне, да завърже плод, но този плод трябва и да узрее – само когато плодът узрее, постигната е целта на това растение.

Следователно по същия закон човек може да се роди, расте, развие и завърже, но ако не узрее в него плодът, неговият живот е безплоден. Христос развърза ръката на човека – възстанови неговата воля.

Ако четете тази глава по-надолу, ще забележите, че при Исуса довели един беснуем, един сляп и един нем и че Той и тях излекувал. Тия неща са свързани. Кои са беснуемият, слепият и немият? Може да кажете, че тия работи са били само във времето на Христа, но има ги и в наше време. За малко ще се спра и приведа един пример и с него ще обясня смисъла, който Христос е вложил в тия думи. Има един разказ за цар Соломон, в който се говори, че Соломон повикал един вещ принц на духовете, за да му помага в построяването на храма. Този принц обаче, след като го научил как да построи храма, поискал да се докопа и до неговия престол. Когато Соломон узнал това, хванал този дух, затворил го в една стомна, запечатал я със своя печат и я хвърлил в морето. След като поседял десетина години в морето, този принц обещал на онзи, който отвори стомната, за да излезе, да му даде най-хубавата жена на света – никой не я отворил. Минали се сто години, той прави пак обещание: на онзи, който отвори стомната, ще му даде не само най-хубавата жена, но и най-добрите деца – пак никой не се явява. Минават други сто, двеста, триста години – пак обещание: на онзи, който го извади, не само ще му даде най-хубавата жена и най-добрите деца, но и ще го направи най-учения човек – и за този късмет никой не се явява сега. Прави друго обещание: на онзи, който го избави, не само ще му даде всички обещани по-рано неща, но и ще го направи цар на Земята – пак не се явява никой. След петстотин години рекъл: „Който отсега нататък ме избави, него ще убия.“ Минава време, един рибар отива да лови риба, хвърля своята мрежа, хваща стомната и я изважда. Помислил си,

че в нея трябва да има богато съкровище, почва да я разпечатва и когато я отпусил, взело да излиза из нея черен дим и по едно време се явява фигурата на принца, който рекъл:

– Аз съм обещал да убия оногова, който ме извади из стомната; по-напред бях обещал това и това, никой не се яви, кой ти е крив сега, такава ти е съдбата.“ Рибарят си помислил: „Що ми трябваше да отпечатвам тази стомна!“, но по едно време рекъл на принца:

– Не вярвам, че ти си излязъл из стомната – ти трябва да ми докажеш най-първо, че си излязъл из стомната, и тогава ме убий.

– В стомната бях.

– Не си бил в стомната.

– В стомната бях.

– Не си бил.

– Бях.

– Докажи.

Духът започнал да влиза отново в стомната и когато влязъл цял, рибарят веднага запушил стомната и рекъл:

– Ако обещаеш първите неща, ще те пусна.

Такъв е животът: дойдете на този свят – той е море, хвърлите своята мрежа, хванете риба и спечелвате. Когато имате тия благоприятни условия да наловите риба, вас ви няма; когато дойдат условия на страдания, бедствия, вие тогава хвърляте вашата мрежа и изваждате стомната с лошия дух. В тази приказка ще забележите една противоположност – макар и приказка, тя показва, че всеки живот има благоприятни и неблагоприятни условия. Трябва да разбираме законите, за да използваме благоприятните условия. Ако попаднем като рибаря при неблагоприятни условия, ще пожънем смърт.

Да се върна към думите на Христа, които Той е казал, когато довели при Него един беснуем, друг

сляп и друг ням. Беснуемият, слепият и немият – те са вътре във вас. Тук всички мязате на Ангели – колко сте красиви, набожни, но някой беснуем влезе във вас и из ден в ден почва плач и скърцане със зъби. Мъжът, децата бягат – майката побесняла; вие, разумните, трябва, да прострете ръка, за да изцерите беснуемия, като кажете: „Мир вам.“ Както от една дума на Христос беснуемият излязъл из човека, тъй и вие можете да кажете тези думи и да изцелите болния. Когато почнете да храните вашите коне в хлевовете, те почнат да ритат, без да мислят, че наоколо има деца. Какво трябва да правите? Трябва да кажете като българина „Пш!“ и да го дръпнете за юздата. Юздата – това е закон, всяко неразумно същество трябва да има юзда. На разумното му се дава реч да говори. Следователно трябва да излекувате в себе си този малоумен. Тази овца е станала въргоглава, тя е бясна – трябва да я излекувате. Сляпа е; хората казват: „Ама ние не сме слепи“; вярвам, може би вие не сте, но има много, които са. Попитали една жена, която не знаела да чете, и тя рекла: „Синко, сляпа съм, сляпа!“ Не можете ли на тази жена да отворите очите – отворете ги. Учителите са хора, които отварят очите на слепите, те са чудотворци – пратите сина си при тях, след десет-петнадесет години го връщат с отворени очи. И на глухия, и нему трябва да пробиете ушите – да чуе и схваща. За човек това е лесно, възможно, защото има разум. Затуй Христос казва: „Колко по-горе стои човек от овца!“

В какво се състои животът на овцата? Да пасе трябва, за да си покрие гърба с малко вълна и да даде мляко, и по някой път да блее насреща ви. Ще кажете какво разумно нещо има в това блееене. Някои съвременни хора са като овцете, постоянно бляят: брат от брата се оплаква, слуги се оплакват от господари и господари от слуги – триста шестдесет и пет дни през годината все една и съща песен пеят.

Такъв живот не е ли постоянно блеене? Христос казва: „Колко по-горе стои човек от овца, защото човек може да мисли.“ Неговата ръка трябва да бъде развързана, бесният вътре в него трябва да бъде излекуван, неговата слепота трябва да се махне и слухът му да се възстанови – туй иска да каже Христос с тия думи. Той казва на фарисеите: „Вие не разбирате основния Божествен закон и Аз зная защо вие искате хора с вързани ръце – вашите интереси диктуват да имате недъгави хора, вие казвате за слепия: „По-добре да е сляп, за да не вижда нашите престъпления“, за глухия: „В наш интерес е да бъде невежа.“ И ако има хора, които не обичат просвещение, това става по известни практически съображения. Христос обаче твърди обратното – Той казва, че на сакатите трябва да бъдат развързани ръцете, бесните, слепите и глухонемите трябва да бъдат излекувани. Той иска умни хора, които да разбират и да вършат Волята Божия.

Българската дума мъж има дълбоко съдържание, тя произлиза от санскритската дума *манас*, която означава същество, което мисли; затуй хората казват „бъди мъж“, сиреч същество, което мисли, разсъждава, което има воля да върши това, което е Добро – това значи да бъдеш човек. И бъдете уверени в този закон, че човек не може да има воля, ако не върши Добро. Някои казват: „Аз имам воля.“ Ако пусна едно колело от върх Витоша, ще се търкаля надолу, но то не може да върви нагоре към върха; от планинския връх река с устрем слиза надолу, но тя не може да възлезе нагоре – по същия начин повечето хора се търкалят и вървят надолу. А само човек, който може да се качи на планината, само такъв човек има воля – той може да премахне и победи известни спънки и съпротивления. И Христос се обръща към евреите и казва: „Вие не трябва да бъдете овци, не трябва да бъдете като същества, които се търкалят само надолу, както реките и камъните, но трябва да

бъдете хора, които се възкачват нагоре към Бога, да изпълнявате значи Неговата воля“ – това е искал Той да им каже. Те го разбиха. И в съвременния живот хората постоянно слизат, търкалят се от Витоша надолу и се питат защо са нещастни. Всеки, който се търкаля надолу, е нещастен; щастлив е човек, който почне да се възкачва. Докато човек не почне да мисли и разсъждава, той е нещастен; почне ли да мисли и разсъждава, става щастлив и невъзможните по-рано неща в живота почват да стават възможни.

Скритата мисъл, която Христос влага в тия думи, има за нас велико значение. Когато Бог е казал в първата глава на „Битие“, че е направил човека по Неговия образ и подобие, Той е искал човек да мисли и действа, както Бог мисли и твори, да има воля; а подобие значи да уподобяваме нещата, сиреч да правим разлика между Доброто и злото, да произвеждаме хармония. Да мислим и действаме това е Божествен принцип, който Господ е вложил в нас. И всеки, който не мисли и действа, както Бог му повелява, няма образа Божи, той е овца. Ние не казваме, че овцата е лоша, но казваме, че предназначението на овцата е да пасе и да дава мляко и вълна, когато пък предназначението на човека е съвсем друго – той е създаден, за да управлява всички същества, да регулира атмосферата, да регулира всички други елементи, да уреди Земята. Той трябва да стане един добър господар, а може да стане такъв, само когато разбира туй, което Бог е вложил в него.

Сега, често запитват:

- Ти християнин ли си?
- Какво разбираш под тази дума?
- Вярваш ли в Христа?
- Вярвам, че Христос е дошъл. Това вярвам, както вярвам, че руският цар някога е идвал в България.
- Що от това? Вярвате ли, че вашият ученик днес е ходил на училище?

– Вярвам.

Но тази вяра трябва да отиде малко по-далеч; аз ще попитам ученика:

– Ти слушал ли си днес учителя какво говори?

– Не съм.

Ще му кажа:

– Аз слушах неговата лекция и зная повече работи от теб.

И тогава ще кажете: „Ти си схванал мисълта.“

Хората казват: „Вярваме, че Христос е дошъл да спаси света.“ Хубаво, две хиляди години все това проповядвате, но как ще го спаси? – „Пролял кръвта си, за да откупи хората.“ Е, добре, когато един български земеделец купи от пазара един чифт волове, какво прави с тях? Туря им по един оглавник, слага им хомота на врата, взема ралото, остена и ходи на нивата. Вярваш в Христа, но ако си в положение на овца и не се впрегнеш на работа, служиш ли на Христа? Ти вярваш, че е дошъл – много добре, но слушаш ли Го? Не. Аз те съветвам да отидеш и да слушаш Христа като говори в Своето училище – да разбереш Неговото учение и да го приложиш в живота си. От хората не искам ни най-малко да изхвърлят туй, което имат. Туй, което сега имате, то е, че вие сте още в отделенията; но вие тридесет-четиридесет години все буквара учите и този буквар е станал вече на парцали. Долу вашите буквари, вземете читанките! Разбирам човек да държи буквара една, две, три години, но сто години да срича все буквара, това не разбирам. „Читанките, казва Христос, вземете сега.“ А на онези, които са свършили читанките, казва: „Долу читанките, вземете граматиката, аритметиката, физиката, химията, Закон Божи и тръгнете напред, доста е това блеене!“ – „Вярваш ли, че Христос е дошъл?“ Повече нещо се изисква от вас – слушайте какво говори Христос и научете туй, което Той е

донесъл. Тогава само ще научите дълбокия смисъл на този Живот.

И когато имате способността да мислите, да действате и да създавате, вие имате преимущество, скрито в себе си, имате богатства, рудница, която трябва да разработите – вашия ум, вашата воля. Питам ви сега работили ли сте върху вашия ум и върху вашата воля, или досега само сте блеели над вашия буквар? Ако Христос, който иде, направи ревизия във вашите домове, ще провери напълно дали сте се занимавали. Аз не подразбирам ония, обикновените къщи, които сте направили, а ония, в които сега живеете, с които сега сте дошли тук. Христос ще види дали в тия килийки, в тия стаи има разумна човешка мисъл и действие, или има овчи извержения. И този последен тор е хубав, но грехота е един човек, когато баща му го е пратил на училище, на когото е дал всичките условия да стане разумно същество, да остане вън и да блее. И когато Ангелите слязат и пак се върнат на Небето да рапортуват за хората, какво ще кажат горе? – „Долу те още блеят.“ Туй блеене кога да е ще се превърне в говор.

И сега Христос, като иска да направи тази овца да бъде разумна, защото има условия да бъде такава, турга тия два принципа един до друг и казва, че тази вълна на овцата трябва да се изпреди и от нея да се направи плат. Овца всеки може да стриже, но вълната трябва да се изработи. Па и вълната, ако не се остриже навреме, ще опада, както листата на дърветата. Трябва вълната да се прибере, да се преработи и да се изтъче от нея плат – нашите мисли и желания трябва да се превърнат в действия и тогава ще могат да се облекат голите хора. Кога именно човек оголя в Рая? Когато оглупя, когато стана овца и заблея, когато неговата ръка осакатя, когато неговата жена се поддаде и напусна целомъдрения живот за външния

КОЛКО ПО-ГОРЕ СТОИ ЧОВЕК ОТ ОВЦА

блясък на нещата, а той самият последва този пример, та и двамата се отдадоха на разпуснат живот. Тогава оглуяха, изгубиха своето зрение, своето правилно съждение. Христос казва сега: „Аз дойдох на Земята именно за този човек, който е направен по образ и подобие Божие – да развърже неговите ръце, да може да изпълнява Божия закон.“ Вие, които досега сте пасли свинете на този свят, като са ви забранявали и рожковите, какво очаквате още, песента на певците ли: „Господи, упокой душу раба твоего“? Да упокои Господ душата ви между свинете ли, между рожковите на този свят? Не, вземете тояжката си, вземете торбата си и хайде на път – към бащиния си дом, към бащиното училище, което Господ е приготвил за вас. Христос ви съветва да турите настрана буквара и читанката и да вземете граматиката – тя е полезна наука, тя учи как да говорим и четем правилно, къде да поставим *е-двойно* или *е*, *я* или *а*, *ъ* или *юс-голям*.

От всички се иска правилна мисъл, правилно съждение, правилно чувстване, правилно действие. Да бъде животът ни красив и добър – и по форма, и по съдържание (както е казано преди две хиляди години: „Бъдете свършени, както е свършен Отец ваш Небесни“) – ето лозунга за Новия живот, към който трябва да се стремим. То е Божествен закон, но в това отношение от нас се изисква малко по-голямо усилие. И аз похвалявам светските хора в едно отношение: една дама, която се приготвя да отиде на някоя вечеринка или на бал, или в театър, гледайте колко труд полага в стаята, в която се облича – цял час тя се обръща насам-нататък, оглежда си лицето, носа си, ръцете си – всичко да е в изправност. Аз я похвалявам, но вие, християните, колко пъти сте седели пред вашето огледало да огледате и изправите вашия характер? Казвате: „Без огледало мога.“ Трябва ви огледало, вземете пример от тая светска дама. Аз

поддържам огледалото, но сърдечното и умствено огледало – като се огледате в него, всичко да е в изправност, тогава само да се явите пред Господа. Да не мислите, че Господ ще ви приеме на Небето тъй, както сте. Не. Светските хора разбират това много по-добре и затова Христос казва: „Синовете на този век са по-умни.“ И освен че не бива да ги осъждаме, но трябва да вземем от тях много добър урок – във всяко отношение препоръчвам светските хора, защото дават отлични примери и по схващане, и по енергия, и по приготвление. Ако бихме взели техния пример да го приложим в Духовния свят, щяхме да стоим по-горе, отколкото сме сега. Казвате: „Техните работи са глупави, това нам не трябва, онова не трябва.“ Е, какво ви трябва, Небето ли? Но Небето не иска глупави хора. Ако не можете да съградите каменна къща, как можете да съградите един характер, който иска много големи усилия? Нямах хиляда лева да изградиш къща, а искаш да съградиш великолепен характер! И когато казва Господ да не обръщате внимание на светските работи, подразбира това: когато сте изградили една, две, три къщи, казва: „Стига вече, ти си специалист, сега искам от теб да съградиш своята сърдечна къща; и като се научиш как да съградиш своята сърдечна къща, съгради умствената си къща.“ Същият закон по аналогия трябва да върви от долу на горе. Затуй казва Христос: „Колко по-горе стои човек, който мисли, който може да развива своя характер, от една овца, която постоянно пасе и блее.“

Съвременният свят иска: „Хляб, хляб!“ – този вик се чува отвсякъде. – „И овце ни трябва, защото ни дават вълна.“ Но ако цялата Земя би била изпъlnена само с овце, нямаше да има никаква хармония. Подразбирам, че в нас разумният елемент трябва да вземе връх над неразумния, животинското трябва да се замени с човешкото. Навсякъде се чува пререкание:

„Той е животно.“ Не е лошо да е човек животно, но има нещо по-високо от животните. За овцата да е животно е в реда на нещата, но не и за човека. И в Писанието е казано *жива душа и животворящ Дух*. Който иска да научи, да облагороди, да спаси човечеството и учениците му, призвани на туй поприще, да съдейства на Христа – Той иска да Му помагат умни хора – човеци, които знаят добре да градят според всички правила на Божествената наука, хора, в умовете на които благо то на Царството Божие седи на пръв план. Сега трябва такива човеци, които не се съблазняват, нито се заблуждават от външната привидност на нещата. Допускам, че някои свещеници не извършват своята длъжност както трябва, но аз не ги осъждам – това е тяхното разбиране, а трябва да се заема аз да направя туй, което на мен се налага. Ако постоянно стоим на едно място и ги осъждаме, а ние сами занемарим своите длъжности, каква полза може да има от това? Никаква, то ще бъде като онзи учител, който не е предал урока на учениците си и затова иска да ги накаже.

Нека преминем в стадията на разумното живеене, което има за цел подобрението на всички народи, на цялото човечество. Трябва да имаме предвид човешката душа, дома, обществото, народа, човечеството – всички тия категории Христос ги включва, всичко туй съставя едно цяло. Домът е по-голям индивид, обществото по-голямо от дома, народът е още по-голям от обществото, а човечеството – още по-голямо от народа. Затова се стремим от малките неща към по-големите, сиреч от животинското към разумното проявление. Христос, като туря тази мисъл пред вас: „Колко човек стои по-горе от овца“, смята, че човек е по-способен да гради и съгради своя Живот.

Първото нещо, като се върнете у дома, е да започнете да излекувате беснуемия; второто, което

трябва да направите, е да отворите очите на вашия сляп; третото, да отпуштите ушите на вашия глух; четвъртото, да развържете ръката на този, на когото е вързана – да турите вашия ум в действие. Тя е една сериозна задача – правила имате, ще направите решението. Разбира се, може да минат ден, два, три, но ако постоянствате, ще я решите. И когато решавате, резултатите ще покажат как трябва да работите. Ако всякога учителят би решавал задачата на ученика, последният никога не би се научил да смята. Учителят зададе една, две, три, четири, пет задачи и каже: „Следующия път ще ми донесете тия задачи решени.“ И цял свят около нас е все задачи, които Господ е предоставил на нас да решим.

В главата, която прочетох, Христос е турил много задачи. Аз се спрях върху една, другите са много по-тежки – по сложното тройно правило. Аз сега ви давам задачата само с четирите прости действия – събиране, изваждане, умножение и деление. Щом влезете в сложното тройно правило, там работата е малко по-трудна, но с четирите прости действия може да я решите много добре. Някои от вас казват: „Не знаем да събираме.“ Ще се научите – две ябълки и още две правят четири. Не знаете с какви да се събирате – мъжът не знае с каква жена да се събере. После идва изваждането: мъжът се оженва за една жена, не я харесва, иска да я парясва – не знае как да изважда. Не е време сега да се изважда. Намножат му се деца, иска да ги изпъди, защото не били умни – трябва да ги научи. Какъв велик закон се крие в тия четири правила – да знаеш как да събираш, как да изваждаш и така нататък! То е дълбока наука, която с хиляди години седи пред хората. Ние сме научили само механическата страна на смятането. Когато почнем да се събираме със светиите, с Ангелите, когато се съберем с Бога, тогава ще научим истинското

събиране. Един грош и още един грош правят два гроша; но ако в събирането има и минус, и плюс? Някой казва:

– Мога да събирам.

– Ама как – с плюс или с минус?

– Имам – казва – минус две хиляди лева.

– Колко време ти трябва да работиш, за да ги изплатиш?

– Имам плюс две хиляди лева.

– А, ти си богат човек, може да разполагаш и да правиш добро на други.

Този е основният закон на Христос. Тази овца вие ще съберете и ще извадите, тя ще ви даде елементите. Ако посетите един овчар, той ще ви научи основния закон на събирането и изваждането – като подсири млякото, една част ще събере, друга ще извади вън. Ако знае как да извади непотребното, той ще спечели; ако не знае, ще изгуби. И вие, ако знаете как да подсирихте вашето мляко, как да събирате едното и как да изваждате другото, когато дойде да балансирате вашата сметка, ще кажете: „Сега имаме печалба.“ Имате ли загуба, това показва, че не сте употребили онзи разумен принцип на Христа, а сте били овца, която е само пасла и бляла през всичкото време.

Овцата, като види вълка, тропа с крак, иска да му каже: „Трябва да се махнеш оттук, не знаеш ли, че аз паса?“ Но той се хвърля и я изяжда – толкова е умна тя. И вие, когато видите дявола, недейте му тропа с крак, той не се плаши; той се плаши само от хора, които имат ум и воля, ръцете на които са развързани. Затуй Христос дойде да развърже ръката на човека и да му даде сила да се бори с вълка – с дявола. И вълците имат право да ходят по света, да упражняват своите зъби, но и ние имаме право да употребим срещу тях своя ум и своята воля. Те имат право да ядат, но и ние имаме право да им извадим зъбите; те имат право

да упражняват своите нокти, но и ние имаме право да им ги изрежем. Изкоренете зъбите на този дявол и изтръгнете неговите нокти. И като направите дявола овца – да ви дава вълна и мляко, не бойте се, може в следующата стъпка да го направите вол, да му турите оглавник и да го накарате да оре.

И казва Христос в друга една задача, че духът, като излизал от човека, бил много неспокоен и ако се върне назад, той е седем пъти по-лош от преди. Всички онези глупави хора също стават седем пъти по-лоши. И затова Христос казва: „Аз дойдох да спася разумния човек“ – не за животните, а за човека. Та именно туй спасение на дълбокото християнско учение трябва да приложим в нашия живот, да бъдем образец със своя ум и със своето сърце, домът ни да бъде идеална градина – това е задачата на нашия живот. Затуй почнете да работите и нека всеки да работи вътре в себе си.

Когато на българина дойде някой приятел на гости, той го взема и му показва какво има в своето стопанство, как той е нареден и приятелят му го похвалява и се радва. Един ден ще дойде Господ от Небето, къде ще Го разведете вие? Плевнята ви, хамбарът ви са съборени, черквата и училището – също. Ако Той намери всяко нещо тук в ред и порядък ще каже: „Ето човек, който е работил разумно.“ Това е мисълта, която Христос представя пред вас тази сутрин: „Колко по-горе стои човек от овцата.“

11 октомври 1914 г., София

ФАРИСЕЙ И МИТАР

„Двама човеци влязоха в храма да се помолят, единият фарисей, а другият митар.“

От Лука 18: 10

Навярно ще попитате какво чудно има, че двама души, един фарисей и друг – митар, влезли в храма. Действително няма нищо чудно за онези, които разбират нещата, но за онези, които не ги разбират, всичко е чудно. За онези, които разбират, всичко има смисъл, а за онези, които не разбират, всичко е безсмислица.

Ще взема тези двама души – фарисей и митар – като предмет на моята днешна беседа. Тия две лица са видни представители на много стара култура. Нека съпоставим техните отличителни черти паралелно, за да се осветлите върху техния бит и духовен характер.

Думата *фарисей* произлиза от еврейската дума *параши*, която значи *да разделяш*. Има и една арабска дума *фарси*, която произлиза от същия корен и значи нещо изрядно по форма – да знаеш един език фарси, подразбира да го знаеш много добре. Христос представя в тази глава два отличителни типа. Един талантлив художник, запознат с науката за човека, би нарисувал тия два типа с всичките техни отличителни черти и тази изрядна картина би заслужавала да се намира във всяка къща за образец. Какви са очебийните черти на фарисея, и какви на митаря? Не е достатъчно да се каже „той е фарисей“ или „той е митар“, а трябва да знаем външните белези на техните лица, на техните ръце, на тяхното телосложение, устройството на тяхната глава; след туй трябва да се доберем до особеностите на техния душевен склад – само така ще можем да си уясним

вложената за нас в текста идея и да се възползваме от нея. Христос е бил велик художник, той е дал две отличителни черти на тия два характера и по тях аз ще опиша фарисея и митаря. Но ще кажете: „Вие как ще можете да опишете човек само по няколко думи, които са казани за него?“ Това е наука, може да се опише – има учени хора, които са се занимавали дълго време със сравнителната анатомия, изучили са устройството на животните тъй добре, че ако им дадете най-малката част от някое допотопно животно, могат да ви опишат ръста му, да съпоставят всичките му кости, да турят мускулите и жилите му и по тоя начин да възстановят изчезналата форма. Ако дадете на един вещ ботаник само един лист от някое растение, той е в състояние да ви опише цялото дърво. Върху същия закон горе-долу ще се постарая да ви опиша фарисея и митаря, да ви покажа какви са те. Но ще ми кажете: „Какво общо има между тия двама, които са живели преди две хиляди години?“ В света живеят два вида хора – митари и фарисеи; от тях са произлезли много други, но те си остават основните. Вие може да спадате или към единия, или към другия вид – безразлично дали сте свещеник, или не, дали сте благородник или не, дали сте учен, или не, дали сте философ, мъж или жена. Тези два характера се преплитат и изпъкват в живота на всички, те ще останат завинаги отличителните типове в човешката история. Художеството на Христос се състои именно в това, че Той с много малко думи е съумял да ги изрази и представи така нагледно.

Външният образ на фарисея наглед е приличен. Той е човек благовиден, снажен, строен, висок ръст – 175-180 сантиметра, по-горе от обикновения. Ръце и пръсти – въздълги, палец – дълъг, симетричен – признак на изработени възгледи, присъствие на воля и интелигентност; показалец – равен с безименния – показва, че щом се зароди в него някоя идея, той я

прокарва до крайните ѝ предели. Храносмилателната му система е изправна, в ядене и пиене той е трезвен, няма слабостите на чревоугодника и винопиеца, вкусът му е изтънчен. Кръст – възтънък. На възраст преминал е четирите периода и е встъпил в петия, сиреч, навършил е 45 години. Рамена – малко възкъргли, лице – малко продълговато и крушообразно, с развита нервна система; долна челюст – правилно сформирована, с брада продълговата и заострена – признак на човек с ум подвижен и схватлив; уста – средни, бърни – нито много дебели, нито много тънки; краищата на устните ъгли стоят малко издигнати; с една усмивка на презрение: „хората, това са тълпа“, но вътрешно своето презрение никога не изказва. Очи – сивопепеляви; вежди – дъгообразни, малко наведени като клоните на старо дърво; човек, който живее дълго време и който има опитност в живота. Чело – хубаво, възвисоко, в основата си над носа – издадено – признак на човек със силна индивидуалност, с наблюдателен и практичен ум. Слепоочните области – средно развити; уши – правилни и близо прилепени при главата – белег на материален порядък. Влакната на брадата – малко възредки и възчервени – белег на импулс и упорство. Глава – валчеста, общ размер околоръст над ушите – 56-60 сантиметра; със силно развита и издигната теменна област – белег на човек с голямо самообладание, самоуважение, гордост, възискателност и тщеславие; религиозно чувство притежава, но едностранчиво развито; милосърдие проявява, но само към себе си и нему близките. Лице – възбледо-бяло, с нос от гръцко-римски тип. Човек с естетически вкус, но без поезия и обич към Природата, към възвишеното и идеалното. Човек със силна вяра, но вяра само в своя ум; с голяма надежда, но надежда само в своята сила. Има религия, но в тази религия почита, обожава само себе си. Ако влезем в неговия храм, ще намерим на

първо място не образа на Исуса Христа, а неговия собствен портрет и на мястото на света Богородица, Йоан Кръстител и другите светии – наредени неговите деди и прадеди, на които той кади тамян и възнася молитви: „Славен, велик е нашият род.“ Човек интелигентен, който събира познания в живота, запознат добре с еврейската Кабала и с принципите на тогавашната цивилизация и ако би живял в наше време, щеше да минава за виден писател, философ, художник, държавник и духовен глава.

Защо Христос изважда този тип, какво лошо има в неговата молитва? У фарисея се забелязва една философия, която е отживяла своя век – човек, който живее само с миналото, а изпуска настоящето и бъдещето; човек, който се е влюбил като мома или момък в своя портрет, който, където ходи, само него вижда. Чудно е, когато човек се влюби в своя образ! Еднаж наблюдавах един български писател: беше седнал на видно място, имаше до него огледало – запуши цигара, обърне се и се огледа в огледалото, като че си дума: „Красив съм, правя впечатление на хората“; пак ще запуши и позира пред огледалото. Ако един ден това огледало се разруши, ще се разруши и неговото щастие. Фарисеят мяза на този тип, влюбен в себе си. И виждате – като се обръща към Господа, колко са интересни неговите думи: „Боже, благодаря Ти, че не съм като другите човеци, аз съм нещо повече.“ Но философията му е именно тук погрешна, защото Бог е създал всички човеци. „Не съм като другите хора“; ами какво си? Да си Ангел, не си – от същата каша си направен и в твоите жили тече същата кръв. Искан да лъже и себе си, и Господа – ето първата лъжа, която той употребява. И Господ му казва: „Не говориш истината.“ Твърдението на фарисея е отрицателно – той не се сравнява с по-възвишените от себе си, с Ангелите, а с долните типове, с престъпниците – че

не бил като тях. Да допуснем, че аз се сравнявам с гадини и казвам: „Благодаря Ти, Господи, че не съм като тези волове, магарета, псета, гущери, змии“; какво сравнение мога да правя с тях? Тази е една слаба черта, която се среща във всички хора.

Преди години имаше в България известно течение у гимназистите и студентите, като проучват живота на великите писатели, например на Шекспир, да усвояват неговите недостатъци, понеже нямат неговите положителни страни: „Чакай, дали ги имам и аз“; и като ги намерят в себе си, кажат: „И аз съм като Шекспир гениален.“ Проучват характера на Шилера и търсят някоя негова ексцентрична страна; и като я намерят в себе си: „И аз съм като Шилер.“ Като изучават цял ред писатели така, казват: „Ние сме велики хора.“ Да, велики, но в отрицателен смисъл – велики, които имат минус един грош. Аз предпочитам човек, който има нула гроша, защото нито има да взема, нито поне има да дава. И фарисеят прави сравнение и казва: „Благодаря Ти, Господи, че не съм като другия, грабител.“ Казва му Господ: „Ако бях те турил на негово място, какво щеше да бъдеш?“ Някога един Ангел, като гледал от Небето как един човек греши, обърнал се към Господа и Му казал: „Как търпиш тази ниска твар, аз да бях на Твое място, бих очистил Земята от нея.“ Господ пратил Ангела на Земята да се възплъти и го оставил в същото положение и Ангелът направил два пъти повече грехове от онзи човек, когото той осъждал. Та човек не бива да осъжда хората за деянията им от онова място, на което е поставен, защото на тяхно място и той би ги направил.

Идвали са при мен мнозина и са почвали тъй: „Ние не сме толкова лоши хора, ние сме възпитани, защото сме от знатен род.“ Не се съмнявам в думите ви, аз в душата си дълбоко вярвам в това, което ми

говорите – ние всички сме все от знатен род, аз това поддържам, но вашите и моите деди и прадеди не са били тъй благородни, както вие и аз ги мислим, мнозина от тях са били големи нехранимайковци, престъпници, злосторници и последни вагабонти; свидетелството, което Господ е написал за тях, вие и аз го носим отгоре си. Нещата може отвън да имат известна благовидност, но отвътре те нямат съответно съдържание. Че нашите деди и прадеди не са били такива чисти, както предполагахме, това показват онези лоши черти, които сме наследили от тях, които най-малко два пъти на ден проявяваме. Ако дядо ти и баба ти, баща ти и майка ти са били чисти и добри като Ангели, откъде са тия черти и лоши проявления в твоя живот? Ако в известна течност турите малко горчицина или отрова, тя ще се забележи и прояви – ще се познае, че в доброто има примесено нещо лошо.

Та хора с философията на този фарисей може да ги наречем консервативни, от консерваторската партия – хора, които имат високо мнение за себе си. Не е лошо да има човек високо мнение за себе си, стига то да е право и да няма някакъв примес от горчицина. Най-голям консерватор и регулатор в Природата е азотът, който спира всяко горене, задушавя всякакъв живот. Азотът е най-старият, най-уравновесеният елемент в Природата, но ако би останала Природата само с него, всичко щеше да бъде мъртвило. При все това, органическият свят има да му благодари много...

Фарисеят се обръща към Бога не да му помогне да изглади някои грапавини от неговия характер – ни най-малко; той само благодари, че не бил като другите хора хулител, обирник, убийца, прелюбодеец. Именно като книжник и философ той трябваше да се спре върху причините, които пораждат хулителството, обирничеството, убийството, прелюбодейството.

Когато срещнем някои хора, които стоят, да кажем, по-долу от нас, според Христовото учение не бива да ги осъждаме в своята душа, а да извлечем урок, да намерим причините, които са ги довели до това ниско положение, и ако има нещо от тях в нас, да го изкореним. Защото Онзи, който е положил великите закони в Живота, казва: „Не съдете, за да не бъдете съдени.“ В тия думи има дълбок смисъл и който ги е проумял, се е домогнал до Великия закон на човешкото благо.

Съвременните зоолози изучават животните и са дали на света много ценни работи, но никой още не е проучил дълбоките причини, които ги създават – така например защо някои имат рога, а други не; защо някои се влекат, а други ходят на четири крака; защо някои ядат месо, а други пасат трева; защо са лишени от човешката интелигентност. А за това има дълбоки и основни причини, то не е така произволно, както може някой да помисли. Когато хората разберат тия дълбоки причини, ще дойдат до тази разумна философия, върху която ще се съгради бъдещият строй на обществото – зората на новата цивилизация. Цялата съвременна цивилизация почива върху възгледите на фарисея – тя е фарисейска цивилизация. Тази цивилизация, където хората се отличават по форма, по външност, по етикеция, се е родила в далечното минало на Египет, Индия, Вавилон, Китай, Персия, Иудея, Гърция, Рим. Тя е днес и в Европа, облечена в красива християнска мантия. Не казвам, че тя в своите основи е нещо лошо, но казвам, че формата всякога трябва да има в себе си известно съдържание; вън от това формата си остава една проста черупка, в която могат да живеят само паразити. Казват: „Той има чудни очи.“ И какво от това? – „Красиви са.“ В какво се състои тяхната красота? – „Ами бляскави са, приятни са.“ В какво именно са приятни? Някому носят

бил хубав, приличен – в какво се състои тази хубост? Устата му били хубави, правилни – в какво отношение? Има у хората схващания за известни неща, които не можем да изкажем – именно, че в черните очи или в сините, или в сивопепелявите, или в зеленикавите, или в кестенявите има известни скрити сили. Ако погледне човек с черни очи, ще произведе известна мисъл; ако погледне с кафяви – известно настроение, и т.н. Хора със сини очи са хладни, те са като небе чисто, но хладно, студено – такива хора не са за Земята, в тях вяра съществува, но те са се родили преждевременно, може би те са хората, които тепърва ще дохождат. Аз говоря за ония сини очи, които са израз на Небето. Преданието говори, че Христос имал такива очи. За някого казват: „Устата му са красиви като роза.“ Какво са устата? Те са изразители на човешкото сърце – дали е човек с меко или кораво сърце, показват доколко човек е интензивен и откровен. У ония, които имат хубав апетит, ще забележите, че бърните са въздебелички – то е физиологически закон: повечко кръв приижда, затова са и дебелички, и червени. Като вкусят яденето, кажат: „Ха, това е приятно“, и по лицето им блесне деликатна, едва уловима усмивка – тя оповестява, че в тяхната душа има туй разположение. Ако вземем човек с красив нос, той е израз на човешката интелигентност и ум; дали носът е прав или закривен, дали е римски тип или гръцки – това има дълбок смисъл. Външният облик на лицето не е без значение, при това то е изразител също на външния живот на човека. Ако вникнем в едно човешко лице и видим, че то няма симетрия, че едната негова вежда не е като другата, едната – по-развита, другата – по-издадена, ако има известна асиметрия, това показва, че има в него нещо неуравновесено. Като поставите една права линия, ще се уверите дали и вашият нос е на мястото си. Носът е барометър, топломер, който показва в

какво състояние е вашият ум. Когато машинистите карат една машина, има един уред, който показва атмосферното налягане в котела и според това показване тургат повече въглища за увеличаване на парата или ако тя е излишна, я изпускат. Вие спирали ли сте се някой път да си дадете труд като машинистите да видите в какво състояние е вашата пара – вашето сърце? Господ ви е поставил за това носа. Идете пред огледалото, попитайте вашия ум и той ще ви разправи в какво състояние е сърцето. Като се огледат очите ви, ще видите какво е състоянието на вашата душа. Единственото, което никога не лъже и не може да лицемери, са очите. Затуй, когато човек някой път иска да излъже, замижава или туря ръка на очите си. Детето съзнава, че майката, като го погледне, ще познае, че лъже, и затуй си туря ръката на очите.

Когато фарисеят се молеше, Христос го гледаше и му казваше: „Твоята душа е размътена, твоите праотци не са живели такъв чист живот, както ти си въобразяваш. Ти мислиш, че не си като другите хора, но в миналото си бил като тях, па и сега не си много далеч от техния уровень.“ Както и да изтъкуваме този факт, дали според учението на индуските философи за превъплътяването, или според учението на египетските мъдреци за трансигрирането, или според учението на кабалистите и окултистите за еманирането (изтичането) и усъвършенстването на Духа, или според съвременното философско учение за наследствеността – безразлично. Тия учения и теории са само помагала за нас – да си уясним някои неща по-добре, да ни станат явленията на човешкия живот по-ясни и по-разбираеми. Обаче основният принцип, лежащ в основата на всички неща, си остава всякога един и същ, по който начин и да обясняваме и тъкуваме неговите проявления. Великият закон на причините и следствията, на деянията и възмездията

никога не казва лъжа, той всякога говори Абсолютната истина – ако си добър, пише в Книгата на Живота, че си добър; ако си лош, пише, че си лош; ако говориш истината, пише в Книгата на Живота, че си говорил истината; ако лъжеш, пише, че си лъгал; ако помагаш на ближните си, самопожертваш се за народа си, работиш за благо на човечеството, служиш на Бога от Любов, пише това в Книгата на Живота; ако изнасилваш ближните си, предателстваш спрямо народа си, спъваш развитието на човечеството, изневеряваш на Бога, пише така в същата тая Книга. Той пише безпощадно своите показания за човешките постъпки – върху челото, върху носа, върху устата, върху лицето, върху главата, върху ръцете, върху пръстите и върху всички други части на човешкото тяло – всяка кост е свидетелство за или против нас.

И тази история на човешкия живот ние четем всеки ден. В нейните минали страници е отбелязан животът на всички наши праотци: за някои от тях е писано, че са били ужасни престъпници, крадци и разбойници. Като разглеждаме нейните страници и проследяваме линията, по която са дошли Авраам, Исаак, Яков, Давид, Соломон и много други, намираме там техните постъпки напълно отпечатани. За Авраама намираме, че е бил човек правдив, много умен, човек с широко сърце, с голяма вяра, с възвишен дух, запознат с дълбоката мъдрост на Божествените наредби за великото бъдеще на човечеството. За Якова намираме, че първоначално е бил човек двуличен, хитър, егоист, който с лъжа и измама сполучва да отнеме първородството на брата си и едва към тридесет и третата му година в него става преврат, след като слугувал на чича си Лаван четиринадесет години за двете му дъщери – тогава именно става в него една промяна за добро. За Давида знаем, че е бил човек смел, решителен, с отличен

природен и поетичен ум, но е имал особена слабост към красивите жени – с измама взема жената на Урия, от който ден започват вече неговите изпитания; и смелият пророк Натан не се е поколебал да го изобличи направо в лицето и да му покаже лошите последствия, които този закон ще напише за него в своята книга за бъдещото потомство. За Соломона е казано, че е имал отличен философски ум, с добро, но покварено сърце, с извънмерно силни чувства и страсти, голямо тщеславие и слаба воля, първокласен епикуреец в ядене и пиене и удоволстване с жени. Христос знае това, знае как е живял и неговият род и когато хората Му казват: „Учителю благи“, възразява им: „Защо Ме наричате благ, благ е само един Бог.“ Искане да каже: „Фамилията, от която Аз съм роден, не е толкоз благородна, както вие мислите, защото Бог има друго мерило, което вие изпускате – Той изисква пълна чистота във всяко отношение. Мнозина от тази фамилия не са живели тъй, както е било угодно на истинския Бог, чиято воля Аз изпълнявам.“ И затова се обръща към фарисея и му казва: „Ти и себе си лъжеш, и хората, и Бога; много от твоите праотци са вършели престъпления и затова ти нямаш право да казваш: „Аз не съм като тях.“ И понеже няма смирение в твоята душа, твоята молитва не може да бъде приета и ти не може да бъдеш оправдан. Вие, фарисеите, сте изопачили Божия закон, като сте турили лицемерието отгоре му за покривало. Престанете да се представяте за такива, каквито не сте, понеже Бог не е човек, който може да се лъже от външния ви вид – Той гледа на вашето сърце и според него ви оценява.“

Сега, да се обърнем към другия тип – към митаря. Имаме човек със среден ръст, въздебеличък; крака – възкъси, ръце – дебели, пръсти – също въздебели и заострени, лице – валчесто; стомашна система – прекрасно развита – обича да похашпува повечко и

да попейнува. – „Предстои ми дълъг път да извървя, аз трябва да имам храна“ – така си философства той. И затова става бирник – оттук ще изпроси, оттам ще вземе и пооткрадне, напълва си торбата: „Ти правиш като мен, ще извиниш, може да го сметнеш за кражба, но трябва ми; не искаш да ми го дадеш – ще си го взема насила или открадна.“ Казах, митарят има лице възвалчесто, вежди – дебели, брада – отдолу широка – каквото предприеме, с успех го свършва. На възраст е между 40-45 години. Брада – с черни рошави влакна; мустаци – също – белег на голяма горещина; нос – развит, възкъс, дебел, широк в крилата си – признак на добра дихателна система. Човек на чувствата – импулсивен като дете, всякога може да изкаже своята радост; като му дръпне половин кило винце, може да скача и да се радва; като изтрезнее, почва да плаче, че жена му била болна. Слепоочните области – силно развити, уши – възголеми, почти като Толстоевите – като на човек, който краде, взема, но и дава: „Бащата и майката крадяха, хайде аз да дам, да облагодетелствам, дано Господ да ни прости греховете.“ Очи има кафяви или винени – белег на естествена мекота и добродушие, които чакат само своето време да се проявят. Глава – правилно развита като главата на Сократ. Има отлично развити домашни и обществени чувства, силно религиозно чувство, отзивчиво чувство на милосърдие, правилно разбиране на живота, отличен ум, лишен от софистика, силно развита съвест, която му показва грешките и той не се свени да ги изповяда и пред Бога, и пред хората, и пред себе си. Няма превзети възгледи за своето благородство; има религия, но в нея той е поставил образа на Добрия Бог, а не своя – всякога вярва, че този Добър Господ ще го изведе на видело, има повече вяра в Него, отколкото в себе си. Има правилна философия: не се сравнява

с по-нискостоящите от него крадци и вагабонти, а казва: „Господи, като гледам Теб, Ангелите, светиите, какво съм аз? Трябва да се повдигна, трябва да бъда като Теб. Грешник съм; деди, прадеди и аз човеци не станаме – ям, пия, но съм станал като свиня. Прости ми, че не мога да използвам благата, които Си ми дал.“ И какво казва Христос? Този човек, който съзнава грешките си, има един възвишен идеал – един ден той ще надмине фарисея. Как може да стане това? Богатите хора се упоават само на своите ренти или доходи, нищо не работят, а само бистрят политиката, обществения живот; други, които стават сутрин рано, работят по десет часа на ден, имат несполука след несполука в живота, но постоянстват и след години придобиват знания и стават видни хора.

Сега, между вас, ще извините, има и от двата типа. Но понеже Христос дава двата противни полюса, аз ви казвам: вземете доброто от единия и от другия и създайте благородния фарисейски и митарски характер едновременно – създайте третия тип на християнина, на новия човек. Тази е моята мисъл. Казвате: „Толкова грешен ли съм в своя живот, как мога аз да бъда фарисей, обиждаш ме?“ Ще ви кажа една истина: когато дойде нещастие в живота, казвате: „Защо, Господи, това нещастие, има други, които са по-големи грешници от мене!“ Тогава не сте ли на мястото на фарисея – човек, който спори с Господа? Господ ще ви каже: „Ти си много праведен, но знаеш ли колко безобразия са извършили твоите деди, с които едно време си бил съдружник? Ей тук имаш полица, подписана преди толкоз години, трябва да я изплатиш.“ – „Ама аз не помня.“ – „Нищо не значи, в Моята книга е отбелязана, тя не лъже.“ Дойде нещастие върху вас – благодарите: „Малко е то“; тогава вие сте на мястото на митаря и Христос ще ви каже: „Вие ще отидете в дома на Отца.“ Вие

осъждате някой път фарисеите: „Те са неискрени хора“, но знаете ли, че вие, които осъждате фарисеите, сте съвременните фарисеи? Извадете поука за себе си от характера на този фарисей – да нямате неговите лоши черти или ако ги имате, да ги изкорените, да не вървите по пътя на негативния живот. Какво са имали дядо ви, баба ви, баща ви, майка ви, това нищо няма да ви ползва. Знаете приказката за гъските, които някой карал към града. Гъските рекли на пътника:

– Какво безобразие от този господин – подкарал ни като ято, не знае, че нашите прадеди освободиха едно време Рим.

– А вие какво направихте? – казал пътникът.

– Нищо.

– Тогава вие сте достойни, за да се варите в гърне.

Дядо ви, баща ви били такива високи, благородни хора, но вие какво сте? Нямах благороден характер – придобий го. Дядо ти, баща ти може да са ти оставили известен капитал, но ти можеш да го опростиш, изгубиш.

И в религиозно отношение ако се спрем, има религиозни фарисеи: „аз съм от православната църква“, „аз съм от евангелската църква“, „аз съм от католическата църква“, „аз съм свободомислещ“. – Радвам се, че си православен, че си евангелист, че си католик, че си свободомислещ, но имаш ли благородните черти на Исус? – „Нямам ги.“ – Не си православен, не си нито евангелист, не си никакъв; придобий ги, за да бъдеш такъв. – „Ама аз съм свободомислещ.“ – Имаш ли благородните черти на честните свободомислещи хора? Под думата *свободомислещ* разбирам човек, който е приятел на Истината; не си ли такъв, ти си първокласен лъжец. Често хората казват: „Ти си отличен човек.“ Хората от съвременното общество се събират трима-четирима на едно място и почват да се хвалят с благородство,

с отличия: „Твоето съчинение ние четохме и сме във възторг“; заmine – почнат: „Той е първокласен глупак“; заmine вторият – почнат и по негов адрес същото; заmine третият – и той бил такъв и онакъв; като остане един, той, разбира се, няма да каже нищо лошо за себе си. Не се лъжете от това, което казват хората, защото те по ваш адрес могат да кажат много неприятни работи, никой не казва истината. Ваши неприятели ще ви кажат: „Ти си вагабонтин, лъжец, калпазанин“ – те говорят по-скоро истината, отколкото онзи, който ви ласкае: „Ти си благороден.“ Може да си добър, но не толкоз – да не мислиш, че си отличен. Някой път вървиш изправен, махаш си ръце и бастун, като че ли си разрешил някоя велика задача на Архимед – мислиш, че като теб няма друг човек; ако си митар, казваш си: „Аз ще управлявам света.“ Христос казва: „Слушай, преди години твоите деди и прадеди управляваха и Аз помня, че там, в Моя тефтер, е написано, че те са извършили престъпления; може да влезеш и ти в тоя път, не се самонадявай.“

Затуй в каквото положение и да се намираме, трябва да имаме за идеал само Господа Бога. В този свят ще срещнем много горчиви работи; може да срещнем наш приятел, който ни обича и ще ни каже някои неща, които са верни. Не казвам, че трябва да подозираме, че всички са лъжци, не, но ако сто души ви похвалят, между тях може да ви кажат истината само трима, другите ще ви кажат истината или много грубо, или в много ласкателна форма – две крайности. Истината не е там, а е в онзи среден път: като вземете добрите черти на фарисея – неговия отличен ум, схващането и порядъка, а от митаря – неговото милосърдие, дълбоката религиозност, вътрешното съзнание да познава грешката си и да се стреми да изправи живота си. И в семействата тия – митар и фарисей – ги има: мъжът – фарисей, жената – митар.

Мъжът – от високо потекло, богат, строен, красив – благороден човек, както го наричат, а жената – от просто семейство, баща ѝ и дядо ѝ – неучени хора – простаци; той, като я погледне, казва: „Знаеш ли от какво положение съм те извадил?“ – и тя се постуши. Няма какво да прави – ще се сгуши и сготви; всяко помръдване с пръст от фарисея, че не е сготвила хубаво (– „Такава проста, невъзпитана жена аз не искам“), я застава да плаче и да слуша: „Такъв митар не искам в къщата си.“ На друго място жената е фарисей, а мъжът – митар; тя излиза от богатата фамилия, баща ѝ издигнал мъжа, който бил чирак при него: „Не знаеш ли с какво благоволение съм те взела; не знаеш как да се обличаш, как да си туриш връзката, не знаеш как да се изсекнеш.“ Ужасни формалисти са тия фарисеи, когато започнат да изреждат.

Сега и двамата – както единият, така и другият – имат нужда да изправят живота си. Христос, като казва, че митарят е по-оправдан от фарисея, иска да каже, че и митарят не е напълно прав, но че в неговите мисли за Живота, за Божествения ред има по-добро схващане, отколкото у фарисея. Той иска да каже, че един ден този митар ще седи много по-високо от фарисея. Ако не искате вие да се смирите, Господ ще ви смири, защото Той горделивите смирява, а смирените въздига. Гордостта и смирението са синоними на тези двама хора – фарисея и митаря. Вие не знаете какво може да се случи с вас в бъдеще; всичките ваши благородни черти и всички ваши деди и прадеди не могат да ви спасят.

Преди години в Англия, мисля – в Лондон, един от най-богатите и видните англичани влязъл в своите подземия да разгледа съкровищата си и по една случайност затваря вратата подир себе си, като оставя ключа отвън. Като обходил цялото свое богатство и му се порадвал, поискал да излезе, но се видял затворен.

Седял ден, два, три, наоколо му – злато, богатство огромно, но не могъл да излезе, нито да се обади. Най-сетне бил принуден да предаде душа в туй място, като оставил такава бележка: „Ако имаше някой да ми даде само едно парче хляб, бих му дал половината от богатството си.“ Ако един ден някак се случи да бъдете затворени като този богаташ в подземията на вашите благородни деди и прадеди, едно късче хляб може да ви спаси. Затова Христос казва: „Хлябът може да ви спаси, а не тези неща, за които се борите.“ И знаете ли, че много хора умират така, затворени в себе си? Хората, отчаяни, се самоубиват; и кой се самоубива? Не се самоубиват митари, а все фарисеи. Поети, художници и държавници казват: „Нас светът не можа да оцени, не можа да оцени съчиненията ни, произведенията, картините“ – и се самоубиват. Все тези фарисеи, тези благородно мислещи, с правилни лица и червени бради изобщо се самоубиват. Фарисеите в България не са с червени бради, аз ви говоря за еврейските фарисеи, тях описвам, нашите щях да опиша другояче. И българските мязат на тях, само че в нещо се различават; но понеже думата ми е не за българските, а за еврейските фарисеи, то правете заключение за българските и търсете тези типове. Как ще ги търсите? Моята беседа е да приложите това практически в живота си.

Съвременните хора проповядват, че човек, за да успее, трябва да има воля. Във волята има трояко проявление – волята може да бъде, първо, своеволие, второ, воля, която има предвид само нашите интереси, само интересите на нашия народ и, трето, воля, която има предвид интересите и на нашето общество и народ, и на човека, и на Бога. Последната воля, която обема в себе си всички задължения, които имаме към този свят, воля такава, че няма никоя сила, която може да ни отклони от нашия дълг – тя е воля добра.

Воля да работиш за славата Божия и човечеството, за народа си, за дома си и за повдигането на своя характер – това е воля. Някои казват: „Ти трябва да имаш благороден ум“; ум, който схваща своето отношение към Бога, ум, който е зает да приложи в Живота възвишените мисли – това е благороден ум. Имате всички зародиши за това. – „Ама носът ми не е такъв, какъвто искам.“ Ще се развие. Погледнете онези малки пиленца в гнездата, които нямат още пера, как чакат майка си и щом тя се зададе, те отварят уста, казват „чърррк“ и хоп – майка им втикне в устата им червейче. И двадесет пъти на ден „чърррк“ – и пак отварят уста; колкото повече тези пиленца се молят „чърррк“, толкова повече червейчетата падат в устата им; и почнат сега и крилца да растат, и най-после те хвъркват. По същия закон трябва и вие да вървите, да си отваряте устата – да се молите. Ако не ги отваряте, вие сте фарисеи и Христос ще ви каже: „Светът не е за вас, Царството Божие не е за вас, бъдещето не е за вас.“ Това иска да каже Христос.

Има хора, които не обичат да отварят устата си, само мълчат. Разбирам да мълчиш, но кога? Когато си гневен, когато искаш да обидиш човека, когато завиждаш. Но когато си радостен, когато трябва да се каже утешителна дума, отвори устата си и я кажи. Отваряте ли си устата, когато ще възпитавате децата – ето въпроса, който се слага пред вас. Вие възпитавате децата си като фарисеите: да не барат съдините, да се не оцапат, дори да не си наквасят ръцете – майката ще ги измие; да им купи бащата нови обувки, часовници, кордончета. Бащата трябва да стане роб на този фарисей. Като дойде вечер бащата, намусват му се: „Скоро, искаме това, искаме онова“ – и той се сгуши. Защо е казал Христос: „Горко вам, книжници и фарисеи“? И в домовете при децата си, и в черквите – навсякъде проявяваме тези черти

на фарисеите и се чудим защо Царството Божие не идва. И отгоре на това укори: „Калпав свят, калпаво общество, свещеници такива, онакива, учители лоши, управници лоши.“ А той – светия! И ти си такъв като ония, които укоряваш. Спри и остави тия неща, защото майка ти е при теб – щом кажеш „чъррк“, хоп и ще получиш храна. Тези неща може да ви се виждат смешни, но те са велики истини – те са дребни работи, но трябва да вземем поука от примера. В сравнение с Небесния живот, ние сме голтачи и Господ постоянно ни праща майката с тия червеи. Поздрави майка си, защото ти носи храна – колко място е обиколила тя, докато намери един червей! Как да благодарим на Бога, който всеки ден мисли за нас и ни доставя храна? Всяка сутрин да казваме и ние „чърррк“ – да Му се молим. Знаете ли какво значи това? То има дълбок смисъл. Какво съдържа това „чърррк“? Ако бяхте го знаели, щяхте да знаете думите, с които говори Небето – много къса дума, но съдържателна.

И сега вие сте в храма, Христос се обръща към вас и ви пита как се молите – дали като този фарисей, или като митаря; как ще излезете в света и ще започнете работа – като фарисея или като митаря – и вие сте от същата кал. Но Христос иска да каже да не бъдем фарисеи – мен ми е гръмнала главата от тия фарисеи; ако има нещо в света, което да безпокои, то са тия фарисеи. – „Ама еди-кой си имал такива черги.“ Зная, какво да правя – чакай да очистя себе си, че тогава хората, чакай да очистя своите въшки, че тогава на другите. Защото иначе, ако отида при него, онзи, който има по-малко, ще хване от мен. – „Ама трябва да го възпитама.“ Чакай първо себе си да възпитам. – „Ама трябва да проповядвате.“ Ако взема преждевременно да проповядвам, ще заблудя хората. – „Излез и кажи това и това.“ Какво ще кажа, да лъжа хората ли? Когато излизаш, трябва да кажеш

Великата истина – и с думи, и с живота си – това подразбира Христос. Когато почнем да учим, трябва да работим същевременно с думи и с живота си. Аз много харесвам онези съвременни учители, които, когато преподават някой предмет, физика или химия, веднага започват с опити – кислород тъй се добива, онова така става; влезеш в дърводелницата – учителят разправя и теория, и практика; влезеш в шивачницата – също. Христос казва на християните: „Влезте и вземете вашия аршин и ножиците.“ Някои трябва да захванат с игла, че после с ножица. Кои са тези ножици? То е вашият език – когато почнете да кроите и шиете, по-хубави ножици от вашия език няма; когато започнете да режете наляво и надясно, без да мислите, вашите ножици не са на мястото си. – „Не трябва ли да говорим?“ Трябва, но на място – защото ако говорите не на място, режете, без да мислите – ще се изхаби платът.

Не говоря всичко това за обезсърчение, не искам да ви кажа, че вие сте роден фарисей, но че имате разположението на фарисей – всички го имат и хубаво е да го имате до известна степен. Но когато почнете да казвате: „Господи, благодаря Ти, че не съм като другите“, фарисеят е жив във вас и мъчно можете да се освободите от него. Той живее в тила, в темето, в ушите, в главата, в носа, във вътрешната страна на очите. Този фарисей къде ще го намерите? Във всички ваши черти и проявления.

И тъй, сега Христос ни пита кой е най-правият начин, по който можем да принесем молитвата си пред Бога. Тази молитва Той подразбира в обширния смисъл – в полза на обществения живот. Някои разбират, че истинска молитва може да се внесе само в черква. Вижте, тази молитва, която ще внесете в черква, има ли известна връзка със семейния живот, може ли да ви помогне? И тази

черква трябва да я намерите де е тя. Учителят най-първо преподава на учениците за известни елементи и ги остава сами да разрешат задачата, да намерят отношенията на известен закон. Казва се на едно място в Посланията: „Вие сте храм Божи.“ Ако ние сме храмове Божи, като влезем в тайната ни стаица пред Бога, как трябва да влезем? Ако влезем като фарисея, Христос ще ни каже: „Не сте постигнали целта си“; ако влезем като митаря и признаем погрешките си, обещаем, че ще ги изправим, ние ще сполучим и ще чуем Христовия отговор: „Ти си оправдан, имаш бъдеще.“ Може учителят да намери в тетрадката много погрешки – ученикът не трябва да каже: „Колко е дребнав – само три погрешки!“; той може да я зацапа, може да задраска четири-пет думи и ученикът да каже: „Развали ми тетрадката.“ Да, ама ако искаш да бъдеш съвършен, ти трябва да му се благодариш, че ти е обърнал вниманието и на тия погрешки, защото трите погрешки може да станат повече. Изправи ги, не ги оставяй, защото погрешката е като въшката – ако я оставиш, едната в седмица може да навъди хиляди. Доста е една погрешка да изпрати човека на позорния стълб; доста е по същия закон една добродетел да ви издигне в Небето и да ви постави между Ангелите. Дайте условията и ако една постъпка е погрешна, ще ви снее; ако е добродетелна, ще ви въздигне. Следователно обръщайте внимание както върху една добродетел, така и върху една погрешка. Ако у един човек, който е водил порочен живот, е останала само една добродетел, то е онова въженце, пуснато в бурното море на Живота, за което, ако се хване, може да излезне на сушата. Следователно последната погрешка, която може да остане, е много лоша, за да погуби човека, както последната добродетел е много силна, за да спаси човека – те са, които могат да изменят нашия живот, то е закон.

И затова Христос казва: „Не бивайте немарливи.“ У фарисея имаше по-благородни черти, отколкото у митаря; той седеше в много отношения по-високо, но имаше една последна грешка – гордостта, която можа да го смъкне в ада. Митарят беше голям грешник, но беше му останала най-последната добродетел – смирението – и той каза: „Аз ще работя за спасението си“; и затова Бог даде благословение нему, защото той имаше надеждата, че ще се поправи в бъдеще.

Питам ви тази сутрин вие де сте – в последната ваша погрешка, или в последната ваша добродетел? Ако сте в последната грешка, аз ви съжалявам – пазете се, вие сте на опасно място в Живота. Ако сте в последната ваша добродетел, вие сте на сигурно място и аз ви уважавам – вие сте на сигурна канара, дръжте се за тази последна добродетел и Христос ще върви с вас.

18 октомври 1914 г., София

УСЛОВИЯТА НА ВЕЧНИЯ ЖИВОТ

„А това е живот вечни, дето да познаят тебе, единаго истиннаго Бога, и Исуса Христа, когото си проводил.“

От Йоана 17: 3

Когато младият български момък, чист като росата, среща за пръв път своя идеал в света, той се спира и си казва: „Намерих я, тя е. Сега мога като Архимеда да определя относителното тегло на телата, да посоча колко сребро, колко мед, колко злато има в тая царска корона; сега мога като Нютона да кажа защо ябълките узряват и падат, защо скалите се търкалят от високо, защо изворите планински се спускат надолу, подскачат, шумят и с бързина текат, защо небесните тела в пространството се движат и се въртят около своите централни огнища; сега моят ум, моето сърце ми разкриват тая велика тайна на движението в Живота; аз мога да ви кажа в какво седи Вечният живот; мога да ви определя неговите свойства, качества, условия и елементи – аз ги намерих, намерих философския камък, придобих ценния еликсир на Живота; аз мога да бъда смел като лъва, търпелив като вола, летящ като орела, разумен като човека.“ И право е казано: „Открил Си го на младенците“ – този млад момък не е далеч от истината, той е проумял първообразния език, на който Господ е говорил. Неговите изводи и схващания показват, че той разбира оригинала, от който черпи вдъхновението си, той говори, мисли, чувства, действа правилно – и граматически, и логически, и философски. В неговата душа има мир и съгласие, няма спор за думата *вечен* – дали тя трябва да бъде поставена пред или след думата *живот*. – „Това е външната черупка на нещата – казва той, – за

мен е важно тя да бъде в моя ум, в моето сърце, да е проникнала дълбоко в моята душа и да крепи моя Дух със своя Божествен огън.“

Верен е неговият отговор. Преди години правилно беше кочияшът да седи отпред на каляската, а господарят – отзад; в по-ново време правилото се видоизмени – господарят стои напред, а кочияшът – назад. Напред или назад, то е все едно; стига юздите да се намират във вещи ръце, конете да са силни, каляската – здрава, кочияшът – досетлив, господарят – умен и добър, целта се постига. Но ще попита някой: „Какво искате да кажете с това?“ – Нищо повече, просто и ясно, че господарят и кочияшът трябва да бъдат на своите места. – „А повече?“ – Можете ли да кажете като този млад момък: „Намерих я и намерих го“? Ето важният въпрос за вас – когато отговорите на него, светът и животът ще вземат друг вид.

Но на предмета: когато Христос е казал тия думи за Вечния живот в присъствието на Своите ученици, той им е разкрил един велик закон на Живота, чрез който закон се разграничават и определят два съществени негови елемента, които влизат във временния и вечния, в съзнателния и свръхчувствения живот. Сега, хора, които не разбират дълбокия смисъл на първообразния език, могат да направят един или друг превод, да разместят думите, но има известни закони, които регулират човешката мисъл и които не допускат едно своеобразно разместване. Докато човек не се научи да мисли правилно, той ще прави грешки и ще ги изкупва с ред страдания. Писаните неща във Великата книга на Живота са за разумните хора, те не са за по-низшите същества, които не разбират тези закони.

Сега, ако някой чете *Вечен живот* или *Живот вечен*, ще попита какво можем да разберем под думата *вечен*. Тази дума има външен и вътрешен смисъл. Под *вечен живот* у нас разбират дълъг, безграничен,

непрекъснат живот. На английски стои *eternal*, но коренът на тази дума е от санскритски произход и означава земя, а *земя* на санскритски значи същество, което зачева и ражда. Често се смесва *вечен живот* със съществуването на човека, обаче човек може да съществува, без да живее. Метафизиците спорят върху този предмет, но когато влезем в областта на опитната философия да проверяваме Божествените закони, изводите ни трябва да бъдат основани на Истината и резултатите да бъдат правилни.

В човешкия живот има три основни елемента, които никога не се менят – три главни принципа, върху които се гради неговият настоящ живот. Те са прокарани в граматиката, логиката и математиката. Например, първо, когато учат децата изреченията, казват, че изреченията имат подлог, сказуемо и връзка. Може да има и определения, допълнения и т.н., но основата е в тия три думи, които дават мисъл. Ако бих запитал вас що е подлог, вие щяхте да кажете: „Думата, която означава предмета, за който се говори в изречението.“ – А сказуемо? – „Думата, която показва какво се разправя за предмета.“ Добре, ако един учител беше ви дал да разчлените граматически прочетения стих, да покажете кои са най-важните думи в него, всички щяха да се спрат върху думите *Бог* и *Исус Христос*. Но тук основната мисъл е *Вечен живот*, а *Исус Христос* е допълнение на тази мисъл. Бог и Исус Христос са двете начала, от които произтича Вечният живот, или двете опори, двата стълба, върху които се той крепи. Логически казано, *Бог* е голямата предсилка, *Исус Христос* – малката предсилка, а *Вечен живот* – заключението. Да направим тази мисъл още по-ясна: думите *Вечен живот* подразбират разумното движение на душите; думата *Бог* – зародишите на Духа, условията, силите, законите в Природата, върху които се гради и крепи

този величествен ред на нещата, а *Исус Христос* – разумното начало, което излиза от Единия Бог и което насочва и съхранява всички живи същества.

Сега, може да помислите, че като кажете *Вечен живот*, разбирате и знаете какво е всъщност Вечен живот. Но кой е основният елемент на познанието? Ние познаваме само онези неща, които можем да опитаме, да направим. Всяко нещо, което не можем да опитаме и направим, не го познаваме – за такива неща, от каквото естество и да са те, ние нямаме нищо друго освен една представа и можем само да се догаждаме. Ако ви дадат плат, ще кажете: „Аз зная как е той станал“, но когато ви накарат да го направите – да изпредете вътъка, да турите основата, ще кажете: „Не знам.“

Науката казва, че всяко живо същество, за да може да живее, изисква среда и условия. Например средата на рибата е водата. Какво трябва да разбираме под думата *среда*? *Среда, основа, почва* са неща, които имат много допирни точки; на български и други езици няма дума, която да показва съществената разлика между тези три думи. Първият елемент на Вечния живот е онзи елемент, в който душата е потопена тъй, както рибата – този елемент наричаме среда. Когато започваме да градим една къща, тази среда наричаме основа – върху основата издигаме стени и туряме покрив. Когато посаждаме растение, тази среда наричаме почва – в почвата посаждаме разните семена. Най-първо във всяко нещо трябва да намерим средата; във Вечния живот кое е среда? Бог. Но има и други два преходни елемента или условия. Някои смесват условия със среда – има разлика. Една железница, за да отиде от София до Варна, трябва да има известни условия – те са релси, въглища и вода. А когато се обърнем към човека, кои са условията на неговия живот? Средата, в която човек живее, е

въздухът – човек е потопен в него. Но въздухът не е единственият елемент, необходим за съществуването на човека, рибите и птиците; има втори елемент – храната. Обаче ние не сме потопени в храната, този елемент е преходен, идва отвън, влиза в нас и излиза из нас и оставя своите последствия. Третият елемент за човека (туй, в което рибата е потопена – водата) е среда за рибата, а за човека е само едно условие; ако потопим човека в туй, в което е потопена рибата, той ще умре. Следователно за човека водата е условие за съществуване. Да вземем въздуха, който е среда за човека – ако го лишим от въздух, човек умира; за рибата въздухът е едно условие – туй условие се намира в самата вода и когато тя минава през хрилете на известна риба, този въздух преминава в нейната дихателна система и пречиства кръвта. Среда за рибата е водата, среда за човека е въздухът.

Но средата е само една трета от истината. Де се раждат лъжливите понятия? Когато употребим аналогично един пример, трябва да знаем каква доза истина има в него. Трябва всякога да бъдем искрени и не само нашите заключения трябва да бъдат верни, но същевременно и малката, и голямата предилки трябва да бъдат верни. Може едната предилка да е вярна, но ако другата не е вярна, вашето заключение ще бъде невярно. И когато математиците и инженерите правят известни изчисления и постройки, вземат в съображение точно всички обстоятелства, за да избегнат възможните погрешки. По същия закон трябва да градите нещата в себе си, когато искате да изградите вашия характер – вашия ум и вашето сърце. Трябва да знаете как да го градите – да знаете кое е среда, кое – условие, кое – елемент. Защото има и елементи; елементите се отнасят до поддържането на Живота, а условията – до съществуването на Живота. Например нивите, градините, лозята и т.н.

съставят условия за Живота, от които пък произтичат елементите на Живота – житото, плодовете и т.н. Светлината е елемент, необходим за Живота, но тя е четвъртият елемент; въздухът, храната и водата са първите три елемента. Ако рибата кажеше: „За мен доста е водата“, защото тя в нея намира всичката своя храна, и ако човек би поискал да живее също във водата, той би се намерил в противоречие с основните закони, които регулират неговия живот, защото не може да влезе във водата и да живее в нея като рибата. Именно от тези криви схващания произтичат грешките във всички съвременни философии и религии. В тях има много догматични въпроси, наполовина верни.

Да се върнем на думата *вечен*. Тя се отнася за Духовния свят, подразбира в себе си материали, от които може да се съгради Безсмъртният живот. Думата *живот* подразбира органическият живот в материята, който расте и се развива, и не може да бъде непрекъснат, вечен – неговата форма може да се измени и това изменение наричаме смърт. Представите обаче за смъртта са различни. Да умре човек не значи ни най-малко, че той губи своето съзнание, но че може да изгуби онези условия, при които се проявява Животът. Съзнанието може да остане тъй както, когато човек умре, остават неговите кости. Съзнанието – то е духовният гръбнак на човека. Значи върху този гръбнак, както върху човешкия гръбнак, е основана цялата нервна система и удовете, които функционират заедно с другите чувства и способности. Когато дойдем до Бога, Той е върховната сила или необходимата среда, в която човек е потопен духовно.

Да обясним тази аналогия: когато кажем, че светлината е необходима за човешкото око, това значи, че клетките на окото са потопени в светлината

и че тя е необходима за тяхното поддържане. Човешката душа трябва да бъде също потопена. Не сте я потопили – значи вие сте извън вашата среда, ще живеете като зародиш, както много житни зърна са престояли в египетските пирамиди и гробници по пет-шест хиляди години на сухо място и са чакали условия да бъдат посетени, за да поникнат. Такива житни зърна са били напоследък извадени и посетени и те са дали отличен резултат. И човешката душа като зрънце, стоящо в Божествената житница, чака тия три необходими елемента, които се съдържат в условията, силите и законите, за да може тя да почне наново своя Живот. В християнски смисъл казано, ние трябва да намерим условията, при които да можем да се потопим и да живеем в Бога. В този смисъл трябва да е насочено усилието на всеки съзнателен човек, за да може той да постигне това положение. Вие живеете, вие съществувате, но това живеене и съществуване е просто вегетиране. Съществуването ви се състои само от един елемент и се ограничава от Божествената същина, която ви е създала като житни зрънца и плодни семенца. Вие не можете да избегнете вашето съществуване, не можете да се самоунищожите – вашето битие е извън времето и пространството. Човешката душа в това състояние е просъществувала с милиарди години в недрата на Божественото съзнание, но тогавашният неин живот е бил от друго естество – тя не е била индивидуализирана, не е познавала отделния живот на индивидуалния Дух; тя е живяла в съзерцанието на Божествения блист (блаженство) – в дремещо състояние. Но сега, със своето пробуждане, тя дохожда на Земята да научи вътрешния смисъл и на този Живот – на индивидуалния живот, да придобие сама свой собствен Безсмъртен живот и да стане гражданка на Небето с определени права и задължения. Този вътрешен стремеж е условие, наложено ней от Бога.

Сега, някои искат да се въплътят и същевременно да живеят като Бога. Обаче да живееш като Бога – то е противоречие, защото, за да живееш като Бога, няма защо да излизаш от Него. Каква нужда има туй Божествено Съзнание да се отделя, да търси някакъв друг живот? Това показва, че човешката душа всякога е съществувала в Бога и неин вечен стремеж е да Го търси във всичките Негови проявления и да Го подражава.

Но да се върна към научната страна на предмета – владението на тия три основни неща: среда, условия и елементи за съществуване. В църквата тази идея е изразена под *Троеличност на Бога*. Какво означава тази дума? Три същества различни, които имат една мисъл, една воля – Отец, Син и Дух Свети. То са в граматиката подлог, сказуемо и свързка; в логиката – голяма предсилка, малка предсилка и заключение. Средата за всички същества и за нашата душа е Бог; елементът, който носи Живота в себе си, е Христос, а условията, които спомагат за проявяването на Живота, седят в Дух Свети.

Когато вие измените реда на нещата, трябва да измените същевременно и законите, които регулират формите на нещата. Вие можете да се потопите във водата, но за да живеете в нея, трябва да измените и своята човешка форма в рибешка. Това би било деградиране на Живота, защото правите условието (в случая водата) среда. А повдигане на Живота има, когато правите средата условие. И в единия, и в другия случай формата на съществото трябва по необходимост да се измени. Ние можем да изменим формата на една риба само когато изменим нейната среда. Ако постепенно я изваждаме из водата и я въвеждаме във въздуха, непременно ще се преустрои и целият неин организъм, тя ще стане птица, ще се приспособи към въздуха. Тогава водата ще стане условие за нейното съществуване, както са за нея

условия храната и светлината. Когато Христос казва: „Това е живот вечен, да познават Тебе, Единаго истиннаго Бога“, какво Той е искал да каже под думите *Единаго истиннаго Бога?* – Онази Върховна сила, която постоянно се движи в нас, която носи Живота в Себе Си, създава условията, чрез които можем да я познаем. Същество, което е потопено в известна среда, не може да познае тази среда – например рибата не може да познае водата, в която е потопена. Някои искат да познаят Бога; ако сте потопени в Бога, няма да Го познаете, защото сте вътре в Него – вие тогава само живеете в Него, без да Го познавате. А трябва да излезете извън Него и да Го направите условие за вашето съществуване, ако искате да Го познаете.

Да допуснем, че говорите на една клетка, която живее във вас. Човешките клетки са разумни същества, те имат известна своего рода интелигентност – те са като птиците и рибите. Това може да ви се вижда чудно, но тъй е. Може да направите опит да говорите и тия клетки да ви разбират. И като им говорите на техния език, те ще извършат прекрасно своята длъжност; па може и да ги сплашите – те ще се сгущат. Ако сега една клетка каже така: „Аз искам да зная какво нещо е човек“, ще бъде същото, както когато човек каже: „Аз искам да видя какво нещо е Бог“ – тогава Бог не трябва да бъде среда, човек трябва да излезе от Него. – „Ама може ли?“ – Може, само трябва да измениш своята форма. – „Ама не мога!“ Чакай тогава, когато я измениш – там е философията на въпроса. И клетката, за да може да познае какво нещо е човек, трябва да пропътува през милиарди условия, през всички тъкани – да бъде в стомаха, в сърцето, в дробовете, в мозъка и т.н. – и тогава само ще може да се спре и да каже: „Образувах своето мнение за човека, знам вече какво нещо е човек.“ И сега ние, философите на този свят, като сме ходили навсякъде, спираме се и казваме: „Ела да ти

кажа какъв е Бог – Той е всемоушен, разбра ли сега?“ – „Разбрах.“ Нищо не си разбрал. Само когато излезеш извън тази среда, като минеш през вратата, която се нарича *смърт*, когато умреш, само тогава ще познаеш какво нещо е Бог – затуй именно умираат хората. И когато в една душа се зароди желание да познае Бога, тя трябва да умре, като си каже: „Аз трябва да умра, за да позная Бога“ – това е най-правилното определение на Богопознанието.

Онези, които са писали Евангелието, са били хора много мъдри. Някои мислят, че евангелистите са били като рибари прости, неучени и че и Исус Христос бил прост, неучен. Обаче това съвсем не е тъй – Христос се е учил в Небесното училище, той нямаше нужда да се учи на Земята. Аз се чудя на това именно повърхностно заключение, че човек, който никак не се е учил, е можал да обърне света и да заведе хората при Бога. Материалистите, пантеистите казват: „Вие, християните, сте много големи глупци, вие нямате логика – на един човек, който е бил прост, неучен, вие се упоавате Той да ви заведе при Бога. Ние, когато разсъждаваме – добавят те, – вземаме в съображение всички неща.“ Някой, като проповядвал еднаж в черква, че Христос с пет хляба и две риби нахранил пет хиляди хора, за да направи това чудо възможно за схващане на слушателите, казал: „Да не мислите, че тези хлябове са били обикновени – не, те са били големи като могили.“ Един овчар, като чул това, подсвирнал си по овчарски и му рекъл: „Защо говориш така, на мен не ми е чудно, че хлябовете са били толкова големи, ами аз се чудя какви са били устата на онази фурна, в която са били опечени тия самуни.“ Ето нашата нелогичност, нашето повърхностно разсъждаване.

Първото нещо, което един християнин трябва да направи, е да се освободи от всички лъжливи заключения, лъжливи мисли, лъжливи желания. И той

може да направи това. Един логик може да се освободи веднага от тях. А един ученик може да провери доколко е правилно например това предложение: „Човек е същество с два крака, всяко същество с два крака е човек, следователно и кокошката, която има два крака, е човек.“ Заключение е много правилно, но именно двата крака не са онези неща, които характеризират човека – той може да ходи и на четири крака; а това, което може да характеризира човека, то са неговият ум, неговото сърце, неговата душа – това са три елемента. Краката или ръцете са само един извод или един външен физически продукт за човешката дейтелност. Когато човек трябва да прояви дейтелност, трябва да има ръце и крака – условията ще ги създадат. Ще попитате какви ще бъдат – те ще съответстват на средата. Ние казваме, че известни органи е невъзможно да се изменят, докато съществото живее в една и съща среда. Ако вземем рибата, ще кажем, че перките, с които тя плува, са необходими за нея във водата и че те не може да се изменят; обаче, ако рибата излезе из водата, ако може да направи това и рече да стане човек, нейните перки трябва да се превърнат в ръце и крака. Ние, които искаме да минем в Духовния свят, сме като рибите, потопени в една среда. Ако искаме да се запознаем с ония условия, в които живеят Ангелите, последните ще ни кажат тъй, както ние ще кажем на рибата, ако тя иска да излезе из водата и да влезе в нашата среда, да мисли и действа: „Ти трябва най-напред да измениш своите хриле, да образуваш дробове и да се научиш да дишаш.“ Тази риба, която научи друга да си направи дробове, ще бъде най-учената риба. Сега и аз ви препоръчвам това учение – да си направите дробове за онзи свят, защото, ако ги нямате, няма да влезете в него. Трябва да бъдете приготвени, щото вашият живот да се продължи непрекъснато нагоре след напускането на Земята.

Сега да се обърнем към думата *познание*. В нашата писмена реч думите са съставени от известни знакове – буквите, с които те се пишат. За пример да вземем българската дума *познаване*: първо имаме две черти, спуснати от горе на долу; като им турите отгоре още една чертица, става буквата *n*. Искаме да направим *o* – пишем кръг и го туряме до *n*, става *no*. За буквата *z* вземаме двете половини на буквата *o* и ги туряме едната отгоре, другата – отдолу. За буквата *n* вземаме също отвесните черти на *n* и поставяме горната чертица в средата им. Трябва да напишем *a*: вземаме две линии, допрени горе, а през средата – съединени също с чертица. За буквата *v* вземаме права линия и до нея залепваме знака на *z* и т.н. Но онзи, който е образувал тия знаци, е имал известна мисъл вътре в себе си. Аз разсъждавам по аналогия за растенията, цветята по следния начин: цветето, когато расте, стои като чаша, отворена нагоре, докогато възприеме зародиша; щом го възприеме, почва да се обръща надолу и най-сетне увисва – образува буквата *n*. И аз казвам: в познанието чашата е обърната към Бога – да ѝ налее нещо, и като го възприеме, иска да опита в себе си какво е – създава опита. Или пък в органически смисъл подразбираме, че този цвят е вече завързал и че плодът трябва да узрее. Значи не може да имате познание, докато не заченете – инак вие ще бъдете празна душа, обърната нагоре. Когато душата се обърне надолу, ще кажем, че Господ е турил нещо във вас. Може този плод да падне преждевременно, но тогава той пак трябва да повтори процеса на развитието и узряването, защото без мъка няма сполука. *O*, нулата, казват, е нищо, но в математиката тя има сила да увеличава и да намалява по десет пъти, ако я сложим пред или зад една цифра. Ако например след *1* турим *0*, получаваме число, десет пъти по-голямо, а ако я турим пред *1*, получаваме десет пъти по-малко. Значи и нищото е

нещо. Как може сега туй, което няма нищо в себе си, да увеличава и намалява нещата? В моите схващания в нищото съществуват времето и пространството като два елемента на нашето органическо развитие; в пространството действат Светлината и Топлината. Значи, когато турим нула зад *л*, това показва, че цветът има условие да се развива.

Но слизаме в това дърво, което има двояк живот: нагоре – в ствола и клоните и надолу – в корените. Казваме, че рибата е потопена във водата, а човек – във въздуха; то е наполовина вярно. Има и други елементи, с отстраняването на които престава и животът. Плодните растения имат две среди: почвата – за корените и атмосферата – за клонищата и цветовете. Тогава познанието подразбира познаването на почвата като среда за клонищата, а за корените – като условие за придобиване храна за клоните, листата и цветовете. Вие сте, да кажем, долу в корените, като пътувате по това дърво – Дървото на живота: там има двояк живот – материален в корените и духовен в клонищата. Те са като подлог и казуемо. Светът на духовете, на Ангелите, който някои наричат Астрален свят, е свързката между човешкия свят (физическия, материалния) и чисто Духовния или Божествения свят. Онзи, който говори, е Бог – Той представлява казуемото, извор на Знание, Сила и Живот; човекът е подлогът, почвата, която приготвява соковете на Живота, а спомагателният глагол *е* – това са духовете, Ангелите, които свързват физическия свят с Духовния и които прилагат законите за хармоничното действие на тия два свята. Вие може да имате подлог, може да имате казуемо, но ако нямате тази свързка, нямате изречение. Ангелите именно внасят в нас познанието за Бога, без което не можем да имаме никакъв Живот в себе си.

Ще ви приведа едно сравнение: допуснете, че вие излизате нощем зимно време, треперите и се препичате на Месечината. Пита ви някой:

– Защо седите тук?

– Препичам се.

– Ама няма Слънце.

– Ти си сляп човек, ти се лъжеш, това Слънце полека-лека ще ме стопли.

Когато нямате представа за Бога, това показва, че между Бога и вас има известна празнина, известна преграда, която пресича връзката на вашия живот с Божествения.

Сега, аз забелязвам, че в този говор има, може би, нещо смътно за вашия ум. Знаете ли защо? Като преминавам от този свят да ви обясня нещата на онзи свят, има една междина. Ако ви разкажа за музиката, ще кажа, че човек може да схване със своето ухо в една секунда най-много от тридесет и две до четиридесет и шест хиляди трептения на звуковите вълни. Когато дойдем до светлината, тя се появява веднага като червен лъч, който се произвежда в нашето око от четиристотин двадесет и осем билиона трептения в една секунда. Като се качваме нагоре по тази лестница, между червените и виолетовите лъчи има седемстотин тридесет и девет билиона трептения в секунда. Речта ни може да бъде само тогава логична, когато се ограничим в тесния кръг на нещата, които можем да схванем, сиреч които можем да опитаме и разберем. Щом минаваме рязко от звука към светлината, не всякога можем да бъдем логични, защото между звука и светлината има известни трептения, които не сме взели предвид. Минаваме от звука към светлината, но сме пропуснали известни области, за които нямаме понятие. Тръгваме за онзи свят от тридесет и две хиляди трептения и дохождаме до четиридесет и шест хиляди трептения в секунда –

до света, достъпен за нашето ухо, и казваме: „Знаем дотук“, но като продължим оттук нататък, ние сме в тъмнота и казваме: „Това не познаваме.“ Като дойдем до червените лъчи, казваме: „Слава Богу, изминахме тази пустиня“, а тази пустиня обема едно невъобразимо грамадно пространство между две граници от четиридесет и шест хиляди и четиристотин двадесет и осем билиона трептения в секунда. Всички онези неща, които хората не разбират, са за тях пустиня, в която нищо не расте, нищо няма. Когато Христос е говорил за Вечния живот, Той е бил много внимателен, Той е погълнил всички междини, съединил е световите в едно цяло: Духовния – със света на Ангелите, Божествения – със света на Троицата, физическия – със света на човеците – душите. Затова Той казва: „Аз Съм Пътят от Истината за Живота – Аз свързвам тия два свята и водя еднакво и към света на Ангелите, и към света на Бога, на Истината. Следователно онзи, който Ме последва и тръгне по този Път, който Аз ще му посоча, ще намери онова необходимо благо за своята душа – Божествения мир.“ Затова Той още казва: „Мир ви давам, Моя мир ви оставям.“ А Мирът е чадо на Небето, той е отгледан в жилището на Бога. От горното заключаваме следното: Пътят – това е движението на Духа в разумното приложение на законите в Природата; Животът – това е хармоничното организиране на елементите и развитието на силите в Божествената душа; Истината – това е проявлението на Единия Бог, който създава условията, при които човешкият Дух и човешката душа могат да се стремят към нещо по-добро и по-светло в този обширен свят.

Да вземем Вечния живот като извор, който изтича из някой планински връх на Божеството, под някоя скала – водата е елементът, който носи Живота; течението на реката – Пътят на това слизване

към по-долна посока, към по-низш свят. Затова Христос казва: „Аз излязох от Истината – от Бога и слязох в материалния свят, за да помогна на хората, да ги напоя с тази жива вода.“ Затова Той казва пак на друго място: „Аз Съм жива вода.“ Тия три неща, за които ви говорях: Вечен живот – Бог – Исус Христос, Път – Истина и Живот са свързани помежду си. Ако водата не извира из планинския връх и ако не потече по този Път, по коритото на реката, за което Христос говори, не може да принесе очакваните блага. И от чисто християнско гледище трябва да се намираме близо до този извор. Живият Христос е Изворът – само трябва човек да знае как да пие от водата на тоя Извор. Не казвам, че вие не знаете да пиете, но пиете на петстотин или хиляда километра далеч от Извора и тогава казвате, че знаете какъв е Христос. А пък не знаете колко други елементи са влезли в тази вода, размътили са я, та са заблудили вашия вкус. Трябва да тръгнете нагоре по течението на реката – пътят е малко дълъг, по краката ще излязат пришки, ама като дойдете до Извора, ще кажете: „Това разбирам вода!“ А онези, които не могат да отидат до Извора, ще пият мътна вода – мътна, защото пък без вода е още по-лошо. Аз ви казвам: макар и да ви излязат пришки по краката, идете при Извора и пийте от Неговата чиста вода. Като се върнете, ще имате бистър и свеж ум, добро сърце и широк поглед. Трябва много труд, много работа над себе си, за да може човек да приложи Христовото учение, да добие ония благоприятни резултати, които един ден ще го повдигнат да бъде съгражданин на Небето, да живее между светите и Ангелите.

Сега да се върна на въпроса: когато говорим за Вечен живот в смисъл на безсмъртие, всеки ще каже, че такъв Живот не е възможен тук на Земята. И наистина, като умре човек, може ли да добие Живот?

Заклучението е правилно, обаче не всички правилни заключения са верни, защото отде знаем, че човек съвършено умира? Когато човек не е работил през пролетта, лятото, есента и казва: „Аз ще работя през зимата“, ще му кажа: нямаш условия за работа. Ако не си забогатял през пролетта, лятото и есента, как ще забогатееш през зимата; ако не си работил, когато е било време, как ще придобиеш Вечен живот? Вечен живот можеш да добиеш сега, днес. Стига да имаш смелостта на онзи българин овчар – правилно да носиш своята тояга и да знаеш как да боравиш с нея, как да удряш. Удрянето, преведено в научна форма, означава условията, при които можете да реагирате, когато се представи пред вас някоя мъчнотия в живота. Вие често казвате: „Както е рекъл Господ“, но Господ казва, че на такъв страхливец ще му вземат овцете, той ще бъде роб, ще седи като евреите в Египет да прави тухли. И наистина, ние правим само тухли и къщи: градим, градим, направим къща – дойде Господ, изпъди ни навън; пак започваме: пет, десет, петнадесет, двадесет години пестим, след няколко години – ето пак ни я вземе. Защо е този безполезен труд? Не искам да кажа, че не трябва да работим, но трябва да работим разумно, да спечелим нещо, което да е наше.

Когато аз проповядвам така, ще каже някой: „Ама ти учиш да не работим.“ Аз уча, че трябва да работите. Онзи, който е дошъл, бирникът, задига ви имота и сърцето и ги продава, но той никога ума на човека не е продал. Колко сърца, колко души са заложени и продадени! И хората казват, че са собственици. Виждаме мнозина, които не знаят да мислят, да действат – да мразят могат, но да любят не могат. Всички тия хора със своите развалени умове и сърца образуват карма и виж в бъдеще цялото население тегли и плаче от законите, които неговите избраници са издали. Я попитайте вашите

депутати, я попитайте вашата камара какви закони правят? Някоя камара каже: „Правя такива закони, че в бъдеще Закон Божи няма да се учи в училищата“; друга: „Бог ще се изхвърли, то е нещо отживяло, в черква няма да се ходи, ще се почитат новите идеи и който не изпълнява този закон, ще се глобява с толкова и толкова лева“; вие казвате: „Няма какво да правим, такива депутати сме пратили да правят закони – ще се подчиняваме.“ Но вие ще кажете още: „Този закон, който е прокаран, не е справедлив“ – ще трябва да докарате други ваши депутати, които, като докажат вашата правота, ще създадат друг закон. Туй, което става в света, става и вътре в нас. Христос казва, че за да добие Вечен живот, човек трябва да се научи първо да мисли и действа правилно.

Вие сега си казвате: „Ние знаем – като се върнем вкъщи, ще почнем да прилагаме закона правилно.“ Какво ще прилагате? Пак стария закон – една малка неприятност ще ви извади от релсите и ще забравите Вечния живот. Слугинята прегорила ястието – вие почнете да викате и се разправяте, изгубвате в това ядене всичкия ум и сърцето си. Знаете ли на какво приличате? Много пъти умните хора са съставяли приказки за известни случаи: например едно куче минавало през един мост и като видяло във водата, че друго куче носи кокал, пуснало своя и се хвърлило в реката да грабне другия кокал – изгубило своя кокал. Често и ние по отражение оставяме питомното, за да гоним дивото. Нека слугинята прегори вашето ястие – това да не ви смущава. Когато готвите Вечен живот за вас, имайте търпението и самообладанието на онзи философ, който, като работил двацет години върху известни математически въпроси, които отбелязвал върху листчета, не се разгневил на слугинята, когато се върнал вкъщи и видял, че тя при разтребването на стаята хвърлила в огъня

всичките му листчета. А трябва да вардите вашите листчета. Сега вие често вземате, събирате всички тези листчета, които Господ е написал, и казвате: „Какви са тези парцали“ и ги хвърляте в огъня. Когато Господ дойде и пита де ви са книжките, какво ще отговорите? – „Очистихме стаята.“ – „Друг път туй нещо не бива да се повтаря.“ По този начин не трябва да чистите вашата Божествена стая. Тия книжки са разните центрове в човека, в които Господ е написал много и твърде ценни за вас неща – всичко трябва да се тури в ред. Има много неща, разхвърляни около зданието, което Господ гради – има разхвърляни тухли, пясък, камъни; всички тези материали ще влязат в строежа на вашето ново жилище – вие сами трябва да приготвите този материал. Затова казва Христос: „Когато вие познаете вътре във вас Единаго истиннаго Бога, който гради, който е среда, условие, елемент за вас, ще придобиете Вечния живот.“

И сега искам да ви оставя три неща, върху които вие трябва да мислите – среда, условия и елементи. Които не могат да мислят върху това, нека мислят за онова, за което могат. Но ония, които мислят, нека видят потопени ли са в оная среда, която се нарича Бог, имат ли условията и елементите, въздухът им чист ли е, прозорците им отворени ли са, очите, езикът на мястото ли са. Езикът не е толкова малък, колкото се вижда; езичето, това езиче, което твори и събаря в света, много малко се показва, то е невидимо, но какъв юнак е – кости чупи, хората един върху друг ги повдига на бой. Ако езикът не е на мястото си, трябва да му постегнете видите, да не е разгласен, защото, когато Господ дойде, ще види дали всички види на вашия език са на мястото, дали езикът функционира тъй, както го е направил някога. Някъде са развалени винтовете – бъбри; скоро винтовете дайте тук! Колко винтове изгубени зная аз! Изгубените винтове,

халките, всички части на вашия език, на вашия ум, на вашето сърце ще ги донесете – всичко туй трябва да се тури на място. Затуй идва Христос сега. Вие сте изхвърлили колелцето – не е трябвало. – „Как така?“ Учените казват, че сляпото черво не е необходимо и трябва да се извади, за да се отърве човек от него, когато го заболи. Как можете да кажете, че то не е на място? Ще дойде време, когато то ще почне да функционира. Лекарите казват: „Има възпаление в сляпото черво, дайте да го отрежем.“ – По добре да умра, отколкото да се лиша от него, защото болестта ще се появи на друго място. Не бива никакви удове да се режат, защото колко милиони години е отнело туй сляпо черво на Господа да го направи и сега един глупав лекар намерил, че не било необходимо и „кръц“ – вън, да освободим човека от него. Много пъти сляпото черво почне да се бунтува и да казва: „Месо не трябва да се яде, животните не бива да се колят.“ Боб, леща, фасул и други такива неща няма да причинят болки; ние: „Навън сляпото черво, пак ще ядем месо!“ Но сляпото черво има другари в сърцето и ума – ако го отрежем долу, ще умре заедно с него и другарят му вътре в сърцето и горе в ума.

Затова казва Христос: „Тия три елемента на Живота – условия, сили и закони – трябва да ги турите на място.“ Това подразбира християнството и тук е дълбоката наука за Живота. Аз не искам да ви дам празна философия, а искам да проверите и опитате в живота това, което ви казвам. Как ще се поправи светът? Ще се поправи, когато всички види се поставят на място и Животът почне да функционира като часовник. Ще ви дам един пример: един човек си купил един часовник, който скоро-скоро спрял. „Толкова пари дадох, седмица не съм го носил и той спря“, си думал. Отива при часовникаря и иска от него да направи часовника да тръгне:

– Колко пари искаш?

Часовникарят погледнал часовника и казал:

– Десет гроша.

– Добре.

Часовникарят духва в механизма на часовника, изскача една задръстена въшка и часовникът тръгва.

– Нима само за едно духване ще ми вземеш десет гроша?

– Толкова.

И Господ ще дойде, ще духне и всичко ще тръгне – колко лесно! Тия животинки са за друго място, не бива да стоят вътре в часовника. Християнството е оная философия, която иска да освободи човешката душа от всякакви паразити, да се наместят видите на езика, на ума и на сърцето – там е спасението. И когато се поставят на мястото всички види и винтове, когато умът и сърцето бъдат на място и в ред, ще настъпят условията на Вечния живот. Тогава възкресението ще бъде дело осъществимо и възможно.

Аз знам, че това поставяне винтовете на мястото е трудна и тежка работа. Но когато тя се свърши успешно, човечеството ще празнува своя юбилей на Земята – деца (синове и дъщери) ще пеят новата песен на Живота, че техните родители са намерили и наместили винтовете и че за самите тях насава светло бъдеще; народите ще ликуват, хвалят и славят Добрия Господ, че техните духовни глави (свещеници, проповедници, учители, царе и министри) са намерили и наместили своите винтове и че и за техния живот на Земята настъпва светло бъдеще. Ще пеят всички една песен, но велика песен на Живота, която ще трогва издъно техните сърца и души. В тази песен ще се оповестява всичкото минало, ще се влива всичкото бъдеще, ще се изразява духът на Новия живот. Но ще каже някой: „Що за винтове, какво могат те да

сторят?“ В тия винтове е начертан пътът, по който трябва да се върви – те съединяват, те затягат разединените части на Живота. И онзи, който се вгледа в техните витлообразни нарезки и в ръката, която ги завинтва, ще разбере дълбокия смисъл на Великите закони, които движат всичко към определена цел. Това са Божествени сили, които според Божията воля скоро ще се явят в Живота и ще наместят и турят на своите места разгласените елементи, ще насочат Божествените сокове към човешката душа, ще поставят душата в нейната истинска среда, ще създадат най-сгодни условия за нейното развитие, ще ѝ внесат истинските елементи на Живота. Тогава нашата душа ще бозае, тъй както дете бозае от гърдите на майка си здраво, чисто и непримесено мляко. Тогава в нашето подсъзнание ще се явят корените на Божественото съзнание и върху него ще се издигне стволът, ще израснат клоните, ще се развият листата на нашето самосъзнание, а във вейките на това последното ще се появят пыкките и цветовете на свръхсъзнанието – на Ангелите.

Когато това стане, то ще бъде признак на духовната пролет – човешката душа ще се намери в областта на безсмъртието, извън ноктите на смъртта, греха и престъпността. И ние с положителна вяра, с положително знание можем да очакваме неоценимото богатство – плода от Дървото на Вечния живот, листата на което служат за изцеление на човешките недъзи, а самият плод – за поддържането и безсмъртието на човешката душа и единението ѝ с Бога. А това велико събитие е на прага на днешния живот.

25 октомври 1914 г., София

СТРАХЪТ

„И да се не боите от онези, които убиват тялото, а душата не могат да убият; но да се боите повече от оногиз, който може и душа, и тяло да погуби в пъкъла.“

От Матей 10: 28

Страхът е едно тягостно чувство на душата, което съществува не само в хората, но и в животните — чувство, вложено в живия организъм, да извърши известна мисия. Страхът подразбира, че в средата, в която живеем, или в условията, при които съществуваме, има известни елементи, противни или зловредни на нашия живот. Това чувство служи просто да ни предпази от всичко, което може да ни повреди. Кога, в кое време се е появил страхът у хората? Според общоприетото схващане той се е зародил с грехопадението, по-напред човек не е знаел какво нещо е страх. И действително, страхът има двояко проявление — външно и вътрешно. Когато едно дете направи първи път погрешка, веднага чувството на страх възниква в неговата душа. Кому душата е тиха и мирна, като направи малко съгрешение? Веднага изпъква в нея това чувство на страх. Значи в душата влизат известни елементи, които я заплашват. Допускам, че имате къща, подът на която е направен от чам — веднага се заражда у вас страх, че може да се запали и изгори. Има значи известен елемент, който е турен във вашия под; вещества, които могат да горят и пламнат, може да възприемат тия свойства и цялата ви къща да изгори. Като е работило в органическия свят с хиляди години, това чувство е направило хората и животните робни на страха. Обаче страхът има и добра страна — благодарение на него се е образувала

бдителността. На много животни краката са станали дълги вследствие на страха; животно, което има дълги крака, всякога е страхливо – това можете да го вземете като факт. Задните крака на заека са много дълги, а предните – къси; ако и предните крака бяха дълги, щяха много повече да му благоприятстват в бягането.

Сега няма да се впускам да разправам каква роля е играл страхът в историята на еволюцията. Съвременните учени хора казват, че религията е произлязла от страха. Това схващане е криво, защото религията е съществувала и преди появяването на страха. Христос се обръща към Своите ученици, понеже знае, че те се намират в тази категория, че се боят за своята къща, за своето тяло, и им казва: „Не се бойте от онези, които могат да убият тялото, а душата не могат да повредят.“ Защо? Ако имате известен капитал, вложен в банката, и някой човек ви запали къщата, няма да се безпокоите, защото ще направите нова и похубава къща. Значи, докато имате капитала на вашата душа, вложен в друго място, няма защо да се боите.

Сега, нека взема втората част от стиха – от кого да се боите. – „Бойте се от онзи, който може да погуби и тялото, и душата.“ Върху втората част на стиха е имало дълги спорове – кой е този втори, от когото трябва да се боим. Някои казват, че онзи, от когото трябва да се боим, е дяволът. Аз ще ви кажа, че онзи, от когото трябва да се боим, е Бог, и то в смисъл да се пазим да не Го огорчаваме, а това значи да бъдем благочестиви. Ако бих тълкувал Божествения закон на Живота, няма да ви кажа от кого да се боите или да не се боите, а ще ви кажа как да изпълнявате Божия закон. Това е отрицателната форма на страха, а положителната форма настъпва, когато сме съгрешили – който изпълнява Волята Божия, няма защо да се бои, но онзи, който не я изпълнява, всякога ще има страх в своето сърце и никога няма да бъде спокоен и свободен. В прочетената

от мен глава Христос иска да увери Своите ученици, че в света има известни закони, които регулират човешкия живот: „Даже вашите косми на главата – казва Той на учениците Си – са преброени.“ Нито един косъм не може да падне току-така. Ако изпълнявам Закона Божии, ще бъда под покровителството на Бога както птичките.

У съвременните християни има едно криво схващане на нашите отношения към Бога, към религията и вследствие на това се раждат и много страдания в човешката душа. Някои например считат за религия да идат бездруго в черква, да запалят една свещ, да се прекръстят; и мислят, че като направят тези неща, имат религия. Обаче религията е нещо много по-дълбоко. Най-дълбокото съдържание на религията е да имаме Любов към Бога. Щом имаме този основен закон в себе си, ще бъдем готови да направим хиляди други неща заради Господа. Но как можем да проявим Любов към Господа, когато не Го виждаме? Христос казва: „Отец ваш е на Небето“; обръщам очи и виждам, че Го няма, и си казвам: „Като изляза от тялото, ще отида на това място.“

Христос се обръща към Своите ученици и им казва: „Не бойте се от ония, които са на земята и убиват.“ Кой са онези, които убиват? Ако прочетете първия стих, ще видите, че е дадена власт на нечестивите духове да убиват, но тази власт не се простира над добрите хора, а над злите. Съвременният християнин казва: „Аз искам да властвам над своите братя.“ Виждате, че на апостолите Христос не им даде власт да властват над хората, а над лошите духове. Всеки от нас трябва да властва над тях. Който не разбира този Божествен закон, всякога ще прави погрешки, ще има засади от тия духове оттук или оттам. Хората имат разни методи за заканване срещу духовете, но духовете от това не ги е страх – тях не ги е страх от тояги, нито от думи.

За да имаш власт над един нечестив дух, не трябва да имаш неговите слабости; имаш ли ги, може да си учен, философ, министър – ти ще бъдеш техен роб. Те интриги ще правят, царе ще детронират, всичко могат да направят. Нямаш ли техните слабости, ти си техен господар. Затова именно Христос е заповядвал на духовете; Той беше чист и като им каже: „Излезте!“, те са отговаряли: „Слушаме.“ Онези, които докарват и които лекуват болестите, са пак лошите духове. Ще кажете: „Чудно“, нали? Законът е такъв. Ако вземете пари от някой човек, нали трябва да ги върнете; ако нараните някой човек, нали трябва да платите за неговото лекуване? Дяволът направи пакостите, а вие викате Господа да ви оправи работите. Господ хваща дявола и му казва: „Ти си развалил на този човек къщата, иди и я оправи“ – и дяволът се мъчи да я оправи. И после пак му казва: „Ако обичаш, пак събори къщата!“

Сега, защо Господ не отговаря на молитвите ви? Ще кажа – понеже сте грешници, като дойдат тия работници, вие не можете да ги контролирате и те бягат. Трябва, като ги прати Господ, да имате власт, да им заповядвате – с камшик да стоите над тях, защото щом ги пуснете, всички ще избягат и вашата къща ще остане несъградена. Никога не трябва да имате слабостите, които тези духове имат. Някои казват: „Не можем без слабости.“ Щом не можете, ще ви умъртвяват, ще ви вземат тялото, парите, ще ви затворят – няма друг изходен път. Сега Христос дохожда и казва: „Ще ви кажа от кого да се боите.“ Той казва: „Не престъпвайте Божия закон.“ Втората част от туй тълкувание подразбира изпълнението на Божия закон, за да бъдат вашите тела и души свободни.

Всеки от нас трябва да направи малко ревизия в сърцето и ума си, да види какви слабости има в тях. Ако обичате да послъгвате, всички духове на лъжата

са около вас, те са на гости у вас, вие ги привличате. Ако обичате да злорадствате, всички духове, които злорадстват, са тъй също около вас и ако бихте били ясновидци, бихте видели, че във вашите къщи има цели орди от тях, които само ядат и пият. Ако мразите, всичките духове на омразата ядат и пият на ваши разноси. Ето защо умират хората. Като дойдат и поседят ден-два у вас, вие почнете, разбира се, да се оплаквате: „Тук ме боли главата, болят ме очите, болят ме ръцете, краката, стомахът, сърцето, дробовете.“ Как не ще ви болят, тия зли духове черпят сокове от вас и почнат да замрежват очите ви, започват да ослепяват, да оглушават, краката и ръцете ви почнат също да боледуват и един ден ви грабват и ви занасят в гроба. И като отидете при Господа със съдрани дрехи, Той ще ви попита: „Е, синко, изпояде ли всичко, което ти дадох?“ – „Татко, прости, ядохме, пихме, блудствахме, няма да правим това нещо занапред.“ И понеже Бог е благ, казва: „Стига да научите урока, пак ще ви кредитирам наново.“

И затуй Христос казва: „Ще ви кажа от кого да се боите.“ Тази боязън, този страх е благоразумието. Когато в човека се съединят отрицателното чувство с положителното – чувството на предпазливост и способността за разсъждаване, тогава у него се ражда благоразумието. Страхът е отрицателният елемент на благоразумието. Следователно Христос иска да каже: „Не разделяйте тия два елемента един от друг, защото щом ги разделите, сиреч щом разделите вашия разсъдък от чувството на страха – да се не контролират, бездруго ще изгубите и тялото, и душата си.“ Пъкълът какво означава? Ще видите, че той се състои в ония ограничени условия на развитие, дето ще прекарате живот на страдания и във вас ще остане само едно голо съзнание. И знаете ли какво е положението на един човек, който е умрял? Един ден ще изпитате малко по-

осезателно туй чувство. Когато умрелият стане само на кости, неговата душа обикаля тия кости и казва: „Колко красиви бяха те!“, и плаче: „Туй богатство ми остана, отиде мазилката.“ Тухлите и плочите са там и след време тия кости пак ще възстановят своя първоначален храм. И затова Господ пита пророка Иезекиил: „Сине человечески, тия кости могат ли да оживеят?“ Пророкът отговаря: „Ти знаеш, Господи!“ Господ казва: „Проречи тогава за Духа да дойде и да ги оживи.“ Веднъж Едисон направил една малка смешка с някои свои приятели – направил два скелета да се движат автоматично, свързал краката и ръцете им с тел, сложил грамофони на ръцете и електрически лампички в очите и тогава тези два автомата почнали да говорят: „Ние бяхме едно време като вас – ядохме и пихме, вижте какви сме сега!“ Всички се изпоплашили и хукнали да бягат; дълго време Едисон трябвало да ги убеждава, че това е само една смешка, направена от него. При сегашното анормално живееие всеки човек ще се намери в един скелет, неспособен за работа, за мислене, за действие.

И затова Христос се обръща към Своите ученици и им казва: „Не бойте се.“ За да можем да регулираме това чувство – страха, трябва напълно да се обосновем на Божествения закон – на съзнанието в нас, че сме свързани с Бога. В нас някой път се заражда мисъл: „Искаме да видим Господа, искаме да видим Исуса Христа.“ Всеки ден Го виждате: щом се зароди във вас това чувство на Любов, на Обич, Той е там и вие Го чувствате – само трябва да разтворите вашите духовни очи, за да Го видите. Вие виждате сега външната страна на нещата, но съществената не виждате. Всеки ден всеки от вас е в съприкосновение с Господа – когато страдате и обичате. Когато човек страда и е в положението на болник, Господ го лекува и като му превързва раните, причинява известни болки и

болникът се оплаква. Господ обяснява причините на тези страдания:

– Понеже не изпълни Моите закони, страдаш, но бъди търпелив, ще те излекувам.

– Ама тия болки са непоносими.

– Да, ама когато ти казвах да не престъпваш закона, ти не слушаше.

– Ама трябва дълго време.

– Ще се научиш.

Отсега нататък трябва да правите опит (и това са го правили старите християни) да можете да излизате извън тялото си. Вашият ум говори: „То ще бъде славно да изляза.“ Славно, но трябва да имаш знания. Първо, трябва да се освободиш от всички слабости на тия духове, които те заобикалят, и като излезеш, ще им кажеш: „Никой няма да се приближава до моето тяло, защото, инак, ще има камшик.“ Но ако духовете знаят, че имаш слабости, щом заминеш и оставиш тялото си, те ще го задигнат. Затова съвременните хора са яко свързани от Господа за своето физическо тяло, понеже ако излязат от тялото, ще бъде още по-лошо за тях – ще се спре тяхната еволюция. Христос се обръща към Своите ученици, които искат да Го следват, да разберат тези тайни на Царството Божие.

И мисля, че методът за дълъг живот седи тук. Сега ще ви наведе един факт: вземете хора, които страдат и които се ядосват, които преминават в живота си през много бури – техният живот е кратковременен. Ония пък, които са спокойни, както казват – хора разположени, и не се ядосват, не се терзаят, те имат дълъг живот. И затова Херберт Спенсер⁶ казва на едно място: „Когато външните сили на Природата се урівновесят с вътрешните процеси на човешкия организъм, ние ще имаме вечен живот във физическия свят.“ Кои са тези външни сили? – Те са тия вредни елементи. Когато се урівновесим, когато дойдем да

разбираме какво желаем, какво искаме и знаем как да реагираме срещу вредните елементи и да ги подчиним, ще можем да живеем на Земята колкото време искаме – сто, петстотин, хиляда години – и ще можем да заминем пак, когато искаме, от нас ще зависи. След като живеем няколко хиляди години, ще кажем: „Наживяхме се и сега искаме да заминем на дълга разходка за другия свят“; тогава ще ни придружат нашите роднини и приятели, както ни изпращат сега при тръгване на трен. Това ще бъде отиване – ние ще бъдем свободни, ще си извадим билет и ще тръгнем и няма нашите приятели да вървят подир нас и да казват: „Горкият човек, смъртта го покоси.“ – „Не – ще кажем, – аз отивам да направя разходка, отивам да посетя Бащиния ми дом, един ден пак може да се върна.“ И те ще ни пожелаят добър път.

Християнството е такава наука, която трябва да подготви това пътуване, в което има да извървите дълъг път. Да не мислите, че мястото, където отивате, е много близо – то е много близо, но и много далеч. *Близо и далеч* са неща относителни: ако вие се движите със средна бързина, ще ви трябват двеста и петдесет години, за да отидете до Слънцето, но ако се движите със скоростта на слънчевата светлина, ще отидете за осем-девет минути. За девет минути не може да отидете от тук до Борисовата градина – мен ми трябват от тук до Борисовата градина двадесет минути време, а слънчевата светлина преминава в девет минути деветдесет и два до деветдесет и три милиона мили. Когато говорим за пространство, подразбираме го по отношение на скоростта, с която се движим. Ако бихме тръгнали за най-близката звезда, Алфа-Кентавър, знаете ли колко години ще ни трябват? Тридесет и четири милиона години с трен, а с бързината на светлината – три години. Пък ако речете да стигнете със скоростта на светлината до най-близката вселена,

която е свързана с нашата вселена, трябва деветдесет милиона години. Тъй щото, ще зависи къде отивате. Ако отивате на Слънцето и се движите с бързината на един трен и ви попитат вашите приятели след колко години ще се завърнете, ще кажете: „Двеста и петдесет години за отиване и двеста и петдесет години за връщане – петстотин години, и двеста и петдесет години там да поживеем – значи след седемстотин и петдесет години ще се върнем пак наново.“ Ако попитате едного, който отива на Алфа-Кентавър след колко години ще се върне, ще ви каже: „Тридесет и четири милиона години отиване, тридесет и четири милиона години връщане и толкова години седене там – значи ще се върна след сто милиона години.“ Това са отвлечени философски мисли, достойни само за Ангелски умове; вие не можете да схванете какво е това пространство – тридесет и четири милиона години; трябва ви един Ангелски ум, за да схванете величието на Бога в тази мисъл.

И Христос, като се обръща към Своите ученици, казва: „Не бойте се“; отправя очи нагоре и добавя: „Не бойте се за тия малки къщи, които имате, не се терзайте за тия дребни работи, защото вашият Баща ви е определил велики работи.“ Гледайте да запазите душата си чиста и светла – имате ли я за капитал, можете да пътувате през тия пространства. Един ден, когато тръгнете за Небето, няма да вземете тялото си – ще тръгнете с душата си; тялото ще оставите на Земята, защото то оттук е взето. То е каруца, направена привременно от елементи на Земята, и докато сте в царството на тия четири елемента на Земята, ще бъдете в тази каруца. Като дойдете до планинско място, дето ще трябва да вървите по козя пътека, ще оставите каруцата и ще тръгнете пеш. Затуй казва Христос: „Не бойте се, когато дойде планинската пътека, да не изгубите вашата душа и спрете вашата еволюция.“

Вие искате да станете господари; не ставайте господари на вашите братя – най-голямото престъпление на съвременните хора е, че искат да властват един над други. Не бива да заповядвате на хората; на лошите духове можете и трябва да заповядвате. – „Лош дух искам да го управлявате, да го учите, но на хора не искам да заповядвате“ – това казва Христос. Вие някой път искате да знаете кой е бил по-голям и кой по-малък, кой е бил по-стар и кой по-млад. Но че си по-голям или по-малък, по-стар или по-млад, какво от това? Може Господ да те е пратил по-рано или по-късно – човек е бил на опашката или на главата, какво от това? Един ден Господ ще те тури на опашката, друг път – на главата, един ден – на гръбнака, друг път – на краката – безразлично, тия неща не са съществени. Силата е там – да се чувстваш господар на лошите духове, да им кажеш да те слушат, това или онова да направят. – „Искам да уплаша моята жена, като я набия.“ Хубаво, днес биеш, утре биеш, но тя ще избяга и ти ще отидеш да ѝ се молиш. Силата на човека е вътре в него, там той трябва да обърне своето внимание. Всеки от вас трябва да се завземе да контролира тия духове. Зная, че мнозина се измъчват от лоши духове; мнозина отиват при Христос да им помогне. Как ще им помогне? Той ги връзва, а те ги развързват. На такива хора не може да се помогне. Христос с вас ли, с вашите лисици и вълци ли ще се занимава? Турете ги на работа – тази мисъл е може би малко в алегорична форма, но аз ви я давам като едно правило. Не можете да станете господар на своя живот, докато не се научите да управлявате тези духове.

Седем стъпки има, по които трябва да вървите, преди да можете да властвате над лошите духове. Нечестивите духове ги е страх от Светлината. Първото нещо, което трябва да направите, е да се обърнете към Бога. Що е Обръщане? Вие сега сте обърнати към Бога с

гърба, във вашия свят има тъмнота; направете кръгом и се обърнете с лицето си към Господа – без обръщане към Него не може. Когато искате да изтърсите дреха от праха, как я обръщате? Следователно ще вземете вашето сърце и вашия ум да ги обърнете и ще изтърсите праха им извътре. Обръщането има двойк смисъл – обръщане към Слънцето и обръщане дрехата към вътрешността, за да се изтърси прахът.

Второто необходимо нещо е Покаянието – преглеждане, ликвидиране на сметката. Туриш обявление над фирмата: „Аз спирам всички платки, нито давам, нито вземам – годишна равностетка права.“ Правиш баланс, смяташ: толкова имаш да вземаш, толкова имаш да даваш, най-после остават десет хиляди дълг; не остава, освен да отидеш при своите кредитори и да им се молиш – то е покаяние. Изваждаш тефтерите: „Приятели, аз съм честен човек, не зная как, ама изгубих десет хиляди лева, ще простите, ще извините, ще ме кредитирате малко още“ – ако не се молиш, ще те затворят. Щом ти прегледат сметката и се убедят, че си честен, ще кажат: „Ние сме имали вземане-даване с теб, ще ти простим, ще те кредитираме наново.“

Прощение и Спасение са две неща свързани. Това, което наричаме Спасение в Християнството, настъпва, след като сме минали двата периода на Обръщане и Покаяние към Христа. Той казва: „Давам ти нов кредит и те пращам пак в света да работиш.“ Пак отвориш фирмата: „Еди-кой пак започва да функционира, дава и взема.“

Четвъртата стъпка е Възраждане. Възраждането ще обясня с друг процес из земеделието: един земеделец има една градина, разваля я и наново я посажда; когато започнат да изникват новите ябълки, то е възраждане – в него има надежда, че новата градина пак ще му даде плод. И в Християнството, след като мине този процес, става в нас Възраждане –

новото е почнало да никне нагоре. Възраждането е процес на цъфтене и връзване.

Има Обръщане, Покаяние, Спасение, Възраждане и Новораждане – петото. В Новото раждане човек се освобождава от кармичния закон на причините и следствията – вие сте тогава свободни граждани, господари, никой не може да властва над вас. Само в тази пета стъпка може да господарствате над лошите духове; само когато сте на мястото на Христа, можете да заповядвате на тия духове. Тогава ще бъдете ученик Христов, а то е високо нещо. Той даде на Своите ученици власт над лошите духове и ги изпрати да изцеляват и възкресяват хората. Как може да се даде тази власт, когато човек едва се е обърнал и още не си е прегледал сметката? Още не са го простили, още не се е възродил и той иска да управлява света! Не може. Искате да заповядвате на лошите духове – не може, трябва да минете през тия четири стъпки и тогава ще бъдете пълни господари на своето положение.

Сега вие седите и размишлявате, но пак се страхувате в себе си дали имате тази добродетел или не. Има две крайности в християнството: някои се показват повече смирени, отколкото са в действителност, а някои пък се чувстват повече грешни, отколкото са всъщност – и едното е крайност, и другото. Кажете си правото: „Аз имам в касата десет хиляди лева“, а не, като имаш десет хиляди, да казваш „пет хиляди“ – лъжеш. Имаш десет хиляди, а казваш „петнадесет хиляди“ – лъжеш. Имаш ли десет хиляди лева, тури ги в сметката десет хиляди – ни по-горе, ни по-долу. Трябва да говорим всякога истината, както си я знаем в себе си, трябва да говорим ясно, категорично, положително – тогава нашите външни отношения към хората ще бъдат добри. Защо? Понеже тия духове, които ви ръководят, живеят на Небето; когато си уреждате сметките със своя дух, той ще ги

уреди с другите духове и те не могат да ви мразят. Те могат да казват: „Аз ще те убия“ – ще им отговорите спокойно: „Не можеш, защото ти си вързан.“ Някой казва: „Ще направя това.“ – „Не можеш, я се опитай.“ Един ден на мен ми каза един:

– Ако извадя револвера, ще видиш!

– Я го извади. Ами ако остане във въздуха така, слепен в ръката ти?

– Ама ще извадя нож!

– Я го извади, изваждал ли си нож да видиш какво нещо е? Не се вади тъй, трябва да има за това разрешение отгоре.

Ако отгоре искат да изпитат дали си твърд, дали имаш търпение и самоотричане, може да те подложат на разни изпитания и ти трябва да ги изтърпиш; обаче, ако няма отгоре разрешение, цял свят може да стане, но само ще обикаля наоколо ти.

Един англичанин се хваща на бас за четири хиляди лири с друг, който имал четиридесет кучета от породата булдог и който казвал: „От моите кучета по-ужасни няма, не можеш да се доближиш до тях.“ Първият англичанин се хваща на бас и тегли един кръг около себе си, а другият пуснал кучетата върху него, но те обикаляли около кръга и не могли да минат. Най-после онзи англичанин изсвирил по един особен начин и кучетата хукнали да бягат през хората. С какво ги е изпоплашил? Имал е известна сила в себе си. С пушка не ги е гонил, с тояга също не – той е имал известна сила, която употребил, затова те избягали. Питам вашата сила къде е? Някой ден може някой лош дух да каже: „Като пусна моите кучета!“ – „Пусни ги, ще направя един кръг и щом изсвирия, като дим ще изчезнат.“ Силата е в тази Божествена свирка и който я има, той всякога е свободен и властен.

Та имате сега метода как да властвате над лошите духове – да нямате техните слабости. Ако се

страхувате, всички духове на страха ще бъдат около вас. Затова изхвърлете всички тия слабости от себе си. – „Ама – казвате – туй нещо няма да правя, няма да пуша тютюн“ – и пак на следуюния ден го запущвате. Направете го, без да го кажете. – „Решил съм да посаждам“ – ама нищо не си посадил още. Посади и тогава повикай своите приятели и им кажи: „Елате, приятели, да видите какво съм направил“ – те ще се радват. Казвате: „Аз съм решил да бъда добър, елате да видите какъв ще бъде моят план – това ще направя, онова ще направя!“ Нищо няма да направиш, аз съм видял милиони планове – целият пъкъл все с планове е пълен. Мислите да правите нещо – не говорете нищо, само кажете: „Господи, ела ми на помощ.“ И когато вашата градина израсте и даде плодове, викайте всички ваши приятели и им кажете: „Яжте, пийте и веселете се“ – тогава Господ ще ви благослови. Това е то християнството.

И когато Христос ви казва: „Не бойте се от онези, които убиват тялото, а от онези, които убиват духа“, Той иска да каже, че това, което те вземат, може да се вземе, както казва пословицата, и на Великден – срокът един ден ще изтече и ще ви се вземе. Ти си кираджия – ще ти се вземе каруцата и ще кажеш: „Изгъдиха ме от къщата.“ Защо да не те изгъдят? Благодарни, че са имали добрината да те чакат толкова години. Духовете са господари на тези елементи, които имате в Земята, те са техни. Затуй казва Писанието, че в този свят сме пришълци, че тази Земя, в която живеем, не е наша – Господ ни е пратил да я завладеем насила. И вие искате да я завладеете, да бъдете господари, но чакайте най-напред да завладеете духовете, че тогава – външните елементи, защото всеки елемент има своя господар. Вие не можете да бъдете господари на водата, ако не завладеете духовете на водата; не можете да бъдете

господари на въздуха, докато не завладеете духовете на въздуха; нито пък можете да сте господари на огъня, докато не завладеете духовете на огъня и т.н. Следователно Христос ни дава един закон, по който трябва да действаме: първото нещо е да бъдем чисти и тогава да се обърнем към Него.

Сега, понеже Христос иде в този свят, как ще ви намери? Разбира се, някои ще намери богати, а други – бедни. Казано е: „И на тази основа отгоре ако зида някой злато, сребро, драгоценни камъни, дръвья, сено, слама, всекиму работата ще стане явна; защото денят ще я покаже, понеже с огън се открива и огънят ще изпита всекиму каква е работата; на когото работата, която е зидал, устои, той ще вземе заплата, а на когото работата изгори, ще се ошети, а сам той ще се избави, но тъй, както из огън.“ И всеки, който не спазва целомъдрието и няма в себе си страха Господен, „такъв човек да го предадем на Сатана за погубване на плътта, за да се спаси Духът в деня на Господа Исуса.“ Ако вие сте добили опитност от толкова хиляди години, страдали сте, държали сте високо знамето на Истината, не сте се плашили от ония, които убиват тялото, и сте се жертвали за възтържествуването на Правдата, за тържеството на Царството Божие, Господ ще ви въздигне наново, Той ще ви възкреси.

И затуй казва Христос: „Не бойте се от онези, които убиват тялото“ – ако убият вашето тяло, душата ви ще остане свободна, а това е ценното в Живота. Всеки друг път, който ви отклонява от Истината, е пагубен и за тялото ви, и за душата ви. Защото страхливите, малодушните няма да наследят Царството Божие. В правото дело на Господа, в правото дело на човечеството, в правото дело на народа, в правото дело на обществото, в правото дело на дома, в правото дело на индивидуалната душа

не бива да има ни страх, ни боязън, ни колебание, ни малодушие, ни отстъпление от великото начало на Живота. Правото е право всякога. Любов и страх са неща несъвместими в човешкия Дух – в Духа на истинския човек. Там, където е Любовта, страха го няма и там, дето е страхът, Любовта я няма. Любовта е признак на Пълнота, на единство във всички сили, чувства и способности на човешкия Дух; а страхът е признак на отсъствие, разединение на тази вътрешна хармония на душевния мир.

С тези последни думи аз подразбирам високото, благородното, доброто у човека. Не подразбирам онова нахалство, онази грубост, онова жестокосърдечие, оная безчувственост, които често минават за храброст и безстрашие. Идеалът на геройството се състои в това – когато те турят на позорния стълб за правото дело, да можеш с великодушие да понесеш всички страдания, целия позор, всички хули и всички злорадства и обвинения на окръжаващите, пък било то и на целия свят, и да кажеш на Майка си: „За Теб, която си ме родила в тоя Божи свят, аз жертвам всичко. В Любовта Ти аз намирам своята последна опора на моята душа. Страхът от света, от онези, които убиват моето тяло, е отживял своя век. Аз не се боя, защото Те познавам. Дали ще ми дадеш смърт, или живот – еднакво с благодарност ще ги приема. С Теб и в смъртта има смисъл; без Теб и в Живота няма цел. В смъртта или в Живота бъди Ти всякога светлият венец за моя Дух.“

1 ноември 1914 г., София

В НАЧАЛО БЕ

*„В начало бе Словото и Словото
бе у Бога, и Словото бе Бог.“*

От Йоанна 1: 1

Това е най-костеливият орех и най-философският въпрос в християнството. Хиляди спорове са ставали върху този стих и, разбира се, различните философи, проповедници и верующи го тълкуват всеки по своему. И в православната църква е имало спорове върху Словото, даже са се били заради него, но въпросът с бой не се разрешава. Какво трябва да разбираме в обикновения смисъл под думите „В начало бе Словото“, кое е това начало? Когато искат да разискват известен философски въпрос, съвременните философи правят известни допускания – вземат нещо като принцип и върху него обясняват определено нещо. Например един негърски проповедник обяснявал създаването на човека по следния начин: „Бог цял ден се мъчил, направил човека от кал, турил го на плета и го сушил още три дни.“ Обаче някои от слушателите го попитали: „Ами този плет на какво се крепи?“ – „Това не е ваша работа“ – отговорил им проповедникът... И съвременните философи имат по един плет, върху който сушат Словото и човека, разрешават всички въпроси и казват: „Човек е направен от кал и е изсушен на плет.“ И ако ги запитате за плета, те ще кажат: „Не е ваша работа да знаете това.“ Но понеже този плет седи на пътя, по който се движим, дойдем ли до него, спираме се и обикаляме наоколо. Така и един евангелистки проповедник говорел за пророк Йон и казвал: „Китът цял час се мъчил и бая зор видял, докато глътне Йона.“ По същия начин сега и ние седим по цели часове, за да разрешаваме въпроса, но той още не е разрешен.

„В начало бе Словото и Словото бе у Бога, и Бог бе Словото.“ Тук основната мисъл е Словото. Какво трябва да подразбираме под думата *Слово*? – Онзи разумен Божествен акт, изявен чрез известни вибрации, които можем да възприемем. Значи, когато нещата станат видими, осезаеми, достъпни за човешкия ум – нещо, което е сформирано, понятно за нас, това наричаме Слово. Например изказвате една дума – това е слово. Думата *любов* от колко елемента – от колко букви се състои? От шест. Ако можете да отделите тия елементи, ще разберете от какво е съставена Любовта по отношение на хората, т.е. не в първичния ѝ смисъл, а в нейното проявление. Ако дойдем до самия смисъл на това, какво нещо е Слово, какво нещо е Бог, онези, които искат да разрешат въпроса, ще се озоват в една противоположност. Никога не можеш да определиш това, което няма никаква форма в себе си. Бог е нещо без форма, следователно не можем да Го определим. Какво нещо е Бог, кажете! За да Го определите, трябва да Му турите известни граници, известна форма, да Го поставите от човешко гледище в известно положение и място. Онези, които пишат върху Бога и Словото, мислят, че са обяснили въпроса. Те го обясняват, но както негърския или евангелисткия проповедник – или на плета, или в устата на кита. Но това не е обяснение.

Казва се: „В начало.“ Под тези думи разбирам онзи разумен акт, когато всички Същества, които Бог е създал, са съзнали в себе си, че Той твори, и са започнали работа заедно с Него. Ще си послужи с една аналогия: допуснете, че майка ражда дете и казва: „Началото на моето дете започна.“ Започнало е началото на нейното, но не и началото на разумното дете. На какво прилича това начало? – Вряскане и плачене, от което никой не разбира какво детето иска да каже. Началото, за което се говори в Евангелието,

е разумно. Когато детето стане на 21-годишна възраст и започне да разсъждава, тогава можем да твърдим, че това е начало на разумния живот, т.е. когато може да има правилна обмяна на мисли между майката и детето. Следователно „в начало бе Словото“ значи онова начало, когато сме започнали да разбираме Бога, т.е. когато сме престанали само да вряскаме пред Него. Дълги векове хората са плакали и са искали това и онова. И за да изясня думите си в научна форма, ще посоча, че това са всички стадии на Живота, през които това човешко дете е вървяло. Така това начало е минало през милиони форми, като се започне от най-малките. И понеже детето постоянно е плачело, Господ е трябвало постоянно да му шише нови дрехи, т.е. да го превръща ту в птица, ту в млекопитаещо животно. Стигне ли се дотам, че това своенравно дете да разбере началото, значи Словото е влязло в него. И затова евангелистът казва: „Началото се отбелязва в книгата на Небето като разумна форма на ред и порядък.“ Всеки човек започва с безпорядък, всеки започва с кал, която я сушат горе на плета. Но когато слезете от плета и застанете на краката си, в Небето се пише за вас. „В начало бе Словото и Словото бе у Бога, и Словото бе Бог“ – и това начало вече е в главата на човека.

Ще обясня с една друга аналогия кога започва това начало: представете си, че по течението на една река се връщате към извора ѝ, достигате го, казвате, че началото на реката е еди-кой си извор, и спирате. Да, това е началото, никой философ не може да каже, че не е. Тук е видимото начало, но има и други начала, които не знаем. Може тази вода да е пренесена от океана, да е скитала из пространството във вид на пара и да е паднала като дъжд, може да се е придвижила през земните пластове и да е стигнала до извора и т.н. Следователно ние говорим, че тази река започва от еди-кой си извор, само в обикновен

смисъл. „В начало бе Словото“ разбира онова разумно начало на целокупното човечество, когато туй Слово се е проявило в онази форма, която ние виждаме, че съществува. Разбира се, сега вие сте далеч от това начало, милиони години са изтекли и всичко се е размътило.

Сега ще ви дам друго сравнение. Ако четете „Послание към Галатяните“, ще видите, че там се говори за плодовете на Любовта. Вземете един плод и допуснете, че от него съществува само една семка. Ако я посадите някога, това ще е началото на нейното развиване. И попитате ли дървото откога започва неговото начало, то ще ви отговори: „От еди-кое време – от посаждането на семката.“ Следователно, когато ви попитат какви сте били в миналото, вие можете да кажете, че сте били една семка, която Господ е посадил на почва, за да поникнете, да се разклоните, да цъфнете и да завържете плод, който да узрее. Нашият разумен Живот е едно дърво. И това разумно начало сега е поставено в нашата глава. А тялото показва колко милиони години човек е текъл от това начало надолу под действието на силата на стремежа към Земята. Главата е емблема на първичното начало, когато човек е бил посят.

Сега няма да се впускам и да ви обяснявам надлъж и нашир дълбоките причини за това, което за мнозина ще бъде много сложно. Да се спирам върху първоначалното състояние на света и силите, които са действали, да се спирам върху онази първоначална Интелигентност, която е работила, и т.н., това са отвлечени неща, за които и най-великите философи са мълчали. Когато запитали за това великия египетски учител Хермес, той само стиснал устни. Какво е искал да каже? Това значи, че човек трябва да напусне своето тяло и да отиде да изследва нещата на самото място. И когато кажат, че някой човек мълчи, аз тълкувам това

мълчание тъй: „Излез, иди на мястото и изследвай.“ Например някой ме пита къде са изворите на Марица, аз му обяснявам, но той не може да разбере; накрая му казвам да мълчи и ще разбере. Това е искал да каже и Хермес. Някой ще попита как е възможно това. Щом питате, вие не сте за това място – вие още сте деца, които градят тукашните си къщички, занимават се с играчки и куклички. Трябва да изминат много милиони години, докато се повдигнете до равнина да мислите и разсъждавате върху този дълбок въпрос. Онези, които могат да ме разберат, ще си стиснат устните и ще им кажа: „Елате с мен да отидем там.“ По този начин аз вече съм обяснил въпроса философски. Щом си стисна устните, това вече е практическо разрешение на въпроса, а не теоретическо. И когато хората ме питат какво е началото, какво е било Словото в момента на далечното минало, аз ги зова: „Елате да идем там.“ – „Не можем.“ Тогава играйте си с вашите забавачки на Земята – къщи ли ще си строите, ще се жените ли, търговци ли ще ставате, войни ли ще правите... Само когато минете през целия този процес на развитие, когато израснете, поумнеете и кажете: „Долу куклите!“, тогава ще се намери Учител, който ще стисне устни и ще рече: „Елате с мен.“

Онези, които искат да следват Христовия път, трябва да имат определен възглед за Истината. Не мислете, че тя може да се добие много лесно, не мислете, че пътят, по който сега сте тръгнали, е лесен. Не, има трудности. Не казвам, че е крайно труден, но има големи спънки. Онзи, който се реши да тръгне из този път, трябва да е готов. И Природата винаги поставя пред нас големи спънки – гредички, които постоянно трябва да употребяваме, докато се приготвим за далечния път. И въпросът не е човек само да тръгне, но трябва и да стигне. А вие повървите ден, два, три, след което казвате, че тази работа няма

да я бъде, и се връщате назад. И когато хората ви питат какви новини носите, казвате: „Остави, това е празна работа.“ Само когато отидете на този вечен извор, където е започнал човешкият Живот, където първоначално е било Словото, вие ще разберете тогавашната форма на човечеството, ще разберете какви са били човешките синове. И туй, което ние наричаме *образ Божий*, за хората на Земята е една карикатура. Когато гледам хората, които седят и казват сега, че са направени по образ и подобие Божие, аз се смея през глава, защото пред мен стоят хора карикатури, на които мислите, умът и сърцето са съвсем развалени. Картината, за която казват, че имала образ и подобие Божие, е развалена, не е такава, каквата е била. И когато Словото, чрез което всичко е станало, видяло, че това, което е направило по образ и подобие Божие, се е превърнало на карикатура, то пратило Христос да слезе от Невидимия във видимия свят и да каже на заблудените: „Стига сте лъгали – това, което имате сега, не е образ Божи, това е вашият образ.“ Ще възразят: „Ама в началото аз съм създаден от Бога, роден съм от Него.“ Как си роден от Бога? Това начало е било в себе си бистро и чисто, а във вас сега има известен примес.

И тъй, за да можем да разберем дълбокия смисъл на учението, което Христос е проповядвал, трябва да се очистим. А думата *очистване* в един друг смисъл означава олекване, което пък е процес на организиране, т.е. разумният процес в нашия строеж. Телесното произлиза от закона, според който в Природата има известно стълкновение между силите. У нас съществува известна сила, известен стремеж да се приближим към Бога, но едновременно съществува и едно друго начало, което ни притегля към Земята. Следователно главата ни е свързана с Небето и ни тегли нагоре, а тялото ни тегли надолу

към Земята. По този начин ние сме разпнати. И как може човек да мисли разпнат? След като умрем, трябва да дойде един Никодим, да извади гвоздеите, да ни снесе от кръста, да ни увие в плащаницата и след като олекнем, ние ще се повдигнем нагоре. Това е Възкресението. Възкресението е един акт, при който тръгваме да видим нещата на тяхното място, тръгваме да се върнем при Словото, при Бога.

Сега вие искате да ви разказвам за Бога. Какво да ви разказвам, когато още сте разпнати, още не сте олекнали. Казвате: „Разкажете за Любовта.“ Какво да ви разправам за нея, когато сте разпнати и изпитвате болки. Единственото нещо, което мога да кажа на един разпнат човек, е да търпи, да страда и да бъде герой в страданието. Мога да му дам само това утешение. Такава е свободата на хората – трябва да минат през процеса на страданията, пример за които е дал сам Христос.

И тъй, Христос е поставил в нашия мозък началото за Словото. Словото е проявление на Бога в Духовния свят, Словото подразбира Ангелите. Значи първоначално Ангелите се движат от Бога и Той е в тях. И когато евангелистът казва: „И Словото стана плът и всели се между нас“, той подразбира, че от Ангелите Словото следва надолу, приема друга форма и слиза в човека. Когато говорим за Словото, което в начало е било у Бога и е било Бог, подразбираме всички ония Същества, които имат еволюция, различна от тази на хората. Те са нещо велико, Синове на мисълта, на разума – това са те. Това не означава, че имат формата, която ние имаме, а означава, че са Разумни същества. И когато Христос се е възплъттил на нашата Земя, Той е дошъл да проповядва това Слово в членоразделна реч. Нашата реч е превод на Словото. Аз и други път съм говорил за истинския превод на думите. Например, ако някой ни попита на какво е превод думата *река*,

на какво са превод думите *извор, светлина, топлина*, ще кажем, че светлината е превод на Истината, а топлината е превод на Любовта, че между думите има известно съотношение, че както светлината осветява външните предмети, така и Истината осветява човешкия ум отвътре, че както топлината помага на растенията да израстват, така и Любовта, когато влезе в нас, задвижва ония чувства, които карат човека да прорастват и да се повдигне. И така, който иска да знае каква е била първоначалната форма на Словото, трябва да направи правилен превод.

Разбира се, на български думата *Слово* има едно значение, а на гръцки език, на който първо е написана тази евангелска фраза, има малко по-друго значение. На гръцки тази дума започва с буквата *л* – Логос, а на български започва с буквата *с*. Тоя факт същевременно показва, че гръцкият и българският народ не се намират на едно и също място, на едно и също поле. Когато думата *Логос* е писана на гръцки език, елините са имали стремеж нагоре към Ангелите, а нашата буква *с* е символ на полумесец, което означава, че ние се намираме на обратната страна на Астралния свят, нямаме светлина и затова я вземаме, отразена от Луната. Следователно можем да кажем, че по Словото славяните са народ, който слиза надолу, че са достигнали до най-дълбокото място, докъдето може да се слезе, и че сега ще започнат своята нова еволюция. Тази е причината, поради която аз не мога да ви обясня и вие не можете да разберете Словото – понеже във вашите мозъци, във вашите умове още Луната грее, у вас образите, фигурите, всичко е смътно. Но когато дойде дневната светлина или когато Христос дойде в нова форма, всичко ще стане за вас светло и ясно.

И тъй, под думата *Слово* разбирам онова разумно начало, което твори и създава у нас и

мислите, и желанията, и действията. И сега ние трябва да се върнем към туй Начало. Всички противоречия в индивидуалния живот и между народите ще изчезнат, само когато се върнем към него. А начинът за повръщане към него е да олекнем. Ако една река, която слиза от извора надолу и отива към морето, ме попита какво трябва да направи, за да се повърне към своето начало, аз ще ѝ отговоря, че трябва да се изпари, да пооекне, да се повдигне във въздуха, за да я понесат ветровете пак към извора, към главата, от която е изтекла. И на вас казвам, че трябва да приложите същия закон. Този закон е самоотричането. Ето защо Христос казва: „Ако не се отречеш от себе си и не Ме последваш, няма да бъдеш спасен.“ Трябва да се отречем от материята, от къщите, децата, от нещата, с които сме свързани като с хиляди въжета. Казвате, че искате да отидете при Господа. Никога няма да отидете при Него, ако не изрежете въжетата, с които сте свързани. Проповедници и попове проповядват за Небето, но всички са свързани. Мълчете! Вие лъжете света. Вие се учите от Луната и виждате нещата с нейната светлина. Когато изгрее Слънцето във вашия ум, тогава ще имате друго понятие за света и Живота, ще видите колко погрешни са били вашите възгледи. И затова самоотричането означава олекване. Някои казват, че не искат да се самоотрекат. Добре, но те слизат по наклона и отиват към океаните. Други път няма – или възлизане нагоре, или търкаляне надолу. А за да се издигнем, за да олекнем, трябва Слънцето да огрее в нас. Луната не може да ни изпари, дори обратно – често е причина, която сгъстява парите. По същата тази аналогия за Слънцето и Луната в първа глава от „Битие“ се казва, че Бог създаде тези две начала и че в тях се крие цялата истина – Луната е процес на слизване към Земята, а Слънцето е процес на възкачване към Бога.

Залязването на Слънцето подразбира също слизване, а изгряването му подразбира процес на нова еволюция. И затова Луната на всеки двадесет и осем дни ви разказва историята на вашето падане. Ако се запитате защо сте паднали, защо не можете да мислите, защо нямате воля, Луната ще ви каже. Всичките нейни фази ще ви разкажат причината на вашето падане. И тогава някой ще попита как може да се повдигне и да отиде към Бога. – Ставайте сутрин, когато Слънцето изгрява, наблюдавайте Бога и ще намерите пътя. Някои смятат, че всякога трябва да мислят за Бога. Не, у вас може да има една мисъл, но може да ѝ трябва известни условия, за да започне да действа. Зародишите на вашето спасение са поставени, но само когато започнат да действат, вие ще се повдигнете.

Казват, че Христос дойде да спаси света. В какво отношение да го спаси? Когато дойде Христос, всички зародиши, които милиони години седяха, тъй да се каже, в потенциално, в замръзнало състояние, се размразиха изпод тази ледена кора, излязоха от тази ледена епоха. Сега няма да се впускам да ви обяснявам, че Земята някога е минала през ледена епоха. И в духовния живот често се случва да има такава. Ако Луната грее във вашия ум, ще кажа, че сте в ледената епоха – вашите големи допотопни животни са изчезнали, растителността е спряла, имате само един минимален живот – толкова, колкото Луната ви дава. И ако ме попитате какво трябва да правите, ще ви отговоря, че трябва Слънцето да ви огрее, трябва Христос да изгрее във вашата душа, да се яви на вашия хоризонт и със Своите лъчи на Истината да въздейства върху вас.

Сега, може да ми кажете, че Христос ще дойде. Да, непременно ще дойде. Но когато дойде, вие къде ще бъдете – на екватора или на северния полюс, в умерения пояс или на южния полюс?

Трябва да вземете в съображение вашата позиция и да прецените как лъчите на Христос ще паднат във вашата душа – дали отвесно, или наклонено. Всички трябва да дойдем на мястото, където Бог трябва да ни срещне, т.е. на Божествената земя. Ако сте ясновидци, ще видите, че има и друга земя. Ако бих започнал да ви обяснявам схващането на окултистите за Земята, за движението на сферите, ще кажете, че е по-добре да не знаете всичко това нещо, защото ще изпаднете в голямо противоречие. Ще ви кажа защо. Когато откриха радия, учените се изплашиха и започнаха да твърдят, че всички досегашни теории и възгледи ще пропаднат, че трябва основно да се преустроят, поради което е по-добре науката да не се занимава с този елемент. Та казвам: когато Христовият радий дойде, трябва да преустроите вашите възгледи и живот издъно и коренно.

И тъй, в цитирания стих Йоан се обръща към ония, които разбират. Това е най-дълбокият въпрос в Евангелието. Ония, за които то е писано, са разбирали. Един ден и вие ще започнете да разбирате. Ако кажете, че е смутен вашият ум, аз ви давам утешението: „Луната още ви грее.“ Когато ви огрее Слънцето, този въпрос ще бъде ясен за вас. Стига да бъдете искрени и да стоите на мястото, на което Бог е поискал да ви постави. Според тия закони, условията за вашето растение непременно ще дойдат, само че трябва да се почака. Но онези, за които Бог е изгрял, трябва да се самоотрекат, да олекнат, да не се търкалят надолу или, казано във философски смисъл, мислите ви трябва да имат съдържание. Също така мислите ви трябва да имат и цел, към която да се стремите. Християнин, който иска да изпълни своята длъжност, трябва да знае всичко защо е станало. Например децата се раждат; защо? Казвате, че Господ така е наредил. Знаете ли, че Господ е наредил така? И пияниците

могат да кажат: „Господ даде винцето, за да пием.“ Дали Той го е създал, или ние сме го направили? Господ е създал гроздето, но виното е наше изобретение. По същия начин вие вземате брашно и замесвате пита, но Бог ли е определил да я правите? Не, това е ваше изобретение. Поставяте два камъка, които да мелят зърното, но Бог ли е определил да се смела житото на брашно? Не, такава е вашата воля, защото не можете да смелите в стомаха си житните зрънца. Та когато съвременните хора казват, че това е истина, онова е истина, трябва да ги попитате: „Това Божествена истина ли е, или ваша?“ – „Ама аз проповядвам Христа.“ Ти проповядваш твоя Христос. – „Ама аз проповядвам Бога.“ Ти проповядваш твоя Бог, не ме лъжи! Казвам: нито се лъжа, нито аз лъжа. Всеки човек проповядва своя Христос, своя Бог. Когато една мома се влюби в някой момък, за нея той е Ангел, тя умира за него, а щом се оженият, започва да твърди, че бил дявол и вече умира от него. Кой тогава е прав? И ние в Живота казваме, че ще умрем за своя Христос, а когато се оженим за Господа и видим, че не е такъв, какъвто сме очаквали, не Го искаме и твърдим, че е лъжлив. Следователно, когато говорим, че „в начало бе Словото“, кое слово разбираме – словото според нашето схващане или първоначалното Слово, което е основа на всички хора? Онова Начало, върху което всинца се крепим, свързани в един организъм и черпещи един и същи сок, или някакво друго паразитно начало?

Всеки от вас най-първо трябва да разреши въпроса и да знае в кое начало е. Ще кажете: „Ама аз знам.“ Постоянно все това слушам – мъжът казва „аз“, жената казва „аз“, всички казват „аз“, „като мен други няма“, „аз съм голям“... А го гледам, че е само пет сантиметра от дървото, а някой дори е само един лист. Скоро ще дойде есен, ти ще окапеш, ще отидеш

при корена на това дърво и тогава ще разбереш, че има друго начало – едното е горе, а другото е долу. И тъй, всеки един от вас трябва да знае къде е това начало – в корена ли, в дънера ли, в големите или в малките клони ли, в листата ли, в зеления или в узрелия плод ли, или в семката на последния. Ако речете, че е в семката на узрелия плод, казвам: „Ти си вече човек, който трябва да тръгне и да отиде да провери първично Начало, за което Йоан говори. Ако кажете, че сте в листата, тогава много милиони години ще чакате. – „Ама аз съм в зеления плод.“ Пак ще чакаш, докато узрееш добре. – „Ама аз вече завързах.“ Добре, но може да дойде буря, да не можеш да издържиш и хоп от дървото долу на земята. А семката няма още живот в себе си и по този закон ти трябва да изгниеш, да минеш пак през корените, през дънера, да израстеш наново нагоре и да започнеш нов живот. Ако имахме време, аз бих се спрял на въпроса за падането на плода. Мнозина ме подканят: „Поговори ни къде сме били едно време.“ Зная къде и какви сте били, мога да ви говоря, но зная ли какво ще ми кажете? Ще рече някой: „Ако това е истина, голяма лъжа е.“ А когато го разкажат на някого вън, той ще каже: „Това е голяма лъжа.“ Но лъжата е сянка на Истината. Можеш да лъжеш, докато имаш истина, т.е. за да излъжеш някого, трябва да го излъжеш за известна истина. Лъжата е спътница на Истината – където има Истина, има и лъжа, и обратното.

Но да се върна на въпроса. Как трябва да приложим този разумен принцип в нас? Ще каже някой, че това е сила, която действа. Какво разбирате под израза „сила, която действа“? В умовете на съвременните учени това е толкова неопределено. Казват, че тя е сила, която гради, но как гради? Ще кажат, че се привличат и се събират, но по какъв начин? Двама души се хващат за ръце и се привличат;

магнитът привлича металните стърготини. Добре, но трябва да има известни съотношения в привличането. Именно тази вътрешна сила трябва да привлича нашите мисли и чувства към Разумното начало. И за да познаем дали се привличаме от това Разумно начало, дали сме освободени от Земята, трябва да усетим кога ще престанат у нас противоречията. Това е признак, че вървим правилно към Началото. Докогато има борба, ние сме между двата принципа и приличаме на пътника, който е изгубил ориентация за четирите посоки на Земята и наместо да тръгне на изток, отива на запад, а може да се ориентира само когато изгрее Слънцето. Ще кажат: „Крайт му е дошъл.“ На какво е дошъл краят? Когато свърши гимназия, ученикът умира ли? Не, това е край на ученето му в училището и начало на неговото влизане в света. А знаете ли думата *край* първоначално какво означаваше? – Мъжествен, умен и сръчен човек, който знае да работи, който може да носи всичко. И сега, когато хората кажат „крайт му е дошъл“, това значи, че работата е свършена. Когато дойде краят на платното, което тъчете, ще го снемете от стана и ще започнете да кроите, т.е. крайт на тъкането ще бъде начало на вашето обличане. И след като се облечете и хората ви похвалят за хубавата дреха, не се гордейте, защото не сте го изработили вие. Не се гордейте, а благодарете на шивача, който е успял да скрои дрехата и да я ушие. Има някои, които щом ги похвалят по този начин, мислят, че се отнася за тях. Не, похвалата е за шивача, а те са само негова реклама. Щом дрехата ви е зле ушита, изопачена, веднага ще кажете, че не искате вече да ходите при този шивач. Например обръщат се към някого с думите: „Вие имате благородни мисли“, и той започва да си въобразява, че е голямо нещо, и се възгордява. Чакай, това не са твои мисли. Благодарни на оня, който ти ги е дал и не те е излъгал.

Ако в ума ви има буря, в състояние ли сте да знаете как се движите? Не сте в състояние. Сега и във вашия ум царуват смътни идеи. Казвате, че Христос е принцип. Принцип означава начало, глава, извор. Когато отидете до този извор, вие вече можете да вкусите чиста вода. И ако почерпим от Христовия извор, ако прием от тази вода на Живота, нашите мисли и желания непременно ще се прояснят. Тогава ще последва и друг резултат: градежът на нашето тяло ще тръгне по правилен път, страданията и болките ще изчезнат, ще имаме правилни схващания, ще можем да говорим на хората полезни неща и да утоляваме жаждата на жадните хора. Христос каза на онези жени: „Водата, която ще дам, ще бъде извор, който блика вътре в душата.“ И вие всяка сутрин идвате тук да пиете от тази чешмичка. Хубаво, но аз, който обичам да говоря Истината, който не обичам нито да лъжа, нито да се лъжа, искам да си прокарате по една тръба от този изобилен извор, от който аз черпя, да я прокарате до вашия двор и щом дойде време, да отворите крана и да пиете. Говоря на тези от вас, които искат да бъдат ученици Христови, да имат прокарана от тази вода поне тръбичка, дълга един сантиметър. И когато светът изпадне в обсадно положение и хората жадуват, вашата тръба ще ви пои и няма да страдате от жажда. Изворът ще бъде във вашата душа – това е началото, това е и краят. А знаете ли какво нещо е край? Когато от извора прокарате в къщата си чешмичка – това е краят на нещата.

И така, трябва да гледаме на мислите и желанията, които имаме, като на дадени нам. От нас само се иска да ги използваме. Всяка мисъл идва и заминава, не можете да я задържите. Да не мислите, че можете да задържите и желанията. Не, както храната минава през нас, по същия закон минават и заминават и духовните мисли. Те са форми, които носят известни

сокове на Живота. Използвайте соковете, които са скрити в тях, а прашеца пръснете в пространството, което ще се изпълни отново. Ако ги задържите дълго време в бутилка, соковете ще се развалят и Господ ще ви държи отговорни за това. Някои искат да станат богати с мисли, но лесно могат да бръкнат и да ги ограбят. Подобно на парите, мислите господар не признават, а познават този, който ги има. Някой човек може да бръкне в главата ви и да грабне мислите ви, може да бръкне в сърцето ви и да грабне желанията ви. Например една мома изгубва сърцето си и започва да линее или някому грабват мислите и той полудява. Защо? Защото не разбират основния закон, че всяка мисъл и желание са изпратени от Невидимия свят, за да ги използваме, след което да ги пуснем да вървят в света. Когато има движение, когато има размяна на мислите и желанията, тогава има и забогатяване. В замяна на мислите и желанията, които препращаме, ще получим съответните сокове на Живота. И затуй Христос казва: „Аз Съм животът.“ Същественото за нас е Животът. И тъй, трябва да впрегнем на работа всички наши мисли и желания, за да придобием Живота. И когато го придобием, ще бъдем свободни граждани и ще се упътим към това Начало – към вечния извор, отдето трябва да уталожим своята жажда.

Когато някой умре, казват: „Отиде на онзи свят.“ Ако семката е узряла, ще отиде на онзи свят, но ако не е узряла, ще капне край дънера, близо до корена и няма да отиде. Някой казва, че е узрял. Ако наистина си узрял, Господ ще дойде, ще вземе плода и ще го отнесе на добро място. Следователно всеки трябва да се запита неговата семка узряла ли е. Сега вие ще кажете: „Аз вярвам в Христа.“ Добре. – „Той ще ме спаси.“ И това е добре, но дълго време ще падате при дънера на дървото, докато семката узрее във вас. Само когато узрее, тогава ще имате духовна Свобода.

Единственото богатство, което човек ще отнесе от Земята на Небето, е този малък зародиш. А когато отиде на Небето, човек ще започне пак да го посява за нов живот, защото там е същото училище, там също се работи. И когато там ви проповядват висша наука, как ще я разберете, ако нямате способности, ако на Земята не сте се научили да направлявате вашите мисли и желания? Ако искате да разберете Христовото учение и да имате положението на разбойника, разпнат отдясно, комуто Христос рекъл: „Днес ще бъдеш с Мен в рай“, вие трябва да работите. Ще кажат някои, че и те са разпнати. Да, но от коя страна? Ако сте отляво, съжалявам ви, с вашите страдания няма да влезете в Небето; ако сте разпнати отдясно, радвам се, защото вашето избавление е дошло. Всички, които са разпнати отдясно – учители, свещеници, философи, царе, ще бъдат спасени, но ако сте разпнати отляво, отново ще се повърнете на работа в този свят. Такъв е Божественият закон.

Началото, това е дясната страна, това е Христос. А това значи да разсъждаваш съгласно Божествения закон, да го прилагаш в Живота и да нямаш два ума за нещата. Някои от тези, които ме слушат, си казват: „Кое да слушам, дали онова, което църквата казва, или това, което този човек проповядва?“ В такъв случай ти, приятелю, имаш две глави. Ако църквата и аз проповядваме и учим за Божествената Истина, не може да има никакво противоречие и резултатите всякога ще бъдат еднакви. С други думи, ако постъпваме съгласно Божествения закон, ябълката, посадена от някой свещеник, ще израсте по същия начин, както и ябълката, посадена от мен. Трябва само да се гледат резултатите от нашите действия. Защо се съмнявате – имате свещ, с която можете да видите дали говорим Истината. Среща ме някой и ме пита черен ли съм, или съм бял. Нали имаш свещ, виж! – „Ама

не виждам.“ Тогава ти си в тъмното. Аз те познавам и виждам какъв си. Например ти си евангелист, казваш, че като твоята вяра друга няма, а как тогава не можеш да познаеш Истината? Приятелю, ти си човек, който и себе си, и другите лъже. Истината има само един образ и той е хармония, самоотричане, Добродетел, Мъдрост, Правда. Когато добиете този образ, ще имате сигурен Мир, Спокойствие и Сила. Тогава светът може да се вълнува, морето може да е бурно, но вие ще бъдете тихи, спокойни и свободни като птиците, които летят с крилата си. Щом дясното или лявото ви крило е осакатено, ще се сринете с главата надолу върху Земята. И Земята казва: „Който има само едно крило, при мен ще остане.“ Грешниците са птици с по едно крило. Дяволите казват: „Нас ни трябва хора с по едно крило“, а Христос казва: „Мен ми трябва хора с по две крила.“ Ние имаме две ръце – дясна и лява – и ако владеехме законите за разреждане на материята, щяхме да можем с тях да хвъркнем, да се повдигнем, щяхме да бъдем свободни да напуснем тялото си, когато пожелаем. Сега се страхувате от смъртта и казвате: „Дяволите са лоши духове, ще ни попречат.“ Какво могат да ви направят, когато и те са ограничени от същия закон? Ако владеем двете крила и ако Христос е в нас, няма от какво да се боим. Страхът в нас показва, че не сме с Бога. И казва Писанието: „Съвършената Любов изпъжда всеки страх.“ Страхуваш ли се, Любовта не е в теб.

Сега, вие се питате как ще ни спаси Христос. Чудни хора сте! Щом посеее житното зърно, спасението ви е дошло и гладни години няма да има. Вие искате да бъдете Ангели. Как ще бъдете, когато не сте посети и не сте изникнали? Ангелите хвърчат като птиците, а вие сте растения; тогава как ще се преобразите толкова бързо? Знаете ли колко форми трябва да преминете! Под думата *форми*

разбирам силите, които трябва да владееете. За да можете да измените една форма, трябва да знаете законите на силите, които действат в нея, понеже те ви ограничават. Вие сте ограничени – например трябва да ядете три пъти на ден и ако не ядете, губите разположение; ако не пиете, също губите разположение. Някой казва: „Аз съм силен.“ Ти си силен само три дена. – „Аз съм родолюбец.“ Ако три дена те държа гладен, ще почнеш иначе да мислиш и да молиш за хляб. Трябва да придобием Жив хляб, не трябва да го вземаме само от Земята. За нас Земята е лихвар. Всички лихвари и всички лоши духове са турени на такива длъжности и казват: „Ще ти дадем хлябец, ама ще ни платиш еди-колко си!“ Но вие трябва да станете умни. Когато се намерят десет умни хора, ще вържат този дявол и ще кажат: „Това жито ни е пратено от нашият Баща горе.“ Следователно, за да доловите добре това, което ви пращат отгоре, трябва да имате чист ум и чисто сърце.

„В начало бе Словото и Бог бе Словото.“ Нека се попитаме дали това Начало е у нас, дали ние сме в Бога и дали Бог е в нас. Не казвам, че не сте в Бога. Дори твърдя с положителност, че вие съществувате, живеете и се движите в Бога, но Бог не е у всинца ви. Защото човек може да бъде изсъхнал корен и може соковете на дървото да функционират, но в него да не проникват. Ако сте сух корен, Христос какво ще ви ползва? Трябва не само да сме в Бога, но и Бог трябва да бъде вътре в нашия ум и в нашето сърце.

Сега, какво разбрахте от днешната беседа? Запомнете следното нещо, което от чисто практическо гледище е важно за вас: трябва да си прокарате по една малка тръбичка от този извор вътре във вашия двор и отсега нататък да не безпокоите нито мен, нито свещениците. Казвате, че нашите свещеници не проповядват. Те не са ви хамали. Направете си

чешма и пийте. Казвате, че свещениците били лоши. Защо? Защото не давали вода. Прокарайте си от извора чешма вкъщи и нека да престане този „Източен въпрос“⁷. Когато прокарате от този извор чешма, всички спорове ще изчезнат. Английският учен Дравмонд е казал, че три са елементите, с които постоянно се храним: двата са въздухът и водата, които Господ даром ни е дал, а третият елемент е храната, за която постоянно работим. Ако за придобиването само на един от тези елементи ние сме станали роби, какво щеше да бъде състоянието ни, ако по същия труден начин добивахме и другите два елемента? Положението ни щеше да бъде три пъти по-тежко. Един ден, когато станем по-умни, Господ ще ни даде даром и третия елемент и тогава ще бъдем свободни граждани. Сега сме в третия стадий на нашето развитие.

Христос разрешава въпроса и казва: „Аз Съм живият хляб.“ Когато Той влезе в нас като жив хляб, ще се освободим всички – и мъже, и жени, и деца, и свещеници, и учители – и тогава ще започнем да се занимаваме с по-важни работи, както Бог е отредил. А сега само бистрим политиката – кой има повече, кой по-малко. Сега всичко, включително и войните, почива върху хляба и когато някой има необходимия му хляб, иска да вземе и хляба на другите, за да има повече. Христос казва: „Аз Съм жив хляб, Аз ще разреша въпроса, Аз ще бъда едно Начало.“ Начало на какво? – На свобода, на разумен живот, на разумен подвиг, на преобразуване на света. Това е Началото. Следователно, когато искате да работите с Исуса Христа, съединете се с това Начало. И когато се съедините, ще имате всички блага, Силата Христова ще бъде и ваша сила и всички хора на този свят, които са от дясната страна на Христа, ще бъдат ваши приятели. Тогава всички ще се сдружат, ще тръгнете

със свещ да търсите вашите братя и Господ ще ви даде съвет какво трябва да правите с вашите братя отляво. Ще дойдете отново на Земята да им помагате, докато всинца – и ония отдясно, и ония отляво – се върнем на Небето, за да бъдем едно с Христа. Това е Началото, това е Словото, това е Бог, за който тази сутрин ви проповядвам. И това живо Слово, което гради, въздига и преобразува света, е вътре във вас – то е живият Христос.

8 ноември 1914 г., София

ДУХЪТ И ПЛЪТТА ПРИЛИВИ И ОТЛИВИ В ЖИВОТА

*„Защото плътта похотствува
противното на Духа, а Духът – про-
тивното на плътта, а те се про-
тивят едно на друго... А плодът
на Духа е любов, радост, мир, дъл-
готърпение, благодат, милосърдие,
вяра, кротост, въздържание.“*

Галатяном 5: 17, 22

Изобщо хората имат много смътни понятия за ония дълбоки закони, върху които почива Животът. Светът, в който живеем, се управлява от закони, от правила, които Бог е положил отдавна, когато е устройвал Вселената. И когато е въвел в нея първия човек (Писанието тук мълчи), Господ дълго време го е учил и му е преподавал небесните знания. Запознал го е с всичките основни закони на това голямо здание, в което го е поставил да живее, показал му е свойствата на билките, запознал го е с качествата и действията на елементите и като го е поставил господар над всичко, казал му е: „Ако спазваш законите, които Съм положил, ще бъдеш всякога щастлив, радостен, блажен и във всичко, което захванеш, ще сполучаваш; но в деня, в който престъпиш Моята заповед, всичко ще се опълчи против теб.“ Че това е факт, свидетелстват двете дървета, за които се говори в Писанието – Дървото на Живота и Дървото за познание доброто и злото. Ако бих се спрял да обяснявам какви са тия дървета, бих се отвялякъл много, това ще оставя за друга беседа. Тия две дървета в Рая бяха живи, интелигентни, имаха известна сила, известни качества в себе си. И каза Господ на първия човек: „В Дървото за познание на доброто и злото се крие голяма опасност и в който ден

ДУХЪТ И ПЛЪТТА

посегнеш на него, ще изгубиш всичко – елементите, скрити в това дърво, не са за теб, ти не си достатъчно силен, за да ги владееш. В бъдеще може да ги изучиш, но засега ще се ползваш от всички други дървета, от всяко нещо в Живота, но не и от Дървото за познание доброто и злото.“

Няма да се спирам да говоря за дълбоките причини, които подбудиха Адама да престъпи Божествената заповед. Някои проповядват, че трябва да имаме вяра. Действително вяра е необходима, било положителна или отрицателна – тя е основа в Живота, без нея Живот не може да съществува. Съществата, колкото малки и да са, като започнете от микроскопичните и дойдете до най-висшите, всички имат вяра. Но каква е тяхната вяра? Един безверник казва: „Аз не вярвам в Бога“, но същевременно това негово твърдение показва, че той вярва в нещо – той вярва, че няма Бог, значи пак трябва да вярва. Бих желал да видя как човек може да стане съвсем без вяра, да не вярва и в себе си. Щом той вярва в себе си, значи има вяра, само че вярва в своя ум. Когато казваме, че някой е безверник, то не е право, то е наполовина истина – оставил е вярата в Бога, но има пък вяра в себе си. И тъй, вярата може да бъде положителна и отрицателна. Адам и Ева, като са проявили този принцип на невярване в Бога, понеже е влязъл Луцифер в райската градина, повярвали са в последния и оставили Бога. Вследствие на това е станало и грехопадението. И апостол Павел казва в посланието към римляните: „Комуто се подчиниш, нему слуга ставаш.“

Тази сутрин моята беседа ще бъде върху двата велики закона, които формулирам така: закон за противоположностите и закон на подобие. Това са закони, които можем да проверяваме всеки ден. Те не са отвлечена философия, не са като прераждането

или трансмигрирането на душите – те са неща, които можем ежедневно да проверим в себе си. И тъмните страни от това гледище на законите ще ви станат до известна степен ясни. Например вие се намирате при морския бряг, виждате морето тихо и спокойно, но изведнъж забелязвате, че то почва постепенно да се вълнува и повдига към брега, образува течение – туй, което учените наричат прилив. Има места, дето морето се повдига до шестдесет крака височина; тогава трябва да избягате колкото се може по-скоро – само така можете да се избавите, иначе ще бъдете засегнати и погълнати от вълните. И този прилив, туй повдигане на вълните продължава дванадесет часа; след дванадесет часа ще забележите, че вълните почват да се отдръпват пак назад към морето. Туй може да го наблюдавате често, някога всеки ден – в двадесет и четири часа еднаж напред, еднаж назад от брега. Такъв прилив и отлив става и във вас. Къде? Разбира се, не в планинските високи места, не във високите върхове на Живота, ами в ниските места. Често ви се е случвало, може би, да слизате в тихо време на брега на морето и да запявате някоя хубава песен и току погледнете – дошла вълна и задигнала и вас, и хубавата ви песен или най-малко свършено ви измокрила. Или пък качили сте се на лодка в тихо море, дойде буря, обърне лодката и вие се намерите в развълнувано море. Може някой да помисли, че това е преувеличение на фактите, но това е вярно в живота. Колко пъти хората изчезват безследно в това житейско море със своите песни, мечти и идеали. Вие казвате: „Нещастие.“ Вие търсите причината, без да знаете законите на Природата.

Когато старите философи са казвали „познай себе си“, подразбирали са да познае човек тия два закона на отмерените движения – на прилив и отлив. Във вашия ум тия две думи са смътни, но

ще се постарая да ви ги обясня. Туй проявление на съвременната наука го наричат закон на ритмичното движение. Във всички неща има течение от центъра към периферията и от периферията към центъра; във всички неща има приливане и отливване, повдигане и спадане, зараждане и израждане. В химията има акция и реакция – акция е прилив, след туй се образува реакция, която пък е отлив. Ако наблюдавате някой път своя часовник, ще забележите, че гласът му, еднаж усилен, почва постепенно да отслабва, да замира и като че по едно време спира, после пак се усилюва и пак спада; същото това става и във вашето сърце. Ако турите ръка на сърцето си, ще забележите, че някой път то почва да бие по-бърже, и вие се уплашвате; докторът казва: „Тоя човек има сърцебиене.“ То е прилив на вашия организъм, който прилив се отразява върху сърцето. Този закон действа навсякъде и когато лекарите казват за някого, че има порок на сърцето, аз казвам чисто и просто, че тоя човек има известен прилив на своя ум, на своето сърце, на своята душа, и че след дванадесет часа този прилив ще спадне и сърцебиенето ще мине. Тия дванадесет часа може да са дванадесет секунди, дванадесет минути, дванадесет часа, дванадесет дена, дванадесет седмици, дванадесет месеца, дванадесет години, дванадесет века, дванадесет хиляди години, дванадесет милиона години и т.н. – все едно, отношението на нещата си остава все същото. Така действа този закон.

Апостол Павел в прочетената от мен глава говори за закона на плътта – то е законът на отлива; законът на Духа – това е законът на прилива. Законът на противоположностите включва в себе си закона на отлива, а законът на подобие – закона на прилива. В някои места се образуват миазми, изпаренията може да разпространят микробите и около тази местност се

явяват болести. Този закон действа в нашия мозък, в нашето сърце и в нашата душа. В организма остават често утайки, от които се образуват болестите и които ние наричаме ревматизъм в ставите, в краката и в главата – тогава ние усещаме болки и почваме да се оплакваме. Ако сме умни и разбираме закона, там, дето има прилив, можем да турим силна преграда, голяма стена. Ако ли сме глупави, зяпаме по брега на бурното море. Хората постоянно казват: „Светът е лош.“ Но в какво е лош? – „Ами тази обща война!“⁸ Тя е прилив на силите и в този прилив има сблъскване, та всички бягат и казват, че морето иде. И това бягане наричат война. Питате какво ще стане със света. Казвам: след дванадесет часа или след дванадесет седмици, или след дванадесет години всичко това ще утихне, напоените с кръв местности пак ще пресъхнат и хората ще се попитат: „Каква беше тази работа, коя беше причината, защо туй море се разяри срещу нас?“ Морето не се е разярило, то диша и когато се напъне в дишането, неговата коруба, неговите гърди се повдигат на шестдесет крака. Само че, когато морето диша и поема своя дъх, ти трябва да бъдеш шестдесет километра далеч от брега – на някой висок връх. Когато издиша, можеш да отидеш на брега и да се поналюбуваш, но щом видиш, че почва да поема въздух, пак бягай там, на високо място.

Тия два закона на противоположностите и подобие, ако можем да ги разберем, са две велики неща в света. Единият закон – на подобие – е закон на Небето, другият закон – на противоположностите – това е законът на Земята, на органическия свят, на плътта. Ставате сутрин неразположен духом, целият свят ви е крив, не ви се работи, умът ви е смутен, казвате: „Господ не е направил света както трябва“, всички дяволи са във вашия ум, вие сте готов да се карате с всекиго, пуснали сте си пояса и чакате някой

да го настъпи, готови да избухнете – това е законът на противоположностите. Него ден жената, като види мъжа, че си е пуснал пояса, ако разбира закона, трябва да бяга два километра далеч и да си каже: „У мъжа ми днес има отлив на Духа и прилив на плътта.“ Не трябва да се смеете, защото утре пък жената ще си пусне пояса. То е закон, всички едновременно не си пускат пояса.

Преди десет години живеех в едно семейство, то се състоеше от седем членове – баща, майка, един син и четири дъщери. Правех малки наблюдения и проверявах този закон – вървеше като часовник. Всички членове от тази фамилия всеки ден в седмицата се редуваха: в понеделник – бащата неразположен, поясът му пуснат, всички казват: „Тато е неразположен, навъсен, вика, кряска“; всички се спотайват и търсят само причината. Във вторник бащата е весел, но гледат – майката си пуснала пояса; бащата се подсмива и дума: „Днес майка ви е дежурна.“ Интересно е, че в сряда големият син си пуснал пояса; всички се смеят, защото си го знаят. И по тоя начин се изреждат всички. Аз знаех кой кога е дежурен и програмата вървеше ненарушимо. Хубаво, туй донякъде е приятно – ако един си пусне пояса, а другият не, лесно е. Но когато и двамата са дежурни и са пуснали пояса си – казано на научен език, когато и двамата имат отлив, тогава е лошо.

Ето какво казва Апостол Павел в прочетената глава – че плътта противодейства на Духа и обратното. Не можем да примирим тия два закона, то е немислимо, защото те имат диаметрално противоположно движение: единият се движи напред, а другият – назад. Законът на противоположностите е закон, който разрушава, той руши хармонията, щастието; щом дойде във вас, като се връща, той задига всичката ви покъщнина. Когато попаднете дълго време в

този закон на противоположностите, той може да има влияние върху вашия ум дванадесет минути, дванадесет часа, дванадесет години. Има известни периоди в живота, които влияят върху характера на човека още от самото начало. Ако някое дете се зачене и роди в периода на противоположностите, то ще стане непременно престъпник, най-големия вагабонтин – не може да избегне последствията, защото те са му дали ония елементи, които подтикват живота в друга посока. Ако бащата и майката са под влиянието на закона на подобие, у тях ще се роди много благороден син или дъщеря, с добър и развит ум. Така действат тия велики закони и първите хора, преди да съгрешат, са ги разбирали, но след съгрешаването са ги забравили.

Хората искат свещеникът след черква да им проповядва, но той е в закона на противоположностите – неговите вибрации, неговото настроение, неговата проповед този ден не могат да донесат благословение на хората. Той може да служи от немайкъде, длъжен е; ако беше свободен, щеше да си вземе капата и да отиде някъде, но хората искат да им проповядва. Какво ще им проповядва? Ще ги кастри: „Вие сте такива, вие сте онакива, вие сте лоши хора“, и ще ги прати в пъкъл. Него ден той е казал една лъжа. Той е говорил за себе си, защото туй, което той е говорил, се е отразявало във вас – вие сте били огледало и той се е оглеждал във вас, живял е под влиянието на закона на противоположностите.

Разправят за един знаменит американски проповедник в град Ню Йорк, който проповядвал дълго време под влиянието на закона на противоположностите и изказал такива ужасни работи, щото изпоплашил всички енориаши, като че ли светът се свършвал. Понеже под влиянието на този закон на противоположностите често остава утайка в стомаха,

който не може тогава да смила и отделя соковете и вреди на целия организъм, то вземат един ден проповедника и го откарват в болницата, за да очистят от стомаха му тия малки папили. Пъхват в устата му едно черво, пускат четири-пет килограма топла вода, измиват веднъж-дваж стомаха, изчистват утайките от него и втората седмица проповедникът се явява в черква и проповядва за Царството Божие, за идването на Христа, за Любовта и т.н. Хората си казват: „Я вижте, нашият проповедник се преобразил.“ Та казвам: когато един проповедник или оратор излезе да проповядва в черква или в камарата, трябва да изхвърли утайките из стомаха си, из сърцето си, из ума си и тогава да говори на хората.

Ставате, да кажем, сутрин, малко сте неразположен, но не можете да си дадете сметка; минат се пет-десет минути, почва умът ви да се проведрява и казвате: „Слава Богу, светна ми.“ Минава се известен период време, налегнат ви пак лоши мисли и пак казвате: „Този дявол откъде се намери?“ Хората не могат да разберат, че тук има закон, който периодично и систематично действа в света – тук не е дошъл никакъв дявол с капан да ги хване, то е един Божествен закон. Господ казва: „Аз ти дадох ум да разсъдиш за наредбата на света, Аз ти разправих едно време за този закон, но ти го забрави и сега самият този закон ще те научи.“ Когато съвременните общества дойдат да разберат дълбокия смисъл на тия два закона, само тогава ще може да се оправи коренно светът, ще се оправят съдилищата – всичко.

Някои питат как може да се оправи светът. Може. Когато почнем да постъпваме съобразно с този закон, светът ще се уреди тъй, както Бог го е наредил първоначално. Еднакви причини произвеждат еднакви следствия, противоположни причини произвеждат противоположни действия. Индусите, които знаят

тия два закона, изясняват ги с думата *карма* – закон за причините и следствията. Но карма може да бъде карма в прилив и карма в отлив, сиреч карма добра и карма лоша. На търговски език то значи да даваш – да вземаш: даваш ли, това е отлив; вземаш ли, това е прилив. И онзи, комуто дължите, ще дойде при вас точно на падежа да ви покани да си платите дълга. Падеж, това значи закон, който регулира нещата. Този закон е обусловен от такива длъжности и от лицето, което има да взема. Следователно, когато Бог ни постави в света, Той постави известни условия. Ние сме подписали задължително, че ще направим това или онова, но сега Му казваме: „Не Ти дължим нищо.“ – „Тъй ли, Аз ще приложам закона върху теб, ще приложам закона за противоположностите.“ Ти биеш някого – и той ще те бие, ти го обичаш – и той ще те обича, сиреч каквото правиш, такова и ще ти правят. Тия два закона владеят и действат на Земята. Подобното с подобно всякога се отблъскват: един петел се качва на купището – друг, по-силен, отива и го изгонва. Защо и двата не вземат да кукуригат? Законът казва тъй: на едно купище само един петел трябва да пее. Тъй че в света може да има само добро или зло – две злини не могат да се търпят на едно място, следователно и две добрини не могат да стоят на едно място. Светия със светия не могат да се търпят, учен с учен – също; вземете двама лекари – пак тъй. Върху това една турска пословица казва, че памукчия от бяло куче хас не струва. Защото тук, на Земята, действат именно тия два закона – на противоположностите и на подобие: Доброто има стремление към злото, а злото – към Доброто. Затуй именно онзи, който иска да живее на Земята, непременно трябва да има за приятели лоши хора, па и лошите трябва да имат за приятели добри хора. На Небето законът е друг, но на Земята е тъй. Онзи,

който иска да се събира с добри хора, с хора като себе си, всякога ще има нещастие. Защо? Защото трябва да има обмяна.

Да кажем, един търговец има изработени платове за милиони левове и съседът му има също такива платове; кому ще ги продават и двамата? Интересите им не съвпадат – единият ще каже на другия: „Махни се оттук, иди на друго място, на другия край на земята, аз ще търгувам тук.“ То е значи законът на противоположностите. Затуй казва Христос, който е разбирал този закон: „Да се отречем от себе си, да оставим на това място други да живеят.“ Щом човек се отрича, става слуга и като стане слуга, Господ казва: „Аз те обичам.“ Ама ако каже някой „И аз искам да бъда господар“, Бог казва: „Двама не могат да бъдат господари, единият трябва да бъде господар, а другият – слуга.“ Злото се ражда, когато и двамата искат да станат господари. А щом искат да станат господари и настояват на това, Бог каже: „Двама господари не може да бъдат при Мен – щом настоявате на това, хайде на другия край на света!“ А кой е другият край на света? Земята. Затуй Господ е пратил хората на Земята. Във всички вас, които искате да разберете закона на подобие, действа законът на контрастите и затова сте нещастни. Трябва да излезете от закона на противоположностите и да влезете в закона на подобие, а законът на подобие е самоотричане. Да се самоотречеш не значи да изгубиш живота си, ни най-малко – ще замениш само една служба с друга. Да кажем, двама кандидати искат да бъдат директори на една гимназия; единият, ако действа по закона на подобие, ще каже на другия: „Ти стани директор, аз ще стана учител.“ Но ако и двамата искат непременно да станат директори, ще има интриги пред министъра – всеки от тях ще му казва: „Аз съм по-способен.“ Кой ги управлява тук? Законът на контрастите.

А учението на Христа спада към закона на подобие. Христос слезе на Земята, за да установи закона на подобие. Той казва: „Аз не искам да господарувам над вас, а искам да ви науча как да бъдете щастливи. И ако Ме обичате и изпълнявате Моя закон, ще бъдете честити.“ Неразположен си, мразиш, одумваш, нещастен си – ти си в закона на противоположностите. Трябва да го напуснеш или, в научна форма казано, да излезеш от закона на контрастите и да влезеш в закона на подобие – с други думи, да измениш условията и средата. Почни да обичаш! – „Как ще обичам?“ Ти наистина не можеш да се научиш да обичаш, докато не отидеш в мястото на Любовта. То е все същото да те затворят в тъмна стая и да ти кажат: „Гледай!“ Какво ще гледаш – мрачната стая не е област на подобие, трябва да излезеш из нея. Ако имаш свещ, можеш да драснеш кибрит и да я запалиш. И когато Христос казва „Трябва да се отречем от себе си“, разбира да излезем от тая мрачна стая на своя егоизъм и да влезем в закона на подобие, на Любовта. Виждате колко е разумно това.

Излезте и идете в ония места, дето можете да черпите елементи, необходими за вашето щастие, за вашето сърце. Не може да направите това, ако сте в закона на противоположностите. Тогава за един стол, за една професорска катедра ще се борите мнозина. Веднъж във Франция устроили конкурс за една катедра и се явили петнадесет хиляди души кандидати. Е, колко души могат да седнат на нея? Един кандидат за един стол. В този свят често се раждат известни желания. Защо? Завиждате – вие искате тази катедра. Мразите някого и се стараете да го премахнете от пътя си; явно мога да ви отговоря: аз зная защо го мразите – или вие, или той искате тази катедра. Законът на контрастите в живота е неумолим, този закон действа и в нашите мисли,

и в нашите сърца, и в нашите тела. Клетките, тия милиарди клетки, от които сме сглобени в нашите кости, в нашата нервна система, в стомаха, в белите дробове, в сърцето, в мозъка – всички клетки на тия органи попадат в известен период под тия два закона на противоположностите и подобие, защото в тях става прилив и отлив. Човек се гневи, неразположен е, значи има отлив. Ще трябва непременно да дойде в него прилив. Как? Ще се съсредоточи, ще отправи ума си нагоре към Бога, ще отиде да се разговори с Него и когато мине отливът, ще си дойде на Земята.

Под прилив не разбирам само когато е в морето, но и когато се повдига прилив и в растителността, когато има влага във въздуха. Щом узрее, всяко нещо почва да съхне – имаме закон на контраста, който приготвя почва за идущата година. И другият закон значи има своето място – законът на контрастите трябва да снесе старите дрехи. Вие се събличате – това е закон на контрастите, обличате се – това е закон на подобие. Окирливи ви се тялото – имате закона на контрастите, окъпете се – в закона на подобие сте. Всякой ден ставаме сутрин и си мием лицето; защо? По навик. Днес трябва да отидете пред Господа; защото във вас има отлив, вие си умивате лицето и казвате: „Ще снеса от сърцето си товара, ще смъкна надолу утайките на моя ум и тогава ще отида горе пред Господа“ – миенето на лицето с теглене на ръцете отгоре надолу това показва. Но вие, като не можете да изтълкувате това, умивате се и цял ден пак бъркате вътре в калта, и работата не върви. Как ще върви, калта е у вас. Трябва да бъдете на някое високо планинско място.

Трябва да приложим този закон, както казва Апостол Павел, в плодовете на Духа; а те са Любов, Радост, Мир, дълготърпение, благодет, милосърдие, вяра, кротост, въздържание. Любовета – това е бащата, Радостта – това е майката, Мирът – това е

тяхното дете; значи те са един триъгълник, който спада в Божествените неща. Който иска да бъде блажен, трябва да притежава тия неща – тогава той е на Небето. След това идва втората категория, която отива към Ангелите: дълготърпение – това е бащата, благодетел – майката, милосърдие – тяхното чадо. Придобийте ги и ще бъдете между Ангелите. Третата категория: вярата – това е бащата, кротостта – майката, въздържанието – тяхното дете.

И тъй, аз казвам: според този закон на подобие-то вие трябва първо да имате баща. Кой е вашият баща? Вярата. – „Ама аз нямам вяра.“ За теб, приятелю, аз имам лошо мнение; щом нямаш баща, ти си роден от незаконни родители – теб майка ти не те е родила по Божествен начин. Туй подразбирам, когато някой каже „нямам вяра“. А когато кажеш „имам вяра“, облажавам те – ти имаш баща, който е много благороден, който е от високо произхождение, от царска фамилия. – „Ама не вярвам в този баща.“ Ти си последен негодник.

Да дойдем на думата *кротост*. Казахме, че кротостта е майка, тя е от царска фамилия. Вярваш в кротостта, значи имаш майка. – „Ама не искам да бъда кротък.“ Тогава ти си без майка. Следователно един християнин трябва да има баща и майка – вяра и кротост, а самият той е въздържанието. Когато кажем *въздържание*, трябва да подразбираме себе си – детето на нашия баща – вярата и на нашата майка – кротостта. Някои казват: „Аз искам да отида между Ангелите.“ Може да отидеш, но трябва да се родиш от баща – дълготърпението, и трябва да те зачене твоята майка – благодетелта – тя да те носи в своята утроба. И ти, като се родиш, какъв ще бъдеш? Милосърдие – Ангел, светия. Милосърден ли си, ти си Ангел – ти имаш горе, между Ангелите, баща дълготърпение и майка благодетел.

Този е законът, който регулира човешкия живот. Той е основание на една философия, която

може да се проследи всеки ден; той не е никакво предположение, той може да се провери от всекиго. Не лъжа, както не обичам да ме лъжат. Да лъжа, значи да бъда глупав, както и ако ме лъжат, ще бъда глупав. Изключвам закона за контрастите от себе си. Ако съм в отлив, отивам при Бога; ако съм в прилив, дохождам на Земята на работа. А ако съм при Бога, кой ще ме излъже? Затуй казвам в една минала своя беседа: „Там, където Господ влиза, дявол не може да влезе.“ Дето не е Бог, там е дяволът. Когато някой каже „дявол ме гази“, аз разбирам какво иска да каже. Ако Господ е в твоето сърце, дяволът не може да те гази. По този закон за подобие то зло не можем да превърнем в Добро, нито Доброто – в зло.

При един светия, който живял двадесет години в пустиня, се явил един белобрад старец и рекъл:

– Аз съм много голям грешник, моля те да се помолиш на Господ да ми прости греховете.

Като заминал старецът, светията почнал да се моли Богу за него. Явил се един Ангел и му казал:

– Твоята молитва не е приета пред Бога, защото този старец е дяволът. За да го опиташ истина ли ти говори, кажи му така: „Аз ще се помоля за теб, но ти трябва да изповядаш греховете си и да отидеш горе на една скала и да речеш: „Господи, бъди милостив към мен, който съм голям грешник, мерзост на запустението!“ И цяла година да повтаряш тия думи.“

След няколко време старецът дошъл пак при пустинника, но последният му рекъл това, що му поръчал Ангелът.

– Как – извикал дяволът, – не мога да го направя. Аз, който управлявам света и му заповядвам, не искам да се моля, ти се помоли!

Тогава той му рекъл:

– Старата злоба не може да бъде нова добродетел.

Онези, които проповядват Евангелието, трябва да знаят, че никога не можем да превърнем закона на противоположностите в закон на подобие, сиреч не можем обърна към Господ един човек, който живее постоянно в закона на контрастите, не можем го направи щастлив, както не можем превърна жена в мъж. Една жена иска мъжа ѝ да я направи щастлива; как ще я направи щастлива, когато тя не го обича? Купува ѝ костюм – недоволна, донася месо – не било хубаво, къщата не била съградена както трябва, това и онова не било на мястото. Че как ще я задоволи, когато тя се намира в областта на противоположностите на своя ум и когато всичките неща, които мъжът може да направи, не са в състояние да изменят нейния нрав? Нито пък жената може да угоди на мъжа, ако той е с такъв нрав – може да му сготви, да ошета къщата, но той ще бъде все недоволен, защото живее в закона на противоположностите. И тогава някои идват при мен и ми казват: „Не знам какво да правя, моят мъж е станал опак като оса.“ Аз разсъждавам хладнокръвно и казвам: „Той се намира по нещастие под закона на контрастите, намира се в отлив.“ Турете го във вашата каруца, впрегнете коня: „Хайде днес, мъжо, да направим една разходка.“ И когато една жена иска да заведе мъжа си на черква, тя взема файтон и казва: „Ще отидем при Господа, в черквата ще проповядва еди-кой и ще научим нещо.“

Сега ние седим и казваме: „Да се оправи светът.“ Че как ще се оправи? Ако една свиня милиони години е грухтяла под дървото и след като е изляла крушите на дървото, почне да рови корените му в земята и да пита: „Къде се скриха тия круши?“, как ще роди дървото други круши? Тя ще развали цялото дърво. И вие, като не намерите круши горе, почнете да ровите долу, казвате: „Парите, които търсим, са закопани в земята“ – и ставате малджии. Аз ви казвам: вие се

намирите в тази област на закона на контрастите. Няма никакви круши, никакво имане, не трябва да ровите на едно място, а трябва да си турите торбата на рамо, да си вземете тояжките и да отидете на друго място. Защото, когато дойде Господарят и види, че ровите на едно място, ще ви набие хубаво. Ето това е, което Господ прави сега на Земята: ние ровим и търсим круши, а Господ казва: „Ударете на всекиго едно по двадесет и пет!“

Затуй казвам: приложете този закон. Жената да не рови около корена на мъжа си – като няма круши, да чака; мъжът, и той да не рови около корена на жена си, поповете – около корените на своето паство, учениците – около корените на своите учители. Приложете всички закона и ще дойдете да разберете Живота, както Господ го е направил. То е философия, която можем да приложим в този свят – и тя е толкова проста, че всеки може да я разбере. Ако ли речете: „Аз туй не мога да направя“, ще ви кажа, че вие сте в блатото, в тинята на противоположностите. Като кажете „мога“, вие сте в закона на подобие, вие ще направите крачка напред и ще влезете в пътя на Спасението. Казват някои: „Аз не мога да любя“; съжалявам, не мога да ви помогна, понеже вие сте в областта на противоположностите, дето събирате утайките, тинята. – „Мога да любя“ – вие сте в закона на подобие и Господ ще бъде с вас. Ставате сутрин неразположен; кажете в себе си: „Днес имам отлив, чакай да впрегна каруцата, да взема хомота на коня, ще пътувам.“ Не стойте там, не ходете около дървото да берете круши, когато не му е времето – ще ги намерите на друго място, по-далеч. Станете, идете и помолете се, ако знаете как да се молите. В силата на молитвата ще укрепнете.

Да се моли човек, това е най-високото и благородно занимание, което може да се върши

в тоя свят. Само така се въздига и облагородява човешкото сърце. Не говоря тук за външната страна на молитвата, дето взема участие само езикът, но за оная молитва, в която се изразява съзнателният стремеж на душата към Бога – висшата Любов. Но не всички гледат така. Някои хора казват: „Аз не мога да се моля“; други се смеят и казват: „Заблуждение е да се молим – аз, учен, който съм свършил, да се моля на Господа!“ Но нашите учени са непоследователни и ето защо – те искат длъжност и правят прошение: „Понеже баща ми е бил такъв, майка ми – такава, понеже имам нужда, моля най-учтиво да благоволите да ме назначите, като обещавам да изпълнявам точно и акуратно длъжността си.“ Това не е ли молитва? Да, молитва – доста характерна. А щом е молитва за Господа, било срамота. Докато имаме хора, които се молят само на подобните на себе си, а не на Господа – висшето благо, светът ще бъде такъв. Те живеят в закона на контрастите.

Как можем да бъдем добри, когато на всяка стъпка лъжата е наша спътница? Мамим себе си, ближните си и Господа. Несъзнателно сме дали гражданство на лъжата. Ние действаме под страх. Нека се освободим от страха, нека си турим за девиз да говорим истина поне пред Бога, нека кажем: „Днес няма да говоря измама пред Господа.“ Направим ли грешка, да кажем: „Съгреших“, а не – „Еди-кой си е причината, аз седя малко по-високо от него (като фарисеина), имай за мен по-високо мнение.“ Тогава сме в областта на закона на контрастите, в тъмнината. Нека си кажем правото: „Аз направих това.“ Защото като изповядваме грешките си, ще се поправим. Ако прочетете изповедта на Толстоя, ще намерите добър пример за това: той стана велик, когато изповяда прегрешенията си. Само един-два такива примера има в историята. Можете ли да направите такава изповед?

Ако искате да станете благороден, Ангел, светия, то е много лесно. На ден можете да станете десет пъти и ангел, и дявол. Някои не вярват в прераждането, ама вие десет пъти на ден можете да се преродите. Вие сте прероден дявол, щом искате да убиее човек – тогава се намирате в областта на противоположностите и сте в състояние да направите всякакво зло. В закона на подобие ли сте, вие сте Ангел; готови ли сте да се самопожертвате или да направите благородно дело, вие сте светия. Само че не можете да задържите това положение дълготрайно. Казват, че човек е направен по образ и подобие Божие; ще изтъквам какво разбирам под това. Когато кажат: „Направили някого генерал или министър“, той не е ли съществувал порано? Той е съществувал, бил е прост гражданин. И когато Господ казва: „Да направим човека по образ и подобие Божие“, Той иска значи да произведе, да направи човека генерал, да го облече с мундир генералски, да му тури генералски еполети. Обаче човек не изпълнил Волята и заповедта Божия и Господ го разжалвал, снел му еполетите и дрехите – това е грехопадането. – „Свалете му мундира – казал, – защото не изпълнява генералската длъжност както трябва.“ Обръщате се към Господ – Той каже: „Днес си по образ и подобие на генерал, турете го в Рая!“ След пет-десет минути, не изпълните ли закона, казва: „Разжалвайте го!“ Гневни ли сте, неразположени ли сте – извън Рая сте. Мине година, две, почнете да се разкайвате – Господ казва: „Доведете го, ще го произведе пак генерал.“ Господ много пъти – всеки ден, всеки час – може да ви направи генерал или да ви разжалва. Ако сте днес добре, вие сте Ангел на Небето; утре сте зле – Той ви праща на Земята. Не се ли молите, не спазвате ли закона, ще бъдете дявол. Тия два закона на противоположностите и подобие то регулират света.

Онези духове, които живеят под закона на противоположностите, нямат разположението да се върнат в закона на подобие и затова тях Господ не може да пренесе от една област в друга. Първото нещо в християнството е границата, която съществува между тия два закона. Като дойдем до границата, трябва да оставим всичкия багаж – мисли и желания, които са под закона на контрастите, и да влезем чисти в закона на подобие. Тогава Господ ще ни тури Своите дрехи – пак ще ни произведе генерали. Поради непослушание на заповедта Божия – да не посяга на забранения плод – човек оголя, Господ му съблече генералските дрехи и човек бе принуден да си направи такива от листа. Господ каза: „Скоро му направете дрехи от кожа“ – затуй сте облечени в тази кожа, която имате. Ако искате да хвърлите вашата кожа, кога ще я хвърлите? Когато влезете в закона на подобие. Тази кожа ще падне от вас, и Господ ще ви даде генералски дрехи с еполети, които ще бъдат много пъстри. Такава е християнската философия, нея можете да я приложите в Живота. Това не е философия на миналото – то е философия, която се прилага на практика. Вие всеки ден се прераждате от Ангели на дяволи и обратно – ето това е прераждане. Сега спорят и казват: „Който вярва в прераждането, ще го изхвърлим от църквата.“ Как ще ме изхвърлите, когато вярвам в законите на контрастите и подобие и живея според тях? Когато аз живея според закона, дали ще ме изхвърлите от църквата, или ще ме държите в нея, то малко може да засегне душата ми. Когато аз живея при Бога, когато никого не мразя на Земята и се старая да обичам всичко чистосърдечно, може ли някой да ме изхвърли? Може да ме изхвърли само един Бог. Това е учението, което ви проповядвам. И казвам ви, че само в деня, в който съгрешите, вие сте изпъдени из Божествената църква – Рая.

Що са съвременните църкви? Те са само едно далечно възпоменание за величието на миналото. Знаете ли какви тайни се крият в тия църкви? Ако бих седнал да ви тълкувам какво значи църквата, какво значат тия камъни, от които са съградени черквите, да ви разправам за свещеническите одежди, за свещите, които се палят – във всичко туй има дълбока философия. Върху тия дрехи на свещениците са написани всичките Божии закони. Те всеки ден ги обличат, но забравят да четат какво пише върху тях. Знаете ли какво значат тия дрехи, които носи владиката – короната, патерицата, завъртяна отгоре с нещо като две змии, и т.н.? Ами кадилницата и тамянът? Ние сме затворили книгата и казваме: „А, тя е много свята книга, не барайте!“ Обаче Господ казва: „Гледайте да я не охлузите отвън, пазете я чиста, но отваряйте я внимателно, прочитайте всякой ден по малко и забележете тия ценни неща, които тя съдържа.“ Тия неща – църквата, одеждите, иконите, свещите, кадилницата, книгите – всички са на място.

Трябва внимателно да пазите съдържанието на Свещената книга – по нея ще разбирате законите за противоположностите и подобие. И когато ги разберете и понесете на рамо кръста Христов, готови да ви приковат, тогава ще каже Бог: „Ето тоя ще бъде с Мен в Рая“ – ще бъдете спасени. То става моментално: ей сега мога да бъда в пъкъл, в един миг – в момента, когато се поколебая в Бога и мисля лошо за Него, съм в дъното на пъкъл. В момента, когато възлюбя Бога в душата си и кажа: „Прости ме, Господи!“, аз съм при Него и Той простира Своята десница и ме прибира.

Сега ще ви приведа един пример и с него ще заключа: в миналото някой си човек умрял и го занесли в пъкъл. Живял той дълго време, с векове там, мъчил се и се молил на Господа да го прости. Най-после Господ казал: „Отворете книгата на Живота и вижте

дали е направил поне едно добро в целия си живот.“ Като разтворили книгата, намерили, че веднъж бил дал един морков на един беден човек. Тогава казва Господ: „Този човек може да бъде пуснат.“ Заповядва на един Ангел: „Ще му подадеш този морков да се хване той за него и така ще го изтеглиш из ада.“ Обаче заедно с него се хванали и други грешници – наловили се един на друг за краката и Ангелът ги понесъл към Рая. Но този, чийто бил морковът, рекъл на другите: „Този морков е мой.“ И щом издумал, веригата се скъсала, та всички паднали пак в пъкъла.

Нека вашият морков послужи за спасението и на други хора, за да се издигнат към Небето. Защото, инак, ако кажете: „Този морков е мой“, ще паднете пак долу. Може да се хванат за вашите дрехи, за вашите крака – мълчете, нищо не казвайте. Него ден, когато кажете: „Този морков е мой“, вие сте далеч от Господа. Безкористието живее всякога под закона на подобие. Жертва и себеотричане за другите – това е християнството.

15 ноември 1914 г., София

СЛОВЕСНОТО МЛЯКО

„Пожелайте като новородени младенци чистото словесно мляко, с него да порастете; понеже вкусихте, че „Господ е благ“, при когото идвайте като при камик жив, от човеците отхвърлен, а от Бога избран и драгоценен.“

Първо Петрово 2: 2-4

В една заповед на Мойсеевия закон се казва: „Не пожелай“, а в това послание на Петра се казва: „Пожелай.“ Кой от двамата е прав? И двамата са прави от свое становище. Обаче ако Мойсей бъде на мястото на Петра, ще бъде крив, и Петър, ако бъде на мястото на Мойсей, също ще бъде крив. Мойсей казва да не пожелаеш какво? – Власт, богатство, жена. А Петър казва „пожелай“ какво? – Словесно мляко. Защо? Защото то е необходимо за духовното растение. Първото нещо, което потърсва детето, когато излезе от утробата на майка си, е цицката мляко, защото, като суче, расте и се развива. И Петър казва същото – да намерим цицката, която ще ни храни духовно, защото, ако не я намерим, по същия закон, както детето, не можем да живеем. Подир три-четири години, когато детето порасне малко, изникват му зъби, което ще рече, че неговият организъм се пригажда вече за твърда храна. Същото е и в духовния живот – не бива да се възприемат още отначало твърди учения, които може да причинят смърт.

Пита се дали всички, които живеят на Земята, са смукнали това словесно мляко. Не всички и затова измират. Майката трябва не само да роди детето и да има мляко, но туй мляко трябва да бъде и непокварено. Колко майки са отровили своите

деца с лошото си мляко! Ако майката се гневи по няколко пъти на ден, подир няколко дена ще отрови с млякото си детето. Също и свещениците, които по отношение на паството си са на мястото на майките, когато проповядват; и учителите, когато преподават, ако се смущават и тревожат, тровят своите пасоми и питомци. Съвременните хора страдат от едно голямо невежество: те много неща знаят – от геометрия, аритметика, граматика, ботаника, физика, за движението на небесните тела, как е създал Бог човека, как последният се е развил – но същественото знание, необходимото словесно мляко те нямат. И знаете ли на какво приличат те?

Има анекдот за един турски мъдрец, който разправял, че знаел всичко, каквото ставало на Небето – в колко часа ставал Господ, какво правел, какво правели Ангелите. Като разправял един ден това на султана, последният повикал още един като него философ и като искал да ги изобличи, че има неща, които не знаят, рекъл им:

– Желая да се поразходим с моя параход насаме и да си поприказваме приятелски.

Тръгнали. Като се разговаряли, сложили им тепсия с хляб и мляко. Султанът рекъл на съпътниците си да дробят зальци в млякото. Като надробили хляба, той разбъркал зальците и рекъл:

– Всеки да изяде своите зальци.

– Отде да знаем кои чии са – възразили философите.

– Ами като не знаете зальците, които вие сами дробите, как ще знаете какво става на Небето?

Петър в цитираните стихове по-нататък отправя слушателите си към живия камък. Ние знаем, че има само мъртви камъни, от които правят къщи, ала както виждате, има и живи камъни. Ако можете да изтъкувате думата *камък* на духовен език, ще

намерите, че има друго значение. Под думата *камък* в духовен смисъл се разбира завършен характер, в който всички сили са уравновесени, процесът на развитието върви хармонично, мозъкът, белите дробове, стомахът, нервната система са в ред и функционират добре. Ето защо и Христос казва: „Бъдете камък, който може да расте и се развива“; и на друго място: „Трябва да съградиш дом Божествен“ – подразбира – от такъв камък.

Но да дойда пак на думите *словесно мляко*. Някои често казват: „Искаме да бъдем духовни.“ Какво подразбират те под това – дали да се затворят в себе си, да бъдат спокойни и да мислят и съзерцават? Това не ги прави духовни. Да бъдеш духовен, ще рече да бъдеш в съприкосновение с обкръжаващите условия, със средата, с почвата, върху която живееш, и едновременно да знаеш правилно да реагираш на тази почва, среда и условия – елементи, които създават Живота. Най-високото положение, което може да заеме човек, то е, когато умът, сърцето и душата – всички тия сили (защото те са сили) са на своята висота, в максималното си развитие. Камъкът в своето естествено състояние не може да възприеме течното вещество, но опече ли се във варница, той служи за белосване. И Господ, когато иска да белосва Своя дом, опича камъка, туря малко вода и като се образува реакция, замазва го с белота, наричана духовно Чистота и Доброта в Живота. Дойдат ли страдания, това ще рече, че са ви пуснали в пещта, за да се превърнете в необходимата духовна вар. Има някои твърди камъни, които и след като ги турят в пещ, не се опичат. Тях считат съвсем безполезни, вземат ги и ги изхвърлят на пътя.

Сега, когато Петър казва „пожелай“, иска да изрази този вътрешен процес на опичане – да се образуват в ума ония висши форми, които чрез

процеса на разредяването ще могат да минат от един в друг свят. Имате две мисли в ума си, които ви безпокоят; вземете едната, не я жалете, ами я турете във варницата, турете отдолу дърва и я опечете. И като опечете така всяка мисъл от хилядите, които налитат върху вас, ще бъде също като да изпечете няколко хиляди килограма вар и да я продадете. С туй, освен дето ще се отървете от един голям багаж, който ви тежи, но ще имате и голяма печалба. Туй, което става във физическия свят, става по аналогия и в Духовния свят – всеки процес на физическото поле едновременно е процес и на Небето, и обратното. Ако разберете правилно това нещо, ще знаете, че когато страдате на Земята, на Небето се радват. Защото, когато ви пекат във варницата, вие, като не разбирате дълбоките причини, казвате: „Изгоря ни животът!“, а на Небето викат: „Колко се радваме, че този камък ще се превърне на вар!“ Когато си мислите: „Тези Ангели горе нямат никакво състрадание към нас“, те отговарят: „Имаме, имаме – ние виждаме, че и вие като нас ставате бели и чисти.“ Та трябва да желаем не ония неща, които сгъстяват и втвърдяват, а ония, които разширяват нашите души, ум, сили и способности.

Но ще зададете въпрос: „Как можем да приложим това на практика в живота? Аз имам немирни ученици, непослушни деца; как ще може да им въздействам?“, или: „Аз съм свещеник, имам хора невъзпитани и неверующи, които не могат да разберат философията на Живота“, или: „Търговец съм, моите съдружници и мющерии искат да ме ограбят.“ Всички се оплакват – защо? Защото вашето въже е тънко и слабо, а искате да вдигнете товар от сто килограма – разбира се, че тогава въжето ще се скъса и товарът ще падне. Как може да се живее в Стария Завет, а да се прилага Петровото учение? Приятели сте на Мойсея, а

искате едновременно да бъдете приятели и на Христа. Мойсей казва: „Не пожелай“, но по-нататък не казва какво трябва да се прави. Той казва на едно място: „Да възлюбиш Господа“, ама как ще Го възлюбя, когато не съм Го виждал? На друго място казва: „Да обичаш своя народ“, а за другите народи друго говори. Говоря за Мойсеевия закон в широк смисъл. Разбира се, когато Мойсей е полагал своя закон, условията са били други. Неговият закон е бил подготвяне на човечеството за Христовото учение. Мойсеевият закон е първото полукълбо на Земята, Христовото учение – другото; може да живеете в него, когато се осветлява от Слънцето, но когато то е извън слънчевите лъчи, не може да живеете. И в съвременния обществен живот нашите пожелания произлизат от приложението на този Мойсеев закон. Хората искат да са богати, да са учени, но понеже, като възприемат този закон, нямат възможност всички да са богати и учени, ето стълкновението. На физическото поле няма условия всички хора да бъдат богати и учени, но добри всички могат да бъдат. Пожелайте добродетелта, която не принадлежи на физическия свят. В Индия има хора, които разбират и прилагат този закон дори спрямо животните. Едно животно, колкото свирепост и да бъде, ако можете да влезете в контакт с него, то ще ви възлюби и ще ви стане предан приятел, ще изчезне от него предразположението да ви пакости и щом му заповядате, то е готово да изпълни вашето желание. И когато Христос е казал: „Возлюби врага си“, Той е разбирал този закон.

Та първото нещо, което християнството препоръчва за пречистване на човека, е страданието. Трябва твърдите камъни да минат през варницата, за да могат да белосват; суровият хляб трябва да се опече, за да може да се яде. Същото е и с човека – вие може да влезете в Небето само като опечен хляб,

само тогава ще ви сложат на трапезата и ще ви разчупят. Защо Господ ви е дал ум, сърце, защо ви е дал очи, уши, език – трябва да размислите за що са те предназначени. Аз нахвърлям тия въпроси и ви оставям вие да размислите върху тях. Казвате: „Искам да служа на Бога“, но не разбирате как да служите. Зная хора, които уж разбират окултните закони, но не могат да служат на Бога. Като ги знаят, те трябва да умеят и да ги прилагат поне за своето собствено развитие. Някои искат да им кажа много работи, философски и окултни; може да ви ги кажа, но аз искам да турим основа здрава и върху нея да градим, та всеки камък, който поставим, да бъде хубаво издялан и на място турнат – на тъгла. Предстои ни велика задача – да оправим този свят. Аз виждам, че туй здание, върху което е съграден сега животът, се събаря и че един ден Господ ще ни повика да градим ново. Но ще знаем ли да го градим, когато ни повика – ето въпроса. За да бъдем готови, ние отсега трябва да се нахраним от онова мляко, за което ви говорих. Да бъдем така готови, щото един ден, когато ни даде Бог нова дреха, да не я оцапаме.

Едни гарджета поискали майка им да ги премести в друго гнездо; тя ги попитала: „Ами ще вземете ли с вас и оцапаните си задници?“ – „И тях ще вземем.“ – „Не може, ще оцапате и другото гнездо.“ Някои несмислени жени казват: „Защо Господ ме е направил жена?“ Ето защо: като жена изучавате едно изкуство, което като мъж не бихте изучили – изкуството да пригответе млякото, с което трябва да отхраните децата си. Вие сте чисто и просто гувернантки на Господа, които отглеждат Неговите деца. Ако не изпълните майчината си длъжност, Господ ще ви попита: „Защо ви поставих на тая важна длъжност? Не трябваше такова мляко да давате на децата си.“ – „Ама дадохме вече.“ – „Още веднъж да

не давате, инак ще ви уволня.“ – „Ама искам мъж да стана.“ – „Няма да станеш мъж; ако продължаваш да искаш неща, които не заслужаваш, ако си все така упорита, втория път говедо ще станеш.“

Философията на съвременните християни не почива на здрава основа. Всеки сектант твърди и проповядва: „Това, което проповядвам, е истинско християнско учение, онова не е“, но никой не може да определи точно кое е истинското християнско учение. Казваме, че сме венец на създанието на света. Да не лъжем и себе си, и Бога – ние не сме венец, венец са само ония, които са завършили своето развитие. Ние, които още крякаме в блатото, не сме друго, освен жаби; ние, които искаме пари и къщи, които сме готови да продадем и Господа за тях, не сме венец на създанието, а венец на падането, на ада.

Ние сме пред една дилема – трябва да се попитаме можем ли да вървим дълго време по този път. Не можем да мръднем по-нататък – съвременното човечество е достигнало оня предел, дето, ако направи още крачка, всичко изгубва. Но една крачка в обратна посока, една крачка напред, една крачка нагоре – и неговото бъдеще е велико. Та ние вече трябва да се замислим къде отиваме и да се отречем от преходното, което ни води към падане. Христос казва: „Който обича майка си и баща си, трябва да се отрече от тях и да Ме последва.“ И човекът трябва вече да каже: „Не искам повече досегашното мляко – по-добре да мрам без мляко, отколкото с такова мляко, защото смърт без мляко е по-добра, отколкото с покварено мляко.“ Трябва да се откажем от всички мамливи неща, които покваряват нашите мисли и желания, които тровят нашия живот, и да потърсим и намерим Божествената Истина. Намерението ми не е да ви плаша, а да ви свърна да помислите вече за себе си. Вземете и се огледайте, вижте как изглежда вашето лице, каква

краска има то – ако е много червено, показва, че е възбудено, че тялото е в нездравно състояние; ако е много бледо – апатия към живота. И едното, и другото не е християнско. А ако употребите Христовата храна, за която говори Апостол Петър, вие ще имате добро разположение, Радост, Веселие, подем на вашия Дух, смелост и решителност в борбата. Ако бъдете наситени от това живо мляко, никакви микроби не могат вече се загнезди във вас.

Ако имах сега малко по-свободно време, щях да дам описание какъв трябва да бъде християнинът в пълния смисъл на думата. Вие имате известни стремежи, искате да бъдете добри, да обичате, но не можете – защо? Защото не знаете как да постъпите.

Един лекар бил повикан от една богата мома, болна от скука; първото нещо, което ѝ препоръчал, било упражнение.

– Как да се упражнявам!

– Ако не се упражняваш, бедстваш да погинеш.

– Тогава ще се упражнявам. Моля, дайте наставленията си.

Той дава наставленията и тя почва да се упражнява – и скуката ѝ минала.

Вие седите често със скръстени ръце или въртите палци в едната посока, после – в другата. Въртенето на палците трябва вече да престане и да почнете да се упражнявате – да работите. Тогава Господ ще ви благослови.

В това отношение трябва да работят жените, защото Господ тям предаде ключа от Рая – те държат ключа на Царството Божие. Петър е женско име. Само че жените са малко по-слабохарактерни и скоро се отказват от служба. Обича някоя един мъж, ама като види друг, казва: „За този ще се омъжа; ако не се омъжа за него, за мен живот няма.“ Ала като се минат две-три години, прежалва и него и е готова и за друг

да се омъжи. Господ вече казва на жените: „Вие, които държите ключа на Царството Божие, ако не следвате Моите заповеди, ще ви изпъдя да поплачете отвън, да се разкаете и изхвърлите всички ваши грехове.“ Когато не следваме заповедите на Христа, ние се отклоняваме от Него, ние Го отричаме, мислим зло за Него, предаваме Го постоянно на Пилата – на страдания, на ежедневното приковаване на кръста. И питате защо не се оправи светът. Как ще се оправи, когато всеки ден мъчим своя Господ? Да престанем вече да забиваме гвоздеи в Неговото тяло – гвоздеите, които забиваме в Него, по отражение засягат нас.

Знаете ли поговорката за онзи рибар, който намерил една безценна риба и искал да я поднесе дар на царя? Вратарят не искал да го пусне и за да го пусне, рибарят му обещал половината печалба. Влязъл, но когато царят го попитал какво иска за награда, той отговорил:

– Петдесет тояги.

– Ама как така? – рекъл царят.

– Туй възнаграждение искам.

След като му ударили двадесет и пет тояги, рекъл:

– Имам ортак – вратарят Ви. Моля, останалите двадесет и пет да платите нему.

И Христос, когато забивате гвоздеи в Неговото тяло, казва: „Повикайте ортака ми и ударете нему останалите.“ Това, което става сега всеки ден, не е друго, освен останалите тояги – половината възнаграждение, което сме поискали. – „Колко страдам, ще ми се пръсне душата!“ Ще ви се пръсне, защото колко гвоздеи сте забили в Господа! Болни сте: „Да дойде лекарят!“ Истинският лекар, който ще ви излекува, няма да влезе в къщата, докато продължавате забиването на гвоздеите.

Туй, което ви проповядвам, както виждате, е едно напълно практическо учение, което всеки може

да приложи. Когато ви налети лоша мисъл, когато пожелаете нещо недобро, турете този твърд камък в пещта, да се превърне във вар, с която да белосате душата си – да я направите да светне. Така ако се упражнявате, ще видите как душата ви ще се озари. Това е учението, което проповядва Апостол Петър. Вие го смятате прост рибар, но той е такъв рибар, който е пекъл и не е ял рибата сурова. В какво трябва да я опечете и вие? В Божествения огън – Любовта. И когато я опечете така, ще кажете: „Виж каква риба!“

Ако не станем сътрудници на ония, които живеят на Небето, какво място ще имаме на онзи свят? И когато Господ казва да се самоотречем, да изгубим своя живот, Той разбира да го изгубим не за свинете, а за ония, които седят на по-високо стъпало от нас – само тогава ще спечелим. Ще кажете, че този закон е несъвместим със законите на Природата. Съвместим е – ония, които ще изядат соковете, ще посеят ново семе и от него ново дърво ще израсте и ще даде плод. Следователно, за да можем да израстем, трябва да влезем в пътя на развитието. Тогава Ангелите ще вземат участие в нашата работа. А за да вземат участие, трябва да им платим нещо. За да ни посеят един ден наново, при по-добри условия на Живота, трябва още отсега, докато живеем на Земята, да приготвим наградата. Ако се храним със словесно мляко, ще се приближим към тях и най-сетне – към Христа.

В това подвизаване искам да изчезне от вас всеки страх. Който иска да се подвизава в Христа, не трябва да се плаши от всеки процес. Опечете вашите съвести в Божествения огън, както рибата, която ловите. Едно от двете – рибата или трябва да се опече, или да се осолите; същото е и с човека – среден път няма, иначе ще се вмирише. Христос, като казва „ако солта е обезсолена“, разбира, че ако не сте осолени, ще бъдете изхвърлени вън, докато иначе ще ви турят в кацата. Аз

бих предпочел да ме опекаат, а не да ме осолят – за света е солта, а за нас е огънят. Процесът на огъня е по-добър, защото той е процес на растене – на Живот; осояването е процес на съхранение – да се спаси зародишът, за да се не развали. Ще рече, че вие може да бъдете в две положения – или в положението на растене в Божествената градина, или зародиш в Божествения хамбар.

Направете опит върху себе си. Но опит върху този стих, който ви прочетох – той има дълбоко значение. Би могло да се напишат томове върху туй как да се съгради Животът, как да се възпитават децата, мъжете, жените, учениците, обществото и т.н. Всичко е в този стих. Но той трябва да се посее хубаво. Къде? В ума. Сварете този стих в Божествената вода, опечете го в Божествения огън и този костелив стих веднага ще се превърне в храна, чиито сокове можете да възприемете. Ако се нахраните от това словесно мляко, за което говори Петър, ще се измени и лицето ви, и общественото ви положение. Искам да възприемете този Божествен метод и да се пригответе за друг живот – за Небето.

Туй е, което искам тази сутрин от вас – да пожелаете. Досега не сте пожелали. Сега искам да пожелаете словесното мляко, да влезете в положителната страна на Живота. И тогава, каквото поискате, Господ ще ви даде.

29 ноември 1914 г., София

УЧИТЕЛИТЕ

*„Но вий не се наричайте учители,
защото един е вашият учител –
Христос; а всинца вий братя сте.“*

От Матей 23: 8

Христос схваща тия думи малко по-другояче, отколкото обществото. От чисто органическо гледище светът има няколко института, които са Божествени, например бащата и майката, домът. Те са първите институти на Земята – по-благородно и по-светло учреждение от дома няма, и по-високо от званието на баща и майка пак няма. Истина, има много бащи и майки на Земята, но те са всъщност пастроци и мащехи. По отношение на органическия свят бащата и майката играят важна роля – те с кръвта си предават на децата си качества на своите души. Възпитанието на децата се обуславя от качества, които майката влага в детето още в крехката му възраст. Под думата *кръв* подразбирам не обикновената кръв, а оная кръв, която във всички случки на живота остава неизменна, една и съща. Няма да се спирам сега да обяснявам разликата между тази двойка кръв; едно само мога да кажа – че тя не е оная преходна изменяема кръв, но другата, която като есенция розово масло излиза над розовата вода и която собствено има същинска цена. Благородните зародиши, които майката влага в кръвта на детето, са ценна есенция, която отсетне се разлива и разнася благоуханно у окръжаващите това вече порасло дете. Отподире нищо не може да се вложи и посее в човека; туй, което съвременните хора наричат *възпитание*, то е просто дресиране. При майчиното възпитание процесът е в корена – там той образува и видоизменя ума и сърцето; при

дресирането имате само една външна полировка. Може да дресирате маймуна, може да дресирате гълъб, но щом пак ги поставите в естественото им положение, те ще заживеят първия си живот. В Съединените американски щати са правили опити: правителството е отпуснало грамадни суми за възпитанието на местни индианци; някои от тези индианци са свършили разни колежи и университети, но върнат ли се при своя народ, забравят това, що са учили, и пак подивяват; само ако някой от тях се обърне и усвои коренно християнството, в него става промяна.

Такова е положението на Учителя по отношение на духовния живот: да бъдеш Учител, то значи да родиш някого. Христос не казва: „Не учителствуй“, но: „Не вземай званието учител“, званието на болна майка, защото такава майка какво дете ще роди, освен хилаво? Ако майката има известни органически, умствени и душевни слабости, детето не ще прави изключение. Съвременният учител може ли да научи учениците си например как се съединява кислородът с водорода, когато сам не разбира свойствата на тия елементи? Той може да прави опити, обаче тия елементи не му се подчиняват, защото той още не е техен господар. Друг може да учи за въртенето на телата горе в пространството, но попитайте го да ви определи математически с един метър, а не със стотици хиляди метра или километра обикалянето на тия тела около Слънцето, не ще може да ви установи точно. И аз мога да правя такива изчисления, но те не ще бъдат точни; да бъде разницата с няколко сантиметра или милиметра, разбирам, но с няколко километра и стотици хиляди километри, това не разбирам – това са вече хипотези, предположения. Вие често се спирате и казвате: „Защо някои неща не се случиха така и така?“, ако вие правите погрешни изчисления, кой ви е крив – в живота всички грешат. Вие искате да строите къща; ще повикате архитект да

ви направи плана и изчисленията за количеството на потребните камъни, дървета, желяза, гвоздеи, пясък, вар и т.н., ще купите тия материали, обаче ако не направите необходимите точни съчетания, вашата постройка ще се събори и вие ще пострадате под нейните развалини.

Ще обясня моята мисъл с един анекдот из българския живот. Това се е случило нещо около четиридесетте-петдесетте години: някой българин из южната част на Балканския полуостров, татък къде Солун, ходил с баща си да работи градинарство; станал на двадесет години и нищо не спечелил от него; дотегнала му мотиката и рекъл да подири някой друг подходящ нему занаят; настанява се при един абаджия и казва си: „Ето лесен занаят – ще седя и прибадам.“ След една седмица идва в дюкяна един турски бей, вика господаря му да взема аршина и ножиците, да му скрои гащи от сукно, и ей-такива – бирбучуклия; обаче господарят не бил разположен и праща чирака, който вече учил една седмица, като му казва: „Иди, аз ще дойда подир теб.“ Чиракът отива с бея, чакал час, два, майсторът не идва; тогава беят се обърнал към чирака: „Както те виждам, ти си голям, трябва да знаеш занаята, може ли да ми скроиш гащи?“ Калфата отговаря: „Мога.“ Беят изважда един голям топ сукно и казва: „Искам да ми скроиш гащи бирбучуклия.“ Захваща чиракът, крои оттук-оттам – вижда беят, че това, което чиракът крои, не прилича на бирбучуклия гащи, и му казва: „Гащи не станаха, скрой ми поне една салтамарка.“ Чиракът захваща оттук-оттам, мери, крои; турчинът гледа, че и салтамарка не става; – „Ще ми скроиш баре една тютюнева кесия и ако не я скроиш, ще те набия“ – рекъл най-после.

Та и от вас мнозина едва са седели една седмица при майстор, вземат ножиците и аршина, като този българин, и са готови да кроят – учители да бъдат.

Христос казва: „Не бивайте такива учители.“ За да бъде някой Учител, трябва да има положително знание – само един начин на разбиране, да няма изключения. С едно средство да лекувате и същевременно с него да убивате, това не значи, че имате положително знание; ако с един нож вие правите операция, изрязвате на човека болното месо и със същия инструмент му прерязвате гръцмуля, не може да кажете, че на място сте употребили вашия нож; то е вече вършене на престъпление. Ама някои ще рекат: „Ние не сме направили такова нещо“; о, колко учители зная, които са прерязали гръцмуля на своите ученици; на колцина те са отрязали и краката, ръцете, ушите – в морално отношение разбирам. Господ не е поставил тези хора за Учители, те са самозвани такива; във всяка църква има такива учители, които са седели като споменатия българин само една седмица в училището и са тръгнали да проповядват.

Сега какво трябва да подразбирате под думата *Учител*? Тази дума има отношение към чисто Духовния свят. Не е учителстване да учиш хората как да градят църкви, как да посяват цветя, зеле – това не е учителстване. Доброто учителстване подразбира един акт на висше самосъзнание – трябва да се извърши един чисто духовен процес; между Учителя и ученика трябва да има едно пълно съзнание върху задачата, която има да изпълнят, да съществува една обмяна, каквато съществува между майката и отглежданото от нея дете – Учителят да предаде известни истини и ученикът да ги използва както трябва.

Ще ви приведа за обяснение друг пример: разправят за един англичанин (ходил на лов в Индия), че когато завивал по една пътека, усетил един силен удар на лявата ръка – удар, нанесен от една тигрица; тя се задоволила само да му счупи лявата ръка, за да не стреля с пушката, която била окачена на дясната.

Задига го и го отнася в леговището си при своите малки три-четири тигърчета, слага го, натиска му главата и му казва: „Ще кротуваш, защото ще обучавам малките си.“ Кара тигърчетата да се опитват да го давят; те обикалят наоколо му, но ги е страх да се приближат. Ловецът по едно време рекъл да повдигне главата си, за да види какво става, но тигрицата пак му натиснала главата и повторила: „Казах ти да кротуваш – уча малките си.“ Та както виждате, и тигрицата била учителка. Ловецът се избавил по някакъв начин, но казвал, че най-тежко му било, когато му натискали главата, за да могат да го давят малките.

Да събаря всеки може, учителстването обаче разбира човек, който може да научи да се гради в ума и сърцето, който разбира дълбокия смисъл на елементите, които могат да обновяват, да съградят ново духовно жилище – Духовно тяло, с което, както казва Писанието, един ден ще възкръснете. Господ чака да се съгради това тяло.

Как се раждат деца? Те, за да живеят, трябва да се родят на деветия месец, в известни случаи – на седмия месец, но никак не произволно – който месец иска родителят; такъв е законът – трябва да се изпълни деветмесечният период, необходим за сформирание на тялото. И как започва сформирането му? Най-първо се образуват крайните удове – краката, ръцете, че после – мозъкът, стомахът, и най-после – белите дробове; и щом се образуват последните, започва се дишането и след това, ако не се роди, детето може да умре. Значи Природата не създава най-първо белите дробове, а крайните съчленения – краката и ръцете. По същия начин се сформират у вас висшите работи: човешкият Дух в утробата на майката също учи; той не седи в спящо състояние, а взема участие с Духа на майката – двамата работят, за да създадат тялото. По същия закон ученикът и Учителят трябва да работят едновременно двама с помощта на Духа.

Затова казва Христос: „Един е вашият учител.“ И защо хората обичат Христа? Защото Той е дал нещо на света. – „Дадох Живот на онези, които го нямат, за да имат този Живот преизобилно.“ Искате да станете Учители; ще ви попитам какво сте готови да дадете на оновова, когото искате да учите? Ако някого сте учили и след това той е станал по-лош, аз разбирам, че на нищо не сте го научили. В съвременните християни и в църквите владее голяма слабост да учителстват; не е лош сам по себе си този стремеж, но трябва да се знаят законите на учителстването. Обикновените закони изискват от учителите известен ценз, известен изпит пред комисия и след туй излиза заповед за назначение, сиреч за официално встъпване в длъжност. И в Духовния свят е същото – човек трябва да чака, докато Божественият Дух го осени и упъти. Онзи, който не е осенен от Духа Божи, няма право да учителства, защото ще престъпи Божествения закон. Когато схванем дълбокия смисъл на тия Христови думи, които имат вътрешен и външен израз (сега аз говоря за вътрешното християнство – за онова, което може да ни свърже с всички области на Невидимия свят), тогава ще разберем смисъла на учителстването. Искаш да бъдеш Учител; питам те къде си учил, кое училище си свършил? – „Ама аз съм чел Библията, зная Евангелието.“ Не е достатъчно. – „Ама зная християнската вяра.“ Не е достатъчно. – „Ама аз съм от еди-коя си църква.“ Ти учил ли си на Небето – в онова висше заведение, дето се учат Ангелите; разбираш ли вътрешните закони на Природата – как е устроен човекът, неговият ум и неговото сърце, какво е отношението на неговата душа към неговия Дух? – „Чел съм за тия работи.“ Какво? – „Душата тук е едно понятие отвлечено, една идея на съчетание.“ От какво е съчетана – човешкият ум бил съчетание на способности, ами как се съчетават тия неща? Мисли,

че знае нещо; не е такова съчетание, приятелю, то е действително съчетание, но не на отделни части.

И поради тази тъмнота, която имаме, ние говорим тъй неразбрано за ума и сърцето, без да знаем да кажем на кое място е сърцето. То има три места: едното, физическото, вие знаете къде е, но къде е сърцето на вашите чувства и на вашия ум? Срещате един човек и казвате, че е лош – защо е лош? Преди години един бивол в Америка полудял формено и изпоплашил всички хора наоколо; помислили да го убият, обаче намерило се едно момче, което четяло мислите на животните; то турило ръка на главата на бивола и го попитало: „Какво ти е?“ – „На задната част на крака ми е влязъл трън, той ме мъчи.“ Извадили тръна от крака му и биволът се укротил. Един ден вие също пощурявате, седнат хората да ви поливат с вода; казвам: на задната част на крака ви има трън, извадете го и работата ще се свърши, никакви маркучи не трябва. Учени хора, професори, доктори – колко са смешни, когато разправят как се е повредил умът на човека и определят диагнозата: „Има такава и такава зараза, трябва да се направи операция.“ Аз не виждам нищо друго, освен малко сгорещяване на мозъка.

Преди четири-пет месеца дойдоха да ми кажат, че синът на един лекар заболял първо от хрема, която отсетне се усложнила и най-после лекарят констатира, че имало нагнояване на мозъка и че трябва да се направи операция. Казах: „Не трябва никаква операция, деветдесет и девет на сто детето ще умре, ако му направите операция, инак ще се излекува.“ Отиват, направят операция и синът умира; операцията, разбира се, за лекарите бе „сполучлива“. Казвам, че и в духовно отношение хората правят операции – изрязват известни части, за да се излекуват, но това не е лекуване.

Съвременните хора казват, че за да се поправи някой, трябва да бъде нахокан: „Ти си вагабонтин,

крадец, такъв, онакъв“; не трябва да се бие, както по-рано, мислите ли, че с тия ваши звуци, които ще влязат в ухото му, вие ще го промените? Ни най-малко, законът е друг: за да възпитате друго, първо трябва да възпитате себе си – лош ли си, всички наоколо ти са лоши. Една майка, която зачене и почне да се нервира и злослови, аз мога да ѝ предскажа последствията и да опиша напълно характера и съдбата на младенеца – какво ще стане в бъдеще с него. Майката, която се нервира, не бива да мисли, че детето, което ще роди, ще бъде светия, да я гледа на старини; то един ден ще си отмъсти и ще ѝ рече: „По-добре би било да не си ме раждала.“ Също тъй и ученикът ще каже на Учителя: „По-добре да не си ме учил.“ Учител в пълния смисъл на думата трябва да бъде чист като кристална вода, да е образец – в него не трябва да има нито сянка от колебание, двоумение и неверие. Христос, като дава това указание, иска да ни посочи голямата опасност, на която се излагаме, и голямата отговорност, която поемаме пред Него за осакатяването на някои души. Всяка майка, всеки учител, които не знаят да възпитават, ще бъдат наказани.

Сега, възгледите, които съвременните хора имат за Божиите закони, за Небето, за Ангелите, са смътни и погрешни; те нямат никаква представа за тия закони и за Небето. Небето, на първо място, е организирано твърде умно и знае какво прави, а между Ангелите и човеците има известни съотношения, тъй както между нас и растенията, и животните. Понеже не знаем как да възпитаваме, ние стоварваме с нашия остен и нашата тояга четиридесет-петдесет удара върху животното, с което орем нивата, и с това мислим, че изпълняваме своя дълг. Господ казва: „Теб някой ден ще те науча как се управляват волове и как се оре нива.“ Някои мислят, че Господ не може да деградира, не може да връща хората назад; ако Той

е превърнал някои Ангели на змии и на животни с рога, може да направи да ви израснат и копита; Той може да ви превърне и на Ангели, и на дяволи, може да измени и вашата форма. И понеже в света са важни формите (те регулират нашия живот), ние трябва да обърнем особено внимание на тях. Ако аз ви съградя една нехигиенична къща, не оставя никакъв прозорец на южната страна, а оставя такива само на северната страна и при това я съградя дълбоко в земята, вие, след като живеете в нея шест-седем години, знаете ли как ще се почувствате? По няколко лекари ще започнат да влизат и излизат от къщата ви. Също и ония учители, които ви казват, че не трябва да имате прозорци към Духовния свят, са първокласни лъжци. Там е Слънцето на Живота. Аз бих даже казал, че и покривите ви трябва да бъдат стъклени, за да ви огрява отгоре Слънцето. Ако вие имате така направени светли къщи, вашите форми ще бъдат видоизменени и вие ще станете много красиви. Върху това, което ви проповядвам, мога да направя, па и вие можете да направите, опит и в четири-пет години ще видите какви ще бъдат резултатите. Аз не уча, че трябва да бягате от живота; този свят според моето схващане е много добър и хората са много добри, само намирам, че в петата на крака имат по един трън. Че това е тъй, Апостол Павел го казва и моли Бога да му извади тръна. Този трън може да бъде и на друго място, но повечето пъти бива на петата на крака, понеже с краката сме приковани към този свят. Трябва да научим да изваждаме този трън научно, защото християнството по моето схващане е дълбока наука.

Една мома иска да се ожени за един момък – гледа го красив, приличен човек, пита: „Може ли да ме храни?“ – „Получава четиристотин-петстотин лева месечно.“ – „А, може; какво е свършил?“ – „Еди-какво си.“ – „Хубаво.“ Ама тия неща не са още съществени, този мъж утре може да бъде уволнен

и тия четиристотин-петстотин лева доход да изчезнат; ако жената разбира, тя трябва да пита и да наблюдава сърцето и ума му, да бъде ясновидка, да влезе в неговата къща, да обиколи неговите стаи, неговата библиотека – книгите как са наредени, да види неговата готварница, неговата градина, да посети градината на неговата любов, на неговото милосърдие, на неговата справедливост – какви цветя е посадил, да обходи и да види как е наредено и ако всичко е в изправност, може да каже: „Виж, оженвам се за този мъж“ – то е истинска женитба. Същото трябва да направи и мъжът. Мнозина искат да разменят положението си, разискват въпроса кой да бъде мъж и кой да бъде жена, защо Бог е направил мъжа така, а жената – иначе. Какво лошо от това? Едно време и жените, и мъжете са раждали, но отсетне мъжът е изгубил способността да ражда и остана жената да върши това. Библията казва: „Авраам роди Исаака“, а не казва, че Сара е родила. Когато мъжът е раждал, светът е бил в отлично положение, а когато той престана да ражда, светът се развали. Мъжът трябва да роди и да бъде добър Учител. Майката може да роди дете, тя може да вложи в душата му всички благородни качества, но ако Учителят не умее да култивира тия благородни качества, нищо добро няма да излезе – значи иска се Учителят да ражда.

Учителят не трябва да прилича на онзи поп, който, като не бил в нормално състояние при кръщаване на децата, подържал едно дете в купела повечко време, то умряло, а той казал: „Дайте друго, това не можа да се кръсти.“ Когато кръщавате като Учители, вашият ум трябва да бъде на мястото си – туй кръщение подразбира да внесете в детето, което учите, Божествения Дух. Свещеникът като Учител трябва да знае Божествените закони. – „Ама така писала църквата.“ Да окъпеш детето във вода,

това не е кръщение. Съвременните попове, учители и съдии са професионалисти, работят за пари – за триста-петстотин или хиляда лева, които им плащат; в Америка им плащат повече – три хиляди долара, сиреч петнадесет хиляди лева. Според схващането на истинското Христово учение те не са служители на Бога, а обикновени работници. Първото нещо, което трябва да направи Духовният учител, то е да разкрие на ученика Невидимия свят, както майката, когато зачене, казва на детето: „Почакай девет месеца, ще те въведа в нов за теб свят и ще ти покажа чудесата му; сега не бива да мърдаш и скачаш.“ След девет месеца, като роди детето, тя му става първата учителка, а други учители ще подежат отсетне възпитанието на детето оттам, докдето е дошла майката. Тя напуска своята работа, понеже детето влиза в нова област, дето трябва да има нов учител – туй, което Евангелието казва: „Да се роди човек втори път.“

Моята беседа иска да ви подтикне да помислите повече върху себе си, да се не заражда у вас желание да бъдете Учители, понеже човек страда от голямо невежество. Но седнете като търговците, вижте с какво разполагате във вашата вътрешна каса – имате ли някой познат на Небето, отпратили ли сте някому там писмо. – „Вярваме в Христа.“ Но познавате ли Го; познавате ли Павла, познавате ли Петра? – „Ама църквата казва, че не могло да се съобщаваме с онзи свят, че това било грешно.“ Туй е велико невежество – да се съобщавате с духовете на ада може, а с Небето е грешно; да установите съобщение с дявола – това е на място, а да се съобщавате със светиите, да се разговаряте с тях – не бива да ги смуцавате! Тогава защо смуцавате и дявола, каква е тази логика? То е учение, което не почива на никакви закони. Както зная аз, старите християни са имали преки съобщения с Небето, те са се разговаряли с Бога, със

светиите и затова са умирали с такава готовност и самопожертване. Не са били като сегашните: „Чакай да умра, че тогава да видя.“ Нищо няма да видиш; като се събори къщата отгоре ти, какво ще видиш – ще чакаш, докато те изровят.

Христос описва на своите ученици лъжливите учители, които, облечени в мантии с широки поли, са проповядвали, а всъщност са заблуждавали прозелитите, и Той ги укорява за това. Същото туй нещо важи и за нашето време; ако дойде Христос сега, пак същото ще каже, Той не Си е променил ума. Христос мълчи, но когато заговори и каже Истината, ще ни заболи много дълбоко – ще вдигне и ще видим всички заблуждения.

Ще ви приведа два примера из гръцката история: двама художници, скулптори, се състезавали кой разбира по-добре изкуството и се заели всеки от тях да докаже кой е по-добър скулптор. Единият направил грозд толкова изкусно, толкова приличен на природен, че заблудил птиците и те се спуснали да го кълват; другият изваял една красива жена и метнал каменния воал толкова изкусно, че като дошъл другият художник, рекъл му: „Вдигни воала, за да видя статуята.“ Значи първият художник измамил птиците, а вторият – майстора на птиците. Питам сега и вас кого искате да подражавате – птиците или майстора? Аз бих предпочел втория. Искате да обсебите целия свят, но как ще го обсебите без необходимото за това знание – тези знания трябва да почиват на духовна основа. Знанията в Духовния свят са като котел, пълен с пара – те имат сила; в Духовния свят знанията имат такова отношение, както физическите сили. Вие пътувате из софийските улици, трамваите се движат насам-нататък, но отгоре на техния покрив има прът, който, щом се изплъзне от жицата – проводник на електричеството, трамваят

веднага спира. Значи трябва да има известен контакт, през който да мине електричеството и да тури колата в движение. Вашите Учители турили ли са пръта на тази жица, съединили ли са ви с тока? Механизмът на човешката кола може да е отличен и в изправност, но щом прътът е изплъзнат и не съединява колата с тока, няма никакво движение напред. Хората търсят причината за спиране на движението другаде, докато тя може да се отстрани, като се хване въженцето и се намести прътът – тогава ватманът ще завърти апарата, ще потече електричеството и колата ще тръгне.

За да може вашите мисли да действат (понеже са сила двигателна), трябва да се съедините с Духовния свят. Под думата *способност* разбирам формата, в която е ограничена известна сила, която действа в Духовния свят; когато формата се разглоби или развали, силата не може да се прояви. В централния наш мозък има области, където са вложени известни способности; тия способности са съединени със силите в Духовния свят и работят. Ако вашият прът не е на мястото си, тези сили не работят; освен това, изискват се и други условия: релси да има, ватманът да разбира своето – изискват се много съчетания. И вие като един господар трябва често да обхождате своята държава, да видите всички работници на мястото ли са, как извършват своята работа.

Често осъждате управляващите, че не управляват добре – ами у вас управлението как е? Казвате, че този или онзи не бил толкова умен – ами вие вътре какви сте? Вашите съждения ще бъдат дотолкова верни, доколкото вие сте изправни вътрешно в себе си. Ние казваме за даден човек, че е добър, в какво обаче се състои неговата доброта? – „Понеже с нас се отнася учтиво.“ Това ни най-малко не значи доброта; утре, като ни посрещне неучтиво, ще кажем „лош“. *Добър човек* е всякога добър, *лош* – всякога лош; не може

един ден да бъде светия, а утре – последен вагабонтин, то е немислимо. Казвате, че лошият човек може да се покае? Знаете ли колко хиляди години се изискват за това; едно дете, като се роди, изведнъж ли става професор? Ще се учи най-малко дванадесет години и неговото съзнание постепенно ще се развива.

Когато се изучи вътрешният Духовен свят, ще се разберат законите на християнството. То има за цел да оправи семействата, да тури хармония между мъж и жена, брат и сестра, господар и слуга. Съвременният свят страда не че човек е лошо да бъде слуга, но от това, че не умее да бъде добър господар. Доктор Миркович⁹ казваше така: „Не искам да бъда втори път богат, искам да бъда слуга при някой господар.“ Вие искате да бъдете господари, да имате милиони левове; о, тогава вие ще бъдете най-нещастните хора, ще бъдете затворници, оградени във вашите пари. Един милион лева на гърба ви, то е тежък товар; облажавате такива хора и искате да отнемете от техния товар, да го турите на вашия гръб. Това не е разбрано учение; нима ще се сравните с онзи осел, натоварен с икони: когато всички почнали да се кланят на иконите, той взел да рита, като помислил, че на него се кланят. Ако хората ви почитат и облажават, то е за кръстовете и иконите, които носите; а какви са тези кръстове? Добродетели. Благодарете на Бога, че ви ги е турил на гърба.

Христос се обръща към Своите ученици и им казва: „Не се наричайте учители.“ Ама някой ще рече: „Аз го обърнах към Господа.“ Хубаво, ако си го научил, Господ ще те благослови; но ако си го родил сакат, ако си счупил ума и сърцето му, какво ще каже Господ? Ще има съдба на Небето – ще отговаряш. Всички вие тук колко хора сте осакатили в този свят! На онзи свят те ще се явят, кой с куц крак, кой с изкълчена ръка – ще се съберат всички ваши питомци и ще кажат на Господа какви учители сте били. Фактически така ще

бъде и тогава Господ ще каже: „Глобявам този учител с десет хиляди таланта – затворете го в тъмницата, докато изплати глобата.“ Господ никога не се шегува; Той е благ, добър, справедлив, но и сериозно строг – ще хване такива незвани учители и ще им наложи глоба десет хиляди таланта, и ще прибави: „Затворете го в тъмницата да научи изкуството как се преподава.“ И като изплатите дълга си – като понесете всички страдания, след време ще станете много учени и добри Учители. А знаете ли колко хиляди години ще минат за това? Така се учат сега падналите Ангели и хората.

Казваме сега, че уж църквата не върви добре; нека ѝ покажем добър пример. Искам да имате силата да можете да видоизмените нещата. Вижте Мойсей: хванал тоягата и тя се превърнала на змия; уплашил се и Господ му казал: „Дръж опашката“; и като хванал змията за опашката, тя се превърнала пак на тояга. – „Ама, ще кажете, той е бил Мойсей.“ Нищо, и той се е учил, но се е учил при най-великите Учители на Египет. Той не беше глупав, защото Господ никога не избира за водачи на човечеството или на един народ глупави хора. Учил е дълго време и е минал известна школа – и виждате колко чудеса е направил пред фараона. Мойсей имаше две желания: да стане Учитель и същевременно избавител на евреите. Първо той си каза: „Тази работа не е за мен“, и отиде в уединение (четиридесет години да пасе овце, за да изкупи греховете за убийството), и знаете ли какво правеше? Предаде се на дълбоки размишления, понеже беше посветен във всички тайни на Египет. За едно убийство трябваше да учи четиридесет години и в това време той имаше второ посвещение. Питам вие колко години сте пасли овце? Да бъдете овчари, то е велика работа – то е да бъдете Учители.

Познали ли сте вашия Учитель? Баща ви, майка ви, дядо ви две хиляди години са били християни, но

познали ли са Христа? Ако сте Го познали, кажете пропуска, който ви е дал – също както военните, за да ви пропуснат, искат да им кажете пропуска. Какъв е вашият пропуск, вашата лозинка? Учените хора трябва да имат някакъв девиз, а какъв трябва да бъде нашият девиз? Да служим на Христа. Как ще му служим? Да се учим. Как да се учим, приятели ли сте на училището? Да обикаляте отвън училището – то е едно нещо, да сте вътре в него, е друго нещо. Къде ви са училищните книжки, училищните свидетелства? Нямате свидетелство, пък Учители искате да ставате. Същото е и с някои свещеници и владици – и те го нямат. И в такива лъжи като живеем, искаме да дойде Царството Божие. Царството Божие идва сега и разкрива всички кални неща на човечеството. Заели се сега народите чрез война да защитават своята кауза; защитавайте Царството Божие на справедливостта! Всеки народ трябва да има толкова, колкото заслужава; тъй и всеки човек.

Задайте си сериозно въпроса познавате ли Христа. Не искам сега отговор; ако можете да дадете отговора до една година, то ще бъде за вас едно благословение. Може да кажете: „Видяхме Христа.“ Павел Го видя. – „Савле, Савле, защо Ме гониш?“, а той рече: „Кой Си Ти, Господи?“ – чул Господа. Вие чули ли сте вашия Учител? Когато вдигнете скандал в някое религиозно общество или в Божия храм, не гоните ли като Савла Христа? Тогаз и на вас ще каже, както на него: „Савле, Савле, защо Ме гониш? Не ти е лесно да риташ срещу остен.“ Павел съзна своята грешка и Господ каза: „Понеже това, което направи, направи го в незнание, ще те изпратя при езичниците да научиш урока.“ И го биха три пъти по тридесет и девет удара; така бие Господ само възрастните, Той никога не бие децата. Тридесет и три години (годините на Христа) като ви ударят по тридесет и девет, ще

се издигнете, трябва да се претърпят тия удари. Железарят, когато иска от желязото да направи някой нож или друг инструмент, също слага тия удари. Вие сте на наковалнята – Господ ви кове отгоре; Той всъщност не ви бие, а казва: „От този материал искам да направя нож, рало или писалка.“ Ако сте от лошите хора, ще направи от вас нож – да колите лошите хора; ако сте от по-добрите, ще направи перо – да ви държи в ръка някой писател.

Перото, с което пише писателят, има по-голяма интелигентност, отколкото ралото, с което орат земята. Ще кажете, че в желязото няма никаква интелигентност. И то се уморява; вземете бръснача – като се наточи, след известна работа и той се уморява, изхабява. Всяко нещо се уморява; един англичанин правил опити, че и машините – всичко се уморява; машината, като се умори, почва да издава известен нов звук и машинистът казва: „Машината вече трябва да си почине.“ И в човека по същия закон настанва същата реакция – уморява се и иска да си почине. Великият Учител казва: „В такива случаи да се остави вашият мозък да си почине една седмица и след това той пак ще почне да работи.“ Всяко нещо иска своето време на работа и на почивка.

Разгледайте как се развиват растенията и как се излюпват гъсениците и ще разберете закона. Вашата мисъл може да има форма на гъсеница или на пеперуда. Човек, за да успее в света, трябва да има само една идея. Това е вярно и невярно; трябва да има и повече идеи, но всички те трябва да бъдат благородни. На очите на конете турят капаци, за да гледат само напред, да не се плашат от странични влияния; и човек по-добре е да има такива капаци – устремен към една само идея, благородна. Ако не можеш да имаш много благородни идеи, имай поне една, нея дръж като прицелна точка, която може да те

издигне и да те избави. Казваме: „Христос ни избави“; нещо повече – Той ни изкупи. Ала изкуплението има и своята лоша страна, защото лош човек, когато иска да използва облагите, които му са дадени, всякога може да изкара криво заключение за нещата. Знанията не трябва да се поверяват в невежи ръце. Говоря за прераждането – каква опасност има за ония, които криво го тълкуват? Например гъсеницата, която има стотина крака и лази по дърветата, може да каже: „Мен не ми трябва никаква философия, доста ми е един лист – като го намеря, ще го изям и свършено“; обаче един ден тя се обвива в пашкул и се излюпва на пеперуда, и вече казва: „Мен сега лист не ми е достатъчен, трябва ми цветя – да забия своя хобот и да изсмуча соковете, аромата им.“ За да влезете в Духовния свят, трябва да съблечете тази кожа, в която сте обвити, както гъсеницата. Не я ли съблечете, в Духовния свят ще заемате пространството само на един лист и ще разбирате Духовния свят, колкото го разбира гъсеницата.

Аз искам да влезете в Духовния свят, но питам излюпени ли сте. Когато влезете в Духовния свят, ще разберете смисъла на един вол, на един осел, на един вълк, на един гълъб, на една лисица и т.н.; във всяка форма, която съществува във физическия свят, е вложена една велика идея и този, който разгадае тази идея, ще разбере значението на нещата в света. – „Ама вълкът има зъби.“ Нищо не значи; ако таралежът има бодли, те са създадени не за друго, а от стратегически съображения – да може да се защити от змията или от друго някое същество, което иска да му напакости: той хване змията за опашката, почне полека да я яде и додето я глътне, варди се с тия бодили. След време и този таралеж ще се измени; как може да се измени, ще попитате. Знаете ли и вие каква форма имате в Духовния свят? В Библията има един стих, в

който Господ нарича Яков *червей*; ама ще кажете, че това е в преносен смисъл. И Христос нарича своите последователи *овце*; знаете ли какво значи това? Овце – това са всички ония души, в които живеят духовете и както овцете в този свят ни дават мляко и вълна, по същия закон душите дават на човека необходимите мляко и вълна.

Опитайте туй учение. Защо сте на този свят? – турете ума в действие. Най-първото нещо, което трябва да научите, то е да изчезне всяко съмнение, да дойдете в съприкосновение с Духовния свят и ако може да го проектирате, вашите приятели веднага ще ви се явят на помощ. Какво е вашето огнище? Ако го направите много горещо, сиреч ако има тази сила, каквато има горницата, може да изпечете каквато мисъл искате. Ако вашето сърце няма потребната горещина, то ще падне – от сърцето зависи колко далеч да препратите вашата молба. – „Аз се молих“ – но аз виждам, че молитвата ви стои само две педи над главата ви. Ще се помолите пет, десет, сто пъти от дълбочината на сърцето си, докато успеете да пратите прощението си до Господа; и когато то дойде в Неговите уши, Той ще отговори. Какво ще отговори на прощението, което не е дошло до Него? Когато се молите, трябва да се съсредоточите, да забравите всичко, което е около вас, трябва да се пренесете дотам, щото нищо, освен молитвата, да не минава през вашия ум. Питам сега топло ли е огнището на вашето сърце, на вашия ум, за да пратят молитвите си нагоре? Ама имало около вас немирни деца; Господ ги е пратил на Земята да се възпитат, понеже и на Небето не са живели мирно – деградирали ги е. Господ не иска хора, които вдигат шум на Небето; те ще се научат да орат, да копаят, обуца да правят и след време, когато научат урока, може да станат и царски синове. Преди да влезете в Небето, ще минете пред

изпитна комисия, която ще ви зададе въпроси – какви са вашите чувства и идеи, какво е вашето милосърдие, вашата Любов към ближния и към Бога и много още въпроси. Защото сега Христос иде и ще се отворят, както е казано, книгите на Живота, и ще бъдат съдени хората дали заслужават, или не да минат в един клас по-горе, или да влязат в Небето – ще се даде всекиму това, за което е достоен.

Затуй Христос се обръща към вас и ви казва: „Един е вашият учител – Христос.“ От всинца ви искам да запомните този Учител, който е дошъл пред две хиляди години да ви изкупи от греха – и вие още Го търсите! Записал ли е Христос Името Си във вашата душа, във вашето сърце поне един път? Ако Го е записал, облажавам ви; ако не Го е записал, постарайте се да Го срещнете и да Го помолите да Го запише. И когато запише Името Си, да не тръгнете да тръбите и да се хвалите: „Христос записа Името Си в нашата книжка.“ Не, това ви е потребно не за тук, а за Небето; когато отидете там, Ангелите ще ви спрат и ще ви попитат: „Я извадете тефтерчето си“; и ако Господ се е разписал в него, ще ви кажат: „Свободни сте да влезете.“ Тогава и Христос, и светиите, и вашите големи и малки братя ще ви посрещнат с вейки и голяма радост ще бъде, че сте дошли.

В Питагоровото училище някога е имало правило: когато приемали някой ученик, първата година да го подлагат на най-големи подигравки и ако е могъл да изтърпи подигравките, приемали са го. И Христос е пратил сега някои на Земята да ви подиграват: „Иска да стане светия, хлопа му дъската, смахнат е, малко луд е, цяло говедо е“ – това е Питагоровата система за приемане на ученици. Ако може да издържите тези подигравки, знайте, че сте издържали изпита и тогава ще бъдете приети. Ако ли пък се разгорещите от нападките и кажете: „Аз ли,

чакай!“; вие сте изгубен. – „Мъжът ми е лош“ – отде знаете, че той не е нарочно поставен от комисията да ви изпита? Претърпете една година, издържете изпита и тогава Господ ще каже на мъжа: „Няма вече да подиграваш и вредиш на жена си“; и ще видите как той ще стане кротък като агне – но само тогава, когато претърпите и когато каже Христос. Запомнете това учение, аз ви говоря за външната негова страна; то са мисли нахвърлени – колкото да може да различите лъжливото от благородното.

Когато влезе във вас Христовото учение, то ще ви повдигне – вие ще познаете хората, ще виждате техните души. Често се срещат двама и се питат: „Аз съм християнин, ти вярваш ли в Христа?“ Ако сте християни, няма защо да се питате – самото питане показва, че в него няма никакво християнство. Никога няма да питам какво е дадено цвете; като го помириша, ще зная дали е роза, или карамфил – носът ми е на мястото си. Ако обонянieto ми е затыпено, парализирано или съм сляп и не виждам, тогава може да попитам, но ако всички мои сетива са здрави, аз само като видя или помириша цветето, по външната обвивка или по аромата му ще позная какво е. Тъй и всяка душа се изявява чрез своите външни страни – чрез постъпките. Аз ви виждам отвътре като карамфили, ама някои още неразцъфтели – имате пъпки, някои обещава да се развият в бъдеще. Не искам само да цъфтите, но и да завържете и узреете. Ангелите идват като пчелите – ще оплодотворят цветовете в душите; ако цъфнете, вие сте вече в общение с тях.

Каква дълбока наука е това, а колко работи има още да узнаете – трябва да ви дам десет лекции. Но да ви разправам тия работи, които са много уморителни, вие ще кажете, че не е интересно, и ще заспите. И прави сте, защото не сте още готови за това; ще дойде време, когато ще бъдете готови. Например, ако

вземете да ядете мед и преядете, ще ви се втръсне – защо? Защото сте се преситили. Дружите с някой добър човек, черпите постоянно от него, по едно време речете: „Да се махне от мен, не мога да го гледам“; вам трябваше да ви се даде толкова мед и да дружите с човека дотолкова, колкото да не ви втръсне. Тъй също и вие не давайте много от вашия мед – достатъчно е по една лъжичка, а не цяла паница, за да се не втръсне на гостенина; защото и българската поговорка казва: „Прекален светец и Богу не е драг.“

Вие четете и четете, и се сабичасвате; прочетете само един стих, спрете се върху него и разсъждавайте. „Бог е Любов“ – разсъдете в какво отношение е Любов и почувствайте тази Любов в себе си. Тя не трябва да бъде, както когато изядем ябълка или котката – някоя мишка. Да ви любя – това значи да вляза във вас, да ме любите – това значи да бъдете вътре в мен. Когато имате образа на един приятел, вие го туряте на видно място. Нашето сърце представя Астралния свят, умът – чисто Духовния свят. Ако вашият ум може да се повдигне на дадена висота, ето ви Духовния свят; туй, което става в мозъка, то е отражение на Духовния свят. Всяка мисъл е форма в Духовния свят, разбирам – всяка благородна мисъл (и мислите се различават по форма и съдържание). Когато дойде някоя благородна мисъл, тя произвежда Радост и Веселие. И когато издигнете ума си и сърцето си към Христа, Той ще ви хване за ръката и ще ви въведе в Божествената градина, ще ви заведе при извора на Любовта, за да вкусите от нея. Опитно ще вкусите нещата; пощастлив момент от този за вас няма да има. И когато влезете, няма да кажете: „И мъж ми да влезе“; не, всеки сам трябва да влезе, не трябва да се ходатайства за друг – у всеки трябва да има дълбоко желание сам да влезе. Ако е способен, ще му съдействате да влезе и той, но неспособните, недъгавите трябва да стоят вън,

докато се излекуват. Този свят е за недъгави хора. Ония, които трябва да влязат в училището, трябва да бъдат чисти – чистота в мислите и в желанията е необходима. Също необходимо е и пълно безкористие, по-нататък – самоотричане; то е високата степен, то е да издържите изпита.

Сега, първото нещо, което се изисква от вас, то е чистота в мисли и желания и непоколебима вяра, че каквото е казал Господ, то ще бъде. Когато туряш Господа отпред на някоя работа, няма защо да се питаш дали ще успееш. Може да бъдеш учител, съдия, свещеник, земеделец; ако изпълняваш своята длъжност, няма сила в света, която да ти попречи. Ще имате много препятствия, мъчнотии и изпитания, но те са необходими за вашето растене – страданията, които са пратени, те са благословение.

Сега ви оставям с тази мисъл: да познаете вашия Учител – Христос. Когато познаете вашия Истински Баща, тогава и Ангелите, и светът ще бъдат ваши братя – и не един и двама, а с хиляди. С хиляди години ще ви развеждат из своето жилище на Небето – там има много приятни работи, дълги разходки, образцови училища, нови слънца, нови същества и колко още неща! И тогава ще кажете: „Сега разбираме дълбокия смисъл на Живота – защо трябва да се живее.“ То ще стане, когато имате само един Учител. Имате ли много, нищо няма да научите; едно дете не може да има две майки, тъй и един човек не може да има повече от един истински Учител; ако речете, че имате двама, ще кажа: „И мен, и Бога лъжете.“ Една майка има на физическото поле, на Духовния свят – един Учител, на Божествения – един Баща, който е Господ. Всичко трима са: на Земята – един, между Ангелите е Учителят, а между боговете е Бог. Когато минете през тия трима, тогава всеки от вас ще разбере дълбокия смисъл, вътрешната страна

на сегашния живот, и с радост и песни ще понасяте всички страдания, няма за вас да има мъка в живота и работите между мъжете и жените, между родителите и децата и между всички народи ще се оправят.

Тогава няма да има и питането какво ще стане с българския народ. Нека всички българи се обърнат към Бога – аз им гарантирам, че всичко ще бъде в ред. Но ако носят сегашните глави, по тридесет и девет тояги ще ядат – тъй е писано в Божествената книга. – „Ама Русия била такава-онакава“ – и тя, ако следва Господа, ще бъде благословена; ако не го следва, ще яде тридесет и девет тояги. Същото е и с Германия, с Франция, с Англия, с всички – Господ всички бие наред, на общо основание. Всички тук, на Земята, трябва да изпълним Волята на нашия Учител, на нашия Баща – аз вярвам, че у вас има всичкото желание да я изпълните. Виждам, че сте обърнали сега нов лист и като блудния син казвате: „Татко, прости, съгрешихме, изядохме и изпихме това, което ни даде; отсега нататък няма да правим това, приеми ни като слуги в дома Си.“ Бъдете уверени, че Баща ви ще заличи всичко, ще ви облече, ще заколи най-тлъстото теле и ще ви нагости. И ще има в дома Му веселие, защото Неговото блудно дете се е завърнало. Ще му тури на пръста нов пръстен, ще го благослови и ще каже: „Хайде, синко, на училище – иди се учи наново!“

20 декември 1914 г., София

АКО МЕ ЛЮБИТЕ

„Ако имате любов към мене, опазете моите заповеди.“

От Йоанна 14: 15

Учението Христово е за тоя свят, а не за оня, както повечето хора твърдят. Между Невидимия и видимия свят има отношение, както между корените и клоните на растенията. Когато вървим в пътищата Христови, светиите и Светлите същества се радват, че сме във връзка с тях, и те ни хранят. Дървото се храни от корените и от клоните – отдолу и отгоре. Ако опазваме заповедите Христови, Той ще ни даде всичко, което попросим в Негово име; ако не ни дадат това, което искаме, то е, защото сме сгрешили.

Земята не е място за страдания, тя е училище, без нея не може да се повдигнем. Ние сме разплаквали не веднъж Земята и тя като се разсърди заради нас, показва ни отношението си със своите разтърсвания – настръхва ѝ козината от нашите лоши дела. Като се вслушваме в заповедите Му, Той ще се изяви нам в светли мисли и желания.

Необходима е Божествена Любов, която се проявява в Благодатта. Що е Благодат? Например в река Темза има малки кораби, до двадесет-тридесет хиляди, които ловят риба и се препитава целият Лондон. При отлив тия кораби остават на сухо, в тинята; дойде прилив – това е Благодатта, те се повдигат и заплават из морето, отиват да рибуват. При Благодатта има прилив. Трябва да търсим тия моменти на Божествения Дух в прилив; изгубим ли тоя момент, ще изгубим Благодатта и трябва да чакаме „дванадесет часа“, а то е дванадесет седмици, дванадесет месеца, дванадесет години, дванадесет века и прочее.

АКО МЕ ЛЮБИТЕ

На първо място трябва да приложим Божествената Любов. Тя работи в сърцето, то е най-важният орган. Сърцето отмерва пулса и когато Божественото сърце пулсира, ние оживяваме, натрупваме прилив. В деня, в който не опазим Божествените заповеди, явява се у нас дисхармония и ние не сме вече християни – ще търсим в нас християнството, но не ще сме християни. Питаме се често дали сме изгубили благата, или сме спечелили в тоя свят повече. Погрешки можем да направим, но Христос ще ни съди, ако не ги поправим – погрешките не бива да ги повтаряме повече, а да ги изправяме. Трябва да се учим от нашите грешки, т.е. трябва да се освободим от лошите си мисли; а то е с дявола да не приказваме, иначе той ще се настани постепенно цял в нас и ще ни каже: „Ако не си разположен, излез вън, мен ми е добре тук.“ Такъв е примерът с камилата и воденичаря, във воденицата на когото поискала и получила разрешение да си стопли само главата, муцуната, а постепенно се настанила цяла и казала на воденичаря да излезе навън, ако му е тясно в нейно присъствие – ней било добре. Хората всеки ден излизат от себе си, защото са дали място на дявола в себе си.

На първо място трябва да очистим сърцето си, на второ място – нашия ум. Изворът, когато не го мътим, сам ще очисти сърцата ни. „Аз ще ви дам извор на жива вода.“ Затова на всяка зла мисъл трябва да противопоставяме една добра мисъл и с течение на времето ще се очистим.

Любовта се състои в това да опазим заповедите на Христа – затова трябва да ги учим, и то постепенно. Учителят ще ни покаже начина, последователността на изучаването. Любовта не е само чувство, а един разумен акт. Под нея се разбира пожертване – тя е ранец и се носи по целия свят. Всеки трябва да носи тоя ранец, ако и да е тежък, но с него ще се повдигнем

и научим заповедите Христови. Когато изпитваме страдания, то Господ изпитва нашата Любов, и ако ние безропотно понесем страданията, показва, че имаме Божествената Любов. Например един богат човек в Париж решил да изпита своите роднини дали ще го поддържат, като се преструвал на голям бедняк; които го гледали, направил ги наследници на своето богатство, а другите лишил, ако и да му се сърдили – такава е била наградата им.

Христос казва, че ако Го любите, ще опазите Неговите заповеди, а те имат отношение към нашите братя, сестри, учители, общества и прочее – и трябва да опазим тия съотношения към всички. Трябва да избягваме престрелките вътре в живота, а такива има във всички християнски секти. Те проповядват християнството, но не го изпълняват. Един християнин ще прояви своята сила в борбата с дявола, който е много голям страхливец – щом му покаже мрежата си, и той бяга; той е баща на лъжата и затова бяга от Истината, от Светлината.

В един град направили баня; осем години се водило спор между гражданите да бъдат ли дъските рендосани или нерендосани и банята стояла недовършена, понеже не се дошло до съгласие. И двете страни давали своите мотиви за удобствата и неудобствата, за практичността или непрактичността на гладките и негладките дъски и обратно. Отнесли спора за разрешение до един велик архитект и той ги наредил една дъска – рендосана, и една – нерендосана, за да бъдат двете страни доволни. Така трябва да се постъпи и с християните, които са догматици, крепители на външната страна.

Всяка заран трябва да четем по една глава от Евангелието, да търсим някоя заповед и да я приложим през деня в живота си. И тогава Христос ще дойде в нас – ще си направи жилище у нас и по тоя начин ще

разберем дълбоките Божествени работи. Животът е вечен и много велики работи ще ни разкрие Христос, но постепенно – сега не сме готови за тия велики тайни. Има пример с един човек, който искал да му открие Господ поне една от Неговите тайни и Господ пратил един Ангел, който го понесъл нагоре, като оставил тялото му, а взел Духа му с човешкото сърце; след като видял ред величия, той почнал да се моли да го снемат, защото не изтърпял, докато го носели по високите места из Небесата. Когато опазваме заповедите, ще си подготвим тоя път и не ще искаме да слизаме назад. Изисква се първо здраве по ум, здраве по сърце. Всяка заран трябва да правим опити. Имаме ли страх, това е духовна хрема; затова трябва да дишаме дълбоко, а с това ще влезем в свръзка с Ангелите, с небесните Сили.

Хората лесно се кисват всякой ден, но това не е правило в живота. Хората трябва от кисели да станат сладки, както плодът от цвят се превръща първо в зелен плод, а после узрява и става сладък. Казва Господ: „Всичко ще се преобърне на добро.“ Колкото по-големи сме, толкова по-големи мъчности ще имаме – така е с децата, мъжете, светиите и прочее.

Христос казва: „Докога ще ви търпя?“ Търсим Го, намираме Го и когато дойде у нас, разпънем Го. Той ще възкръсне и ще си отиде, но кога ще дойде пак? След десет, сто, хиляда и прочее години. Християнството не е трудно, то е лесно. Умрелите за Христа са умрели с Радост, но техните имена са записани горе. По-добре е да умрем измъчвани като християни, отколкото като разбойници. За последните ще дойде Мойсей, ще дойде Илия, ще дойде пророк Йоан и с камшик ще ги оправят всичките. Затова Христос казва: „Моето бреме е леко.“ Господ, който ни говори, ще ни ръководи и ще ни управлява. Колкото по-големи са страданията,

толкова по-близо е Христос до нас; нямаме ли страдания, Господ е далеко от нас, а това е лошо. Затова всеки трябва да изпълни учението Христово на своето място – и като началник, и като учител, и като професор и прочее. Това е заповед Христова; с изпълнението ѝ Господ ще ни помогне и от малки хора ще ни повдигне и направи велики хора.

Йоан Кронщадски¹⁰, откакто обрекъл и посветил живота си на Господа, оттогава е станал Йоан Кронщадски, а по-рано е бил тъпоумен. Да посветим живота си не значи да отидем в гората, но да изпълним в живота си Неговите заповеди – да просветим нашите умове, да се стоплят нашите сърца, да се възродят нашите души, да оживее нашият Дух и да се ободри.

24 януари 1915 г., Бургас

ОСЕМ ХИЛЯДИ ГОДИНИ

$8000 \times 365 \text{ дни} = 2\,920\,000 \text{ дни}$

$8000 \times 12 \text{ месеца} = 96\,000 \text{ месеца}$

$96\,000 \times 4 \text{ седмици} = 384\,000 \text{ седмици}$

$384\,000 \times 7 \text{ дни} = 2\,688\,000 \text{ дни}$

$2\,688\,000 \times 24 \text{ часа} = 64\,512\,000 \text{ часа}$

$64\,512\,000 \times 60 \text{ минути} = 3\,870\,720\,000 \text{ минути}$

$3\,870\,720\,000 \times 60 \text{ секунди} = 232\,243\,200\,000 \text{ секунди}$

Най-дългият период от сътворението на Земята е първият период – слизането на човека от Небето до Земята, което е станало след млекопитаещите. Първи са слезли растенията. Първият период е 75 000 години.

Под Адам подразбираме белия човек, духовния човек, а духовният Адам е от времето след Христа. Всички по-ранни раси са знаели за Бялата раса и са я очаквали като един Месия. Най-старата раса във физическия свят е Бялата; всички други са по-стари в Духовния свят, а по-млади във физическия свят. След Бялата раса иде Шестата раса – светецата раса, расата на Синовите Божии. За нея ще се изменят и Природата, и климатическите условия. Сега лошите мисли и желания на хората са образували един тъмен пояс около Земята.

Господ потопа човека в Астралния свят (*Битие, гл. 6*).

Яков – крадец, лъжец... И му рече Господ: „Няма да се наричаш Яков.“

Физическото тяло е сформирано за милион години и е вече завършено. Сега се формира Астралното тяло.

Изчисление: $8000 \times 12 \times 4 \times 7 \times 52 \times 365 \times 24 \times 60 \times 60 =$ числото на годините от създаването на света. Колко е продължавал всеки период, е отбелязано в слоевете на Земята при всяко напластяване.

Ако се слезе в ада, ще се почувствате десетки хиляди килограми по-тежки. Само героите слизат в ада – така е описано и в гръцката митология. И в ада има ценни работи – има население, което живее там и е със съзнание, че това място е тяхно. Който слезе там, трябва да вземе формата им. Адът е като една смет, струвана от двадесет и повече години, която вече се разлага и гние; който оценява сметта, ще се възползва, а който не я оценява, ще казва, че това е боклук непотребен.

В центъра на Земята е най-големият ад. На сто километра около него има твърд пояс, върху който живее друго население; на още сто километра има друг пояс и т.н. На сто километра в диаметър около Нашата Земя има твърд светъл пояс, през който минава слънчевата и други светлини; върху тоя пояс има население – Астралният свят. Около него има друг пояс от сто километра и т.н. Около Земята има седем външни пояса, т.е. седем небеса, а вътре в нея има седем други пояса; в центъра на Земята е огънят – адът.

Заминалите покойници могат да бъдат в Астралния свят, но живеят във физическия свят и се явяват на сеанси, говорят за светските си работи – къде им са парите, документите, разпавии и прочее. Това е така, защото такова е тяхното съзнание и просвета в духовно отношение. Ние, които се подвизаваме в духовното поле и сформираме Астралното си тяло, ще влезем със съзнание в Астралния свят.

Този, който подбужда сърцата на хората да извършват едно Добро, се казва Господ. И тоя Господ чрез Своя Син Исус Христос учи постоянно всеки човек на много добри и свършени работи. И който Го слуша, бива блажен.

7 февруари 1915 г., Бургас

ВЕЛИКДЕН

„Идете, прочее, научете всичките народи и кръщавайте ги в името на Отца и Сина, и Святаго Духа; и учете ги да пазят всичко, що съм ви заповядал: и ето Аз съм с вас през всичките дни, до скончанието на века.“

От Матей 28: 19

В проповедите на целия християнски свят днес се взема текстът за Христовото възкресение; само в Америка има осемдесет, деветдесет, сто хиляди проповедници, а в България – три хиляди и триста свещеници, които проповядват днес върху Възкресението – навсякъде се говори за него. Понеже толкоз души говорят за Възкресението, аз искам да направя едно малко отклонение.

Разбира се, мнозина разглеждат въпроса исторически и философски възможно ли е Възкресение. Спорът е и от чисто физиологическо гледище: възможно ли е човек да възкръсне. Идеолози и богослови пишат и се мъчат да доказват, че Възкресението е възможно, но и те не могат да го докажат.

Спирам се върху тия думи: „Идете прочее, научете всичките народи и кръщавайте ги в името на Отца и Сина, и Светаго Духа.“ Учението върху Отца и Сина, и Светаго Духа е дълбоко учение. Каква е тази наука? Често вие изговаряте тия думи *Отец, Син и Свети Дух*, но какъв смисъл имат тия думи за вас? Те ще имат смисъл за вас само когато могат да произведат известен ефект. Когато държите една кибритена клечка, никога не може да опитате нейната сила, ако не умееете да я запалите; само когато я запалите, можете да усетите нейната сила. И Възкресението ще бъде

предмет неизвестен за вас, ако вие не запалите тази дума като кибрита – да произведе във вашия ум и във вашето сърце Светлина или ако я не посееете като семе, за да изникне, да видите плода ѝ. Доста е в живота на човека да има две или само една такава дума, която да разбере както трябва, и той ще стане гений; когато разбере две такива думи, човек става светия; разбере ли три, той ще стане едно с Исуса Христа. Тъй, във всеки език, който говорим, има думи, които като ги разберем, добиват за нас магичен смисъл. Мойсей, когато дигна своя жезъл при Червеното море, изрече една дума, и то се раздели. И Христос, когато бе пред гроба на Лазара и дигна очи нагоре, каза само една дума: „Лазаре, излез от гроба!“ И в началото Господ рече само една дума и светът стана.

Ние знаем да говорим и пишем правилно, граматически – със запетаите и точките му, с въпросителните и възклицателните му; разискваме много философски въпроси, но не знаем как да наредим живота си. Ние приличаме на онзи философ, който излязъл да се разхожда по морето и в разговор запитал лодкаря:

– Учен ли си, знаеш ли нещо от астрономия?

И като му отговорил „не зная“, той му казал:

– Изгубил си една четвърт от живота.

След това го запитал:

– Знаеш ли нещо от геология?

– Не знам.

– Две четвърти си изгубил от живота си. Ами не знаеш ли математика?

– Не знам.

– Три четвърти от своя живот си изгубил.

По едно време се дигнала страшна буря и се явила опасност да се преобърне лодката; тогава лодкарят от своя страна попитал философа:

– Умееш ли да плуваш?

Последният отговорил:

– Не умея.

Лодкарят на свой ред му казал:

– Четири четвърти от живота си изгубил.

Сега ние седим като този философ и питаме как се е родил Христос и как е дошъл на Земята, но щом се повдигне буря в нашия живот, дойдат известни мъчнотии и страдания, не знаем да плуваме и почнем да потъваме; тогава къде е вашата философия, математика, в какво ви помагат те? А математиката е наука – как трябва да построим разумно живота си; биологията – как трябва да турим клетките в ред и порядък; геологията – какво е нашето отношение към земята и така нататък.

В живота на Христа има три периода, които са важни – има ги във всеки живот: раждане, смърт и Възкресение. Забележете, че когато Христос се роди, Ангелите се явиха на Небето и възвестиха Мир между човеците; значи Христос се роди тържествено, но виждаме, че този тържествующ Христос трябваше да умре с най-позорна смърт. А пита се защо трябваше така да умре? Съвременните хора умират и често са ме питали защо умират – има причини. Христос умря позорно и най-после възкръсна.

Сега ще направя едно малко съпоставяне – как се появи смъртта в света? Знаем, че когато Адам беше в Рая, Бог изрази Живота и смъртта във вид на две плодни растения, от които едното нарече *Дърво на Живота*, а другото – *дърво за познание на доброто и злото*. В чисто окултен и мистичен смисъл, под *Дърво на Живота* се разбират всичките стремежи на Природата към Божеството – стремежът, който върви от долу на горе; то е приливът, който расте. Дървото за познание на доброто и злото обаче идва от горе на долу. Сега, как се е родила смъртта? По най-естествен път; ако пуснем два влака от две противоположни страни

да се движат към една и съща точка, какво ще стане? – Катастрофа. Адам се намери между два такива влака и като не знаеше как да избегне катастрофата, умря. И всякой от вас по същия начин ще завърши, ако пипне от забраненото дърво – в деня, в който пипне, същото нещо ще се случи с него. Но понеже, когато пипне, той ще влезе в това велико течение от горе на долу – към Земята, него може само Божествената сила да избави от това течение. Именно затова Христос дойде на Земята, за да вмъкне хората пак в първоначалния поток на Живота – в обратния процес, който ние наричаме Възкресение.

За да можем да разберем това учение, трябва да разберем учението на Отца и Сина, и Светаго Духа. Какво трябва да се разбира под *Отца* – учението на Божествената Мъдрост; под *Сина* – учението на Божествената Любов; под *Духа* – учението за въздигането, еволюцията на човека. И казва се в Писанието: „Който повярва в това учение, спасен ще бъде“ – трябва да разберем законите на туй учение. Какво се изисква от нас? Всякой от вас е баща, но разбирате ли като бащи своето призвание; всякой е бил в положението на син, но знаете ли какви трябва да бъдат отношенията на сина към бащата? Като Духа не сте били, но ще бъдете; сега сте именно в процеса на Духа – този именно Дух, който въздига хората и който сега трябва да въздигне Христа в нас.

За да можем да разберем правилно Христовото учение, трябва да се освободим от много закачки в този свят; не да се отречем от света, защото това би било криво разбиране. Светът има две лица: едно чисто Божествено лице и едно вънкашно лице на нещата; и когато се говори, че трябва да се отречем от света, трябва да се разбира да се отречем от всички ония елементи, които имат преходен, измамлив характер, които не носят нищо съществено в нашия

живот. Обаче всичко онова, което служи за нашето повдигане на Земята, ние трябва да го пазим, защото на друго място Писанието казва: „Бог толкова възлюби света, щото даде Сина Си Единороднаго, за да му помогне.“ Че светът има две страни, се разбира от друг стих на Апостол Павел, който казва: „Образът на този свят прехожда, а има образ, който не се мени.“ Човек се роди, израсте и мисли, че ще оправи и ще завладее света, но дойде към четиридесет и пет-петдесет-годишна възраст и забележи известно отслабване, почувства, че силите му го напускат и той поумнява и почне да кара младите да работят за него; стане по-мек, по-любезен, защото е слаб и защото в него се заражда мисъл, че той остарява и че утре може да умре. В него не се зараждат такива мисли, които могат да го направят да възкръсне; съвременните хора са заразени изобщо от възгледа, че човек не може да възкръсне, да оживее отново – именно там е най-голямата измама в сегашния живот. Човек може да възкръсне тъй, както може и да умре – те са две неща относителни. Влезеш ли в противоречие със силите, които действат в Природата, твоята форма ще се разруши; не разбереш ли законите, ще бъдеш смачкан.

Трябва да се освободим от известни спънки, които съществуват по наследство в нашите души. Ще приведа един пример и ще обясня един велик закон, който регулира Живота: няколко души моряци, англичани, излезли от парахода да посетят един европейски град. Обикаляли насам-нататък из града, влизали в разни кръчми и се напили. На връщане се качват в лодките, обаче забравят да ги развържат от колците, за които били привързани, и почнали с веслата да гребат; гребали, гребали цяла нощ, като мислели, че приближават парахода; на сутринта обаче виждат, че все на брега стоят. Защо не са стигнали парахода? Това малко въже, което е било завито

около колците, то ги е свързало. Хората не могат да възкръснат именно по тази причина – завързани са за колец. Аз съм виждал често малки деца да хващат птичка и да я пускат да хвърчи с конец – птичката литне нагоре, но пак падне на земята; така са вързани всичките човеци. Хората трябва да имат идеал – какъв? Такъв, който да ги тегли към Небето. „Хвъркнах, ама паднах, не знам защо“; вързан си, имаш съмнение в ума си, имаш важни въпроси, които не си разрешил – отвържи лодката си, загреби с веслата си и върви към целта.

Ние не можем да избегнем последствията на причините: мислим си, че нашите мисли и желания не упражняват никакво влияние, а всъщност всяка мисъл, колкото слаба и да е, упражнява влияние. Мойсей, мисля, казва във Второзаконието, че Бог въздава за престъпленията до четвърти род – за сто години едно престъпление трябва да се ликвидира. Тези, които са изучавали закона, са забелязали следното нещо: ако някоя черна жена има сношение с бял мъж, в първото поколение може да се роди бяло дете и ако не във второто или третото, в четвъртото непременно ще се роди черно дете; ако се роди в началото, добре – ще свърши кармичността. Законът действа и обратно: ако бяла жена има сношение с черен мъж, черното дете може да се роди в началото и ако не се роди тогава, то след сто години непременно ще се роди. И чудят се хората: „Откъде Господ ни е дал това черно дете?“ Някоя ваша прабаба преди сто години е имала сношение с черен мъж. Този закон работи и в нашите чувства и мисли: седите денем и ви се явява лоша мисъл – защо? Преди сто години вашата душа е имала сношение с черен мъж – този черен мъж ние наричаме дявол. Едно лошо ваше желание, то е също ваше дете; този закон на кармичността е строг – ние трябва да се пазим добре, защото не можем да избегнем

последствията. Никога не трябва да даваме място в ума си на лоша мисъл, защото тя ще изработи своя форма и в бъдеще, когато и да е, ще ни спъне. Не е въпросът тук, че някой се родил от бял или от черен мъж; въпросът е, че има вибрации на черни и бели хора, които се различават. Черните хора имат стремеж към Земята, а не към Небето – те са хората на онова дърво, от което вашата първа майка е яла; белите хора, които сега идват, са хората на Дървото на Живота. Следователно от което дърво ядем, туй ще станем.

А Дървото на Живота – то е Христос. Когато проникне във вас тази велика мисъл за Христа (не отвличената мисъл, че Христос стои от дясна страна на Отца, но Христос – Силата, която е проникнала цялата наша Земя) и когато тази струя проникне във всички същества, от малки до големи, тогава ще настъпи Спасението. Когато Христос умрял, станало тъмно, хората почувствали тази тъмнота, и Писанието казва, че Христос влязъл в ада и проповядвал това учение там; и всички, които го послушали, излезли из ада и дошли на Земята. Не бяхте ли и вие там, когато е проповядвал Христос? Бяхте, но сте забравили. И какво ви каза Христос, когато слезе там да ви извади из тъмнотата? – „Идете и не грешете вече.“ Защото ще раждате, както ви казах преди малко, черни деца – ще идват страдания след страдания. И понеже Христос е на Земята, Той е решил да избави човечеството и ще го избави – няма в света някоя сила, колкото мощна и да е, която да може да противодейства на Христовата сила. Той казва: „Овцете, които Отец Ми е дал, никой не може да ги вземе от ръцете Ми, понеже няма по-голям от Отца Моего.“ И ако някой път проникне съмнение във вашата душа, то е вашият черен баща – скъсайте връзките си с него, чистата душа никога не трябва да се преплита с нечиста! Когато детето на една майка се много оцапа, майка му взема ли изведнъж да

го прегърне? Не, по-напред го понашари добре, после го измие, пречисти го, облече го с чиста дреха и тогава го целува – това е простата философия на Живота. Някой ще дойде да ви каже: „Ама ти не ме обичаш“; кални са дрехите ти, приятелю, кална си, сестро; ела, ще ти плата за банята, поизчисти се, измий си както трябва тялото, така и сърцето, и след като направиш това, само тогава ще възкръснеш.“

Сега, знаете ли защо страда Христос? Кръстът показва човешката къща – кубът, разгънат, дава кръст, а Христос беше разпнат на този кръст. И Бог казва сега: „Измий къщата си, разтвори прозорците, всичко пречисти!“ Някои казват: „Целуни този кръст“, но този кръст трябва да се пречисти. Кръстът е вътре в ума, в сърцето – този кръст не могат да целуват хората, докато не го пречистите. Всички сме кръстове – живи кръстове. Трябва да въздигнем тия Божествени кръстове в сърцата си и когато направим това, ще турим една окръжност, която означава вечност, и ще направим от кръста едно колело или витло, за да се движи.

Следователно Христос със Своето учение иска да покаже основните закони, чрез които да изменим реда на нещата. И можем да го изменим. Трябва да имаме, първо, идея за това и, второ, да се стремим да я постигнем. Съвременните хора не могат да я постигнат поради една проста причина: в тях съществува един неумолим егоизъм – всякой желае да бъде пръв. Един художник много добре е представил това с една своя картина: нарисувал планински връх, на който се издига идол, и милионите хора гледат нагоре към този връх; и ако един рече да възлезе и да стигне до идола, другите го хващат и го не пускат; и така хората постоянно се борят и никой не може да отиде горе. При надбягванията в олимпийските игри в стара Гърция онзи, който достигнел целта пръв, той вземал

венеца. В подвига за Христа обаче всякой може да вземе този венец, стига да се постарает да изпълни Христовото учение.

И тъй, ние имаме тия три неща в учението за Отца и Сина, и Светаго Духа, ако можем да произнесем тия три думи в техния пълен смисъл. Като произнесем *Отец*, да почувстваме пулса на туй Същество, което движи света – да го почувстваме така, както една майка може да усеща пулса на своето дете; а да почувстваме Божествената мисъл, то значи да я разбираме и познаем. „Тогава, както казва Господ, преди да сте поискали нещо, Аз ще отговарям на вашите желания.“ Всинца трябва да имаме отлични синовни отношения към Бога – да изпълняваме длъжностите, които имаме към своя Баща. Той не слезе на Земята, но Той прати Сина Си; и ние трябва да се жертваме в този свят. Мнозина ги е страх от жертва и казват, че в жертвата няма живот; и мнозина в недоумение се спират пред думите на Христа, който казва: „Ако не ядете от плътта Ми и не пиете от кръвта Ми, няма да имате живот вечен.“ Ние всеки ден ядем, за да живеем; нима това житно зърно, тия треви, чиито сокове гълтаме, не умират и не се жертват за нас? Но те казват: „Ние умираме, стига вие да станете хора.“ Колко милиарди същества ни слугуват, а какво правим ние сега на Земята? Ние се занимаваме със схоластични въпроси, като ония стари богослови в средните векове, които философствали колко дяволи могли да играят на върха на един нож – все с това се занимаваме и ние.

Казвам, че Христовото учение съдържа в себе си смисъла на Живота. Всякога в две велики епохи има една низина; ако разгледаме нашия мозък, ще видим, че и той има вдлъбнатини и издигнатини – благодарение на тия бразди може да циркулира човешката мисъл; и Земята е с такива вдлъбнатини,

които създават известни течения, благодарение на които ние можем да живеем. Някой казва: „Аз не искам да живея в долина“; ами къде искаш да живееш, колко дяволи могат да живеят на един планински връх? Всички не могат да живеят там; всякой – в браздите на своя живот: веднъж – в долина, друг път – на връх, трети път – пак в долина, четвърти – на връх; ще има слизание и качване, докато се разбере законът, че еволюцията е движение по една начупена линия. Обаче, когато човек научи Христовото учение за кръглото движение във вечността, ще влезе в друга еволюция, която няма да върви нагоре-надолу, а ще върви в кръг.

От друга страна, учението на Духа е учение реално, което съвременните хора отказват. Когато Божественият Дух у нас работи, Той подразбира единство, подразбира и множество. Отец е сътворил нещата, Духът е множество от единия и другия полюс, а Христос представлява соковете, които постоянно текат в Дървото на Живота. Духът представлява условията, в които живеем. Съвременните астролози казват, че човек се намира в съобщение с цялата Вселена, сиреч че всички същества се намират в известно съотношение; сърцето, умът, ушите, очите съответстват на известни същества в пространството и когато между тях стане борба, тогава човек усеща в съответната част, в краката или главата, някои действия. Някой път те заболи ръка или коя да е друга част – това е влияние, което иде отвън, влияние, както го наричат, на Юпитер, на Сатурн, на Марс. Може да възрази някой: „Как Марс може да влияе на хората?“ Ние казваме: Англия упражнява известно влияние, земята на Англия или народът, който живее там, английският народ, със своите мисли упражнява това влияние; следователно и ония същества, които живеят на Марс, ни влияят чрез своите мисли през

пространството, като образуват едно течение и ние, когато дойдем под това течение, ставаме войнствени.

Сега всички хора са под влиянието на Марс – ще се бият, докато туй влияние извърши своята цел, за която то съществува в света. Не мислете, че учението на Христа е учение на Мира; то е на Мира, но наруши ли се това равновесие, ще има война, а само чрез войната може да се възстанови след време нарушеното равновесие. И ние знаем този закон от практическия живот: жената, когато иска да извади масло от млякото, бие го в бутилката. И войната в света ще престане само когато се добие масло. Сега защо воюват хората? Христос казва: „Аз искам масло – като се намажете, ще станете по-мекички, защото сега сте твърди и груби.“ Сега се бие маслото и когато ви намаже Христос, вие ще станете по-нежни. Че това е тъй, показва и притчата за ония глупави девизи, които забравили да вземат масло за светилниците си и останали вън; за да влезеш в Царството Божие, непременно трябва да имаш масло.

Това е учението на Духа. Аз говоря в алегоричен смисъл, но ако и вие размислите, ще разберете отношенията на ония сили, които действат смекчително. А Господ е създал съвременния свят знаете ли защо? Ония духове, които бяха създадени най-първо, станаха кристали; след това трябваше да се създаде нашата Земя, за да се образуват нови клетки не по кристална, начупена, геометрическа форма, а в кръгообразна форма. Един кристал, един диамант трябва да стане жива клетка, за да може да се развива – като растение; ако вникнете добре в тази мисъл, ще разберете, че и най-благородното растение трябва да преобърне своите дървени неподвижни клетки в месо и нерви, за да може да чувства и да се движи, както се чувстват и движат животните. Така и ние трябва да платим всичко, за да образуваме оная

клетка, която създава светиите. Ние сега сме мъртви – в Небето ние сме насадени с главата надолу. Трябва да се пожертваме, за да станем разумни клетки, да станем едно с Христа и като минем през Неговото тяло, през Неговия ум, през Неговото сърце, само тогава ще можем да се тонираме, да разберем дълбокия смисъл на нещата. Разбира се, тия неща са много отвлечени и ако бих се впуснал да ги обяснявам, ще се отвлека от темата си, а това няма да ви ползва.

Първото нещо в Живота е послушанието. Един гръцки ученик в древността искал да изучи тайните науки и затова отишъл в Египет, в училището на тъй нареченото Бяло Братство. Главният жрец на храма на Изида, като го развеждал, завел го пред една статуя и му казал:

– Това е Истината.

– Защо не ме доведохте по-напред при Истината, ами ме развеждате другаде; трябваше още първия път да ме доведете тук – възразил ученикът.

– Не може – рекъл жрецът.

И добавил:

– Да не вдигаш завесата на тази статуя, не се докосвай до нейното було, изучавай я отвън.

У ученика се заражда голямо желание да види какво има отдолу под туй було; рекъл си: „Като вдигна това було, ще намеря Истината и когато се върна в Гърция, ще обладавам голяма сила.“ Една вечер излиза тихичко, докопва се и влиза в храма, вдига завесата, обаче сутринта го намерили паднал мъртъв пред статуята. Какво е научил той? Някой казва: „Я вдигнете завесата, искам да видя Истината.“ Опасно е, ако се вдигне булото – човек трябва да е готов за момента. Христос е дошъл на Земята, за да ни пригответи да посрещнем без страх този момент. Най-първо трябва да разберем кой живот ни води към Спасението; след туй трябва да минем през друг

процес, за който Той казва: „Ако се не родиш свише, няма да видиш Царството Божие“ – и на Никодима е казал, че ако не се роди от вода и Дух, не може да влезе в Царството Божие.

Значи има две раждания, но не прераждания. Защото прераждането подразбира всеки процес на пресекване; прераждането е закон на дисхармонията в света: да се преродиш, то значи да почнеш отново работата, която си напуснал – улавят те, затварят те и като излежиш двадесет години, останат ти петнадесет, избягаш, връщат те и ти турят още десет години, та стават пак двадесет и пет за излежаване; след пет години пак избягаш, хващат те наново, затварят те за трети път и ти налагат още по-голямо наказание. Туй е и прераждането – човек, който не иска да си излежи затвора; или в друг смисъл: когато вие сте пратен на Земята и не искате да живеете както Бог е определил, а искате по лесен начин да избягате, тогава ще ви хванат, ще ви турят в затвора и ако все бягате, няма да се свърши вашето затваряне во веки веков. Законът на новото раждане подразбира да изпълни човек Волята Божия. И не е мъчно да я изпълните, мъчнотията лежи винаги в дълбоките причини на неразбиране на Живота.

У съвременните хора има склонност да критикуват, всякой вижда грешките на другите: „Еди-кой си не живее така, както трябва“ – ами ти живееш ли така? – „Той не мисли правилно“ – ами ти мислиш ли правилно? – „Той не е добър“ – ами ти добър ли си? Преди всичко човек трябва да познае себе си, трябва да проучи своята конструкция. Проучили ли сте защо Господ ви е турил нос, защо ви е турил две очи и защо на някои очите са черни, на други – сини или зелени, и защо са тия веждички отгоре – образува се една осморка, какво значи туй число? То показва числото на работата. И носят – той е рало; когато турите човека хоризонтално, това показва, че той трябва

да оре и тогава Божествената благодат ще слезе и ще изникне онова, което е посеял. В какво се състои мисленето? Да съсредоточиш мислите си. А в какво се състои това съсредоточаване?

Срещнах веднъж във Варна един българин, неверующ, със свободни възгледи, който ми се оплака: „Бях спечелил осем хиляди лева, дадох ги на един търговец, който фалира, и така изгубих, но, добър Господ, ще спечеля пак.“ Казах: този човек е разбрал закона; той не е окултист, но признава един закон, който ще го научи да спечели пак – Господ дава, Господ взема. Тия неща са преходни в живота – Господ с тях ни опитва, както майка опитва децата си. Вие може да опитате какво ще бъде вашето дете; майките често казват: „Моето ангелче“, но опитайте и вижте дали ще стане то Ангел – дайте му една ябълка и му я поискайте пак; ако ви я върне, ще стане Ангел – не ви ли я върне, ще стане дявол. Господ ви дава едно благословение и казва: „Дайте го и на други“; – „Не мога да го дам“ – ето едно неизвестно, което не си разрешил. – „Не вярвам в живота“ – имаш друго неизвестно, друг *x*, който не си разрешил; бягаш от Живота – имаш трети *x*. Казваме: *x* е равен на еди-какво, а не можем математически да намерим на какво е равен; този *x* има съдържание, неговата стойност ще намерим, когато работим – за да разрешим този *x*, трябва да впрегнем своите мисли и чувства. Често човекът, като не може да разреши хиксовете на живота си, плаче и е нещастен. Светът е училище, кой те кара да влизаш в това училище, като не искаш да се учиш, да се съсредоточаваш – тогава по-добре влез в растението, в минерала. Чрез упорито съсредоточаване ти ще научиш учението на Отца и Сина, и Светаго Духа и ще възлюбиш Господа. Казват: „Любовта е глупост“ – то е пак *x*, който има известна стойност. И аз мога да разреша според това учение загадката на Любовта.

Сега, Учителят на това учение идва всяка сутрин и хвърля в душите ни по една мисъл, но ние, въпреки това, обедняваме – защо обедняваме? Понеже не можем да оценим тази мисъл, която Христос ни дава. – „Аз искам слава, искам това и онова.“ Благата, които дава Христос, са много по-съществени; славата Божия в този случай струва много повече, отколкото славата на човеците. Христос иска всинца ви да тури на власт, да станете господари над Живота и смъртта. И знаете ли кой създава смъртта? Тия милиарди духове, които постоянно разрушават. Всеки ден вие се изпълвате със съмнения, зависти и искате при това да бъдете хора на прогреса; срещат се дори хора, които за окултизъм говорят, а мисълта им не е свободна – и те не разбират Живота. Христос възкръсна, Той показва пътя, по който трябва да минем – през процеса на раждането. А знаете ли що е раждане? Толстой разправя за един свой сън – как сънувал една нощ, че е труден и се мъчил да роди, и усещал такива болки, щото когато на сутринта се събудил, попитал такива ли болки усещат жените при раждането; и като му отговорили утвърдително, рекъл: „Мъчно е човек да бъде жена.“ Във вашия ум се зароди една мисъл; докато родите, колко страдания тя ще ви причини, но да не мислите, че страданията са лош признак. Както майката, така и вие трябва да дадете нещо от себе си на вашата рожба, трябва да дадете Живот и Сила на някоя благородна мисъл и най-после трябва да имате смелостта да отвалите камъка – да не седите като съвременните философи и да питате и разсъждавате дали може да възкръсне Христос, или не. Има хора, които са били там, когато Христос възкръсна; ще каже някой: „Докажи!“ Мога да ви го докажа, но ще заемете същите отношения – има известен закон, който трябва да се спази. А що е доказване? Ще заведеш човека на известен път, ще му посочиш начина, ще опита и ще провери Истината.

Настанал е последен час – всинца трябва да възкръснем и ще възкръснем. И при туй Възкресение трябва да се запитаме не дали Христос е възкръснал, а дали е наближило нашето време да възкръснем – ето въпросът. Питат дали Христос е лежал три дена в гроба; вие от осем хиляди години лежите все в този гроб и не е ли достатъчно това време? Достатъчно е. И този Ангел отгоре е зов Христов, че Второто пришествие иде. Как ще ви намери Христос? Ако камъкът на вашия гроб е затворен, как ще каже Христос: „Лазаре, излез вън?“ Вашите близки и приятели трябва да ви направят тази услуга да отвалят камъка от гроба ви и тогава Христос ще каже: „Станете!“ – и ще възкръснете.

На всички, които ме слушате тази сутрин, аз отвалям вашите надгробни камъни. Христос иде. Той ще застане пред вашите отворени гробове и ще каже: „Излезте вън!“

4 април 1915 г., София

ВЕЛИК ДЕН

МНОГОЦЕННИЯТ БИСЕР

„Който, като намери един многоценен бисер, отиде и продаде все, що имаше, и купи го.“

От Матей 13: 46

Тази сутрин ще ви говоря върху най-маловажния наглед стих от прочетената глава от Евангелието на Матей в свързка с друг един закон – седмия и най-велик закон на Природата, закона за рода.

Във всяко нещо има род – мъжки и женски. Кой не знае що е мъж и що е жена; има само спор кой от двата пола седи по-високо. Казват: „В началото, когато Бог създаде човека, направи мъжа“; и мъжете, като защитават този въпрос от свое гледище, изкарват, че поради това те стоят по-високо; жените пък, като защитават своята кауза, казват, че те именно седят по-високо от мъжете. По този въпрос има спор и в науката – между учените хора: дълго време учените хора са претегляли мозъците на мъжа и жената, за да видят колко грама тежат, и по тежестта са определяли техните качества и са казвали, че понеже мозъкът на мъжа е по-тежък, мъжът седи по-горе. Обаче има аксиома в херметическата философия, че всяка истина е наполовина истина, и обратното – че всяка лъжа е наполовина лъжа, сиреч че всяко твърдение е наполовина вярно и всяко отрицание – пак наполовина вярно. Следователно, когато човек твърди нещо, ако иска да е прав, трябва да снесе петдесет на сто от своите твърдения. Нали знаете онази българска поговорка за мъжа, който се уплашил и рекъл:

- Жено, видях сто мечки и избягах!
- Посмали малко – рекла жената.
- Да, нямаше сто, но осемдесет сигурно имаше.
- Посмали, посмали.

– Поне шестдесет имаше.

– Много са, къде ще се съберат шестдесет мечки да те гонят!

И мъжът свалиял, свалиял, докато ги докарал до една и най-после рекъл:

– А бе нещо шумна в храсталака, приличаше на мечка, ама мечка ли беше, не зная.

И в съвременната философия има много преувеличени неща; туй произлиза отчасти от това, че хората не разглеждат предметите обективно, но ги разглеждат субективно; не разглеждат предметите обективно значи от мъжка страна, а субективно – от женска страна. Съзнателното – това е мъжката страна, подсъзнателното – женската страна. Във философията има термини: казват, че един човек има обективен ум, а друг – субективен ум; всеки предмет трябва да се разглежда от гледището на тия два ума и тогава ще имаме едно вярно понятие.

Сега ще кажете: „Какво отношение има прочетеният стих към мъжа и жената?“ Има. Вземете предвид как се образуват бисерите: казват, че някой път попада в мидата малко пясъче и мидата почва да изпуска от себе си една течност, която обвива това малко пясъче, за да не я безпокои – извайва го като скулптор, не само че го направи гладко, но същевременно и ценен бисер. Това пясъче, ако не попадне в мидата, не ще има никаква цена; понеже то има известна графина, почва да безпокои мидата и я накарва да мисли: да го изхвърли – не може, да го изрита – крака няма, да му каже „Излез вън“ – език няма. Дохожда ѝ на ум да го направи ценно: „Ти си мой неприятел, но аз ще те възлюбя и ще те направя ценно.“ Ето учението на Христа, който казва: „Възлюбете враговете си.“ Вие бихте изхвърлили това пясъче навън, но мидата от него създава бисер, за който вие плащате скъпо; не само това, но Христос

похвалва тази мида, че е извършила прекрасна работа. Питам, ако дойде Христос, ще намери ли вашите работи така свършени, както работата на тази мида – ще намери ли бисери? Вие казвате: „Условия нямаме“; жените казват: „Когато ние трябва да работим, мъжете ни спъват, условия нямаме, къща нямаме, това и онова нямаме, не можем да работим“, а мъжете от своя страна казват: „Не можем да работим, защото жените ни смущават – това нямаме, онова нямаме, обществото ни пречи“ и спират. А тази мида не казва, че няма условия – без крака, без ръце, без език и без човешки мозък тя от пясъче създава бисер и Христос я похвалва. Аз ви питам не можете ли и вие да направите толкова, колкото тази мида? Можете и повече.

Но да дойдем до основния закон. Външните форми са резултат на вътрешните различия, които съществуват между мъжа и жената. Всеки оттенък, всяка черта на човешкото лице се дължи на една вътрешна, дълбока причина в душата на човека. Като разглеждате предмета, вижда ви се, че между мъжа и жената няма разлика. Някой път жената иска да стане мъж, но мъжът се отвръща да стане жена – ако ви попитам какви искате да се родите, всички ще пожелаете да се родите мъже. Какъв прогрес би имало тогава в света, ако всички биха се родили мъже? Нали Бог най-първо направи мъжа; последният обаче каза: „Тази работа не може да я бъде, сам не мога да я свърша, как ще обработвам сам тази толкова голяма градина на Рая – дърветата, които са в нея; па и животните, които са в нея, не могат да ме разберат.“ Тогава Бог каза: „Много добре, аз ще ти направя другар като теб, за да ти помага.“ И тъй се яви на сцената този велик закон, този процес, който движи света; никакъв прогрес, никакво развитие, никакво облагородяване не би имало, ако не съществуваше този закон. Вие гледате само външната страна на нещата, но в тях

има много по-дълбок смисъл. Единственото нещо, което знаете в Природата, то е само женски пол, мъжкият пол е невидим. Туй Слънце, което вие виждате, то е женско Слънце, мъжкото Слънце не се вижда; това Слънце черпи енергия от мъжкото Слънце. И съвременната наука потвърждава, че всякога енергията се проявява в отрицателния полюс на електрическите токове. Думата *отрицателен* или *пасивен* някои хора вземат в лош смисъл – под пасивен разбират слаб, безхарактерен, безволев, но то е криво разбиране; и затуй са заменили думата *отрицателен* с изрази като *катодни лъчи* – полюсът, в който се появява всяка енергия.

Въз основа на този принцип ще изясня много неща. Човек има мозък, но някой път вие си казвате: „Нищо няма в ума ми“ – защо няма нищо? Защото вие сте една безплодна жена, която не ражда. – „Не мога да обичам“ – вие сте безплоден. Онзи, който не може да мисли и чувства, бил той мъж или жена, не може да ражда, а всяко нещо, което не ражда, е казано в Писанието, че е близо до пъкъла. Всеки от вас бих желал да знае да ражда – най-голямото благословение е, когато човек знае да създава и отхранва. Как може човек да не ражда, да не създава една добра мисъл, едно добро желание в себе си? То е творчески принцип, който е достоен за мислещи същества. Разбира се, не говоря за онзи творчески принцип, който от нищо може да създаде нещо – за Твореца, а за туй същество от мъжки и женски пол; туй, което в християнската философия наричаме Христос-Богочовек. Онзи принцип, за който Христос казва „Отец живее в Мен“, никой не го е видял – Бога никой не е видял, никой не е видял Бащата на света. Майката знаем – Бог се явява в нас като майка, която твори, храни и възпитава. Него ние знаем и казва се в Писанието: „Христос дойде на Земята да ни изяви Отца.“ По същия закон

човекът, който е слязъл от Небето, първоначално е приличал на онова малко пясъче, безформено, нищожно, и Божественият Дух, след като е работил дълго време, направил е един бисер. И за туй, което има във вас, трябва да благодарите на тази мида, в която сте влезли; ако имате сега някаква цена, трябва да благодарите на туй Божествено съзнание, което е работило дълго време над вас.

И според това схващане някой път ценността на нещата стои в тяхното съдържание, някой път – в тяхната повърхност. Вземете един мраморен камък, изработен, изваян от един велик скулптор, който е вложил в камъка една прекрасна идея – къде лежи тази идея? В ония тънки чертици, които този художник е прекарал над камъка. Ако някой глупак дойде и разруши тези чертици, ще остане един прост камък, който няма никаква стойност. Всичко, което ви придава цена, то са ония ваши благородни мисли, желания и дела, които един Божествен Дух е начертал върху вас. Само ония черти, които може да тури Бог върху вашия мозък, върху вашето сърце и вашата душа, те ви дават цена. И в научна форма пак същото е казано: съвременните учени хора твърдят, че толкова повече мисли може да произведе вашият мозък, колкото повече гънки има. А що са гънките? Те са ония вложени черти, които се виждат върху него – тия гънки, тия вадички канализират вашите мисли. Някои хора искат лицето им да е гладичко, като топка – мислят, че човек е красив, когато е гладък. Не, тогава лицето е маска; трябва да има известни черти върху него – да показват, първо, че е добър, второ, че е справедлив, трето, че има в него Любов, че е мъдър, че е истинолюбив – всичките тези неща трябва да се проявяват навън. Следователно всички хора са една написана книга, върху която се четат техните качества.

Някои хора ме питат: „Ти слушал ли си Господа, чул ли си Го?“ Отговарям: не само Го слушам, но Го и виждам – виждам Го, когато ми говори, и слушам, и чувам Неговите думи. Човешките думи може само да се слушат, но Господните може да се виждат. Бог, който е слава, се е въплотил в Христа и е станал видим. И всеки един от вас е Божествена слава, изказана, въплотена, видима. И ме питате чул ли съм и говорил ли съм с Господа – две хиляди години Го чувам. Христовото учение е една отлична философия – не философия, с която пипаме в мрачината, но философия, с която може да виждаме, да пипаме, да миришем и да вкусуваме.

Има анекдот, че един учен европейец, който се занимавал с окултни науки и искал да проследи дълбоките тайни на Природата, попаднал веднъж в едно общество, дето всички хора били слепи, с очи вдлъбнати навътре. Като се разговаряли с него, рекли: „Ами този човек по що се отличава от нас“; и като го барали, разбрали, че неговите очи били изпъкнали – само тази била разликата; рекли си: „Чакайте да му мръднем тази височина навътре, за да прилича на нас.“ И съвременните философи са от този калибър – като намерят човек с изпъкнали очи, оглаждат ги и казват: „Ти сега ще разсъждаваш като нас, ще имаш понятие за света, за мъжа и жената тъй, както ние мислим.“ Добре, но тази философия има отношение към Живота – към една велика реалност, която трябва да проверяваме всеки ден, всеки час, всяка минута, всяка секунда, защото трябва да работим, да градим. И се питаме защо са тези нещастия. Нали имате положителна философия, вие сте умни хора, измервате пространствата, небето – знаете колко звезди има на небето, знаете да правите разни съединения – знаете какво е кислород, водород, азот, а не знаете да уредите вашия дом;

значи има неща, които не знаете. Някои казват: „Там има неща непостижими“, но като говорим върху тия неща, всяко нещо е относително – не е абсолютно непостижимо. Всяко нещо е постижимо, но се изисква време за разбирането му: едно дете първо почне да разбира малко, после – повечко и повечко и като стане възрастно, неговият възглед върху света се изменява. И сега задавам ви този въпрос: когато дойдете пак след хиляда години на Земята, какви ще бъдат вашите възгледи? Разбира се, ще бъдат като сегашните плюс нещо – едно и отгоре плюс.

Да се върна: туй различие защо е? Хората не трябва да бъдат еднакви; законът е такъв, че хората по същество са еднакви, но различни по степен – всякога трябва да съществува разлика между хората, това е Божествен закон. И ако искате някой човек да ви обича, между него и вас трябва да има разлика, но тя трябва да бъде хармонична, както в тоновете на музиката има различие; и именно в това хармонично съчетание на това различие седи хармонията, от която ние се възхищаваме. Да дойдем до обяснение на тази хармония, която трябва да съществува у мъжа и у жената, да приложим този Божествен принцип. Жената е емблема на Любовта; Любовта не може да се появи у мъжа – не в мустакатия мъж. Защото и жена може да има мустаци, както имат някои животни, но има известни качества, които я отличават, и тия качества вечно ще пребъдват в нея. Но у мъжа се намира оная друга Божествена сила, която се казва Мъдрост. Когато Любовта и Мъдростта се оженят, ражда се Истината. Искате ли да узнаете Истината, трябва да намерите баща си – Мъдростта, и майка си – Любовта и те, когато ви родят, ще ви кажат кое е Истина, ще се прояви тази Истина. Истината е по бащина линия, тя е пак от мъжки пол – тя е синът на тия двама. Бащата и майката, сиреч

Мъдростта и Любавта, когато заченат пак, ще родят Добродетелта – това е вашата сестра. А Добродетелта и Истината, съединени, това е Правдата – така седи този въпрос.

Искате ли да създадете този бисер, вашата душа именно трябва да го обработи. А хората с какво се занимават? Често питат: „Ами ти проповядваш ли неща, съобразно с църквата?“ Отговарям: аз проповядвам неща, които са съобразни с великия Божествен закон, пред Господа не лъжа. Дали моето учение е съгласно с вашите възгледи, за мен е безразлично; за мен е важно моите възгледи да бъдат съгласни с великия закон; да не бъда лъжец пред Бога, пред Небето, пред Ангелите, пред светиите – то е важният въпрос за мен. Ако всички така схващат учението и така мислят, няма от какво да се плашим. Някои казват: „Ама ти имаш цел да образуваш някоя секта.“ Ония, които образуват секти, са според мен много дребнави хора; секта всеки може да образува: вземи брадва, нацепи дървото – ще направиш секта; или вземи чук и начукай камъка – ще направиш секта; влез между хората, скарай ги – ще образуваш секта, секти лесно се правят. В една американска черква се скарали по един въпрос – когато се освещава причастието, дали да се вдигне чашата; но ония, които викали, че трябва да се вдигне, забравили да я вдигнат. Често и ние забравяме това, което проповядваме, и оня принцип, който ни съединява.

Нашата задача е във въдворяване Царството Божие на Земята. Искам да образуваме една секта, но каква? Да станем проводници на Божия закон, който да завладее всички умове и сърца, да станат всички – и мъже, и жени, и деца – синове на Царството Божие, да заживеят на Земята живот, какъвто трябва. И сега, когато хората ми се оплакват: „Големи нещастия настанаха“, аз им казвам: „Радвам се, че вашите

затвори се разрушават, вашите стари убеждения падат, защото ако от едно шише не се излее застарялата вода, не може да се сипе в него нова.“

Когато Христос дойде, евреите трябваше да се очистят по същия начин и да заживеят нов живот, но те казаха: „Ние Мойсей познаваме, Теб не познаваме, Ти искаш да образуваш секта.“ Но Той, както виждате, секта не образува, макар че от еврейско гледище Той беше еретик. Някои ме питат: „Ти правоверен ли си?“ Може да бъде правоверен пред Бога, но от гледището на църквата да не бъде такъв. И на Христа казваха: „Той иска да унищожи нашия народ“, но след две хиляди години не трябва вече да разсъждаваме като евреите. Питам какво спечелиха евреите, като разпънаха Христа? Нищо, разпръснаха се по целия свят. Да се разпне човек, от това по-лесно нещо няма – четири гвоздеа стигат.

Да се върна на нашия предмет. Искам от вас да разсъждавате, да мислите дълбоко върху нещата. И ще ви кажа в свръзка с този принцип за мъжа и жената още едно нещо: първо, трябва да любите Господа с всичкото си сърце, с всичката си душа, с всичкия си ум, с всичката си сила; второ, да любите ближните си както себе си; трето, да любите и враговете си. Аз току-що ви говорих за враговете ви – за онова малко пясъче; и Христос, когато дойде на Земята, не дойде да спасява благородните, праведните, а ония остри пясъчета – за тях слезе в ада, за да ги извади навън. И за да се извадят тия бисери от мидата, трябва тази мида да се хване и разтвори – по същия закон се хващат хората на Небето и като се разтворят и се намери в тяхната душа този бисер, той се изважда. Някой като умре, казват: „Умря мидата“ и тръгнат подир мидата и редят: „Горката мида, отиде!“ Аз казвам, че тя е отишла на Небето, за да занесе бисера, който е създала и обработила, защото ако не беше го направила, тя нямаше да отиде на Небето, не щеше да струва нищо.

Да се върна върху някои основни черти на мъжа и жената. Онези, които дълго време са изучавали човешката конструкция, казват, че външните черти на човека се дължат на вътрешното негово естество, сиреч какъвто е човек вътре, такъв е и вън; за това две убеждения няма. Те казват, че ходилата на краката у правилния мъж или жена трябва да съставляват една шеста част от неговия ръст, лицето трябва да съставлява една десета от ръста, гърдите – една четвърт, дължината на ръката от китката – пак една десета, два пъти мярката около китката на ръката трябва да е мярка на врата. Разбира се, като дойде до отделния човек, има известни дребни различия: някои мъже и жени са с по-продълговати, крушообразни, други са с валчести лица; на какво се дължи това? Хората с валчести лица не са толкова активни – те са хора примирителни, дипломати, били те мъже или жени; валчестите лица са по-свойствени на жените, те спадат към категорията на майка си.

Като ви описвам тези работи, искам да дам ново направление, да схващате християнството в неговия дълбок смисъл, като наука за Живота – християнството е положителна наука, която трябва да ни научи как да живеем. Само в приложението хората се различават: има едно приложение във физическия живот, друго – в духовния живот. Мъжете и жените не могат да бъдат еднакви, трябва между тях да има разлика. Ако мъжът е активен и пъргав, ти се радвай и не казвай: „Аз не искам да бъда мъж.“ Във всяко проявление трябва да има активност – ако не на физическото поле, то в умственото; ако не в ума, трябва да бъде в сърцето, но винаги човек трябва да бъде активен. Активност значи работа, произвеждане в трояко направление – физическо, умствено и духовно. Всички хора не могат да работят едновременно на едно и също място, в едно и също направление, а в различни

полета. Туй различие, което е между вас, може да роди и дисхармония, и хармония – зависи от вас. Когато и двамата са сприхави, единият като каже нещо, другият трябва да го изслуша; единият като свири, другият трябва да слуша – този е законът, който действа във физическия свят. Ако единият мълчи, другият оценява това чувство на търпение и ще се отплати в друго отношение. Обаче ако жената не държи това поведение, мъжът ще каже: „От моята жена по-лоша няма, тя има много дълъг език; да ни освободи Господ – или мен от нея, или нея от мен.“ Не мислете, че ще бъдете освободени – на другия свят пак ще се преследвате, ако тук сте се преследвали. Туй, което може да измени вашия живот, то е разбирането на Божествения закон и приложението му в Живота. Ще правите много грешки, може да правите с хиляди – за тях Господ няма да ви съди, Той ще ви прости, уверявам ви, че ще ви прости – само ако научите Божествения закон и работите. Но ако след сто грешки не сте научили никакъв урок, Господ няма да ви ги прости. Всички неща в света трябва да се използват: ако крушата има тръни, ако розата има бодли, то е в реда на нещата – те не са току-така поставени. – „Ама, ще кажете, има бодли.“ Онзи, който ще се качи на крушата, не трябва да се качва с меки дрехи, за да не се съдерат; аз съм видял много деца да остават на крушата, че после със стълба ги снемат. Който не знае закона, казва: „Тази круша е бодлива, трябва да се отсече“ – бодлива е, но хубави круши дава.

Ще ви кажа друг един пример, който еднакво засяга мъжа и жената, но примерът е за последната. Една жена, която била много нервна, упорита, не изпълнявала никак волята на мъжа си – каквото ѝ казал, тя все противното вършела. Един път искала да седне върху кладенеца; той ѝ казал:

– Не сядай, жено, че ще паднеш и ще остана без жена.

Тя не го послушала:

– Ще седна!

Седнала, но паднала в кладенеца и потънала във водата. Той взел да плаче и да вика:

– Нали ти казах да не сядаш – да беше ме послушала, нямаше да паднеш.

След един час гледа, че от кладенеца изскача един дявол с побеляла коса.

– Какво има? – пита го мъжът.

– А – казва, – главата ми побеля за един час отгоре от една жена.

Казал това и избягал. Мъжът почнал да мисли как може да използва този случай и най-после намислил. Като почнал да посещава домовете, в които имало зли духове, и като употребявал всички средства – заклинания, молитви, за да ги накара да излязат от тия домове, и те пак не излизали, сетил се да каже: „Бягайте, че жена ми иде!“; и тогава всички избягвали. По този начин жената, която паднала в кладенеца, направила много голямо добро на света, защото, като влязла в кладенеца и мъжът ѝ видял, че изплашила дявола, разбрал, че дяволът само от жена се страхува, а не от мъж, и като извика само „Бягайте, че жена ми иде!“, пропъжда всички дяволи. По този начин, като пострадал един, хиляди се освободили.

Ето защо жените имат ключовете на Царството Божие. И когато Христос каза на Петра: „Давам ти ключовете на Царството Божие“, Той подразбираше този дълбок вътрешен закон, че между мъжа и жената трябва да има всякога едно съществено различие – в това различие седи основата на обичта, която има мъжът спрямо жената. В деня, в който жената измени позицията, в която Бог я е поставил, мъжът няма да я обича – каквито ще диаманти, пръстени, огърлици

и копринени рокли да си тури, никаква външна сила не е в състояние да накара мъжа ѝ да я обича. Мъжът е Господ за жената – тя трябва да вижда, че Господ живее в него; и за да я обича Господ, тя трябва да заслужи Неговата обич, като извърши някаква работа за Него. Понеже сам не може да слезе на Земята да работи, Той ни дава и ум, и сърце, и сила – всичко, за да завладеем Земята, да турим ред и порядък, в замяна на което Той ще ни изпрати всички Добрини.

Някои казват: „Господ ще дойде да оправя света“; Той и сега го оправя, но не сам, а чрез други – немците, от една страна, русите, френците, англичаните, от друга страна, го оправят със своите топове. Някои питат кога ще престанат да се бият; естествено, когато се разчуи тая стена, която разбиват. Математически може да се изчисли колко удара може да издържи известен камък: някой камък се счува от сто удара, друг – от двеста, трети – от петстотин; така също може да се отгадае и кога ще се свърши войната – естествено, когато се изгърмят потребното количество снаряди и патрони, когато се всели у хората едно ново съзнание за тяхното назначение на земята. И тогава хората ще кажат: „Свършихме една прекрасна работа.“

И Христос, като се обръща към Своите ученици, казва им, че този човек, който търсил бисера – смисъла на своята душа, като го намерил, отишъл, че продал всичкото си имане, за да го купи. Ако вие не сте готови в този свят да пожертвате всичко, трябва да пожертвате нещо, но да спечелите някакъв бисер, нещо разумно; защото има хора, които жертват цялото си състояние, но някакъв бисер не спечелват – жертват го за пианство, за билиард, за карти. Ако аз бих намерил у сиромаша този бисер, за който говори Христос, бих продал всичкото си имане. Не е достатъчно да раздаде някой цялото си имане на сиромасите, за да направи Добро; защото,

Христос казва, че трябва да се прави Добро, Той иска да каже, че това Добро трябва да се прави разумно. Не би било разумно да даваш на един вълк всеки ден по едно агне; в зоологическата градина го правят, защото там държат вълците за чешит, но в едно общество този закон не можем да го приложим; ние не можем да жертваме агнетата за вълците – за хората можем да ги жертваме, има си смисъл.

Друг един пример: в миналите предисторически времена съществували две царства, преградени с една непроходима планинска верига. И в двете царства се явявали учени хора да казват, че онзи човек, който може да прокопае тази планина, за да направи път между двете царства, той ще принесе най-голямо благо на тия два народа и това може да стане, обаче при условие, щото този човек, който почне да работи, никак да не се обръща назад, докато прокопае планината. Мнозина се явявали, започвали да копаят, но като дохождали донейде, някой минувач дойде, бутне го: „Какво работиш, байно?“, той се обърне да му разправи и в това време всичко изкопано се засипва. Най-после явил се един царски син и започнал да работи; минавали хора, запитвали го какво работи, но той си мълчал. Добре, но дошъл един философ, който искал да му покаже по-лесен начин, за да пробие планината; тогава и той се измамил, обърнал се да го изслуша, но когато погледнал напред си, видял, че дупката, която бил прокопал, пак се запълнила с пръст. Зарекъл се за последен път, че кой за каквото ще да го заприказва, няма да се обръща. И когато започнал да копае, идвали пак да го запитват, но той действително останал глух за тях, докато прокопал планината – съединил тия две царства. И тогава се оженил за царската дъщеря на другото царство и тия два народа заживели още по-щастливо. Това

не е само една алегория, това е една велика истина. Голямата планина, която разделя тия две царства, е човешкият грях, който разделя Земята от Небето. И ако сте ясновидци, ще видите между Земята и Небето тази черна стена с крепости, оръдия и стражи. Тази планина Христос прокопа, направи дупка – затова слезе Той. И когато казва: „Само един път има, който води в Царството небесно“, Той подразбира тази дупка, този тесен път.

Две хиляди години има как е прокопан този тесен път, но малцина са онези, които ходят из него. Широки пътища има много, но те не водят там, където води тесният. Мнозина хора не вярват и казват: „Докажете ми това нещо.“ Разбира се, че то може да се докаже, стига човек да излезе навън от къщата си. Но той казва: „Не излизам“, обаче ще отиде до тази стена и пак ще се върне. Затуй, като знаете, че вие ще минете през тази дупка само чрез закона на рода между мъжа и жената, вие трябва да се сродите. И когато ние говорим за Новорождение, за Покаяние, подразбираме, че трябва да се образува една хармония между нас и Бога. Ако Господ не ви обича, кой може да ви обича? Някой казва: „Нямам приятели, този не ме обича, онзи не ме обича, Господ не ме обича“ – не е вярно, Господ ви обича, научете се и вие да Го обичате. Той не е невидим, навсякъде може да Го видите. Този Господ, за когото ви говоря, всеки ден най-малко по десет пъти ви говори, Той ви среща, съвет ви дава и прочее. Когато мислите да направите нещо и срещнете на улицата някой приятел, който ви каже: „Не го правете“, Господ ви е говорил чрез този, който ви е срещнал. И сега, когато аз ви говоря, пак Господ ви говори – думите са мои, обвинката е моя, но съдържанието е от Господа; вие приемате един подарък – ще снемете опаковката и ще намерите съдържанието.

Следователно вие, мъже и жени на Земята, трябва да се разберете. Вие имате известна опаковка наоколо – искате да станете велики в света, богати, да имате къщи, да имате знания, сила, да ви обичат всички, каквото пожелаете, с един замах да го направите. Е добре, но туй с лотария не става – трябва да научите този Божествен закон и отвътре, от себе си да започнете. И ако примерно вземете този стих за бисера и в годината или месеца прекарвате само по десет дена в дълги размишления върху него, знаете ли какви тайни щяхте да научите от него? Както един учен, като вземе няколко призма и ги тури в известно съчетание, може да види под тях най-малки микроскопически животни, които с просто око не може да види, така и вие, ако турите в известно съчетание призмите, които съществуват във вашия ум, ще видите много работи, които с просто око не се виждат. Както ученият, като разгледа една капка вода под микроскоп, ще види вътре цяло движение, цял живот, цял свят, а обикновеният човек няма да види нищо, така и онзи, който се ползва от Божествената Мъдрост, може да вижда всичко, което другите не могат. Вие ставате някоя сутрин неразположени – не знаете причината; не успявате в някоя работа – има си причина, боледувате – има си причина, не сте красив – има си причина. Красотата трябва да бъде идеал както на мъжа, така и на жената, защото всички Ангели, светии, Исус Христос са красиви. Когато жената каже: „Мъжът ми не ме обича“, аз подразбирам, че тя е грозна. Душата, в която са написани *Добродетел, Правда, Любов, Мъдрост, Истина*, тази душа е велика, красива, всеки може да я обича. И ако вас не ви обича никой, значи, че вие нямате тия черти. Идете при Господа и кажете: „Господи, тури повече Твоя чук върху мен и напиши тия добродетели.“ Ако Господ не работи със Своя чук върху някого, той ще бъде един обикновен камък, без стойност.

Да дойдем сега до приложението – как трябва да работят мъжът и жената. Те искат да имат деца; децата са носители на Истината – вие, които искате да разберете Истината, само вашите деца могат да ви я разправят; вие, които искате да научите смирението, само вашите деца ще ви кажат какво нещо е смирение. Една жена, която никога не е раждала, не може да бъде ни добра, ни смирена, тя всякога ще бъде горда. Същото се отнася и до мъжа – всяка негова мисъл, всяко негово желание, когато се родят, те са живи, в тях се крие едно Велико същество, един Ангел, който един ден ще ви бъде приятел. Децата, които имате сега, едно време са били във вашия ум само една мечта, на която вие сте дали дреха. Това бисерче, за което Христос говори, вие го имате, само че някои от вас искат, вместо да го облагородят както мидата пясъчето, да го изхвърлят от себе си. Казвате: „Господ не го е направил добре“, и го поочуквате, но то си изгубва смисъла. Не очуквайте линиите, които Господ е турил на човешката душа. Аз съм против онези философи, които казват, че светът не е направен както трябва: „Чакайте да го поодяламе.“ Жената например, за да бъде малко по-тясна, стяга се с корсет. За да не затлъстявате, постете; сега ядете три пъти на ден, опитайте се един или два пъти да ядете, за да видите как ще се развият у вас благородни черти. Вие казвате: „Без храна не може“ – знаете ли колко трябва да ядете на ден? В живота има известни закони, които регулират яденето; няколко дена нямате охота да ядете – не яжте, чакайте, докато се възбуди у вас желание да ядете. Но мъжът казва: „Жена ми трябва да яде, защото иначе ще се развали“ – ами че тя е сега развалена; ако не яде, ще се оправи. Има и животни, които, когато са неразположени, не ядат.

Та казвам, бисерчето, за което говори Христос, вие го имате, само че някои от вас искат да го

изхвърлят, а то е помятане. А най-голямото зло на съвременната жена е помятането. Статистиката констатира, че в град Ню Йорк през 1905 година е имало сто хиляди помятания. Не е позволено на човека да помята дете нито от ума си, нито от утробата си, нито от сърцето си, ако иска да бъде християнин. Дойде ли ви добра мисъл, вие казвате: „Ще я пометна“ – ще я пометнеш, ама после ще боледуваш. Някой казва: „Аз помислих лошо“ – не е грях, дето си помислил, но грехът се състои в помятането. Всички помятат и се чудят защо не е оправен светът; вие вече имате идиоти в света. Лошите мисли, които ви мъчат – дяволите, те са ония деца, ония мисли, ония желания, които вие сте помятали някога; защото те казват: „Ти си една недостойна майка“ – те ви препятстват във всяко едно начинание и вие ставате един нещастен човек. Затова най-добре е за вас, ако искате да бъдете щастливи, да се удостоите да влезете в Царството небесно, отсега нататък да не помятате и да се молите на Господа да ви прости за лошото използване на всички ония добри мисли и желания, на всички ваши деца, които сте пометнали, които сте убили и окрали тяхното богатство. Ето защо в бъдеще ние трябва да отхранваме всяка една благородна мисъл, всяко едно благородно желание, защото те ще дадат един отгънък върху нашите носове, вежди, очи – и ние ще добием аполоновски типове. Сега-засега хората приличат на страшилища, грозотии; сега ако идат на Небето, когато видят хубавите Ангели, те ще избягат от там.

Затова трябва да се молим на Господа да ни помогне да се избелим, а това не е много мъчно. Ако една мида може да направи един бисер, за който Христос я похвали, вас, като влезете в Небето, за какво ще ви похвали Христос? Някой ще каже: „Аз бях в България пръв министър“, но Христос ще го попита: „Е, какво добро си направил за българския народ?“ –

„Никакво.“ – „Бисер имаш ли?“ – „Нямам.“ – „Ха навън – пак долу на Земята, дотогава, докогато направиш бисер, защото без този бисер няма да те приема в Царството Божие.“ Дохожда един владика: „Ти какво си направил?“ – ще го попита Христос. – „Е, учих хората на добро, вярвах в Теб.“ – „Направи ли някакъв бисер?“ – „Не съм.“ – „Навън!“ А на този, който е направил някакъв бисер, ще му каже: „Радвам се, синко, че не си Ме засрамил, ела, ти си достоен син.“ Също и вие, мъже и жени, когато идете в Небето, ще срещнете някой син – вашия бисер, който ще ви каже: „Благодаря, майко, че когато бях един голям грешник, ти ме взе вътре в утробата си и ме направи човек; сега в този свят аз ще бъда слуга за теб с всичката си душа.“ Туй ще бъде вашата Радост.

Туй е, което Христос иска да каже с тия стихове, от които аз избрах най-маловажния, а виждате колко нещо той съдържа в себе си. Другите съдържат много по-дълбоки работи, които вие ще научите един ден – не тук на Земята, а когато идете в Небето, понеже тогава ще има у вас ново разбиране, нови чувства и нови способности. Тогава може да видите други картини, които ще може да разберете; засега толкова може да ви се даде. Ако ви се даде нещо повече, вие не можете го понесе – то би значило да се надуе един сапунен мехур повече, отколкото трябва, и той би се пръснал. Ето защо, когато Христос казва: „Вие, жени, сте емблема на Божествената Любов, във вас живее Бог“, жените трябва да слушат мълчаливо, скромно и трябва да се показват достойни да го носят. Вие казвате: „Трябва да знаеш, Господи, че светът сега не е такъв, какъвто Си го направил“ – няма защо да учим Господа, когато Той говори, ние трябва да мълчим. А когато Той млъкне, ще започнем ние урока си – ще кажем: „Аз направих това тъй, онова – иначе“, и тогава Той ще каже: „В еди-що си прав, в еди-що не

си прав.“ Следователно учението Му е да Го слушате и да приложите това учение в Живота.

И когато Христос казва на жената: „Обичай ближния си като себе си“, подразбира да обича мъжа си като себе си; също когато казва на мъжа да обича ближния си, подразбира да обича жена си като себе си. И ако вие дадете тези примери, тогава вашите синове и вашите дъщери ще ги следват. Това е то създаване на бисера – алхимическият закон, приложен на физическото поле.

2 май 1915 г., София

МНОГОЦЕННИЯТ БИСЕР

НОВОТО ОСНОВАНИЕ

„Защото никой не може да положи друго основание, освен положеното, което е Исус Христос.“

Първо Коринтяном 3:11

„Аз съм пътят и истината, и животът.“

От Йоанна 14: 6

Тия два стиха имат съотношение. Какво трябва да разбираме под думите: „Никой не може да положи друго основание?“ Аз ще взема стиха в неговия обикновен, широк смисъл. Основа – това е една прозаична дума, кой не говори за основа: градиш къща – казваш „Турям основи“, насновавате платно – казвате пак „Турям основа“, правите някое химическо съединение – търсите пак основата. В геометрията основа наричат опорната точка, следователно и за съществуването на самия Живот потребна е такава основа, такава опорна точка. В какво седи именно тази основа? Казва се, че не може да се положи друга основа, сиреч ние не можем да изменим основата на Живота; не можем да изменим човешката мисъл, човешките желания, човешката воля, сиреч не може да ги изменим в тяхната същина; вие не можете да направите една мисъл да не е мисъл – вие можете да я направите добра, лоша или неутрална, но повече от това не можете да я измените; значи вие можете да измените нейната външна форма, но никога не и нейната същина.

Следователно аз ви говоря за един основен закон: никой не може да измени това основание, което Христос е турил. Това основание е, че ние се намираме под властта на един закон, под една основа

на Добро и зло; ние стоим върху една основа, която същевременно произвежда и Радост, и страдание, и въздигане, и падане, и забогатяване, и осиромашаване, и здраве, и болест. Туй основание, което Христос е положил (и по тази причина той слезе от Небето на Земята), има две опорни точки – това е принцип. Когато вие правите един мост върху някоя река, може да построите този мост само върху двете опорни точки – двете крайнини и всичката тежест ще пада или върху едната, или върху другата страна. Е, добре, Небето и Земята са двете опорни точки, върху които е съграден човешкият Живот. Най-дълбоката мисъл, до която ние проникваме, то е първата основа, първата опорна точка; желанията – това са втората основа, втората опорна точка, а това, което ние наричаме воля, това е процесът на градене. Когато някой говори за човешката воля, ние подразбираме, че трябва всякога две опорни точки – когато почнем да градим върху тях, ще се прояви нашата воля. Следователно според този принцип човешката воля никога не може да се прояви, ако няма две опорни точки – само при граденето може да се прояви.

Ние трябва да разбираме добре дълбокия смисъл на Христовото учение – да не си мислим само, че го разбираме, а всъщност да не го разбираме. Една госпожа ми разправяше следния анекдот за една мома софиянка, която преди да се ожени, учила всичко, но по готварство не свършила и като се оженила, искала да сготви на мъжа си боб, но не знаела как; отива при една своя съседка и я пита:

– Как готвите вие боб? – ама не казва, че тя не знае.

– Е – отговаря съседката, – турим го да се свари, тъй нарежем лук, тъй турим масло.

– Е – казва другата, – и ние тъй готвим.

След една седмица тя пак пита съседката си:

– Ами месото как го готвите?

– Еди-как.

– И ние тъй го готвим.

Но съседката, която искала да я изпита дали наистина знае да готви, намислила да я излъже и когато един ден мъжът на неопитната млада булка донесъл охлюви и последната отишла да попита пак съседката си как готви охлюви, тогава съседката ѝ казала:

– Счукваме ги в чутура, туряме ориз и вода и ги сваряваме.

– И ние – казва другата – така ги готвим.

Връща се у дома и наготвя охлювите по същия начин. Идва мъжът ѝ на обяд и като видял сготвените охлюви, разбрал колко жена му знаела да готви.

В съвременните религиозни вярвания има също такива сготвени охлюви. Не се готвят обаче така охлюви, трябва едно коренно разбиране на нещата. В какво седи човешката мисъл – един от основните велики закони, който твори? Преди всичко, ние сме мислещи същества, второ, същества, които чувстваме, и трето, които действаме и градим; вън от това вие не можете да положите друго основание, не можете да действате по друг начин. Ако действате по друг начин, може да деградирате; може да вървите само по две посоки – или нагоре, или надолу, среден път в този свят няма. Понеже всичко се движи, не можете да седите върху една опорна точка – двете опорни точки са всякога неподвижни, но всичко около тия точки е подвижно.

За изяснение ще ви приведа един пример от съвременната наука, за да видите какви са нашите илюзии за Живота. Ако пуснем електрически ток под купчина железни стърготини, известна стърготина, която е най-близо до тока, ще се намагнетизира и ще привлече към себе си всички други; тая стърготина

се обръща към другите с думите: „Видите ли как аз със своята сила ви привлякох; ако аз не съм тук, и вие няма да бъдете около мен.“ Но ако преместим тока, друга стърготина ще се намагнитиса и ще стане център, около който ще се съберат всички други. И когато казвате: „Аз мога да направя това“ или „Хората се събират около мен, аз съм влиятелен“, това значи, че токът действа близо до вас; в момента, когато токът се измени, вие ще идете към периферията. Следователно трябва да знаете, че основата не е вътре във вас, в туй, което вие мислите и чувствате в даден момент. За да можете да познаете дали имате основа, дали сте я намерили, трябва в момента, когато намерите своите опорни точки, да почувствате в себе си дълбок Мир. Ред философи учат света, а самите те не са намерили своите опорни точки, не са спокойни.

Когато Христос е казал: „Аз съм пътят и истината“, с това Той е посочил двете опорни точки, а Животът е един процес, който произтича от този Път и от Истината – върху тази основа ние не можем да градим другояче. Например какво нещо е стремеж? Стремежът на един дух в пространството е да се vyplъти; стремежът на едно дете, което се е vyplътило, е растенето; в този растеж то захваща от едната точка, стига до известна височина, после почва да слиза, образува крива линия, която се свършва на другата опорна точка – младина и старина са двете опорни точки от Живота. Когато минете от детинство до старост, ще намерите двете опорни точки на вашия живот; след туй, като се върнете втори път, ще градите върху тия точки, ако не сте ги забравили, но ако сте ги забравили, ще почнете отново – има хора, които само кръстосват, но никога не градят. Върху двете опорни точки трябва да се тури една крива линия – това е законът на движението. Туй движение се изразява в човешката мисъл, то е законът на полагане, на

трупане материал върху тия две основи – трябва да градим пак по един известен план. Нека дойдем до човешкото тяло (да ви приведа друго едно изяснение): когато човек се заражда в този свят, той си образува най-напред крайниците на тялото; от всички органи най-после се образува белият дроб – когато се образува дихателната система, детето трябва веднага да се роди. Ръцете са продукт на човешката воля; лицето, носът, устата, белите дробове, стомахът – това са човешките желания, там изпитваме това, което искаме да вкусим; мозъкът на човека е орган на човешката мисъл, там ние можем да изпитаме мисълта. Когато говорим за мисъл, подразбираме мозък, но когато дойдем до човешкия мозък, ще видим, че според дебелината на сивото вещество е и производителността на човешката мисъл – колкото по-големи набраздявания има в туй сиво вещество, толкова по-силна е тази мисъл. Някои казват, че мозъкът сам по себе се произвежда мисълта – това не е право; човешкият мозък е подобен на Земята, която сама по себе си не ражда, а творческата сила иде от пространството – тя е Слънцето, което действа върху повърхността на Земята и понеже има основа, върху тази основа Слънцето гради, произвежда, твори. Човешкият Дух е човешкото слънце, което, като грее върху човешкия мозък, поражда тия мисли. Всяко едно същество мисли; вие смятате, че волът не мисли – и той мисли, но по волски, ограничено; и змията, и гущерът, и мухата, и всяко същество мисли и според своята мисъл създава своята къща за живеене или своето тяло, своя организъм. Сегашният наш организъм е плод на мисълта, която имаме – според тази мисъл, която е вътре в нас, се гради човекът. Вие можете да направите вашите бели дробове много широки – един метър например; ако човешкият Дух прави усилие, може да направи главата ви много голяма, но не е важно само големината на главата,

важното е дали той ще може да я обработва. Защото и Земята е голяма, но когато Господ прати човека на Земята, каза му: „Иди, завладей земята, елементите“ и понеже ние не можахме да завладеем Земята, Господ ни даде една малка земя, която е вътре в нашата глава – нашия мозък. Като знаем как да завладеем нашия мозък, ще намерим законите, чрез които ще завладеем и Земята; ако не можете да владеете вашите мозъчни центрове, вашите чувства, ако не можете да насочите вашата воля, как ще насочвате друго извън вас? Значи не можем да положим друго основание; има известен закон, който ограничава нашата дейтелност – само по известно направление и вътре в него ние можем да сторим всичко, да бъдем всесилни. И нашето щастие или нещастие ще почива върху тази велика мисъл – доколко ние правилно вървим.

С тази беседа искам да ви наведе на мисълта да започнете да градите вашия Живот. Един пример за изяснение: в дирите на един пътешественик, който ходил да прави изследвания на Изток, попаднал един див бик, който го погнал. За да се избави, този пътешественик намерил един празен кладенец, влиза вътре и се хваща за едно дръвче, което е било израснало в този кладенец. Бикът дошъл отгоре, почнал да гледа, обаче същевременно пътешественикът забелязал, че долу в кладенеца го чака змия. И той се замислил какво да прави: нагоре не може да излезе, надолу също не може да се пусне – държи се здраво за една ветва. По едно време забелязва, че горе на това дръвче има малко медец и като забравил, че горе е бикът, почнал да ближе меда и да се радва. Обаче след малко забелязал, че от стените на кладенеца излязла една мишка, която почнала да прегризва туй дръвче; казал си пътешественикът тогава: „И този мед няма да ме спаси – един ден дръвчето ще бъде прегризано и аз ще падна долу при змията.“

Този бик е съдбата, която тласка човека, а змията е смъртта, която очаква човека. Но всъщност бикът – това е рождението, змията – това е старостта; те не са неща опасни. Защо ви гони бикът? За да работите – мързеливи сте, иска да ви накара да бягате. Що са всички страдания в света? Те са този бик, който днес гони света; и царе, и генерали, и офицери, и съдии – всички бягат и проповядват свобода на хората; като ги срещнеш, всички са умни философи – разсъждават, че светът бил зле устроен. Но как вие можете да разсъждавате, когато нямате основа – човек, който бяга, може ли да разсъждава? Не е злина, че този бик ни гони, защото ако сме силни, ние можем да се върнем, да го хванем за рогата и той ще се спре. В еврейската история има един герой, Самсон, срещу когото излязъл някакъв си лъв, но той го хванал за устата и го разчекнал. Този страх от бика се дължи на факта, че ние не сме намерили двете опорни точки.

„Никой не може да положи друга основа, освен тази, която Христос положи.“ Е, каква основа положи Христос, как живя Той на Земята? Като вземете деветте блаженства, Той е дал девет правила, по които човек трябва да живее; Той е дал и два велики закона: Любов към Бога и Любов към ближния – това са двете опорни точки, върху които трябва да градите вашия живот, върху тях трябва да се гради и съвременният обществен живот и семейство. Жена, която не обича Господа, която не обича мъжа си, къща не върти; мъж, който не обича ближния си – жена си, къща не върти. Разбира се, когато аз говоря за мъж и жена, не подразбирам вашите тела – тъй както сте си във вашите къщи, защото както ги виждам, те са доста скромнички; аз подразбирам човешката душа в нейното високо проявление – тази душа, която в бъдеще може да си направи много по-хубава къща, отколкото сега има. Тази душа, която се показва невежа, един ден може да има много по-

големи знания, може да бъде много по-учена. За да намерите двете опорни точки, върху които трябва да градите вашия Живот, трябва да направите крива линия и да започнете да градите. Не трябва да се лутате като съвременните философи; измеждувания, които в науката изследват Слънцето, едни казват, че то имало пет милиона градуса топлина, други казват – два милиона, трети – сто хиляди; един господин си позволява да казва, че има само тридесет и два градуса, друг – че топлината му е под нулата, трети – че Слънцето било разтопено, затова пращало топлина. Обаче сега се намират други учени, които възразяват на това и казват: „Ако това би било вярно, тогава цялото пространство трябваше да бъде топло, а факт е, че колкото отива човек по-нагоре, там настава такъв студ, че може да замръзне“; затова тия учени казват, че Слънцето изпраща само енергия, а последната се трансформира тук, на Земята. Именно Земята произвежда топлина и светлина, защото наистина, когато се изкачвате нагоре, ще видите, те там, в небето, е тъмно, мрак. Тия хора спорят, обаче фактите показват, че и едните са прави, и другите са прави, но има едно неразбиране. Аз казвам: ако сте много чувствителни към топлината, Слънцето има топлина, но ако не сте чувствителни, Слънцето няма да има никаква топлина за вас – топлината е относително нещо; някои хора турят в чая си пет бучки захар, други – една и пак им е сладко. Ето защо най-първо ние трябва да се избавим от тая илюзия да мислим, че знаем всичко, като онази жена, която мислила, че знае да готви счукани охлюви – не трябва да готвим така и истините. По същия начин и Европа сега готви охлювите; втори път европейските народи ще готвят по друг начин.

Но да се върнем на съществената мисъл: трябва да творим. Някои от вас, които ме слушате тая сутрин, са нещастни, някои – недоволни от живота,

тък някои имат големи амбиции, голямо мнение за себе си. Преди няколко дена един мой приятел ми казваше: „Преди да почна да изучавам науката за ръката, имах много високо мнение за себе си; като почнах да гледам линиите, намерих, че на ръката ми има само малко гордост и тщеславие – почнах да се срамувам от себе си.“ Така и вие мислите, че знаете много, но когато влезете в Живота, не можете да се справите с него. Някоя мома, преди да се ожени, мечтае: „Като се ожения, тъй ще си наредя къщата, тъй ще се обличам, с мъжа си тъй ще живея“ – нареди си един проект, както се редят проектите за закони; но когато се ожени, след един месец и двамата тръгнат разчорлени – значи проектът не се е изпълнил. Както и законите, приети в камарата, често остават неприложени, защото не са били нагодени съобразно с нашите условия. И когато някоя наша мисъл не се приложи в действие, ние казваме: „Нещастни сме, съдбата ни гони“ – никаква съдба не ви гони, а вашата глупост ви гони на всяка една крачка. Трябва да се научим да мислим правилно: когато дойде един човек при вас, трябва да си съставите за него едно правилно понятие и да постъпите с него така, както вие бихте желали да постъпят с вас в дадения случай; и трябва да постъпим добре, понеже каквото вършим, това ще ни постигне.

Преди четиридесет и пет години във Варна някой си господин, свършил в Европа по музика, станал учител и започнал да учи децата на варненските чорбаджии да свирят, да танцуват и прочее. Обаче един ден този господин се скарал с гражданите и те го уволнили. Човек крайно честолюбив, горделив, изхарчил си парите и три дена стоял гладен; среща го един свещеник, който бил познат с него, и го поканил на гости; господинът му благодарил и след като му разправил историята си, свещеникът изважда и му

дава две бели меджидии: „Като ги похарчиш, идвай пак у дома, докато си намериш работа.“ Минали се един-два месеца и понеже господинът владее много добре турския език, назначават го секретар на тогавашния турски валия. След една година набедяват свещеника, че бил комита – имал подозрителни писма и книги, вземат ги и ги дават на този учен българин секретар да ги прегледа. Той ги разгледал, отделил всички подозрителни книжа, скрил ги и така свещеникът се оправдал. Но останал учуден от поведението на секретаря, който му казал: „Двете бели меджидии, които ми даде, когато не бях ял три дена, те ти спасиха главата.“ Ако този господин знаеше как да постъпва, не щяха да го изпъдят гражданите, но ако и свещеникът не беше поканил този човек, който е гладувал три дена, за да го нахрани и да му даде двете меджидии, последният, като секретар, щеше да му окачи въжето. Така и ние трябва да се справяме с всяка наша мисъл и действие в нашия живот – като се запитваме кои са причините на нашето нещастие, ако сме нещастни, кои са причините на нашата гордост, жестокост, алчност за богатства и прочее.

Следователно трябва да почнем да мислим. – „Ти си жесток“ – това не е твое, то е един фалшив капитал, може би в наследство оставен на теб от някого. Един пример за изяснение: преди години в София при един евреин се явява един арменец с мостра от диаманти, каквито той имал цяла торба, но искал да му ги продаде много евтино, за двадесет хиляди лева, понеже успял да ги внесе без мито. Евреинът се зарадвал и се условили арменецът да му донесе диамантите на еди-кое място, дето той му броил двадесетте хиляди лева и взел торбата с мисълта, че е станал притежател на много голямо богатство. Когато си отива у дома, евреинът разгърнал торбата, но що да види – само мострата била истински

диамант, а другото – обикновени стъкла. Така и вие може да носите тази торба у вас и да мислите, че сте богати, но като я разтворите, ще видите, че е пълна с джамчета. По закона за наследството нашите прадеди ни оставят някое богатство и то е добродетел, а другото е джамчета – то е злото у нас.

И тъй, ние имаме едно фалшиво схващане за Живота – ние мислим, че сме добри, когато не сме, сиреч мислим, че имаме известен капитал, когато всъщност още го нямаме; значи имаме една фалшива основа за Живота. Апостол Павел, като се обръща към тогавашните християни, казва: „Никой не може да положи друго основание, освен това, което Христос е положил“, а Христос казва: „Не дойдох да сторя Своята воля, а волята на Бога“ – първата опорна точка, и после: „Не дойдох да взема живота на хората, а дойдох да дам Своя живот на тях“ – втората опорна точка. И наистина заради това дойде Христос – да ни даде Живот. Той проповядва и осъществи Любовта към ближния, защото християнството е Любов към ближния – то е наука за Любовта и който научи тази наука, той може да гради. Но тази наука не седи в сладки думи, целувки и подаръци, защото аз се съмнявам, когато един човек почне да дава подаръци някому, че му мисли добро.

Пример за изяснение: мухата се спряла при един паяк, който почнал да я хвали:

– Колко си красива, какви хубави очички имаш, пък крилцата ти колко са напъстрени – такава хубавица аз никога не съм виждал.

– Нима може да бъде вярно това? – запитала мухата.

– А – казал паякът, – като теб красиви същества няма. Аз имам едно огледало, влез да ти го подаря, за да се оглеждаш.

И влязла мухата да се огледа, но никога не излязла. Когато някой ти казва: „Ти си много хубава,

ела, аз ще ти направя това и това“, ти ще влезеш, но няма да излезеш като мухата – това са то подаръците, това е разврат. Не казвам да не давате и да не приемате подаръци, но в подаръка трябва да вземат участие и устата, и мисълта, и сърцето – вътре в него трябва да са вложени човешката Мъдрост, Знание, Любов. Аз зная много жени, развратени от мъже с подаръци – жената придобие часовник, пръстен, капелчица, но тя веднъж завинаги е изгубила своята честност, опозорила се е. Зная мнозина, качили се на власт, но слезли опозорени, опетнени, изгубили своята чистота; обществото ги хвали: „Този е знаменит човек“ – да, знаменит е, ама едно време беше диамант, а сега е кал.

Значи ние не можем да турим друга основа. Ако можем да изпълним своите длъжности в света тъй както изискват законите, по които ние вървим, движим се и развиваме, добре; ако ли не можем – никак не ги изпълняваме. Не се качвайте на власт да управлявате хората, когато се опозорите, когато се продадете – извършете всяко едно действие безкористно както Христос. Някой казва: „Не мога“ – как не можеш, а да одумваш можеш, да мразиш можеш. Човек, който може да хвали, трябва да може и да люби – както едното е възможно, тъй и другото е възможно. Който не може да мрази, той не може и да обича, но който мрази, може и да обича – законът е същият. Ти имаш само едната опорна точка – намери и другата и когато се съединят омразата и Любовта, ще дадат необходимото в Живота, ще ви дадат насока в Живота.

Аз не ви препоръчвам да бъдете светии в обикновен смисъл на думата; истински светия значи да можеш да владееш двата принципа на Живота тъй, че да ги употребиш за твоето повдигане. Както можеш да укротиш един лъв, една змия, по същия начин можеш да укротиш и един дявол – не можеш да го направиш добър, но можеш да го направиш безвреден. Започнете от вашите мисли: една мисъл,

която ви терзае, това е един лъв, една змия – не се старайте да ги изпъдите или убиеете, а ги укротете, победете. Имайте смелостта на негрите, които са схванали психологията на лъвовете, та когато някой негър срещне лъв, не се отбива от пътя си (защото при най-малкото отклонение или обръщане назад лъвът ще се хвърли върху му и ще го разкъса), а напротив – той тръгва насреща му и започва да му говори: „Ти си безобразник.“ И почне да го плюе и да върви право срещу него; лъвът, когато наближи три-четири крачки до негъра, прави му път. Така трябва да правите и вие: срещнете ли на пътя си лъв, не се обръщайте назад или наляво, или надясно, а го гледайте право в очите, кажете му: „Махай се, безобразнико, от очите ми“ – и той ще се махне. Ама ще кажете: „Възможно ли е това нещо?“ Който е сръчен, може да го направи; който е страхлив, не може – когато се срутва една къща, и да бягаме, пак може да бъдем затиснати. Ако един ден Земята почне да се разрушава, ако сме хора с Вяра, ще се издигнем и ще идем към Небето – на другата опорна точка, на другия край на моста; има ли опасност на единия край, ще минем на другия и ще защитаваме позициите си. Затова, като имате този мост, неприятелят никога не ще може да ви направи лошо, понеже вие ще бъдете силни да вдигнете този мост и между вас и неприятелят ще остане всякога един трап, който той няма да може да премине. Този неприятел трябва да знае много добре законите, за да може да ви атакува на това положение; затова добрите хора не могат да ги побеждават, защото те имат две опорни точки – и щом се намерят в голяма опасност на едната, те отиват в другата и оттам защитават позициите си.

Туй е основанието, което трябва да положим: Исус и Христос – двете думи означават двете опорни точки. Исус – това е страждущият човек на Земята,

човешката душа, която страда, която изработва своето спасение; Христос е Човекът, който е победил, който служи на Бога, който е готов да се жертва. Следователно и вие трябва да бъдете Исус и Христос. Някой казва: „Ама той е Исус“ – да, Исус всеки може да бъде, когато страда и като герой носи страданията; ако му турите кръст, ще го носи, няма никога да роптае. Той ще бъде като Сократ, който се оженил за най-лошата жена в Гърция и когато го попитали защо се е оженил за такава жена, отговорил: „Ако аз мога да победея тази жена, ако мога да се справя с нея, тогава другите мъчнотии са нищо за мен.“ Следователно, ако вие, мъже и жени, можете да се справите едни с други, вие сте разрешили една от най-великите задачи, но ако не можете да се справите, с нищо на света не ще можете да се справите. Някои питат защо се женят хората? Затова – да се справят един с друг; мъжът и жената – това са двете опорни точки, върху които се гради Животът. Казват: „Защо му е трябвало на Адам жена да го туря в беля?“ Не му създаде Бог беля, а му създаде работа – у Ева имаше инициатива и ум. Тя беше много умна жена, много по-умна от вас, които се мислите за умни – съвременната култура и знания се дължат на нея. Тя направи грях, но после се яви, че го изправи, като каза на мъжа си: „Аз те турих долу, аз ще те вдигна горе; сега ще те спася, за да се научиш на ум, защото ти нямаше ум – ако беше умен, не щеше да ме искаш да дойда на Земята.“ Ако вие, жените, разбяхте този закон, както вашата стара майка, бихте били много умни, но не го разбирате, а се само сърдите. Аз не ви харесвам, вие сте лоши дъщери. Майка ви е много по-умна от вас – осем хиляди години как тя работи и много умело. Не мислете, че Ева не работи – днешната цивилизация на нея се дължи. Адам само изпълнява нейните заповеди; той знае само да се бие, нож да вади и като се върне

при жена си, тя го пита: „Свърши ли го?“ – „Свърших го.“ – „Хубаво си го свършил.“

Тук трябва да положим ние основание – напуснете онези илюзии да мислите, че когато идете на Небето, там ще ви научат. За да ви научат на Небето, трябва да носите рохък материал със себе си; какво носите с вас, кажете ми? Аз бих наел един трен да ви заведе на Небето, но колко дена бихте седели там? Някои от вас надали щяха да имат пари да седят един-два дена, други след десетина дена ще си похарчат парите и ще кажат: „Да се върнем на Земята да печелим.“ Значи ние трябва да турим една основа, като разберем в какво седи дълбочината на християнския живот.

Аз няма да ви говоря за Спасение и прочее, както са ви говорили някои – те са елементарни работи. Сега се изисква едно разумно градене върху този обществен строй. Трябва да се запитаме как трябва да се възпитават нашите поколения, какви трябва да бъдат нашите бъдещи съдии, учители, свещеници, бащи, майки, сестри, приятели, търговци, машинисти и прочее. – „Времето, казват, ще ги създаде“ – но времето не пита: „Какво искате да създам за вас?“ Както при Ева се явила змията и казала: „Защо не ядете от плода на дървото за познаване доброто и злото?“, така сега и Христос се явява при нея и казва: „Защо от хиляди години не ядете от плода на Дървото на Живота?“ – „Защото ни е забранено“ – казва Ева. – „Защо ви е забранено?“ На Ева ѝ се иска да излъже, но после се решава да каже истината: „Защото съгрешихме.“ – „Ха – казва Христос, – щом изправите вашия грях, щом го хвърлите от себе си, ще ви се позволи да ядете от това Дърво на Живота. И както, когато ядохте от забранения плод на дървото за познание доброто и злото, изпитахте неговата зараза, така и сега, като вкусите от плода на

Дървото на Живота, ще последва друга наука, друг обществен строй, диаметрално противоположен на съвременния. “За вас тия неща може да са алегорични, но за мен са една действителност – тия дървета са в нашия мозък. Едното дърво – за познание доброто и злото – е отзад, а другото – на Живота – отпред. Русите казват: „Русский человек живет задным умом“¹¹; сега русите почват да живеят с предния ум – отказаха се от пианството. В Русия никои досега не мислеше, че хората могат да живеят трезвено – сега с един царски указ се забрани пиенето; значи същият закон, който произвеждаше едно зло досега, произвежда едно голямо Добро.

Та сега Христос казва: „Готови ли сте вече да мислите – не да живеете със задния си ум, не да опитвате, а да мислите, да градите както Аз ще кажа?“ А вие казвате, както съвременните неутрални държави: „Какви гаранции ни даваш?“ Всеки иска гаранция – и Италия, и Сърбия, и Гърция, и Румъния, и България: „Без гаранции не можем да напуснем неутралитета.“ Така и ние казваме на Христа: „Ние вкусихме от дървото за познание доброто и злото и видяхме какво зло ни сполетя; чакайте да обмислим малко дали няма да ни сполети същото зло, ако вкусим пък от Дървото на Живота.“ – „Неутралитет пазим“ – казва ни дядо Радославов¹², но с неутралитет няма да се свърши работа. Неутралитетът – това е едната опорна точка; трябва да се намери следующата, за да почнем да сновем. Така и в християнския живот неутралитет се пази до известно време, след това трябва да започнем да воюваме: имаш една лоша мисъл – то е война; раждаш се, умираш – това е война; богатееш, сиромашееш – това е война. Животът от единия край до другия е война, само че тая война трябва да бъде обоснована на принципа да печелим, а не да губим. На Италия Тройното съглашение или Съюзът¹³ дава гаранции,

но в състояние ли са те да изпълнят докрай своите обещания, отде знаем, че след време няма да се откажат от тия си обещания? На един вълк, като ял една овца, заклешила се една голяма кост в гърлото му и почнал да реве; дохожда му на помощ един щъркел, бръкнал със своя клон в устата на вълка, извадил му костта и след това му поискал да му се отплати за услугата. – „Ти се благодари – му казал вълкът, – че не ти отхапнах врата“ – това е то гаранция. Ние, които градим по същия закон, и ние решаваме един велик въпрос в Живота – не само България решава дали да воюва, или не, но и ние решаваме с Небето.¹⁴ Христос поставя на всинца ни въпрос: „С нас или против нас?“ – и ние трябва да решим с Христа или против Христа. Неутралност сега няма; има голямо състезание в света – всички воюват и всеки ще трябва да иде на една или на друга страна и ще се реши един велик въпрос. Туй, което става в света, става същевременно и вътре в нас.

Сега искам само да ви избавя от заблуждението – да не мислите, че без да пострадаме, можем да спечелим. Не, печалбата всякога се обуславя от една голяма загуба, радостта всякога се обуславя от едно голямо страдание. Ако майката не изгуби своята красота, никога не би имала деца; ако младата мома не би напуснала своята девственост, никога не би станала майка – в Природата такъв е великият закон. Ние трябва да знаем как да смисляме нашите мисли, как да мислим: дойде ви една лоша мисъл да извършите едно престъпление – да откраднете; за да се отървете от нея, насочете ума си в друга посока – обърнете погледа си към душата на този човек, залюбете го, кажете си: „Ако аз бях на негово място, бих ли желал да ме ограбят така?“ Дойде ли ви мисъл да направите зло някому, спрете се веднага и си помислете: „Ако аз бях на негово място, бих ли желал той да постъпи така спрямо мен?“

Вие, жени и мъже, как решавате тия въпроси? Някой път вие се разгневявате на мъжете си и ви минават лоши мисли през ума – да се махнат тия мъже и да си намерите други, с които да живеете; или пък мъжът казва: „Да се махне тая жена, по-добре ще ми бъде да си намеря друга“ – все жена, все от същата кал са направени. Затова не трябва ние, мъжете, да се заблуждаваме от външността на жените. Нека мъжът и жената в такива случаи, когато се разгневят, да си поставят въпроса така: „Ако аз бих бил на мястото на моята жена, как бих желал мойт мъж да постъпи с мен“ и обратно; и какъвто отговор получат, така да разрешат въпроса. Ако жената каже: „Мъж ми е лош, не мога да го търпя“, тя не е жена, тя не мисли правилно. Зная случаи, когато син и дъщеря искат да убият баща си, защото бил лош – отде знаят, че е лош, какво нещо е лошо? Този, който днес е лош, утре може да стане много добър; днес жената мрази мъжа си, пък не се минава един-два дена, казва: „Обичам го.“ Как така, може ли някого, който не е добър, да го обичаш? Не може, значи има една привидност. Трябва да мислим правилно. Туй основание трябва да се приложи в Живота. Това не е мъчно: дойде ли ви мисъл да извършите нещо лошо, кажете си: „Аз съм един слуга или син на Господа, който ме е изпратил от Небето на Земята, и в тоя момент мойт Господар или Баща ме гледа“ – и веднага вашата мисъл ще се измени, защото ще си помислите, че Той няма да ви похвали. Какво ще каже бащата, когато види дъщеря си, че изтезва мъжа си?

Има една поговорка, че на този свят има три вида жени и три вида мъже, но аз ще го повторя само за жените, защото каквито са те, такива са и мъжете. Един анекдот разказва, че едновременно Ной имал само една дъщеря, за която се явили трима кандидати, които дотолкова я обичали, че никой не

искал да я отстъпи другиму. Ной се намерил в чудо; за да задоволи и тримата, той преобърнал магарето си и котката си на красиви като своята дъщеря моми и оженил и трите за тримата кандидати. След една година отишъл да ги обиколи; попитал единия си зет:

– Харесва ли ти дъщеря ми?

– Хубава е, ама понякога дращи.

– Е – казал Ной, – природата ѝ е такава.

Отишъл при втория зет:

– Харесва ли ти се дъщеря ми?

– Хубава, ама по някой път ритя.

– Природата ѝ е такава.

Отива при третия зет:

– Харесва ли ти се дъщерята?

– А – казва, – тя е ангел.

Ной си казал: „Това е същинската дъщеря.“

Значи, за да бъдете същинската дъщеря, не трябва нито да ритате, нито да хапете; това е то основното Христово учение: нито да хапеш, нито да риташ, а като човек да размишляваш и да изпълняваш своите длъжности на Земята – дете влезеш, Радост и Веселие да внасяш, като видиш натъжен човек, да го утешиш, да осветлиш ума му. А за това ни трябва знания. Да изучавате вашите глави, ръце – това е наука; като почнете да ги изучавате, ще си съставите правилно понятие за своето развитие, ще видите как са живели ред поколения преди вас и вие на каква степен на развитие сте, ще имате правилно схващане и ще знаете правилно да се ориентирате. Ръката никога не лъже, чрез пипането можете да имате най-вярно понятие за човека – като се ръкувате с него, можете да му познаете и сърцето, и характера, и разположението. Казват, че някой човек е глупав; глупав е, защото няма много възли на усещания, на впечатления по ръката (защото забелязано е, че по ръцете на глупавите, на лошите хора тия възли са

малко) – защо? Защото на тях това им не трябва, онова им не трябва, а само ядене и пиене.

Човекът иска култура и в тази култура Христос е внесъл основанието *Аз съм Пътят и Истината, и Животът и Любов към Бога и Любов към ближния*. Ако можете да приложите тия два закона – Любов към Бога и Любов към ближния, няма да има в света сила, която да може да ви се противи, няма да има мисъл, която да не ви се подчини и да не дойде да послужи за вашия идеал. Единият закон на Любовта стои отзад; ако го прилагаш, ще обичаш хората, но ако нямаш Божествения закон на мисълта, първият закон ще те въведе в много лоши работи. Само Божественият закон може да регулира и облагороди човешката любов, защото от голяма любов човек може да умори този, когото обича – да му изсмуче всички чувства, да му открадне сърцето, да го умори. Това не е Любов, това е незнание, това е паразитство; така правят ахтаподите, които, като уловят жертвата си, от обич изсмучат ѝ кръвта със своите пипалца и тя отслабне, укроти се; някои мъже така укротяват жените си. Не е укротяване да вземеш силата ѝ и да кажеш: „Жена ми сега е станала по-умна, поумняла“ – това не е поумняване; днес вие ще уморите една жена, утре друга жена ще умори вас. Христос казва: „Аз дойдох да дам Живот, а не да взема живота на другите“ – можете ли вие да дадете Живот на мъжа си, сиреч да го накарате сам да мисли, а не вие да му казвате: „Аз искам да те накарам да мислиш“? Вие можете да направите вашия мъж да стане точно такъв, какъвто искате, но трябва да го турите не на наковалнята, а между тия две сили, между тия два закона, които ще го нагорещат и той ще се измени – красотата на човека зависи от това нагорещаване. Колкото по-далеч сте от центъра на тия два закона, толкова по-грозен ще бъдете. Желязото е черно, но като го

нагорещите, става червено – имаме Червена раса; след туй ще пожълтее и най-после ще стане светло и ще кажете: „Желязото стана красиво.“ Да, красиво е, но премахнете ли топлината, пак ще стане грозно; следователно можете да бъдете красив, умен, светъл дотолкова, доколкото тия два закона действат върху вас. Това не е само една хипотеза, направете вашият заден и преден мозък да работят по-съразмерно, да имате една опорна точка и веднага можете да придобиете това, което искате – и най-добри деца, и приятели, и всичко в света. Но трябва да почнете да работите вътре в себе си и като прилагате закона на Исуса Христа *Любов към Бога и любов към ближния*, да правите опити.

Когато е за Добро, думата *не мога* да се заличи от вас и да се замести с думата *мога*: когато дойдете да грешите, кажете *не мога* – щом е за Добро, кажете *мога*; дойде ли ви добра мисъл, кажете *мога* – дойде ли ви лоша мисъл, кажете *не мога*. Както жената изтъква своето платно, като мести совалката от едната ръка до другата и после от нея пак в първата, по същия начин нека изтъква тя и своите мисли, своите желания, своя характер, като се мести ту на отрицателния полюс, когато ѝ дойде лоша мисъл, ту на положителния полюс, когато ѝ дойде добра мисъл. И като изтъче така своя характер, Христос ще ѝ прати един майстор да ѝ скрои един костюм, в който всичко ще бъде на място, и тогава всеки ще я обича. Същото се отнася и до мъжете.

Това е новото основание, което Христос иска да тури – да знаем как да работим. Не се съмнявайте в Господа; някои казват: „Има ли Господ?“ – оставете тази глупава мисъл на една страна. Единственото най-силно доказателство за Бога, е: Аз съществувам, следователно и Бог съществува – по-силно доказателство от това няма. Аз мисля, следователно и Бог

мисли – моята мисъл подразбира мисълта на Бога, моето действие подразумява действието на Бога. Всеки, който би мислил другояче, той няма логика, той не разбира основните правила на логиката. Аз любя, значи Господ люби – Бог е съвършено, велико Същество, което движи и направлява всички хора и когато някой човек почне да се съмнява в Бога, той вече се е усъмнил в себе си и в своя ближен. Не мислете, че ние ще Го смутим с това, Нему е много приятно, когато види, че не Го слушаме. Когато дяволът съгрешил, Господ го турил на един огън да го гори, докато признал, че Той му е Господар. Така и за този, който философства много на Земята, Господ казва: „Я ми донесете този човек и го турете на огъня“; и като почне да го нагорещява, ще ги пита: „Какви сили действат върху теб?“ – „Мъча се.“ – „Не, разсъждавай какви са причините, де ти е умът?“ – „Ами това е ад.“ – „Защо е ад, кои са причините на това нещо?“ Адът е едно място, дето Господ учи хората да разсъждават. Някои питат: „Ами къде е адът?“ – Земята е тринадесетата сфера. Ще ни тури Господ на този огън и ако сме добри, ще излезем от този ад, без да ни изгори огънят, както са били хвърлени в огнена пещ и тримата еврейски пророци, които ходеха, пееха и славеха Господа посред пламъците. Да, ако аз ида в огъня, в ада, там ще пея; някои треперят от ада – ако аз ида там, ще пея същата песен, която вие пеете. Няма лошо място, то е нещо относително: е ли Бог с теб – няма мъчнотия, навсякъде е Добро; не е ли, не разбираш ли законите Му – навсякъде е лошо.

Значи първото основание, първата опорна точка сте вие, втората е Христос. Съединете се, както се съединява мъжът с жената, както брат и сестра се съединяват, защото в съединението е Силата, в съединението има работа, градеж, мисли, чувства, стремежи, цивилизация.

Това е мисълта, която ви оставям: „Никой не може да положи друго основание.“ А основанието е, че този живот, който сега живеете, е най-добрият живот, който Господ ни даде на Земята – по-добър от него Господ по никой начин не може да ни даде, той е отличен, пълен с такива блага, че ние можем да направим чудеса. Вие още не подозирате какво голямо богатство е вложено в него, вие не подозирате какви сили носи заради вас бъдещето – какво можете да бъдете, какво можете да постигнете. Малкото дете в утробата на майка си е микроскопично, но на деветия месец става самостоятелен организъм и майката го ражда, дава му условия да се повдига и расте; след други двадесет години то става мъж и почва да мисли. По същия закон човекът сега е микроскопично същество спрямо Бога, но един ден, когато се развие и роди наново, като се издигне по-високо, ще разбере по-великите работи. Но за да можем да се повдигнем, трябва да изменим формата на своята глава, на своя ум, на своето сърце, на своя характер, да почувстваме великото съзвучие на Живота в своя Дух. И тогава ще минем в чина на Ангелите, ще се приближим към Небето. Това е то новото основание на човека.

23 май 1915 г., София

БОЖЕСТВЕНИЯТ ПРОМИСЪЛ

„Но и космите на главата ви всичките са изброени. И така, не бойте се; вие сте от много врабчетата по-добри.“

От Лука 12: 7

Съвременните хора трябва с много аргументи, факти и логически заключения да убеждаваш, че има Божествен промисъл, който чрез известни закони направлява човешкия живот. Всички мисли, желания и действия се определят от известни закони. По някой път на туй, което се случва в живота, което е странно за нас, ние даваме криво тълкуване и вследствие на това сме си образували с течение на времето и в ред поколения една чудновата философия, че всичко в света било произволно, т.е. че нямало ред, порядък, че правото било на силния, на умния, на хитрия и т.н. Има ли нужда да доказвам, че това е голямо заблуждение?

Като наблюдаваме живота на Христа, виждаме, че Христос всякога е обръщал внимание върху малките неща. Той казва направо на учениците Си: „Не бойте се, вашият живот е осигурен“, и им привежда пример, че от петте врабчета нито едно не пада на земята без волята на Отца. Защо Христос не е взел едно врабче, а е взел числото 5? Тук има един закон и всеки, който се намира в този закон на числото 5, той не пада без волята на Отца. С второто сравнение Христос ни казва: „Вие сте осигурени, космите на главата ви всичките са изброени“ и спира там; може да си кажем: „Каква важност има, че нашите косми са били изброени?“ Именно там е важното: за да бъдат преброени тия косми от Господа, за да ги държи Той в Своята сметка, те трябва в себе си да имат някакво

значение. А знаете ли колко са тия косми на главата? Мнозина са ги преброявали – някои хора имат двеста и петдесет хиляди, други – триста и двадесет хиляди косъма; и за всички тия косми се държи сметка от Господа, както един градинар държи сметка за своите плодни дървета – туря на всяко дръвче номер. Ние можем да изтръгнем един косъм от главата си и да го хвърлим, но този косъм извършва известна служба, извършва много голяма длъжност на главата ни.

Ако сега се впусна да ви разправам за значението на космите, аз ще се отвлека от въпроса, но ще дойда на сравнението с врабчетата, което подразумява, че нашият духовен живот е под закрилата на Божествения промисъл; па и сравнението с космите на главата подразумява от своя страна, че и физическият ни живот е тъй също под закрилата на същия Божествен Промисъл. Необходимо е да се създаде в нас вяра в този Промисъл, защото само когато вярваме в него, ние можем да се развиваме правилно. Всяко съмнение, което прониква в умовете ни и в сърцата ни, че в света нямало Промисъл, ни отдалечава от правилното разбиране на реда на нещата и ни кара да се стараем да си създадем друг ред и други правила, съобразно с нашите възгледи. Мъж и жена, като се оженят, мислят, че Господ им е турил власт; мъжът казва: „Ти при майка си си живяла така, но сега в моята къща влизаш под нов закон; аз съм малко сприхав, честолубив, лесно се докачам – да се пазиш, защото ако ме обидиш, ще приложя този строг закон“; жената пък казва на мъжа си: „Аз съм много чувствителна, деликатна, на работа не съм научена, да ме не караш на тежка работа; ако престъпиш този закон, работите веднага ще се изменят.“ Както виждате, всички хора си приготвят свои закони, но какво става в края на краищата – скарват се и двамата. Защо? Защото положението, което те са взели, е фалшиво в самите

основи – истинската добра женитба не е нещо, което е направено на Земята.

Три вида женитби има: едни, които се извършват на Небето, други – на Земята, а трети – в ада; едни, извършени от Бога, други – от хората, а трети – от дявола. Когато встъпите в брак, установен от Бога, той ще донесе Любов, Мир и Радост в дома ви – между мъжа и жената ще има съгласие винаги, лоша дума няма да се чуе, те ще прекарат блажен живот; когато ви съединят хората, то ще бъде само да се усъвършенствате – ще има между вас търкане, за да се изгладите, защото два остри камъка брашно не мелят. Тази женитба не е Божие творение, а човешко – според вашия ум ще бъде и работата ви. Когато Господ прави една работа, като всемъдър всичко добре нарежда; когато хората уреждат нещо, ще го наредят дотолкова, че все да има търкане, което е необходимо за самоусъвършенстването, за изглаждане на характера; когато пък дяволът ви жени, тогава вкъщи сигурно ще има раздор, разврат, всичко лошо – във всеки дом, дето има такъв живот, женитбата е станала от дявола. Прочее, дайте на всяко нещо неговото точно определение и не смесвайте Божиите действия с човешките, нито пък с дяволските.

За да можем да мислим правилно и логически, ние трябва да разбираме източника на нещата. Ако има нещо разумно в днешните науки, то е това, дето те установяват, че в света съществуват известни закони, които регулират отношенията на нещата, на елементите, на телата; имаме установени закони на физиката, на химията, на човешката душа, които закони урегулират отношенията на нещата и никой не може да престъпи тия закони, без да понесе последствията в един или друг смисъл. И така, има три вида хора: едни, които схващат нещата по Божественому, други – по човешки, и трети – по

дяволски; първото положение е, когато схващаме нещата както са отредени в началото от Господа; второто е, когато човек мисли, че Господ не се меси във всички неща и че ние трябва да се намесим, за да поизгладим тия неща – когато Господ направи една работа, ние казваме: „Господ не е могъл да я доправи, чакай да я коригираме“; трето положение е, когато всеки сам иска да стане Господ. Преди хиляди години хората са схващали нещата по Божественому, но в упадъка си те са изгубили това схващане. Па и вие, когато сте в добро настроение, в душата си вярвате в Бога; вървят ли работите ви добре, казвате: „Слава Богу, Господ се грижи за нас“, но щом дойде нещастие, казвате: „Господ ни забрави.“ На какво основание твърдите, че Господ ви е забравил, че Той е причината на вашите страдания? Господ казва: „Понеже вие Ме забравяте, и Аз ще ви забравя“ – ако вие се отдалечите от Него, Той ще се отдалечи от вас. Някои мислят, че Бог, който е неизменен, постоянен в Своята Любов, когато почнат да се отдалечават от Него, Той ще трябва и тогава да тръгне подир тях като майка подир своето дете и да вика: „Чакай, синко, не се отдалечавай от Мен.“ Не, Господ седи на Своего място и когато вие казвате: „Господ се отдалечи от мен“, аз разбирам, че вие сте се отдалечили от Него, а не Той от вас. Пътят на движението на някои хора около Господа е правилен, с незначителни изменения – малко се поотдалечи от Него, но пак се приближи, както е пътят на Земята около Слънцето; на други обаче пътят е като на някоя блуждаеща комета – някой път се приближи твърде много до Слънцето, а после с векове не се приближава. Така и вие, когато се отдалечите от Господа, казвате: „Забрави ни Господ“; аз ви казвам: след седемдесет и пет години, като се приближите към Него, подобно на Халеевата комета, Господ пак ще Си спомни за вас – зависи от орбитата, по която вие се движите около

Господа – когато наближи пътят ви до Него, Той пак ще Си спомни за вас.

И сега всички вие се движите по известен път, но вие не можете да ме разберете еднакво – защо? Защото всички вие не се движите в една и съща орбита. И аз не ви осъждам, аз гледам на нещата много обективно, философски. Но ще възразите: „Такъв е пътят ни“ – въпрос е дали пътят ви е такъв, или вие сте го направили такъв. Аз ви казвам, че не е такъв пътят ви; между София и Варна има железен път, който постоянно се разваля и поглъща големи разноски – този път Господ ли го е направил? Ако Господ беше го построил, той щеше да бъде построен много умно, но хора са го направили и затова са го направили толкова умно! Ако при постройката на един железен път вие постъпите съобразно със законите на Божествения промисъл, никакви нещастия няма да стават. Все пак техниците имат по-добро схващане за нуждите на постройките, отколкото верующите християни за Живота; те казват: „Ние трябва да пресметнем математически много добре железницата какви завои и какъв наклон трябва да направи по пътя си, за да се регулира силата на движението, защото ако не се направи това, ще има катастрофа“, а християните си думат: „Господ е добър, Той промишлява за нас – какъвто наклон и да направим, все едно е.“ А когато се катурне колата, казват: „Не ни вървят работите“; не ще ви вървят разбира се, защото глупаво постъпвате – влакът ви се катурва, защото не сте взели в съображение законите на Божествения промисъл при установяване завоите на железните линии. Ето защо вие, духовните, в някои случаи ще трябва да си събирате опитност от светските хора – ученици да им станете; не е срамата да бъде човек ученик. А когато дойде до духовните работи, непознати на светските хора, там вече последните

трябва да бъдат ваши ученици. Навсякъде не може да бъдете учители – някъде ще бъдете учители, някъде ученици.

Божественият Промисъл е строго определил всички неща и явления, нищо не е случайно; всички събития, от какъвто характер и да са те – физически, психически и обществени, се ръководят и направляват от едно висше Същество, което бди за техния ход. Тъй както поставят машинист да бди върху машината на трена, защото животът на пътниците зависи от машиниста, така и нашата Земя, която се движи в пространството, има свой машинист, който по някой път туря в машината повече огън, по някой път – по-малко. Пътят и на Земята има известни кривини, завои; Земята някой път се приближава до някоя по-голяма планета, която ѝ въздейства – те са работи далечни, които в бъдеще ще изучите и разберете.

Но сега за Божествения промисъл, който е необходим за вас, ще ви приведа един пример – един разказ, който може да вземете за предисторическа легенда, защото събитията, които се разправят в него, са неимоверни, алегорични. Някои отнасят този разказ към времето на Соломона, но тия неща, които се споменават в разказа, се отнасят към много по-ранна епоха. Разправят, че някога имало един много учен и умен цар, който разбирал езика на всички животни; като събирал животните всяка година на събор, той ги учел, наставлявал ги и в края на краищата заключавал своята реч с думите: „Онова, което Господ е направил, никой не може да го развали.“ В един от съборите присъствали два големи орела, наречени рока; един от тях казал: „Аз мога да разваля онова, що е Господ направил.“ Царят казал: „Много добре, докажи това фактически“ – и разпуснал събора. В същата година се заомъжвала дъщерята на друг един цар – пак за царски син; когато ги венчали и те се

връщали от храма, радвайки се един на друг, спуснал се един от орлите, задигнал невестата, отнесъл я на един далечен остров и я свалил в гнездото си на едно голямо дърво. Младоженецът, останал сам без другарка, отчаял се и тръгнал да пътува. Качил се на един кораб; след няколко месеца плуване корабът се разбил и вълните изхвърлили отчаяния пътник на същия остров, на който била отнесена другарката му. Започнал той да се оплаква на Господа: „Не стига ли ми, Боже, нещастieto, че изгубих жена си, ами сега да бъда изхвърлен на този пуст остров, по-добре да не бях се раждал!“ Жена му, която била в гнездото на същото дърво, под което младоженецът оплаквал съдбата си, чула, че плаче човек, слязла и като видяла, че е същият неин мъж, скрива го в гнездото. Като наближило времето за следващия събор на животните, дохождат двата орела, вдигат гнездото с невестата и го занасят на събора. Царят започнал отново своята беседа и в края пак заключил с думите: „Коего Бог е направил, никой не може да го развали“; тогава орелът се обадил пак: „Аз развалих едно дело на Господа.“ – „Докажи“ – му рекъл царят. Когато орелът разправил историята на сватбата, царят поискал да види невестата; орелът извикал на невестата да излезе из гнездото, но когато излязла тя, с нея заедно излязъл и младоженецът. Орелът, като видял, че онова, което Господ направил, той не можал да развали, пръснал се от гняв. Под орел трябва да се разбира човешкият ум. Ние казваме по някой път, че можем да развалим онова, що Бог е направил, да изменим формата на нещата, но в края на краищата нещата остават тъй, както Бог ги е наредил, а ние като горделивия орел в яда си се пукаме.

Съвременните учители на всяка крачка казват: „Опичайте си ума, с глупости светът не върви“; аз казвам: благодарете на глупавите, защото Господ

заради тях държи света. По-умни духове от дяволите в света няма – влизали ли сте в тяхното царство, за да видите как живеят? Говорите за човешка интелигентност, но ако слезете при тия паднали духове, ще намерите понятия и за физика, и за химия, и за душевни проявления, много знания да излъжат, да измамат, да направят всичко, ала техните знания не може да внесат ред и порядък в нещата, защото не почиват върху ония елементи, които могат да циментират Живота. Знанията трябва да се циментират чрез Божествената Любов. Следователно, когато някой говори за знания и за факти, питам: „Имаш ли цимент да циментираш тия работи?“ Ако имаш този цимент, действително имаш Божествени знания, но ако имаш голи факти, без цимент, те не може да бъдат в услуга. Аз ви питам: ако вие съберете двеста хиляди или милион овчи влакна и не знаете как да ги съедините, какво ще ви ползват те? Само когато ги изпредете и ги изтъчете по определен начин, може да си скроите дрехи и да се облечете. По същия закон, когато можем да циментираме вътре в себе си нашите мисли, нашите желания чрез този Божествен цимент – Божественият промисъл, ние ще можем да скроим дреха, с която да облечем своята вътрешна голота. Прочее, необходим ни е този Промисъл, за да можем да живеем и да се развиваме.

И затова Христос казва: „Не бойте се“ и пита защо петте врабчета не падат. Вие имате цифрата 5 и другаде: пет чувства, пет пръста; то е емблемата на човека на Земята – числото 5 представлява човека – умния, мъдрия човек – и казва, че този мъдър човек не пада дотогава, докогато не сгреша. Докато сте умни и изпълнявате Волята Божия, вие няма да паднете; в деня обаче, в който сгрешите, Господ ще позволи едно от тия врабчета да падне на земята, а щом падне, ще почнат да падат и космите ви от главата, което ще рече, че ще почне да се разрушава вашият живот.

И тъй, имайте винаги предвид, че Божият промисъл бди върху вас дотогава, докогато вие вървите неотклонно по неговите закони; отдалечите ли се от него, вашият живот почва да се разпада. Обърнете се пак към Слънцето на този Промисъл, за да почне растенето наново.

6 юни 1915 г., София

БОЖЕСТВЕНИЙТ ПРОМИСЪЛ

ИЗКУШЕНИЕТО

„И дойде при него изкусителят и рече: Ако си син Божий, речи тези камене да станат хлябове... Тогази го остави дяволът и ето ангели пристъпиха и служиха му.“

От Матей 4: 3-11

Ще взема стиховете от трети до единадесети, където се говори върху изкушението.

Много от вас са чели тази глава и са размишлявали върху трите изкушения. На пръв поглед изглежда, че изкушенията, които дяволът предлага, са много прости. Но в тези три изкушения има трояко разбиране, т.е. в Евангелието не е дадено падането. Великата истина, скрита в трите изкушения, е енигма. Защо именно дяволът трябваше да предлага на Христа да направи камъните на хляб? Това са три психологически момента в живота на всеки човек. Всичко, което Христос е преживял в изкушенията, и всеки един от вас ще премине; някои не са достигнали до този стадий, но ще дойде ден и ще го преминат. Затова трябва да се осветлите върху мъчнотиите, които ще срещнете тогава.

Не мислете, че лесно може да се добие безсмъртие; който проповядва такова учение, той не проповядва Истината. Когато говорим за безсмъртието, за изпълнението на Волята Божия, ние разбираме друго нещо. Следователно трябва да разбираме тези три велики падания във всяка душа.

Дяволът казва на Христа: „Ако си Син Божи, речи тези камъни да станат хлябове.“ Думата *ако* предполага едно условие: „Ако си син Божи...“ Но имаше ли нещо грешно, ако Христос можеше да преобърне камъните в брашно? Имаше нещо изкусително за дявола в това

да можеше да види процеса как Христос преобръща един камък в растение. Но Христос, който разбираше много добре заповедите Божии, знаеше, че всяко нещо има свое предназначение, т.е. че и камъните имат свое предназначение. Сега аз няма да се спра върху езотеричната страна; един ден, когато дойдете до състоянието да бъдете чисти по ум и сърце, само тогава ще ви се разкрие тази Истина. Всеки един ваш изпит доказва колко сте чисти...

Знаете ли какво би станало с Христа, ако беше се поддал на това изкушение? Дяволът се явява в момент, когато Христос е немошен, и казва: „Ето един случай – ако си Син Божи, можеш да приложиш тези знания и тези закони.“ Обаче Христос му отговаря: „Не само с хляб ще живее човек, но с всяко Слово, което изхожда из Божиите уста.“ Тези камъни са грешни духове, паднали хора, в тях е скрит дяволът; ако Христос беше се опитал да преобърне камъните на хлябове, знаете ли какво значи да обърнеш един лош дух на хляб? Христос казва: „Ако един човек приеме Словото Божие...“ – това има практическо значение, всеки един от вас се старее да направи камъните на хлябове. Някои казват: „Защо хлябът не расте, та да не става нужда да го месим?“ В Германия и Англия се опитват да измислят метод, с който да могат да превръщат неорганичните вещества в органични, но ако съвременната наука беше изпаднала в това отклонение, щеше да се развие най-големият разврат. Онова, което спасява съвременните хора, е трудът и работата, а ако камъните можеха да се обърнат на хлябове, всички щяхте да го ударите на гуляй. Аз зная, че често хората искат да преобърнат камъните на хлябове; например срещате един лош човек, развратен по ум и по сърце, и казвате: „Защо не можем този камък да го преобърнем на хляб?“ Но ако го преобърнете... По този начин човек не се поправя.

Някои казват: „Този развален човек да го оженим, та да го поправим“ – това не е позволено. Христос казва: „Вие сте живи камъни“, но има и мъртви камъни. Следователно една мома, която разбира законите, никога не трябва да се жени за един грешник или пък някоя развратна жена да си намери един добър мъж. Какво ще се получи от това? Ще се породят престъпници в света. Това е първото учение, което дяволът проповядва на Христа – да преобърне тези камъни на хляб, т.е. да се удоволства. Христос казва, че хората се оправят само тогава, когато сърцето им приеме Словото Божие.

Сега, някои ми казват: „Ти идваш да оправиш света, ти ще имаш последователи.“ – Да, ще има такива развратни последователи, но така светът няма да се оправи. Светът ще се оправи с всяко Слово, което излиза из Божиите уста. И когато човешката душа го възприеме, тя ще бъде жива.

Разбира се този принцип засяга и една друга страна – например яденето, което засега е един от най-ниските принципи в света. Яденето е важен процес в Живота. А знаете ли колко скрити сили се крият в камъните, знаете ли какво е затворено вътре в тези малки шишенца? Христос казва: „Който може да излиза от устата Божия, той има право да разпечата тези малки шишенца.“ Често слушам хората да казват: „Защо Бог не ми е дал такава сила, че да оправя света?“ Това прилича на онази царица, която казала на мъжа си: „Дай ми да управлявам три дни, за да оправя света.“ Тя царувала три дни и знаете ли какво направила най-напред? Първо обесила мъжа си. Онези, които тълкуват Писанието, казват, че с първото изкушение дяволът изпитал дали Христос ще се уплаши от глада. Но Христос казва: „За Мен е безразлично дали камъните ще станат хляб, или не – аз имам храна, която всякога Ми се дава отгоре.“

По-нататък дяволът Го завежда на крилото на храма и му казва: „Ако си Син Божи, хвърли се долу.“ На пръв поглед това е много флагрантно изкушение, но в него се крие друго – този храм е човекът, който стои на най-високото място в своята глава и размишлява как са наредени Божествените неща. И дяволът му казва: „Слез долу при твоите поданици и започни да живееш като тях, слез и пий, както те пият; понеже имаш Знания и Сила, не се бой, че ще паднеш, направи го и знай, че твоята Добродетел няма да се накърни от това.“ Христос му отговаря: „Да не изкушаваш Господа Бога твоего, защото Аз нямам нужда да се запознавам с тези поданици.“ Нима баща, който е породил десет деца, трябва да ги изучава? Бащата може да познава своя син, майката може да познава своята дъщеря, когато те вървят все по същия път. Това изкушение има отношение към съвременните християни – да избяга човек в пустинята и там да си отпочине, означава да влезе малко в Живота, а не да стои като един стражар.

И тъй, вие всякога сте на крилото на храма – второто изкушение подразбира, че ние изкушаваме Бога вътре в себе си. Това е минаването от едно състояние в друго, от една църква в друга, от едно учение в друго. Ако слезеш долу, ти ще използваш своите сили. В принципа на второто изкушение лукавият зачеква човека, но в обратен смисъл. На вас не ви е позволено да правите като Давида; преди да го направи цар, Господ му даде власт и какво направи Давид? Един ден той беше на върха на храма, видя една красива жена и слезе долу; но след това се яви един пророк и му каза: „Ти стана причина да се наруши това учение и отсега нататък няма да има ред.“ И така стана – синът му блудства с жена му, със сестрите си. Да, Давид слезе от върха на храма, за да покаже, че е Син Божи, но после трябваше да бяга. Сега мнозина

от вас ще слизат, но ще бъдат като Давида: ако сте жена, мъжът ви ще блудства; ако сте мъж, жена ви ще блудства – това ще бъде резултатът, ако слезете от покрива на този храм. Затова казва Христос: „Да не изкушаваш Господа Бога твоего, защото Аз имам всички неща и нямам нужда да слизам долу.“

Най-последно дохожда най-силното изкушение, което има прямо отношение към този лукав дух. Дяволът завежда Христа на една много висока планина, показва Му всички световни царства и тяхната слава и Му казва: „Ако паднеш да ми се поклониш, ще Ти дам всичко.“ Тогава Христос отговаря: „Махни се, сатано, иди си в царствата, Аз не мога да дойда и нямам нужда да ходя в твоите царства.“

Какво отношение има третото изкушение в общественния живот? След като една жена или един мъж са минали през първото или второто изкушение, ще дойде един княз, ще каже, че са чисти и невинни, и ще им рече: „Ако ме обикнеш, всичкото си богатство ще ти дам“; тогава всички роднини решават: „Той е богат княз, има състояние, бързо викайте тук попа!“ и те се покланят. Колко американки се ожениха за такива князе, но после се парясаха; дяволът обещава, но не дава, той е един сводник. Христос казва: „Махни се, иди в своето царство, при своето богатство, нямам нужда от твоите знания, Аз имам в себе си достатъчно, което Господ Ми е дал.“ Има съвременни момци, които се подават на третото изкушение – например момъкът се жени, но всъщност се продава за прикята, която момата има в банката. Аз четох скоро една книга, озаглавена „За любовта“, писана от един полковник, в която се описва как можеш да излъжеш една богата мома. А Христос казва: „Махни се, трябва да се покланяш само на Господа!“ Знаете ли какво значи поклонението? Да се поклониш, това

значи да възприемеш нещо в себе си, да се върнеш, да се ограничиш, да станеш роб, да изгубиш своята Свобода. И когато се поклоните на такъв дух, вие изгубвате своята свобода. Христос казва: „Махни се!“

Сега пише по вестниците, че еди-коя си мома имала еди-колко си пари и питате тези бракове после излизат ли сполучливи – това е разврат в съвременното общество, разврат навсякъде. Целият свят е подпаднал в това трето изкушение, няма у нас човек, който да не се е поклонил. Хубаво е, че се покланяте, но знаете ли какъв резултат ще има? Когато една жена се поклони на един такъв мъж, тя става сводница с него; в резултат на това тя ще се обезчести и после през целия си живот ще оплаква дните си. Днес майки и бащи продават дъщерите си за пари – на тези развратени младежи им дават отгоре на всичко и пари! Аз казвам: по-добре дъщеря ви да стои неомъжена, отколкото да я дадете и да се поклоните на един такъв дух. Вие казвате: „Преди две хиляди години дяволът изкушавал много“; аз искам да зная какво върши дяволът днес в домовете ви, в сърцата ви, в душата ви. Да, вие сте станали негови приятели, откупвате се, маскирате се, но трябва да кажете веднъж завинаги: „Махни се, остави душата ми на мира!“

И след това се казва, че Ангелите Божии дойдоха да служат на Христа. След като минете тези три изкушения, ще дойдат Ангелите да ви избавят от четвъртото. Когато един момък предложи на някоя мома и богатство, и слава, и чест, а тя му откаже, той решава да я убие; и така дяволът реши да убие Христа. Казвате за момата: „Но той ще я убие!“ – нека я убие, по-добре да умре, отколкото да блудства. В този случай смъртта е едно преимущество – да умрем за една идея, за една Божествена мисъл, това е привилегия. Разбира се, не искам да се обезсърчавате.

И така, когато някой не иска да скъса тези връзки, тогава ние ще кажем: „Махни се, иди в своето царство!“ Това е Божествен закон – при Бога трябва да останат само онези, които могат да живеят един чист и свят живот. Съвременните хора казват: „Ако така живеем, на какво ще се обърнем?“ Ами сега на какво сте се обърнали, няма тези хора, които умират сега във войната, за Христовото учение умират? Там е фалшивата философия на съвременното общество. Ако приемем Христовото учение, ще имаме семейства и общество, които ще стоят хиляди пъти по-високо, и ще създадем музика, много по-хубава от сегашната, ще създадем обществен ред, хиляди пъти по-хубав от сегашния. Ще каже някой: „Тогава ще живеем в горите“; животните живеят в горите, защото някога са се поклонили на дявола, и ако речете и вие да му се поклоните, и вие ще станете четириноги. Това е Дарвиновата теория – ако един вол се разкае за греховете си и не слуша дяволското учение, може да стане човек. Едно време в Рая човек беше красиво същество, но когато не послуша Бога, Той му даде мечешка кожа.

Сега, у съвременниците има известна вина. Когато станем християни, ние мислим, че разбираме християнството, започваме да ходим в черква, да слушаме велики проповеди, но дали от това ставаме християни, е още въпрос. Има нещо по-съществено. Един от учениците на Сократ, след като слушал дълго време, че човек трябва да се смири, започнал да ходи със скъсани гащи, а Сократ му казал: „Твоята гордост се показва и през съдраните ти гащи.“ Мен много повече ме е срам от хора със съдрани гащи, отколкото от хора с цилиндри. Обличайте се хубаво, но щом се облечете, благодарете на Господа и живеете така, както Той иска. Вижте онази птичка с какви дрехи е – за тях Бог е дал двеста хиляди лева; ако Бог така облича птичката, колко повече вас ще облече.

Дяволът каза на Христа: „Ако си Син Божи, направи камъните на хлябове! Хвърли се от храма долу!“ Преди години в Сливен една набожна жена, за да покаже на хората, че има Господ, се качи на един покрив, изрече: „Во имя Отца и Сина, и Светаго Духа“ и се хвърли долу. Наистина нищо не ѝ стана, но убеди ли хората, че има Господ? Набедиха я, че е луда. Явява се дяволът и ви казва: „Всичко това ще ти дам“, но след години като блудния син се връщате със съдрани гащи. Че и сега е време, когато всички сте със съдрани морални гащи. Напуснете този стадий, за да се върнете в онзи Живот, в който сте живели преди; и ще кажете: „Не сме достойни да се наречем нито Твои синове, нито Твои дъщери.“ Това е деянието, което всеки един от вас трябва да извърши.

В пътя на християнството има една опасност: второто изкушение се забива като рало в хората и те започват да мислят, че ще оправят света, че ще дадат нови идеи; при третото изкушение пък човек става търговец, става „умен“. Бащата казва на сина си: „Синко, ти трябва да бъдеш умен човек – виж, онзи открадна и си направи къща, бъди и ти като него“ – това е третото изкушение, при което се покланяте.

Не само на Земята има съд, но и Господ ще ви съди. И тоз, който проповядва друго учение, то е от лукаваго. Съвременните хора трябва да се разделят с учението, което съсипа умовете и сърцата им. Ние трябва да го разрушим. И ако някой умре, нека да умре заради Господа и да стане сила за повдигане на света.

И така, това са три велики изкушения, които ще ви дойдат до главата. Някои от вас са в първото изкушение, някои са във второто, а други са в третото. Издържете ги, за да издържите и четвъртото, след което да дойде Възкресението – тогава Бог ще ви даде Сила. И когато пожертвате живота си за Слава Божия, тогава Бог ще ви възкреси в отплата. Затова ние трябва да любим Бога, никого друго.

Не свързвайте сърцата си с развратни хора. Аз познавах една богата госпожица американка, която се ожени за един развратен мъж, за да го обърне, обаче не успя. Не се опитвайте, такъв мъж ще ви бие и ще ви изтезава.

Да ви благослови Бог с добри мъже и добри жени, да ви благослови Господ с добри синове и добри дъщери! Да ви пази Господ от лоши синове и лоши дъщери! Долу лошите мъже и лошите жени, долу лошите синове, лошите дъщери! Горе добрите синове и добрите дъщери! Това е Словото Божие, което трябва да държим.

20 юни 1915 г., София

БЛУДНИЯТ СИН

„Рече отец: Някой си човек имаше двама синове.“

От Лука 15: 11

Ще взема само единадесети стих.

Христос е неподражаем в своите примери. Блудният син е един великолепен сюжет, върху който велики проповедници в света са държали знаменити проповеди, извеждали са поука за това как трябва да живеят поколенията. Доколкото знаая, всички проповедници от времето на Христа до наше време са се ограничавали само върху блудния син след неговото съгрешаване и връщане, но в този пример Христос е вложил много по-дълбок смисъл. Съгрешаването на блудния син е резултат и ние трябва за знаем причината защо по-младият син е напуснал баща си. Всички казват, че по-малкият бил блуден; човек може да страда в света, без да знаем причините. Ще ви кажа една аналогия между тези двамата братя: при един знаменит свещеник в Русия се явил един господин да се изповяда; този господин бил престъпник, който извършил едно убийство. Той се изповядал за престъплението и изповедникът го посъветвал как да опрости греховете си. Както знаете, има известни закони, които задължават изповедниците да не изказват съобщенията им тайни, обаче убиецът излязъл и съобщил на един стражар кой е извършил това престъпление. При сегашните закони ще запитат: „Щом е извършил престъпление, заслужава ли да бъде помилван?“ Така разсъждават хора, които повърхностно разбират света. Обаче онези, които разбират, ще кажат кой е истинският виновник.

БЛУДНИЯТ СИН

Тогава кои са причините? Аз виждам в младия син един кавалерски дух, защото той имаше доблестта да каже на баща си: „Татко, аз искам да уча и ще оставя по-големия си брат да наследи твоя престол. И понеже не съм толкова нужен във вашия дом, дай ми дяла от имането, който ми се пада.“ Аз виждам в този син постъпка, много по-добра, отколкото постъпката на вашите синове; след като ги пратите в странство, те изхарчат по четиридесет-петдесет хиляди лева. Този момък беше благороден, защото постави пред баща си този въпрос и виждаме, че бащата не направи никакво възражение, даде му имота, който му се падаше и който той впоследствие пропиля в блуден живот с жени, в ядене и пиене. Може ли да се извърши престъпление в света, може ли да се извърши някое зло, някоя интрига и да няма там жена!

Казва се, че след като излял всичко, синът отишъл при един гражданин и пожелал да му работи: „Аз съм навикнал на труд – когато бях при баща си, работех.“ Човекът го изпратил да пасе свине. Този момък предпочел да пасе свине, отколкото да се самоубие; предпочел да пасе свине, отколкото да отиде да краде; предпочел да пасе свине, отколкото да отиде да мами хората. Питам в съвременното общество колко са онези, които подражават на примера на блудния син; в църквата колко са онези, които подражават на примера на блудния син? Ето защо Христос в Своята притча изважда образа на този блудник като един отличен тип. Казва се, че след като пасъл свине, на сина му дошъл умът и се върнал при баща си; бащата разбрал хубавата черта на сина си и в негова чест заклал теле. Христос знае, че в еврейската история Исаак имаше двама синове – Яков и Исав; за разлика от брат си, Яков обичаше да послъгва – за една лъжа и той ходи в странство и слутува четиринадесет години за една леща и за две жени; когато му дадоха първата жена, излъгаха го. Следователно и вие може да се

опитате да излъжете, но четиринадесет години ще слутувате, т.е. ще изкупите вашето престъпление по какъвто и да е начин.

Христос казва в притчата, че големият брат се разсърдва, задето баща му заклал теле за човек, който блудствал. Той отива при баща си и му казва: „На мен даже яре не си ми дал, за да похапнем и да си попием с приятелите ми.“

И тъй, всички онези хора, които грешат в света, са по-младият брат – всички митари са младият брат, а големият брат са министри, владици, началници, съдии и учители, които учат хората и казват: „Ние всякога управляваме мъдро.“ Всъщност младият син напусна дома на баща си заради големия си брат, защото бил много завистлив и сприхав – младият казва: „Аз се опасявам, че можеш да ме излъжеш, както Яков излъга брата си.“ Закон е, че развращаването всякога произлиза от големите хора: ако жената греша – мъжът е виновен, ако мъжът греша – жената е виновна. Защото тоз, който греша, е по-малкият – всякога грешат децата, а по-умните и по-старите, дори и да грешат, законът не ги хваща; те могат да крадат, но така го правят, че не ги хващат, а глупакът, който открадва, непременно го улавят, защото той не разбира онзи „върховен“ закон, върху който почива съвременното общество.

Казва се в притчата, че когато синът се върнал, бащата се зарадвал – защо? Защото този младеж внесъл в бащиния си дом едно благородно чувство. Той се върна със смирение и каза: „Татко, съгреших на Небето и пред теб и не съм достоен за твоя дом“ – той показва истинска Любов. И когато Христос говори, че трябва да станем слуги, Той иска да каже, че трябва да бъдем смирени.

Сега, вие никога не сте блудствали, но знаете да се сърдите. Да, аз знам много проповедници и владици, които са светии, но в техните сърца

непременно ще се прояви омраза, ще искат телето да се заколи заради тях и ще кажат: „Само ние, светите хора, можем да учим света.“ Често жената казва на мъжа си: „Ти ще ми служиш!“; мъжът пък казва на жена си: „Ти ще ми служиш!“ На друго място мъжът казва: „Аз ти заповядвам и ти ще ми служиш“, но жената няма да служи като грешница. Чертата, която Христос изтъква, е онова дълбоко смирение, което трябва да има всяка човешка душа. Това има и по-дълбок смисъл, но аз не искам да се докосвам до него, защото е спорен въпрос.

Сега, ние знаем как да опушваме хората с тютюн; знаете ли за какво е тютюнът? Дяволът се опушва с тютюн и всички, които пушат, кадят дявола и той се укротява; затова, ако жена ти е сърдита, покади я с тютюн. Една нощ един свещеник останал без тютюн и станал много сърдит; всички започнали да се питат: „Какво стана с попа?“, но щом го накадили с тютюн, той се укротил. По същия начин и младият син, който знаеше алчността на брат си, му даде малко „тютюн“. Да речем, че някой ти се сърди – поопуши го малко. Например някой поп ти се сърди; поопуши го – дай му нещо; ако му туриш в джоба пет, десет, двадесет, сто лева, той ще се ухили; и попове, и владици – всички ги опушете с тютюн. Някои казват, че не искат да дават пари; дай, за да се отървеш! Така е и с големия син: баща му го утешава и му казва: „Всичко, каквото имам, то е твое“, т.е. той го кади. И когато някой ме пита как ще се оправи светът, аз му казвам, че по този начин ще се оправи: стани слуга и кажи на баща си да даде всичко на другите ти братя; и колкото си погрешен в тяхно лице, толкова е по-добре за теб.

Съвременните хора проповядват култура; аз не се боя от думата *култура*, но забелязвам, че духовенството не е доволно от нея, защото твърди, че културата развращавала хората. Култура значи да

обработваш нещо – нива, плодове, ягоди, череши. Обаче съвременните духовници мислят, че ако хората станат малко по-умни, ще се развали светът, и казват: „Нека да ги държим в невежество, за да знаят, че нямат права.“ И Христос, когато дойде на Земята, отиде при по-големия си брат и каза: „Син Человечески не дойде да му служат, а да послужи на света.“ Обаче пак не Му повярваха, пак се начумериха и казаха на бащата: „Махни го! Ако влезе, Той ще разруши всичко, каквото има.“

И така, какво е приложението на всичко това? Ние всички обичаме такива християни като днешните синове или дъщери, които са кавалери и казват на бащите си да им дадат колкото им се пада, пък като свършат науките си, ще ги хранят на стари години. Но когато синът свърши университет, знаете ли какво прави на баща си? Срамува се да се наименува, че е негов син, и го държи надалеч. Лъжливото разбиране на християнството стои именно тук: всички хора, които имат имущество, са праведни, няма изключение от това – дайте на един вагабонтин десет-двадесет хиляди лева и той ще заобича порядъка. И следователно анархистите в света, които искат да разрушат съвременния строй, са големите братя, обаче Христос препоръчва малкия брат. Защото както и да преустройваме съвременното общество, ако не преобразим собствените си мисли и желания, строят всякога ще защитава онези, които имат пари, и те ще бъдат всякога силни.

Сега слугата иска да стане господар. Жената търси някой мъж, който да е богат, да е учен, да владее някое изкуство – тя е аристократка, която иска да живее охолно, не иска да бъде слугиня. Мъжът е големият брат: и той търси мома, която да бъде богата, и казва, че не е прилично човек да работи в света. Мъжът напуска жена си, за да дойде друга на

нейно място, но Христос ни показва един пример как трябва да постъпим: да допуснем в семейството си малкия брат. Следователно можем да приемем друга жена в дома само тогава, когато тя като този син каже: „Татко, аз съгреших.“ Христос казва, че мъжът няма право да напусне жена си, освен за благоволение, но ако жената дойде до това смирение, че да му стане слугиня, той трябва да я приеме; ако той я приеме, това ще бъде Волята Божия. Това е Христовото учение. А сега вие какво правите? Един мъж съгреша – жената си търси друг по-праведен; намери друг – и той съгреша; тогава тя търси трети и т.н. Но на омъжената не се позволяват двама мъже, нито на един мъж – две жени; ако съвременните хора си позволяват това...

В двамата синове от притчата Христос представя какви трябва да бъдат отношенията, представя дълбоката Любов, която малкият син имаше към баща си; също така малкият син знаеше, че баща му го разбира.

Често ме запитват как се спасява човек. Аз съм слушал проповедници, които казват, че чрез кръвта Христова хората се спасяват. В съвременната медицина има такъв физиологически факт, при който на малокръвен човек може да се отвори вена, да му се прелее кръв и болният му организъм се съвзема. Е, хубаво, ако кръвта Христова спасява, тогава тази кръв във вашите вени ли е, вие готови ли сте да влеете тази кръв? Ако някой е готов да си влее, може да му се помогне. Ако вие никога не сте давали от кръвта си, никой не сте спасили. От две хиляди години Христос спасява – Той изпраща тази кръв чрез майката във всяко раждащо се дете; затова Христос казва, че ако човек не се роди изново, не може да влезе в Царството Божие. Следователно човек трябва да приеме тази кръв. Аз бих желал всички проповедници, от всички

църкви да ги опитаме колко обичат света; ако ги окачим на четири гвоздеа, те ще проклинат. Да, много хубаво се проповядва християнство, когато има по две хиляди, десет хиляди, двадесет хиляди лева! Така е в Америка – там има проповедници, на които се плаща по сто хиляди лева. Христос казва: „Не може да се служи на Бога и на Мамона едновременно.“ Не може да се проповядва Словото Божие с пари, свещениците нямат право да проповядват с пари. Тези от тях, които са носители на Истината, нека да проповядват без пари, нека всеки да има по един занаят и с труд да си изкарва прехраната. А днес, когато започнат да се връщат блудните синове, проповедниците негодуват. Ако вземем Христовата кръв на съвременните проповедници и я опитаме, ще видим, че в нея има нечисти мисли, нечисти желания. Онези, на които кръвта е чиста, аз ще ги целуна. И когато ние се хвалим, ще ни пуснат малко кръв за проба; като пробен камък за всеки един проповедник или свещеник, преди да стане владика, трябва да му се извади малко кръв и тогава да му се каже: „Ти носиш Христовата кръв.“ И тази Христова кръв трябва да бъде в жилите на всички нас – само тази кръв ще ни спаси, само тази кръв ще произведе онази Любов, която Христос проповядва.

Аз не мисля зло никому; каквото имам, ще го дам, моето правило е да слугувам. Не искам да управлявам хората, но вие не можете да се избавите от този закон. Вашата кръв ще произведе вътрешни плодове: когато я придобиете, тази ваша кръв ще произведе всички онези плодове, от които душата ви ще се храни. И тази кръв циркулира в Небето, във всички небесни плодни растения, следователно ние пращаме сокове към тези плодове и когато влезем в Царството Божие, ще се храним от тях; а тези, които проповядват друго, не разбират Учението Христово. Ние говорим това, което сме опитали.

Сега, примерът на младия син, който се връща при баща си, живее ли у нас? Някои ще кажат: „Как е възможно един блудник да живее у нас!“ Да, аз желая у нас да живеят десет такива синове, аз бих желал да имам това велико качество на смирение. Смирението ражда култура, смиреният човек ражда култура; покажете ми един горделивец, който да е извършил нещо велико. Големите братя са създали войната, те са управлявали, а всички онези малки братя ще наследят Царството Божие – те казват: „Ние ще дадем всичко.“ Аз ви казвам, че човек ще стане от сина, който казва: „Татко, дай ми моя дял.“ Ще кажете, че такъв може да падне в пороци; нека падне, но той ще се върне при вас, а онзи син, който остава при вас, ще ви терзае, ще се сърди, че не сте му платили едно яре. Има християни, които стоят на два стола.

Сега, има в църквата хора, които не са съгласни с мен. Нека някой от тях ми докаже противното и аз ще му дам благословение. Не, той трябва да има смелостта да отиде при свещениците и да каже: „Дайте ми това“ – дайте свобода на този човек да опита този Божествен свят. Жената не иска да живее при мъжа си – дай ѝ нейния дял; мъжът не иска да живее с жена си – дай му нейния дял, пусни го, нека си върви. Ще кажете, че това не е християнско учение; жена ти иска – дай ѝ място, синът ти иска – дай му дела, който му се пада. Това учение, което аз ви проповядвам, не е за слабоумни хора; онези от вас, които са слабоумни, които не могат да мислят, нека забравят каквото съм казал, но вие, които можете да мислите, мислете върху този предмет. А онези, които нямат гръбнак, да не турят тази раница върху гърба си – това е тежко учение. Жената се отрича от теб и иска свобода – дай ѝ място. Но тогава вие ще кажете: „Ако така постъпваме, какво ще стане?“ – сякаш, сега както постъпвате, общественият строй е много благоприятен! Господа,

това не е строй, не е учение! Ние трябва да се раждаме само от един баща и от една майка. Ева роди от двама и сгреси – и всяка жена, която ражда от двама мъже, греси. Това значи блудният син, като се върна и каза: „Съгресих, защото имаше дълбоки причини в Живота; повече няма да блудствам, затова ме направи един слуга и за мен ще е най-голямо удоволствие да слутувам.“

Сега, да се върнем при нашия Баща. Той е в света; някои казват, че Бог бил на Небето – според моето схващане, Бог е на Земята, в домовете ви. Някои проповядват, че този, който умре, ще види Бога – това е една квадратна лъжа; който живее, той ще види Бога. Аз казвам, че хората не умират – аз искам да възкръсват. Сега хората казват: „Всички ще умрем, но чакай поне да си спестим пари, да си приготвим ризи“ – вие, които по този начин си приготвяте ризи, няма да видите Бога, по този начин не се върна блудният син. Вие какво правите? – „Да се натъквим като за някой бал и така да отидем при Бога“ – така няма да отидете при Него. Христос как се върна при Бога? Бащата го тури на кръста – да е кръстен със залог, това е Божествен закон на Любовта. А вие, които сте християни, сега казвате: „Кой ли поп ще ме погребее?“ Когато тези попове почнат не да ви погребват, а да ви възкресяват, тогава ще ви въведат в Царството Божие, иначе кой поп няма да ви опее за пари – тежко на такъв опят грешник! Следователно ние, които се готвим, трябва да оживеем; не си туряйте на ум да ви погребват и да ви пеят заупокой свещеници. Ще оставите само тялото, защото то е имущество, и ще кажете: „Аз ви оставям моето тяло за наследство, турете го в гроб, а аз, който заминавам при Отца си, Той ще ми даде.“ Аз бих желал да ми пеят Ангелите Божии и Господ ще ме упокои, само когато отида при Баща си и кажа: „Татко, съгресих.“ Така

ще дам един прекрасен пример на цялото общество; тогава Христос ще каже: „Днес стана смирението на този човек, този син мъртвъв беше и оживя.“ Аз бих желал да заколя едно теле за такъв син и ще повикам всичките си приятели да ядем за него.

Разбира се, аз няма да направя угощение като оня американец, на когото един роднина умрял и му оставил наследство от тридесет милиона долара; той бил говедар и когато получил наследството, дал угощение на гражданите от Сан Франциско и яли и пили цели три дни; и какво излязло от това – почнали да се търкалят по улиците; и когато изхарчил всичко, станал пак говедар и си казал: „Слуга да бъде е по-добре за мен.“ Сега вие ще кажете: „Ако имам тридесет милиона лева, ще си купя един автомобил, ще си купя една къща, едно пиано, ще си взема един учител“; дори ще дадете сто хиляди лева, за да говорят за вас. Аз бих желал истинският българин да се върне като този син и да каже на баща си: „Татко, съгреших и искам да бъде твой слуга.“ Бих желал да видя повече такива свещеници и моето сърце ще се радва за тях – бих се радвал както никога! А сега всички викат: „Как, този син ние не можем да го търпим!“ Христос още не е в нас. Да не хранят никаква омраза – това е велик Божествен закон, това е блудният син.

Сега, питам ви готови ли сте да пуснете мъжа си, ако той иска да ви напусне? Ако бих се впуснал да обяснявам закона за наследството, ще разберете защо Христос проповядваше така. Христос проповядваше за сегашните времена и притчата за блудния син я даде заради нас. И когато в следващата култура ние съградим този блуден син, трябва да турим неговия бюст – това е наше мнение. Питам ви кой е годен да провери Божествените книги? Когато човек умре, светия не става – когато живее, е светия; аз не вярвам, че хора, които са умрели, са станали светии – който

живее, който не умира, той е светия, а който умре, той не е светия. Христос Го обичам, защото оживя; и всички онези, които са като Христос, са светии. Когато ние почнем така да разбираме нещата, ще станем светии; вие трябва да живеете и тогава ще бъдете светии – ако можете да се самоотричате, вие сте светии. Когато светията влезе в едно общество, той дава Радост навсякъде – това е светия! Ако става въпрос за умрели, тогава много светии има в България: Стамболов е един светия за стамболовистите, Каравелов е един светия за демократите и прочее. Разбира се, и тези хора имат своето право...

И тъй, не мислете, че когато умрете, ще станете светия; не, вие ще умрете и ще страдате. Ние се борим против процеса на смъртта с процесът на Възкресението: „Татко, съгреших.“ И този син възкръсва – бащата му тури пръстена, облече го и той възкръсна. Затова заколването на телето е една емблема – телето е дете: когато едно дете се праща в Невидимия свят, заколват едно теле; когато детето се връща, това е блудният син. Това е вярно както във физическия, така е и в Душевния свят; и когато един човек се ражда, той става жертва.

Сега искам да ви оставя в ума две неща. Първо, да вложа във вас убеждението да не седите на два стола. Ако сте вярващи християни, казвайте, че сте. Ти какъв християнин си? – „Аз съм православен.“ В какво вярваш? – „Вярвам, че кръвта на Христа е вътре в теб, че Духът на Христа е в теб.“ Второ, трябва да имаме смирение; всеки един от вас се терзае, защото няма смирение – например някой ви погледне накриво и вие се докачите. Знайте, че сте един слуга и искайте да имате благоволенieto на Бога. Трябва да имаме доблестта на онзи господин, на когото един приятел му казал: „Ти си вагабонтин и крадец“, а той отминал и му благодарил, че не казал всичко – това

е блудният син. А какво правят съвременните хора? Когато дяволът ни подкупи, ние даваме хората под съд, а трябва да даваме под съд дявола. Това е Христовото учение: трябва да се върнем обратно при нашите бащи и в нашите умове да се възцари Любовта, да бъдем сърдечни и откровени. Това, което е Добро пред Бога, то е Добро за човечеството – аз вярвам само в кръвта на Христа, която ражда добри плодове. Аз вярвам в църква, която има такива плодове, вярвам в такава църква, която ражда плодове Христови – Любов, смирение, въздържание. И във всеки, който няма такива плодове, аз не вярвам. Да кажем, че сте богати, имате хиляда лева – ние трябва да се върнем като блудния син и да знаем, че нямаме нищо в себе си. Всички, които ви проповядват за Истината, са сиромаси; и който каже за Христос, че не Го познава, ще бъде лъжец. Христос установи една църква на Любов. Ние сме длъжни да обичаме свещениците заради Бога, понеже са ни братя; знаейки, че имат известни слабости, всички тези работи аз ги вземам предвид. Аз бих желал във всяка една черква да има герои и тогава ние ще бъдем един християнски народ, който живее по християнски. И ако светът каже заради вас нещо... В този свят няма да ви посрещнат другояче.

Аз бих желал да бъда на мястото на блудния син. Аз играя ролята на малкия брат – между грешните хора в света съм, и аз не съм по-праведен. Да, пред вас може да съм праведен, но пред Бога не съм – колко хляб има още да ям, за да стана такъв, какъвто Бог иска. Не искам да мислите нещо повече за мен, искам всички да опитате; и тогава ще кажете: „Ние го опитахме.“ Ако нещо не е вярно, кажете ми, но не зад гърба ми да говорите, че не е вярно – ние трябва да проповядваме едно учение на опита. Като малкия син аз искам да играя тази роля на смирение. Това не

е лесно; да те терзае жена ти е тежко. Няма по-голяма борба от тази да се смири човек и да дойде вътрешното самосъзнание. Това е много тежко, това е геройство – само великите души могат да вършат тази роля, само малките братя могат да вършат тази роля. И Христос беше един от малките братя; Той беше пръв, който служи на хората за всичките им грехове, но Бог Го въздигна, защото в Него течеше Божествената кръв. Той казваше: „Отец живее вътре в Мен.“

Аз и всички ние трябва да имаме кръвта на Христа – само тогава тази кръв ще роди и свещеници, и учители, и мъже, и жени; само тогава ще имате такива деца, каквито вие искате. Старайте се да предавате на младото само тогава, когато имате кръвта, която Христос има; ако нямате такава чиста кръв, отворете артериите си, за да се влее. И тогава ще почувствате една Радост, която никой не е в състояние да изличи от душата ви. Тогава ще бъдете свързани с Невидимия свят и ще говорите с хората чрез виждане, а не чрез пипане.

Питам ви коя роля искате да играете? Някои ще кажат, че е много тежко. Опитайте се и Бог ще ви благослови.

27 юни 1915 г., София

МОЛИТВА

От Матей: глава 6

Беседата ми тази сутрин ще бъде върху молитвата. От чисто философска и научна страна, има доста спор върху молитвата; има спор и в църквата как трябва да се моли човек. Религиозните хора спорят върху формата и начина – дали трябва да се молим прави, или да коленичим; хората на науката гледат дали има нужда от молитва, т.е. дали молитвата е нещо нормално в човешкия живот, или е нещо аномално. Аз трябва да ви обясня този въпрос от религиозно гледище: молитвата е акт на душата, това е едно душевно състояние (изразявам се така, понеже нямаме по-добра дума), един стремеж, който обуславя човешката реч. Защото, за да се изрази молитва, трябва известна форма, следователно речта е създадена, за да се моли човек.

Сега, аз ще взема думата *молитва* в нейния широк смисъл, за да разберем какво нещо е тя. Има четири вида молитва: първо, молитвата може да бъде чисто физическа, второ, молитвата може да произлиза от сърцето, трето, молитвата може да е просто една форма на ума, четвърто, молитвата може да е един стремеж на душата, един акт на Духа. Следователно зависи с какво се молите. Например, когато нуждата е за вас, молитвата произтича от стремежа на вашето тяло, т.е. тялото ви се моли по отношение на тялото; такова отношение съществува, когато тялото на човека е болно – налице е едно пробуждане и стремеж за съобщение.

От гледище на ембриологията, когато едно дете се зачене в утробата на майката, започват да се сформират неговите органи. Първоначално детето не

се движи; най-напред се образуват крайниците му – първо ръцете, после краката; по-късно се образуват червата, после – мозъкът и най-после се образуват белите дробове; тогава детето почва да прави движения и показва, че се нуждае от по-висок акт. Такова състояние преживява и човешката душа – и тя се пробужда, и тя се ражда. Някой човек може да е много учен, да е много силен, но когато дойде време „да се роди“, той чувства една слабост и една нужда – чувства нужда от Бога. Следователно молитвата е признак, че душата се нуждае да влезе в Духовния свят, нуждае се да бъде в прегръдките на Божеството – това е молитва. И тъй, молитвата произтича от самосъзнанието и с Духа държи съзнанието на човека. Дълго време трябва да се моли човешката душа, за да достигне този Божествен извор; тъй че, за да стане душата чиста, човек трябва да се моли. Ще попитате защо. Както дихателната система е нужна на човек, за да диша и да създава необходимата енергия, така и молитвата е необходима, за да се храни нашето Душевно тяло. Затова молитва има сила дотолкова, доколкото човек се моли съзнателно.

Върху молитвата има много погрешни схващания, произтичащи от нашите криви разбирания и затова ние често безпокоим Бога за дребнави работи. Както децата ритат и се търкалят, когато искат нещо от майка си, така и ние постъпваме спрямо Бога. Когато душата се роди и докато живее на Земята, Бог не ни пише греховете, но щом влезе в Духа, човек трябва да се моли – не може душата да иска каквото и да е. Когато дойдат благословенията, човек трябва само да има едно чисто сърце и един крепък ум. Следователно не трябва да става въпрос дали Бог ще ни даде храна и знания – щом знаем да се молим, Бог е готов да ни даде всичко, каквото искаме, Той няма да ни откаже никакво благо.

Сега, онези, които започват да се молят, често се терзаят от въпроса дали Бог ще ги слуша. За да ви слуша, вие трябва да бъдете едно дете на девет месеца; ако сте голямо дете, Бог няма да ви обърне внимание. И затова молитвата не е за всички хора; има хора, които се събуждат преждевременно и се повреждат. Някои казват: „Да събудим този човек“; хубаво, но ще се повреди – защо? Защото влиза в атмосферата на сношение с известни елементи, на които не може да издържи. Учените от опит знаят това и никога не задават на децата си непосилни задачи. У вас не трябва да се явява желание да станете крилати същества, а трябва да имате отношения с Бога. Ти трябва да си в отношение с майка си, за да ти дава храна; после ти постепенно ще излезеш от обятията на майка си и когато отраснеш, тя ще те въведе в света. Всички, които стават християни, питат дали не са закъснели; закъснели сте, ако майка ви ви е родила, но ако не сте родени още, чакайте, няма трябва вие да гоните хората – всеки на своето време.

В Библията ние имаме много примери от молитви. Когато четете псалмите, има разни молитви: молитва за грехове, молитва за помощ, славословия. Такъв един образец има в *Псалом 51*, друг образец има в шеста глава от Даниила, когато той се моли и изповядва своите грехове; образец има и при Авраама, има и при всички пророци, които са се молили.

Но сега нека дойдем до разбирането на молитвата, защото пророците и Давид много добре са разбирали как трябва да се молят. Преди всичко молитвата изисква пълно упование и доверие в Бога. Умът не трябва да е разсеян; Бог, който предвижда нашите мъчности в света, ни е създал страдания, за да концентрираме нашите мисли в себе си. Понеже, когато дойде в този свят, душата има опасност да се погълне от разни впечатления, затова по разни

начини се явяват страдания, за да се върнем при Бога. Молитвата е една сила в Живота, човек не може да се развива без молитва. Христос препоръчва тайната молитва: „Когато се молиш, ти трябва да бъдеш сам.“ Някои казват: „Да се съберем няколко души“; ползата за двама или трима души е друго нещо, но молитвата, която служи за развитие на душата, всякога трябва да бъде единична – да се съединиш с Бога – с образа на всяка Любов, Добродетел, Чистота, Интелигентност. Той е единственото Същество, което познава нуждите на твоята душа и ще постъпи така деликатно, така нежно, както никой друг. И затова именно всеки, който се събужда по-рано, се поврежда. Към Бога се обърнете, обърнете се към Христа; Христос – това е Бог, Неговото отношение към нас е бащинско. И когато така схванете Христа в себе си, вие ще усетите един Мир, една Радост, която ще ободри мъчнотиите ви. Защото влезете ли в Духовния свят, вие ще намерите такива мъчнотии, каквито намира детето, когато се роди на този свят. Щом всичките ви врагове се съберат, за да спънат развитието ви, това е опитността на светиите, на добрите хора, на всички, които започват да се молят, и затова всеки, който влезе в Духовния свят, трябва да започне с Бога. А когато не взема този път, има Божие напрежение. Дръж Бога, вярвай в себе си, обичай Го, люби Го с всичкото си сърце – каквито спънки и да имаш, за Него се дръж! Тъй както детето казва „Мамо!“, тъй и ние, когато се обърнем към Бога с името, с което Го познаваме, Той всякога отвръща – това е закон за всяко развитие. Може да се появят хора и да ви казват, че това е така или иначе, да ви посочват разни учения; онези от вас, които имат много време, могат да опитат всички учения, а онези, които нямат много време, нека да се обърнат към Бога. Дълбоко дръж душата си за Бога, вярвай, че Той е пред теб, вярвай, че те обгръща със Своите сили, със Своите ръце.

Сега, философите имат известни възгледи за Бога и, разбира се, в умствено отношение те са прави. Когато говорим за Бога, зависи как разглеждаме въпроса: когато разглеждаме Бога по отношение на молитвата, ние имаме предвид думите в Писанието: „Призови Го в скръбен ден“; на друго място се казва да отхвърлите греховете си. Ако отидете при Бога със скрити грехове, вие не сте родени; преди всичко трябва да се изповядате пред Бога и ако Той ви каже да се изповядате и на своите братя, само тогава ще направите това пред тогава, когото сте обидили. Това е изповед към хората – този е пътят за всеки, който иска да стане християнин. Сега у вас се заражда въпросът как да намерите подходящ изповедник: ще намерите най-напред душите, които живеят в Небето, т.е. когато намерите Бога, ще отидете при духовете и там ще изповядате своите грехове; и тогава техните Ангели ще ви дадат да се изповядвате, ако е необходимо, и пред физическия свят. Само в този процес развитието върви нормално и правилно. Когато по този начин се съединим с Бога и бъдем в съгласие с всички праведни души, в нашите действия няма да има препятствия; ако сте обичали някоя душа, тази мисъл се предава на духовете. Никой не може да придобие богатство, същински Знания и същинска Добродетел, ако не е изповядал своите грехове чрез молитва. Ще кажете: „Щом малко укрепнем, ние ще заставим Бога“ – не можете да Го заставите, Бог няма да ви послуша. Аз ви говоря от опитността на всички минали и на всички съвременни поколения. Молитвата е нещо, което е съобразно с нашия живот и колкото човек е по-високоразвит, толкова той ще влиза в по-голямо съобщение с Бога. Молитвата е един разговор с Бога, при който ние започваме да въздействаме върху света. При молитвено състояние не трябва да има никакво раздразнение, никаква обида – всичко това трябва да

го отхвърлите. И когато влезете в тази тайна стаичка, трябва да чувствате, че сте в сношение с Ангелите. Затова Христос казва: „Бог ще изглади вашите отношения с хората.“ И щом Той ви благослови, ще дойде материалното благословение.

Когато дишането става правилно, тялото е здраво, а щом дихателната система не е правилно развита, дишането е неправилно и децата са нездрави. Същият закон важи и за вашата душа: има много болни души, защото у тях развитието не е вървяло правилно. И както в този свят имаме нужда да подобрим дишането си чрез изкуствени методи, така и в Душевния свят има нужда да правим молитва – този закон е верен. И така, по отношение на нашето сърце чувствата трябва да вървят без препятствие по същия закон, а щом започнем да правим усилие да обичаме и да мислим, това показва, че в нашата душа има известна аномалност.

Сега ще ви говоря за силата на молитвата. Христос на едно място загатва и казва, че лошите духове не излизат, освен чрез пост и молитва. И забележете, че когато представителите на еврейския народ се молеха, всякога побеждаваха; това е вярно и при египетския народ: докато египтяните се молили, те са имали една отлична култура, която е преживяла хиляди години, но когато настъпи грубият материализъм, веднага дойдоха всички нещастия върху Египет. Това е вярно и по отношение на съвременните народи; проследете и ще видите, че разрухата на една държава захваща, когато хората престанат да се молят. И в наше време започнаха да се явяват крамоли в семейството, в обществото, но аз казвам: единствената причина е тази, че ние или сме престанали да имаме общение с Бога, или сме престанали да вършим Божиата воля. Казват, че англичаните спечелили битката при Ватерло,

защото паднал дъжд и артилерията на Наполеон не е могла да действа; дали е така, или не, онези от вас, които искат, могат да проверят историята...

Има много примери за силата на молитвата. През 1899 г., по време на големия глад в Русия, за който писа и Толстой, едно семейство, живеещо отдалечено от града, останало без храна три-четири дни; тогава едно от децата започва да се моли и казва на родителите си: „Скоро ще имаме храна, но когато я получим, аз ще замина.“ Случва се така, че един петербургски гражданин се загубва из околността, търси къде да се приюти и отива в тази къщица, където намира гладното от четири дни семейство. Той им дава храна и пари, за да им послужат и в бъдеще, но малко след това, както предсказало, детето си заминало от този свят...

Ще ви приведа и примера за д-р Тайлер, проповедник в Китай. Преди тридесет-четиридесет години, когато решил да отиде в Китай да проповядва, той изчислил, че му трябват двадесет-тридесет хиляди лева; когато приятелите му чули за това, казали, че едната му дъска е мръднала, обаче д-р Тайлер започнал да се моли и придобил двадесет хиляди лева. Той е единственият мисионер, който се издържал чрез молитви, а около 1870 г. издържал шестстотин хиляди проповедници. Обаче изведнъж вярата му се смущава, силата на неговата молитва намалява и става така, че и неговите повереници трябвало да се молят на Бога. И какво се получило от това? Някой си богат американски търговец, който се преселил в Австралия, си дал едно вътрешно обещание, че ако спечели такава и такава сума, ще даде еди-колко си пари за Божиите работи; работите му се уредили, той среща д-р Тайлер и му дава парите, за да ги употреби както намери за добре...

Но винаги трябва да имате нужда от това, за което се молите: ако се молите Богу за излишък,

Той никога няма да ви го даде; може да се молите и Господ да ви послуша, но ако искате нещо излишно за вас, той няма да ви даде. Молете се за българския народ – когато на всички българи върви, и вашите работи ще вървят. В прав смисъл ние трябва да се молим за всички и когато Бог всички благослови, тогава Той дава. Сега ние се молим: „Боже, дай ми един грош!“ – не, поискайте двеста хиляди гроша и тогава си вземете един; или пък се молите така: „Боже, дай ми малко!“ – тогава Господ казва: „Иди при някой човек да ти го даде.“ Нима мислите да се молите за един самун хляб – от Бога всякога трябва да искаме това, което хората не могат да ни дадат; и тъй, не се задоволявайте с грошове, а искайте от Бога велики работи.

Сега мнозина се питат защо нашите свещеници не се молят. Насила молитва не може; молете се вие, обърнете се към Бога за тях. Ние казваме, че са такива и такива; не, молете се тайно за тях. В колективната молитва е спасението – защо именно в колективната молитва? Представете си, че сте военачалник и имате армия от сто хиляди души; да допуснем, че сте изложени на голям студ и войниците ви са заплашени да умрат; питам ви какво значи многобройността на вашите войници, когато всеки един от тях е измръзнал. По същия закон ние поединично сме мъртви, а когато се молят заедно, хората стават една мощна сила. Следователно, за да може да се възприеме от всички сърца, пътят на спасението е чрез молитва. И тъй, при условията, при които днес живеем, молитвата е необходима – с нейната сила бихте поправили домовете си, децата си, велики работи бихте направили.

Христос казва: „Каквото попросите в Мое име, ще ви се даде и ако двама-трима поискат, ще ви се даде.“ Какво трябва да правим в този важен момент на нашия живот, на нашето развитие, как ще можем

да извършим задълженията си при това смущение, което е настанало в света? Всички трябва да дойдем в общение с Бога и да Го призовем – единственото избавление е там. И пророците казват: „Когато Ме потърсите, ще Ме намерите“; когато чрез молитва потърсим Бог да се прояви в нас и ние да се проявим в Него, нашето избавление ще дойде. Някои казват, че имали дългове – дълговете са общество на лоши духове, които развъртават сърцата ни, развъртават душата ни. И тъй, общението с Бога трябва да бъде лично. Ако не влезете в този път, ще ви постигнат много нещастия; който е влязъл в този път, правилно се развива, но който не схваща този Живот, ще има много преломи. Защото развитието на индивида се отразява в обществото и в църквата, т.е. какъвто е стремежът и направлението на този индивид, такъв е стремежът на всички хора.

Ще ви приведа един пример за молитва от българския живот, взет от сегашната война между гърци и българи.¹⁵ Един български войник, учител по професия, след отстъплението от Солун изостава в неприятелската територия и се укрива дълго в една пещера (този пример ми разказа г-н д-р Дуков); когато огладнял, войникът започнал да се моли и забелязва, че една костенурка носи парче хляб, дохожда до него, оставя го и се връща назад. Той взел това парче и утолил глада си, а когато се върнал у дома си, разправял: „Деца, има Бог.“ В тази война мнозина българи повярваха, защото от опит видяха, че има Бог.

И на вас, които сте тук тази сутрин, ако знаете как да искате, Бог ще ви помогне. Някой казва: „Помоли се ти за мен!“; аз ти казвам: иди при Бога, помоли Му се, не търси никого; в случай, че Бог не те слуша, тогава можеш да търсиш други хора. И там е голямата сгънка. Когато този българин се помоли,

Бог му помогна, а вие сте тази костенурка. Щом само се обърнете към Бога, Той дълбоко разбира нуждата на вашата душа и ще ви отговори. И когато дойдем до такъв живот, трябва да забравим отношенията си на Земята и да се считаме като синове на Бога. Когато приемем Божието благословение, тогава ще служим на Земята – било между българите, било между гърците или между което и да е племе, т.е. ние ще влезем в даден народ, когато служим на Бога. Всеки народ има свое призвание, всеки народ трябва да извърши някаква мисия; едно време бяха египтяни, римляни, гърци, англичани, германци, американци, а сега идват славяните. Всички народи трябва да служат на Бога и пред Него всички те стоят като един индивид. И когато ние придобием тази молитва, тогава ще дойде новата философия и новата наука ще изясни смисъла на нещата – тогава Природата ще разбере нашия език.

Първоначално, преди грехопадението, когато човек минавал покрай някое дърво, на които имало плодове, то само се навеждало към него; сега дърветата не само че не се навеждат към хората, но вдигат клоните си нагоре. Когато дойдем до това състояние, ще видим, че тези животни, които сега мислим, че не разбират нищо, са интелигентни. Направете опит с вашето куче: например понякога влизате разположен и кучето идва при вас, но понякога се връщате сърдит и кучето си свива опашката, защото разбира вашето състояние. Затова Христос казва: „Всякога търсете вашия Бог и Неговата правда“ – тогава ще имаме това Знание. Аз зная, че мнозина имате мъчнотии; лицата на мнозина показват, че сте неспокойни, че имате някаква нужда, че всички имате по един трън – и индивидите, и семействата, и обществото имат по един трън и се чудим какво да направим с тези тръни. Трябва да отидем при Бога – Той ще ги извади; трябва

да се върнем при нашия Баща, който може да ни обича, да ни люби. И тогава нашите лица ще сияят, умовете ни ще се пробудят, сърцата ни ще станат радостни. И тъй, обърнете се към Бога. Направете опит, когато се молите, да чувствате, че Бог присъства в душата ви. И когато Бог присъства, Той ще ви даде и едно външно доказателство, защото, когато дойде при нас, Той ще донесе благословение.

Иван Кронщадски отначало не е бил толкова умен, но веднъж се молил така искрено, че животът му се изменил и тогава той станал Йоан Кронщадски. Толстой кога стана Толстой? Когато мислеше да се самоубие и направи своята изповед; тогава той се молил: „Боже, избави ме от това зло.“ Това става и с вас.

Обърнете се към Бога, съединете се с Него, посветете се на Него и Той ще ви научи. Ще знаете, че всички хора, които принасят добро, тайно се молят. И Гладстон¹⁶ е бил човек на молитвата. Всички велики хора на древността тайно са се молили, а ние, съвременните хора, стоим в безводно място и се оплакваме, че сме бедни. Върнете се към вашия Бог, понеже Той ви вика, иска да ви благослови; Той казва сега на всички: „Да се върнат моите деца.“ И затова сега се вдига този шум в света – децата започнаха да се събират, нашите души започват да се събират и ние ще се разбираме. Тогава ще заговори езикът на Бащата; и когато Той заговори, ще видим, че и Природата отвън ще започне да говори. Когато сега срещаме някой човек, мислим какво той мисли за нас и се плашим. Нека се обърнем към Бога.

Сега, ще ви кажа едно нещо: в многото говорене Истината не се казва. Ако за десет думи можех да ви кажа всичко, за мен щеше да бъде много добре, а сега трябваше да употребя хиляди излишни думи. Излишните думи са разтривка – нали когато човек се е разболял, правят му разтривки.

А Христос казва: „Когато се молите, влезте в тайната стаичка и Бог ще ви даде наяве“ – колко свършени думи има! И тъй, хората, които са съединени с Бога, са благословение за народа; в този смисъл аз бих желал българите така да се молят – и само така този народ може да се повдигне. Ще дойде време, когато хората ще се разбират. И сега, трябва като онзи българин в пещерата да се обърнете към Бога с молба да ви донесе жив хляб отгоре. Едно време, когато Илия се молел, Бог му пратил един гарван, а на този българин пратил една костенурка – това показва, че Бог се грижи за нас. Имайте тази вяра, молете се да престанат всички разпри, всяко криво разбиране. Молете се да ни просвети Бог, да станем служители на този народ за неговото добро, за да могат всички индивиди да намерят това благо.

Това е моята беседа тази сутрин и мисля, че няма да ме разберете криво, защото говоря един закон: всякога да се молете. Молете се единично и Бог ще ви благослови.

4 юли 1915 г., София

ДОБРИЯТ САМАРЯНИН

„Обърна се после особно към учениците и рече: Блажени очите, които виждат това, което вие видите. Защото ви казвам, че мнозина пророци и царе пожелаха да видят това, което вие виждате, и не видяха, и да чуят това, що чуете, и не са чули.

А той рече: Този, който му сто-ри милост. Тогаз Исус му рече: Иди и ти така прави.“

От Лука 10: 23-37

Беседата ми тази сутрин ще бъде върху добрия самарянин. Ще взема стиховете от 23-ти до 37-и. Този добър самарянин е станал много обикновен, т.е. ние мислим, че го разбираме. Можем да кажем, че в известен практически смисъл разбираме неговото значение, но аз ще погледна малко от друго гледище върху този въпрос.

И така, завързва се разговор с един законник – доста учен човек, философ за времето си, следващ дълбоко учението Мойсеево; той се интересува от един много важен въпрос, приближава се при Христа и Го пита: „Учителю, що да правя, за да наследя живот вечен?“ Христос му отговаря: „В закона що е писано, как четеш?“ А той му отговаря: „Да възлюбим Господа Бога твоего с всичкото си сърце и с всичката си душа, и с всичката си сила, и с всичкия си ум, и ближнаго твоего, както самага себе си.“ Но, види се, по-нататък Христос е искал да му обясни кой е нашият ближен. Този разказ е една драма, действащото лице е онзи господин, който излиза от Йерусалим и отива към Йерихон – вие сте чели историята. Онези, които пишат драми, искат да изградят характери. Друг

герой на тази драма е самарянинът. Преди него се явява един свещеник, но понеже е зает, той отминава и казва: „Това не е моя работа“; свещеникът върви по дясната страна на пътя и когато забелязва падналият човек, минава от лявата страна. След това от лявата страна минава един левит, но и той не се спира. Най-после минава един самарянин и се спира.

Сега, имаме следните действащи лица: свещеникът, левитът и самарянинът с мулето си (може да го наречете осел, защото Палестина е богата с такива животни). Самарянинът се спира, превързва раните на ограбения човек с вино и масло, туря го на своето добиче, занася го в град Йерихон, настанява го в една гостилница и на другия ден дава два динария. Ще кажете, че това е проста работа и какво от това, че минал някакъв свещеник, някакъв левит и след това минал един самарянин и го превързал. Да, но когато четете романа на някой писател, вие изучавате характеристиките (понеже всеки писател иска да изпъкнат характери). Христос ни представя четири типа: първият е пътник, който отива до Йерихон по печалба, но щастието не му върви; вторият е свещеник, третият е левит и най-после четвъртият е самарянинът. Христос казва: „От тези тримата кой ти се вижда да е бил ближен на изпадналия в разбойниците?“ Разбира се, че самарянинът.

Дръжте в съзнанието си тези действащи лица, защото вие можете да играете ролята или на свещеника, или на левита, или на самарянина – четири роли можете да играете в света. Всички ги играят, защото светът е една сцена, върху която хората играят тези роли. Когато четете някоя повест, вие всякога се спирате върху героя на разказа, а в този разказ героят е самарянинът. Той не е и помислял, че именно неговото дело ще се оповести и ще стане емблема за целия свят. Разни тълкуватели казват, че това е притча, но ние знаем, че Христос е вземал примери

само от действителния живот. Драмата, която Христос представя, става на Небето и на Земята. Пътникът излязъл от Йерихон – това е Небето, висшият свят, от който хората излизат; Йерусалим пък е Земята – значи хората слизат отгоре – от Небето към Земята. Но на Небето има разбойници, даже Апостол Павел казва, че над нас има лоши духове. Но нека да оставим този по-дълбок смисъл и да се върнем към обществения живот.

Кой е този самарянин? Свещеникът и левитът са мъжът и жената: мъжът е левитът, а свещеникът е жената, самарянинът пък е едно външно дете, което е направило добро. Но вие ще ми възразите и ще запитате възможно ли е баща или майка да бъдат толкова жестоки към своите деца? Аз зная майки и бащи, които захвърлят децата си. Познавам една госпожица от Варна, чийто баща я остави, тя стана блудница и се ожени за един „самарянин“, който живее сега в София. Когато вашите дъщери усещат, че им е тежко, казват: „Искам да се махна от вкъщи“ – защото родителите са свещеници и не могат да влязат в тяхното положение. Всяка една душа, която е слязла от Невидимия свят, има известна болка, известна рана; например, за да е нервен даден човек, има някаква дълбока причина. Казват за някого, че е нервен; нервността не е болест, но нервите са умственият живот и когато не си хармонират правилно, те образуват болести.

Тези четири типа от притчата представляват четирите тела на човека. Човек е обвит от четири тела, през които минава в своето развитие: физическо, Жизнено, Астрално и Духовно тяло. Има три други тела, но те са неизменяеми форми; ние ще говорим за тези форми, които се менят. Под думата *тяло* се разбира организиран свят, следователно в този смисъл умът е организиран, човешкото сърце е организирано, животът е организиран.

Сега, Христос се разговаря с учения законник и му казва: „Иди и ти така прави“, т.е. вземи ролята на самарянина. Самарянинът всякога показва прогреса в света – това е науката, а свещеникът и левитът са само актьори, които ходят да печелят и нищо не вършат в света. И когато хората имат излишни пари, казват: „Да направим едно представление, за да се посмеем – имаме излишно време и можем сега да направим театър.“ Животът е един театър, едно представление; децата могат да го играят, но казвам, че това е само почивка, а когато трябва да се развиваме, не е време за представление.

Тук, в тази притча, има една драма и едно представление. Питам защо двамата не се спряха да помогнат на този човек. Защото между тях и изпадналия в разбойниците нямаше подобие; законът е такъв, че не може да помогнете на някого, когото не обичате и по тази единствена причина те отминаха и заминаха. А самарянинът, в душата на когото имаше тази Любов, извади своето вино и своето масло; маслото е душата, а виното е Силата, които трябва да се предадат – самарянинът трябва да се схваща в широк смисъл. Нима мислите, че мнозина от вас не са в състояние, подобно на изпадналия в разбойниците? Вашите рани изискват масло и вино, а не искат думи, философии и мъдрувания. За да се превърже раната на болния, трябва да се влее нова струя в човешкия ум и в човешкото сърце. И когато маслото и виното се влеят, това е самарянинът. Аз бих желал всички българи да бъдат самаряни, ние искаме всички свещеници и учители да станат самаряни, ние искаме всички адвокати и съдии да станат самаряни; защото това са почетни служби.

В Америка се дава почетната степен D.D. У нас D.D. значи *дий*, но докторите в Америка трябва да имат такова D.D. После, дава се и степен L.L.D.D. – доктор по право, доктор по богословие. Свещеникът и левитът

от притчата бяха доктори по богословие, т.е. L.L.D.D., но не направиха нищо. После мина един самарянин, който нямаше степен D.D., а имаше само едно муле, масло и вино. Той каза: „Аз от D.D. не разбирам“, слезе от мулето и запита: „Как попадна тук?“

Сега, Христос дава този пример за нашето време, т.е. за вас и за мен. И в България има самаряни; аз се радвам, че в България има жени самарянки. В този смисъл самарянинът е Христос, който слезе отгоре, а изпадналият в разбойниците е човешката раса, която е паднала в ръцете на разбойници – мъже, жени и деца. И Христос слезе отгоре.

Притчата има тесен и широк смисъл. Христос казва: „И ти така прави.“ Имайте разположението на своя Дух, имайте разположението на своя ум; вашата воля трябва да има такова разположение, като този самарянин. Ако нямаме разположението на Духа, а само на ума, това не е разположение. Свещеникът имаше разположението на ума и казваше: „Аз имам много важна дела и нямам време да се занимавам с тези работи“; тъй каза и левитът. А ние сме предоставени да служим на Бога – Христос казва: „Да възлюбиш Господа Бога Своего.“ Ближният – това е една съдържателна дума, която познаваме в този свят; вие плачете за ближен, а когато вашият ближен се намери, вие го поглеждате като свещеника или левита и казвате: „Не му е време.“ Аз познавам много моми, които, щом дойде техният ближен, казват: „Той не е за мен, получава само триста лева“ – така философстват всички. И в епохата, в която ние живеем, и в бъдеще ние трябва да приложим закона на самарянина.

Сега, някои искат да се познават с министри; не е лошо човек да има запознанство с министри, но причината е користолюбива – да има покровители. Приятелството никога не се мени, то е един велик закон, който свързва хората; имаш ли приятел, той е готов да служи винаги на Бога и когато те срещне

паднал на улицата, ще се жертва за теб. С притчата Христос представя как ще се поправи светът. Някои казват: „Трябва да изберем депутати, да турим свещеници“; сега има официални и неофициални свещеници; някои само на думи казват, че не искат да носят калимавка, а Христос представлява именно тези, които Бог е предназначил – аз не говоря за официалните свещеници. Какъвто е бащата, такъв е и свещеникът; каквато е майката, такъв е и учителят – учител и свещеник за мен са синоними. Когато бащата изгълни длъжността си, тогава и свещениците ще извършат своята, защото всички тях бащите ги родиха. Ние казваме: „Лоши са свещениците, лоши са левитите“ – защо са лоши? Защото техните майки и бащи са лоши. Следователно всички сегашни хора ще измрат, ще станат само тор на Земята. И когато дойде Бог с ново рало, ще тури нова култура и ще посее нови фиданки, които ще дават великолепни плодове. Затова ние не трябва да осъждаме следствията, а причините.

И така, самарянинът е бащата, а изпадналият в разбойниците е майката – мъжът намери своята жена и превърза нейната рана. Той намери изгубената своя Дулцинея, качи я на своето муле, заведе я в Йерихон и даде два динария. Тези два динария са синоним на два Божествени закона. Някои казват: „Да ти дам два лева“; ако под тези два лева разбираш Божествената Любов и любовта към ближния, ти можеш да ми ги дадеш. Но ако искаш с тези два лева да ме подкупиш, благодаря! Сега колко мъже има, които така носят жените си?

Една статистика в Лондон показва, че от двадесет и шест милиона семейства само триста били щастливи. В България има само двеста такива семейства – това са мъжете и жените на България, те са само двеста души, а на останалите три хиляди Бог да им е на помощ. Останалите са тези, които са

майстори да „изпразват чували“; те не са виновни, такова е естеството им.

В един хамбар се завъдили много мишки, господарят се намерил в чудо и затова пуснал вътре една котка. Мишките се изплашили и си казали: „Сега ще плащаме с кожата си, какво да правим?“ Тогава излязла една мишка и казала, че ѝ дошла една светла идея да турят на котката един звънец, та когато приближава, да я чуват и да се крият. Всички започнали да ръкопляскат, но една стара мишка попитала: „А кой ще тури този звънец?“

Това е съвременният живот – една „светла идея“. Христос също тури звънец на котката, но светът не се поправи. Масло и вино трябва, и ослите трябва да изпълнят своята длъжност. Когато майката роди едно дете и в началото то е слабо, играе ли тя ролята на самарянина? Тя се срамува от мнението на света и казва: „Ще ми се смеят“; философията на съвременната жена е да роди човек на деветдесет години. Всички жени, които раждат деца, са млади, а докато е млад, човек може да прави глупости. Христос казва, че в това отношение самарянинът е по-стар от свещеника и левита. Това е работният народ, който съществува, и той е ядката на нещата. Следователно Христос иска да ни покаже, че всички трябва да имаме тази Любов в нашия ум и в нашата воля.

Някои ме питат как да правят Добро; казвам: купи си едно муле и иди да търсиш добър извор. Всеки ден аз срещам хора, болни по ум и по сърце. Христос казва: „Иди и така прави, защото, ако искаш да наследиш небесен живот, така трябва да правиш. А щом не правиш така, няма да наследиш небесен живот.“ Христос би направил този самарянин свещеник; и аз бих го направил свещеник, защото добре е постъпил. Следователно бъдещият свят ще се наследи само от такива свещеници, а такива хора

като нас Бог не иска. Вие ще кажете, че г-н Дънов проповядва против свещениците; аз не говоря за тях, говоря за майките и за бащите – тези майки и бащи трябва да познават самарянина. И когато една майка ражда, трябва да ражда с Радост; винаги когато майката роди, се благославя и това не трябва да се счита за позор. Майката е раждала, ще ражда и в бъдеще; в старото време все мъжете са раждали, а в ново време жените раждат. Но тези мъже трябва отново да започнат да раждат, достатъчно са раждали жените. Сегашните мъже помятат; аз виждам мъже, които двадесет години носят своите рожби, но тези хора трябва да се научат да раждат. Господ казва: „Понеже не изпълняват Моя закон, ще им дам душата на цивилизованите хора и ще се измъчват“; и затова ние сме пратени на света да ядем и да пием. Когато изпълним желанието си за ядене и пиене, ще дойде едно благословение.

Сега, вие ще попитате от кои сте – от свещениците, от левитите или от самаряните. Запитайте се дали имате масло, вино и добиче. Защото това осле е едно свръхтяло – на него ще турите изпадналия в разбойниците и когато отидете в този свят, трябва да имате двете монети. Следователно на вас ви трябва муле и вино. И когато отиде в Йерусалим, знаете ли какво стана? Йерусалим беше заграден с голяма стена, но Мойсей го разтури; така и Христос със Своето идване съсипа тази стена, защото...

Сега, представям ясно въпроса: в тази драма коя роля искате да играете? Актьорите в театъра често се карат кой да вземе главната роля. Христос увековечи името на този самарянин; много царе са извършили велики работи, но нито помен не остана от техните дела, а този самарянин извършил една проста работа отвън, но името му остана записано на Небето. Вие можете да играете ролята на свещеника и на левита, но

ще си останете посредствени лица. Човекът, изпаднал в разбойниците, дълго време се молел, простирал ръце към свещеника и левита, но те казвали: „Не мога“ – само този самарянин му помогна.

Сега, да речем, че имате дъщеря и се грижите за нейното възпитание; един ден тя пожелава да влезе малко в света, за да печели. Вие я представяте на някой бал, докато един ден я намерят на улицата наранена, обезчестена и захваща да плаче: „Помогнете ми“ – тя е попаднала в ръцете на разбойниците. Има жени, които са ужасни разбойници. Най-добрите хора са мъжете и жените, но и най-лошите хора са мъжете и жените; едните наричаме хора на Любовта, а другите – хора на егоизма. Аз бих желал всички да бъдете хора на Божествената Любов и да служите на Бога. Целият свят е за вас; стига да имате сърце и ум, всички ще ви ръкопляска и ще ви кажат: „Ние видяхме какво си направил.“ Всеки може да направи едно дело и Бог вижда тези добри братя. Следователно аз бих желал името на всички да е записано горе на Небето, да бъдете носители на това ново човечество, да бъдете бодри и весели. Оставете други да мислят за вашата храна – богатство има за всеки, Бог е приготвил много храна. Някои казват, че имат неприятели, но имате и приятели. И дяволът има неприятели; Апостол Павел казва: „Където се увеличава благодетелта, увеличава се и добродетелта“; там, където се увеличава омразата, увеличава се и Любовта. Нашите актьори трябваше да идат при дявола, той може да играе всички роли. Когато учите всички тези философии, не се лъжете от философската измама, не туряйте такава маска на лицето си; не се представяйте за по-свети – представяйте се за по-грешни, отколкото за по-праведни, защото има опасност да си турите маска. Аз зная хора, облечени в коприна, които вкъщи ядат

коприва и когато влезе някой, скриват паницата. Аз ви питам имате ли това душевно облекло?

И така, превържете раната на който и да е и ще наследите Живот вечен.

11 юли 1915 г., София

ДОБРИЯТ САМАРЯНИН

СТАРИ И НОВИ МЕХОВЕ

„И никой не налива вино ново в мехове ветхи... Но трябва да се налива новото вино в мехове нови и се завардят и двете.“

От Лука 5: 37-38

Тази малка притча е класическа по израз и съдържание. Христос прави велико обобщение на идеите: казва, че никой не бива да налива ново вино във ветхи мехове, защото последните ще се разпукнат. Трябва ли да вземем казаното в пряк смисъл? Не, то е вярно в преносен смисъл – прави се аналогия на новото учение с ново вино и на старите хора със стари мехове: старото вино, като прекипяло, може да стои в стар мях, но новото, понеже ферментира, ако се налее в стар мях, ще го пръсне. Тази притча съдържа една скрита мисъл, един велик закон, че за Божествените идеи, които се влагат в този свят, потребни са нови мехове – по-еластични, да издържат напора на ферментацията, т.е. хора, които имат ум и сърце, възприемчиви за новата истина. Когато умът е ангажиран със стари идеи, мисли, чувства, новото не може да проникне в него; с други думи, в старите форми не може да се очаква да се прояви сила за подвиг. Младите хора в това отношение са щедри; от деветдесетгодишните хора трябва да искаш деветдесет пъти, докато дадат едно петаче, защото те имат природен страх, чувстват се слаби и недъгави да разполагат със своите сили и средства както младите. И затова Христос казва, че новото вино трябва да се налива в нови мехове.

Когато Новото учение се влее в света, поражда реакция у старите – те мислят, че не е добро и че ще развали света. При все това няма баща, който иска да

му се роди син със стари идеи – всеки мечтае син му да бъде съвременен, да възприеме мислите и идеите на века.

Виното само по себе си представлява Сила; за да се даде подтик на човешката еволюция, трябва сила; тази сила не е друго, а човешкият Дух, взет в широк смисъл – сила разумна, която работи и гради съобразно с Божествените закони. В целите на Бога е всичко да расте и да се развива; Бог не обича старите мехове, Той ги туря в долните изби, както правят винарите – ще дойде време, когато ще се намерят хора да пият и от старото вино. Когато възприемете Новото учение, вие се лъжете, ако мислите, че то няма да ферментира у вас, че ще останете същите човеци – това е невъзможно, то е същото, както ваятелят да работи с чук върху мрамор, без да отчупи някое парче. Много парчета ще отхвъркнат наляво и надясно и старите хора трябва да стоят малко по-далечко, ако се боят да не ги удари някое парче по главата; не е виновен ваятелят, а старите хора, ако не се отстранят. – „Аз вая статуя за бъдещото поколение – казва той – и всеки трябва да се пази.“ Може художникът да работи с четка, може да работи с лък, може да работи с чук – зависи от начина, по който той работи; то не е важно, важното е дали работи съгласно с Божествения ред на нещата. Когато при работата почне търканица, не трябва да викаме: „Нас ни гръмна главата“ – вечно спокойствие съществува на гробищата; който иска да върви напред, който се стреми към Бога, който иска да расте в Божествения живот, трябва му работа и борба. В този стремеж седи доброто на индивида, доброто на обществото, доброто на цялото човечество. Онези, които искат да почиват, да останат със старите разбирания на Живота, не схващат активния живот на новите идеи, изразени чрез притчата за новото вино. Знаете ли колко време е трябвало на лозовата

пръчка да събере туй вино, и още знаете ли неговата сила? Най-първо то е сладко, после почва да реже и най-после става силно дотолкова, че ако препиете от него, изгубвате нормалното си състояние.

Та който иска да възприеме Новото учение, трябва да се освободи от старите мехове. Ако нямате нови мехове, стойте надалеч; ще дойдат други, нови хора и в тях ще се налее новото учение. И във вас може да се налее, но първо трябва да продадете старите мехове – да се освободите от всички желания и пороци, които ви спъват във възприемането на Новото учение.

В Индия има прочути змиеловци, които опитомяват и изпращат много екземпляри змии в Европа; за това си служат с каци, дето събират змиите (от най-малки до най-големи, безопасни до много опасни) и там ги опитомяват. Една вечер обаче по непредпазливост, като затваряли кацата, не могли да я затулят хубаво; през нощта всички змии се измъкнали из кацата и се увили около ловеца им; сутринта той се събужда и като вижда какво е станало, не се мръдва, защото едно помръдване ще му коства животът – имал присъствието на духа да кротува. По едно време идва слугата и се чуди защо господарят му още не излиза навън; отваря вратата и вижда, че всички видове змии се увили около него. Слугата обаче бил много съобразителен: веднага отива, взема един голям котел със сварено мляко и го поставя в стаята; змиите, щом подушили млякото, отвили се сами от господаря му и отишли към млякото. Индиецът станал и внимателно пак ги затворил в кацата, като си казал: „Тази каца трябва хубаво да я затварям.“ И вие някой път ще се намерите в положението на този змиеловец и тогава ще ви трябва присъствие на духа и мляко – а това мляко е Разумният живот.

Христос казва: „Не бива да туряте ново вино в стар мех, защото ще ви разстрои.“ Ако някой

религиозен се разстрои, той е стар мех, който не е могъл да издържи новото вино – Новото учение. Не може да се примирят две идеи, които се сблъскват; Мойсеевият закон казва: „Зъб за зъб, и око за око“, но според Христовото учение законът е тъкмо обратен – да любим враговете си, ако ни ударят от едната страна, да обърнем и другата. Това ново учение как ще примирите със старото, ако и него задържите? Мойсеевият закон е за стар мях, Христовото учение иска нов мях; според Мойсеевия закон, понеже старите хора не са способни да се борят с новото, искат да хванат противника и да му извадят очите, за да не може да ги вижда и намери, а Христовото учение казва: „Вашите противници може да направите ваши приятели, можете да ги обезоръжите и дори да ги накарате да ви служат.“

Сега, нека дойдем до вътрешния психологически смисъл на Христовите думи. Никога не трябва да мислим в живота, че сме разбрали напълно Истината и че вече няма какво да учим – ще бъдем такива стари мехове, които са спрели своето развитие на Земята. – „Учени сме“ – ама в какво седи вашата ученост? – „Чели сме много писатели“ – що от това? Трябва да вникнем в онази философия, която може да изправи живота ни и да ни даде онова щастие, което търсим. И друг път съм обяснявал думата *щастие* – тази дума от кои букви се състои? Буквата *ш* – три резки, обърнати нагоре – представлява човешката ръка, която работи; *т* показва директива или сила, с която се тика работата; след тия две букви идва *а* – то е човешкият нос – трябва не само работа, но и ум, за да знае как да работи; като вземете буквата *с*, тя представлява човешкото сърце, а когато я обърнете нагоре, ще стане лодка – това, което се припечелва, ще се складира; при буквата *и* има едно слизване и възкачване – от горе на долу и обратно; тия два ъгъла, като ги турите един

до друг, образуват диаметрите на кръга – колелото, което движи колата напред; е показва центъра, за който трябва да се държите. И следователно вам трябва ръка, сила, ум, сърце и цел нагоре.

Ще приведа един анекдот из българския живот. У нас вярват, че треската, когато идва, е жива. Един овчар се спрял на един мост и слушал какво си говорят две трески; едната от тях казала, че ще иде да хване оня овчар там в планината; втората запитала как ще го хване, а другата ѝ отговорила: „Ще влезе в първата лъжица на млякото, което той ще глътне през пролетта.“ Овчарят, като чул, че става дума зарад него, намислил да вземе предпазителни мерки; през тоя ден му умряла една овца, той я одира и направя от кожата ѝ мях. Като дошло определеното време да го хване треската, първата лъжица с млякото, в която влязла треската, той я турил вътре в мяха и го завързал. Тогава треската надула мяха и всеки ден по обед все го тресяла. На есента овчарят отвързал меха и пуснал треската да си иде. Пак се събрали двете сестри под моста и едната рекла на другата: „Имах нещастieto да влезе в празния овчи мях!“

И вие, ако искате да си служите със старите мехове, ще приличате на тази треска и като ви пуснат, ще кажете: „Научихме се как да тресем меховете.“ Такива хора аз виждам постоянно и като ги пуснат в Живота, казват: „Научихме се как да тресем меховете.“ Такива са съвременните догматици, които само мехове тресат – „Тясно ни е“, казват. Не, широко им е, но храна няма до тях. В народното вярване, за което току-що ви говорих, има цяла философия: трябва да се вразуми кадията, защото неправилно решава съдбата – да дойде нова съдба на света. Трябва да се вложи в нашите деца новото вино, защото то е Сила. Майките, които искат да имат добри деца, трябва да са проникнати от нови идеи; ако сте със стари, не ви

препоръчвам раждане. Какво ще родите? Негодници за живота, каквито има с хиляди. Свещеното Писание казва: „Плодете се и множете се“; не казва да раждате недоносчета, а хора по образ и подобие на Бога. То е Новото учение, което Христос проповядва и което, ако се разбере, ще поправи света. И лозата, и соковете са в нас; когато един ден нашето лозе даде грозде, соковете на гроздето ще почнат да ферментират – то е неумолим закон в света и онзи, който мисли да живее, без да ферментира, не разбира Живота.

Христос на друго място казва: „Който иска да Ме последва, да вземе кръста си“; новото вино – то е кръстът. Кръстът е сила за оня, който разбира. В света има разни кръстове и хората се оплакват от тях, но Павел ето що казва за кръста: „Аз ще се похваля с кръста Христов.“ Оплакват се от вашите страдания и казват, че са необикновени, непоносими, но вие приличате на онзи, който се оплаквал от тежината на своя кръст. И ето какво станало с него: Господ рекъл:

– Вземете му го.

И го въвел в една голяма зала и му рекъл:

– В тази зала има големи и малки, златни, сребърни, железни и каменни кръстове – избери си един.

Човекът, като избирал, намерил един малък кръст и рекъл:

– Туй кръстче искам.

– Ами че това е кръстът, който ти носеше досега; този кръст бях ти дал – рекъл Господ.

Често ние преувеличаваме нашите страдания и искаме да изменим своята съдба; не можем да я изменим, да изхвърлим товара, който трябва да носим. Вие казвате: „Като си поуредя работите, аз и жена ми, па и децата ми ще тръгнем в новия път и тогава новото вино ще ферментира.“ Ако мислите да уредите житейските си работи и тогава да последвате Господа,

вие се лъжете. Възпитанието е процес, който трябва да върви едновременно за всички – бащата, майката и децата: когато бащата и майката се възпитат, ще се възпитат и децата.

Ще приведа друг пример: разправят за американския проповедник Муди, че когато проповядвал, едно дете, което го слушало, попитало баща си:

– Татко, защо не пееш?

– Аз съм утвърден във вярата, вие трябва да пеете; тия работи са за вас, ние, старите, сме слушали, слушали – отговорил той.

И детето си казва: „Много добре, че имам баща утвърден.“ Един ден бащата впряга малък кабриолет с кон и тръгва на път, но по едно време към върха конят спира, тогава детето казва:

– Татко, конят се утвърди.

Щом спрем, ние сме се утвърдили – ние сме стар мях, в който новото вино не може да ферментира. А се готвим за Небето, мислим да влезем в Рая да заживеем ангелски живот, да разберем Божиите истини! Как ще ги разберем, когато живеем в тези изби? Затова Христос се обръща и казва: „Трябват нови мехове“ – старите човеци са стари мехове, а младите човеци са нови мехове; старите човеци нищо не ги смущава, но младите казват на старите: „Чакайте и във вас да налеем от новото вино.“ На старите не трябва да се дава ново вино – старите са привършили своята еволюция, новото вино трябва да мине в артериите и вените на новите човеци. В нас има борба, има оплаквания, защото старото с новото вино се борят. Христос иска да каже: „Не влагайте новото вино в себе си, ако не сте готови“, затова казва: „Очистете се понапред“ – всяко учение и всяка философия може да ни ползва, когато сме чисти. Пластичност в прогреса, подем духовен – това разбира Новото учение.

Ако можем да погледнем от окултно гледище в съзнанието на стария човек, ще видим свещ, която

мъжделее; ако погледнем новия човек, ще видим, че неговата свещ свети ярко. Можем да уподобим стария човек на Земята, която се осветлява от Месечината, а младия – на Земята, която се осветлява от Слънцето. За душевното развитие е необходимо ново вино – да се попитаме дали го имаме? Онзи, който е пил старо вино и не е вкусвал сладко, казва: „Старото е похубаво“, но виното, щом ферментира и се уталочи, стане старо, по-нататък не може да ферментира. То може само да упоява хората, да ги поразвесели малко, но да ги накара да работят, да прогресират – никога. Ако сме нещастни, то е, защото нашият живот ферментира, виното се превръща в кисело или резняк, не е вече сладко.

Наблюдавал съм българите, когато излизат от черква и отиват в кръчмата да пият, първо се съберат двама по двама: „Дайте една половница от старото вино – наздраве!“ – пият по една-две чашки; после се съберат трима-четирима, продължават да пият и разговорът става по-оживен, цялата кръчма почне да говори; по едно време се вдига шум и като видиш – започнали някого да бият. Защо го бият? Не си е съградил на нивата плет – в кръчмата трябва да го набият, за да си съгради плет. Това не е само в кръчмата; посетете борсите, дето стават търговски операции – ще кажете, че всички хора там са луди; даже една жена, която посетила борсата, казала на мъжа си: „Защо ме доведе в тази лудница, аз искам да ме заведеш при благородни хора, в борсата.“ Щом почнат да се карат и делят вкъщи, виното е почнало да ферментира – като не могат да създадат ново нещо, искат да обсебят чуждото; също както майка, която не може да ражда, взема чуждо дете.

Прочее, за новото вино, което ще ни даде Нов живот, което ще ни научи как да живеем и работим, как да създаваме силни отношения между нас, нужни са нови мехове – това е Христовото учение. Казват, че

то не било приложимо – приложимо е. Я спрете се на ден по пет минути и мислете върху него; вземете тази притча, прочетете я и спирайте се на ден по пет минути да помисляте върху новото вино – ще видите какви резултати ще има. Спрете се пет минути и мислете за Бога, за добрите хора на Земята, които безспирно работят, за добрите майки, които отглеждат с търпение своите деца, за добрите бащи, които се грижат за семействата си – ще видите какъв процес ще произведе това ново вино. Жената казва: „Омъжих се, но мъж ми не струва“ – е, кой ви накара да вземете стар мях? Знаете ли, че с това приличате на онзи, който в турско време откраднал магаре и казал на съдията: „Аз бях на крушата и паднах на магарето, и то ме отнесе?“ Кажете си: „Мен ми трябва ново вино – и в идеите, и в сърцето, и в света.“ Станал шестдесет-осемдесетгодишен, ще се жени и деца ще има; разбирам, има изключения, както Авраам роди на стари години, ама той беше с нови идеи, не беше остарял – сегашните на четиридесет години остаряват. – „Да са живи децата ни, свърши се с нас!“ – ти си тогава стар мях, трябва да те турнат в избата; ти си ленивец, който не иска да разбере Волята Божия. Трябва да кажеш: „Господи, разбрах Те, сега искам да работя за Теб, както работи един юноша.“ Долу вашата старост, турете вашите стари мехове настрана, махнете ги надалеч – хора със стари мехове и старо вино не са за Царството Божие! Не искам те да излеят старото си вино, но искам новото да турят в нови мехове; когато схванат тази Божествена мисъл, тя ще ги повдигне със своята сила.

Чудят се как да възпитат хората; методът е много лесен: когато лодка в морето се пробие, поставят в дупката запушалка – ако не турят запушалка, лодката потъва. Вижте вашата лодка дали не е пробита, запушете я, тогава ще бъдете в безопасност. Някой ден сте

недоволни – имате дупка в лодката, пукнат ви е мехът; нищо добро не ви очаква, ако не запушите дупката. Има моменти, когато човек трябва да бъде строго послушен, както онова дете на един машинист, чиято къща била до железницата; детето си играло и когато експресът наближил, извикали му отдалече: „Лягай!“ – детето послушало, легнало и така се спасило. Някой път ви казват: „Лягай!“ – „Ама защо?“ Лягай, не питай защо – когато мине експресът, ще видиш защо. Има моменти опасни, когато трябва да коленичим и като мине опасността, да благодарим на Бога.

Ама някой казва: „Не искам да се приспособя към условията, не искам да бъда еластичен“ – ще се приспособиш; дъждът няма да се съобразява дали си облечен или не; Слънцето също няма да се съобразява дали можеш да понесеш неговата светлина, а трябва ти да се приспособиш към всички промени, да си готов да ги понесеш. Дъждът и Слънцето много добре си вършат работата; нека Слънцето грее, нека се вълнува морето, нека се пукнат старите мехове – това да не ви смущава, защото Господ е решил да пръсне старите мехове и да налее ново вино в нови мехове. Ако хората със стари идеи и мисли искат да живеят при новите условия, горко се лъжат – такава е съдбата, такъв е Божественият закон, Господ иска да се подмладите, да се преродите. – „Как ще се преродим?“ – питат някои; ще се преродите, ще се образува форма нова, в която ще вложите вашия Живот – форма реална, не мечта. Ако бихте разбирали закона, под който сега живеете, можехте да се подмладите – как може да бъде това? Когато научите закона, ще се обновите вътрешно в душата си.

Когато говорим за Възкресение, разбирам ония форми, с които Господ работи в нас. Трябва да пригответим новите мехове; тогава ще каже Господ: „Донесете ги, за да турим в тях ново вино.“ Питат някои: „Какво

прави Господ сега със света?“ Нови мехове приготвя, ново вино твори – и затуй казва Христос: „Отец Мой работи, и Аз работя за вас.“ И ние трябва да бъдем готови не да развалим тия мехове, защото много лесно нещо е да се развали умът и сърцето на човека, но много мъчно е да се поправи. Нека види Господ, че сте заработили. Вие се питате защо този живот е такъв; в очите на мнозина виждам, че са упоени от старо вино, махмурлии са, препили са – трябва да изтрезнеят, трябва радост да пълни сърцата ви, защото този свят е създаден за вас с всички условия за развитието ви. – „Ама война, нещастия.“ Ничего, както казват русите. – „Ама се губи свят.“ Ничего, нищо не се губи – ще се разрушат може би хиляди къщи, стари мехове, но ще се създадат нови. Сега Господ влива новото вино в нови мехове. Само опиянените се бият; мъже и жени, ако се бият, опиянени са. Дето има ново вино, има музика, пеене, спогаждане – това е Христовото учение. Четете Евангелието и вложете в себе си това учение, мислете по пет минути на ден за Вечния живот, за Бога, за добрите хора, за добрите майки и бащи, за добрите приятели, мислете за нещо благородно и то ще ви повдигне. Тогава ще разберете по-дълбоките работи – о, какви работи има да учите! Но предварително трябва да се приготвите за туй разбиране. – „Какъв ще бъде бъдният живот?“ Отличен – туй, което не сте видели, чували, сънували. Как ще види човек хубостите на света, когато спи? Вашите спящи души трябва да се пробудят – трябва да турите котела с млякото, за да приберете злините. Бъдете носители на новото вино, на Новото учение, проповядвайте Радост, Веселие в света. И когато страдате, кажете, че страдате, защото не сте изпълнили Божия закон.

Често казваме, че условията създават Живота, но и човек създава условията. Разправял съм ви вече

за един английски лорд, който тръгнал със своята дъщеря и своя слуга на пътешествие, и за станалото с тях коработушение. Та в света можете да бъдете и господар, и слуга: имате знание как да приложите Божествените закони – вие сте господар; не знаете как да ги приложите – вие сте слуга. Който иска да господарува, трябва да се проникне от Новото учение – то носи разгадката на Живота. Този лорд, ако не беше попаднал на пустия остров, не щеше да знае как да култивира Живота – там той е научил това изкуство. В живота може да изпаднем в нещастие – някой да ни стане господар; нека се научим да слугуваме и Господ ще ни изведе из пустия остров. Благодарете на Провидението, че сте попаднали на острова да се научите как да обработвате житото, т.е. Живота. Досега не сте научили как да култивирате ума и сърцето си и вследствие на това има глад и недоволство във вас; ядете по четири-пет пъти, затлъстявате, пъшките – такова затлъстяване има и в ума ви. А тази тлъстина трябва да се преобърне на енергия; забелязали сте, че хора, които работят усилено умствено, които се подвизават духовно, никога не затлъстяват. Наберете ли мас, турете я в автомобила на духовния живот и вървете към реализиране на благородни ваши мечти – там е вашето благо.

25 юли 1915 г., София

СВОБОДА НА ДУХА

„И дето е Духът Господен, там е свобода.“

Второ Коринтияном 3: 17

И тъй, условие за Свободата е Духът. Под думата *Свобода* разбираме един свободен Живот, разбираме вътрешния смисъл на нещата, техните отношения – отношенията на мислите, желанията и волевите подбуждения, които се проявяват в света. Дето има жива душа, там има и движение, което пък е резултат на волята; но това движение може да върви в определена посока, а може да върви и в разни посоки. В Новия Завет се говори: „Дето е Духът Господен, там е свобода“ и на друго място: „Син Божи ще ви освободи.“ Синът и Духът са едно и също нещо; Синът е проявление на Бащата и Майката; интелигентността на Сина е израз на интелигентността на Бащата и Майката, както слънчевата светлина е израз на вътрешното състояние на Слънцето – по нея познаваме слънцето. Как можем да познаем човека? По светлината на неговите мисли, желания и действия.

Говоря за Свобода на Духа, понеже у религиозните хора има една опасност: някой, като стане религиозен, става дважд по-лош, отколкото светските хора. Някой път мен не ме радва, дето хората са религиозни; под думата *религиозен* разбирам човек, свързан за нещо, както са свързани с въже крава, кон и други животни; свързан за къщата – и то е религия, свързан за някоя политическа партия или за някое философско учение – и то е религия – да, религиозно учение, но какво? Кое то свързва Свободата на човека или обществото. Ако си свързан с едно учение, което те понижава, което ти отнема Свободата, то е отживяла религия, стар мях, а всички, които търсят

тази Свобода (смисъла на Живота, както наричат съвременните философи туй висше съзнание, или гражданство, както го наричат политическите хора; можете да го наричате още както искате), имат тази разумност в себе си. По какво ще познаят, че имат Духа? Ако сте хора разумни и ако със своите мисли, желания и действия се отличавате със силата на своята Свобода и всякъде, където влезете, носите тази благодат.

Под думата Свобода в съвременния живот се разбира Светлина. Когато пътувате вечерно време, не сте свободни, както когато пътувате денем, по простата причина, че пътят ви не е ясен; тъй и всички религиозни хора, като се заблуждават, имат нещо смътно в своите понятия. Вие не знаете какъв е Бог и Господ, а тукашните царе и управители вие познавате – както те наказват, така и Господ наказва; от туй схващане се раждат тия резултати, които виждаме в света. А от това вътрешно робство трябва да се освободим – как ще се освободим? Трябва да стане коренно променение в устройството на нашия мозък; вие още не сте изучили това устройство. Всяка сутрин се молите и търсите Господа, викате и казвате, че понякога Той не ви слуша; Господ слуша само ония хора, ушите на които са отворени; глухите той не слуша и на тях не говори. Трябва да имате ухо много деликатно, схватливо, от малко нещо да разбере какво ви говори Господ; Той обича да гледа и слуша хора, които се трудят, които не се занимават с празни работи, защото Той не се занимава с глупави неща.

Проследете съвременните религии и ще забележите на каква степен на развитие те се намират; във всяка религия има известни заблуждения – ще ви кажа кои са. Като искаме да разберем една религия, ние често излизаме от едно общество и влизаме в друго. Един момък поискал да потропа на хорото и взел назаем чужди ботуши; онзи обаче, който му ги

заел, му казал сред хорото: „Слушай, по-малко тропай, не ти ги дадох да тропаш силно.“ Друг се приближил и му рекъл: „Защото те засрами този, аз ще ти дам моите ботуши“; и като почнал да играе, взел да му вика: „Тропай, приятелю, и да ги скъсаш, други ще ти дам!“ Дали ще каже „тропай“ или „не тропай“, то е все едно – оня човек не е вече свободен; дали малко си тропал или много, то е безразлично – щом те засрамят, отнета ти е свободата. Прочее, нашият ум трябва да бъде осветлен върху истинската Свобода.

Христос е дал едно определение на Свободата: „Това, което не искаш да ти правят другите, не го прави и ти на тях“ – това правило трябва да бъде вътрешен наш закон. Трябва да говорим и вършим онова, което дава Свобода на другите.

Преди няколко дена дойде при мен една госпожа и ми казва: „Чудя се на съвременните хора: застанат да се молят, молитвите им са отлични, но щом престанат молитвите, почват да се одумват – тази видяла нещо, другата не видяла добре, на едната това, което видяла, не било от Бога, а от дявола, „ти лъжеш“ – „не, ти лъжеш“; виждаме, че никоя няма и не дава на другите свобода. Аз искам да имам свобода, да служим на Господа; не разбира се на техния Господ.“ Казах на тази госпожа, когато се намери пак между тях, да им каже това, което на мен каза. Щом нямате толерантност към хората, не им давате Свобода, вие не разбирате учението на Христа, вие имате карикатурна представа за него. Изхвърлете тия карикатури от вас, не си представяйте по тоя начин Бога.

Сега, какво нещо е религия? Едновременно наука за формите и наука за Божествената Любов. Ако изучите едната външна форма, а не и вътрешното ѝ съдържание, ще се заблудите и ще я промените тъй, както оная дама, която всякой денменява костюма

си. Като живее петдесет-шестдесет години, може да направи десет-двадесет костюма от разни цветове, да тури разни хубави панделки и копчета, но тия дрехи не са дамата – формата още не е религия; тия форми са наистина необходими за религията, както костюмите за тялото, но те не съставляват тялото на дамата. Някой близък умре, почват хората да казват: „Трябва да се почерня, не бива да нося бяла дреха“; носете такива дрехи, каквито искате – и черни, и бели, червени, зелени, сини, пъстри, всевъзможни, то не е грях. Само че когато отидете при някой умрял, няма да носите бели дрехи, както когато улицата е кална, няма да обуете бели обувца, а такива, каквито изисква сезонът. Светските хора са много умни, те стоят в моите очи десет пъти по-горе от много религиозни хора – чрез светските хора Господ е решил да оправи света. Политикани и социалисти – те ще оправят света, защото те искат свобода. Ама ще каже някой: „Как тъй, те разрушават“ – когато градите нова къща, не разрушавате ли старата? Ако не изхвърлите един застарял ваш възглед, няма да поникне във вашия ум нова мисъл. Някои искат да дадат наука на хората как да мислят: само „седем ката нагоре, седем ката надолу“, наука на „молчать, не рассуждать“, на това, което е написано – въвн от това, то е от лукаваго. Други казват, че тяхното е от Бога, а онова от лукаваго; това значи да бъдеш крепък „заднѣм умом“. За дадено учение трябва да съдим по неговите резултати: може ли да се приложи в обществения живот и да даде добри резултати, то е добро; не може ли, то не е добро. Трябва да приложим Свободата на Духа; задайте си този въпрос: свободни ли сте, имате ли този Дух в себе си? Когато Духът дойде, Той ще произведе Светлина и в ума ви, и в сърцето ви – това е признакът. Щом почнете да ограничавате Духа на човека – как той трябва да мисли, чувства и действа,

веднага ще ви остави. Както когато учителят дойде в клас и иска да предаде урока: ако учениците шумят, той си излиза; тогава ще дойдат, разбира се, техните бащи и настойници и ще ги набият, защото не слушат учителя. Тъй и Мойсей бе настойник на евреите – дойде да ги набие и да ги пита: „Слушате ли вашия учител?“ И сега, когато казвате: „Защо ни сполетя това наказание“, аз ви отговарям: защото не сте слушали Духа, трябваше да го слушате.

Да обясним думата *Свобода*: ако намерите вързан човек за ръцете и краката и седнете да го утешавате: „Добър е Господ, ще те развърже“, когато вие можете да го развържете сами, питам проповядвате ли учение на Свободата? Не, извадете ножчето си, разрежете връвта и го отървете. А вие какво правите? Завързвате го още по-силно, за да не избяга. Трябва да се развързват хората; и когато Христос казва: „Идете и проповядвайте“, Той подразбира именно това развързване. И тази Свобода трябва да бъде чисто вътрешна. Всички нервирания и недоразумения между хората се дължат на липсата на свобода; ако е работа за нервирание, колко повече трябва да се нервирва Господ, който е създал този свят и вижда какво върши светът. Ако Господ се гневи, то е добре, но ако аз се гневя, каква полза – никаква. Но и Господ гневи ли се? Господ не се гневи; в Стария Завет се казва наистина *гняв Божи*, но това трябва да се разбира във вътрешен смисъл. Че не се гневи Господ, се вижда от фразата на Христа: „Защо Ме наричате учително благи, благ е само един Бог“ – който е благ, не може да се гневи. Пророци хора са писали, че Господ се гневи, аз оспорвам това – я да ми каже някой къде е казал Господ Сам, че се гневи. На едно място Йеремия казва: „Господи, излъгал Си ме, излъгах се“ – как ще съгласите това противоречие? Това е заблуждение, не трябва да вкарваме в ума си такива заблуждения за

Господа; може да признаем, че те са наши схващания. А правото е да кажем: „Дето е Духът Господен, там е свобода“ – това е, което наистина е казал Бог.

Любовта не може да се пробуди без Свободата. Докато човек е спял, не може да го обичат; никой не обича оногова, който мълчи. Това, което носи разрушение, не може да носи Свобода. Молим се на Господа и в молитвата някой от нас сгреши, другият го бутне; това не е Свобода, това е актьорство – долутя маски; да се мушкате, когато стоите пред Господа, това не е молитва. Човек, когато се моли, трябва да забрави околната среда, да се уедини, да влезе в своята тайна стаичка – в своята душа, нищо външно не трябва да го смущава. Всички вие, които ме слушате тук, не сте свободни: аз виждам как сте вързани за един колец, други – за два, три, десет колци; и мога да ви го докажа десет пъти, и сега дори – не само теоретически, но и практически. Понеже се готвите за един свят на Свобода (Царството на Христа и Царството Божие е царство на Свободата), с тия стари форми, с остарели мехове не можете да влезете в него, едва ще можете да припарите до неговата врата. Не ви съдя, че сте заблудени, но ви показвам пътя, понеже търсите Свободата. Причината на вашето робство не е жената, нито пък мъжът – причината знаем: робството дойде, като ядоха и двамата от оная покварена ябълка.

Ако искаме да разберем Христа, нашият Дух трябва да бъде свободен. В еврейския език има две думи: едната *руха*, която показва висшето проявление на Бога, а другата *нефеш*, която показва низшето състояние на душата. Вземете едно дете, което още не е развито: то почва да плаче и да си криви лицето и със своя плач налага волята си на майка си; най-после майката му даде цицка и то ѝ казва: „Ето така трябва да ме слушаш“ – и майката постоянно изпълнява волята на детето. Това дете защо ти е пратено – ти

ли да се подчиняваш, или то? Ако си Дух свободен, трябва да научиш отношенията на нещата.

Как можем да добием тази вътрешна Свобода? Често и в молитвите, и в събранията има добра и лоша страна. Когато двама се събират, трябва да са на един и същ уровень, за да става обмяна на магнетически сили; иначе се раждат спорове, понеже във всички хора Духът на Свободата преобладава и те нямат еднакво възрение. Затова и в християнството е даден процесът на очистването, преди да се отиде при Господа. Първото нещо е да се утаите в себе си – как става това утаяване? Преди да се молиш купно с хората, моли се сам, защото когато влезеш между хората, трябва да бъдеш донейде готов; най-напред трябва да се молиш сам, после с двама, трима и т.н. И всички трябва да съзерцават – Духът ще дойде само да ви даде известни уроци. И когато Божественият Дух дойде и влезе в две души, веднага ще установи за тях мир и разбиране – когато един говори, друг внимателно ще слуша и ще намира удоволствие в говора на събеседника си. А когато не намира това удоволствие, той си казва: „Твоите глупости ще слушам, ти ще ме учиш!“ – там не е вече Духът, там е дяволът. Събирането и моленето – и то не става по заповед, а по разположение на духа: ако Духът иска, ще се моли; ако не, ще мълчи. И първото нещо е да даваме тази Свобода и да имаме търпение да слушаме, когато някой говори, като че Господ говори. Ако влезете в някое религиозно общество и станете по-нервози, нищо не сте спечелили, напротив – изгубили сте. Много лекари и хора знаят как човек е устроен, знаят физиологията отлично, знаят кои храни са полезни и кои – вредителни за хората, а карат живота постарому: казват, че пушенето на тютюна е лошо, пък самите те пушат; че пиенето на винце вреди, а сами пият; че яденето на месо вреди,

пък сами ядат. Имат знание, но когато дойде да го прилагат, да градят, не вършат това, което говорят и проповядват – де е тогава Свободата на духа им? А Христос иска тази Свобода.

Някои искат свободата само за себе си, а другите да им се подчиняват; може други от страх да се подчинят, но там няма Любов. Ще приведа за това един анекдот: един български абаджия някога бил повикан от една фамилия да скрои и ушие на младоженеца потури и салтамарка; надигнал своите ножици и напръстник, взел със себе си слугата си и отишъл. Било към обяд, опекли му една кокошка, но майсторът, за да изяде цялата, казал, че слугата му не ядял кокошка, а ядял боб. Слугата, пред когото господарят казал това, рекъл, че ще си отмъсти и подир обяд казал на домакините насаме: „Моят господар по някой път е смахнат – ако вземе да се обръща насам-нататък, да знаете, че е полудял.“ Преди да почне господарят му работа, той скрива напръстника му; по едно време господарят му взел да се върти, да търси напръстника си; домакините, като видели това, нахвърлили се отгоре му и го вързали. На отиване слугата се обърнал към господаря си: „Твоят слуга кокошка не яде, боб яде, а?“ Не казвайте, че вашият слуга кокошка не яде, защото един ден, когато почнете да търсите напръстника си, ще ви направи да ви вържат.

Първото нещо в нашите отношения към другите е взаимно почитание. Забелязал съм в моите наблюдения, че някои искат да се учат и идват първоначално със страхопочитание, а подир почнат да говорят: „Ние знаем повече от него“ и се разпуснат. Като ония млади булки, които първо стоят хрисимо и се срамуват; мине ли обаче един месец, отварят ей такава уста и развалят къщата; в черква, докато са булки, стоят мирно, но венчаят ли се, като че добиват

граждански права и си показват истинските образи; те втори път пак ще се омъжат, но онзи, който веднъж се е оженил за тях, втори път няма да се жени. Не трябва да огорчаваме Бога с нарушение на Неговия Дух за Свободата и когато някой ни предизвиква. Виждам какви мисли по отражение стават в мен и във вас – цял тефтер кривини са се образували, както резките на телеграмите. Колко ваши телеграми има написани, цял сноп – там е показано колко сте свободни; един ден тия телеграми ще се представят на Господа, когато отидете на онзи свят. Всичко в света е явно, нищо не може да се скрие пред Окоето на Господа; и това не ви говоря, за да ви плаша, не – Бог в Своето битие е Дух, който иска всякога да поучава и поправя, а не да наказва и отмъщава. Туй, което забелязваме в света като страдание и наказание, то е само по отношение на формата. И ако в това отношение често ни наказва Бог, то е, за да ни освободи от робството – ако речете да освободите една овца от устата на вълка, няма ли тя да пострада, докато я извадите? Свобода, вътрешен Мир ще принесат спокойствие и Радост и ще повдигнат нависоко нашия Дух.

Сега пак върху религията – тази религия, с която искаме да служим на Бога, в какво седи? Христос казва на едно място: „Огладнях и не ми дадохте да ям, ожаднях и не ме напоихте, странен бях и не ме прибрахте, гол бях и не ме облякохте, болен и в тъмница бях и не ме посетихте (Матей 25: 42-43)“ – ето затова ще съди Господ света. Вие може да се молите десет пъти на ден като старите фарисеи по улиците, вие може да заприличате на оная майка, която почнала да се моли, че ѝ прегорява яденето – знаете ли какво нещо е психическо пиянство? То не е религия; мома, която често обича да се среща с някой момък, не че печели нещо, а усеща някаква приятност, но тази приятност, туй гъделичкане не показва, че е

Божествено настроена – тя харчи напразно енергия. Когато Бог се приближи към нас, ще усетим, че Неговото действие е не един миг, а дълго време; и туй разположение ще го усетим в душата, тайно. Когато някои хора се карат, аз отивам при тях, но не им казвам да млъкнат, защото аз трябва първо да млъкна (когато се карат двама, аз и да отида, няма да им помогна), не им проповядвам морал, а се спра и се помоля за тях на Господа.

Във Варна преди тридесет-четиридесет години имаше един поп Ганчо, *орман-папаз* го наричаха; той често укоряваше ония, които го опопили. Вижда, че един гагаузин бие жена си, взел един камшик и почнал да бие мъжа, за да отърве жената. Но и двамата, мъжът и жената, веднага се нахвърлили върху него, а жената рекла: „Какво право имаш ти да биеш мъжа ми, ние сами ще се разправим и ще си уредим работата.“ И сетне попът казва: „Що ми трябваше да отървавам жената от мъжа.“ И вие като поп Ганчо може да влизате да уреждате хорските работи; не влизайте, можете да влезете само когато двамата, мъжът и жената, ви повикат да ги разправите – покажете им закона за Свободата и как да уреждат отношенията си.

И тъй, религията трябва да носи на хората Свобода, Мир и Радост. Ако се повдигнат старовременните гонения, светът няма да се оправи; колко съмнения ще се повдигнат за външните форми на религията: ще вземат да викат „Твоето учение е от сатаната“ – „Ама твоето не е ли от дявола.“ Който не е от сатаната, трябва да служи на човечеството безкористно, от Любов към него и дори да се жертва за него. Щом искате награда или първо място, или да оправите света, не изпълнявате закона за Свободата, Духът не е във вас. Трябва да бъдете последни в света, за да бъдете първи пред Бога; станете ли първи в света, вие сте последни пред Бога – това е, което аз

зная. Не искам човешка слава, предпочитам Бог да мисли добре за мен. Като проповядвам това, някои от вас не го вземат за себе си и казват: „Аз не съм такъв, еди-кой си е такъв“ – това е от лукаваго; всякой вътре в себе си трябва да забрави другите какви са, а да мисли, че той е по-грешен от другите – това е право. Че сте в туй положение, не ви съдя, но понеже искам да излезете от него, посочвам ви начин, по който можете да излезете. Следвайте Духа, който е във вас: искате Свобода – дайте я на другите, искате Любов и Справедливост – дайте ги на другите, подобното подобно привлича – туй е закон. Ако обичате хората искрено и чистосърдечно, и те ще ви обичат; тъй както се оглеждате във вашето огледало – ако сте красив, и то ще покаже отсреща красиво лице. И когато срещнете някого, не му казвайте: „Аз те обичам“, не говорете за любов, защото тя се изгубва – тогава всъщност вие не го обичате. Човек, който най-много говори за Любов, най-малко я има; онзи, който най-много говори за Свобода на Духа, най-малко я има и най-малко я дава на другите. Ако моите отношения към вас не са каквито трябва да бъдат, не е сладката проповед, която звучи като сладка музика, която ще ги направи такива. Музика, която създава благородни пориви, принася полза; оная, която оставя в човека само едни гъделичкания, не принася никаква полза.

И сега вече да престанат между вас тия търкания на „тесни“ и „широки“, на „там е Духът“ и „там не е Духът“. Който от вас има Духа на Свободата, нему ще дам бяло камъче, дето ще напиша името си и когато дойде Господ, ще види написаното. Когато погледна очите ви, знай Духа ви: когато Духът влезе, очите не са много тъмни, но не са и много светли. Може някой път очите да лъщят като на някоя змия, но то е *нефеш* – желанието да глътне, да изяде някого. Видели сте как вечерно време лъщят очите на котката – тя търси

мишки. Светлината от светлината има разлика: има светлина, която граби, която убива, а има Светлина, която оживотворява. Духът е чувствителен към слабостите на хората и има свойството да влиза в ония, които са в Пътя.

Когато се съберете пак, ще се види от телеграмите дали ще има мушкания – такива молитвени събрания Господ не иска. За да бъдат всичките молитви приети от Господа, ще ви дам метод: ако срещнете една неутешена, отегчена душа, помолете се на Бога за нея и с нея; ако срещнете беден, помогнете му. Господ не иска да се събират богати с богати, а богати със сиромаси, учени с невежи. Не е необходимо само да се събирате и да пеете в концерт – идете в някой светски концерт, по-добре ще направите. Онази госпожа, за която преди малко ви говорих, ми каза още, че като била в онова молитвено събрание, подир половин час жените почнали да се оглеждат и да си шушукат: „Тази ни видя“; и тя, като забелязала, че ги стеснява, излязла си. Не казвам, че е в София; говорим, че в черква и другите хора не се молят правилно, но и ние се молим така. Изпъдете стария дявол, дайте Свобода и уважение на другите, молете се тайно във вашата душа, никой от вас да не говори и одумва другите. Щом се съберат две-три жени, почнат да говорят за някого; човек, който одумва хората, психически не може да се развие. Който има тази слабост, да я напусне; дойде ли ви някой път на ума да говорите за някого, спрете се, не пускайте дявола да влезе, не му ставайте глашатай – затворете своя телефон и не му предавайте мненията му. Дяволът никога не казва добри думи, той говори за хората: „Ти си вагабонтин, крадец, блудник“ – подмамя ви да му помогнете и си свърши работата; па когато дойдат страданията, чрез тях Господ ви казва: „Друг път да не слушате дявола.“ Гневливост, завист, омраза, подозрение, лъжа, всички

отрицателни неща в света – това е свойствено на дявола; изхвърлете този стар баща навън и ще бъдете свободни, ще бъдете с Господа, който е всемъдър, добър, справедлив, съобразителен и любящ, който прощава и помага на страдащите и бедните. Ако сто пъти съгрешите и се обърнете към Него, Той ще ви прости. Той наказва само дяволите, Той ги е проклед и е създал за тях голям огън. Тъй че който не иска да бъде свързан с дяволите, трябва да бъде милостив и съобразителен.

Нека отсега нататък започнем да прилагаме Христовото учение; не да се показваме на света, че сме религиозни хора (нека нашата набожност да бъде скрита в нас), а пред света нека сме както красивите дами, които излизат с покрито лице, за да не ги изгори слънцето или да не почернеят от праха. Скрийте своята красота вътре, не парадирайте с нея отвън – не разправяйте колко сте добри, великодушни, готови за благотворителни дела, че по три пъти на ден се молите, за да не станете посмешище на света. И Христос казва: „Бъдете в света умни като змиите и незлобливи като гълъбите.“ Светските хора не са глупави, а умни; по отношение на висшия Живот те са по-лоши, но по отношение на ума те са по-умни – ние сме глупави. Дайте им пример за някое добро дело, за да ви дават и те от своя ум. Сега казват, че трябва да бъдем прямолинейни, а не трябва да бъдем щедри; че как тогава ще оправим света? Като ни погледне някой накриво, ние се разгневим; ами колко пъти ние сме поглеждали хората накриво, не си даваме сметка за това. Господ не ни е създал с криви очи, а с прави; религиозен живот е именно това – да имаме и да даваме Свобода на хората, да извиняваме техните погрешки и да търсим всяка възможност да се сплотим духом.

Сега, нека речем да приложим учението и да го проповядваме на другите. Никакво одумване

занапред, да се заречем през цяла една година да не одумваме; направете си тефтер и кажете: „Днес, слава Богу, за никого не съм говорил“ – турете бележка *седем*; щом говорите, турете *единица* и дръжте през цялата година сметка, колко седморки и колко единици ще си турите, доколко сте успели да се съдържате. Гледам често – някому трепери устата: „И аз да кажа нещо“, „И аз имам думата“, „И аз зная нещо“ – започва да говори, започват и други и току-виж, че някой стане предмет на одумване; утре пак ще започнат същото нещо. Когато някой момък наближава да се жени, залюбват го много моми и всички го хвалят и се надпреварват коя да му припише повече качества: баща му, майка му – благородни, фамилията им – много благородна; избере ли той вече някоя за жена, всички, които са го хвалили дотогава, започват: „Той е дивак, глупак, простак“, когато и те трябва да кажат: „Много добре е направил, че е избрал мома измежду нас – ние се радваме.“ Знаете ли вие на какво прилича това? Аз съм привеждал и друг път една случка за посрещането на един княз в един голям европейски град: от избраните дванадесет най-красиви жени, които били поканени да гласуват коя да поднесе букет на княза, всяка пуснала бюлетина за себе си. Сега и вие в това движение гледате (още не напълно подготвени) кой да даде букет на Христа – всеки казва: „Аз.“ Не гласувайте за себе си, и без да гласувате, Христос знае кои заслужават. Това е Христовото учение – да бъдем съобразителни, да не говорим за другите това, което можем да знаем за тях. Окултистите казват: „Ако искаш да бъдеш силен, не говори за хората, защото в момента, когато започнеш да говориш, влизаш в свръзка с неговия дух и се заразяваш с лоши мисли.“ По-добре е да мислите добро за хората, отколкото лошо, защото иначе себе си повреждате; онзи, когото одумвате, психологически се ползва. Нали Господ казва: „Като си богат, дай от своето.“ Колко печалба

имаш? – „Десет хиляди.“ – Дай половината. Когато говорим добро за някой човек, Господ него хване и му рече: „Колко спечели?“ – „Двадесет.“ – „Дай половината на оня, който мисли добро за теб.“ Когато говорим добро за другите хора, ние печелим, а когато говорим лошо за хората, те печелят – такъв е законът. Ако съзнателно го правите те да печелят, ще се радвам на туй самоотричане, но тогава пък не се оплаквайте, нали сте велики духове? Ако някоя от вашите сестри има някой недъг, молете се десет пъти да се отърве тя от него и тогава идете и ѝ кажете благо: „В теб, сестро, има един порок, но да не ми се сърдиш, дето ти казвам“ – тогава ще бъдете благословени.

Та изпъдете от вас сега този дявол – одумването. Господ решил тая година дяволи да връзва и никой да не се сърди, когато бъде свързан – ще го впрегнат на работа. Както на земеделеца му трябват волове, за да оре, така и дяволите са потребни за работа – или ние ще бъдем впрегнати, или те. За да ги впрегнете, трябва Духът да бъде във вас, трябва да бъдете силни и мощни.

Аз пак ще говоря върху този въпрос за Свободата на Духа. Сега ще направя един малък опит, за да видя колко сте използвали днешната ми беседа. Религиозната свобода трябва да бъде абсолютна – Бог е Бог на Любовта, на Свободата. Тогава всякой от нас ще намери своето място – и когато оре, и когато копае, и когато върши каквато и да е работа, ще я върши с благодарност. Такъв трябва да бъде животът на Земята според Свободата на Духа, според Свободата, с която се отличавал и Сократ. Той беше последен човек, но много царе се забравиха, а неговото име остана. Човек може да заема много високи длъжности и пак да не бъде благороден; Духът изисква да бъдем и като царе, и като последни хора еднакво свободни.

То е учението на Христа, което проповядвам:
да имате и да давате Свобода, да имате и да давате
Свобода, и пак да имате и да давате Свобода – и
умствена, и сърдечна, и религиозна, и гражданска, и
домашна – Свобода навсякъде.

5 септември 1915 г., София

РОЖДЕНИЕТО

*„Защото днес се роди вам в града
Давидов Спасител, който е Христос
Господ.“*

От Лука 2: 11

Роди се – това е най-ободрителната дума в живота на Земята; какво съдържа тази дума? Раждането съдържа възвишеното, мощното и силното, което подтиква цялото човечество към съвършенство. Често запитват: „Как може да се влезе в Царството Божие, как можем да се освободим от ограниченията на законите, на Природата и можем ли да ги владеем?“ Аз отговарям: когато се родите. Говоря за думата *раждане*, а не за *прераждане*; човек се е прераждал хиляди и милиони пъти – започнал своя живот от микроб, увеличавал се, преработвал се, за да се роди най-сетне като човек в пълния смисъл на думата. Прераждането е процес, а раждането – един завършен цикъл от този процес. Като се казва в Евангелието „днес се роди“, разбира се, че Онзи, който е заченат преди милиони години, най-сетне Се е родил. Кой се е родил? Христос Господ – Той Се е родил. Думата *раждане* съдържа велика идея, която Бог е вложил в Духа и когато всеки от вас почувства, че се е родил, тогава ще се избавите и ще разберете смисъла на Живота. Защото мнозина от вас не сте се родили още, а се прераждате и в прераждането трябва да се родите един ден и Ангелите да кажат за вас: „Роди се в града Давидов“ – във всяко сърце и във всяка душа трябва да се роди Христос. Съвременните хора казват: „Той се е родил в Йерусалим“ и отиват там на поклонение, но при все това те не разбират смисъла на туй раждане, в тях няма стремеж да живеят като Христа. Той се роди между евреите, които бяха избраният народ,

но и те не разбраха дълбокия смисъл на Неговото раждане – това, което Той носеше в себе си за цялото човечество – Божията Любов.

Всяко раждане се придружава със страдание; за да се роди следователно Христос в човешката душа, непременно трябва да се премине това страдание. То е същото, както когато майката ражда: трябва да претърпи известни страдания, да вземе всички грижи за детето; по същия закон и всеки народ или човечество, в което трябва да се роди Христос, трябва да вземат всички грижи, да подготвят почвата, за да се роди и да отрасне това дете. Може би тази идея да е малко смътна, но това да не ви безпокои; то зависи доколко нещата са далеч или близо и с каква светлина можем да ги разгледаме – всеки може да разбере нещата дотолкова, доколкото той има светлина. Ангелите, като възвестяват: „Днес се роди Спасител“, определят каква Радост носи той на човечеството – Мир, най-високото изявление на Бога. Господ се изявява като Мир, а Мирът е закон на хармонията, на единството на разсъдъка, на възвишения характер, на Любовта, на Мъдростта, на Истината, на Добротата, на Правдата – това е Мирът. Може да се роди само онзи, който носи Мир; вие не можете да се родите, докато не разберете тези дълбоки истини – докато не придобиете Мира в себе си.

Сега нека разгледаме психологически думата *раждане*. Тази дума има отношение към мистицизма; един християнин, който иска да стане мистик, да проучи Божествената природа, да се удостои с името *човек*, трябва да разбира добре думата *раждане*. Чели сте в *Битие*, че Бог направи човека от пръст, вдъхна в него и той стана жива душа; тогава е царил процесът на вдъхването, а сега – процесът на раждането. Аз бих ви обяснил думата *вдъхване*, но и моето обяснение ще бъде непонятно, защото в

тая дума има нещо необяснимо за сегашните хора; обаче ще дойде ден да я разберете. Сега да преминем на противоположностите, които изисква законът за раждането, който е закон за вечното развитие: чрез тоя закон Господ напълно се изявява на нашата душа и чрез него Духът положително работи. Всичките ви възделения са под закона на раждането; чрез него се проявява и усъвършенства висшето, Божественото съзнание у човека; обикновеното човешко съзнание е тъмно понятие. Върху раждането има различни схващания; ако ви попитат за тази дума, ще кажете: „Раждане значи да се зачене и роди дете.“ Раждането не се разбира по отношение на тялото, а по отношение на човешката душа, т.е. зачеване на онзи Божествен зародиш, за който ви говорих, и раждането му. И когато кажем: „Роди се човек“, освен процеса на завързването и растенето, ние подразбираме и процеса на Знанието и Мъдростта – докато няма Знание човек, не може да каже, че се е родил. И животните, и рибите, и микробите се прераждат и имат стремеж да завършат този цикъл на прераждането; в българския език думата *прераждане* подразбира преработване на нещата – да преживяш като вола не е нищо друго, освен да преработваш. Значи и ние тук, на Земята, не вършим друго, освен да преработваме известна опитност, която сме придобили от милиони години.

Някои питат откъде идем. От голямото море. Може да запитате колко години сме стояли там и как е станало нашето излизане. Като ви е пекло хиляди години, Слънцето на Живота ви е вдигнало нагоре и по закона на изстудяването на телата вие сте слезли долу; значи Духът ви е вдигнал, както Слънцето вдига парите от морето, и ви е пратил на Земята. Не мислете, че тук е голямо нещастие за вас – то е голямо благо. Казвам ви, че няма на света по-велико знание от това да знаете да страдате; най-високото

проявление на Любовта е страданието. Който не е разбрал смисъла на страданието, той е още животно, микроб, който ще се преражда много, и обратно – оня, който е разбрал смисъла на страданието, той се е родил, той е човек. Страданието е дял само на човека; животните не страдат както човекът, ударите за тях са само масаж – кучето квичи от пръчката, която се слага върху му, но щом се махне тя, и страданието престава. В страданието е дълбокият смисъл на Живота, т. нар. мирова скръб – тайната на Живота се крие в страданието. Ако искате да усвоите Божествената Мъдрост и тайните на Природата, казвам ви, че няма друг път, освен страданието. Когато човек иска от Бога да го прати на земята, Бог го пита: „Искаш ли да минеш през закона на страданието? Ако искаш, да те пратя“; ако каже: „Не искам“, ще му рече: „Стой при Мен в голямото море, защото щом излезеш от него, ти си вече работник, който трябва да се труди и страда на Земята.“ А що е земята? Тя е голямата жена, ваша майка, която ражда и отглежда хората; веднъж като ви приеме в себе си, тя ще ви държи милиони години да ви преработи, докато най-после ви извади готови и каже: „Ето моето дете, което вече може да ви говори с Божествения език на нещата.“

Ще направя малко отклонение. В раждането се крие една велика сила на движението – то е най-силният импулс, който може да се даде на човек. Ако бихте се пренесли на Слънцето с окото на един ясновидец, вие бихте разбрали с каква грамадна енергия изпраща то своите лъчи. Вие казвате, че топът бил много силен, понеже могъл да изхвърля една граната с такава сила, че я праща на сто и двадесет километра разстояние, а представете си с каква сила и бързина всяка секунда Слънцето хвърля вълните от своите лъчи и колко километра преминават, докато се спрат на едно място! Според физиците те

са триста хиляди километра в секунда – можете ли да си представите тази сила? Тия лъчи постепенно отслабват и намаляват светлината, понеже светлината зависи от силата на движението (колкото по-силно е движението, толкова по-силна е и светлината), докато този изстрел срещне крайния предел и се спре и преобърне на тъмнота. А знаете ли що е тъмнота? То е обратният процес; изстрелът на светлината е от долу на горе, а движението на тъмнотата, което достига крайния предел, е движение от горе на долу, т.е. от периферията към центъра – то е най-слабото движение. И тъй, тъмнотата е горе, а светлината е долу. Ама ще кажете: „Нали знаем, тъмното място – това е адът“ – адът що е? Някои мислят, че адът е специално място на мъчение; що е място на мъчение? Жена, която иска да роди, мъчи се; също и Земята е заченала и милиони и милиарди същества в нея и над нея се мъчат да родят – то е адът. Някои не искат да бъдат там, а искат да бъдат на Небето и казват: „Аз не искам такъв ад“; докато не минете през ада, човеци няма да станете. Затова именно раждането подразбира този ад и той не е така страшен. Човек, който се е родил и е прегрешил, отклонил се е от закона, предстои му падане, и то ужасно; пак ще бъде турен в топа на Слънцето, изхвърлен със силен изстрел, ще пътува в пространството милиони години и някъде ще се спре – ще зависи с каква сила ще бъде хвърлен от Господа. И ако бъде хвърлен с голяма сила и пътува сто милиона години, толкова години ще му трябват да се върне – колкото по-силно се движи в пространството, толкова по-бавно ще се движи назад към Бога; и когато вече Го наближи, Бог ще го привлече с по-голяма бързина. И тъй, да се роди човек, то значи да достигне крайния предел, до който неговата душа е хвърлена в пространството, дето ще се спре и поеме своята еволюция наново. И когато завърши така своите прераждания, той ще се роди.

Човечеството с прегрешението на Адам и Ева изгуби надежда; родиха им се две деца, но смъртта ги завладя – нямаше кой да ги утеши и те, като някои богати, които нямат деца, се оплакват: „Нямаме наследници, всичко туй ще остане на чужди хора“, и са обезсърчени. Човечеството се намираше в такова положение, но Бог му даде безсмъртно дете, за да го избави – то е Христос.

Във вашите умове често се раждат нови мисли. Слушах веднъж един виден проповедник да казва: „Аз имам толкова много идеи, че в десет-двадесет години не биха могли да се изкажат“, но само след десет проповеди той изповяда, че е изхвърлил всичкия си материал. Когато мислите, че имате много идеи, вие сте в закона на прераждането; нали най-напред са създадени по-нисшите животни – бръмбазъци, мушици и прочее. Многобройните ваши мисли толкова струват, че не можете да ги впрегнете да свършат една свястна работа, те не могат да усъвършенстват вашия живот. Обаче, когато дойде оная основна Божествена мисъл, тя ще бъде жива и едно с вас, ще се развива като новородено дете; туй, което християнството нарича *идване на Духа*, то е тази Божествена мисъл, която едни наричат *подсъзнание*, други – *съзнание*, трети – *свърхсъзнание*; теософите я наричат *събуждане на висшето Его*, окултистите – *проявяване на сублимното*, и прочее. Когато дойде във вас туй положение, вие ще усетите Мир, постоянна Радост, която не семенява. Някой ще каже: „Аз имам тази радост“ – не се минава половин час и гледаш тази негова „радост“ изветряла; тази радост е преходна, несъобразна със закона – как може един скъпоценен камък да изчезне? Ти се заблуждаваш, то не е радост, а е мушичка едnodневка, която умира и ти почваш да плачеш. Някой казва: „Аз имам мир, спокоен съм“ – утре му дойде някое въннение, веднага започва да

бръчка мускулите на очите си; къде е тогава Мирът? Не го е напуснал, но той не е бил действителен Мир. – „Аз съм християнин, десет години се подвизавам, чел съм еди-кои писатели – Спенсер, Спържен, Апостол Павел“ – всички те много хубаво казват, ами ти какво казваш? Защото като отидеш при Господа, няма да те пита какво е казал Апостол Павел и какво е направил Спенсер, а какво ти си направил; няма да занесеш там Апостол Павел, нито Спенсер, те сами ще отидат при Господа, но ти с кого ще отидеш?

И тъй, тази е основната идея, върху която днес трябва да мислим. Зная, някои между вас имат криви схващания за Духа: някои мислят, че Светият Дух и лошият дух са едно и също. Добрият и лошият дух са неща диаметрално противоположни; няма такъв закон, дето един източник да излива и сладка, и горчива вода; както горчивата вода е винаги горчива и сладката – винаги сладка, тъй и Доброто е винаги Добро, а злото винаги зло. Какво нещо е Доброто и какво злото, това е един много дълбок въпрос и ако мислите, че в пет, десет, сто години ще го изучите, вие се лъжете; трябва най-малко хиляда години да ви учи Христос, тогава ще имате какво-годе понятие върху едното и другото. С това ни най-малко не искам да ви обезсърча, но искам да ви кажа какви са законите, които направляват нашия Живот, за да се освободите от някои свои илюзии. Всеки ден, всеки час в Живота има своята програма; ние трябва да завършим тази основна работа на деня, от която зависи нашият прогрес. При туй няма защо и много да се безпокоите дали ще се развиете; ще се развиете, аз ви го казвам положително. Някои питат: „Дали ще се развия?“ – като те хвърлят на Земята, не само ще се развиеш, но и оттаък ще минеш. – „Колко време трябва?“ Хиляда години. – „Много е.“ Но 1000 е човешко число, то не е много голямо число; сто години е много пъти повече

от хиляда, десет години е още повече – в този процес е обратното: хиляда години е най-малкото число, сто години е по-голямото. Вие сте смутени; числото 1000 има три нули, които показват трите условия, трите етапа, през които ще минете; в хиляда години трябва да формирате три тела: в крайната нула ще формирате вашето физическо тяло; като минете във втората нула, ще формирате вашето сърце, а като влезете в третата, ще формирате вашия ум. Когато дойдете при единицата, вие ще се родите, ще възлезете нагоре и ще кажете на Господа: „Ето ни пред Теб, Отче – сега и ние можем да работим за Теб“ – това е раждането. И с раждането на Христа се отбеляза една велика епоха в света – явяването на Сина Божи; затова всички ние трябва да тържествуваме.

Временните страдания, които имате, са най-голямото благословение за вас; няма по-хубаво нещо от страданието, защото само чрез него Господ ще ви даде благословение. Когато някой ми се оплаче от своите страдания, аз му казвам: „Дай ми от твоите страдания, аз ти давам моята Радост“, и прибавям: „Сега усещам приятност от Живота.“ Той си казва: „Този човек е много добър“, но и аз казвам в себе си: „Благодаря, защото ми даде повече, отколкото взе – за мен скръбта повече струва.“ И Господ предпочете да напусне Своето величие, Своята слава, да слезе на Земята да страда; за това има причини и то е най-великата Любов, която Господ изяви. Когато почнем да схващаме, да разбираме вътрешно страданието, ще дойдем до истинския процес, който християнинът нарича Спасение – не можем да бъдем спасени, ако не признаем, че страданията са благословение. Спири се и кажи: „Страдание, ти си ми потребно, за да се родя.“ Ако страдаш повече, туй показва, че си поблизо до Бога. Когато страданието дойде до крайния предел, веднага се ражда Радост; майката изпитва

най-големите страдания, когато ражда – в този краен момент всички бягат и се крият, но когато се роди детето, всички се радват. Да, за да се роди, всички трябва да викат – и жената, и мъжът.

Мен ми разправяха за една случка в село Николаевка, станала преди петдесет-шестдесет години: жената на един виден турчин я заболяло зъб; в селото имало един българин, който вадел зъби. Турчинът я завел при него да ѝ извади зъба, кадъната се качила горе (къщата имала два етажа), а турчинът останал да варди долу. По едно време жената започнала да вика, но и мъжът почнал да вика долу; зъбарят взел да се чуди: „Аз вадя зъба на едного, защо вика другият?“ Така и ние сме свързани – когато чужди зъб се вади, трябва и ние да викаме.

Аз ви говоря това, понеже се подвизавате в една епоха на велики страдания. Трябва да гледате на нещата като мистици, а не като обикновени безучастни зрители; да знаете, че страданията са най-голямото благословение, което ни дава Господ – един ден ще го проверите. Избиват се хора, настава глад, мор, бащи и майки изгубват децата си, сестри – обезчестени, семейства – опозорени; от всички тези страдания вие трябва да извлечете полза, на страдащите да изпратите Радост и да кажете: „Дайте ни от вашите скърби.“ Вие седите и казвате: „Добре, че не сме на бойното поле и че не гладуваме“ – каква опитност ще извлечете от това? Напротив, влезте в положението на душите, които страдат, идете и им помогнете – тогава ще бъдете благословени. – „Ама как можем да помогнем?“ – то е най-лесното нещо; ако не можете непосредствено, можете духовно да помагате на хората. Всеки човек е длъжен да вземе поне половината от скърбите на другаря си и да му даде своята Радост: казвате му: „Господ да те благослови!“ – Господ чрез вас благославя хората. Ама казвате: „Нека намери друго, не чрез мен“; електрическият ток, като мине през

желязна пръчка, магнетизира я; ако Божественият ток не мине през вас, как мислите да се повдигнете?

И сега всинца мислите, че вашите идеали са разрушени, съсипани; не са съсипани, у вас са се наплодили много мушички, бръмбарчета, риби, птици, млекопитаещи и когато се очистите от тях, вие ще станете умни. Когато постепенно съградите вашия храм, ще дойде и ще се роди в него Господ. Че се е родил Исус Христос преди две хиляди години в Йерусалим, това ни най-малко няма да ви ползва; може да пеете тази песен още четири хиляди години, тя няма да ви помогне. Ще се издигнете само тогава, когато Ангелите влязат във вашата душа и кажат: „Днес се роди в дома Давидов Спасител.“ И когато се роди Христос, там ще бъде и Ирод, и Пилат, и първосвещеникът Каиафа. Сега ще кажете: „Ама това дете, то е беля, я да се освободим от него“, и може да го дадете и на Пилата да го разпне. И то ще отиде при други; както Христос напусна евреите и отиде при езичниците, така и вашето дете ще отиде при други – при ония, които ще му дадат подслон. И вие ще бъдете избран, но изоставен народ; и като ви питат защо страдате, ще отговорите: „Защото предадохме нашето дете на Ирод и Пилат, за да го разпне.“ Затуй казвам, че трябва да се застъпвате за вашия Господ и да кажете: „Ще живея с Господа – живее ли Той, и аз ще живея; умре ли, и аз ще умра.“ И както след страданията Христос възкръсна, така и вие ще възкръснете – ще научите закона за безсмъртието. Има хора, които са близо при Възкресението. Апостолите са възкръснали и работят на Земята; ще кажете: „Защо не ги виждаме?“ Възкръсналият може да види възкръсналия, както музикантът разбира музиканта, както докторът разбира доктора и т.н. – трябва да имате тази способност да разбирате и затова именно стоите на Земята.

И тъй, Христос се яви; сега Той живее, Той е между вас, Той работи във всинца ви. И тъй, което хората наричат Възкресение, то е раждане; тъй наричат християните Възкресението – да излезе из гроба. За мен вие всинца сте гробове – някои по-големи, други по-малки; виждам разни надписи върху вашите надгробни паметници: еди-кой Иван, толкова години живял; еди-коя Елена, живяла толкова години; друг пък като умрял, пак бил заровен в същия гроб; колко пъти е умирала тази Елена и носи своя надгробен паметник с надписи на всички свои роднини. Питате: „Кога ще възкръснем?“ Днес можете да възкръснете, но надгробните ви камъни са много тежки, трябва да слезе някой Ангел да ги отмахне. Ако за Христа трябваше да слезе Ангел да отвали камъка от гроба Му, колко повече трябва да слезе за вас. Христос в тридесет и три години претърпя едно велико променение, което в своя край се нарича Възкресение; под думата *възкресение* разбирам борбата и победата на едно дете върху смъртта. И затова се ражда човек – за да се бори и победи смъртта; когато победите смъртта, ще дойде денят на Възкресението.

Някои казват: „Когато се роди Христос и Ангелите отгоре възвестиха Мир на човеците, защо хората не се поправиха?“ Защото не са научили Христовото учение както трябва. Христос пак ще проповядва в този свят; ще Го видите, положително ви казвам. Някои от вас няма да го видят – защо? Много естествено – защото са слепи; и дълго време ще викат като онзи слепец: „Сине Давидов, милост към мен, допри ръката Си на очите ми!“ Като ви пипне очите, Той ще ви попита: „Виждате ли?“ – „Виждаме, Господи, хората като дървета.“ После пак ще ви пипне: „Сега какво виждате?“ – „Хората мърдат.“ Това какво означава? Че вашите мисли и желания първо са неподвижни

като дърветата, а когато почнете да виждате, нещата стават живи като хората. Тогава ще разберете какво нещо е и Добродетелта.

Христос е дошъл да покаже, че трябва да се борим със смъртта, да я победим и да възкръснем – това означава рождението.

9 януари 1916 г., София

ИСТИНАТА

„Истината ще ви направи свободни.“

От Йоанна 8: 32

Пилат зададе въпрос на Христа: „Що е истина?“ Ето един дълбок философски въпрос – лесно е да се зададе, но мъчно е да му се отговори. Истината в себе си е нещо конкретно, реално, неизменяемо – вечна Светлина, вечна Мъдрост, вечна Любов, вечна Правда, вечен Живот. Но самото пък туй определение изисква да установим по-конкретно какво нещо е Истината. Ще се спра на мисълта: Истината е, която дава Свобода. Свободата е стремеж на човешкия ум, сърце, душа, Дух; Свободата – това е Животът, а Животът е предназначен да търсим Истината. И да я търсим не както Толстой разправя в своята книга „Моето обръщане“.

Той говори там за един свой сън, който ясно характеризира неговото душевно състояние преди обръщането му. „Намирам се, казва Толстой (предавам вкратце неговия разказ), насъне легнал на легло, нито ми е много удобно, нито пък ми е приятно; мърдам се да видя какво е това легло, от какво е то направено – от желязо или от дърво; забелязвам по едно време, че пръчките на леглото откъм главата и краката ми започват една по една да падат, най-после остава под кръста ми само една пръчка; в това време един глас извиква: „Не се мърдай повече ни с главата, ни с краката – пази равновесие!“; и виждам отдолу под себе си един голям стълб и бездънна пропаст.“

Често има философи, които лежат на гърба си и изследват Божествения свят, но само една пръчка остава под кръста им и Господ им казва: „Пази

равновесие!“ И вие щом изговорите *равновесие*, катастрофата е избегната. Когато изследвате Истината, трябва да стоите изправени на краката, а не да лежите на гръб – само умрелите лежат така. Вземам думата *умрял* в преносен смисъл: човек ограничен, който не мисли. Трябва да бъдете обърнати към изток, та когато се зададе Христос, да Го посрещнете. Мнозина постъпват като Толстой, но Христос им казва: „Равновесие!“

„Истината ще ви направи свободни.“ Истината е реална, тя е същинският Живот, да не мислите, че е нещо въображаемо. Тя е свят, който има своята красота, своите краски, тонове, музика – свят, който е съществувал и ще съществува винаги. Христос казва: „Който разбира този свят, тия закони и сили, той ще бъде свободен“ и още: „Аз за това се родих, да свидетелствам за Истината“; и тогава Пилат Го попитал: „Що е истина?“ Съвременните хора имат странни понятия за Господа. Господ – това е Истината; когато един ден вие се почувствате радостни и весели и започнете да пеете, ето че Истината – живият Господ – е във вас; помислите Добро, направите добро дело – Господ е във вас. Истината – тя е движение, подтик и когато Христос казва: „Аз съм Пътят“, подразбира, че човек трябва да има движение, да не стои на едно място като някое вързано животно. В този свят нещата са строго математически определени, няма нищо непредвидено, случайно; вашият живот, вашите страдания, мъки, изтезания – всичко туй е предвидено; те са плюс и минус. В Истината влизат четирите математически действия: събиране и изваждане, умножение и деление. Който има много, събира; който има малко, и той събира, само че събирането тук е различно. Имате две хиляди лева, но с минус или с плюс, да давате или да вземате – това ще определи отношението; ако кажете: „Аз имам

две хиляди години“ и турите *минус*, подразбирам, че в миналото вие сте живели две хиляди години порочен живот; ако кажете „две хиляди години *плюс*“, подразбирам, че сте живели живот отличен и следователно сте наистина богат.

Христос казва: „Истината ще ви направи свободни.“ Свободата е необходимост за мъжа и жената; върху нея почива целият обществен строй. Всеки се стреми към Свобода и има право да живее свободно, но тази Свобода ще му се даде дотолкова, доколкото той може да използва богатата на Истината. Страданията на един народ са необходими за последния, както за отделната личност. Мъченията и изтезанията са наши изобретения; мъжът ви взема заплатата да кажем петдесет лева, които едва стигат да изкарате месеца: „Ама идва, казвате, Великден, няма за козунаци, захарта и яйцата са скъпи, няма за обуца, за шапка трябва петдесет-седемдесет лева, защо да нямаме сто и петдесет-двеста лева?“ За да има мир, оставете козунаците за догодина, не е само един Великден на тоя свят. – „Не, сега!“ Ама Господ е отпуснал само петдесет лева, задоволете се само с това, което има, не разваляйте Великдена. Жената в това отношение трябва да даде свобода на мъжа, и мъжът – на жената; долу козунаците! Ето това е Свободата, а също и Истината. И затуй Писанието казва: „Бъдете на всичко благодарни“; да не мислите, че Бог не ви е дал богатство – дал го е, всинца сте богати, но трябва да го издирите.

В схващането на Божествените наредби трябва да имаме вътрешна Свобода, да не бъдем предвзети. Истината е независима от вашите и моите схващания; дали ще мислите по един или друг начин, дали се приближавате или отдалечавате от нея, вие няма да измените нейните отношения, тя винаги ще съществува каквато си е в този свят, който е

много разумно създаден. Виделината, която имаме, произтича от Светлината на Истината. Любовта идва отгоре, от Истината, и когато тя завладее света, ще ви направи свободни – Любовта има всякога стремеж към Истината. Красотата е също израз на Истината: каквото е Красотата по отношение на човека, такава е Истината по отношение на Божествения свят – тя е едното лице на тоя свят, който е свят на хармония, на красота. И когато кажете: „Защо сме нещастни?“, Истината ви отговаря: „Защото сте невежи, защото престъпвате закона.“

Зная, едно време във Варна гагаузките се влюбваха в българите и искаха за тях да се женят – гърците били пияници, а българите приличали на хубави и кротки магаренца. Но това не е разбиране на Истината; Истината е наука да научим какви трябва да бъдат взаимните разумни отношения между хората. Докато човек не доведе своя ум, своето сърце в равновесие, в съгласие с Истината, не може да бъде свободен. Само така ще може той да се съедини с Божествения свят.

Мнозина питат не може ли без страдания. Може. – „И без мъки и изтезания?“ – Може, как не, но страданията са необходими за еволюцията на човека. Човек иска да изучи света, затова непременно страда, а Земята е място на страданията. – „Ама – казва – отде да знаех?“ Защо, преди да слезеш, не си питал горе Разумните същества? Едно време едно малко Ангелче, което слушало да приказват много за хората, рекло на един голям Ангел: „Иска ми се много да видя тия хора, я ме заведи на Земята да ги видя“ – свалил го на Земята. Ангелчето тогава рекло: „Аз поисках да ме заведеш при човеците, а ти ме заведе в пъкъл.“ – „Но пъкълът това са хората“ – отговорил големият Ангел. И наистина, пъкълът – то сме ние. Под думата *пъкъл* у нас разбират кипене, бълбене отдолу, хващане за

гушата, биене брат с брата – защо един взел повече от наследството на бащата, а другият – по-малко; равенство трябва – по-голям е, нека вземе повече.

Ние на Земята имаме тъкмо ония отношения, които Бог е поставил и за които Неговите закони свидетелстват; и когато ги прилагаме според Истината, резултат техен ще бъде Свободата. И който иска да изучи Истината, трябва да изучи качеството на Свободата. Ако ме попитате що е музика всъщност, аз не мога да ви определя, но какво ражда музиката сама по себе си, мога да определя – то е хармония, отношение на тоновете. Седнете пред едно пиано или какъв да е друг инструмент, свирете и ще видите що е музика. Но за проявлението на музиката са необходими три неща: първо, идея в нашия ум за някоя песен, второ, инструмент и, трето, артист; трябва значи музикална способност вътре в ума, ухо чувствително и тогава – един артист да свири. И ако ме попитате какво нещо е учител, мога да ви кажа какво произвежда учителят – той дава знания, а научите ли що е Знание, ще бъдете близо при Учителя. Питате що е Добродетел; по-добре попитайте какво тя ражда – преди да се впуснете да изучавате същината, изучете резултатите на нещата.

По какво се отличава Свободата? По това, че дава широк простор на действие. В необходимостта имате само един път – вие сте впрегнати. Кошумът ви може да бъде златен, много хубав, но вие трябва да вървите само в една посока – напред; спрете ли, камшикът ще се стовари на гърба ви. В Свободата, наопаки, имате избор. Имате избор да се качите на един планински връх – да се качите отвсякъде, но когато се търкаляте надолу, вие вървите вече само по една посока. – „Ама защо човек мисли тъй?“ Свободен е да мисли. – „Ама безбожник е.“ То е временно заблуждение. – „Лош е.“ Съзнанието за Добро не се е развило у него. – „Греша.“

Волята му не е урегулирана. – „Еди-коя си незаконно родила.“ Уредете отношенията между половете. Аз считам хората свободни; не са свободни страхливите и те именно вършат престъпления – нямат геройството да поемат отговорност. Кой хора са силни в света? Които са свободни и които могат да понесат мъчнотии и страдания, оплювания, опозорявания – тия неща са изпитания и който ги понесе, върши геройство. Страданията са дадени да се изпита кой е герой и кой – страхливец; който не иска да страда, който иска наготово да му шетат, минават го в каталога на страхливците; страдате ли, вие сте герой. Я кажете българският народ кои величае – ония ли страхливци, които в турско време предаваха народа, или пък ония, които са страдали за тоя народ? А колко повече ще бъдат възвеличени ония, които страдат за Истината – принципът е същият.

Затуй науката за Истината е наука за обществения живот; Истината прави хората всякога свободни – ония, които умират за другите, правят хората свободни. Ако не беше умрял Стефан, не щеше да се роди Павел; когато умря Стефан, духът му се всели в Павел и тогава двамата почнаха да работят заедно за Господа. Стефан научи Павла да страда, да изтърпи три пъти по тридесет и девет тояги; Павел за това търпение е знаменит. И знаете ли защо са били тридесет и девет тояги? Три плюс девет е равно на дванадесет; числото 12 е законът за закръгляване еволюцията на всички дни от човешкия живот. И когото бият така на Земята, в другия живот няма вече да го бият. Ако питате защо биха Христа, Той ще ви отговори: „Аз страдах, за да сте свободни вие.“ Когато тук, на Земята, те удари някой, една нишка, която те държи вързан с твоята зла съдба, се скъсва; ето защо казва Христос: „Ако те ударят от едната страна, обърни и другата.“ Само силният може да бие и когато

бие силният, то е благодат. Селяните какво правят? Когато искат нивата да роди повече, пращат овцете в нея да я тъпчат; за нивите знаят този закон, но за себе си не го знаят – та най-после нека ви потъпчат малко овцете на света.

Христос казва: „Затова се родих.“ Раждането се разбира тук не външно, а вътрешно – във всеки ум и всяко сърце, за да засвидетелства тази Истина. Когато Истината започне да се ражда във вас, вие ще захванете да чувствате Свободата. Жена, когато се омъжи, иска да има деца, защото тя се прониква от Истината, че само така може да спази закона – да наследи имот. И в Духовния свят е така – нямаш ли Истината, не можеш да наследиш Божественото богатство. Значи трябва да се роди Истината във вас – тогава ще имате богатство и по-леко ще прекарате своя живот.

Има една легенда за Мойсея: когато отивал на Синайската планина, видял един радостен овчар и го попитал: „Защо си толкоз весел?“ Овчарят му отговорил: „Понеже днес Господ ще ми дойде на гости, заклах едно агне да го гостя.“ – „Господ агнета не яде, то е заблуждение на твоя ум“ – възразил Мойсей и си тръгнал. Обаче на овчаря станало мъчно, той бил убит духом. Като стигнал Мойсей на Синайската планина, забелязал, че Господ е недоволен от него, дето е направил голяма погрешка, и той се върнал при овчаря да му съобщи, че Господ ще му отиде на гости и ще яде от неговото агне. Като казал на овчаря какво му поръчал Господ, взел да наблюдава скришом какво ще стане. По едно време вижда, че овчарят заспал спокойно, а от Небето слиза огън и изгаря агнето. Става овчарят и казва: „Колко съм радостен, че Господ слезе и изяде агнето!“

И когато Истината слезе във вас, нейният огън, Любовта, ще направи жертвоприношение угодно Богу. Това е реалният свят на Истината; за някои

той е нереален, но има много (не са един-двама, нито десетина, а с хиляди по целия свят), които познават тази Истина – тя трябва да се насажда още дълго време. Виждате колко са хубави тия цветя пред вас – жълтички, червенички, синички – и ги откъсвате, но разбрали ли сте смисъла им? Казвате: „Туй цвете мирише много хубаво“ – какво означава тази миризма? Тя показва голямата тъга на цветето; от неговата скръб се образува нектарът, предназначен за вашия живот. Има хора, които сред богатството си казват: „Няма Господ“, но щом изгубят богатството си или здравето си, или общественото положение, стегне ги Господ – започнат да миришат: „Има Господ.“ Богатството би убило техния ум и Господ като им го отнема, те започват да гледат правилно на нещата. Това, което виждате на Земята, е нещо преходно, то не е реално; млади, красиви момиченца – мине ли известно време, почнат да се бръчкат лицата им и донякога станат стари баби; питам де отидоха ония момиченца, от които по-рано толкова много се възхищавахме? Също и с момците: де се дяна тяхната левентност? Вие още не познавате себе си; когато научите закона на Истината, той ще ви даде власт над материята, за да разбирате нейните вътрешни съчетания и да усъвършенствате вашия Живот. То е законът на движението – човек да се видоизменява постоянно и да премине от временното към вечното, за да разбере неизменяемата същина на Истината.

Хората казват: „Христос се роди и проповядва Истината“ – нека видим каква е тази Истина. Христос иска да внесе бодрост във вашия ум, да ви даде подтик към една мисъл, да влезете в свръзка с Божествения свят – вие всинца сте вечно свързани с Бога. В света вие имате приятели и ако тия приятели по някой път се показват безчувствени, то е по причина на вашите отношения, дължими на невежеството. Павел казва:

„Бог презираше хорското невежество и остави хората да вървят в своя път, но сега ги вика да се изпълни законът.“ Какво трябва да направи майката, която е повикана също да изпълни закона? Най-първо трябва да роди добри и умни деца – това е нейната задача. Някои жени се оплакват и казват: „Защо съм жена?“ – кой тогава трябваше да бъде на тяхно място питам аз. Мъжът трябва да приготви този материал на мисъл, воля, характер, да го предаде, а жената да роди.

Хората търсят в света удобства, но те трябва да разберат онзи съществен закон, който съществува и в музиката – за миньорната и мажорната гама. Господ е поставил някои на миньорна гама, турил ги е в бемол – в скръбта, в тъгата, в дълбочината на чувствата; други е турил на мажорната гама, турил ги е в диес, в плиткостта на Живота, понеже нямат дълбочина на чувствата. В един танц или марш какво може човек да види? Танцуване, маршируване и... умора. В тъжната песен няма да се движите, ще мирувате и ще разсъждавате; при миньорния тон Господ ви е създал да мислите за онзи свят, а при мажорния – за този свят. По някой път искате да вземете чужда роля: „Ама може ли религиозни хора да играят?“ Може да играят, но каква игра? Давид, като носеше ковчега, скачаше и жена му казваше: „Виж, какво се кълчиш пред целия израилски народ!“ – „Защо да не скачам пред Господа?“ – ѝ възрази той. Господ не ни е ограничил, Той ни е дал велика Свобода да вършим Добро и зло, но Доброто в известни отношения може да бъде зло. Ама ще кажете: „Как може да бъде това?“ Ето мъж и жена живеят много добре; Христос, от своя страна, казва: „Раздай имането си“; мъжът в желанието си да изпълни учението на Спасителя иска да раздаде имота си, но жената му казва: „Какво си полудял, искаш жена ти и децата ти да останат нещастни ли?“ – „Ама аз искам да изпълня Божия закон.“ – „Аз пък не искам този закон.“ Нямах право да раздавах имота

на жена си и децата си, той е техен; имаш сто хиляди лева, раздели ги братски поравно между теб, жена си и децата си и само дела, който ти се пада, имаш право да раздадеш; с техни пари нямаш право да правиш помен на Господа – то е Христовият закон. – „Ама аз имам право.“ Нямаш право, кой ти даде това право? Жена си откъде я взема? Не от краката, а от ребрата ти Господ ти я е направил другар и ти нямаш право да я изтезаваш.

Това сега, разбира се, изнася на жените и те си казват: „Тъй, тъй!“ Никога не разглеждайте въпросите от ваше гледище, а от взаимно гледище. Във всемирния Живот има много възможности: в сегашния живот сте мъж, но в друг може да ви направят жена и обратно. Ако в този живот напишете: „Никаква свобода на жената не давам“, във втория живот, когато ви направят жена, ще изпитате сладостите на това законоположение. – „Не е хубав – ще речеш тогава – този закон“, ама ти си, който по-рано го написа. Мъже, поставете добри закони, защото втори път, като жени, ще бъдете под тяхната сила. Разбира се, не само мъжът пише закони, но и жената пише такива и сами си създават ограничения едни на други. Много жени са написали лоши закони в своите дъщери и синове – да мразят бащата: „Баща ви е нехранимайко, вагабонтин.“ Такива закони не пишете, защото Баща ви е само един; този мъж или тази жена е станала оръдие на Божествения Дух, за да се облече във форма една идея, и когато се оплаквате, вие роптаете против Господа. Не бива да изменявате основните черти на възплътената във форма идея. В сенките може нещо да промените, да ги направите по-светли или по-тъмни, но главното, което олицетворява Божествената идея, трябва да остане.

7 май 1916 г., София

ИСТИНАТА

МИЛОСЪРДИЕТО

„Около деветий час на деня той във видение видя ясно ангел Божий, който влезе при него и рече му: Корнилие. А той погледна на него и уплашен рече: Що е, Господи? И ангелът му рече: Твоите молитви и твоите милостини възлязоха на помен пред Бога.“

Деяния на Апостолите 10: 3-4

Може да си зададете въпроса каква връзка има между Корнилия и неговото видение и нас, които живеем в XX век – хора с напреднали идеи, хора културни, с критически умове, които претендираме, че сме овладели природните сили. Всякога трябва да имаме предвид следующата мисъл: нашите възгледи и теории, нашето обяснение за Живота не представлява действителния свят така, както той е всъщност – това са само наши схващания за света. Всъщност какъв е светът реално, това е една енигма, която и милиони години да живеем на Земята едва ли ще я разгадаем.

Цитираният стих има отношение към индивидуалния живот на човека. На Земята, в сегашната фаза на развитието си човек има трояко отношение, има три длъжности: към себе си, към ближните си и към Бога. Когато говорим за човека, трябва да се запитаме дали става дума за индивидуалния му живот, дали за живота, който се проявява при отношенията му с неговите близки, или пък за Живота, който се проявява, когато сме свързани с Бога. Защото във всяка от тия три гледни точки светът има различен изглед.

Ако потърсим как съвременната наука разглежда Живота, ще видим, че тя има следующото схващане: личният или индивидуалният живот не може да се продължава след смъртта; животът е складиран вътре

в тялото и е само едно негово произведение; мисълта е произведение на мозъка и следователно, когато тези органи се разрушат, и животът, и мисълта изчезват. Тъй говори съвременната официална наука, такива са нейните възгледи. Според нея мисълта е продукт на мозъка, но от чисто философско гледище в света има органи не само за произвеждане на енергия. Ако Животът произхожда от клетките на тялото и ако мисълта действително е произведение на мозъка, както твърди науката, тогаз нейните заключения са прави. Но ние имаме три вида органи и три вида функции: органи, които произвеждат енергията; органи, които отпускат енергията, и органи, които предават енергията. Ако вземем един снаряд в съвременен бойно оръдие и този малък удар, който възпламенява взривното вещество, питам оръдието създава ли някаква енергия? То само пропуска и направлява енергията. Оръдието не е създавало взривното вещество, предназначението му е само да освободи тази енергия, която чрез известно изменение на молекулите вътре във веществото разширява техния обем и така създава взрива. Има и други органи, които предават енергията. Да кажем, че имаме една призма, която, поставена под слънчевата светлина, пречупва лъчите и от това се образуват известни краски; питам призмата ли създава краски? Не, тя само пречупва лъчите; ако призмата се счупи, краски пак си съществуват. Тъй и енергията на човешката мисъл си съществува и след като мозъкът се разруши. В този смисъл можем да кажем, че мозъкът е един уред, чрез който Божествената мисъл, първоначалната Божествена енергия се пречупва и се проявява във вид на съзнание и мисъл. Следователно мозъкът не произвежда мисли, той е само орган за предаване на мисълта, а Божествената мисъл продължава да си съществува и след като се разруши този орган.

И тъй, ние се намираме в един Божествен свят, където има известни органи, които не се развалят. Ние знаем, че на физическото поле има известни съединения, които претърпяват изменения, но във висшите светове или в първоначалните висши състояния на материята има съединения, които не се изменят. Аз ги наричам устойчиви съединения – първоначални типове, от които съвременният свят е създаден. Този свят в своето външно проявление ние го наричаме физически, т.е. в него няма това високо съзнание, както в разумния Духовен свят. Например пръстите ви нямат тази чувствителност като вашия мозък или ушите ви нямат тази чувствителност да възприемат светлината като вашите очи. На какво се дължи тази чувствителност на очите? Разбира се, на този въпрос могат да се дадат разни отговори, но все трябва да приемем едно твърдение, от което да започнем своите съждения. В математиката има една аксиома, която казва: две линии, които са равни на трета, са равни и помежду си; с други думи, всякога трябва да имаме едно положение, една мярка, с която да започнем. Тази чувствителност зависи от човешката душа.

Аз нямам сега време да ви разправам какво нещо е душата. Човешката душа е нещо обширно, тя се проявява както единично в човека, така и колективно. Всъщност душата е една, Животът е един, но хората, които не разбират тази философска мисъл, ще имат много криви понятия, когато казвам една или много души. Също както говорят например за жълъда: жълъдът е един, но когато го посадим, образува първо един разклонен стрък с три клона, после отгоре се образуват още три, докато се разклони все повече и образува хиляди индивидуални листа и жълъди. Едно същество, което няма понятие от същината на жълъда и гледа дървото, ще разглежда листата като отделни индивиди; всички обаче

произхождат от и са в жълтда – в това зърно. Това зърно е Бог. Създайте условия и посейте това зърно в себе си и то ще ви разкрие всички дарби, всички тайни и чудеса. Туй зърно, този жълтд може да се намали, може и да се увеличи, може да се превърне на един бук, мечка, кит, човек, Ангел. Това семе е вътре – то е едно и същевременно е много. Така че, нещата могат да се събират и разпръскват, зависи от гледната точка; ако гледаме отгоре, нещата са много, но ако стигнем до дънера, ще видим, че всички се крепят на него. Тъй трябва да гледаме и на всички хора: за мен някои са като листа, някои – като клони, като корени, като семена, като незрели плодове. Разбира се, вие, които принадлежите към листата, не можете да разберете моята философия, защото животът ви е кратък – живот от шест месеца. Когато дойде пролет, ставате хубави, прекрасни, а щом дойде есента и падне сланата, повяхват и казват: „Свърши се вече нашето.“ Един ден бурята ще скърши клончетата от вашето дърво, най-сетне и цялото дърво ще се повали. Но и тогава там, в почвата, остава един жълтд, който носи Живота и казва: „Аз имам силата да ви възкреса“ – и той пада на земята, изсмуква соковете ѝ и възкресява всичките. Тогава къде е крайт на нещата? Този процес е постоянен, край във вечността няма. Когато листата паднат на земята, да не мислите, че е дошъл крайт на целия свят. Да не разсъждавате като Настрадаин Ходжа, който казал: „Когато жена ми умре, половината свят умира, а като умра аз, всичкият свят умира.“ Този свят може да умре, но онзи, Божественият свят – ни най-малко. Защо претърпяваме умиране, защо нашият свят не е свършен? Дойдем ли до едно място, трябва да се преобразим в нова плът, за да ни се даде нов подтик за работа на душата.

Корнилий не е бил прост човек; по мое схващане той трябва да е имал дълбоки познания, бил е посветен,

защото Господ на глупави хора не се явява. Ще бъде глупаво един велик музикант да свири на глух човек и да го пита какво е разбрал; глухият ще му отговори: „Само виждам, че мърдаш пръстите си напред-назад“; музикантът ще му каже: „Ти си глупав“ – и двамата са глупави. Или пък представете си художник, който е нарисувал хубава картина, показва я на сляп човек и го пита: „Как ти се вижда?“; слепият отговаря: „Имам пред себе си едно платно, което на места е малко грапавичко, купил си го отнякъде“; художникът ще му казва: „Ти си простак, нищо не разбираш.“ И двамата са простаки: единият – затова, че не вижда, и художникът – затова, че не разбира, че онзи човек няма условията да го разбере. По същия начин, когато едно Висше същество дойде при нас, трябва да имаме възможност да разбираме вътрешната същност на нещата. Аз съм чел много философски трудове, всеки ден ги преглеждам и понякога се хващам за корема от смях: някои философи приличат на слепия, работят пипнешком и пишат така: „Този свят е едно платно с грапавини, с малко страдания, а всички хора са глупави.“ Прав си, му казвам, но тези заключения са само твои. Светът е повече от едно платно, повече от тези издатини и вдлъбнатини; трябва да има Светлина в очите, ушите, в ума, във всичките мозъчни центрове на човека, във всичките му сили и способности, за да разбира той нещата. И онзи, който разбира света, трябва да е живял дълго време, с един живот човек не може да разбере света. Какво можете да разберете в един живот от двадесет, тридесет, петдесет, сто години – при сегашните условия на света каква философия можете да научите? Постоянно ще четете във вестниците коя армия побеждава, колко хора са унищожили румънците, колко пленници са хванали българите, какви изобретения са направили германците. Например германците изнамерили 42-

сантиметрови оръдия, французите подготвяли 52-сантиметрови, американците пък – 54-сантиметрови; германците имали толкоз целелини, французите – толкоз аероплани; питам каква философия ще научите от всичко това.

Има закони, които регулират нещата. Стават войни, за които си има причини. Кой са причините, когато стане някоя буря и се вдигне прах във въздуха? Учените казват, че някъде въздухът се е нагрял повече, някъде – по-малко и са се образували течения. Защо въздухът трябва да се нагрива и защо трябва да се изстудява, не може ли без това? Не може. Ще кажете, че това е зло, защото някои бури събарят къщи. Да, но в същото време бурите ще донесат влага, ще пречистят въздуха и прочее, т.е. ще допринесат на растителното царство повече полза, отколкото вреда. На какво се дължи една война? Това е буря в Духовния свят, която трябва да освежи хората. След тази буря народите ще станат много умни, ще се явят писатели, които ще разсъждават много умно. Сега виждаме само злините, но след петдесет години ще дойдем и ще видим последиците. В Божествения свят всички неща се използват, нищо не е случайно. Когато убият на бойното поле, трябвало е да го убият; на когото запалят къщата, трябвало е да я запалят; на когото отсекал крака, трябвало е да го отсекал. Има статистика, която доказва голямата закономерност в събитията; има закони, регулиращи явленията в Живота, които ни се виждат случайни – например колко кораба трябва да потънат и колко трябва да се построят за десет години, кога ще настъпи периодът с най-голям брой потъвания, а после – периодът с на най-малък брой потъвания; или пък да вземем пожарите: колко къщи трябва да изгорят всяка година; после да вземем ражданията и умираанията: колко души трябва да се родят и колко трябва да умрат

всяка година. Не само това, но аз например имам съчинението на един математик и същевременно – астролог, който правил изчисления по следния начин: в десет английски града изследвал броя на родените момчета и момичета в течение на десет години и след това успял математически да определи с погрешка само от един процент колко момчета и момичета ще се родят във всеки един град през следващите години. Някои отиват в изчисленията си много по-далеч и познават, да кажем, кои билети ще спечелят в следващото теглене на една лотария, която се тегли четири пъти на година. Значи има един закон, който регулира нещата. Това е нова наука, която има дълбоки и разумни основи.

Сега, вие се почесвате по тила; това почесване може да няма наглед никакъв смисъл, обаче аз знам защо става. Или пък някой си е забъркал работата и си туря показалеца на челото над веждите; на този човек се казва: „Не си пресметнал добре и затова си забъркал работата“ – трябва да пресмятате внимателно. В тази лаборатория над веждите има складирано онова, което ви трябва; там е вашата библиотека, където ще намерите книгата, еди-коя си страница или еди-кой си член от закона, който ще ви осветли. Някои имат обичай да си стискат главата, обаче със стискане врата не се отваря, а само орехи се чупят. Човек трябва да има ключа, за да отвори вратата на познанието.

И така, трябва да живеем разумно. Има много написани книги по въпроса какъв е Разумният Живот. Това е ваша работа – трябва да живеете тъй, както вие схващате нещата, защото ученик, който няма свое разбиране, никога няма да разбере онова, което учителят му преподава.

Сега ние се намираме в следното противоречие. Има една легенда, че Господ първоначално създал двама души на Земята, но те не могли да се разберат,

намразили се и затова ги турил в две най-отдалечени едно от друго места в пространството, за да не се виждат. Но те се затъжили един за друг, започнали да се обичат и за да се съединят, тези две души направили мост и този мост е Млечният път. Значи има път, по който хората могат да се разберат – това е Млечният път на Хармонията, на Любовта. По него слезе и Христос.

Някои питат какво нещо е Ангел, аз пък питам какво нещо е човек. Старите индуси са определили човека като същество, което мисли; а какво нещо е Ангелът? Ангел на санскритски означава *служител*, но означава още и *огън пламтящ*, а също така и *любов*. Любиш ли, Ангел си; ако не любиш, човек си. Но казвам на някой: „Ти не си Ангел, а си един от онези души, които не са се разбрали със съседа си, поради което Господ ви е приковал някъде в пространството и нямате мост да се съедините.“

Петър на санскритски значи *дух (Pitar)*; всъщност на Корнилия му казали: „Иди при Духа, Той ще ти каже всичко.“ Петър на старогръцки значи *камък*. Има живи камъни – само Духът може да бъде жив камък. Под *камък* Христос разбира нещата, които в себе си са неизменяеми, Божествени, разумни.

Корнилий е трябвало да се моли – ето една задача. Мнозина не знаят още да се молят; някои казват: „Какво трябва да казвам на Господа, Той не знае ли?“, други питат как трябва да се молят. Ако питате някой теософ, той ще ви каже: „Аз съм Бог, няма за какво да се моля, а ще разсъждавам“, философът пък казва: „Аз ще размишлявам.“ Но молитвата е необходима – тя е дишането на човешката душа, тя е общение между Бога и човешката душа. Когато Бог говори, ти ще мълчиш и ще слушаш внимателно като ученик и когато Той спре, ще ти каже: „Искам да повториш това, което ти казах.“ *Думата молитва*

значи да се качваш и слизаш. Има някои хора, които вечно говорят; те са бърберици – и когато спят нощем, пак бърбят, а тогава те трябва да мълчат. Какво е спането? Ще ви кажа: когато спите, Господ ви преподава уроци – понеже сте изолирани от външния свят, от близки, от къщи и прочее, тогава Господ може да ви разказва. Когато човек се събуди, Господ ще му рече: „Повтори каквото ти казах“; какво ще повтори, ако не е чул и разбрал добре Божиите заповеди? Ще набие жена си, ще понатупа децата и цял ден ще бъде неразположен, защото не е разбрал урока, не е разбрал смисъла на Живота за този ден.

Когато един Божествен пратеник дойде от Небето при нас, той иска да ни каже, че без Чистота никога няма да видим Бога, без Святост няма да Го разберем, без Доброта и Любов, без Милосърдие и без Правда няма да Го почувстваме. Трябва да разберем какво нещо е Любовта. Някои казват: „Ние разбираме Любовта“; някои от вас, вярвам, я разбират, но трябва да я разберете повече. Любовта винаги носи след себе си омраза: ако обичаш Доброто, ще мразиш злото; ако обичаш злото, ще мразиш Доброто. Следователно Любовта сама по себе си не може да разреши въпроса и да донесе спасение на хората, ако не е придружена с постоянно отбягване на нейната противоположност. Тогава кой ще спаси света? Ангелът на Любовта, придружен от Ангела на Милосърдието. Само в Милосърдието няма сянка, само в Божественото милосърдие няма раздвояване – трябва да се учим на закона на Милосърдието. Затова дойде този Ангел при Корнилия – да го научи на закона на Милосърдието. И когато хората в света се научат да бъдат милосърдни и приложат Милосърдие навсякъде, тогава всички ще се примирят. Истината прави човека свободен, учи го кое е Добро и кое е зло, кой е глупав, кой е мъдър, но тя няма в себе си

елемента да примирява хората; и Любовта сама не може да примири нещата. Божественото Милосърдие е ключът, който примирява Правдата с неправдата, Мъдростта с глупостта, Доброто със злото, за да не се карат в нас. Казват за някого: „Той е добър, не мога да го търпя; той е глупав, не мога да го търпя; той е лош, не мога да го търпя.“ Светът не е лош, лошо е нашето разбиране за нещата; ние сме лоши в себе си, а светът е много добър. Душата, която мразите, се мъчи, страда, тя е прикована някъде в Небето.

Сега, някои казват: „Ти никога няма да се спасиш, вечно в пъкъла ще стоиш.“ Аз пък питам кой от тези философи е съветник на Господа, че да знае какво мисли Той. Те са като глухия, който слуша великия музикант, и като слепия, който пипа платното на великия художник. Те ли са хората, които ще ни покажат пътя на Спасението, пътя на новата цивилизация? Не са те. Това е онзи Ангел, който слезе да ни научи на Милосърдие – Христос; в душата на Христа има Милосърдие и самоотричане. Понякога вие казвате: „Ние сме много просветени, затова ще се скрием, за да не ни демагнетизират и да не ни ограбят“; не, отворете вашите каси, вашите сърца – всичко отворете! Не се свивайте в себе си като охлюва, който си показва рогцата и после пак ги прибира – трябва да напуснете вашите черупки. Аз не говоря на охлюви или на миди, аз говоря на хора, които се питат: „Какъв е смисълът на моя живот, какво е моето предназначение, какво трябва да направя?“ Отговарям: трябва да научите Божественото милосърдие. Колкото пъти съм говорил за Милосърдието, всякога ми се гневят и ми казват: „Ти ни мислиш злото, не ни разбираш“; аз ви разбирам, разбирам, че обичате Истината, Правдата, но още не съм срещнал между хората милосърден човек. А в Милосърдието е спасението – това е Христовото учение, това е бъдещата култура.

След тази война Милосърдието ще дойде. Инвалидите, които ще бъдат милиони, с мисълта си ще създадат едно ново течение – те ще питат: „За какво беше всичко това, защо се бихме, ако не за да изправим старите грешки?“ Днешните народи, които воюват, са културни, не са варвари и те ще размишляват върху този въпрос. Те са само свадливи като мъже и жени. Жената не може да търпи мъжа си, защото погледнал към друга някоя жена – как можело той да гледа друга! Тогава трябва да бъде сляп, за да не гледа. Мъжът от своя страна също се кара на жена си, когато тя погледне към друг мъж.

Някои казват, че Христос, когато дойде, ще оправи света. Христос сега идва, за да внесе Новото учение на примирение между хората, учението на Милосърдие към всички без разлика – както при Корнилий. И когато ние започнем да се молим и да правим добри дела, тогава Господ ще ни изпрати при този Петър – при Духа. И Духът ще ни донесе Радост и Веселие, ще ни разкрие великите задачи. Духът ще направи Млечния път в нашата душа и ние ще пътуваме от слънце на слънце, от планета на планета и ще видим колко велик е Господ. Първо ще се отправим към най-близката звезда, после, след като преживеем там, ще отидем на други звезди. За всички ви там има велики блага, велико бъдеще, само ако прегърнете Милосърдието. Сега какво очаквате? Да дойде Христос да ви спаси. Аз знам, че Христос най-малко по сто пъти ви е изваждал от земята; много пъти сте се хвърляли във водата и Христос ви е избавял.

Много ясно е какво става сега в света – това е ръката Божия, която работи, Господ формира нов свят. Какво ще стане с България? Положението на България, както и на всички народи в Европа, ще бъде много по-добро, отколкото е сега. Когато един

шишкав човек с дебел корем, тежащ сто и петдесет килограма, заболяе от тифус и отслабне до петдесет килограма, казват: „Горкият човек!“ – всъщност той сега стана човек, а по-рано не беше. Тази война ни лекува от една подобна болест – всички народи са болни и Господ ще ги излекува. Тези, които сега умират, пак ще възкръснат, тъй както листата, които капят, новият жълтъд пак ще възкреси и ще ги извика към живот. Нищо не се губи в света, външната форма не е причина на вътрешния Живот – както Господ живее, така и ние ще живеем с Него. И в този свят трябва да се стремим да бъдем добри слуги и добри синове, да работим честно, та като се върнем при Него, да каже, че сме изпълнили Неговата воля.

Сега, някои казват: „Няма да видя Господа“ – всеки ще Го види. Когато отидем при Него, Той ще ни каже: „Защо опозори своето име, защо уби брата си, обезчести сестра си? Ще се върнеш пак.“ Господ няма да ви говори троснато, представям си какво ще ви каже – Той ще ви погледне сериозно и ще ви каже кротко: „Много съжалявам, синко, че никак не си разбрал още Моето милосърдие. Върни се сега пак на Земята, за да научиш Милосърдието, върни се да покажеш на хората какъв съм аз. аз съм Бог на Милосърдието. Те мислят, че Съм жесток, немилосърден, всички се оплакват от Мен и ме компрометират, а това не е добро.“ И когато хората видят милосърдния човек, ще кажат: „Ето един, който ходи по Бога.“ А сега хората казват: „И тези, набожните, също се карат“, затова аз не питам сега дали си набожен, а питам дали си милосърден. За някого може да се каже, че е учен, но Милосърдие няма – уж е умен, а казва на ближния си: „Ти си глупав, не мога да те търпя“; за друг може да се каже, че е добър, обича, но Милосърдие няма.

Една дума искам тази сутрин да остане във вас – думата *милосърдие*.

През 1875 г. в Чикаго един господин доял кравата си на светлината на свещ, животното я ритнало, сламата се запалила и по-голямата част от града изгоряла. Имало милиарди долара загуби. Когато наближил пожарът към дома му, един богаташ казал на едного, който бил там: „Ще ти дам двеста хиляди долара, ако изнесеш касата ми.“ – „Поврага“ – отговорил онзи, бягайки, за да спаси живота си, защото огънят идел подире му. Така богатият американец бил принуден да бяга без богатството си. Сега някой ще каже: „Аз да бях, че да ги взема тия двеста хиляди долара – цяло щастие!“ Да, но огънят иде подир вас. Не са парите, които украсяват Живота. А Чикаго, който загуби толкова след този голям пожар, сега има по-великолепен изглед. И сега войната носи същото в света – върху развалините ѝ ще се съгради една много по-велика култура.

Сега, ако разберете Духа на Милосърдието, който Господ ви праща, ще разберете Неговото учение.

17 септември 1916 г., София

ТИ ЗНАЕШ

*„И рече ми: Сине человечески,
могат ли тези кости да оживеят?
И рекох: Господи Иеова, ти знаеш.“*

Иезекиил 37: 3

„Могат ли тези кости да оживеят?“ Може да се запитате каква тайна се крие в това изречение. Ще си кажете: „Ние сме запознати с тези кости, колко пъти сме ги варили, колко сме ги виждали по гробищата – кост е това.“ Но тези кости, за които аз ще ви говоря, никога не сте ги виждали. Това, което мислите, че виждате в света, е толкова вярно, колкото състоянието, когато човек сънува например, че е богат, а щом се събуди, нищо не е останало от богатството. Господ пита пророка: „Тези кости могат ли да оживеят?“ Костите в този смисъл представляват един скверен живот, живот в потенциално състояние; в религиозен смисъл мъртвите кости означават живот без движение. Ще запитате може ли живот без движение; в метафизичен смисъл това значи безсъзнателен живот. Всяка кост живее индивидуален живот и ако някой я премести и пораздвижи, тя ще си каже: „Слава Богу, че се намери някой да ме премести.“ Костите представляват израилския народ, разпокъсан от лошия живот, и понеже няма единство между отделните личности в него, те са мъртви. Костите представляват човека след смъртта му. Те са единственото нещо, което остава непроменено; според окултистите вътре в тях е скрит новият Живот и когато човек дойде отново на Земята, ще вземе онова, което е скрито в тях – ето защо пазим костите на своите близки. Някои казват: „За мен е безразлично какво ще остане след смъртта ми“, но вън от своите кости, човек е нищо.

ТИ ЗНАЕШ

Сега, човек трябва да се научи да мисли философски, да гледа на всичко като на нещо неизбежно, необходимо, а не като на проста случайност. Например от геометрията се знае, че най-късото разстояние между две точки е правата линия, която представлява движение в една посока; тя е сбор от много точки, т.е. много движения, които я образуват. Следователно нашата мисъл може да се движи само по една права линия. Ако си представим, че живеем в една точка и мисълта ни се движи все по права линия, тогава нямаше да имаме никакво понятие за света – човек би казал, че вън от правата линия нищо не съществува; затова има същества на Земята, които имат понятие само за едно нещо. Но когато точката се движи, образува права линия, която е жива, и ако един ден реши да измени посоката си по своя перпендикуляр, тя ще образува плоскост; плоскостта е образувана от милиони прави линии. Тъй че, има и други същества, които разбират, че светът се движи не само в една посока – по дължина, но се движи и по широчина; такива понятия има например охлювът, за който съществуват само две измерения. Разбира се, и плоскостта е жива, защото в Природата всичко е живо; и ако тя се придвижи, ще намери друго измерение – височината, и тъй ще се образува куб. Вие сте същества с три измерения и философите мислят, че вън от трите измерения нищо не съществува, обаче има същества, които се движат в още по-високи измерения. Ако кубът се придвижи в друго, четвърто направление, то и целият свят ще се раздвижи и ще се образува тесаракт; този четвърти перпендикуляр се движи по посока, която не можем да си представим.

Следователно преди да може да разбира нещата, човек е като една мъртва кост, т.е. той е същество от едно измерение; Господ пита: „Тези същества могат ли да се изменят и да образуват същества от две и три

измерения?“ И каза Господ: „Пророкувай!“ – само когато човек започва да говори, само тогава започва да разбира нещата. Първият човек е бил без кости, а сегашният е същество с кости. Всеки човек е една кост; под думата *кост* се разбира нещо, което е съществено и неизменяемо у човека, което може да се тури в действие, да се организира. Мойсей е казал, че първоначално Господ е направил човека от пръст – тогава човек е бил способен да се движи само в една линия; когато човек е бил направен от кости, дадена му била способност да се движи в три измерения, но тогава още е бил мъртъв; едва след като Бог му вдъхнал в носа, оттогава човек започнал да мисли – затова днес дишаме през носа и само тогава мислим. Например у една жена се явява мисъл, че мъжът ѝ не я обича, което значи, че тя върви по права линия; в този случай тя трябва да се спре и да образува една плоскост в мислите си – само тогава ще се разбере с мъжа си. Иначе и мъжът, и жената ще вървят по права линия и няма да се срещнат. Когато Мойсей поиска да види Господа, Той му каза: „Лицето Ми не можеш да видиш, но ще видиш само една част от Моята дреха, иначе ще изгориш“; философски това значи: понеже живее в света, човек не може да разбира нещата, затова вижда само една част от него.

И така, за да изменят състоянието си, костите трябва да се умъртвят. Тези кости бяха мъртви, но само Бог знае дали могат да придобият по-висок живот. Щом начене да им се говори, те започват да се събират, да образуват мускули и нерви, но все още не могат да мислят; за да започнат да мислят, трябва да дойде Дух от четирите ветрове, от четирите страни, т.е. трябва да съществува четвърто измерение. Докато живее в три измерения, човек не може да разбере какво значи духовен живот; съвременните хора мислят, че със смъртта се свършва светът – така мислят

и жабата, и охлювът, и човекът. Ако отида на лозето да копая, ако работя ден, два и свърша работата, това не значи, че животът се свършва. Да се свърши светът, значи да се свърши Животът; това са мисли на един охлюв, на една мъртва кост – това е съвременната философия. Когато започнат да се движат, тези кости казват: „Нашата работа се свърши“, т.е. свърши се положението ни като кости на полето; но след това те започват съзнателно да се движат.

Съвременните хора могат да се оприличат на героя от следния анекдот: българин, на име Стоян, тръгнал за града да продава едно магаре; градът бил далеч, затова той спрял на едно място да си почине, вързал юлара на магарето за ръката си и заспал. Немирни деца видели, че спи, отвързали юлара от главата на магарето и взели животното. Когато се събудил с юлар в ръка и видял, че магарето липсва, българинът си казал: „Ако съм Стоян, изгубих магарето; ако не съм Стоян, спечелих юлара.“ Животът е магарето, но ако аз не съм, това е един юлар. Юларът означава човек да живее с мисъл, вътре в която да няма никакво съществуване.

Господ казва: „Тези кости ще оживеят.“ Когато пророкът говори, това е Духът Христов. Понякога и вие може да сте изпадали в такова състояние на вцепенение, когато човек мисли, чувства, но не може да даде знак, че е жив; съзнанието може да съществува вън от света, но да се движиш, значи да живееш. Когато човек се събужда сутрин, той се раздвижва и заживява, а когато говори разхвърляно и разсеяно, човек е една мъртва кост. Това е една малка аналогия: нашите мисли може да са разхвърлени като тези кости, може да плачем и да казваме: „Какъв смисъл има животът?“ – човек се намира в положение на пророка, на когото мислите са като мъртви кости. А Господ казва: „Сине человечески, твоите мисли може

ли да живеят по полето?“ – тогава човек започва да разсъждава за смисъла на Живота и отговаря: „Ти знаеш, Господи!“ Когато човек мисли, че Господ знае, тогава Той му казва: „Говори!“ Когато Господ изпратил Мойсей при фараона, той не искал да говори, понеже пелтечел; тогава Господ се разгневил и казал да дойде брат му Аарон; и за да накара Мойсей да говори, Аарон отстъпил мястото си Мойсею. Всеки е Мойсей и Аарон, т.е. душа и Дух – така човек ще избави себе си. Някой път душата се обезсърчи; например мома се разочарова от някой момък, отчайва се, захвърля всичко, става мрачна и казва: „Свърши се моят живот.“ Всеки от нас е излъгана мома или момък – това е грехопадението. Когато дойде дяволът, хората се увлякоха по него и после човек остана нито с дявола, нито с Бога. Господ пита пророка: „Може ли тези мъртви мисли, желания и действия да оживеят?“ – пророкът казва: „Ти знаеш, Господи.“ И след като Духът дошъл, костите станали едно велико войнство.

Сега, за да могат да се определят, нещата трябва да имат качества в себе си. Съвременните физици казват, че електричеството има две течения – чрез въздуха и чрез Земята: когато има движение отгоре, трябва да има едно движение отдолу. Следователно у човек, у когото няма кости, Божествената мисъл не може да работи. И понеже тази сила е Живот в скрито състояние, това движение трябва да излезе вън от костите. Човешката мисъл не спада към триизмерните неща; чувствата спадат към четвъртото измерение, мислите спадат към петото, а съзнанието – към шестото измерение. Един ден, когато бъдем между Ангелите, те ще ни учат на тези измерения. Ние живеем в три свята, а според кабалистите, има общо десет свята – човек живее в третия свят, а Бог – в десетия; това е една велика философска мисъл. След

като сме живели милиони години, ние сме дошли едва до третия свят, а още много години са потребни, за да дойдем до десетия свят.

Прелестта на света е в това, че е безпределен и няма да дойде ден, когато човек ще каже, че всичко знае. От тази гледна точка във всичко има съзнание; например в един камък има съзнание на камък; цвете, охлюв, човек, Ангел – всичко живее със свое съзнание. Човек разбира това, но нека се опитаме да влезем в общение с някое дърво например; за нас то е дърво, но си има свой живот – то мълчи, не говори, но знае всичко, защото го е научило, когато е било горе на Небето. Затова дърветата сочат нагоре – когато човек се качи горе, тогава ще научи всичко. Съвременните учени разглеждат една ябълка от какви химически елементи се състои, но в нея има нещо, което те не могат да открият. Животът не се състои само от тези елементи, а има и нещо друго, което трябва да се изучи. Например едно време се мислеше, че електричеството може да се пренася само по жици, а днес вече се знае, че може и без тях.

Има два свята – физически и Духовен; човек е както в Духовния, така е и във физическия живот. Хората вървят от горе на долу. Днес мислят, че културата върви от долу на горе, но аз оспорвам това и казвам, че ябълката се храни не толкова от соковете, колкото от Слънцето; например в продължение на няколко години едно дърво нараства на тегло до двадесет килограма и всичко това то е взело не от Земята, а отгоре. Ние всичко вземаме отгоре, т.е. отвътре – от един свят, който е много по-широк от външния. Можем да го уподобим на един конус с върха надолу – върхът е външният, а основата е вътрешният свят; ако човек бъде поставен на върха, той ще каже, че вътрешният свят е по-малък, а всъщност не е така.

Който се е решил философски да изучава религиозните въпроси, трябва да е много спокоен.

По времето на един от турските султани се навъдили много дембели; един ден той пожелал да разбере кой от всички е най-голям дембел и заповядал да запалят зданието, в което били те. Уплашени от пожара, всички дембели се разбягали, а само двама останали вътре. Когато видял, че пожарът се усилва, единият се обърнал към другаря си и го запитал какво да правят; оня му отговорил: „Как не те мързи да говориш?“

Когато на човек е определено да умре, той ще умре където и да е. Например един богат французин искал да освободи сина си от фронта и с много пари успял да го настани в тиловата част, но и там, макар запазен от куршумите, синът му бил убит от граната, която паднала наблизко... Често пъти хората се плашат от епидемии. Човек не трябва от нищо да се плаши, защото може да умре от страх. Например чумата тръгнала един ден за Багдад; среща я един човек и я пита къде отива. – „Отивам в Багдад да взема хиляда души.“ Чумата пристигнала и в Багдад умрели двадесет хиляди души. Когато се връщала, среща я пак същият човек и я запитва колко души е взела. – „Двадесет хиляди“ – отговорила тя. – „А защо ми каза, че само хиляда ще вземеш?“ – „Останалите деветнадесет хиляди умряха от страх.“

Човек трябва да е внимателен в живота си. Един пътник си купувал билет за влак на Горна Оряховица, но не му стигнали тридесет сребърника да го доплати; той се помолил на един адвокат да му послужи, но оня отказал и видял как пътникът се принудил да върви пеша. Същият този адвокат един ден се озовал в Лондон и когато тръгнал да се връща, забелязал, че не му стигат тридесет сребърника и не могъл да си купи билет – платено му било със същото. Това показва, че каквото правиш, това ще ти се върне. В този случай човек е една суха кост и трябва да отвори широко кесията си и да помогне на всеки, който има нужда. А днес, при това избиване на хора, някои трупат

богатства; Бог държи сметка за това нещо и казва, че парите трябва да оживеят. Под *пари* се разбира всичко, с което може да се помогне – и знание, и чувство, и желание. В нас трябва да оживеят и нашите мисли и чувства; затова Господ казва на всеки: „Говори на себе си, говори на твоите мъртви мисли, желания и действия!“ – така в тях постепенно ще се забележи някакво движение, някакъв живот. Има ли майка, която да носи детето си и да не страда? Страда, но затова пък в нея се образува нов живот. Щом дойде Духът, тогава човек ще разбере защо е тук, на Земята, и ще види колко е хубаво да живее, да страда и да умре, да излезе от този свят и да живее в друг, където хората ще се разбират помежду си. Ние, днешните хора, сме от първо, второ и трето измерение, защото у нас няма постоянна Любов, а само временна. Любовта в нас трябва да оживи душата ни, да укрепи сърцето и Духа ни. Така казва Христос: „Ако съм с Господа, и в ада ще ми е добре, но ако съм без Него в Рая, защо ми е той?“

Нека Господ бъде с нас; а Той е в нас и с нас. Когато Господ ни каже: „Говори!“, ние трябва да говорим. Ние искаме да изправим света, както изправяме себе си, но само Разумният Живот изправя човека. Всяка мисъл, дори и добра, ако не може да се употреби разумно, е лоша мисъл и обратното. В съвременната наука има много такива примери: например въглеродният двуокис, който задушава хората, за растенията е приятен и необходим – дава им въглерод за храна, а се отделя кислород. Така че, едно нещо за нас е вредно, а за други е полезно. Дай греховете си на растенията, а вземи от тях чистото. Следователно човек не трябва да се оплаква. Така казва и Писанието: „Дай си греховете на Господа“; когато Господ вземе греховете ни, Той пита: „Тези кости може ли да оживеят?“

И така, всеки трябва да си каже: „Господ Иеова казва всички мисли и желания, всички кесии да се отворят за нашите ближни.“

1 октомври 1916 г., София

ПОРАДИ РАДОСТТА

„Жена, кога ражда, на скръб е, защото е дошъл часът ѝ; а кога роди детето, не помни вече тъгата си, поради радостта, че се е родил човек на света.“

От Йоанна 16: 21

Това е един от обикновените стихове – стихове, от които всички жени се страхуват; и понеже се страхуват, често искат мъже да станат. Също и синът, когато иска бащата да му плаща, той се поставя в положението на слугата и казва: „Защо баща ми плаща на слугата, а не и на мен, аз също му работя.“ Там е злото на света, това значи неразбиране на собственото положение. Така е не само между жените и синовете, но и между хората от всички професии: метачът иска да стане стражар, стражарят иска да стане пристав, приставът иска да стане началник, началникът – министър, министърът – министър-председател и т.н. – вечен стремеж. Това не е лошо. Христос употребява този стих, за да изрази една велика идея; Той казва: „Една жена, кога ражда, на скръб е.“ Защо се ражда тази скръб? Заради човека, който се е заченал у жената – чрез човека, заченат у нея, тя ще стане човек. Както Адам роди жена, така жената ражда мъж; от костта на Адама Господ направи жена, а от един малък зародиш жената ражда мъж; законът за подобие то съществува – роден си, ще раждаш. У вас трябва да се яви една велика идея.

Съвременният век е век на бръщолевене, говорене и т.н. Всяко нещо трябва да се постави на мястото си; когато детето бръщолеве, то е на мястото си, защото се учи. Когато някой се учи да свири на цигулка например той дълго време ще скърца по

струните и това е необходимо, обаче ако се яви да дава концерт някъде, ще го изпъдят – той трябва да скърца във някъде, докато се научи, а после може да влезе в залата да свири. Раждането в този смисъл може да се уподоби на една музика, защото самото зачатие започва от един малък зародиш. В съвременния живот е трудно да се говори по тези въпроси, защото умовете на хората са много изопачени, ние сме изгубили първоначалния смисъл на нещата. Съвременните хора казват, че когато ражда жена, все едно че ражда магарица; когато Христос влезе в Йерусалим, яздеше на магарица. Магаре и свиня са символ на изопачени неща; защо свинята и магарето са такива прозаични формули? Магарето е едно от най-скромните, най-работните животни, много го бият и когато зареве, казват: „Реве като магаре.“ Трябва да се разбира първоначалният, вътрешният смисъл на нещата; ние мислим, че разбираме нещата. Например, когато ражда жена, това е Дух на Живот, това е един принцип; когато роди, жената се радва, че човек е дошъл на света. В Божествения свят жената е носителка на Божествените мисли и от тази гледна точка всеки може да бъде бременен.

Един българин ми разказваше как е станало неговото обръщане: „По време на турската война¹⁷ ме нападна един ден една тъга, не мога да се събера в кожата си, ще се пукна. Започнах да се разхождам. По едно време слушам, че в една шатра пеят песента „Широк е пътят в света“. Изведнъж една светлина дойде в ума ми и тогава разбрах смисъла на живота.“ Душата на този млад човек е била бременна, родила в шатрата и тогава в нея настанала Радост.

Христос казва на учениците си: „Вие имате скръб, защото е заченато нещо у вас.“ И Христос трябваше да умре. В света има раждане и смърт; когато човек слиза от Небето на Земята, той се ражда.

Интересен е процесът на зачатие: когато се зачене човек, той е във високите кръгове на Божествения свят, след това душата започва да слиза, минавайки девет кръга за девет месеца, т.е. за всеки кръг по един месец. На детето му трябва тридесет и шест седмици, които правят девет месеца, или 362 880 минути, или 21 772 800 секунди. *Девет* показва, че когато човек слезе, трябва да воюва на Земята, трябва да води борба, трябва да е в движение – 9 е числото на Марс. Тридесет и шест седмици е числото на прогреса, на еволюцията. Тези числа показват колко време е било необходимо в миналото на човека, за да зачене. Било е време, когато на човек, за да се роди, е отнемало двадесет и един милиона години, след което периодът се намалил; вторият период е траел 962 880 години, третият период – 6048 години, четвъртият период – 252 години, петият – 36 години, а шестият, сегашният, трае девет месеца. Когато зачене, жената съдържа в себе си всички тези периоди и ако те се наблюдават, може да се разбере от кои души е нейното дете, през кой период е минало, какъв човек е бил в миналия си живот и т.н. Някои питат: „Какво е моето дете?“ Ако човек наблюдава, ще може да определи какво ще е неговото дете; това може да се познае на майката през периода на бременността. Например някои бременни страдат, искат да откраднат нещо, отчайват се, искат да се самоубият и т.н. – тези им състояния показват, че такова е било тяхното дете. Често пъти майката казва на детето си: „Моето ангелче“ – не е Ангелче то. Детето и майката са тясно свързани помежду си и понеже в миналото тя го е развалила, сега то иде у нея, за да го поправи; то казва: „Ще се родя от теб и ще ме поправиш.“ Често пъти хората се лъжат, че по любов се женят, а щом заченат, помятат детето си и тогава скръбта е вечна. Когато една жена помята, скръбта не се маха от нея, а когато ражда, скръбта ѝ

се премахва – това е закон. Докато една мисъл, едно желание, едно действие не се реализира, не можеш да се освободиш от техните последствия, следователно каквато и мисъл да дойде, т.е. каквато и да се зачене, трябва да се реализира. Както и да философства човек, този закон царува, той е закон на Свободата.

Господ е дал на човека Свободата да прави всичко, което намисли, но за всяко нещо ще изпита последствията. Ако Господ е слаб, Той и не би ги допуснал тези неща, но като силен и всемогъщ Той в края на краищата всичко Сам ще поправи. Някои питат как ще ги поправи. Ще накара хората да раждат; например някой замисля нещо, но започва да се крие – това показва, че той е човек от ада, от мястото на страданията. Ще каже някой: „Аз принадлежа към еди-коя си църква, вярвам в Христа.“ Що е вяра? Тя е символ на света, извор на Живота. Ако тази вода постоянно тече и не се впрегне в някоя воденица, тя няма да принесе никаква полза. Ако тази вода пада от високи гори и хълмове, тя събаря, отнася много неща, разравя, с една дума – носи почва за един бъдещ живот, но ако се употреби в добър смисъл, тя ще бъде полезна. Душата най-напред минава през минералното царство, след това – през парата и водите, после – през областта на зародишите, и най-после Господ ѝ дава сама да сее. Най-напред ѝ дава минерали, течности, пари, води и семена; след това минава през областта на огъня, за да се пречисти; после минава през отражението, после – в атомната област, след това минава през гъстата материя. Така душата минава общо през десет сфери и затова детето носи на майка си велико богатство. В този смисъл майката е една голяма лаборатория, в която влиза едно велико богатство от онзи свят.

Аз искам да размишлявате философски, разумно да схващате нещата, да разбирате вътрешния смисъл

на Живота. Някой казва за другото: „Наддумах го.“ Например един българин се хвалил, че знаел добре турски; един ден се срещнал с един юзбашия, заговорил се с него и по време на разговора го набил. Когато го запитали защо направил това, той отговорил: „Наддумах го.“ Когато детето иде, ние трябва да разбираме високия смисъл на това идване, а сега за какво се радва майката? Радва се, че синът ѝ ще стане знаменит. Въпросът е дали майката е извършила Волята Божия да се роди едно дете, а какво ще стане от него, е второстепенен въпрос. Христос казва: „Когато се зачене това дете, майката ще скърби, но когато се роди, тя ще се радва, защото Господ ще го отгледа.“ Майката казва, че тя е отгледала детето си, но аз не съм видял нито една майка да е сторила това. Например квачката отглежда пиленцата си, храни ги, докато са още съвсем неспособни сами да се грижат за прехраната си, но щом поотраснат, тя ги изоставя и започва да ги кълве; значи в тази кокошка е имало едно същество, което я карало да гледа тези пиленца. Това, което застава майката да отглежда детето си, е Господ, който е в нея. Един баща казал за сина си: „Ако не ми беше син, досега щях да го изпъдя.“ Истината е, че Бог обича децата и Той застава родителите им да ги гледат. В стиха Христос взема образа на една нормална жена, която е заченала, върви по Божествения закон, в който тя има скръб. Но казва Христос: „Аз ще си отида и вие ще се възрадвате.“

Ще ви дам един пример, който ще обясни отклоненията, които стават в света. От един знаменит германски проповедник се заинтересувала млада мома; тя посещавала редовно всички негови проповеди, станала много ревностна привърженица на учението му, докато най-после проповедникът се оженил за нея и казал: „Намерих една работничка, която ще ми помага.“ Но след като се оженили, тя му рекла:

„Досега аз играх роля, отсега нататък ти ще играеш такава“; така тя започнала да иска всякакъв вид удоволствия и се отказала от предишните си интереси. Проповедникът започнал да се отчайва; всъщност, когато се оженил, той заченал и започнал да страда. Обърнал се към Господа с молба да го избави и един ден, когато чел Писанието, срещнал стиха: „Вие, жени, подчинявайте се на мъжете си.“ Проповедникът се зарадвал, започнал да се кара с жена си, набил я, а тя също се нахвърлила да го бие; и когато взаимно се набили, и двамата родили.

Мнозина отиват при Христа, докато се оженят, а след това Му казват: „Сега искаме пари, богатство, къщи.“ Тогава Христос отваря другата врата и казва: „Вие, жени, подчинявайте се на Бога, защото Бог е глава и на мъжа, и на жената.“ Сега, като ви наблюдавам, виждам, че понякога раждат мъжете, а понякога – жените; едни скърбят, а други се радват. Нека всички раждат, само че да раждат навреме, а не недоносчета; нека всяко заченато нещо, когато се роди, когато се осъществи, да пренесе Радост. Затова в религиозния живот човек трябва да прави избор.

Някои мислят, че щом се обърнат към религията, ще станат светии. Младеж, на име Йоан, се влюбил в една религиозна мома, но един английски реформатор го посъветвал да не я взема за жена и му казал: „Тя с Христа може да е добра, но не и с теб.“ Младежът го послушал и след време се оженил за друга една жена, която цял живот го измъчвала; но тогава Йоан казал: „Аз ще изпълня Волята Божия, ако ще тази жена и сто пъти да ме влече за косите из къщи.“ По същия начин много от вас сте влекли Христа за косите из къщи и когато отидете на Небето, Христос ще каже: „Това е моята добра, отлична жена, която ме влече за косите.“ Бих желал Христос да не е само едно прозвище и да очаквате да Го видите на Небето. Къде е Небето? В началото Бог създаде Небето и Земята.

„Жена, кога ражда, на скръб е.“ Това е законът за очистиране на човешката душа. Скръбта е Земята, а Радостта е Небето; скръбта всякога носи след себе си Радост, а Радостта всякога носи след себе си скръб – този закон е неизменяем, скръбта е сянка на Радостта. Христос на Небето е велик с това, че носи греховете на всички хора; Той пренесе греховете на цялото човечество не само на времето си, но и днес Той носи човешките страдания. Човек, който не може да носи страдания, е една муха, амеба, микроб, а човек, който съзнателно страда, е велик човек, макар и да е прост. Всеки, който страда и носи мъжки страданията си, е Христос на Земята; жена или мъж, който страда най-много и носи своето страдание най-леко, е Христос. Небето и Земята са в нашия ум и сърце; когато умът ни е развален, няма Земя и Небе. Казват, че Бог е създал Небето, а Земята е била неустроена и разрушена. И затова Бог шест периода е строил света, за да създаде тази голяма земя – жената; колко много е бърбила тя, колко много огън е хвърляла, докато се укроти! Човек трябва да се роди, а раждането става само в един Божествен организиран свят.

„Жена, кога ражда, на скръб е“ – казва Христос. Когато стане въпрос за раждане, няма мъж и жена. Едно време мъжът е раждал, а днес, именно след Христа, жената ражда – затова трябва да ражда добре. Законът на раждането подразбира следното: когато влезе в почвата, този малък зародиш започва да събира всички мисли и чувства и да се образуват ред тела, ред светове, на които човек става господар. Когато зачене, майката трябва да следи как работи Бог; раждането прилича на един велик художник, който работи и след като свърши работата си, излага картината си, за да представи на хората тази велика идея. Защото всеки ден, всеки час, всяка минута и секунда човек трябва да внася нови мисли, а когато не приемаме нещо ново,

започваме да скучаем. Следователно майката заедно с детето си минава през висшите светове. Има майки, които при зачеване са радостни, защото чувстват връзката между себе си и детето.

Сега окултистите представят разни теории за раждането на човека, но мнозина могат и да грешат. Някои твърдят, че когато се спуска една душа, веднага се намира майка на това дете; след това трима от неговите ръководители обикалят света, после потопяват душата на детето във вода на забвение и най-после го донасят на майката. Това обикаляне по Небето не е така лесно, на всяка стъпка има препятствия и затова човек трябва да намери пътя. Тримата ръководители, които донасят детето, остават с майката и ако тя го пази, те ѝ съобщават много тайни, научават я на много неща. По същия начин, ако човек запази своята мисъл, ще може да роди след време някаква велика душа. Човек не може да зачене едновременно много желания, но трябва да даде ход само на едно желание, а другите да се съединят в едно и да служат на главното желание; така е и с мислите: всички малки мисли трябва да се съединят и да образуват една голяма. Човек трябва да има една мисъл, но да е добра; например човек отглежда много прасета, само че по-добре да е едно, но добро. Прасето е символ на желание; ако е едно, то е благородно и разумно желание. Казват за някого, че е едно прасе в Астралния свят; след време той ще се роди във вашите сърца и умове, ще го видите в себе си и тогава ще се зарадвате, защото той ще внесе у вас и Небето, и Земята. Заедно с него ще влязат и Ангели, и Архангели, и Херувими и други Велики същества.

В Христовата църква законът е такъв, че едни са на Земята, а други са на Небето. Когато са отворени прозорците на Небето, от Земята може да се слуша какво се говори там; а може и от Небето да се слуша

какво се говори на Земята. Вашата скръб е, че сте заченали едно дете и нека тази скръб е за Радост. Може човек да страда интензивно, може да се отчайва дори, но нека си каже: „Заради това Божествено дете, което нося със себе си, човек трябва да страда!“ В Писанието се казва: „Когато ние, мъртвите, възкръснем“, а аз казвам: „Когато ние, живите, родим“ – това значи човек да живее в желанията си, в мислите си, в идеите си. И всяка мисъл, която иде, е един Ангел, изпратен от Бога. Човек не трябва да се сърди на мисълта и желанието, които причиняват скръб, защото тя ще роди Радост и тогава човек ще си каже: „Животът има смисъл.“ Когато Христос роди, Той изпусна Духа Си и на света настана тъмнина – Славата Му беше толкова велика, Светлината Му беше толкова голяма, че светът потъмня. И нашият свят ще потъмнее, а ние ще влезем в онзи свят, където ще видим какво в действителност е светът. Човек трябва да познава това преживяване и само с това ще познаем вътрешния смисъл на Живота.

Някои ще се запитат как ще ги познаят на Небето. Човек трябва да има признаци. Веднъж известната певица Аделина Пати¹⁸ отишла в Ню Йорк, но се случило така, че парите ѝ свършили и един неин познат ѝ изпратил превод до Нюйоркската банка; директорът на банката я попитал с какво ще удостовери своята самоличност. Тя нямала друг документ, освен своя глас, и започнала да пее. Щом я чул, директорът веднага дал разпореждане да ѝ отпуснат преведената сума.

Когато отиде на Небето, човек трябва да занесе своята Божествена мисъл.

8 октомври 1916 г., София

ПРИЛОЖЕНИЯ

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

¹ Всички библейски текстове, цитирани в началото на беседите, са приведени в съответствие с Виенското издание на Библията от 1885 г., с което си е служил Учителя Беинса Дуно.

² *Человѣкъ* – до реформата през 1945 г. в българския правопис са употребявани ѣ (е двойно), както и ер голям или ер малък в края на всяка дума, завършваща със съгласна.

³ В досегашните публикации на беседите от поредицата „Сила и Живот“ датите до 31 март 1916 г. са посочвани според стария стил на летоброене по Юлианския календар, използван дотогава в България.

⁴ *И в беспорядке есть порядок* (рус.) – и в безпорядъка има порядък.

⁵ *Страдивариус*, Антонио (1644–1737) – прочут италиански майстор на цигулки, живял в Кремона; на цигулка, изработена от него, е свирел Николо Паганини.

⁶ *Херберт Спенсер* – или Хърбърт Спенсър (1820–1903) – английски философ и социолог, представител на социалдарвинизма.

⁷ *Източен въпрос* – проблем на международната политика, водещ началото си от превземането на Константинопол от турците през 1453 г., завършил частично с победата на християнските държави над Турция през Балканската война, 1913 г., и окончателно – с примирието в края на Първата световна война, сключено между Съглашението и Турция в гр. Мудрос на 30 октомври 1918 г.

⁸ *Обща война* – става дума за Първата световна война (1914–1918).

⁹ *Доктор Миркович* – става дума за един

от първите ученици на Учителя Беинса Дуно – бележития български възрожденец д-р Георги Миркович (1826–1905).

¹⁰ *Иван Кронщадски* – или *Йоан Кронщадски* (1829–1908) – руски православен свещеник със светско име Иван Илич Сергиев.

¹¹ *Русский человек живет задным умом* – руският човек живее посредством задния ум.

¹² *Дядо Радославов* – става дума за българския политик Васил Радославов (1854–1929), който през периода 1913–1918 г. е бил министър-председател на българското правителство за трети път.

¹³ *Тройното съглашение или Съюза* – още *Антанта* – коалиция между Англия, Франция и Русия, воювала в Първата световна война срещу т.нар. Централни сили, към които била и България. Италия, за която става дума, се намесва във войната на страната на Тройното съглашение на 23 май 1915 г., деня, в който е изнесена беседата „Новото основание“.

¹⁴ *Не само България решава дали да воюва...* – България се намесва в Първата световна война на 14 октомври 1915 г.

¹⁵ *Война между гърци и българи* – става дума за Междусъюзническата война през 1913 г. между България и бившите ѝ съюзници от Балканската война – Сърбия, Гърция, Черна гора и Румъния.

¹⁶ *Гладстон* – става дума за Уилям Гладстон (1809–1898) – английски държавник от Лейбъристката партия, обявил се енергично против турските кланета в България през 1876 г.

¹⁷ *Турската война* – става дума за Балканската война (1912–1913).

¹⁸ *Аделина (Адела) Пати* (1843–1919) – именита оперна актриса от италиански произход, пляла в оперните театри на Париж, Лондон и Ню Йорк.

РЕЧНИК НА ОСТАРЕЛИ И ЧУЖДИ ДУМИ

Алфа-Кентавър – двойна звезда от съзвездieto Кентавър, най-близката до Земята, отстояща от нея на 4,3 светлинни години.

Аршин (тур.) – дървена или метална пръчка за мерене на дължина, равна на 68,75 см.

Ахтапод (диал.) – октопод.

Баре, барем (диал.) – поне.

Бирбочуклия (тур.) – буквално *един път и половина*; идиом за много добре свършена работа.

Бърдо (ост.) – зъбчата част на домашен тъкачен стан, през която минава основата и вътъкът се набива в нея.

Ватала (ост.) – част от домашен тъкачен стан, където се поставя бърдото.

Ветва (рус.) – клон, разклонение.

Видиш, види (разг.) – вид метални закрепващи изделия за дърво, метал и стени.

Вилушка (рус.) – вилица.

Все-таки (рус.) – все пак.

Възрение (рус.) – поглед, мироглед.

Вътък (ост.) – нишки, които при тъкане се преплитат с основата на домашния тъкачен стан.

Гаваз, гавазин (тур.) – пазач, телохранилел.

Гагауз, гагаузин, гагаузи – туркоезично население с християнско вероизповедание.

Главоч (ост.) – попова лъжичка, ларвен стадий в развитието на жабата.

Гоен (ост.) – охранен, тлъст.

Гологан – някогашна монета от 10 стотинки.

Грош (ост.) – монета от 20 стотинки.

Гръцмул (ост.) – гръклян.

Гумно – равен участък с форма на кръг, където

житото се вършее с помощта на добитък; харман.

Гяур, гяурин (тур.) – неверник, друговедец, който не изповядва исляма.

Даалия, даалии (тур.) – турци от южните части на Родопите, които в края на XVIII и началото на XIX в. се занимавали с грабежи; кърджалии.

Дембел, дембелин (тур.) – ленив човек.

Джам (тур.) – стъкло.

Диканя – уред за вършитба, изработен от дъски с набити отдолу остри кремъчни камъни.

Динарий – или *пеняз* – римска сребърна монета.

Жидко (рус.) – течно.

Жила, жили (ост.) – вена, вени.

Запретено, запретявам (рус.) – забранено, забранявам.

Извержение (ост.) – отпаден продукт, изпражнение.

Иждивявам (ост.) – изразходвам.

Източник (рус.) – извор.

Кадия (тур.) – съдия.

Кираджия (тур.) – квартирант; наемател, който превозва товар с каруца.

Котерия (книж.) – група от хора, обединени заради користна цел.

Кошум (ост.) – ремъци за впрягане.

Краска (рус.) – цвят, боя.

Кривак – здрава тояга със закривен край.

Кросно (ост.) – обло дърво в долната част на домашен тъкачен стан, на което се навива основата на плата.

Купно (ост.) – вкупом, заедно.

Къпони (диал.) – везни, теглилка с две блюда.

Левит, левити – потомци на Левий, които изпълнявали помощна длъжност в древноеврейския храм.

Лествица (ост.) – стълба, стълбица.

Лозинка, лозанка (ост.) – клетва.

Малджия (тур.) – иманяр.

Манас (санскр.) – ум, всички ментални прояви на психичната функция в човека.

Меджидия (тур.) – стара сребърна турска монета със стойност двадесет гроша.

Миазъм, миазма (гр.) – болестотворно изпарение, зараза.

Миля (англ.) – мярка за дължина, равна на 1609 м.

Молчать, не рассуждать – буквално да се мълчи, да не се разсъждава – руски идиом, означаващ да се изпълнява безпрекословно.

Мющерия (тур.) – клиент, купувач.

Наиющявам, иющя (диал.) – напрашвам, праща.

Ничего (рус.) – нищо.

Нощви – дървено корито за месене на хляб.

Оглавник (ост.) – приспособление за водене на добитък, изработено от ремък, което се надява на главата му.

Огница (ост.) – треска, висока температура.

Опачен, опачина (ост.) – опак човек, опърничавост.

Орман-папаз (тур.) – горски поп.

Ортак (тур.) – съдружник.

Осел, ослица (ост.) – магаре.

Основа (ост.) – успоредно опънати нишки на домашен тъкачен стан, между които се прокарва вътъкът.

Остен (ост.) – тояга с метално острие за подкарване на добитък.

Пасом, пасоми (ост.) – хора под ръководството на духовно лице.

Петак (ост.) – медна монета от пет пари или две стотинки и половина.

Пехливан, пехливанин (тур.) – борец, силен човек.

Плата (ост.) – заплата.

Поврага (арх.) – не ме интересува, махай се, върви по дяволите.

Подразумявам (рус.) – подразбирам.

Подсирвам (диал.) – слагам сирище в мляко, за да стане на сирене.

Половница (диал.) – съд, побиращ половин литър течност.

Предсилка (ост.) – предпоставка, предикат.

Прибадам (диал.) – бода с игла, шия.

Прикя (ост.) – дар от невеста при женитба.

Прозелит (гр.) – новопокръстен.

Разница (рус.) – разлика.

Рандеву (фр.) – уговорена среща.

Ранец (ост.) – раница.

Рая (тур.) – немохамеданско население в някогашна Турция.

Резняк (диал.) – непрекипяло вино.

Салтамарка (тур.) – къса горна дреха, подплатена с кожа.

Самун (тур.) – кръгъл хляб.

Серева вълна (ост.) – неправа вълна, съдържаща секрети от мастните и потните жлези на овцете.

Серсем, серсемин (тур.) – глупак, малоумен.

Совалка (ост.) – подвижна продълговата дървена рамка от домашен тъкачен стан, чрез която нишка от въгъка се прокарва между нишките на основата.

Спастрям (разг.) – запазвам, спестявам, скътвам.

Сплювам се – изгнивам, скапвам се.

Трансмигриране, трансмиграция (лат.) – прераждане, превъплъщение.

Уд (ост.) – крайник, член, отделен орган от тяло.

Уславям (ост.) – наемам, спазарявам.

Флагрантен (книж.) – очевиден, съвсем явен.

Френци (диал.) – французи.

Хас (тур.) – боя, цвят.

Хлев (диал.) – кошара, обор.

Хомот (ост.) – дървено приспособление за
впрягане на рогат добитък.

Чам (тур.) – бор.

Чешит (тур.) – оригинал.

Чобан, чобанин (тур.) – овчар.

Чувство (ост.) – сетиво.

Чутура (рум.) – дървен съд за счукване на сол
или жито.

Шантан (фр.) – кръчма с певица.

Юзбашия (тур.) – военен чин в турската армия,
стотник.

АЗБУЧЕН ПОКАЗАТЕЛ

Абсолютното 97, 185, 342, 458

Аз, его, себе

– аз 247

– его 465

– **егоизъм** 19, 49, 63, 71, 72, 85, 159, 185, 327, 430

– **саможертва** 38, 43, 72, 73, 185, 274, 300

– **самообладание** 178, 215

– **самоотричане** 21, 103, 105, 116, 232, 244, 246, 253, 266, 267, 277*, 287, 311, 407, 458, 491

– **самосъзнание** 219, 292, 409, 411

– **самота** 25

– **самоубийство** 153, 192, 398, 420, 506

– **самоуважение** 178

– **самоунищожение** 204

– **самоусъвършенстване** 72, 381

– **своеволие** 192

– **своенравие** 238

– **себелюбие** 85

Активност 80, 99, 102, 345, 433

Анатомия 177

Ангел, Ангелски йерархии

– **Ангел** 10, 26, 27, 30, 43, 44, 75, 78, 82, 118, 122, 124, 127, 129, 130, 131, 136, 140, 165, 169, 173, 179, 180, 181, 188, 196, 208, 210, 212, 213, 219, 228, 242, 243, 247, 253, 269, 270, 274, 275, 277, 279, 281, 287, 294, 296, 297, 303, 308, 309, 311, 316, 322, 333, 335, 343, 351, 352, 353, 374, 378, 388, 393, 405, 414, 415, 438, 460, 461, 469, 470, 475, 482, 485, 489, 490, 491, 499, 500, 506, 511, 512

– **Архангел** 511

– **Херувим** 511

– **Сили** 316

Аромат 306, 309

– **благоухание** 53, 289

– **миризма** 37, 479

Астрален свят 210, 243, 310, 318, 319, 511

Астрално тяло 318, 319, 424

Астрология, астрономия

Вж. *Земя*

– **Алфа-Кентавър** 227

– **астрология** 329, 488

– **астрономия** 321

– **звезда** 108, 227, 341, 492

– **Луна, Месечина** 95, 108, 150, 211, 243, 244, 245, 246, 439

– **Марс** 329, 330, 506

– **Млечен път** 489, 492

– **небе** 108, 183, 198, 279, 319*, 341, 363

– **небесни тела** 198, 279, 290*

– **планета** 384, 492

– **Сатурн** 329

– **слънца** 311, 492

– **Слънце** 7, 8, 18, 22, 24, 25, 26, 34, 36, 39, 42, 46, 55, 65, 82, 95, 108, 211, 227, 228, 230, 244, 245, 246, 249, 282, 290, 297, 319, 339, 360, 363, 382, 387, 439, 441, 444, 456, 462, 463, 464, 483, 500

– **сфера** 246, 377, 507*

– **Халеева комета** 382

– **Юпитер** 329

Бдителност 221, 384*, 387*

* Страници и понятия, отбелязани с [*], не съдържат посочения термин, а негов синоним.

Безграничното, безпределното

199, 500

Безкористие 17, 277, 311, 367, 453**Безсмъртие** 133, 137, 151, 154, 203, 204, 213, 219, 388, 465, 469**Безстрашие** 235**Библия,
библейски личности и понятия**Вж. *Христос*– **Аарон** 499– **Авраам** 185, 298, 412, 440– **Адам** 95, 144, 145, 258, 318, 322, 323, 369, 465, 504– **апостоли** 54, 77, 78, 88, 135, 141, 160, 222, 258, 260, 262, 268, 285, 287, 297, 324, 366, 424, 430, 466, 469, 482– **Библия** 294, 298, 306, 412– **Битие** 94, 101, 144, 167, 244, 318, 461– **блаженства** 362– **Второзаконие** 325– **Давид** 185, 391, 392, 412, 460, 469, 470, 480– **Даниил** 412– **Ева** 98, 144, 145, 258, 369, 370, 405, 465– **евангелие** 8, 12, 48, 62, 91, 139, 152, 189, 207, 236, 237, 238, 242, 243, 246, 253, 271, 294, 299, 315, 336, 388, 442, 460– **Иезекиил** 225, 495– **Иеова** 495, 503– **Израил** 14, 480– **Илия** 19, 316, 421– **Ирод** 469– **Исаак** 185, 298, 398– **Исав** 398– **Исус** 7, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 26, 31, 35, 62, 72, 84, 109, 133, 143, 158, 163, 179, 189, 198, 200, 201, 207, 213, 225, 234, 255, 319, 321, 351, 356, 368, 369, 376, 422, 469– **Иудея, иудеи** 133, 182– **Йеремиа** 448– **Йерихон** 422, 423, 424, 427– **Йерусалим** 14, 422, 424, 429, 460, 469, 505– **Йоан** 7, 8, 21, 37, 41, 109, 133, 141, 143, 198, 236, 246, 248, 313, 356, 472, 504– **Йоан Кръстител** 179, 316– **Йов** 58– **Йон** 236– **Йосиф** 94, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107– **Каиафа** 469– **Корнилий** 482, 485, 489, 490, 492– **Лаван** 185– **Лазар** 321, 335– **Лука** 176, 379, 397, 422, 432, 460– **Матей** 62, 124, 161, 220, 289, 320, 336, 388, 410, 452– **Мойсей** 161, 278, 281, 282, 303, 316, 321, 325, 344, 422, 429, 435, 448, 478, 497, 499– **Натан** 186– **Никодим** 242, 332– **Нов Завет** 444– **Ной** 373, 374– **Павел** 54, 77, 78, 88*, 135, 141, 160, 258, 260, 262, 268, 297, 299, 304, 324, 366, 424, 430, 437, 466, 477, 479– **Палестина** 423– **Петър** 278, 279, 280, 281, 285, 287, 288, 299, 347, 489, 492– **Пилат** 7, 16, 17, 286, 469, 472, 473– **Писание** 12, 14, 20, 29, 63, 64, 65, 144, 151, 172, 233, 253, 257, 293, 323, 324, 326, 339, 390, 414, 437, 474, 502, 509, 512– **Послание към Галатяни** 239, 257– **Послание към Коринтяни** 45, 75, 356, 444– **предание** 58, 183– **пророк** 19, 186, 225, 236, 316, 377, 391, 412, 418, 422, 448, 495, 498, 499– **псалм** 412

– **самаряни** 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430
 – **Самсон** 362
 – **Сара** 298
 – **Соломон** 163, 185, 186, 384
 – **Стар Завет** 101, 281, 448
 – **Урия** 186
 – **фарисей** 161, 166, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 273, 452
 – **Яков** 185, 307, 318, 398, 399

Биология 145, 184*, 322

Битие 204, 452

Благо 25, 26, 30, 32, 42, 43, 65, 66, 73, 79, 87, 88, 90, 95, 97, 99, 103, 150, 153, 156, 172, 182, 185, 188, 212, 213, 255, 273, 314, 334, 349, 378, 411, 421, 443, 462, 474, 492

Благоволение 90, 96, 191, 273, 402, 407

Благодарност 44, 52, 58, 60, 61, 73, 87, 91, 92, 97, 123, 142, 161, 179, 180, 181, 188, 194, 195, 196, 233, 235, 249, 302, 340, 354, 364, 372, 385, 394, 407, 427, 441, 443, 458, 467, 474

Благодат 108, 313, 333, 445, 478

Благоденствие, благоприятност 11, 49, 50, 54, 55, 164, 213, 221, 404

Благодетел 430

Благоразумие, благообразие, благочестие 48, 106, 221, 224

Благородство 10, 17, 29, 69, 79, 80, 89, 98, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 111, 131,

132, 159, 172, 181, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 197, 235, 249, 263, 269, 272, 273, 274, 289, 298, 305, 309, 310, 330, 334, 338, 340, 344, 352, 353, 375, 398, 399, 439, 442, 443, 454, 457, 458, 511

Благословение 18, 20, 30, 43, 46, 105, 115, 135, 197, 233, 263, 285, 302, 304, 311, 312, 333, 339, 396, 404, 409, 411, 415, 417, 419, 420, 421, 429, 458, 467, 468

Благост, благосклонност 80, 81, 82, 84, 86, 88, 91, 92, 93, 120, 186, 224, 257, 268, 269, 278, 303, 448, 458

Благотворителност 456

Блаженство 60, 85, 204, 257, 269, 319, 362, 381, 422

Ближен 14, 22, 33, 35, 38, 56, 83, 91, 102, 118, 119, 126, 146*, 178*, 185, 273, 308, 335, 344, 355, 362, 366, 375, 376, 377, 422, 423, 426, 427, 447*, 482, 490*, 493, 495*, 503

Близост 26, 40, 47, 92, 121, 132, 156, 213, 226, 227, 241, 287, 317, 378, 382, 384, 453, 461, 464, 467, 469, 474, 476

Бог, Божественото 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 25, 26, 27, 28, 30, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 55, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 71, 72, 78, 79, 81, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 109, 113, 115, 117, 119, 121, 123, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 162, 166, 167, 168, 170, 172, 173, 179, 181, 185, 186, 187, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 219, 221, 222,

223, 224, 225, 228, 229, 232, 235, 236, 237, 238, 241,
242, 244, 245, 246, 247, 252, 253, 254, 255, 256, 257,
258, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 273, 274, 275,
276, 278, 279, 280, 283, 284, 287, 288, 289, 294, 296,
297, 298, 299, 302, 304, 308, 310, 311, 312, 313, 314,
315, 316, 317, 318, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 332,
333, 334, 336, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 346,
347, 350, 351, 354, 362, 366, 369, 375, 376, 377, 378,
379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389,
390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 402, 403, 404, 405,
406, 407, 408, 409, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417,
418, 419, 420, 421, 422, 426, 427, 429, 430, 432, 433,
437, 438, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448,
449, 452, 453, 454, 455, 457, 458, 460, 461, 462, 463,
464, 465, 467, 469, 472, 474, 476, 478, 479, 480, 481,
482, 483, 485, 489, 490, 491, 492, 493, 495, 497, 499,
502, 505, 508, 509, 510, 512

Вж. Христос

– **Аллах** 148

– **безбожник** 476

– **богове** 12, 311

– **богопознание** 207

– **Богородица** 179

– **богословие** 320, 328, 425, 426

– **Богочовек** 339

– **Божествен Дух** 46, 55, 140, 294, 298,
313, 329, 340, 444*, 450, 452, 481

– **Божествен свят** 47, 210, 212, 311, 404,
472, 475, 479, 484, 485, 487, 505, 506, 510

– **Божество** 212, 322, 411

– **Господ** 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20,
23, 25, 26, 28, 29, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 44,
47, 50, 52, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 70, 71, 73, 74, 83, 86,
87, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 97, 99, 101, 102, 104, 108, 110,
113, 116, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 127, 128,
129, 130, 131, 132, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 142,
143, 144, 145, 146, 154, 155, 157, 158, 159, 167, 170,
171, 173, 175, 179, 180, 181, 184, 187, 188, 190, 191,
194, 195, 198, 209, 214, 216, 217, 218, 222, 223, 224,
225, 226, 229, 230, 233, 234, 238, 239, 244, 246, 247,
251, 255, 256, 257, 261, 264, 266, 267, 268, 270, 271,

272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 282, 283,
284, 285, 286, 287, 288, 292, 293, 296, 302, 303, 304,
305, 307, 308, 309, 311, 312, 315, 316, 317, 318, 319,
321, 325, 328, 330, 332, 333, 341, 343, 344, 346, 348,
350, 351, 352, 353, 354, 361, 362, 373, 376, 377, 378,
379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 391, 392, 394,
395, 396, 404, 405, 417, 422, 426, 429, 437, 440, 441,
442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 452, 453,
454, 455, 456, 457, 458, 460, 461, 462, 464, 466, 467,
468, 469, 470, 472, 473, 474, 477, 478, 479, 480, 481,
482, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496,
497, 498, 499, 502, 503, 504, 507, 508, 509

– **набожност** 155, 165, 395, 456, 493

– **Отец** 10, 15, 20, 35, 109, 110, 113, 124,
152, 153, 159, 170, 188, 205, 222, 320, 323,
326, 328, 329, 333, 339, 379, 395, 405, 409,
442, 467

– **Свети Дух** 205, 320, 323, 328, 333, 395,
466

– **Син** 205, 320, 323, 328, 333

– **Син Божи** 109, 159, 318, 319*, 324*,
328*, 343*, 388, 389, 391, 395, 401*, 419,
444, 467, 470*

– **Троица** 45*, 205*, 212

– **Царство Божие** 16, 83, 92, 108, 160,
172, 193, 194, 226, 234, 264, 285, 286, 304,
330, 332, 343, 347, 354, 402, 403, 404, 405,
440, 449, 460

Богатство 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 28, 29,
32, 34, 39, 42, 43, 55, 56, 57, 68, 82, 83, 89, 103, 105,
109, 111, 116, 118, 119, 131, 143, 144, 153*, 160, 164,
169, 174, 188, 191, 192, 214, 219, 225, 234, 251, 252,
278, 282, 285, 302, 315, 351, 353, 357, 365, 366, 371,
378, 392, 393, 396, 401, 408, 414, 416, 423, 430, 455,
457, 465, 474, 478, 479, 494, 495, 501, 502, 507, 509

– **имане** 272, 348, 398, 480

– **имот** 38, 78, 144, 214, 398, 478, 480

– **съкровище** 29, 60, 83, 164, 191

Бодрост 39, 43, 317, 413, 430, 460, 479

Борба 54, 57, 148, 154, 159, 174, 192, 249, 285, 315, 327, 329, 407, 409, 433, 435, 438, 470, 471, 506

Ботаника 177, 279

Братство, брат 7, 14, 40, 81, 86, 88, 91, 92, 127, 160, 222, 229, 256, 289, 308, 311, 377, 401, 402, 404, 408, 409, 430, 481

Будност, пробуждане 81, 204, 334*, 410*, 411, 412, 413, 420, 442, 449, 465, 490, 495, 498

Букви 21, 45, 46, 209, 237, 243, 435

– **а** 170, 209, 435

– **в** 209

– **д** 45

– **е** 170

– **ѓ** 170

– **ж** 21

– **з** 209

– **и** 435

– **л** 243

– **н** 209

– **о** 209

– **п** 45, 209, 210

– **с** 243, 435

– **т** 435

– **у** 45

– **х** 45

– **ш** 435

– **џ** 46, 170

– **ѡ** 170

– **я** 170

България 30, 35, 70, 71, 78, 111, 167, 180, 192, 320, 353, 371, 372, 407, 426, 427, 492

– **българин** 19, 71, 92, 111, 147, 148, 153, 161, 165, 168, 175, 179, 192, 198, 214, 243, 291, 292, 312, 333, 353, 365, 406, 417, 418,

419, 421, 425, 436*, 439, 451, 468, 475, 477, 486, 498, 505, 508

– **български език** 7, 21, 24, 45, 166, 201, 209, 243, 462

Бяло Братство 331

Вдъхновение 198

Великодушие 235, 456

Великото 9, 10, 19, 21, 23, 26, 32, 55, 61, 68, 69, 74, 78, 79, 80, 83, 84, 85, 89, 90, 92, 93, 96, 99, 101, 103, 105, 109, 117, 120, 122, 123, 124, 126, 127, 130, 131, 133, 134, 135, 137, 138, 140, 144, 145, 149, 151, 157, 159, 161, 167, 171*, 173, 177, 179, 180, 182, 184, 185, 190, 194, 195, 198, 199, 201, 218, 219, 228, 235, 239, 242, 258, 261, 263, 273, 276, 283, 284, 299, 303, 305, 306, 315, 316, 317, 323, 324, 326, 328, 336, 338, 340, 341, 343, 350, 351, 352, 358, 361, 362, 369, 372, 377, 378, 388, 394, 395, 397, 404, 406, 409, 417, 420, 426, 427*, 429, 432, 456, 458, 460, 462, 463, 467, 468, 470, 477, 480, 486, 491, 492, 494, 499, 504, 507, 510, 511, 512

Веселие 24, 34, 64, 126, 144*, 145, 161, 233, 262, 285, 310, 312, 374, 430, 439, 442, 473, 478, 492

Вечност, вечното 27, 37, 83, 94, 96, 106, 143, 145, 146, 150, 153, 154, 156, 157, 159, 160, 198, 199, 200, 201, 203, 205, 206, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 226, 241, 251, 316, 327, 328, 329, 342, 422, 431, 433, 442, 462, 472, 479, 485, 491, 504, 506

Взискателност 86, 112, 178

Вибрация, трептение 11, 27, 151, 211, 212, 237, 263, 326

Виделина 40, 50, 187, 475

Видение 482

Висшето 11, 25, 33, 66, 100, 138, 140, 252, 258, 273, 280, 292, 293, 294, 332*, 384, 424, 445, 449, 456, 462, 465, 484, 486, 511

Власт 10, 16, 71, 110, 118, 222, 223, 229, 231, 232, 278, 334, 356, 367, 380, 391, 479

Влечение 89

Внимание, внимателност 25, 70, 86, 82, 92, 96, 115, 135, 171, 196, 212, 229, 276, 297, 379, 412, 434, 450, 488, 489, 501

Внушение 118

Вода 50*, 55, 66, 67, 79, 84, 87, 89, 100, 101, 106, 150, 151, 156, 201, 202, 203, 205, 206, 208, 210, 212, 213, 215, 233, 238, 250, 255, 264, 280, 288, 289, 295, 296, 298, 314, 332, 344, 347, 351, 358, 420, 466, 492, 507, 511

– **влага** 7, 99, 151, 268, 487

– **дъжд** 19, 238, 416, 441

– **езеро** 100

– **извор** 7*, 68, 89, 140, 156, 198, 210*, 212, 213, 238, 240, 241*, 243, 244, 250, 251*, 254, 255, 310*, 314, 411*, 428, 507*

– **Марица** 240

– **море** 17, 38, 163, 164, 196, 244, 253, 259, 261, 268, 313, 321, 440, 441, 462, 463

– **океан** 97, 99, 238, 244

– **река** 13, 38, 97, 99, 166, 212, 213, 215, 238, 240*, 242, 244, 313, 357

– **роса** 198

– **Темза** 313

– **течност** 46*, 181, 280, 337, 507

– **Червено море** 321

Война, воюване 31, 51, 53, 54, 76, 85, 93, 116, 145*, 153, 154, 160, 240, 255, 261, 304, 330, 348, 371, 372, 394, 404, 416*, 418, 442, 487, 492, 493, 494, 499, 501*, 505, 506

– **армия** 110, 417, 486

– **военачалник** 417

– **войник** 71, 417

– **генерал** 71, 274, 275, 362

– **жандарм** 71

– **оръжие** 27, 41*, 51, 54, 85*, 110*, 116, 118*, 120*, 132, 232*, 292*, 348*, 350, 435, 463*, 483, 487, 501*

– **офицер** 71, 362

Воля 31, 33, 37, 38, 40, 41, 47, 52, 57, 95, 117, 134, 135, 148, 149, 151, 154, 159, 162, 163, 166, 167, 169, 174, 177, 186, 192, 193, 205, 219, 221, 245, 247, 274, 312, 332, 346, 356, 357, 360, 361, 366, 379, 386, 388, 402, 415, 426, 428, 440, 444, 449, 477, 480, 493, 508, 509

Впечатление 179, 374, 412

Време 10, 11, 14, 23, 24, 27, 28, 53, 56, 61, 69, 84, 85, 92, 102, 104, 105, 113, 116, 121, 125, 134, 139, 143, 144, 146, 158, 162, 163, 177, 178, 179, 187, 188, 204, 210, 214, 217, 220, 225, 226, 227, 250, 251, 257, 262, 264, 272, 276, 284, 300, 303, 305, 306, 307, 309, 314, 318, 330, 335, 340, 342, 352, 367, 370, 371, 372, 379, 395, 411, 412, 413, 421, 425, 426, 429, 433, 453, 466, 470, 478, 479, 486, 504, 506, 510, 511

– **бъдеще** 17, 30, 42, 45, 59, 79, 80, 95, 97*, 103, 106, 107, 122, 123, 179, 182, 185, 186, 191, 193, 196, 197, 214, 215, 218, 258, 284, 296, 309, 326, 353, 362, 370, 378, 384, 416, 426, 428, 429, 433, 442*, 491, 492, 507

– **временното** 16, 60, 122, 199, 228, 467, 476, 479, 502

– **древност** 331, 420
 – **епоха** 123, 147, 245, 328, 384, 426, 467, 468
 – **минало** 45, 47, 52, 94, 112, 125, 179, 182, 184, 185, 218, 239, 240, 275, 276, 349, 414, 474, 506
 – **навременност** 169, 509
 – **настояще** 94, 179, 200
 – **преждевременност** 34, 183, 194, 209, 412

Вселена, всемир 39, 125, 140, 151, 227, 228, 257, 329, 481

Вселяване, възтъщение 160, 180, 184*, 205, 242, 341, 348, 359, 477, 481

Въжделение 462

Възвишеното 40, 99, 154, 178, 179, 185, 188, 193, 460, 461

Въздигане, възкачване, възлизане 14, 25, 92, 95, 130, 145, 153, 166, 191, 196, 167, 234, 244, 256, 273, 323, 327, 244, 357, 409, 435, 467, 482

Въздух 27, 38, 55, 82, 89, 129, 151, 154, 202, 203, 205, 210, 216, 232, 234, 244, 255, 261, 268, 487, 499

Въздържание 257, 268, 269, 408, 457*

Възкресение 11, 14, 16, 22, 25, 36, 37, 138, 139, 140, 150, 152, 153, 158, 160, 218, 231, 234, 242, 293, 316, 320, 322, 323, 324, 325, 327, 334, 335, 395, 405, 407, 441, 469, 470, 471, 485, 493, 512

Възможност 9, 21, 167, 218, 320, 481

Възпитание 37, 39, 57, 64, 79, 98, 99, 111, 121, 125, 149, 180, 191, 193, 194, 281, 288, 289, 290, 296, 299, 307, 339, 370, 430, 438, 440

Възраждане 130, 230, 231, 317

Върховното 203, 206, 259*, 399

Вяра 9, 14, 22, 35, 60, 66, 71, 78, 80, 84, 91, 97, 103, 105, 106, 107, 120, 122, 128, 136, 148, 164, 165, 166, 167, 168, 178, 180, 183, 185, 187, 219, 222, 236, 251, 253, 257, 258, 268, 269, 274, 275, 294, 299, 309, 311, 312, 323, 333, 344*, 346, 350, 354, 358, 368, 380, 382, 383, 401, 406, 407, 408, 413, 416, 418, 421, 436, 438, 490, 507

Вярност 40, 99, 102

Гениалност, гений 100, 180, 321

География*

– **Австралия** 416
 – **Америка** 31*, 111, 290, 295, 299, 320, 343*, 403, 425
 – **Англия** 9, 116, 191, 312, 329, 389, 488*
 – **Багдад** 501
 – **Балкански полуостров** 291
 – **България** 30, 35, 70, 71, 78, 111, 167, 180, 192, 320, 353, 371, 372, 407, 426, 427, 492
 – **Вавилон** 182
 – **Варна** 201, 333, 364, 383, 424, 453, 475
 – **Ватерло** 415
 – **Витоша** 166, 167
 – **Германия** 111, 116, 153, 312, 389
 – **Горна Оряховица** 501
 – **Гърция** 182, 300, 319, 327, 369, 371
 – **Европа** 113, 116*, 121, 182, 324, 363, 364, 434, 457, 492
 – **Египет** 95, 103, 106, 182, 184*, 204*, 214, 239*, 303, 331, 415

– **екватор, умерен пояс, северен**

полос, южен полюс 245

– **Индия** 182, 282, 292, 434

– **Италия** 371

– **Китай** 182, 416

– **Лондон** 9, 191, 313, 427, 501

– **Николаевка** 468

– **Нови пазар** 18

– **Ню Йорк** 118, 122, 263, 353, 512

– **Палестина** 423

– **Париж** 315

– **Персия** 182

– **Петербург*** 416

– **планина** 54, 78, 89, 156, 166, 198, 212, 213, 228, 259, 268, 327, 329, 349, 350,

– **река Марица** 240

– **река Темза** 313

– **Рим** 182, 189

– **Румъния** 371

– **Русия** 48*, 116, 167*, 312, 371, 397, 416

– **Сан Франциско** 406

– **Сливен** 395

– **Солун** 291, 418

– **София** 201, 300, 365, 383, 424, 455

– **Сърбия** 371

– **Франция** 111, 312

– **Чикаго** 494

Геология 321, 322

Геометрия 279, 330, 356, 496

– **диаметър** 436

– **конус**

– **кръг** 49*, 209, 232, 327, 329, 330, 436, 506*

– **кръст** 45, 46, 327

– **куб** 327, 496

– **линия** 45, 46, 183, 209, 329, 352*, 359, 363, 364*, 484, 496, 497

– **периферия** 260, 359, 464

– **перпендикуляр** 496

– **плоскост** 496, 497

– **призма** 351, 483

– **тесаракт** 496

– **точка** 496

– **триъгълник** 269

Геройство, герой 91, 235, 242, 319, 362, 369, 408, 409, 423*, 477, 498

Граматика 168, 170, 198, 200, 205, 279, 321

– **изречение** 200, 210

– **подлог** 200, 205, 210

– **синоним** 191, 427

– **сказуемо** 200, 205, 210

– **спомогателен глагол** 210

Грижа 59, 79, 162, 382, 421, 430, 440, 461, 508

Дар 79, 138, 139, 286, 255

Дарба 66, 78, 90, 118, 485

Движение 96, 99, 131, 135, 136, 139, 140, 142, 151, 154, 178, 198, 200, 206, 212, 219, 225, 227, 228, 236, 238, 242, 246, 250, 251, 254, 259, 260, 262, 279, 300, 301, 323, 327, 328, 329, 330, 338, 351, 358, 359, 367, 377, 382, 383, 384, 411, 436, 444, 457, 463, 464, 470, 473, 479, 480, 495, 496, 497, 498, 499, 502, 506

Девственост 372

Действие 14, 33, 37, 41, 42, 45, 49, 54, 56, 85, 86, 98, 99, 118, 130, 133, 137, 138, 149, 151, 152, 153, 162, 167, 169, 170, 173, 198, 208, 210, 214, 215, 225, 234, 239, 244, 245, 248, 252, 254, 257, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 267, 273, 301, 307, 324, 325, 329, 330, 346, 358, 359, 360, 364, 365, 367, 376, 377, 379, 381, 414, 416, 444, 445, 447, 453, 473, 476, 497, 499, 502, 507

– **акт** 44, 112, 237, 242, 292, 314, 410, 411

– **бездействие** 161

– **въздействие** 7, 118, 245, 281, 384, 414

– **дело, деяние** 39, 83, 120, 129, 180, 184, 218, 234, 235, 274, 313, 340, 385, 395, 423, 426, 429, 430, 456, 473, 492

– **начинание** 353

– **противодействие** 262, 326

Деликатност 52, 119, 183, 380, 413, 445

Дишане 154, 208, 261, 293, 316, 411, 415, 489, 497

– **вдъхване** 461, 497

– **дихателна система** 187, 202, 360, 411, 415

– **задушаване** 154, 502

Доблест 398, 407

Добро 10, 11, 12, 13, 17, 18, 24, 27, 30, 32, 39, 40, 44, 49, 50, 52, 56, 57, 59, 60, 61, 71, 72, 73, 74, 81, 83, 90, 100, 103, 104, 105, 106, 107, 115, 119, 123, 129, 130, 139, 144, 154, 155, 158, 160, 161, 163, 166, 167, 172, 174, 181, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 212, 213, 218, 220, 222, 231, 235, 251, 257, 258, 265, 266, 267, 270, 273, 277, 282, 284, 285, 287, 292, 297, 298, 303, 305, 314, 316, 319, 322, 339, 347, 348, 349, 352, 353, 354, 356, 357, 366, 368, 370, 371, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 396, 398, 408, 410, 413, 415, 420, 421, 422, 424, 428, 430, 432, 433, 436, 440, 441, 442, 447, 450, 455, 456, 457, 458, 466, 473, 476, 480, 481, 490, 491, 492, 493, 502, 509, 511

– **добрина** 56, 60, 233, 265, 348

– **добродушие, доброта** 17, 61, 89, 103, 106, 108, 153, 187, 280, 301, 461, 490

– **Добродел** 7, 8, 14, 15, 26, 28, 32, 68, 79, 82, 101, 106, 116, 196, 197, 231, 253, 270, 282, 302, 343, 351, 366, 391, 413, 414, 430, 471, 476

Доверие 412

Доволство, задоволеност 19, 69, 83, 87, 90, 99, 110*, 114, 118, 271, 315, 374, 400, 417, 474

Досетливост 199

Дух, духовност 21, 29, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 66, 82, 114, 122, 130, 135, 150, 153, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 172, 176, 179, 184, 185, 199, 200, 203, 204, 210, 212, 218, 219, 222, 223, 225, 229, 231, 233, 234, 235, 245, 250, 251, 257, 260, 261, 262, 268, 278, 279, 280, 285, 290, 292, 293, 294, 295, 299, 300, 306, 310, 316, 317, 318, 319, 323, 329, 330, 332, 345, 359, 360, 378, 380, 383, 398, 400, 401, 407, 410, 411, 414, 426, 433, 434, 438, 443, 444, 445, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 460, 462, 465, 466, 468, 472, 477, 478, 484, 489, 492, 494, 497, 498, 499, 502, 505, 512

– **Божествен Дух** 46, 55, 140, 294, 298, 313, 329, 340, 444*, 450, 452, 481

– **духове** 40, 42, 44, 69, 85, 122, 164, 175, 210, 224, 226, 229, 231, 232, 253, 254, 275, 299, 307, 330, 334, 347, 386, 389, 392, 393, 415, 418, 424

– **Духовен свят** 171, 203, 208, 210, 212, 242, 281, 292, 294, 297, 300, 301, 302, 306, 307, 310, 311, 318, 411, 413, 478, 484, 487, 500

– **Духовно тяло** 42, 43, 293, 424

– **Свети Дух** 205, 320, 323, 328, 333, 395, 466

Душа 14, 16, 21, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 47, 49, 51, 57, 59, 60, 61, 78, 79, 87, 89, 92, 94, 95, 97, 98, 103, 104, 105, 107, 112, 130, 131, 133, 134, 135, 137, 141, 142, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 153, 157, 170, 172, 176, 180, 182, 183, 184, 186, 192, 198, 199, 200, 201, 204, 205, 207, 208, 209, 212, 214, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 228, 234, 235, 245, 246, 250, 259, 260, 261, 273, 275, 276, 280, 281, 286, 287, 289, 290, 294, 296, 298, 307, 308, 309, 317, 324, 325, 326, 334, 338, 340, 343, 344, 348, 351, 352, 354, 362, 369, 372, 381, 382, 386, 388, 390, 393, 400, 403, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 417, 418, 419, 420, 422, 424, 425, 429, 431, 439, 441, 442, 444, 449, 450, 453, 455, 460, 461, 462, 464, 468, 469, 472, 484, 485, 489, 491, 492, 499, 501, 502, 505, 506, 507, 510, 511

Дълбочина 14, 38, 46, 61, 70, 83, 89, 105, 107, 108, 117, 122*, 135, 140, 148, 152, 156, 157, 158, 159, 166, 169, 173, 175, 180, 182, 183, 185, 190, 194, 199, 217, 219, 222, 239, 240, 241, 243, 246, 257, 258, 264, 276, 281, 288, 293, 294, 297, 300, 303, 307, 309, 310, 311, 316, 320, 331, 332, 338, 339, 341, 344, 345, 347, 354, 357, 359, 370, 397, 400, 402, 405, 413, 419, 422, 424, 442, 461, 463, 466, 472, 480, 485, 488

Държава, държавник 71, 179, 192, 301, 303*, 371, 415

Дявол 14, 17*, 29, 35, 36, 39, 53, 154, 156, 174, 175, 221, 223, 247, 253, 254, 261, 264, 270, 274, 275, 297, 299, 314, 315, 325, 328, 329, 333, 347, 353, 367, 377, 381, 382, 386, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 400, 408, 430, 446, 450, 453, 455, 456, 458, 499
 – **лукавия** 391, 392, 395, 447, 454
 – **Луцифер** 258
 – **Мамон** 403
 – **Сатана** 234, 392, 453

Еволюция 32, 108, 221, 226, 228, 242, 243, 245, 323, 329, 433, 438, 464, 475, 477, 506

Единство, единение 219, 235, 329, 461, 495

Език 7, 22, 59, 60, 75, 76, 77, 133, 137, 141, 152, 176, 195, 198, 199, 201, 206, 217, 218, 243, 262, 273, 279, 321, 346, 365, 384, 419, 420, 449, 462, 463
 – **английски** 200
 – **арабски** 176
 – **български** 7, 21, 24, 45, 166, 201, 209, 243, 462
 – **гръцки** 243
 – **еврейски** 176, 449
 – **санскритски** 50, 132, 166, 200, 489
 – **старогръцки** 489

Електричество 18, 225, 300, 301, 339, 358, 359*, 468, 499, 500

Ембриология 410

Енергия 22, 25, 98, 139, 151, 171, 339, 363, 411, 443, 453, 463, 483

Естественост 28, 98, 143, 187, 280, 290, 322

Етер 151

Желание 8, 17, 19, 23, 25, 29, 30, 31, 33, 38, 41, 42, 44, 47, 49, 50, 51, 56, 61, 66, 68, 70, 72, 75, 76, 81, 85, 90, 92, 93, 98, 99, 102, 117, 118, 120, 126, 127, 128, 132, 133, 136, 138, 141, 143, 144, 145, 149, 151, 153, 154, 158, 169, 207, 227, 244, 250, 251, 252, 253, 275, 278, 280, 281, 282, 284, 287, 288, 299, 303, 310, 311, 312, 313, 318, 325, 327, 328, 331, 338, 339, 340, 351, 352, 353, 356, 357, 360, 364, 372, 373, 376, 379, 386, 398, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 408, 412, 421, 422, 425, 429, 430, 434, 444, 445, 454, 470, 480, 499, 501, 502, 503, 507, 509, 511, 512

Жена 12, 13, 19, 23, 24, 33, 39, 42, 47, 53, 54, 56, 58, 60, 63, 76, 90, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 105, 106, 117, 118, 119, 121, 128, 137, 141, 142, 144, 145, 146, 149, 153, 157, 163, 165, 169, 173, 177, 186, 187, 190, 191, 229, 240, 247, 250, 255, 262, 271, 272, 278, 283, 285, 286, 288, 298, 300, 302, 309, 312, 325, 330, 334, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 358, 362, 363, 367, 369, 370, 373, 375, 376, 377, 380, 381, 385, 390, 391, 392, 393, 395, 396, 398, 399, 400, 401, 402, 404, 405, 409, 424, 426, 427, 428, 429, 430, 437, 439, 440, 442, 449, 453, 455, 457, 463, 464, 468, 474, 478, 480, 481, 485, 490, 492, 497, 504, 505, 506, 508, 509, 510
 – **дама** 170, 446, 447, 456
 – **мома** 12, 79, 89, 107, 179, 247, 251, 285, 297, 357, 364, 372, 374, 390, 392, 393, 401, 426, 452, 457, 499, 508, 509
 – **момиче** 98, 479, 488

Женитба 34, 53, 54, 60, 63, 116, 173, 247, 297, 298, 342, 349, 357, 364, 369, 374, 380, 381, 390, 392, 396, 424, 452, 475, 506, 508, 509

– **брак** 42, 60, 381, 393

– **булка** 358, 451

– **венчаване** 384, 451

– **младоженец** 385, 451

– **омъжване** 12, 79, 107, 285, 286, 384, 393, 402, 440, 452, 478

– **развод, парясване** 173, 392

– **сватба** 385

Жертва 13, 22, 23, 28, 38, 43, 72, 73, 102, 119, 185, 234, 235, 274, 277, 300, 314, 328, 331, 348, 349, 369, 375, 395, 407, 427, 453, 478

Живот, живото 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 33, 34, 35, 36*, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 107, 108, 111, 112, 113, 114, 115, 117, 119, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 233, 234, 235, 238, 239, 241, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 263, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 272, 273, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 290, 291, 293, 294, 295, 297, 304, 307, 308, 311, 312, 314, 315, 316, 317, 319, 321, 322, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 339, 341, 343, 344, 345, 346, 348, 349, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 378, 379, 380, 381,

383, 384, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 397, 398, 401, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 413, 414, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 424, 425, 426, 428, 431, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 447, 450, 455*, 456, 458, 460, 461, 462, 463, 465, 466, 467, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 505, 506, 507, 508, 509, 512

Животно, животинското 47, 77, 127, 129, 171, 172, 175, 177, 182, 217, 218, 220, 221, 238, 245, 282, 295, 296, 297, 330, 338, 342, 351, 352, 384, 385, 394, 419, 423, 444, 462, 463, 465, 473, 494, 498, 505

– **агне** 309, 349, 478

– **амеба** 510

– **ахтапод** 375

– **бивол** 295

– **бик** 361, 362

– **бръмбар** 469

– **буболечка** 81

– **булдог** 232

– **былха** 69

– **вол** 79*, 112, 126, 157, 158, 160, 161, 168, 175, 180, 198, 296, 306, 360, 394, 458, 462

– **врабче** 379, 380, 386

– **вълк** 24, 27, 35, 69, 77, 125, 129, 158, 174, 229, 306, 349, 372, 452

– **въшка** 69, 194, 196, 218

– **гарван** 283, 421*

– **говедо** 19, 284, 308

– **гушер** 180, 360

– **гълъб** 126, 158, 290, 306, 456

– **гъсеница** 305, 306

– **гъска** 189

– **добиче** 423, 429

– **допотопно животно** 177, 245

– **заяк** 221

– **змия** 98, 99, 117, 138, 144, 180, 276, 297, 303, 306, 360, 361, 362, 367, 368, 370, 434, 454, 456

- **какавида** 33
- **камила** 29, 161, 314
- **квачка** 508
- **кит** 236, 237, 485
- **кокошка** 19, 21, 24, 27, 126, 157, 158, 208, 451, 508
- **комар** 129, 161
- **кон** 22, 30, 77, 89, 110, 126, 128, 158, 160, 165, 199, 271, 272, 305, 438, 444
- **костенурка** 418, 419, 421
- **котка** 35, 310, 374, 428, 454
- **крава** 77, 121, 444, 494
- **куче** 180*, 215, 232, 265, 419, 463
- **лисица** 129, 158, 229, 306
- **лъв** 198, 362, 367, 368
- **магаре, осел** 126, 180, 302, 306, 374, 423, 428, 429, 440, 475, 498, 505
- **маймуна** 36, 290
- **мечка** 117, 118, 336, 337, 394*, 485
- **мида** 337, 338, 340, 344, 352, 353, 491
- **микроб** 260, 285, 460, 462, 463, 510
- **мишка** 35, 310, 361, 428, 455
- **млекопитаещи** 143, 151, 152, 238, 318, 469
- **мравка** 81
- **муле** 423, 426, 427, 428, 429
- **муха** 26, 27, 360, 366, 367, 465, 469, 510
- **овца** 12, 24, 27, 35, 77, 125*, 126, 161, 162, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 175, 214, 303, 307, 326, 372, 386, 436, 452, 478
- **орел** 198, 384, 385
- **оса** 271
- **охлюв** 358, 363, 491, 496, 498, 500
- **паразит** 69, 182, 218, 247, 375
- **паяк** 366
- **пеперуда** 305, 306
- **петел** 19, 265
- **пиле** 114, 193*, 508
- **птица** 89, 143, 151, 152, 193*, 202, 205, 206, 222, 238, 253, 300, 325, 394, 469
- **пчела** 42, 309
- **риба** 17, 24, 50, 100, 101, 120, 143, 151,

- 152, 163, 164, 201, 202, 203, 205, 206, 207, 208, 210, 286, 287, 313, 462, 469
- **свиня, прасе** 24, 158, 170, 188, 271, 287, 398, 505, 511
- **таралеж** 306
- **теле** 312, 398, 399, 400, 406, 407
- **тигър** 292, 293
- **червей** 58, 65, 89, 125, 193, 194, 307
- **щъркел** 372
- **яре** 399, 404

Забрана 27, 88, 95, 96, 144, 170, 275, 323, 370, 371

Задача 30, 54, 101, 113, 116, 131, 159, 173, 175, 190, 196, 283, 292, 343, 369, 412, 480, 489, 492

Закон 8, 14, 15, 19, 24, 25, 28, 30, 33, 34, 40, 46, 47, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 71, 72, 75, 81, 86, 88, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 109, 110, 113, 117, 120, 125, 127, 129, 130, 133, 137, 142, 143, 144, 147, 149, 150, 151, 152, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 170, 171, 173, 174, 177, 182, 183, 184, 186, 193, 196, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 210, 212, 214, 215, 217, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 231, 234, 241, 244, 246, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 282, 283, 287, 293, 294, 296, 298, 299, 302, 305, 307, 323, 324, 325, 327, 329, 330, 332, 333, 334, 336, 338, 339, 342, 343, 344, 346, 347, 349, 350, 351, 352, 355, 356, 358, 359, 361, 362, 364, 366, 367, 368, 369, 371, 372, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 383, 386, 387, 389, 390, 394, 397, 399, 403, 405, 406, 413, 415, 417, 421, 422, 425, 426, 427, 429, 432, 433, 435, 437, 441, 442, 443, 446, 453, 454, 458, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 469, 473, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 487, 488, 490, 504, 507, 508, 510, 511

Закрила 380

Заповед 117, 126, 140, 142, 223, 229, 231, 257, 258, 270, 274, 275, 277, 278, 282, 286, 294, 313, 314, 315, 316, 317, 320, 369, 389, 400, 450, 490, 501

Звук 55, 89, 151, 211, 296, 305*, 378*, 454
– **глас** 19, 39, 60, 96, 99, 135, 136, 141, 472, 512

Здраве, здравина 17, 28, 32, 38, 39, 40, 82, 83, 100, 104, 106, 107, 114, 115, 121, 129, 145, 219, 283*, 284*, 309, 316, 357, 415, 479

– **апендицит*** 217

– **агрофия** 50, 68, 69, 151

– **болест, болен** 28, 29, 35, 44, 67, 77, 82, 86, 110, 120, 149, 150, 155, 165, 187, 217, 223, 224, 225, 226, 261, 264*, 285, 286, 290, 292, 295, 351, 353, 357, 402, 410, 415, 420, 424, 425, 428, 452, 493

– **болка, болезненост** 80, 98, 114, 217, 224, 225, 226, 242, 250, 261, 300, 329, 334, 424, 468

– **бременност** 506

– **глухота** 52, 59, 60, 165, 166, 173, 224, 349, 445, 486, 491

– **еликсир** 198

– **енцефалит*** 295

– **епидемия** 501

– **зараза** 129, 295, 324*, 370*, 457*

– **затлъстяване** 114, 352, 443, 493

– **инвалид** 492

– **куц, сакат** 13, 32, 166, 169, 253, 296, 302

– **лекар, доктор** 29, 34, 35, 75, 77, 82, 99, 110, 115, 149, 217, 260, 265, 285, 286, 295, 297, 450, 469

– **лекуване** 73, 110, 120, 149, 163, 165, 166, 172, 219*, 223, 225, 226, 231*, 286, 292, 295, 311, 493

– **летаргичен сън** 34

– **малокръвие** 402

– **немота*** 13, 163, 165, 166*

– **огнища** 77

– **операция** 11*, 28, 104, 292, 295

– **парализа** 96, 117, 162, 309

– **повръщане** 110

– **помятане** 353, 429, 506

– **прегърбване** 141

– **преяждане** 49, 178, 310

– **пришки** 213

– **пулс** 34, 314, 328

– **пушене** 233, 400, 450

– **разтривка** 80, 420

– **рана** 225, 423, 424, 425, 427, 431

– **ревматизъм** 261

– **слепота** 31, 32, 59, 60, 128, 163, 165, 166, 173, 211, 224, 309, 341, 449, 470, 486, 491, 492

– **сърцебиене** 260

– **тиф** 493

– **треперене** 457

– **треска** 436

– **хигиена** 82, 115

– **хилавест** 290

– **хирург** 28, 104

– **храносмилане** 75, 178

– **хрема** 295, 316

– **чума** 501

Земя 7, 10, 11, 14, 16, 21, 22, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 44, 46, 49, 50, 51, 59, 60, 64, 65, 67, 71, 72, 84, 85, 88, 89, 90, 93, 101, 107, 108, 109, 115, 116, 121, 123, 126, 127, 128, 130, 133, 135, 136, 137, 138, 141, 142, 144, 145, 146, 159, 162, 163, 167, 168*, 170, 171, 180, 183, 200, 204, 207, 208, 213, 218, 222, 227, 228, 230*, 233, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 249, 252, 253, 254, 256, 261, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 274, 275, 278, 281, 282, 287, 289, 297, 305, 307, 308, 311, 312, 313, 318, 319, 322, 323, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 332, 339, 342, 343, 344, 348, 350, 351, 354, 357, 360, 361, 362, 363, 368, 369, 370, 373, 374, 377, 378, 379, 381, 382, 384, 386, 395, 401, 405, 411, 419, 424, 427, 435, 439, 440, 458, 460, 462, 463, 464, 466, 467, 469, 475, 476, 477, 479, 482, 485, 488, 492, 493, 495, 496, 499, 500, 502, 505, 506, 509, 510, 511, 512

Зло, лошото 14, 19, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 47, 49, 50, 51, 54, 57, 59, 61, 72, 81, 83, 84, 85, 90, 95, 102, 104, 107, 111, 117, 126, 129, 132*, 136, 139, 144, 147, 153, 154, 155, 164, 167, 172, 175, 179, 180, 181, 182, 185, 186, 189, 190, 194, 196, 213, 220, 222, 223, 224, 226, 229, 231, 232, 235*, 249, 253, 254, 255, 257, 258, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 269, 270, 274, 276, 279, 286, 287, 294, 295, 296, 298, 301, 302, 305, 306, 309, 313, 314, 317, 318, 322, 325, 326, 334, 339, 346, 347, 353, 356, 357, 362, 366, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 381, 389, 396, 398, 403, 415, 418, 420, 424, 426, 427, 430, 442, 444, 450, 456, 457, 458, 466, 476, 477, 480, 481, 487, 490, 491, 495, 502, 504

Знание 7, 8, 12, 15, 17, 19, 45, 48, 58, 65, 67, 68, 70, 78, 83, 89, 98, 103, 108, 109, 149, 159, 188, 210, 219, 226, 257, 279, 292, 300, 306, 351, 363, 367, 369, 374, 386, 389, 391, 392, 411, 414, 419, 443, 451, 462, 476, 502
 – **познание, познаване** 28, 29, 40, 41, 42, 53, 54, 76, 91, 143, 144, 145, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 159, 160, 179, 190, 198, 201, 204, 206, 207, 209, 210, 212, 216, 235, 253, 257, 258, 259, 299, 303, 304, 309, 311, 322, 328, 332, 344, 370, 371, 391, 408, 413, 444, 479, 485, 488, 512
 – **просвета** 25, 33, 153, 166, 317, 319, 421, 491

Зоология 182

Идеал, идеалното 27, 48, 107, 123, 133, 175, 178, 188, 190, 198, 235, 259, 325, 351, 375, 469

Идея 9, 95, 138, 149, 177, 205, 215, 250, 294, 305, 306, 308, 320*, 327, 340, 393, 395, 428, 432, 433, 435, 436, 440, 441, 460, 461, 465, 466, 476, 481, 482, 504, 510, 512

Избавление 10, 14, 23*, 40, 60, 66, 72, 95, 119, 127, 130, 146, 147, 163, 234, 252, 303, 306, 323, 326, 393, 418, 420, 460, 465, 492, 499, 509

Извинение 129, 230, 456

Издържливост* 11, 80, 116, 248, 308, 309, 311, 348, 395, 412, 432, 435

Изкупление 98, 199, 303, 306, 308, 399

Изкуство 31, 42, 70, 139, 140, 141, 143, 149, 153, 155, 157, 158, 160, 283, 300, 303, 401, 443

Измерение 496, 497, 499, 502

Изпит, изпитание 69, 76, 83, 84, 88, 94, 95, 97, 98, 101, 102, 103, 106, 110, 115, 116, 186, 232, 234, 270*, 294, 308, 309, 311, 315, 358, 389, 390, 403*, 477

Изповед 187, 270, 273, 397, 412, 414, 420, 465

Изправност, изправление 11, 33, 44, 143, 152, 170, 171, 178, 190, 191, 196, 298, 301, 314, 369, 370, 435, 492, 502

Изпълнение 10, 39, 44, 64, 81, 93, 95, 97, 109, 155, 162, 167, 170, 186, 215, 221, 222, 223, 226, 246, 273, 274, 282, 283, 292, 296, 311, 312, 315, 317, 328, 332, 346, 367, 369, 372, 374, 386, 388, 427, 428, 429, 442, 449, 453, 480, 493, 509

Изтънченост 51

Икономика 116

Индивид, индивидуалност 25, 30, 33, 51, 105, 123, 172, 178, 204, 234, 244, 418, 419, 421, 433, 482, 484, 495

Инициатива 369

Инстинкт 32, 118, 125

Интелигентност, умност* 32, 39, 49, 53, 57, 58, 60, 79, 88, 90, 97, 100, 101, 102*, 104, 112, 115, 117, 122, 126, 128, 129, 138, 155, 157, 166, 171, 172, 173, 174, 177, 179, 182, 183, 185, 199, 206, 215, 239, 240, 249, 254, 255, 257, 261, 296, 301, 305, 324, 341, 362, 369, 375, 376, 379, 383, 384, 386, 395, 399, 401, 413, 419, 420, 444, 447, 456, 469, 480, 487, 493

Интензивност 183, 512

Искреност 189*, 202, 246, 420, 454

Истина 14, 24, 26, 33, 39, 41, 42, 49, 54, 62, 68, 69, 72, 79, 83, 89, 90, 91, 108, 116, 117, 119, 122, 128, 132, 143, 148, 150, 154, 155, 159, 160, 161, 162, 173, 179, 185, 186, 188, 189, 190, 194, 195, 198, 200, 202, 206, 212, 213, 216, 219, 231, 234, 235, 240, 242, 243, 244, 245, 247, 248, 250, 252, 253, 258, 270, 273, 284, 286, 289, 292, 298, 299, 300, 311, 315, 331, 334, 336, 340, 342, 343, 350, 351, 352, 356, 359, 363, 365, 367, 370, 375, 381, 388, 389, 397, 399, 403, 406, 408, 420, 432, 435, 438, 446, 452, 461, 467, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 490, 491, 508

История 21, 22, 23, 84*, 177, 185, 221, 273, 300, 320, 349*, 362, 384, 398, 415*, 416

– Гладстон 420

– Каравелов 407

– Наполеон 416

– Радославов 371

– Стамболов 407

Кабала 179, 184*, 499*

Кавалерство 398, 401

Карма 214, 231, 265, 325

Колективност 40, 44, 417, 484

Контрол 37, 128, 223, 224, 229

Концентрация, съсредоточаване 268, 307, 333, 412

Красота 11, 18*, 28, 35, 59, 60, 61, 65, 75, 76, 87, 89, 94, 96, 105, 106, 165, 170, 179, 182, 183, 186, 191, 225, 297, 300, 340, 351, 366, 372, 374, 375, 376, 391, 394, 454, 456, 457, 473, 475, 479, 483, 494*

– великоление 171, 397, 427, 494

– естетика 178

– прекрасното 27, 36, 60, 135, 206, 338, 340, 348, 406, 485

– прелест 500

– хубост, хубавото 16, 22, 23, 24, 27, 49, 60, 63, 88, 103, 106, 112, 115, 139, 150, 163, 178, 183, 221, 249, 283, 346, 353, 362, 366, 374, 394, 398, 442, 447, 467, 475, 476, 479, 485, 486

Кротост 27, 257, 268, 269, 293, 295, 309, 367, 368, 375, 400, 434, 475, 493, 510

Кръщение 298, 299, 320, 405

Кулгура 15, 110, 176, 369, 375, 400, 404, 406, 415, 427, 482, 491, 492, 494, 500

Ласка 37

Лекота 241, 242, 244, 246, 316, 478, 510

Литература*

– писател 23, 179, 180, 305, 416, 423, 435, 466, 487

– разказ 34, 423, 472

– Толстой 34, 187, 273, 334, 416, 420, 472, 473

– Шекспир 180

Личности

– Аделина Пати 512

– Архимед 190, 198

– Гладстон 420

- Дарвин 114, 394
- Дравмонд 255
- Дуков 418
- Едисон 225
- Йоан Кронщадски 317, 420
- Каравелов 407
- Миркович 302
- Муди 438
- Наполеон 416
- Нютон 198
- Радославов 371
- Сократ 187, 369, 394, 458
- Стамболов 407
- Страдивариус 134
- Тайлер 416
- Толстой 34, 187, 273, 334, 416, 420, 472, 473
- Херберт Спенсер 226, 466
- Хермес 239, 240
- Шекспир 180
- Шилер 180

Личното, личност 33, 418, 474, 482, 495

Логика 138, 198, 200, 205, 207, 208, 211, 299, 377, 379, 381

Логос 243

Любезност 324

Любов 10, 12, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 28, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 51, 52, 53, 61, 68, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 89, 91, 92, 94, 98, 104, 111, 116, 119, 120, 126, 127, 131, 132, 148, 150, 153, 157, 158, 179, 185, 214, 222, 225, 235, 237, 239, 242, 243, 247, 253, 257, 264, 268, 272, 273, 276, 282, 287, 298, 308, 310, 313, 314, 315, 323, 324, 333, 337, 340, 342, 343, 344, 351, 354, 362, 366, 367, 372, 375, 376, 377, 381, 382, 386, 392, 395, 399, 402, 403, 405, 408, 413, 420, 422, 425,

426, 427, 428, 430, 435, 446, 449, 451, 453, 454, 456, 457, 458, 461, 463, 467, 472, 475, 478, 489, 490, 491, 502, 506, 509

Магия, магичното 90, 321

Магнетизъм 118, 249*, 358, 359, 450, 469, 491

Математика 112, 113, 200, 202, 209, 215, 290, 321, 322, 333, 348, 383, 473, 484, 488

– **аритметика** 37, 168, 279

– **изчисление** 46, 112, 202, 290, 291, 318, 348, 416, 488

– **събиране, изваждане** 173, 174, 473

– **умножение, деление** 173, 473

– **числа** 63, 64, 66, 209, 318, 332, 379, 386, 466, 467, 477, 506

– **0** 11, 180, 209, 210, 467

– **4** 66

– **5** 379, 386

– **7** 64

– **8** 63, 332

– **9** 506

– **12** 477

– **36** 506

– **1000** 466, 467

Материализъм 150, 207, 415

Материя, материалното 26, 203, 210, 213, 244, 253, 415, 479, 484, 507

Мекота 52, 53, 119, 183, 187, 324, 330

Мечта 89, 99, 107, 259, 352, 364, 433, 441, 443

Милост, милостивост 146, 270, 422, 456, 470, 482*

Милосърдие 178, 187, 190, 257, 268, 269, 298, 308, 482, 490, 491, 492, 493, 494

Минерал 65, 333, 507

– **бисер** 336, 337, 338, 340, 343, 344, 348, 351, 352, 353, 354, 355

– **въглища** 184, 201

– **диамант** 330, 347, 365, 366, 367

– **злато** 58, 87, 92, 108, 118, 119, 132, 147, 152, 192, 198, 234, 437, 476

– **камък** 16, 22, 41, 42, 43*, 44, 48, 49, 51, 52, 64, 65, 81, 83, 89, 92, 94, 105, 118, 152, 157, 166, 171, 197*, 198, 216, 234, 247, 276, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 287, 291, 300, 334, 335, 340, 343, 348, 351, 381, 388, 389, 390, 395, 403, 437, 465, 470, 489, 500

– **кристал** 52, 330

– **мрамор** 340, 433

– **скала** 54, 68, 198, 212, 270

– **скъпоценен камък** 152, 234*, 278*, 465

Мир 28, 38, 47, 50, 51, 54, 96, 117, 120, 133, 139, 140, 141, 142, 158, 165, 198, 212, 220, 235, 253, 257, 268, 307, 322, 330, 359, 381, 413, 450, 451, 452, 453, 461, 465, 466, 470, 474, 480

Мистицизъм, мистик 322, 461, 468

Мисъл 9, 11, 12, 14, 18, 21, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 44, 47, 49, 50, 51, 56, 59, 62, 64, 66, 68, 70, 73, 75, 76, 85, 89, 90, 92, 93, 99, 104, 113, 114, 115, 117, 118, 121, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 136, 137, 138, 140, 145, 146, 151, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 162, 164, 166, 167, 169, 170, 171, 183, 191, 192, 193, 194, 195, 198, 199, 200, 205, 207, 208, 209, 214, 215, 216, 225, 228, 233, 237, 238, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 249, 250, 251, 252, 254, 264, 275, 276, 280, 281, 284, 286, 287, 294, 295, 296, 299, 301, 305, 307, 309, 310, 311, 313,

314, 318, 324, 325, 326, 328, 329, 332, 333, 334, 337, 339, 340, 341, 343, 344, 350, 352, 353, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 363, 364, 365, 366, 367, 371, 372, 373, 375, 376, 377, 378, 379, 381, 386, 389, 393, 395, 401, 403, 404, 408, 412, 414, 415, 420, 425, 430, 432, 433, 435, 440, 441, 442, 444, 445, 447, 452, 454, 457, 458, 465, 470, 473, 474, 476, 479, 480, 483, 484, 489, 491, 492, 493, 495, 497, 498, 499, 502, 503, 505, 507, 510, 511, 512

– **манас** 166

– **немислимото** 16, 25, 262, 302

– **промисъл** 379, 380, 383, 384, 386, 387

– **размишление** 32, 62, 83, 92, 120, 159, 231, 283, 303, 330, 351, 374, 388, 391, 489, 492, 507

– **разсъждение, съждение** 63, 76, 88, 138, 166, 167, 170, 207, 209, 224, 238, 240, 252, 264, 271, 301, 310, 334, 341, 344, 362, 377, 397, 447, 480, 484, 485, 487, 489, 499

Младост 43, 59, 89, 95, 98, 103, 116, 130, 139, 147, 148, 150, 198, 199, 229, 318, 324, 358, 359, 372, 393, 397, 398, 399, 400, 404, 409, 428, 432, 438, 439, 441, 451, 479, 505, 508, 509

Могъщество* 13, 507

Молитва 12, 16, 18, 19, 35, 71, 73, 83, 86, 88, 118, 119, 142, 146, 147, 155, 176, 179, 184, 186, 193, 194, 195, 223, 229, 230*, 254*, 270, 272, 273, 274, 276, 297, 304*, 307, 308, 313*, 316, 347, 353, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 430*, 445, 446, 449, 450, 452, 453, 455, 456, 458, 482, 489, 492, 509

Морал 114, 150, 292, 395, 453

Мощ 100, 326, 417, 458, 460

Музика 35, 135, 140, 142, 143, 211, 342, 364, 394, 442, 454, 473, 476, 480, 505

– **Аделина Паги** 512

– **ария** 139

– **бемол** 480

– **виолонист** 143

– **диез** 480

– **капелмайстор** 135, 136, 139, 140, 142

– **концерт** 133, 135, 140, 455, 505

– **мажорна гама** 480

– **миньорна гама** 480

– **музикант** 100, 133*, 491, 469, 486

– **оркестър** 133, 134, 137

– **певец** 96, 146, 158, 170, 512

– **пеене** 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 146, 158, 218, 259, 377, 405, 438, 442, 455, 469, 473, 505, 512

– **песен** 35, 137, 146, 170, 218, 259, 312, 377, 469, 476, 480, 505

– **свирене** 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 232, 346, 364, 476, 486, 504, 505

– **симфония** 133*, 134*, 135, 137*, 139

– **Страдивариус** 134

– **съзвучие** 378

– **такт** 135, 137, 139

– **тон** 133, 134, 135, 139*, 140, 141, 342, 473, 476, 480

– **тонове: ре, ми, сол, ла** 134, 137

– **цигулар** 23, 96, 134, 135, 136, 138

Музикални инструменти

– **пиано** 406, 476

– **тъпан** 140, 141

– **цигулка** 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 504

Мъдрост 26, 32, 49*, 59, 60, 79, 87, 90, 101, 116, 132, 148, 184, 185, 207, 253, 279, 323, 340, 342, 343, 351, 367, 381, 386, 399, 425*, 456, 461, 462, 463, 472, 490, 491

Мъж 19, 24, 32*, 33, 39, 47, 53, 54, 59, 79, 90, 91, 98, 99, 100, 105, 117, 118, 119, 128, 137, 141, 144, 147, 165, 166, 173, 177, 190, 191, 247, 255, 262, 271, 272, 283, 284, 285, 288, 297, 298, 302, 309, 310, 312, 316, 325, 326, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 350, 351, 352, 354, 355, 357, 358, 362, 364, 367, 369, 373, 375, 376, 377, 378, 380, 381, 385, 390, 392, 393, 396, 399, 400, 401, 402, 404, 405, 406, 409, 424, 426, 427, 429, 430, 439, 440, 442, 449, 453, 468, 474, 480, 481, 492, 497, 504, 509, 510

– **момче** 98, 295, 488

– **момък** 12, 59, 89, 94, 102, 138, 179, 198, 199, 247, 297, 392, 393, 398, 445, 452, 457, 479, 499

Мъжество 148, 249

Мълчание 26, 193, 239, 240, 244, 277, 300, 346, 349, 354, 447, 450, 453, 489, 490, 500

Наблюдение, наблюдателност 11, 68, 133, 178, 245, 298, 379, 506

Набожност 155, 165, 395, 456, 493

Награда 52, 286, 287, 315, 453

Надежда 136, 178, 190, 197, 230, 465

Напредък 13, 15, 25, 33, 39, 48, 100, 482

Наслаждение 60, 111

Настроение 183, 263, 382

Насърчение 35, 69, 93

Наука, учен 28, 30, 45, 46, 47, 69, 70, 88, 99, 100, 108, 110, 112, 113, 114, 121, 124, 133, 138, 152, 163, 170, 172, 173, 176, 177, 201, 205, 214, 217, 221, 223, 227, 238, 246, 248, 252, 255, 259, 260, 262, 265, 273, 282, 295, 297, 303, 304, 309, 320, 321, 322, 331,

336, 339, 340, 341, 345, 349, 351, 358, 363, 364, 365, 366, 371, 374, 381, 384, 389, 401, 410, 411, 412, 419, 422, 425, 435, 446, 447, 455, 475, 477, 482, 483, 487, 488, 493, 500, 502

– **Архимед** 190, 198

– **Дарвин** 114, 394

– **Дравмонд** 255 наука

– **Едисон** 225

Начало 39, 72, 89, 107, 124, 130, 132, 140, 150, 151, 154, 200, 201, 225, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 263, 264, 278, 321, 323, 336, 340, 382, 410, 419, 483, 484, 488, 497, 505, 509

Небе, небеса 10, 11, 12, 13, 15, 22, 29, 43, 48, 61, 82, 83, 89, 91, 92, 95, 105, 108, 110, 120, 122, 124, 128, 130, 131, 136, 138, 141, 152, 160, 169, 170, 171, 175, 180, 183, 194, 196, 204, 207, 212, 213, 222, 228, 231, 238, 241, 244, 252, 256, 257, 261, 265, 269, 274, 277, 279, 281, 282, 287, 288, 294, 296, 299, 302, 307, 308, 311, 316, 318, 319, 322, 325, 326, 331, 340, 343, 344, 350, 353, 354, 357, 368, 370, 372, 373, 378, 381, 399, 403, 405, 414, 424, 428, 429, 430, 438, 464, 478, 490, 491, 500, 505, 509, 510, 511, 512

Невидим свят 55, 241, 251, 294, 299, 313, 407, 409, 424

– **другия свят** 122, 142, 227, 346

– **невидимото** 216, 339, 350

– **онзи свят** 56, 138, 152, 153, 208, 211, 251, 287, 299, 302, 313, 452, 480, 507, 512

Нежност 53, 119, 330, 413

Незлобливост 456

Неизменност 289*, 382*, 424, 472, 479, 489, 497, 510

Необходимост 109, 143, 205, 474, 476

Непоковареност, неопетненост 98, 148, 278

Непоколебимост 9, 311

Нищото 209, 210

Новораждане 44, 231, 278, 350, 465*

Новото 23, 30, 39, 44, 63, 88, 113, 118, 130, 136, 139, 170, 182, 188, 215, 216, 218, 221, 230, 231, 238, 243, 245, 248, 252, 270, 278, 283, 287, 293, 299, 311, 312, 330, 332, 344, 345, 348, 350, 354, 376, 378, 380, 395, 419, 425, 427, 430, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 447, 465, 485, 488, 491, 492, 493, 495, 502, 510

Обективност 72, 337, 383

Обещание 102, 163, 164, 196, 273, 286, 372, 392, 416

Обич 10, 11, 13, 14, 16, 18, 25, 28, 33, 34, 35, 37, 38, 43, 53, 55, 56, 57, 69, 71, 80, 81, 85, 87, 91, 92, 96, 98, 101, 105, 108, 116, 127, 128, 132, 153, 159, 161, 166, 178, 186, 190, 193, 223, 224, 225, 250, 265, 266, 267, 270, 271, 275, 282, 284, 285, 294, 327, 339, 342, 347, 348, 350, 351, 355, 362, 367, 373, 375, 376, 392, 398, 401, 403, 407, 408, 413, 414, 415, 420, 425, 433, 445, 449, 452, 454, 489, 490, 491, 493, 497, 508

Обожание 178

Общение 23, 47, 309, 415, 418, 489, 500

Общество 17, 35, 42, 51, 52, 54, 57, 63, 86, 103, 104, 107, 109, 111, 123, 124*, 172, 182, 187, 188, 189, 192, 194, 195, 234, 264, 282, 288, 289, 304, 315, 338, 341, 349, 362, 367, 370, 371, 384, 392, 393, 394, 398, 399, 401, 404, 406, 407, 415, 418, 419, 424, 433, 444, 445, 447, 450, 474, 477, 479

- гражданска свобода 459
- каста 263
- цивилизация 110, 113, 142, 179, 182, 369, 377, 491

Общото 9, 16, 102, 125

- Огън** 19, 94, 120, 122, 127, 199, 215, 216, 234, 287, 288, 307*, 319, 377, 384, 456, 478, 489, 494, 507, 510
- **горене** 122, 123, 181, 220, 234, 281, 377, 456, 487, 494, 497
- **запалване** 18, 122, 220, 221, 222, 276, 320, 321, 487, 494, 501
- **пожар** 487, 494, 501

Озарение 25, 287

Окултизъм, езотерика 184, 246, 283, 322, 333, 334, 341, 438, 457, 465, 389, 495, 511

Опит 13, 24, 27, 28, 30, 36, 48, 58, 65, 70, 76, 85, 88, 120, 126, 128, 144, 154, 155, 157, 158, 178, 195, 200, 201, 206, 209, 211, 217, 226, 234, 288, 290, 297, 305, 307, 310, 316, 320, 333, 334, 352, 358*, 371, 376, 383, 389, 396, 403, 404, 408, 409, 412, 413, 414, 418, 419, 420, 458, 462, 468

Органичното 75, 151, 181, 203, 209, 210, 220, 261, 289, 290, 389

Остроумие 53

Отговорност 251, 296, 477

Отзивчивост 111, 187

Откровеност 183, 408

Относително 198, 227, 324, 342, 363, 377

Отрицателни качества и състояния

- **ад, пъкъл** 35, 136, 197, 220, 224, 233, 263, 276, 277, 284, 299, 319, 326, 339, 344, 377, 381, 464, 475, 491, 502, 507
- **бедност, сиромашия** 9, 24, 29, 30, 78, 103, 127, 131, 144, 159, 234, 277, 315, 334, 348, 357, 371, 408, 420, 455, 456
- **бедствие** 164
- **боязън** 106, 123, 154, 220, 221, 223, 224, 235, 253, 400, 433
- **глупост** 15, 28, 52, 54, 58, 68, 71, 83, 97, 101, 104, 106, 112, 116, 136, 137, 147, 148, 155, 169, 170, 171, 175, 190, 207, 217, 261, 270, 303, 330, 333, 340, 364, 374, 376, 383, 385, 399, 428, 445, 450, 456, 457, 486, 490, 491, 493
- **гняв** 44, 54, 100, 155, 193, 215, 268, 274, 279, 373, 385, 448, 455, 456, 491, 499
- **гордост** 42, 82, 84, 97, 178, 191, 197, 249, 352, 364, 365, 385, 394, 404
- **грешка, грешник** 11, 18, 29, 39, 44, 47, 48, 57, 58, 59, 63, 72, 79, 81, 86, 90, 92, 94, 95, 97, 101, 107, 113, 128, 131, 143, 153, 161, 179, 180, 187, 188, 190, 196, 197, 199, 202, 203, 220, 221, 222, 223, 231, 244, 253, 263, 270, 273, 275, 277, 290, 296, 299, 304, 312, 313, 314, 326, 332, 346, 354, 370, 376, 377, 386, 388, 389, 390, 397, 399, 400, 402, 405, 406, 407, 408, 411, 430, 449, 454, 456, 464, 465, 476, 478, 488, 492, 511
- **грозота** 59, 60, 351, 353, 375, 376
- **грубост** 59, 132, 140, 190, 235, 330, 415
- **грях, грехопадение** 39, 95, 97, 98, 169, 180, 187, 219, 220, 258, 270, 274, 286, 303, 308, 350, 353, 369, 370, 394, 397, 409, 411, 412, 414, 419, 447, 499, 502, 510
- **дисхармония** 19, 133, 137, 314, 332, 346
- **егоизъм** 19, 49, 63, 71, 72, 85, 159, 185, 327, 430
- **жестокост** 52, 70, 235, 365, 424, 493
- **заблуждение** 96, 97, 114, 117, 172, 194, 213, 241, 273, 300, 372, 373, 379, 445, 446, 448, 449, 465, 476, 478

- **завист** 83, 84, 193, 334, 399, 455
- **изкушение** 95, 98, 103, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 395
- **изневяра** 99, 102, 185
- **иллюзия** 60, 76, 89, 121, 148, 358, 363, 370, 466
- **катаклизъм, катастрофа** 119, 323, 383, 473
- **колебание** 9, 106, 157, 186, 235, 276, 296, 311
- **користолобие** 426
- **лакомство** 119
- **лъжа** 13, 24, 26, 29, 31, 36, 37, 39, 42, 69, 84, 103, 109, 116, 121, 128, 147, 148, 153, 155, 179, 184, 185, 186, 188, 189, 190, 194, 202, 207, 211, 223, 231, 241, 244, 247, 248, 249, 250, 253, 263, 270, 273, 284, 297, 300, 304, 309, 311, 315, 318, 336, 343, 358, 370, 374, 386, 392, 398, 399, 401, 405, 408, 430, 433, 438, 441, 446, 448, 455, 466, 499, 506
- **мъка** 22, 117, 138, 209, 312, 473, 475
- **мързел, леност** 42, 69, 73, 89, 112, 139, 141, 144, 162, 362, 440, 501
- **негативното** 189
- **недоволство** 22, 86, 87, 90, 117, 271, 363, 441, 443, 478
- **недоразумение** 14, 448
- **недостатък** 9, 16, 56, 59, 180
- **недъг** 13, 60, 61, 115, 166, 219, 310, 311, 432, 458
- **неприятност** 53, 54, 75, 95, 190, 215, 337, 368, 418, 430
- **неразположение** 115, 129, 155, 156, 159, 261, 262, 268, 272, 274, 291*, 314*, 351, 352, 490
- **нервност** 129, 155, 156, 296, 346, 424, 448, 450
- **низост** 78
- **низшето**, 25, 100, 140, 199, 213, 390, 449, 465
- **обезсърчение** 35, 67, 107, 195, 393, 465, 466, 499
- **обида** 41, 82, 83, 107, 108, 124, 129, 188, 193, 380, 414
- **омраза** 24, 26, 33, 39, 51, 85, 158, 214, 224, 232, 275, 367, 373, 400, 406, 430, 455, 481, 489, 490, 491
- **отмъщение** 104, 296, 451, 452
- **отрицателното** 84, 85, 86, 179, 180, 221, 224, 258, 339, 376, 456
- **отчаяние** 50, 122, 192, 385, 499, 506, 509, 512
- **плач** 9, 10, 14, 34, 35, 54, 73, 101, 104, 113, 135, 136, 139, 140, 146, 158, 165, 187, 191, 214, 225, 237, 238, 286, 313, 333, 347, 385, 393, 426, 430, 449, 465, 498
- **подозрение** 190, 365, 378, 455
- **позор** 196, 235, 322, 367, 429, 468, 477, 493
- **поквара** 16, 29, 149, 186, 284, 449
- **порок** 196, 260, 404, 434, 458, 474
- **похот** 128, 257
- **презрение** 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 178, 480
- **прелюбодейство** 181
- **препятствие** 311, 353, 414, 415, 511
- **пресищане** 310
- **престъпление, престъпник** 31, 32, 74, 86, 98, 101, 120, 128, 152, 166, 179, 181, 185, 186, 190, 219, 223, 226, 229, 257, 258, 263, 292, 294, 325, 372, 380, 381, 390, 397, 398, 399, 475, 477
- **противоречие** 23, 46, 60, 100, 117, 203, 205, 244, 246, 249, 252, 324, 448, 488
- **разврат** 49, 70, 98, 111, 367, 381, 389, 390, 393, 396, 399, 400, 418
- **разочарование** 84, 107, 499
- **разрушение** 14, 16, 51, 54, 85, 86, 98, 132, 143, 149, 153, 179, 262, 324, 334, 340, 344, 368, 386, 395, 401, 415, 442, 447, 449, 469, 483, 510
- **скръб** 10, 11, 14, 34, 73, 104, 414, 463, 467, 468, 479, 480, 504, 505, 506, 508, 509, 510, 512

– **слабост** 31, 47, 58, 79, 100, 111, 119, 124, 125, 131, 138, 145, 156, 178, 180, 186, 223, 226, 232, 233, 260, 281, 285, 290, 294, 324, 325, 339, 375, 404, 408, 411, 428, 432, 455, 464, 493, 507

– **срам** 131, 156, 273, 354, 364, 383, 394, 401, 428, 446, 451

– **страдание** 7, 10, 11, 13, 14, 16, 19, 22, 23, 25, 27, 28, 34, 35, 36, 39, 44, 70, 71, 72, 77, 79, 80, 81, 86, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 99, 103, 105, 107, 122, 135, 136, 137, 139, 160, 161, 164, 199, 222, 224, 225, 226, 234, 235, 242, 250, 252, 279, 280, 281, 282, 286, 291, 299, 302, 303, 311, 312, 313, 315, 316, 317, 322, 326, 327, 334, 347, 357, 362, 368, 369, 372, 382, 397, 407, 412, 413, 437, 442, 452, 455, 456, 461, 462, 463, 467, 468, 469, 473, 474, 475, 477, 486, 491, 502, 506, 507, 509, 510, 512

– **страст** 186

– **страх, страшното** 14, 17, 57, 58, 91, 101, 106, 133, 147, 153, 159, 214, 220, 221, 222, 224, 225, 229, 231, 233, 234, 235, 253, 273, 287, 293, 315, 316, 321, 328, 331, 347, 353, 362, 368, 432, 451, 464, 477, 501, 504

– **съблазън** 97, 103, 172

– **съмнение** 9, 17, 24, 62, 71, 105, 180, 252, 307, 325, 326, 334, 366, 376, 377, 380, 453

– **тревога** 106, 107, 142, 279

– **трудност** 83, 121, 173, 218, 240, 255, 316, 334, 505

– **тунейдство** 69

– **тщеславие** 144, 178, 186, 364

– **тъга** 80, 122, 374, 479, 480, 489, 504, 505

– **тъмнина, мрак** 18, 50, 54, 56, 65, 71, 136, 212, 230, 253, 259, 273, 295, 318, 326, 341, 363, 454, 462, 464, 481, 499, 512

– **убийство** 51, 85, 103, 147, 163, 164, 181, 220, 221, 222, 232, 233, 234, 235, 274, 292, 295, 303, 353, 368, 373, 393, 397, 455, 478, 479, 487, 493, 501

– **удоволствие** 94, 95, 96, 97, 98, 111, 131, 186, 390, 405, 450, 509

– **умора** 56, 305, 309, 375, 480

– **хаос** 157

– **хитрост** 185, 379

– **честолюбие** 380

– **яд, ядосване** 226, 385

Пари 12*, 17, 19, 21*, 24, 28, 36, 47*, 58, 70, 72, 87*, 88, 90*, 96, 100, 107, 108, 115, 118, 121, 124*, 125*, 126*, 136*, 144, 145, 153, 171*, 174*, 180*, 215*, 217, 218, 223, 230*, 231*, 232*, 234*, 244, 251, 266*, 267*, 271, 284, 290*, 297*, 298*, 299, 300, 302, 319, 333*, 364, 365*, 370, 393, 394*, 398*, 400, 401, 403, 405, 406*, 408*, 416, 417*, 423*, 425, 426*, 427*, 429*, 432*, 473*, 474*, 481, 494, 501, 502, 503*, 509, 512

– **банка, банкер** 118, 221, 392, 512

– **глоба** 112, 215, 303

– **десятьк** 40

– **дълг** 230, 265, 303, 418

– **капитал** 11, 29, 88, 127, 189, 221, 228, 365, 366

– **кредит** 224, 230

– **лихва** 30, 254*

– **пестене** 214, 405

– **полица** 44, 146, 188

Пасивност 80, 99, 339

Педагогика*, преподаване 69, 110, 115, 136, 195, 196, 257, 279, 303, 488, 490

Пластичност 111, 438

Плът 37, 38, 103, 121, 128, 129, 234, 242, 257, 260, 261, 262, 328, 485

Победа 103, 148, 149, 152, 153, 154, 159, 166, 368, 369, 415, 470, 471, 486

Поглед 183, 184, 407, 454, 456, 492

Подарък 58, 147, 350, 366, 367

Подтик 263, 299, 433, 460, 473, 479, 485

– **импулс** 178, 187, 463

– **подбуда** 258, 319

– **подем** 285, 438

Поезия 23, 148, 178, 186, 192

Покаяние 43, 230, 231, 274, 286, 302,

350, 394

Пол 124, 336, 339, 342, 477

Политика 30, 32, 188, 255, 444, 445, 447*

– **демократи** 407

– **депутат** 215, 427

– **камара** 215, 264, 364

– **либерали** 121

– **партия** 181, 444

– **правителство** 290

– **социалисти** 121, 447

Положителното 13, 78, 80, 85, 99, 180, 219,
221, 224, 231, 254, 258, 288, 292, 341, 345, 376, 462

Помощ 12, 17, 18, 21, 23, 24, 26*, 35, 39, 43, 67,
73, 95, 103, 113, 120, 122, 123, 126, 130, 131, 136, 161,
163, 172, 181, 184*, 185, 195, 213, 229, 233, 243, 256,
272, 293, 307, 317, 322, 324, 338, 353, 372, 402, 412,
418, 419, 425, 427, 430, 453, 455, 456, 468, 469, 501,
502, 508

Порив 10, 102, 454

Посвещение, посветен 158, 303, 317,
420, 485

Послушание 89, 90, 120, 155, 326, 331,
394, 441

Постепенност 18, 19, 64, 108, 142, 157, 205,
259, 260, 302, 314, 316, 412, 464, 469, 502

Постижение* 49, 78, 85, 99, 121, 145,
162, 196, 199, 204, 327, 342, 378

Постоянство, постоянното 89, 133,
138, 148*, 151*, 154*, 157, 173, 188, 194, 206, 310*,
319, 329, 334, 382, 465, 479, 485, 490, 502

Постъпка 11, 13, 24, 42, 69, 72, 79, 81, 113, 129,
149, 155, 185, 196, 252, 264, 285, 309, 315, 364, 365,
372, 373, 383, 398, 402, 404, 411, 413, 428, 473

Почит 11, 17, 78, 96, 109, 110, 113, 178,
215, 302, 425, 451

Правда 32, 116, 132, 160, 185*, 234, 253,
343, 351, 419, 461, 472, 490, 491

– **неправда** 83, 491

– **Справедливост** 215, 298, 303, 304,
340, 454, 456

Праведност 58, 188, 215, 298, 303, 304,
340, 344, 401, 402, 408, 414, 430, 454, 456

Правила 58, 70, 81, 129, 135, 140, 143,
149, 172, 173, 199, 229, 257, 308, 316, 362,
377, 380, 403, 446

Право, права 17, 25, 27, 42, 44, 48, 95, 148,
174, 175, 186, 204, 235, 294, 379, 390, 401, 402, 403,
407, 425, 452, 453, 474, 480, 481

Преданост 18, 282

Предвиждане, предсказание 79,
106, 296, 416, 412, 473

Предпазливост 220, 224, 434*, 436

Прераждане 184, 258, 274, 275, 306, 332,
441, 460, 462, 463, 464, 465

Преходност 108, 113, 201, 202, 284, 289, 323, 324, 333, 465, 479

Привидност 50, 172, 373

Привличане 79, 96, 141, 224, 248, 249, 358, 359, 454, 464

Призвание 112, 323, 419

Приложение 32, 38, 70, 71, 72, 88, 113, 120, 125, 133, 148, 150, 155, 156, 162, 168, 171, 175, 192, 193, 210, 212, 213, 215, 244, 248, 252, 268, 272, 275, 281, 282, 283, 287, 314, 342, 345, 346, 352, 355, 364, 373, 375, 376, 389, 401, 426, 440, 443, 447, 451, 456, 476, 490

Примирение 20, 61, 122, 262, 345, 435, 490, 491, 492

Принцип 28, 29, 33, 51, 99, 102, 109, 111, 113, 116, 119, 130, 155, 162, 167, 169, 174, 179, 184, 200, 236, 248, 249, 250, 258, 339, 342, 343, 344, 357, 367, 371, 390, 391, 477, 505

Природа 21, 23, 25, 51, 54, 62, 63, 67, 68, 85, 99, 112, 119, 133, 149, 178, 181, 186, 200, 212, 226, 240, 241, 259, 287, 293, 294, 300, 318, 322, 324, 336, 339, 341, 372, 374, 419, 420, 432, 460, 461, 463, 482, 496

Приятелство 16, 18, 36, 53, 54, 55, 56, 69, 71, 80, 84, 107, 131, 152, 175, 189, 190, 225, 227, 228, 230, 233, 252, 253, 255, 265, 269, 279, 281, 282, 295, 304, 307, 310, 327, 335, 350, 352, 364, 370, 376, 393, 399, 406, 407, 416, 426, 430, 435, 442, 446, 479

Приятност 13, 48, 49, 77, 79, 80, 91, 92, 110, 125, 129, 130, 135, 136, 137, 182, 183, 262, 311, 377, 452, 467, 472, 502

Провидение, промисъл 97, 379, 380, 383, 384, 386, 387, 443

Прогрес 123, 125, 149, 334, 338, 425, 438, 439, 466, 506

Пророчество, пророк 19, 78, 186, 225, 236, 316, 377, 391, 412, 418, 422, 448, 495, 497, 498, 499

Простота 9, 24, 26, 76, 120, 173*, 182, 191, 207, 272, 274, 287, 340, 370, 388, 423, 429, 485, 510

Пространство 11, 46, 100, 198, 204, 210, 212, 227, 228, 238, 251, 290, 306, 329, 330, 341, 359, 360, 363, 384, 464, 489

Противоположност, полюс 13, 24, 59, 77, 109, 131, 164, 188, 237, 258, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 271, 272, 274, 275, 276, 329, 339, 371, 376, 462, 466, 490

Прошка 14, 86, 104, 128, 187, 188, 224, 230, 270, 276, 312, 346, 353, 397, 456

Психика, психология 68, 145, 368, 384, 388, 435, 452, 455, 457, 461

Пълнота 48, 186, 235, 292, 311, 378*, 412

Пъргавина 345

Път 9, 12, 13, 14, 17, 18, 25, 26, 31, 38, 41, 47, 52, 57, 59, 80, 83, 84, 85, 89, 92, 93, 103, 122, 124, 133, 139, 147, 154, 155, 159, 170, 187, 189, 190, 212, 213, 219, 227, 228, 234, 236, 240, 244, 245, 250, 272, 284, 287, 313, 316, 334, 349, 350, 356, 358, 359, 368, 375, 382, 383, 384, 391, 395, 413, 414, 417, 418, 437, 445, 449, 455, 463, 473, 476, 480, 489, 491, 505, 511

Работа 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 28, 30, 31, 33, 35, 41, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 52, 56, 58, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 78, 79, 82, 87*, 88, 90, 91, 99, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 112, 115, 116, 117, 125, 127, 129, 130, 131, 135, 138, 139, 142, 144, 151, 153, 154, 155, 157, 158, 160, 161, 162, 168, 169, 171, 173, 174, 175, 177, 185, 188, 193, 194, 195, 197, 213, 214, 215, 218, 220, 223, 225, 229, 230, 234, 236*, 237, 239, 240, 241, 249, 251, 252, 255, 261, 266, 267, 268, 270, 285, 287, 291, 293, 295, 299, 301, 303, 305, 311, 312, 314, 317, 324, 325, 326, 329, 332, 333, 338, 340, 341, 343, 344, 345, 346, 348, 349, 351, 352, 361, 362, 365, 369, 371, 376, 377, 380, 381, 382, 389, 398, 401, 416, 423, 428, 429, 433, 435, 439, 440, 441, 442, 443, 445*, 451, 455, 458, 460, 462, 463, 465, 466, 467, 469, 470, 477, 485, 486, 488, 492, 493, 498, 499, 504, 505, 508, 510

Работливост 35, 112

Равновесие 15, 46, 102, 104, 112, 133, 181, 183*, 226, 280, 330, 472, 473, 475

Радост 10, 11, 17, 21, 24, 34, 57, 64, 65, 72, 74, 80, 90, 92, 97, 105, 108, 117, 123, 126, 136, 145, 175, 187, 189, 191, 193, 218*, 233, 252, 257, 268, 281, 285, 308, 310, 312, 313, 316, 343, 345, 354, 357, 361, 365, 372, 374, 381, 385, 399, 406, 407, 409, 413, 420, 426, 429, 442, 444, 452, 453, 457, 458, 461, 465, 467, 468, 473, 478, 492, 504, 505, 508, 509, 510, 511, 512

Развитие 7, 8, 9, 12, 15, 21, 23, 24, 26, 27, 29, 40, 41, 43, 63, 65, 73, 82, 88, 99, 108, 110, 114, 118, 119, 120, 124, 126, 127, 129, 130, 131, 137, 140, 143, 145, 151, 162, 163, 171, 178, 183, 185, 186, 187, 193, 203, 209, 210, 212, 219, 224, 239, 240, 255, 263, 278, 279, 280, 283, 284, 287, 302, 305, 309, 330, 338, 352, 367, 374, 378, 380, 386, 389, 413, 414, 415, 417, 418, 424, 425, 433, 435, 439, 442, 445, 449, 455, 462, 465, 466, 476, 482

Разумност 30, 47, 48, 53, 57, 65, 99, 106, 112, 148, 149, 161, 162, 165, 169, 171, 172, 174, 175, 182, 198, 199, 200, 201, 206, 212, 214, 224, 237, 238, 239, 241, 242, 243, 248, 249, 255, 314, 322, 331, 348, 349, 370, 381, 433, 434, 436*, 445, 475, 484, 488, 489, 502, 507, 511

Рай 15, 95, 144, 145, 147, 148, 158, 169, 252, 257, 258, 274, 275, 276, 277, 285, 322, 338, 394, 438, 502

Раси, народи

– **народ** 23, 24, 40, 57, 63, 71, 92, 110, 116, 123, 172, 185, 192, 193, 218, 234, 243, 244, 282, 290, 303, 304, 312, 320, 329, 344, 349, 353, 363, 408, 415, 417, 419, 421, 428, 436*, 460, 461, 469, 474, 477, 480, 487, 492, 493, 495

– **европейци** 341, 363

– **руснаци** 34, 348, 371, 442

– **американци** 28, 118, 144, 263, 392, 396, 406, 416, 419, 487, 494

– **англичани** 114, 191, 232, 255, 292, 305, 324, 329, 348, 415, 419, 443, 509

– **германци** 348*, 419, 486, 487, 508

– **арменци** 365

– **гагаузи** 453, 475

– **елини** 243

– **варвари** 492

– **юдеи** 120

– **славяни** 243, 419

– **индианци** 290

– **измаиляни** 94

– **израилски народ** 480, 495

– **негри** 236, 237, 368

– **цигани** 134

– **французи** 348, 487, 501

– **евреи** 14, 23, 24, 161, 166, 179, 192, 214, 303, 344, 362, 365, 377, 398, 415, 448, 460, 469

– **сърби** 92

– **турци** 18

– **римляни** 258, 419

– **индуси** 125, 184, 264, 434, 489

– **гърци** 92, 178*, 183*, 243, 331, 418, 419, 475

– **българи** 19, 71, 92, 111, 147, 148, 153, 161, 165, 168, 175, 179, 192, 198, 214, 243, 291, 292, 312, 333, 353, 365, 406, 417, 418, 419, 421, 425, 436*, 439, 451, 468, 475, 477, 486, 498, 505, 508

– **раса** 116, 318, 376, 426

– **Червена раса** 376

– **Бяла раса** 318

– **Шеста раса** 318

Растеж 7, 8, 13, 21, 39, 76, 77, 82, 120, 126, 162, 163, 193, 203, 209, 212, 233, 243, 246, 248, 252, 278, 280, 287, 288, 311, 322, 324, 359, 378, 387, 389, 433, 462, 500

Растение 65, 143, 151, 152, 162, 177, 201, 209, 210, 243, 245, 253, 268, 296, 305, 313, 318, 322, 330, 333, 389, 403, 487, 502

– **билки** 257

– **боб** 217, 357, 451

– **бор** 15

– **бук** 485

– **бурен** 15, 115

– **грозде** 247, 437

– **домат** 114

– **дърво** 16, 20*, 36, 42*, 88*, 98*, 105, 108, 118, 124, 126, 140, 144*, 152, 157*, 169, 177, 178, 195*, 210, 219*, 220*, 234*, 239, 247, 248, 251, 254, 257*, 258, 271, 272, 281*, 287, 291*, 306, 313, 322*, 323*, 326*, 329*, 330*, 338, 343, 361, 370*, 371*, 380, 385, 419, 470, 471, 472*, 484, 485, 500

– **жито** 7, 8, 15, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 36, 38, 65, 66, 67, 84, 126, 203, 204, 247, 253, 254, 328, 443

– **жълтъд** 484, 485, 493

– **зеле** 292

– **карамфил** 309

– **коприва** 431

– **леща** 217, 398

– **лоза** 15, 47, 49, 64, 202, 433, 437, 498

– **лук** 357

– **морков** 277

– **орех** 48, 49, 53, 56, 57, 83, 124, 125, 126, 236, 488

– **ориз** 358

– **плод** 8*, 15, 21, 22, 48, 50*, 56, 67, 75, 84, 95, 96, 97, 105, 108, 125*, 126, 144, 162, 163*, 203, 204, 209, 210, 219, 230, 233, 239, 248, 251, 257*, 268*, 275, 287, 316, 321, 322, 370, 380, 401, 403, 408*, 419, 427, 485

– **пшеница** 39

– **роза** 53, 183, 289*, 309, 346

– **синоп** 119

– **тиквички** 114

– **трева** 182, 328

– **трън** 7, 15, 31, 81, 91, 295, 297, 346, 419

– **тютюн** 233, 400, 450

– **фиданка** 427

– **царевица** 28

– **цвете, цвят** 53, 68, 145, 151, 209, 210, 219, 292, 298, 306, 309, 316, 457*, 479, 500

– **череша** 401

– **ябълка** 16, 28, 32, 75, 76, 78, 81, 126, 173, 198, 230, 252, 310, 333, 449, 500

– **ягода** 401

Реализиране 96, 100, 443, 507

Реалност 46, 51, 82, 89, 329, 341, 441, 472, 473, 478, 479, 482

Регулиране 7, 30, 85, 133, 167, 181, 199, 203, 205, 222, 225, 265, 269, 274, 297, 324, 352, 375, 381, 383, 477, 487, 488

Ред 15*, 31, 32, 45, 48, 55, 67, 110*, 112, 113, 115, 148, 149, 158, 175, 190, 191, 201, 205, 216, 218, 238, 246, 264, 280*, 298, 312, 321, 322, 327, 341*, 348, 364, 379, 380, 381, 385, 386, 391, 394, 401, 416*, 433, 437*, 453*, 474, 477*

Религия 121, 162, 178, 187, 189, 190*, 203, 221, 222, 304, 358, 410, 435, 444, 445, 446, 447, 450, 452, 453, 456, 458, 459, 480, 495, 500, 509

– **Великден** 19, 474

– **владика** 158, 276, 354, 403

– **духовенство** 400, 401*

– **Евангелска църква** 189

– **езичници** 304, 469

– **енориаши** 263

– **жрец** 331

– **идол** 327

– **Изида** 331

– **изповедник** 397, 414

– **икона** 276, 302

– **Йоан Кронщадски** 317, 420

– **кадене** 179, 400

– **кадия** 436

– **кадилиница** 158, 276

– **Католическа църква** 189

– **кръстене** 222

– **левит** 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430

– **манастир** 12

– **мисионер** 416

– **монах** 34

– **пантеист** 150, 207

– **паство, пасоми** 54, 112, 272, 279

– **поп** 146, 298, 392, 400, 405, 453

– **правоверен** 344

– **Православна църква** 189, 236, 407*

– **причастие** 102, 343

– **проповедник** 31, 96, 218, 236, 237, 244, 263, 264, 320, 397, 399, 402, 403, 416, 438, 465, 508, 509

– **пустинник** 270

– **свещеник** 54, 76, 112, 115, 121, 128, 131, 158, 172, 177, 194, 218, 252, 254, 255, 263, 276, 279, 281, 298, 304, 311, 320, 364, 365, 370, 397, 400, 403, 404, 405, 406, 408, 417, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 469

– **секта** 284*, 315, 343, 344

– **храм** 14, 129, 158, 163, 176, 178, 194, 196, 225, 304, 331, 385, 391, 392, 395, 469

– **християнство, християнин** 12, 15, 69, 83, 93, 107, 109, 116, 125, 136, 137, 138, 142, 149, 159, 162, 167, 170, 175, 182, 188, 195, 204, 207, 213, 217, 218, 222, 226, 227, 230, 231, 233, 236, 246, 269, 275, 277, 282, 284, 285, 290, 294, 297, 299, 302, 303, 309, 314, 315, 316, 320, 339, 345, 353, 366, 370, 371, 383, 391, 394, 395, 401, 403, 404, 405, 407, 408, 412, 414, 450, 461, 465, 466, 467, 470

– **църква** 33, 76, 88, 135, 138, 150*, 152*, 155, 175, 189, 193, 195, 196, 205, 207, 215, 222, 236, 252, 263, 264, 271, 275, 276, 292, 294, 298, 299, 303, 343, 344, 391, 394, 398, 403, 404, 408, 410, 418, 439, 451, 455, 507, 511

Решителност 57, 80, 93, 106, 185, 285

Самообладание 178, 215

Самоотричане 21, 103, 105, 116, 232, 244, 246, 253, 266, 267, 277*, 287, 311, 407, 458, 491

Самоуважение 178

Свежест 154, 213, 487

Светът, светското 103, 154, 170, 171, 319, 383, 403*, 444, 447, 455, 456

Светлина 7, 15, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 29, 33*, 39, 42, 46, 47, 50, 54, 55, 65, 82, 120, 123, 151, 152, 153, 176, 203, 206, 210, 211, 212, 218, 227, 228, 229, 235, 243, 244, 264, 282, 287, 289, 297, 313, 315, 317*, 318, 319, 330*, 363, 374, 376, 388, 421, 428, 439, 441, 444, 445, 446, 447, 454, 455, 461, 464, 472, 475, 481, 483, 484, 486, 488, 494, 505, 509, 512

– **лъч** 7, 22, 211, 212, 245, 246, 282, 339, 463, 464, 483

Свещеното 14, 276, 343*, 437

Свобода, доброволност 10, 13, 14, 16, 23, 35, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 58, 86, 90, 91, 108, 109, 128, 132, 147, 148, 152, 155, 157, 158, 159, 162, 189, 195, 207, 208, 217, 218, 221, 223, 226, 227, 231, 232, 234, 242, 249, 251, 253, 255, 263, 273, 285, 308, 314, 323, 324, 333, 334, 346, 347, 362, 393, 404, 434, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 458, 459, 460, 466, 469, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 480, 481, 483, 490, 501, 507

Свян 187

Святост 276, 394, 430, 490

– **освещаване** 343

– **свещец** 33, 82, 88, 127, 131, 173, 179, 188, 194, 213, 265, 269, 270, 274, 296, 299, 300, 302, 308, 310, 313, 316, 321, 331, 343, 351, 367, 399, 400*, 406, 407, 413, 509

– **Свети Дух** 205, 320, 323, 328, 333, 395, 466

– **светилище** 158

Семейство 113, 190, 191, 195, 262, 302, 362, 394, 402, 415, 416, 419, 427, 440, 468

– **баба** 101, 147, 148, 154, 157, 181, 189, 325*, 479

– **баща** 17, 26, 33, 34, 54, 59, 70, 88, 101, 102, 103, 104, 105, 111, 121, 125, 131, 137, 142, 144, 148, 152, 169, 170*, 181, 187, 189, 191, 193, 224, 227*, 228, 254, 262, 263, 268, 269, 273, 284, 289, 291, 303, 311, 312, 315*, 323, 326, 328, 339, 342, 370, 373, 391, 393, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408, 413, 420, 424, 427, 429, 432, 438, 440, 442, 444, 448, 456, 457, 468, 476, 481, 504, 508

– **брат** 7, 14, 40, 42, 54, 81, 86, 88, 91, 92, 94, 95, 96, 101, 103, 104, 105, 121, 127, 160, 165, 185, 222, 229, 256, 289, 302, 308, 311, 315, 377, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 404, 408, 409, 414, 430, 476, 481, 493, 499

– **деди, прадеди** 88, 179, 181, 184*, 185*, 186*, 188, 189, 190, 191, 192, 325*, 366

– **дете** 9, 12, 15, 16, 33, 37, 39, 42, 46, 50, 51, 54, 56, 57, 63, 70, 73, 76, 77, 79, 89, 99, 105, 110, 111, 112, 114, 118, 120, 121, 124, 125, 126, 127, 131, 132, 137, 141, 142, 155, 156, 157, 158, 163, 165, 173, 184, 187, 193, 200, 218, 219, 220, 237, 238, 240, 244, 246, 255, 263, 269, 278, 279, 281, 283, 288, 289, 290, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 302, 304, 307, 311, 312, 316, 325, 326, 328, 333, 334, 342, 343, 346, 352, 353, 359, 360, 364, 372, 376, 378, 382, 391, 399, 402, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 417, 418, 420, 424, 425, 426, 428, 429, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 449, 461, 462, 463, 465, 468, 469, 470, 478, 480, 481, 490, 498, 502, 504, 506, 507, 508, 509*, 511, 512

– **дом** 13, 59, 63, 76, 79, 94, 123, 127, 131, 148, 149, 169, 170, 172, 175, 187*, 188, 193, 227, 234, 280, 289, 312, 341, 347, 381, 393, 398, 399, 402, 405, 417, 459*

– **дъщеря** 33, 57, 59, 60, 137, 185, 218, 262, 263, 349, 355, 369, 373, 374, 384, 391, 393, 395, 396, 401, 424, 430, 443, 481

– **дядо** 147, 148, 181, 189, 191, 303

– **зет** 59, 60, 374

– **майка** 17, 26, 34, 39, 54, 57, 73, 76, 77, 79, 88, 99, 101, 105, 110, 111, 121, 127, 137, 142, 153, 157, 165, 181, 184, 187, 189, 193, 194, 219, 235, 237, 238, 262, 263, 268, 269, 273, 278, 279, 283, 284, 289, 290, 292, 293, 296, 298, 299, 303, 311, 326, 328, 333, 334, 339, 342, 345, 353, 369, 372, 378, 380, 382, 391, 402, 405, 410, 411, 412, 413, 424, 427, 428, 429, 438, 439, 444, 449, 452, 457, 461, 463, 467, 480, 502, 506, 507, 508, 510, 511

– **машеха** 289

– **пастрок** 289

– **поколение** 121, 325, 370, 374, 379, 397, 414, 433

– **род** 179, 180, 181, 186, 325, 336, 350

– **родител** 42, 218, 269, 293, 312, 416, 424, 508

– **роднина** 227, 315, 392, 406, 470

– **сестра** 42, 54, 160, 302, 315, 327, 343*, 370, 377, 391, 436, 458, 468, 493

– **син** 13, 19, 29, 31, 33, 56, 59, 70, 104, 111, 125, 126, 137, 144, 145, 152, 153, 154, 165, 171, 218, 224, 225, 241, 242, 262, 263, 295, 307, 312, 323, 342, 349, 354, 355, 373, 382, 384, 391, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 433, 481, 493, 495, 498, 501, 504, 508
– **фамилия** 34, 50, 137, 186, 191, 262, 269, 451, 457

Сериозност 173, 303, 304, 493

Сетива, чувства 41, 50, 60, 63, 65, 68, 69, 70, 73, 151, 199, 203, 309, 386

– **вкус** 37, 40, 48, 63, 68, 69, 73, 76*, 88, 98*, 114, 125, 144*, 151, 183*, 213, 250*, 278*, 310*, 341*, 360*, 370*, 371*, 439*

– **зрение** 27, 41, 45, 53, 60, 63, 68, 70, 170

– **обоняние** 63, 68, 76, 309

– **осезание** 63, 68, 341*, 374*

– **свръхчувствен живот** 199

– **слух** 41, 60, 63, 68, 166

– **усет, усещане** 42, 80, 81, 156, 249, 261, 320, 328, 329, 334, 374, 413, 424, 452, 453, 465, 467

Сигурност 197, 379

Сила, сили 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 31, 33, 38, 39, 43, 45, 47, 51, 52, 62, 66, 72, 75, 76, 77, 80, 83, 85, 88, 90, 93, 98, 99, 100, 102, 104, 108*, 109, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 126, 127, 130, 132, 133, 138, 143, 144, 145, 148, 149, 151, 154, 156, 159, 160, 174, 178, 183, 186, 187, 192, 196, 199, 200, 203, 204, 206, 207, 209, 210, 212, 217, 219, 226, 229, 232, 235, 239, 241, 248, 249, 253, 254, 255, 257, 258, 260, 261, 265, 272, 280, 281, 292, 300, 301, 303, 307, 311, 315, 316, 320, 323, 324, 326, 330, 331, 334, 342, 344, 348, 351, 359, 360, 361, 362, 368, 375, 376, 377, 378, 379, 383, 390, 391, 392, 395, 401, 411, 413, 415, 416, 417, 422, 425, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 439, 440, 445, 446, 448, 450, 457, 458, 460, 463, 464, 473, 477, 478, 481, 482, 485, 486, 499, 507

Символ, емблема 21, 101, 102, 134, 239, 243, 342, 354, 386, 407, 423, 505, 507, 511

Скромност 21, 24, 354, 362, 505

Скулптура 105, 149, 300, 331*, 337, 340, 433*

Слава 17, 96, 98, 109, 128, 145, 179, 193, 212, 218, 226, 264, 334, 341, 377, 382, 392, 393, 395, 412, 454, 457, 467, 495, 512

Слово 77, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 247, 254, 256, 278, 279, 280, 287, 288, 389, 390, 396, 403

– **бъбреене** 56, 216, 490, 510

– **викане** 60, 141, 262, 468

– **говор** 10, 19, 52, 53, 56, 60, 62, 75, 76, 80, 81, 83, 90, 96, 128, 155*, 159, 165, 168, 169, 170, 179, 185, 190, 194, 198, 206, 210, 212, 231, 233, 248, 250, 252, 263, 264, 270, 273, 300, 314*, 316, 320, 321, 341, 350, 354, 403, 406, 408, 409, 414, 420, 445, 446, 450, 451, 454, 455, 457, 458, 463, 473, 489, 490, 493, 495, 497, 498, 499, 500, 502, 504, 505, 511

– **злословие** 296

– **изказване** 141, 183, 187

– **красноречие** 77

– **наддумване** 155, 508

– **одумване** 104, 367, 446, 455, 456, 457, 458

– **оратор** 77, 264

– **разговор** 10, 144, 268, 299, 414, 425

– **реч** 165, 209, 211, 242, 410

– **славословие** 412

– **сладкодумност** 96

Служене, слугуване, слуга 13, 29*, 44, 49, 57, 67, 71, 95, 98, 102, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 131, 154, 155, 158, 165, 168, 185, 215, 258, 263, 266, 267, 283, 285, 299, 302, 304, 312, 328, 354, 369,

373, 380, 388, 393, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 405, 406, 407, 409, 419, 421, 425*, 426, 430, 434, 435, 443, 446, 451, 452, 453, 489, 493, 504, 511

Случайност 62, 384, 473, 487, 496

Слушане 33, 37, 38, 39, 60, 69, 73, 84, 89, 90, 96, 99, 120, 136, 137, 139, 140, 142, 143, 146, 168, 191, 223, 226, 229, 252, 313, 319, 335, 341, 346, 349, 354, 355, 377, 394, 412, 418, 438, 445, 448, 449, 450, 455, 489, 491, 511

Смелост 57, 80, 93, 106, 147, 185, 186, 198, 214, 285, 334, 368, 404

Смирение 12, 89, 90, 111, 116, 122, 186, 191, 197, 231, 352, 394, 399, 400, 402, 404, 406, 407, 408, 409

Смисъл 10, 25, 39, 48, 49, 51, 53, 55, 62, 68, 75, 76, 78, 80, 83, 97, 101, 105, 108, 111, 117, 118, 122, 123, 125, 135, 136, 137, 139, 140, 145, 148, 150, 152, 154, 158, 159, 163, 169, 176, 182, 183, 194, 195, 199, 204, 209, 219, 235, 236, 237, 239, 241, 246, 264, 280, 282, 283, 285, 293, 294, 296, 306, 307, 311, 320, 321, 322, 328, 330, 331, 339, 345, 348, 349, 352, 356, 357, 367, 397, 400, 410, 417, 419, 422, 425, 426, 432, 433, 435, 444, 445, 448, 460, 461, 463, 473, 479, 488, 490, 491, 498, 499, 505, 507, 508, 512

Смърт 11, 34, 64, 85, 101, 111, 133, 143, 146, 147, 148, 150, 152, 153, 154, 159, 164, 203, 207, 219, 227, 235, 253, 278, 284, 322, 334, 362, 393, 407, 465, 470, 471, 482, 495, 497, 505

Вж. *Безсмъртие*

– **гроб** 8, 10, 14, 148, 150, 153, 204, 224, 321, 335, 405, 433, 470, 495

– **мъртвото** 73, 181, 223*, 279, 331, 390, 406, 417, 495, 496, 497, 498, 499, 502, 512

– **погибел** 127, 285*

– **умиране** 8, 10, 11, 16, 21, 22, 25, 34, 35*, 56*, 77, 101, 129, 144, 145, 146, 150, 152, 170*, 192, 202, 203, 207, 213, 214, 217, 224, 225, 226*, 227*, 242, 247, 249, 251, 276, 278, 284, 293, 295, 298, 300, 316, 319*, 322, 323, 324, 326, 328, 344, 371, 393, 394, 395, 405, 406, 407, 416*, 417, 427, 436, 447, 465, 468, 469, 470, 473, 477, 485, 487, 493, 501, 502, 505

Снизхождение 127, 129, 130, 139

Спасение 16, 30, 72, 73, 91, 92, 98, 101, 122, 130, 132, 135, 136, 139, 146, 149, 152, 154, 155, 168, 172, 175, 191, 192, 196, 197, 218, 230, 231, 234, 244, 245, 251, 252, 253, 272, 276, 277, 323, 326, 331, 344, 361, 365, 369, 370, 389, 402, 403, 417, 441, 460, 461, 467, 469, 480, 490, 491, 492, 494

Спокойствие 8, 9, 14, 17, 28, 30, 85, 121, 122, 175*, 221, 226, 232, 253, 259, 280, 359, 419*, 433, 452, 465, 478, 500

Способност 28, 45, 46, 51, 65, 66, 72, 88, 114, 133, 140, 169, 172, 203, 224, 235, 252, 266, 267, 281, 294, 298, 301, 310, 354, 435, 469, 476, 486, 497

Стремеж 7, 10, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 33, 41, 47, 90, 95, 99, 109, 124, 126, 130, 131, 133, 143, 145, 150, 166*, 170, 172, 190, 204, 205, 212, 239, 241, 243, 246, 265, 273, 285, 294, 305, 322, 326, 327, 359, 377, 410, 418, 433, 460, 462, 472, 474, 475, 493, 504

Строгост 303, 325, 380, 384, 441, 473

Студ 39, 72, 89, 102*, 183, 245*, 363, 417, 462, 487

Субективност 72, 337

Схватливост 102*, 178, 445

Съвест 90, 129, 187, 287

Съвършенство, усъвършенстване
72, 73, 134, 184, 381, 460, 462, 465, 479

Съдба, участ 10, 59, 60, 78, 97, 106, 110,
113, 119, 154, 164, 296, 302, 362, 364, 385,
436, 437, 441, 477

Съдържание 47, 170, 181, 182, 194*, 222,
246, 276, 310, 333, 340, 350, 426*, 446,

Съзерцание 159, 204, 280, 450

Съзнание 14, 81, 151, 190, 203, 204, 205,
219, 224, 225, 292, 302, 319, 340, 348, 411,
423, 438, 445, 462, 465, 476, 483, 484, 498,
499, 500

– **подсъзнание** 219, 337, 465

– **самосъзнание** 219, 292, 409, 411

– **свръхсъзнание** 219, 465

Съзнателност 52, 155, 199, 204, 273, 337,
411, 458, 498, 510

– **безсъзнателност** 495

– **несъзнателност** 52, 273

– **осъзнаване*** 12, 48, 101, 184, 188,
237, 304

Сън, сънища 34, 36, 47, 58*, 94, 95, 96,
102, 108, 122, 138, 204*, 293, 309, 334, 442,
472, 478, 490, 495, 498

Съобразителност 202*, 207*, 434,
456, 457

Сърдечност 408

Сърце 9, 10, 12, 16, 17, 19, 23, 29, 30, 31, 33, 34,
35, 36, 37, 38, 40, 41, 52, 53, 59, 61, 64, 65, 67, 68, 73,
75, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 98, 99, 101, 102,
103, 104, 106, 107, 108, 111, 112, 115, 117, 119, 130,
132, 134, 135, 137, 142, 143, 149, 151, 153, 156, 157,
158, 159, 162, 171, 175, 183, 184, 185, 186, 198, 199,
202, 206, 208, 213, 214, 215, 217, 218, 221, 223, 224,
230, 235*, 241, 251, 254, 260, 261, 264, 268, 270, 273,
275*, 280, 283, 289, 293, 294, 295, 298, 302, 307, 308,
310, 314, 316, 317, 319, 321, 327, 329, 331, 340, 343,
344, 345, 348, 353, 367, 374, 375, 378, 380, 389, 390,
393, 395, 396, 399, 406, 408*, 410, 411, 413, 415, 417,
418, 420, 422, 424, 425, 428, 430, 432, 435, 436, 440,
442, 443, 447, 454*, 459, 460, 467, 472, 475, 478, 491,
502, 510, 511

Състрадание 281

Сътворение 318, 329

Същества, твари 7, 9, 11, 24, 25, 26, 27, 32,
33, 47, 52, 53, 60, 65, 69, 72, 84, 100, 102, 126, 129,
130, 143, 149, 151, 152, 161, 162, 165, 166, 167, 169,
180, 199, 200, 201, 205, 206, 208, 237, 242, 258, 306,
311, 313, 326, 328, 329, 339, 352, 358, 360, 366, 377,
378, 384, 394, 412, 413, 464, 475, 484, 486, 489, 496,
497, 508, 511

Съществуване 43, 200, 202, 204, 205,
206, 356, 498

Същност, същина 33, 46, 47, 48, 49,
50, 53, 80, 204, 356, 374, 414, 473, 476, 479,
484, 486

Тайна 19*, 78, 82, 94, 120, 138, 144, 150,
196, 198, 226, 276, 303, 316, 331, 341, 351,
397, 413, 415, 417, 420, 421, 449, 453, 455,
463, 485, 495, 511

– **енигма** 388, 482

– **загадка** 21, 127, 333

Талант, талантливост 72, 96, 100, 176

Творчество* 46, 99, 167, 216, 237, 243, 318, 329, 339, 358, 360, 363, 381, 442

Твърдост, твърдото 46, 65, 77, 83, 232, 278, 280, 281, 282, 287, 319, 330, 438

Театър 109, 111, 170, 425, 429
 – **актьор** 27, 425, 429, 430, 449, 476
 – **сцена** 423

Темперамент 134

Тишина 19, 52, 85, 122, 220, 253, 259, 261

Толерантност 446

Тониране 331

Топлина, горещина 7, 15, 20, 24, 26, 39, 42, 72, 144, 150, 183*, 187, 210, 211, 243, 264, 295, 307, 308, 314, 317, 363, 375, 376, 377, 487*

Точност 95, 154, 202, 273, 284, 290, 291, 381

Трайност 108, 274

Трансформация 363
 – **превръщане** 8, 58, 66, 68, 74, 118, 139, 169, 208, 238, 241, 270, 271, 280, 281, 287, 288, 297, 303, 316, 389, 439, 485
 – **преобразуване** 33, 255, 256
 – **преобразяване** 36, 119, 159, 253, 264, 401, 485
 – **преустройство** 205, 246, 401

Трезвеност 102, 178, 371

Труд 43, 52, 63, 65, 89, 90, 108, 113, 138, 144, 148, 170, 184, 213, 214, 287*, 389, 398, 403, 445, 463

Трудолюбие 66, 89, 141, 162

Тържество 234, 322, 467

Търпение 10, 23, 29*, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 90, 91, 92, 93, 107, 112, 113, 116, 131, 141, 180, 198, 215, 226, 232, 242, 257, 265*, 268, 269, 305, 308, 309, 316, 346, 373, 406, 440, 450, 461, 470, 477, 491, 492, 493

Уважение 17, 96, 105, 178, 197, 455

Уединение 12, 303, 449

Ум 10, 13, 15, 16, 17, 19, 23, 24*, 25, 26*, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 57*, 59, 66, 67, 71, 73, 75, 76, 85, 88, 90, 91, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 107, 112, 115, 117, 119*, 126, 128, 130, 132, 134, 135, 137, 142, 143, 145, 148, 149, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 165*, 169, 171, 172, 173, 174, 175, 177*, 178, 182*, 183, 184, 186, 187, 190, 193, 198, 199, 202, 208, 211, 213, 214, 215, 217, 218, 223, 226, 228, 230, 237, 241, 243, 244, 245, 246, 248, 250, 252, 254, 258, 259, 260, 261, 263, 264, 268, 271, 280, 281, 283, 288, 289, 290, 293, 294, 295, 296*, 298, 300, 302, 307, 310, 314, 316, 317, 321, 325, 326, 327, 329, 331, 334, 337, 339, 343, 344, 345, 348, 351, 352, 353, 369, 371, 372, 373, 374, 377, 378, 380, 381, 385, 389, 395, 398, 405, 407, 408, 410, 411, 412, 414, 420, 422, 424, 425, 426, 428, 430, 432, 435, 436, 442, 443, 446, 447, 448, 455, 456, 459, 465, 467, 472, 475, 476, 478, 479, 482, 486, 505, 510, 511
 – **интелект** 37, 40, 68
 – **памет** 100
 – **разсъдък** 224, 461
 – **разум** 165, 242

Умиление 89

Упование 106, 107, 188, 207, 412

Упражнение 139, 143, 285, 287

Усилие 72, 105, 107, 154, 170, 171, 204, 360, 415

Услуга 80, 130, 131, 335, 372, 386, 501

Успех, сполука 35, 67, 71, 100, 185, 187, 192, 196, 209, 218, 249, 257, 295, 305, 307, 311, 351, 393, 457

Устойчивост, устояване 94, 96, 98, 99, 234, 484

Усърдие 139

Утешение 193, 242, 246, 374, 400, 448, 455, 465

Учение 28, 31, 32, 42, 84, 85, 89, 109, 119, 120, 153, 155, 156, 157, 159, 162, 168, 175, 182, 184, 208, 213, 241, 252, 275, 281, 282, 284, 286, 287, 299, 302, 307, 309, 313, 317, 320, 323, 326, 327, 328, 329, 330, 333, 334, 337, 341, 343, 355, 357, 374, 388, 390, 391, 394, 395, 402, 403, 404, 405, 408, 422, 432, 433, 434, 435, 437, 438, 439, 442, 443, 444, 446, 447, 448, 453, 456, 457, 459, 470, 480, 491, 492, 494, 508

Ученик 26, 33, 54, 55, 63, 70, 88, 99, 105, 110, 120, 122, 124, 125, 131, 133, 139, 167, 168, 172, 173, 196, 199, 208, 221, 222, 225, 226, 228, 231, 249, 250, 272, 281, 288, 290, 292, 293, 296, 299, 300, 302, 308, 331, 379, 383, 384, 394, 422, 448, 488, 489, 505

Учител 31, 33, 36, 54, 55, 63, 70, 76, 99, 105, 110, 112, 115, 120, 121, 131, 139, 143, 149, 165, 168, 172, 173, 186, 194, 195, 196, 200, 218, 239, 240, 252, 255, 266, 267, 272, 279, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 308, 311, 312, 314, 315, 317, 334, 364, 370, 384, 385, 399, 406, 409, 418, 422, 425, 427, 448, 476, 488

Учене 8, 28, 31, 33, 36, 37, 40, 43, 49, 54, 55, 56, 57, 61, 65, 69, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 97, 99, 101, 104,

105, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 117, 118, 120, 121, 122, 126, 131, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 153, 154, 155, 157, 159, 160, 163, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 177, 180, 182, 195, 199, 200, 204, 207, 208, 214, 215, 224, 226, 244, 249, 252, 257, 258, 264, 271, 283, 290, 291, 292, 293, 294, 296, 297, 298, 302, 303, 304, 307, 311, 312, 314, 315, 319, 320, 325, 329, 331, 332, 333, 345, 346, 350, 351, 352, 354, 357, 359, 364, 366, 369, 370, 374, 377, 380, 384, 391, 398, 399, 400, 420, 423, 429, 430, 435, 436, 439, 441, 442, 443, 445, 446, 450, 451, 461, 466, 469, 470, 475, 476, 477, 479, 486, 487, 490, 491, 493, 496, 499, 500, 504, 505, 511

– **библиотека** 298, 488

– **гимназия** 138, 180, 249, 266, 267

– **книга** 55, 126, 127, 154, 156*, 181*, 185, 186, 188, 193*, 199, 216, 238, 276, 277, 298, 308, 312, 340, 365, 392, 406, 472, 488

– **поука, поучаване** 10, 22, 90, 131, 189, 194, 397, 452

– **професор** 295, 302, 317

– **университет** 15, 69, 109, 138, 290, 401

– **урок** 59, 68, 86, 92, 97, 136, 137, 142, 171, 172, 182, 224, 304, 307, 346, 354, 448, 450, 490

– **училище** 15, 49, 51, 63, 69, 70, 76, 88, 89, 91, 103, 115, 138, 143, 156, 167, 168, 169, 170, 175, 207, 215, 249, 252, 292, 294, 304, 308, 311, 312, 313, 331, 333

Учтивост 80, 273, 301

Физика 168, 195, 279, 381, 386

– **газообразно състояние** 46

– **катодни лъчи** 339

Физиология 145, 183, 320, 402, 450

Физически свят, физическото 26, 29, 75, 119, 208, 210, 212, 226, 281, 282, 295, 300, 306, 311, 318, 319, 345, 346, 355, 380, 384, 407, 410, 414, 484, 500

Физическо тяло 226, 318, 424, 467

220, 261, 289, 290, 389

– **организъм** 102, 143, 205, 220, 226, 247, 260, 261, 264, 278, 360, 378, 402– **тяло** 14, 28, 35, 41, 42, 43, 44, 49, 51, 57, 63, 64, 73, 75, 78, 101, 102, 114, 115, 126, 128, 129, 130, 157, 162, 176*, 185, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 228, 233, 234, 235, 239, 241, 250, 253, 268, 285, 286, 293, 316, 318, 327, 331*, 360, 362, 405, 410, 415, 424, 447, 462, 467, 483, 510– **органи и части на тялото**– **артерия** 409, 438– **брада** 34, 178, 187, 192– **бял дроб** 38, 55, 129, 130, 151, 206, 208, 224, 268, 280, 293, 360, 411– **вежди** 55, 178, 183, 187, 332, 353, 488– **вена** 402, 438– **глава** 8, 57, 98, 108, 110, 117*, 119, 147, 176, 178, 185, 187, 194, 195, 222, 224, 229, 238, 239, 241, 244*, 250, 251, 252, 253, 261, 293, 295, 307, 312, 314, 329, 331, 347, 360, 361, 365, 374, 378, 379, 380, 386, 391, 433, 472, 488– **гръб, гръбнак** 29, 32, 58, 59, 69, 83, 85, 86, 105, 132, 135, 141*, 165, 203, 229, 230, 302, 404, 408, 472, 473, 476– **гуша** 114, 476– **гърди** 219, 261*, 345– **гърло** 96– **дихателна система** 187, 202, 360, 411, 415– **език** 13, 76, 216, 265, 283, 337, 338– **жили** 177, 179, 403– **зъб** 24, 48, 76, 77, 158, 165, 174, 175, 278, 306, 435, 468– **китка** 345– **клетка** 203, 206, 268, 322, 330, 331, 483– **кожа** 35, 125*, 275, 306, 394, 428, 505– **корем** 114, 130, 486, 493– **коса** 54, 59, 121, 342, 347, 509– **кост** 101, 177, 185, 203, 216, 225, 268, 372, 495, 496, 497, 498, 499, 501, 502, 504– **косъм** 187*, 222, 342*, 379, 380, 386– **крайници** 360, 411– **крак** 8, 12, 21*, 28, 32, 41, 47, 110, 147, 148, 149, 153, 174, 182, 186, 208, 213, 221, 224, 225, 229, 238, 261, 277, 292, 293, 295, 297, 302, 306, 329, 337, 338, 345, 411, 448, 472, 473, 481, 487– **кръв** 37, 38, 129, 168, 179, 183, 202, 261, 289, 328, 375, 402, 403, 407, 408, 409– **ларинкс (гръцмул)** 96, 292– **лице** 9, 59, 103, 106, 114, 120, 124*, 170, 176, 178, 183, 185, 186, 187, 192, 230, 268, 284, 288, 323*, 338, 340, 345, 360, 419, 420, 430, 449, 454, 456, 475*, 479, 497*– **малък пръст** 17– **мозък** 18, 23, 30, 49, 50, 64, 75, 206, 242, 243, 261, 268, 280, 293, 295, 301, 305, 310, 328, 336, 338, 339, 340, 360, 361, 371, 376, 411, 445, 483, 484, 486– **мускул (мишци)** 100, 101, 110, 119, 177, 466, 497– **нерви, нервна система** 134*, 141, 142, 178, 203, 268, 280, 330, 497– **нос** 75, 129, 151, 154, 170, 178, 182, 183, 184, 185, 187, 193, 195, 309, 332, 353, 360, 435, 497– **орган, уд** 43, 55, 82, 203, 208, 217, 268, 293, 314, 360, 410, 483, 484– **очи** 9, 16, 19, 25, 32, 36, 38, 46, 50, 53, 55, 75, 87, 103, 151, 155, 165, 173, 178, 182, 183, 184, 187, 195, 203, 211, 216, 222, 224, 225, 228, 283, 305, 321, 329, 332, 341, 351, 353, 368, 422, 435, 442, 447, 452, 454, 456, 463, 466, 470, 484, 486– **палец** 17, 177, 285– **папили** 264– **показалец** 17, 45, 177, 488– **пръст** 17, 45, 46, 141, 143, 177, 185, 186, 191, 312, 386, 484, 486– **рамене** 60, 178– **ребра** 481– **ръка** 13, 17, 32, 41, 44, 45, 58, 59, 79, 80, 82, 84, 94, 96, 101, 103, 105, 106, 118, 143, 147, 148, 149, 153,

155, 156, 161, 162, 163, 165, 166, 169, 170, 173, 174, 176, 177, 184, 185, 186, 190, 193, 199, 208, 219, 224, 225, 232, 248, 253, 260, 268, 276, 285, 292, 293, 295, 302, 305, 306, 310, 326, 329, 338, 345, 360, 364, 374, 376, 411, 413, 426, 430, 435, 436, 448, 470, 492

– **ръст** 177, 186, 345

– **слепоочие** 178, 187

– **сляпо черво** 217

– **среден пръст** 17, 45

– **стомах** 23, 37, 38, 55, 75, 77, 109, 110, 114, 115, 129, 130, 151, 162, 186, 206, 224, 247, 263, 264, 268, 280, 293, 360

– **сърце** 34, 206, 224, 260, 268, 295, 314

– **теме** 178, 195

– **тил** 195, 488

– **тлъстина** 443

– **уста** 38, 73, 89*, 115, 139, 151, 154, 178, 183, 185, 264, 360, 367, 389*, 390*, 451*, 457

– **устни, бърни** 55, 56, 178, 183, 239, 240

– **утроба** 105, 269, 278, 293, 353, 354, 378, 410

– **уши** 38, 50, 52, 53, 55, 89, 140, 151, 165, 173, 178, 187, 195, 211, 212, 249, 283, 292, 296, 307*, 329, 445, 476, 484, 486

– **ходило** 345

– **чело** 144*, 178, 185, 488

– **челюст** 178

– **черва** 217, 411

Философия 11, 12, 26, 46, 65, 70, 100, 113, 124, 145, 146, 150, 157, 177, 179, 181, 182, 184, 186, 187, 198, 200, 203, 206, 215, 217, 218, 223, 228, 236, 238, 239, 240, 246, 252, 258, 259, 269, 272, 275, 276, 279, 281, 283, 284, 306, 320, 321, 322, 327, 328, 334, 336, 337, 339, 341, 349, 352, 359, 362, 363, 377, 379, 383, 394, 410, 414, 419, 422, 425, 426, 428, 430, 435, 436, 438, 444, 445, 472, 483, 484, 485, 486, 487, 489, 491, 496, 497, 498, 499, 500, 507

– **догматик** 203*, 315, 436

– **епикуреец** 186

– **метафизика** 200*, 495

– **пантеист** 150, 207

– **Сократ** 187, 369, 394, 458

– **софистика** 187

– **схоластика** 328

– **Херберт Спенсер** 226, 466

– **Хермес** 239, 240

– **херметическа философия** 336*

Форма 24, 51, 75, 77, 99, 161*, 170, 176, 177, 182, 191*, 203, 205, 206, 237, 238, 239, 242, 243, 250, 253, 254, 258, 280, 293, 297, 301, 305, 306, 310, 319, 324, 326, 330, 338, 340*, 356, 363, 378, 385, 410, 424, 432, 441, 446, 447, 449, 452, 453, 481, 493, 505, 509

Характер, нрав 64, 79, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 170, 171, 176, 177, 180, 181, 188, 189, 193, 202, 263, 271, 280, 285, 296, 339, 374, 376, 378, 422, 423, 461, 480

Хармония 48, 68, 85, 89, 100, 133, 137, 140, 167, 171, 210, 212, 235, 253, 262, 280, 302, 342, 346, 350, 424, 461, 475, 476, 489

Химия 37*, 146, 168, 195, 260, 356*, 381, 386, 500

– **азот** 181, 341

– **атом*** 507

– **барут** 53, 54, 110

– **вар** 280, 281, 287

– **вещество** 151, 220, 280, 360, 389, 483

– **водород** 290, 341

– **въглерод** 502

– **въглероден двуокис** 502

– **желязо** 11, 42, 92, 152, 291, 305, 358, 375, 376, 383, 437, 469, 472

– **кислород** 195, 290, 341, 502

– **мед** 75, 198

– **молекула** 483

– **отрова** 48, 130, 131, 181, 278, 279

– **радий** 246

– **сребро** 92, 152, 198, 234, 437

– **химическо съединение** 356

Хипноза* 118

Хладнокръвие 107, 271

Храброст 235

Храна, хранене, ядене 21, 23, 24, 27, 29, 30, 37, 38, 42, 47, 48, 49, 56, 58, 62, 69, 73, 75, 76, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 87*, 95, 96, 99, 110, 112, 114, 115, 116*, 117, 118, 119, 120, 125, 126, 128, 131*, 137, 144, 145, 146, 151, 156, 157, 162, 165, 174, 178, 182, 183, 186, 187, 188, 194, 202, 203, 206, 207, 210, 215, 217, 224, 225, 233, 250, 254, 255, 271, 278, 279, 282, 283, 285, 287, 288, 297, 306, 310, 312, 313, 326, 328, 339, 352, 353, 365, 370, 372, 375, 390, 398, 399*, 401, 403, 406, 408, 411, 412, 416, 429, 430, 436, 443, 449, 450, 451, 452, 454, 478, 478*, 500, 502, 508

Вж. Растения

– **апетит** 183

– **вино** 69, 80, 98, 102, 161, 187, 247, 423, 425, 426, 428, 429, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 450

– **вкус** 37, 40, 48, 63, 68, 69, 73, 76*, 88, 98*, 114, 125, 144*, 151, 183*, 213, 250*, 278*, 310*, 341*, 360*, 370*, 371*, 439*

– **глад** 19, 56, 73, 136, 145, 146, 150, 156, 253, 254, 364, 365, 390, 416, 418, 443, 452, 468

– **готварство, готвене** 37, 76, 110, 114, 162, 191, 271, 357, 358, 363

– **дъвкане** 76, 110, 157

– **жажда** 87, 89, 150, 156, 250, 251, 452

– **захар** 363, 474

– **козунак** 474

– **кухня** 76, 109, 298*

– **масло** 106, 114, 119, 121, 289, 330, 357, 423, 425, 426, 428, 429

– **мед** 42, 310, 361

– **месо** 27, 37, 114, 182, 217, 271, 330, 358, 450

– **мляко** 66*, 71, 72, 76, 114, 119, 121, 165, 167, 174, 175, 219, 278, 279, 280*, 283, 284, 285*, 287*, 288*, 307, 330, 434, 436, 442

– **мъгеница** 119, 121

– **нектар** 479

– **пост** 19, 352, 415

– **риба** 120, 207, 313, 287

– **сирене** 66, 67

– **сол** 75*, 87, 89*, 114, 287*, 288*

– **хляб** 22*, 23, 27, 49, 73, 84, 85, 102*, 114, 118, 119, 120, 145, 150*, 156, 171, 192, 207, 254, 255, 279, 282, 388, 389, 390, 395, 408, 417, 418, 421

– **чай** 114, 363

– **чревоугодник** 178

– **яйца** 474

Христос 22, 23, 25, 27, 29, 33, 41, 44, 64, 65, 70, 71, 77, 84, 93, 109*, 110, 111, 112, 114, 115, 122, 124, 126, 127, 129, 130, 131, 143, 145, 149, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 179, 183, 184, 186, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 205, 206, 207, 212, 215, 216, 221, 222, 223, 224, 226, 228, 229, 230, 233, 244, 246, 247, 251, 253, 254, 266, 267, 280, 284, 285, 287, 289, 290, 292, 296, 306, 307, 310, 318, 319, 324*, 347, 348, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 359, 362, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 375, 377, 379, 386, 388, 391, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 406, 413, 415, 417, 419, 421, 422, 423, 424, 425, 427, 428, 432, 434, 438, 448, 451, 452, 465, 466, 472, 473, 474, 480, 502, 504, 507, 508, 509, 512

– **виждане на Христос** 121, 225, 304

– **единение с Христос*** 256, 321, 331

– **живият Христос** 153, 213, 256

– **Исус** 7, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 26, 31, 35, 62, 72, 84, 109, 133, 143, 158, 163, 179, 189, 198, 200, 201, 207, 213, 225, 234, 255, 319, 321, 351, 356, 368, 369, 376, 422, 469

– **Любов, обич към Христос** 38, 43, 294, 315, 407

– **познаване на Христос** 40, 299, 304, 311, 408

– **раждане на Христос** 48, 242*, 322, 460, 461, 467, 469, 470, 478, 479

– **разбиране на Христос** 449

– **Христов Дух** 160, 407, 498

– **Христов закон** 125, 174, 376, 481

– **Христов път** 240, 313
 – **Христов ученик** 139, 231, 250, 300, 505
 – **Христова заповед** 286, 313, 314, 315, 317
 – **Христова кръв** 402, 403, 407, 408, 409
 – **Христова Сила** 255, 326
 – **Христова църква** 408*, 511
 – **Христово учение** 42, 119, 155, 156, 157, 159, 182, 213, 241, 252, 282, 299, 309, 313, 317, 323, 327, 328, 329, 330, 337, 341, 357, 374, 394, 402, 403, 408, 435, 437, 439, 442, 446, 456, 457, 470, 459, 491
 – **Христово Царство** 89, 139, 449
 – **Христос-Богочовек** 339
 и **Второ пришествие*** 39, 123, 137, 158, 169, 217, 234, 245, 264, 300, 308, 315, 335*, 338, 492
 и **възкресение** 138, 139, 140, 150, 152, 153, 160, 231, 234, 316, 320, 322, 323, 334, 335, 469, 470, 471
 и **изкушение** 388, 389, 390, 392, 393
 и **кръст** 8, 9, 43, 91, 92, 104, 135, 136, 142, 242, 276, 286, 302*, 327, 369, 405, 437
 и **Любов** 40, 91, 119, 120, 153, 282, 337, 376, 403, 408, 426, 489
 и **Начало** 200, 201, 250, 252, 255, 256
 и **принцип** 113, 116, 174, 250
 и **разпятие** 8, 16, 17, 20, 91, 92, 242, 252*, 316, 327, 344, 469
 и **Слово** 242, 256
 и **страдание** 91, 135, 160, 242, 315, 317, 327, 369, 461, 469, 477, 510
Художество, художник 9, 10*, 17*, 45*, 101*, 149, 176, 177, 179, 192, 300, 327, 340, 433, 486, 491, 510
Цвят, краска 53, 75, 447, 285, 473, 483
 – **бял** 34, 59, 101, 178, 252, 265*, 281, 318, 325, 326, 347, 353, 365, 447, 454
 – **виолетов** 211
 – **жълт** 108, 376, 479
 – **зелен** 48, 107, 108, 183, 332, 447
 – **кафяв** 183, 187

– **пъстрота** 75, 76, 275, 366, 447
 – **сив** 178, 183, 360
 – **син** 183, 332, 447, 479
 – **червен** 75, 158, 178, 183, 192, 211, 212, 285, 376, 447, 479
 – **черен** 103, 164, 183, 187, 252, 325, 326, 332, 350, 375, 447, 456

Цел 7, 61, 94, 114, 119, 145, 150, 162, 172, 196, 199, 219, 235, 246, 302, 325, 330, 433, 436

Целомъдрие 103, 169, 234

Център 25, 198, 216, 260, 301, 319, 359, 361, 375, 436, 464, 486

Цялото 33, 63, 119, 123, 130, 131, 172, 177*, 212, 239, 244*, 329, 430*, 433*, 461*, 510*

Честност 102, 189, 230, 367, 493

Чистота 14*, 16, 19, 27, 35, 38, 64, 66, 67, 72, 78, 79, 82, 93, 101, 103, 112, 113, 123, 129, 132, 180, 181, 183, 184, 186, 194, 198, 202, 213, 216, 219, 223, 228, 234, 241, 250, 254, 264, 275, 276, 278, 280, 281, 282, 296, 311, 314, 323, 326, 327, 344, 367, 389, 392, 394, 403, 409, 411, 413, 438, 450, 454, 469, 487, 490, 502, 507, 510

– **миеене** 19, 193, 264, 327, 268

– **хигиена*** 82, 102, 115, 297

– **чистосърдечие** 275, 454

Човек 7, 8, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 36, 40, 41, 44, 45, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 58, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 73, 74, 78, 83, 84, 91, 92, 94, 95, 97, 100, 101, 102, 103, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 120, 124, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 139, 142, 143, 145, 146, 149, 150, 152, 158, 161, 178, 181, 183, 184, 185, 187, 191, 192, 193, 194, 198, 199, 202, 204, 208, 211, 215, 216, 221, 222, 223, 224, 226, 227, 230, 232, 234, 238, 239, 240, 241, 248, 249, 250, 251, 252, 257, 258, 259, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 271, 272,

273, 275, 276, 280, 281, 284, 287, 289, 292, 293, 297, 299, 301, 302, 304, 305, 307, 310, 311, 313, 314, 315, 320, 324, 325, 328, 330, 332, 333, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 344, 345, 348, 349, 350, 354, 359, 360, 361, 363, 364, 365, 371, 374, 379, 380, 382, 383, 389, 391, 393, 395, 396, 397, 398, 400, 401, 403, 404, 405, 407, 410, 412, 414, 420, 422, 423, 424, 427, 428, 429, 433, 434, 435, 436, 439, 440, 441, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 453, 455, 456, 457, 458, 464, 467, 468, 471, 476, 484, 486, 487, 488, 493, 495, 496, 498, 501, 504, 505, 506, 507, 509, 511

– **човечество** 11, 33, 45, 63, 87, 116, 123, 160, 172, 185, 193, 218, 234, 239, 241, 282, 284, 303, 304, 326, 408, 430, 433, 453, 460, 461, 465, 510

– **човешкото** 12, 16, 17, 21, 22, 28, 29, 32, 42, 45, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 59, 61, 75, 77, 78, 79, 80, 94, 97, 98, 104, 115, 116, 123, 130, 133, 134, 135, 141, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 153, 169, 171, 172, 177, 182, 183, 184, 185, 199, 200, 203, 204, 205, 206, 208, 210, 212, 218, 219, 222, 226, 235, 237, 238, 241, 243, 269, 273, 293, 294, 301, 316, 327, 328, 338, 341, 345, 350, 352, 356, 357, 358, 359, 360, 362, 367, 369, 375, 379, 381, 385, 386, 390, 400, 410, 411, 424, 425, 426, 433, 435, 454, 461, 462, 466, 472, 477, 483, 484, 489, 499, 510

и Ангел 10, 26, 30, 43, 82, 122, 127, 169, 173, 179, 180, 188, 196, 210, 212, 219, 242, 247, 253, 269, 274, 277, 294, 296, 303, 316, 322, 353, 378, 415, 438, 460, 461, 470, 475, 485, 489, 490, 491, 499, 500, 512

и Бог 9, 30, 46, 49, 87, 90, 96, 105, 121, 144, 151, 167, 179, 186, 203, 205, 206, 207, 210, 212, 213, 236, 247, 254, 279, 283, 336, 369, 377, 378, 394, 408, 411, 413, 415, 417, 418, 421, 430, 437, 442, 454, 463, 465, 480, 482, 489, 497, 499

и животни 47, 127, 171, 172, 175, 177, 182, 217, 220, 282, 295, 296, 385, 419, 462, 463, 473

и Истина 24, 42, 68, 69, 72, 116, 119, 128, 189, 190, 200, 212, 213, 231, 243, 247, 331, 334, 375, 432, 472, 473, 475, 477, 479, 490, 491

и Любов 18, 20, 24, 28, 35, 38, 42, 53, 72, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 85, 89, 98, 104, 116, 119, 127, 148, 244, 235, 237, 242, 243, 340, 362, 367, 372, 375, 377, 430, 449, 454, 489, 490, 502

и Мъдрост 49, 59, 90, 116, 148, 207, 340, 351, 367, 381, 386, 399, 425, 462, 463, 490

и Христос 29, 43, 111, 116, 119, 136, 137, 153, 155, 156, 160, 162, 163, 165, 166, 168, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 186, 201, 213, 225, 229, 242, 247, 253, 255, 294, 306, 308, 309, 317, 318, 319, 321, 322, 323, 326, 327, 329, 331, 334, 362, 366, 367, 368, 375, 388, 390, 394, 402, 406, 409, 413, 426, 438, 460, 461, 465, 469, 470, 489, 492, 510

Чувствителност 111, 363, 380, 455, 476, 484

Чувство 17, 23, 27, 31, 33, 34, 41, 43, 45, 51, 68, 72, 73, 76, 98, 99, 115, 117, 119, 120, 137, 158, 159, 162, 170, 178, 186, 187, 198, 203, 220, 224, 225, 229, 231, 235, 243, 249, 295, 297, 308, 310, 314, 319, 324, 325, 326, 328, 330, 333, 339, 346, 354, 358, 359, 361, 375, 377, 378, 399, 409, 411, 415, 420, 432, 447, 460, 473, 478, 479, 480, 490, 498, 499, 502, 510, 511

Чудо 154, 165, 207, 299, 303, 378, 485

Широта, широчина 41, 44, 45, 76, 80, 122, 139, 185, 187, 195, 212, 213, 281, 282, 350, 356, 360, 410, 425, 426, 433, 436, 454, 476, 483, 484, 496, 500, 501, 505

Школи

– **Питагорейска школа*** 308

– **теософи** 465, 489

– **школа** 69, 303

Щастие 17, 25, 32, 34, 35, 60, 80, 81, 90, 118, 153, 159, 167, 179, 257, 262, 271, 310, 349, 353, 361, 423, 427, 435, 494

Щедрост 29, 31, 432, 456

Ясновидство* 224, 246, 298, 350, 463

Яснота 13, 17, 18, 88, 150, 159, 176, 184, 199, 200, 231, 243, 246, 250, 259, 419, 429, 445, 472, 482, 492

ПРИТЧИ

Ябълковата градина и плесницата 15, 16
Молитва за дъжд 18, 19
Камиларят и лисичата кожа 29
Трън и търнокоп 31
Крадци на ябълки 32
Разказ на Толстой – руския монах 34
Заспалата маймуна 36
Царските дъщери и зетъвите 59, 60
Синът с един талант 70
Колко тежи окото 87
Тежкият кръст 91, 92, 437
Да станеш човек 104
Изгорените листи на математика 112
Превръщане в злато 118, 119
Пожар в хотела 122
Какво се крие в ореха 125, 126
Вълк и комар 129
Турчин и чобанин 147
Страхливият син 153
Соломон и принцът на духовете 163
Подземиата на богаташа 191, 192
Часовникът и въшката 217, 218
Светията и дяволът 270
Грешникът и морковът 266, 277
В колко часа става Господ 292
Безценната риба 286
Абаджията и белят 291
Рендосани или нерендосани 315
Философ, лодкар и дроба 321, 322
Булото на Истината 331
Сто мечки в храсталака 336, 337
Ученият и слепите 341
Жена ми иде 346, 347
Съединените царства 349
Сготвените охлови 357, 358
Бик, змия и медец 361, 362
Двете меджидии 364, 365
Мостра от диаманти 365
Огледалото на паяка 366

Коего Бог е направил 384, 385
Костенурка носи хляб 418
Звънец за котката 428
Змиеловците и млякото 434
Треската и овчият мях 436
Утвърден във вярата 438
Поп Ганчо, мъжът и жената 453

Учителя Петър Дънов
Беинса Дуно

СИЛА И ЖИВОТ
том I

Съставителство и редакция
ДИМИТЪР КАЛЕВ

Азбучен показател
ИРЕНА ШУНИНА, ФИЛИП ФИЛИПОВ

Графичен дизайн и корица
ПЕТЪР ДОБРЕВ

Коректор
СОНЯ ИЛИЕВА

Предпечатна подготовка
ФИЛИП ФИЛИПОВ

Формат 32/84/108
Печатни коли 35

Издателство „Захарий Стоянов“
office@zstoyanov.com
www.zstoyanov.com

Издателство „Бяло Братство“
izdatelstvo@BialoBratstvo.org
www.BialoBratstvo.org

Печат
УИ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Официален интернет сайт, посветен на
Словото на Учителя Петър Дънов:
www.BeinsaDouno.org